FUNDACIO JAUME BOFILL 141

Ensenyar a parlar i a escriure Ciències Socials

La justificació i l'argumentació en Ciències Socials. Competències bàsiques en la formació democràtica dels joves. Educació Secundària Obligatòria

Associació de Mestres de Rosa Sensat

Grup de Recerca de Ciències Socials

Montserrat Casas (coordinadora), Victòria Barceló, Dolors Bosch, Roser Canals, Antoni Domènech, Dolors Freixenet, Carles García, Neus González, Montserrat Oriol, Miquel Sánchez

En conveni amb:

Fundació Jaume Bofill

Universitat Autònoma de Barcelona

Barcelona, 30 de juny de 2004

Índex

Presentació

1. Precedents del treball 4
2. Estructura de l'informe 6

Primera part. Marc metodològic

1. Marc metodològic de la recerca 8
2. Metodologia del grup de treball 9

Segona part. Context d'on partim: La formació d'una ciutadania democràtica

1. Educar per a comprendre 13

1.1. Algunes reflexions sobre les finalitats de
la formació de la ciutadania democràtica 14

2. La formació democràtica de la ciutadania,
objectiu prioritari de l'ensenyament de les ciències socials 17

2.1. La selecció dels continguts curriculars 17

2.2. Concepció didàctica d'on partim. Per ensenyar
cal saber com els estudiants aprenen. 21

Tercera part. Marc teòric que justifica el treball: El discurs social en l'ensenyament i aprenentatge de les ciències socials. Parlar i escriure per aprendre

1. Simultaneïtat de la construcció del coneixement científic i social amb el desenvolupament de les competències lingüístiques 28
2. Parlar per aprendre 31
3. Aprendre a parlar és fonamental, però també és important aprendre a escriure 34
4. Les competències lingüístiques. Tipologia dels textos escrits 35

Quarta part. Experimentacions a l'aula

La protecció del paisatge 48
Espais, cultures i migracions 66
L'Edat Mitjana: una etapa de la història de la humanitat 95
El turisme: el cas de Mallorca 140
La globalització 158
L'explotació laboral infantil 173
La població 216

Cinquena part. Conclusions generals

Conclusions 246

Sisena part. Instruments utilitzats

Instruments 256

Bibliografia 258

Annexos. Unitats didàctiques ..... 266 (adjunt)

Presentació

1. Precedents del treball

El curs 1999-2000, un grup de sis professores d'Educació Secundària i d'Universitat, amb una dilatada experiència docent, constituïm un grup de treball a l'Associació de Mestres de Rosa Sensat, per reflexionar sobre l'ensenyament i l'aprenentatge de les Ciències Socials.

A partir de la nostra experiència a l'aula analitzem els problemes que creiem més importants, que necessiten una atenció especial, i que són el nostre objecte d'estudi. Partim de la convicció que una de les finalitats de l'educació és formar ciutadans responsables, participatius, solidaris i autònoms, amb profundes conviccions democràtiques i capaços de prendre compromisos i d'actuar per aconseguir un món millor. Considerem, també, que aquest objectiu afecta de ple a l'ensenyament de les ciències socials i que s'ha de contemplar des dels mateixos continguts curriculars, tant pel que fa referència als continguts conceptuals com als procedimentals.

Això suposa que el primer interrogant que ens plantegem està en el "què cal ensenyar", i ja tenim el problema centrat en la selecció dels continguts, ja que el temps escolar és limitat i això exigeix un esforç de selecció molt acurat per triar allò què respongui a la nostra manera d'entendre les necessitats formatives dels joves. Per tant, la primera decisió del grup és focalitzar el treball en l'anàlisi del que volem ensenyar als nostres estudiants. Entenem que cal aprofundir, estudiar i investigar sobre el que han d'aprendre els alumnes, el que han de saber i el que han de saber fer, és a dir, com els nostres alumnes aprenen a aprendre. Iniciem el treball en aquesta línia.

El curs següent s'amplia el grup fins a dotze professors, i es concreta el treball que volem fer[1]. Pretenem treballar les competències lingüístiques o comunicatives que són necessàries per aprendre a aprendre ciències socials i així es concreta en parlar i a escriure ciències socials a l'Educació Secundària, però també en un grup d'Educació Primària. Comencem a treballar amb les habilitats cognitives i lingüístiques[2], com a contingut procedimental, perquè estem convençuts que la comunicació oral i escrita és essencial per ensenyar i per aprendre ciències socials i que les competències lingüístiques de justificar, interpretar i argumentar formen part dels fonaments de la convivència democràtica.

Així doncs, decidim centrar-nos en les habilitats o competències comunicatives. En primer lloc, cal aprofundir en el marc teòric que justifica la proposta i en segon lloc és imprescindible experimentar-ho a les nostres classes de Ciències Socials, amb tres grans finalitats.

a. La primera finalitat és millorar els aprenentatges dels nostres estudiants i formar-los com a ciutadans i ciutadanes amb actituds, valors i comportaments democràtics, capaços de prendre compromisos individuals i col·lectius per millorar el present i el futur de la nostra societat.

b. En segon lloc analitzar les dificultats i els problemes que pot comportar la seva aplicació a l'aula

c. La tercera finalitat és trobar maneres, estratègies i propostes àgils, senzilles i assequibles perquè altres mestres i professors s'animin a aplicar-ho a les seves classes, des de qualsevol tema del programa. Volem facilitar la tasca d'ensenyar i aprendre Ciències Socials al professorat d'aquesta àrea de coneixement.

És evident que les competències lingüístiques són només una part dels continguts procedimentals i aquests a la vegada només són una part de tot el que s'ensenya de ciències socials a l'escola. Falta veure, de manera especial, com es seleccionen els continguts conceptuals, aspecte que tractarem més endavant.

Partim, també, que el llenguatge és l'instrument fonamental de la comunicació. Les habilitats lingüístiques i les habilitats cognitives estan estretament relacionades. El domini de les habilitats lingüístiques permet als nois i a les noies expressar i compartir el que han après. En la mesura que comparteixen i contrasten els seus coneixements, les seves opinions i els seus dubtes amb altres persones - companys o professors- més possibilitats tenen de comprendre i de interpretar el funcionament de la societat on viuen. El nostre marc de referència és el treball

---

[1] Aquest treball s'ha fet a través del Conveni de col.laboració entre la Fundació Jaume Bofill, l'Associació de Mestres Rosa Sensat i la Universitat Autònoma de Barcelona. "*La justificació i l'argumentació en Ciències Socials. Competències bàsiques en la formació democràtica dels nois i noies de l'Educació Secundària Obligatòria*", iniciada en el curso 2001-2002 y que finalitza el desembre del 2003. Hi participen: Victoria Barceló, Dolors Bosch, Roser Canals, Antoni Domènech, Dolors Freixenet, Carles García, Neus González, Montserrat Oriol, Miquel Sánchez. Coordina: Montserrat Casas. El primer any de treball hi van participar també, la professora Pilar Reverté i Juan Antonio Güzman.

[2] JORBA, J.; GÓMEZ, I.; PRAT, A. (1998) *Parlar i escriuire per aprendre. L'ús de la llengua en situació d'aprenentatge des de les àrees curriculars.* Barcelona. Institut de Ciències de l'Educacio- Universitat Autònoma de Barcelona.
BENEJAM. P.; QUINQUER, D. (1998) La construcció del coneixement social i les habilitats cognitivolingüístiques. A: JORBA, J.; GÓMEZ, I.; PRAT, A*Parlar i escriuire per aprendre. L'ús de la llengua en situació d'aprnentatge des de les àrees curriculars.* Barcelona. Institut de Ciències de l'Educacio- Universitat Autònoma de Barcelona.

realitzat a l' ICE de la UAB sobre "L'ús de la Llengua a les Àrees Curriculars", coordinat per Isabel Gómez, Jaume Jorba i Àngels Prat, (1998).

Ens referirem de manera especial a aquelles habilitats cognitivolingüístiques que són més habituals en l'ensenyament i aprenentatge de les ciències socials, com pot ser la descripció, l'explicació, la justificació, la interpretació i l'argumentació que entenem estan a la base de la formació democràtica dels joves. Qui te capacitat de raonar i de justificar els seus punts de vista i de saber-los defensar, a la vegada que sap escoltar, te les bases per rebutjar els dogmatismes i per a poder participar activament en una societat democràtica

Així, les capacitats i competències bàsiques d'una formació democràtica són aquelles que afavoreixen l'autonomia de les persones per a prendre decisions i compromisos, defensar els drets i deures de la ciutadania i potenciar la cooperació, la participació, el diàleg, la solidaritat i el respecte.

Com diu Lemke (1997) La interacció social i el coneixement compartit cal situar-los en la construcció de significats socials i, per tant, l'alumnat ha d'aprendre a combinar els significats científics propis d'aquestes ciències amb les habilitats lingüístiques adequades per a expressar-los o construir-los. L'ús de la llengua en l'aprenentatge de les Ciències Socials és un factor determinant de l'aprenentatge significatiu i de la formació del pensament social crític i democràtic.

2. Estructura de l'informe

Aquest informe està estructurat en cinc parts.

1. Una primera part en la que hi ha una breu referència al marc metodològic de la recerca i la metodologia o pla de treball que hem seguit com a grup.

2. Una segona part sobre el context d'on partim. Se situa el treball en el marc d'una formació per una ciutadania democràtica, que ens porta a definir les nostres finalitats educatives i a considerar la formació democràtica de la ciutadania com un objectiu prioritari de l'ensenyament de les ciències socials. Aquest objectiu ens porta a proposar uns criteris per a seleccionar els continguts, ens obliga a optar per un model didàctic que permeti arribar als objectius fixats i a considerar la institució educativa una vertadera escola per afavorir la participació i exercir la democràcia.

3. La tercera part es centra en el discurs social, que és l'objecte de la nostra recerca o del nostre treball. En aquesta part s'explicita el marc teòric que justifica l'enfocament de la recerca i s'expliquen les característiques de cada una de les competències lingüístiques que experimentem a l'aula.

4. La quarta part es dedica a tota l'experimentació a l'aula. Es presenten els esquemes de cada Unitat Didàctica, el procés de treball que es va realitzar. S'analitzen aquestes produccions i se'n treuen conclusions respecte als objectius plantejats.

5. La cinquena part recull les conclusions generals de tota la recerca.

6. I en la sisena part es recullen els instruments que s'han experimentat i que pensem poden ser d'utilitat pels mestres.

Els professionals que configuren el grup són:

- Victòria Barceló, mestra i professora d'ESO i directora de l'IES Josep Pla de Barcelona.
- Dolors Bosch, mestra i professora d'ESO a l'IES Escola Industrial de Sabadell.
- Roser Canals, professora d'ESO i Inspectora d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya
- Montserrat Casas, coordinadora del grup i professora de Didàctica de les Ciències Socials a la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Antoni Domènech, Catedràtic de Geografia i Història d'Educació Secundària i Inspector d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.
- Dolors Freixenet, Catedrática de Geografia i Història d'Educació Secundària i professora d'ESO a l'IES Esteve Terradas de Cornellà de Llobregat.
- Carles García, professor d'ESO de Col·legi Maristes Les Corts de Barcelona.
- Neus González, becària FPI en Didàctica de les Ciències Socials a la Universitat Autònoma de Barcelona.
- Juan Guzmán, geògraf.
- Montserrat Oriol, mestra al CEIP Jungfrau de Badalona.
- Pilar Reverté, professora d'ESO a l'IES Ventura Gassol de Badalona.
- Miquel Sánchez, professor d'ESO a l'IES Ramón Casas i Carbó de (Palau de Plegamans.

Primera part

Marc metodològic

1. Marc metodològic de la recerca

El marc metodològic de la recerca és el de la investigació aplicada, que es caracteritza per ser una recerca propera a la pràctica que emergeix de la pràctica i que reverteix en la mateixa pràctica, entesa des d'un model de recerca qualitativa i des d'un paradigma científic crític.

La recerca qualitativa no pretén confirmar ni rebutjar cap hipòtesi, pretén que l'investigador s'acosti a la realitat, a partir d'un coneixement previ de la mateixa, per percebre els problemes concrets que s'hi troben. Per tant, l'objectiu fonamental de la recerca és interpretar el què passa en una situació concreta i analitzar les interaccions que es produeixen entre tots els elements que hi intervenen. La investigació qualitativa utilitza la descripció i la interpretació detallada de situacions, fets, interaccions i comportament observables (Latorre, 1997; Pérez, 1998). Com diuen els investigadors crítics de l'Escola de Frankfurt com Appel i Habermas (Pérez Serrano, 1994), la perspectiva crítica complementa el plantejament anterior, aportant una visió dialèctica i emancipadora, i uns valors educatius explícits que condueixen al compromís social

Partim del convenciment que la recerca didàctica útil pel professorat és la que permet aplicar, experimentar i comprovar els resultats d'allò que s'ha proposat investigar a través de la mateixa pràctica docent, per a resoldre problemes concrets, constatats o descoberts, també de la mateixa pràctica. Aquesta estreta relació entre la teoria i la pràctica en l'investigador, permet generar nous plantejaments teòrics, alhora que dona més possibilitats de fer propostes contrastades per millorar la pràctica a l'aula.

Com diu Stenhuosen (1978) la investigació guia l'acció i genera investigació en l'acció, i Carr (1996) afegeix que la teorització de l'educació ha de formar part del procés de millora de la pràctica educativa, de tal manera que el professorat, implicat en la pràctica, ha de participar d'aquesta teorització. Això suposa tenir present la teoria i la pràctica en una relació dialèctica constant.

La recerca que presentem s'acosta al model metodològic del que s'entén per recerca acció, que Elliot defineix (1991, pàg. 69) *"com l'estudi d'una situació educativa amb l'objectiu de millorar la qualitat de l'acció mitjançant aquest estudi"*

Els Instruments que s'han utilitzats són

- Enregistrament , amb vídeo o amb cassette, de les sessions de treball cooperatiu, d'exposicions o de debats.
- Produccions escrites de l'alumnat que hagin fet individualment o en grup.
- Valoració final dels aprenentatges tant per part del professorat com per part de l'alumnat
- Observació sistemàtica de tot el procés amb observacions acurades que han facilitat la interpretació de les dades.

2. Metodologia del grup de treball

Com ja s'ha dit, el grup de treball decideix que cal aprofundir en l'ensenyament de les ciències socials a l'educació secundària si es vol incidir en la formació democràtica dels adolescents perquè siguin capaços de viure en el món de la informació, de les noves tecnologies i de la globalització.

Entenem que aquesta formació democràtica s'ha de treballar des dels mateixos continguts curriculars i de manera molt especial des del discurs de les ciències socials. Aquest discurs facilita la formació del pensament social de l'estudiant i la formació d'aquest pensament, està estretament relacionat amb la formació de ciutadans lliures i autònoms, conscients dels seus drets i dels seus deures, capaços d'interpretar críticament la societat i amb profundes convicccions democràtiques que els permetin participar activament en la construcció d'un futur millor. Per tot això, s'entén que cal investigar sobre aquells aspectes que creiem importants, com les característiques d'aquest discurs i les estratègies d'ensenyament - aprenentatge que possibilita el seu aprenentatge.

El pla de treball que es recull en el projecte de recerca contempla la següent seqüència que és la que hem seguit durant els dos cursos que ha durant aquesta recerca:

Curs 2001-2002

- Revisió i actualització de la bibliografia i de les recerques que s'hagin fet sobre el tema d'estudi.
- Dues sessions amb experts.
- Proposta i anàlisis de les activitats, dels materials, dels guions de treball i de les bases orientatives per fer l'experimentació a l'aula. El material ha de poder-se aplicar a qualsevol tema del programa.

- Experimentació pilot a l'aula. Cada professor del grup ho experimenta a la seva aula. Recull les produccions orals o escrites de l'alumnat per poder ser analitzades i valorades.
- Anàlisi de l'experimentació en grups de dos. Validació de l'experimentació pilot
- Conclusions provisionals i proposta didàctica provisional per l'experimentació definitiva del curs següent.

Curs 2002-2003

- Proposta didàctica definitiva en funció dels grups classe en els que es decideixi experimentar
- Definició dels paràmetres de l'experimentació a l'aula
- Definició dels instruments a utilitzar i de les dades a recollir
- Organització de l'experimentació a cada centre de Educació Secundària
- Experimentació definitiva
- Recollida de dades.
- Elaboració de criteris d'anàlisi per a la interpretació de les dades
- Anàlisi de les experimentacions, també en grups de dos.
- Conclusions de la recerca

Aquest pla s'ha anat realitzant i s'ha controlat el seu procés a partir de reunions mensuals de tot el grup. Aquestes reunions de treball han servit per aprofundir en el marc teòric del què pretenïem investigar, per establir criteris i revisar el que volíem treballar a l'aula, per analitzar les produccions del estudiants i per elaborar les conclusions.

Unitat didàctica	**Professor-a**	**Curs**
La protecció del paisatge	Montserrat Oriol	5è primària
Espais, cultures i migracions	Dolors Freixenet	1r ESO
L'Edat Mitjana: una etapa de la història de la humanitat	Victòria Barceló	2n ESO
El turisme: el cas de Mallorca	Carles García	3r ESO
Els sectors econòmics. La globalització	Miquel Sánchez	3r ESO
L'explotació laboral infantil	Dolors Bosch, Montserrat Casas, Neus González	3r ESO
La població	Roser Canals	3r ESO

Els objectius de la recerca són:

- Identificar i analitzar les capacitats cognitives i lingüístiques que són fonamentals per la formació democràtica dels nois i noies en l'Educació Secundària Obligatòria: descriure, explicar, justificar, interpretar i argumentar.

- Analitzar quin és el procés i les estratègies d'ensenyament més adequades per aconseguir-ne un bon aprenentatge
- Proposar activitats i elaborar materials didàctics o guies orientatives per activar les capacitats de descriure, d'explicar, de justificar, de interpretar i d'argumentar.
- Experimentar el material elaborat a les aules d'Educació Secundària Obligatòria o Postobligatòria del professorat que participa en el Grup de Treball
- Valorar els resultats obtinguts i fer una proposta didàctica de com treballar el discurs de les Ciències Socials a l'aula, de manera que afavoreixi la formació democràtica dels joves.

Segona part

Context d'on partim

La formació d'una ciutadania democràtica.[3]

En aquesta segona part presentem el context educatiu i de relació, com a punt de referència o com a requisits important per entendre la manera de treballar.

Aquest punt de partida contempla dos grans apartats:

a. En el primer apartat fem algunes reflexions sobre el que significa ensenyar per a comprendre i sobre les finalitats de l'ensenyament de les ciències socials estretament lligades a la formació democràtica dels joves.

b. En el segon gran apartat es fa referència al context educatiu i didàctic en el que nosaltres treballem i que creiem que cal potenciar. Ho centrem en:

[3] Voldríem fer un breu aclariment del perquè utilitzem ciutadania democràtica, ja que pot semblar redundant. Per fer-ho utilitzem les dues definicions que fa el diccionari de l'institut d'Estudis Catalans.
Ciutadà: Natural o vei d'una ciutat. Relatiu o pertanyent a una ciutat. Persona que gaudeix del dret de ciutat en un estat. A Atenes i a Roma, membre de la comunitat política construïda per la ciutat. Habitant laic dins del clos emmurallat de les ciutats , enfront dels burgesos, habitants d'un burg o suburbi. Membre del patriciat urbà que es distingia dels altres estaments no privilegiats pel fet de no exercir cap ofici mecànic.
Ciutadania: Qualitat, dret, de ciutadà. En l'antiguitat situació jurídica de les persones considerades membres de la comunitat política, la ciutat, i condició indispensable per gaudir de drets polítics i econòmics. Condició, dret, que ostenten les persones que pertanyen a una comunitat política que expressa el vincle existent entre aquesta i els seus membres
Vistes les dues definicions, creiem que no n'hi ha prou de parlar de ciutadania, cal aclarir quines característiques ha de tenir aquesta ciutadania. En la definició queden clars els drets del ciutadà , però creiem que cal parlar també dels deures i posar l'accent en els valors, actituds i comportaments democràtics, que ha de tenir aquest ciutadà per a ser un "bon ciutadà".

- -Els criteris que ens poden facilitar la selecció d'aquells continguts que ajuden als estudiants a comprendre el món i que potencien la seva formació democràtica.
- El model didàctic comunicatiu que és imprescindible per poder treballar les competències lingüístiques i per potenciar actituds i comportaments democràtics.
- Finalment fem algunes reflexions sobre les potencialitats de la institució escolar per a participar i exercir la democràcia.

1. Educar per a comprendre[4]

La formació de la ciutadania democràtica exigeix un ensenyament fonamentat en la comprensió del món, que a la vegada condueixi a la comprensió entre els ésser humans que compartim aquest món.

Sabem que ensenyar a ser un bon ciutadà amb conviccions i pràctiques democràtiques és complex perquè comprèn diferents àmbits de la vida de l'individu i d'un individu que viu en societat. Des de la nostra perspectiva, això significa, que la formació democràtica dels joves ciutadans, només es pot plantejar en un marc educatiu que ensenya a pensar i que valora la comprensió dels fets, situacions i problemes socials. Aquesta comprensió es fonamenta en la interrelació entre l'individu i la societat, en la que tant les individualitats, com el conjunt social es complementen, es desenvolupen, es regulen i es controlen. Així ho expressa Morin:

> *"El problema de la comprensión se ha vuelto crucial para los seres humanos. Y por este motivo debe ser una de las finalidades de la educación para el futuro (...) enseñar para que las personas se comprendan como condición y garantía de la solidaridad intelectual y moral de la humanidad"* (Morin, 2001, pág. 113-114)

Des d'aquesta perspectiva, vital i social, la institució escolar pot ser, i hauria de ser, un espai privilegiat, una escola real, per ensenyar les bones pràctiques de la ciutadania democràtica. Una escola per aproximar el coneixement científic als joves, per adquirir les competències de comprensió, de raonament, de valoració crítica i de relació, i una escola per practicar i consolidar actituds i comportaments democràtics basats en els principis d'igualtat, de justícia i de llibertat, que constitueixen els pilars fonamentals d'una societat democràtica, que ha de ser extremadament respectuosa amb els Drets Humans.

La igualtat, la justícia y la llibertat, són valors polítics, jurídics i morals bàsics, per el desenvolupament personal, per a la formació de la personalitat i de la identitat i haurien de presidir tot el procés de socialització. Tots aquests valors, són a la

[4] En aquest informe es recullen fragments de la ponència: CASAS, M. (2004)) *Algunas reflexiones sobre la formación para la ciudadanía democrática. Pensar en el futuro partiendo del presente.* . XV Simposio Internacional de Didáctica de las Ciencias Sociales. Alicante. Asociación Universitaria de Profesores de Didáctica de las Ciencias Sociales.
També es recullen aportacions de la publicació: CASAS, M.; BOTELLA, (2003)J.*La democracia y sus retos en el siglo XXI. Elementos para la formación democrática de los jóvenes.* Barcelona. CISSPRAXIS

vegada, necessaris per a la participació social i política i per a la convivència basada en la diversitat, el respecte, el diàleg i la solidaritat.

L'àmbit d'aplicació de la justícia i de la igualtat està bàsicament en les relacions socials i és especialment rellevant quan es contempla com equitat social entre persones, entre comunitats, entre institucions i entre països. Les persones han de tenir un grau d'igualtat prou important, que els doni la suficient independència de criteris per no estar subjectes a pràctiques coactives o caciquils, per raons de dependència econòmica o social.

Perquè les relacions siguin justes, el primer que cal fer, és tractar els iguals de manera igual i als desiguals de manera desigual, amb l'objectiu de reduir les desigualtats i els desequilibris inicials i afavorir la igualtat d'oportunitats.

La llibertat de els persones es caracteritza per la capacitat d'elegir en tots el àmbits de la seva vida personal i social, sempre que aquesta elecció no limiti la llibertat d'elecció dels altres. Per tant, la llibertat individual ha de ser compatible amb la llibertat dels altres, tant en la seva vida personal com col·lectiva sense cap tipus de discriminació.

Tot això ens condueix a valorar la formació de la ciutadania en el context del procés de socialització del nen i del jove, ja que l'acció educativa global dels escolars està en el centre del procés socialitzador. Des d'aquesta perspectiva socialitzadora que exerceix la institució educativa només alguna reflexió sobre l'aparent o real contradicció o tensió que es viu entre els interessos individuals i els interessos col·lectius, tant en l'àmbit particular, com en l'àmbit de la societat en general.

Centrant la reflexió en l'àmbit escolar, la formació democràtica requereix capacitar a l'estudiant per aprendre el saber científic de manera reflexiva i crítica, que sigui capaç de prendre decisions, per saber elegir, per saber escoltar i saber opinar de manera responsable, lliure i legítima. Tot això referit tan als problemes que es plantegin des del coneixement científic, com als problemes reals de la vida quotidiana, tant si es donen en l'àmbit territorial proper com si es coneixen a través dels mitjans de comunicació. Així com a les problemàtiques referides , a la vida personal, al seu propi procés d'aprenentatge, als seus compromisos socials o polítics, a les seves opcions de futur i a la seva manera de viure, de relacionar-se o d'establir els vincles socials que cregui més oportuns.

Decisions totes elles que exigeixen un elevat grau de responsabilitat individual, una visió integradora de la col·lectivitat i marcs de referència clars per evitar que aflorin actituds individualistes i excloents, basades en la marginació de l'altre. Tot això va configurant la personalitat i l'identitat de les persones i forma part, sense cap dubte, de la formació de la ciutadania.

1.1. Algunes reflexions sobre les finalitats de la formació de la ciutadania democràtica

Parlar de finalitats de l'educació, suposa parlar de "per a què " s'educa. La resposta obvia en aquest cas, es per formar ciutadans compromesos amb rels valors, les actituds i els comportaments democràtics. Però a continuació cal preguntar-nos el "com s'aconsegueix" i quins són els "instruments" conceptuals o procedimentals que es pretén utilitzar.

Recordem les paraules d'Adorno per definir un dels objectius prioritàris de l'educació *"el fin de la educación es impedir que Auschwitz se repita. Luchar contra la barbarie que emerge incluso en los países aparentemente más civilizados (...) el objeto de la educación no es la transmisión de conocimientos, sino más bien la consecución de una conciencia cabal"* (citat per Camps, 2000, pág 102)[5]

Sense cap pretensió d'exhaustivitat, entenem que les finalitats de la formació de la ciutadania, com diu Delors, respon a tres aspectes bàsics: a) El saber. b) El saber fer c) El ser y el conviure. Cada un d'aquests aspectes comporta unes exigències pel professorat que ensenya i per l'alumne que aprèn i comprèn tota la vida de la institució escolar i tots els aspectes de l'acció educativa.

a. El saber o el conèixer

Per l'alumne implica l'adquisició de conceptes, estructures i instruments que li permetin situar-se en el complex món de la informació, del coneixement i de l'aprenentatge al llarg de tota la vida. Significa aprendre a aprendre

Pel professor significa seleccionar, estructurar i valorar el saber científic, suposa ser gestor del coneixement i actuar de mediador en el procés d'aprenentatge, i no únicament de transmissor de continguts.

Per tant, la **primera finalitat** de la formació escolar per la ciutadania és posar l'alumne en contacte amb el saber científic perquè sigui capaç d'analitzar, interpretar i relativitzar el coneixement, de manera que sàpiga analitzar i seleccionar críticament els múltiples fluxos informatius.

El saber és extens, canviant i amb data de caducitat, el que implica que l'ensenyament s'orienti més cap el domini dels sabers bàsics i dels instruments que permetin a l'estudiant aprendre i a actualitzar els seus coneixements al llarg de tota la vida, que cap a un acumulació de sabers que estan condemnats a convertir-se en caducs i obsolets en un futur no gaire llunyà. Aquests coneixements o sabers, han de tenir com objectiu principal que l'estudiant aprengui esquemes d'anàlisi o marcs de referència que li permetin analitzar i comprendre el món, i interpretar els problemes més rellevants de la societat.

b. Saber fer o saber actuar

Per l'alumne suposa aprendre procediments per saber-se moure en el món de la ciència, entendre i interpretar els fets, situacions i fenòmens socials i saber actuar amb coherència, responsabilitat i compromís.

Pel professor implica saber justificar les seves propostes i actuacions a l'aula, saber treballar en equip per compartir i reflexionar sobre els problemes i els èxits professionals com a docent, i suposa, també, establir relacions de cooperació i de participació amb la comunitat educativa i amb el seu entorn social.

Aixi doncs, **la segona finalitat** educativa és capacitar als estudiants per a situar-se en el complex món globalitzat, en el que s'han trencat les fronteres de la informació, de la comunicació i de l'aprenentatge. Cal facilitar a l'estudiant les estructures i els instruments adequats per convertir la informació en coneixement. Per això és

[5] ADORNO, W.(1998). *Educación para la emancipación*. Madrid. Morata
CAMPS, V. (2000) Educación y cultura democrática. En: GINER, S. (coord.) *La cultura de la democracia: el futuro*. Lleida. Ariel-Ajuntamnet de Lleida, pàg. 97-112.

necessari saber-se informar adequadament, buscar explicacions als fets i fenòmens per fer comprensible la informació, saber aprofundir en les raons i arguments que justifiquin els seus sabers, conviccions i opinions, i ser capaç de comunicar les seves idees, pensaments i creences amb claredat i coherència i saber defensar els seus punts de vista amb arguments forts i coherents. Tot això comporta saber-se posar en el lloc de l'altre, saber dialogar utilitzant raons elaborades i pertinents, saber escoltar i saber modificar el seu punt de vista si els arguments de l'altre són convincents.

c. Viure junts. Conviure amb els altres

Per l'estudiant significa un bon coneixement de si mateix, a la vegada que és capaç de conèixer i de conviure amb els altres. Això suposa percebre les interdependències, d'acceptar riscos i desafiaments, d'impulsar treballs comuns de futur i de resoldre pacíficament els conflictes, si apareixen. Suposa així mateix, adquirir actituds de participació i de compromís, basades en els valors d'igualtat, de justícia i de solidaritat.

Per el professorat suposa, crear actituds d'empatia, potenciar actituds socials obertes i crítiques i rebutjar els dogmatismes. Suposa, també, la capacitat de participar en projectes col·lectius, de saber gestionar els conflictes i de saber arribar a acords i aconseguir consensos. Suposa rebutjar qualsevol imposició o discriminació i fer una aposta clara per la confrontació democràtica sense cap tipus de reserva. Implica tenir la suficient autonomia personal basada en l'autoconeixement, amb suficient criteri professional per reflexionar sobre els judicis de valor que a vegades es fan en la professió docent.

La formació democràtica està estretament vinculada al creixement personal i al compromís social que apunta Delors (1996). Es refereix a la formació integral o global de la persona que comprèn tant la dimensió racional, com l'emocional. La dimensió racional recull de manera explícita el coneixement o el saber i el saber fer, mentre que la dimensió emocional s'activa principalment en les relacions interpersonals i en la convivència.

Aquestes dues perspectives, la personal i la social, aporten elements i aspectes fonamentals que haurien de presidir i embolcallar tota l'activitat escolar, en la que s'ubica la formació democràtica dels estudiants i contempla competències i actituds, imprescindibles per a la convivència democràtica. Aquesta perspectiva educativa és, segons Tedesco, el nucli de la formació de la personalitat, que juntament amb el nucli cognitiu, formen els dos nuclis bàsics de l'educació

Per tant, **la tercera finalitat** de l'educació, relacionada evidentment amb la primera i amb la segona, se centra en la formació de la personalitat. Una formació centrada en la convicció democràtica, que entén la diversitat i el dret a la diferència com una riquesa cultural i social, i rebutja la desigualtat com una font d'injustícia social. És a dir, com un sistema de valors, actituds i comportaments que eduquin per el reconeixement de la racionalitat, de la llibertat i de l'equitat. És la formació de ciutadans compromesos, responsables i autònoms, amb la capacitat de prendre compromisos individuals i col·lectius, per millora el futur i per contribuir a la formació d'una societat més justa i més solidària.

2. La formació democràtica de la ciutadania, objectiu prioritari de l'ensenyament de les ciències socials

La formació democràtica dels nois i joves que considerem responsabilitat de l'escola comprèn quatre grans eixos o àmbits. Es evident que els nois i joves han de conèixer l'estructura i el funcionament del sistema polític democràtic, però aquest aspecte encara que és molt important, no és pas suficient. Com ja hem vist, la formació democràtica s'ha de concretar, també, en una manera d'entendre el món, en una manera de ser i en una manera d'actuar.

La institució escolar, en tots els seus nivells educatius, és una institució escolar, en la que s'aprenen uns coneixements, es desenvolupen unes capacitats, s'adquireixen unes competències i s'interioritzen actituds i comportaments. Tot això obliga als mestres i professors a prendre decisions importants en tots aquells aspectes de l'activitat escolar que afavoreixin la formació democràtica de la ciutadania. Aquests aspectes es poden sintetitzar en quatre grans preguntes que cal que es faci el professorat?

1. Quins criteris utilitzaré per a seleccionar els continguts curriculars?
2. Quin lloc ocuparà la formació política?
3. Quina és la meva opció metodològica i didàctica?
4. Quins són els criteris que regeixen l'organització i la comunicació de la institució escolar?

El treball que presentem, es centra en la selecció del continguts, i dins d'aquest apartat es focalitza en el contingut procedimental, sobre l'ús de la llengua en l'ensenyament i aprenentatge de les ciències socials, que vol dir aprendre a parlar i escriure ciències socials. El tercer eix ja l'hem explicitat en la presentació del treball quan hem vist quina era la opció didàctica i metodològica en la que nosaltres hem treballat les competències lingüístiques, aquella explicació pretén contextualitzar el que hem fet. En els altres dos eixos, encara que no siguin objecte d'estudi d'aquest treball, hi farem una breu referència perquè també formen part del context general d'aquesta formació per a la ciutadania.

2.1. La selecció dels continguts curriculars

La formació de la ciutadania cal potenciar-la des dels mateixos continguts curriculars. A l'escola s'han de treballar aquells continguts que facilitin l'adquisició d'esquemes cognitius coherents i rigorosos per analitzar situacions, per interpretar els moviments socials i els mitjans de comunicació, per opinar o votar amb coneixement de causa, per saber-se comprometre en organitzacions socials o polítiques i per treballar per aconseguir una societat més justa, més lliure, més tolerant, més respectuosa i més solidària. Tot això ens facilita els criteris, les orientacions i les directrius per una determinada selecció dels continguts, concretada en:

a. Estructurar els continguts disciplinaris a partir dels conceptes socials clau
b. Partir de problemes socials rellevants

c. Donar una especial importància al discurs social com a contingut procedimental

d. Contemplar la formació política amb entitat pròpia en el currículum de ciències socials.

a. Estructurar els continguts a partir dels conceptes social clau, que serveixin d'eixos vertebradors del coneixement.

No pretenem entrar en aquest aspecte amb profunditat, ja que no és objecte d'aquest treball, i podem trobar informació complementària en publicacions diverses[6]. Els conceptes socials clau faciliten la selecció dels continguts conceptuals, i permeten que els estudiants adquireixin un esquema mental i conceptual adequat, que els permeti analitzar i interpretar el mon en que viuen i tenir els instruments necessaris per a ser membres actius d'una societat democràtica. Són conceptes transdisciplinars, amb gran capacitat integradora i estructuradora del coneixement que serveixen per organitzar els continguts disciplinars de les ciències socials

El currículum de ciències socials elaborat des d'aquesta òptica, té un fil conductor al llarg de tota l'escolaritat, que garanteix la coherència amb la ciència que s'ensenya i amb la formació global i democràtica, en quant al coneixement i anàlisi crítica de la societat i en quan a la capacitació per a l'acció política.

Cada un d'aquests conceptes focalitza una manera determinada d'analitzar i d'entendre el món, és com un mirall de moltes cares, en el que cada cara visualitza un aspecte diferent que ens ajuda a comprendre la societat. La suma de totes elles, de totes les cares del mirall, és dir, de tots els conceptes, configuren l'arc d'anàlisi completa. Aquests conceptes es poden sintetitzar de la següent manera

---

[6] BATLLORI, R. CASAS, M. (2000) *El conflicto y la diferenciación. Conceptos clave en la enseñanza de las ciencias sociales.* Lleida. Ed. Milenio.

BATLLORI, R.(1999) Conflicto, colaboración y consenso en la enseñanza de las ciencias sociales. Monografía sobre: *Los conceptos sociales clave. Iber, Didáctica de las Ciencias Sociales Geografía e Historia,* núm 21, pág. 13-22

BENEJAM, P.; PAGÈS, J.(coord) (1997) *Enseñar y aprender Ciencias Sociale: Geografía e Historia en la educación secundaria.* Barcelona. Horsori- ICE de la Universidad de Barcelona.

BENEJAM, P. (1999) La oportunidad de identificar conceptos clave que guíen la propuesta curricular de la ciencias sociales. Monografía sobre: *Los conceptos sociales clave. Iber, Didáctica de las Ciencias Sociales Geografía e Historia,* núm 21, pág. 5-12.

CASAS, M. (1999) Los conceptos sociales clave. Una opción ideológica para la selección de contenidos: el concepto de diferenciación. *Un.currículum de Ciencias Sociales para el siglo XXI. Qué contenidos y para qué.* Asociación Universitaria del profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales Universidad de la Rioja. Logroño. Diada, pág. 155-162.

CASAS, M. (1999) Les ciències socials a l'ensenyamnet obligatori. Què ensenyar i aprendre i per a què?. *III Jornades. L'ensenyamnet de les ciències socials : reflexió i experiències.* Barcelona. Associació de Mestres Rosa Sensat. pàg. 7-17

CASAS, M. (1999) El concepto de diferenciación en la Secundaria Obligatoria. Monografía sobre: *Los conceptos sociales clave. Iber, Didáctica de las Ciencias Sociales Geografía e Historia,* núm. 21, pág. 23-38.

CASAS, M.; BOSCH, D. y otros (2002) Problemas sociales relevantes en la enseñanza de las Ciencias Sociales. Educación Secundaria Obligatoria. Una experiencia de aula. *Iber, Didáctica de las Ciencias Sociales Geografía e Historia,* núm., 34, pág. 113-125.

Identitat - alteritat. Convivim amb els altres. Treballar aquest concepte permet prendre consciència de les capacitats, les creences i els interessos propis, així com conèixer els dels altres. Permet desenvolupar el sentit de la tolerància i del respecte pels altres i permet entendre la necessitat de defensar els Drets Humans

Racionalitat - Irracionalitat. Es centra en l'estudi de la causalitat dels fets, situacions o fenòmens socials i de les actuacions de les persones de manera individual o col·lectiva. Permet comprendre-ho des de la complexitat que suposa la valoració de la intervenció humana, per tant educa en la relativitat de les valoracions i en la capacitat crítica de les interpretacions.

Diferenciació: Diversitat - Desigualtat. La diversitat entesa com a riquesa cultural i la desigualtat com injustícia social. Quan la diversitat es jerarquitza perquè algú s'apropia la funció de controlar aquesta diversitat, es pot convertir fàcilment en desigualtat. Desigualtat que es pot visualitzar com a dependència econòmica, cultural, social o política. En aquest marc, es trebala la tolerància, el respecte per la diversitat entre les formes de pensar, de ser i d'actuar. Suposa, així mateix, prendre consciència i actuar, per reduir o pal·liar les desigualtats i les injustícies tant a nivell individual com col·lectiu.

Continuïtat y canvi. Pretén introduir un nivell d'anàlisi que faciliti comprendre que les coses no han sigut sempre igual i que poden continuar canviant. Per tant possibilita la introducció del "poder ser" i crea actituds dialogants i de comprensió i convida a l'acció. Segurament, també, allunya les actituds d'intransigència i de dogmatisme.

Valors i creences. Les persones i els grups actuen segons uns codis ètics que s'han conformat a partir d'unes determinades creences i d'uns determinats valors. Això implica entendre que no hi ha veritats absolutes i comprendre que el sistema de valors entre persones diferents i entre grups o comunitats diferents sovint no coincideixen. Treballar des d'aquesta perspectiva facilita actituds y actuacions que comporten el diàleg i el consens per arribar a acords, això afavoreix les actituds crítiques en front a la diversitat d'informacions i d'opinions.

Interrelació y conflicte. Els fets socials només es poden estudiar des de la perspectiva de les relacions entre persones, entre col·lectius, entre institucions o entres països. Només es poden analitzar i comprendre des de l'òptica de les múltiples interrelacions i interaccions que es produeixen. Sabem que les persones i els grups no poden viure aïllats, no són autosuficients, necessiten dels altres per comunicar-se, per compartir projectes o encara que només sigui per cobrir les seves necessitats. Les persones i els grups es comuniquen i s'interrelacionen i d'aquesta interrelació sovint en sorgeixen conflictes.

Treballar des d'aquesta perspectiva facilita la comprensió de les interrelacions, les interdependències i les múltiples connexions que es generen en el nostre món globalitzat i facilita l'estudi dels orígens dels conflictes, del procés del seu desenvolupament i permet estudiar i interpretar les possibles solucions.

Organització social. La societat s'organitza de múltiples maneres, per defensar interessos comuns, per afeccions compartides, per veïnatge, per opcions polítiques, etc. En aquest cas es pretén focalitzar en la comprensió de l'organització de la societat, com a necessitat vital i social dels humans. També facilita la comprensió de les estructures de poder, de l'organització política dels territoris i dels estats. És pretén donar raons per a la participació i l'acció política.

b. Plantejar l'ensenyament de les ciències socials des de l'òptica de la resolució de problemes socials

Un ensenyament basat en l'estudi de problemes rellevants per a la ciència i significatius per l l'alumne, implica prioritzar els aprenentatges que serveixin per entendre i ubicar-se en la complexitat del món actual. Aquests aprenentatges són bàsics per a la formació del pensament complex i capaciten als estudiants per analitzar les múltiples connexions, interrelacions, interdependències i possibilitats que existeixen per interpretar i posicionar-se en front dels problemes de la vida quotidiana, tant els individuals, com els col·lectius.

Aquest ensenyament facilita que els estudiants aprenguin a aprendre, perquè exigeix aprendre estratègies i habilitats per informar-se sobre les característiques del problema i les variables que intervenen, per comprendre l'abast de la problemàtica, per interpretar les possible interpretacions i les possible vies de solució que siguin coherents, possibles i vàlides. Els estudiants es podran adonar que la diversitat de solucions respon a diferents maneres d'interpretar i de valorar el mateix problema, el que facilita que puguin analitzar on està l'origen d'aquesta diversitat d'opcions, que generalment es troba en diferents opcions ideològiques que configuren una manera d'entendre el món i una manera de resoldre els problemes col·lectius de la vida quotidiana i es comprova la relativitat del coneixement, reflectida en la diversitat d'opcions, d'opinions i de solucions

Es en aquest marc on té sentit l'ensenyament i l'aprenentatge de les competències lingüístiques que conformen y articulen el discurs social. Segurament el primer pas, és conèixer, entendre i aprendre i el segon pas és saber comunicar el que s'ha après, encara que els dos passos són simultanis. Podríem sintetitzar-ho dient: "parlar i escriure per aprendre ciències socials" o "aprendre tot parlant i escrivint ciències socials " o "comunicant el que aprenem, consolidem l'aprenentatge".

c. La formació política, es un part fonamental i inseparable de la formació democràtica

La formació democràtica ha de donar els instruments necessaris a tota la ciutadania per ser membre actiu, participatiu i compromès amb la societat. La formació política ha de facilitar els instruments per entendre les bases organitzatives i el funcionament d'una societat democràtica, amb els punts forts i els punts febles. També té la funció de preparar als ciutadans pel compromís social i la participació política

L'educació política a l'escola es pot contemplar-se des de tres punts de vista. En primer lloc, des d'aquelles actituds i aptituds democràtiques, com la capacitat de raonar, d'argumentar, de cooperar i de deliberar. El segon lloc, des de les bones pràctiques de política democràtica, que pot anar des del nivell acadèmic fins els nivells d'organització política i d'estructura de l'Estat, democràtic. I un tercer nivell centrat en els acords internacionals sobre el compliment dels drets Humans i en el coneixement de les organitzacions supranacionals tant governamentals com no governamentals que impulsen el compliment d'aquests Drets Humans.

En els nivells acadèmics la formació política, no es concreta només en l'estudi de les estructures polítiques, que tot i ser molt important no és pas suficient. La formació política rebutja qualsevol separació o discriminació d'estudiants per motius ètnics, culturals, socials, religiosos, de gènere o per nivells de rendiment acadèmic. L'educació en la diversitat té un valor formatiu important basat en el respecte i la

valoració de la diferència i suposa un element sòlid per a la formació democràtica de la ciutadania.

L'educació democràtica es una garantia per l'exercici de les llibertats polítiques i civils i la l'educació política es un requisit per a participar de manera conscient, coherent i responsable en una societat democràtica.

d. El discurs social

El discurs de les ciències socials, ha de ser un discurs que faciliti la formació del pensament social de l'alumnat, amb la finalitat de convertir la informació en coneixement, que com ja s'ha dit és, una d eles finalitats de la formació democràtica. Cal formar ciutadans lliures i autònoms, conscients dels seus drets i dels seus deures, capaços d'interpretar críticament la societat i capaços d'actuar amb profundes conviccions democràtiques que els permetin participar activament en la construcció d'un futur millor.

Així, entenem que les capacitats i competències bàsiques d'una formació democràtica són aquelles que afavoreixen l'autonomia de les persones per a prendre decisions i compromisos, defensar els drets i deures de la ciutadania i potenciar la comunicació, el diàleg, la participació, la cooperació, la solidaritat i el respecte.

Donat que aquest apartat és l'objecte de la nostra recerca, s'ampliarà en els apartats de la tercera part.

2.2. Concepció didàctica d'on partim. Per ensenyar cal saber com els estudiants aprenen.

Tots els membres del grup partim d'una mateixa manera d'entendre el "com ensenyar", és a dir, tots estem d'acord, un acord avalat pels anys d'experiència, en quin era el nostre punt de partida didàctic. Sense entrar en el desenvolupament d'aquesta concepció didàctica, creiem que cal fer-hi una breu referència per poder ubicar millor les nostres propostes i per entendre que no tots els models didàctics són vàlids.

La formació democràtica dels nostres joves, exigeix que, també, la vida de l'aula proporcioni les experiències necessàries per aprendre i posar en pràctica aquelles actituds i valors propis de la convivència democràtica. Tota l'activitat de l'aula, entenent per activitat tot allò que passa a dins d'una classe, ha d'estar basada en el diàleg, en la comunicació, en la participació, en els respecte mutu, en la negociació i en el consens. La creació d'ambients i models de convivència democràtica és requisit indispensable per a la formació democràtica dels joves.

a. La teoria sociocultural i constructivista en l'aprenentatge de les ciències socials

La concepció constructivista de l'aprenentatge, o d'aprenentatge significatiu, es basa fonamentalment en les aportacions de Vigostsky (1977,1979), que ens diu que els estudiants aprenen quan són capaços d'elaborar una representació personal del concepte o del contingut que es pretén ensenyar. Com diu Coll (1995), aquesta elaboració es recolza necessàriament en els coneixements previs que són

modificats, enfortits, ampliats o reestructurats a partir de les noves informacions que es converteixen en nous aprenentatges.

Tots els individus analitzen la realitat que els rodeja a partir de models explicatius propis i personals, models que s'han format bàsicament a través d'experiències personals, de coneixements adquirits, de les interrelacions socials i del nivell de raonament de cadascú. Les idees prèvies són persistents i resistents al canvi, i si volem que els estudiants aprenguin, cal plantejar activitats adients on la prioritat sigui la comprensió i el raonament. És evident que un ensenyament i un aprenentatge dirigit bàsicament a la superació d'exàmens o a resoldre problemes estrictament escolars s'oblida, no es converteix en un nou coneixement estable i permanent i per tant no s'aprèn

Per això és necessari ensenyar ciències socials a partir de temes significatius pels alumnes i socialment rellevats, i fer-ho de manera que exigeixi la participació i la implicació dels estudiants. Com diuen Wood, Bruner y Ross (1976) i Werns, 1988, la funció del professor en aquest procés és el de servir de guia i de suport a l'estudiant perquè aquest pugui prendre progressivament el control del seu aprenentatge, fonamental per aprendre a aprendre. Cal, doncs, un aprenentatge guiat, sistemàtic i ple d'estímuls que reforcin la maduració personal i la capacitat d'actuar amb responsabilitat i coherència.

b. La comunicació i la interacció social a l'aula

La comunicació i la interacció social a l'aula, són els puntals bàsics per la reelaboració de constructes socials. És en aquest procés de reestructuració i reelaboració del coneixement que s'inscriu l'interacció social entre el professor i l'estudiant i entre els mateixos estudiants, a través del diàleg, la discussió, el debat i el treball cooperatiu.

S'entén per interacció social l'intercanvi d'informació i de punts de vista entre diferents interlocutors que impliqui reciprocitat i de bidireccionalitat en l'intercanvi d'experiències i de coneixement. Com diu Garton (1994). i Edwards (1994) un dels requisits indispensables de la interacció social és compartir coneixement en el procés d'ensenyament i d'aprenentatge a través de l'activitat i del discurs conjunt. Suposa col·laborar i dialogar per resoldre qüestions i problemes, per contrastar punts de vista i per construir de forma progressiva i compartida significats i coneixements, a partir de l'instrument essencial de la comunicació que és el llenguatge.

Com diu Lemke (1977) el llenguatge és el vehicle que permet parlar i escriure ciència i és per això que cal posar molta atenció en el domini de les competències lingüístiques que permeten als estudiants compartir i contrastar els seus coneixements, les seves opinions i els seus dubtes tant amb els altres companys, com amb el professor.

c. La regulació dels aprenentatges en Ciències Socials

L'avaluació i l'autoavaluació són els eixos vertebradors de la regulació dels aprenentatges i es converteix en un potent instrument pedagògic. Permet al professor reconèixer els canvis que és necessari introduir en el procés d'ensenyament i d'aprenentatge i també permet a l'estudiant prendre consciència del que aprèn, dels seus progressos i de les seves dificultats, i així poder gestionar de manera adequada tant els seus errors com els seus èxits.

Es tracta d'una avaluació i autoavaluació integrada en el procés d'aprenentatge que faciliti al professor la informació suficient per detectar quins són i a on es localitzen els problemes i per proposar solucions que responguin a les necessitats i a les possibilitats individuals o col·lectives de l'alumnat.

d. Components afectius en l'aprenentatge de les Ciències Socials

S'ha demostrat que l'afectivitat i les emocions tenen una especial rellevància en el procés d'aprenentatge. Bruner (1986, pàg. 123, citat per Pérez Gómez, 1998, pàg. 227) deia *"el que marca als agents humans és que els seus actes no estan produïts per forces físiques, com la força o la gravetat, sinó per estats intencionals: desitjos, creences, coneixements, intencions i compromisos"*

L'experiència quotidiana ens demostra que una relació positiva entre el professor i l'alumne o entre els mateixos alumnes pot canviar actituds i facilitar la motivació per l'aprenentatge. La imatge que cadascú te de si mateix, del rol que li ha assignat el grup o el que cada estudiant s'ha assignat, el grau d'autoestima, la seguretat en les seves creences, actuacions, interessos o motivacions, etc..., són elements del camp afectiu i emocional que poden determinar de manera decisiva els èxits o els fracassos de l'aprenentatge escolar.

Com diu Darder (1998), les emocions són reaccions espontànies, ràpides, impulsives i a vegades difícils de controlar, ja que no sempre s'experimenten de manera conscient. Adquirir consciència de les situacions emocionals i saber reorientar i convertir les emocions que comporten disfuncions personals, és un objectiu de l'acció educativa.

Un ambient motivador i estimulant en el que es valori la participació de cadascú, que es reconegui el treball de cada estudiant en funció de les seves possibilitats i aptituds, que es faciliti la relació entre el professor i l'alumne i entre els mateixos alumnes i que s'impulsi la comunicació, l'intercanvi i l'ajuda mútua, afavoreix l'aprenentatge i desenvolupa la capacitat d'entendre a l'altre.

Des de l'aprenentatge de les ciències socials, el paper de les emocions i dels sentiments te una especial rellevància. Per un costat en l'estudi i interpretació dels problemes socials es valoren actuacions humanes que poden estar condicionades per elements emocionals. De la mateixa manera aquests elements emocionals poden distorsionar l'anàlisi del subjecte que pretén estudiar el problema. Per tant, és necessari educar les emocions, per fer-les conscients, per aprendre a interpretar-les i per a saber canalitzar-les.

e. El centre educatiu, una "escola" per a participar i exercir la democracia

Participar en la vida del centre i col·laborar en el seu bon funcinament, suposa fer-se càrrec de la dinàmica general de la institució escolar y entendre la complexitat d'ordenar totes i cada una de les parcel·les de gestió, amb l'únic objectiu que el centre compleixi amb la seva finalitat de contribuir a la formació científica, personal i democràtica del seus estudiants.

Les instàncies de govern de la institució escolar com pot ser el Consell Escolar o les comissions que s'organitzin pot ser una bona experiència participativa. En el Consell Escolar, per exemple, convergeixen interessos i plantejaments diversos i és un bon lloc per entendre el control democràtic de la gestió., malgrat les possibles dificultats que pot tenir el seu funcionament. És important no despreciar el seu valor

formatiu en quan a la formació democràtica dels estudiants que hi participen, des del procés democràtic de l'elecció dels representants fins a la possibilitat de participar realment en les decisions que afecten a tota la comunitat escolar. Els estudiants poden aprendre a defensar les seves opinions en un entorn real, a valorar diferents punts de vista i diferents alternatives que condueixen a prendre decisions que caldrà consensuar i complir. Per aprendre a participar, cal que participin.

Així mateix el centre educatiu facilita camins i estratègies per a la participació democràtica en el seu entorn social y cultural. Des de l'organització d'activitats amb altres col·lectius o centres del territori fins a activitats o estudis coordinats sobre problemàtiques que afecten la vida ciutadana de la zona, o propostes de solució de problemes concretes i viables.

Tercera part

Marc teòric que justifica el treball

El discurs social en l'ensenyament i aprenentatge de les ciències socials. Parlar i escriure per aprendre

El discurs de les ciències socials, ha de ser un discurs que faciliti la formació del pensament social de l'alumnat, amb la finalitat de convertir la informació en coneixement, que com ja s'ha dit és, una de les finalitats de la formació democràtica. Cal formar ciutadans lliures i autònoms, conscients dels seus drets i dels seus deures, capaços d'interpretar críticament la societat, capaços d'actuar-hi democràticament i que els permeti participar de manera activa en la construcció d'un futur millor.

Com diu Pilar Benejam (1997), l'aprenentatge de les Ciències Socials, implica la capacitat de processar la informació per saber què són les coses i com són, la capacitat de comprendre els fenòmens, les situacions, les actuacions i d'establir relacions entre les causes i les conseqüències. Des de la perspectiva crítica, comporta, així mateix, la capacitat per aplicar la informació i la comprensió a la valoració dialèctica dels fets i de les situacions per a poder prendre decisions i accions alternatives.

Entenem que les capacitats i competències bàsiques d'una formació científica i democràtica són aquelles que afavoreixen que l'estudiant adquireixi els coneixements necessaris per interpretar la realitat social, per entendre que hi poden haver diferents punt de vista i que s'adoni de la relativitat del coneixement social. Així mateix, cal potenciar l'autonomia de les persones per a prendre compromisos, per defensar els drets i deures de la ciutadania, la participació, la cooperació, la solidaritat, el respecte, el diàleg i la comunicació.

L'objectiu serà, doncs, desenvolupar la simultaneïtat de la construcció del coneixement científic amb el desenvolupament de les competències lingüístiques, i considerar que el domini progressiu de les habilitats lingüístiques és una manera de donar continuïtat i solidesa als processos d'aprenentatge.

Considerem que aquest objectiu ha d'estar present i integrat en la intencionalitat didàctica i des d'un bon principi. A més, ha de ser comunicat i explicitat als mateixos estudiants, ja que han de ser conscients que els continguts que es treballen a l'aula són els propis de les ciències socials, però per aprendre i comunicar aquests continguts científics cal incorporar activitats específiques per al desenvolupament de les competències lingüístiques.

Competència > capacitat > habilitat ?

Per a la formació i l´adquisició d´un pensament social hem dit, doncs, que els estudiants han d'adquirir els coneixements i els procediments necessaris per ajudar a interpretar el món, els fets i fenòmens socials.

La construcció d'aquest pensament social és possible perquè compartim experiències comunes que podem comunicar a través del llenguatge. Per tant, el llenguatge és l´eina que permet a l´aprenent conèixer i representar-se la realitat que l´envolta i també, és l´instrument que possibilita comunicar i contrastar aquest coneixement amb el dels altres per reelaborar-lo.

Així doncs per construir i comunicar el pensament social cal desenvolupar unes capacitats cognitives mitjançant les competències lingüístiques que permeten entendre, interpretar i transformar el món que ens envolta.

Com més domini tingui l´alumnat d'aquestes competències més capacitat tindrà per processar informació comprensivament, per validar una interpretació i per comunicar o contrastar el seu coneixement amb el dels altres. En definitiva, tindrà més i millors estratègies per construir i justificar interpretacions més convincents sobre la realitat que l´envolta.

Per què parlem de competències, més que no pas de capacitats o habilitats?

Si cerquem les definicions corresponents, el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans en relació a aquests tres conceptes diu el següent:

a. Competència

Competència f. Dret de decidir, sia en virtut d'una autoritat legal, sia en virtut d'un reconegut coneixement de la matèria; capacitat legal; fet d'entendre pregonament d'una matèria.

Competent adj. Reconegut apte per a una professió, entès en una matèria.

Competència comunicativa: Capacitat d'un individu de produir i entendre enunciats gramaticals de manera significativa en relació amb el context sociocultural i adequats a la situació en què es produeixen i als propòsits de la interacció. |

Competència lingüística: Coneixement intern que un parlant té del model abstracte de la seva llengua i, en particular, de les possibilitats de produir i entendre totes les oracions gramaticals possibles.

De les anteriors definicions s'entén com a competència la capacitat d'aplicar un coneixement. Es a dir, inclou el coneixement i la capacitat d'aplicar-lo a la resolució d' un problema concret. Sembla, per tant, que **la competència és el saber fer.**

b. Capacitat

Capacitat: Qualitat de qui està en estat de fer alguna cosa. Aptitud genèrica per a ésser subjecte de relacions jurídiques. || Coneixença que el parlant té dels recursos de la llengua.

Capaç adj. Que està en estat de fer alguna cosa, esp. extraordinària o dolenta. Que té condicions per a fer bé allò que té al seu càrrec.

La capacitat seria, doncs, l'aptitud, la disposició que hom té per generar coneixement o per realitzar una acció, per tant, **la capacitat és el poder saber o poder fer.**

c. Habilitat

Habilitat f. Pericia, destresa, a fer alguna cosa; qualsevol de les coses que hom fa amb perícia, destresa, gràcia.

Hàbil adj. Apte per a alguna cosa, capaç, idoni. || Propi a reeixir en allò que fa.

La habilitat seria la qualitat per a fer bé una cosa, és a dir **l'habilitat és el fer bé.**

Competència = saber fer
Capacitat = poder saber o poder fer
Habilitat = fer bé

Sembla doncs, que el concepte de competència podria incloure els altres dos perquè implica "saber", "saber fer" i "poder saber fer" el millor possible. La competència és el domini d'una capacitat que es pot desenvolupar en funció de les possibilitats de cadascú.

El concepte de competència és més ampli perquè no suposa únicament el domini d' un concepte sinó la capacitat de reconèixer la seva utilitat en la resolució de problemes reals.

Atenent a aquestes definicions, ensenyar consisteix en ajudar a desenvolupar capacitats del coneixement per a aconseguir que els alumnes siguin competents per aplicar els coneixements de manera transversal a la resolució de problemes de la vida real.

En paraules de Joana Noguera, catedràtica de la U.R.V. i coordinadora de la secció VII Competències Bàsiques de la Conferència Nacional d'Educació:

"La competència suposa la capacitat real d'aplicar un saber. Una persona és competent si, al mateix temps que té un saber, és capaç d'utilitzar-lo. Des d'aquest punt de vista el saber és inferior a la competència. Així els teòrics del currículum distingeixen entre l'aprenentage i el saber fer, per una part, i el saber i la competència, per l'altra. L'aprenentatge només té sentit si produeix un saber que

donarà lloc a una competència. L'educació busca produir persones competents, és a dir, capaços de prendre responsabilitats dins les situacions de la vida"

Aquest marc conceptual ens permet definir les competències cognitivo lingüístiques com el conjunt de conceptes i procediments lingüístics que fan possible desenvolupar les competències discursives i alhora la construcció de coneixements. Es tracta, per exemple d'aprendre i saber descriure un experiment, d' aprendre i saber explicar un fet històric o d'aprendre i saber argumentar un punt de vista.

Com més domini tinguin els alumnes de les competències cognitivo lingüístiques més capacitat tindran per interpretar el món i per resoldre problemes de la vida real.

Sembla que l'aprenentatge de determinades competències cognitivo lingüístiques com són: descriure, narrar, explicar, justificar, interpretar i argumentar; contribueixen en gran mesura en la formació del pensament social per educar ciutadans crítics capaços de seleccionar, organitzar i comprendre l'allau d'informació que els arriba. L'autoconsciència i la llibertat de triar i decidir reconeix implícitament la llibertat de triar i decidir dels altres. Així doncs, l'individu no es creu posseïdor de la veritat absoluta i dubta del seu propi coneixement. Aleshores sorgeix la necessitat de compartir-lo amb els altres i contrastar-lo amb altres maneres de veure i entendre les coses.

Aquests són valors capdals que els individus han d'adquirir pera tenir llibertat en aquest model de societat de la informació on la manca de llibertat, entesa com autoconeixement, pot portar a la desinformació més absoluta i a la manipulació total.

1. Simultaneïtat de la construcció del coneixement científic i social amb el desenvolupament de les competències lingüístiques

Com ja s'ha dit l'aprenentatge és un procés essencialment social, i des d'aquesta perspectiva cal promoure un aprenentatge basat en la comunicació, la interacció social i el coneixement compartit, que són els pilars bàsics de la construcció dels significats socials. Per tant, els estudiants han d'aprendre a combinar els coneixements científics propis de les Ciències Socials, amb les competències lingüístiques que són necessàries per elaborar i comunicar aquests coneixements.

Creiem que és necessari insistir en la necessitat de treballar amb profunditat el llenguatge en l'àrea de coneixement de les ciències socials, per assegurar-ne un bon aprenentatge. Podem dir, sense por a equivocar-nos, que l'evidència més clara del què han après els alumnes són les comunicacions orals i/o escrites que els mateixos alumnes produeixen, durant o al final d'un tema. No si valen excuses, per part del professorat o del propi alumnat, que poden anar en la línia de dir " jo ja ho sé, però no ho sé explicar", "aquest alumne ja ho entén o ja ho sap, però no ho sap explicar". Si se sap el contingut científic s'ha de saber comunicar, no hi ha cap dubte. En el cas que no se sàpiga comunicar és evident que no se sap. El domini de les competències lingüístiques en l'aprenentatge de les Ciències Socials és un factor determinant de l'aprenentatge i de la formació del pensament social crític i democràtic.

El coneixement no està del tot construït fins que no es pot expressar de dins cap a fora, en forma de discurs lingüístic, oral o escrit, plàstic, matemàtic, musical. L'expressió ajuda a construir el coneixment. En l'expressió oral del coneixement intervé l'individu en tota la seva globalitat: és la ment, el sentiment, el temperament, l'emoció, que són presents en la forma d'expressió.

L'expressió oral del coneixement en grup permet, si es sap escoltar i reflexionar, contrastar el saber de cadascú amb el de les demés persones i refer el punt de vista propi amb les aportacions dels demés. Si l'expressió del coneixement és pròpia i autoconscient, el noi i la noia són capaços de posicionar-s'hi justificant el seu punt de vista.

Si a l'aula s'estableix un diàleg pedagògic real i autèntic, totes les persones seran capaces de manifestar justificadament els seus punts de vista, de ser receptius als punts de vista dels demés i podran refermar, enriquir o modificar la pròpia posició.

La complexitat per detectar la relació entre el procés cognitiu i el constructe textual, comporta dedicar una especial atenció a l'acció comunicativa i a la intencionalitat dels docents en l'elaboració i en la validació dels patrons socials que controlen aquest procés. En els processos cognitius d'interpretació de la realitat existeixen uns components que, coneguts i apresos per l'estudiant, donen les pautes per a la comprensió de la ciència. Aquests components són les competències lingüístiques que fan explícit el valor cognitiu dels patrons lingüístics en la construcció del discurs oral o en la construcció de textos escrits (Noguerol, 1995).

Les competències lingüístiques permeten l'adquisició, la consolidació i l'aplicació del coneixement. Les habilitats cognitives, com analitzar, comparar. Identificar, deduir, sintetitzar, etc., activen les habilitats lingüístiques com descriure, explicar, justificar, interpretar o argumentar, que s'expressen de forma oral o escrita en descripcions, explicacions, justificacions, interpretacions o argumentacions (Gómez, Jorba y Prats, 1998).

L'objectiu final es que l'alumne adquireixi aquelles competències lingüístiques necessàries per a construir significats científics que corresponguin al contingut temàtic i específic de les ciències socials, ja que cada ciència te les seves pròpies formes de raonament i d'expressió (Lemke, 1997). Per tant, tornem a insistir en que només podem estar segurs que l'estudiant entén i aprèn ciència quan és capaç d'expressar-la i de comunicar-la, ja sigui de manera oral o escrita.

Hem dit abans que cada ciència té el seu propi discurs científic, però malgrat això sigui veritat, hi ha uns requisits comuns que cada ciència ha de complir des de la seva perspectiva específica. Seguint a Veslin (1988) aquest requisits els podríem concretar de la següent manera.

- El discurs científics ha de fer presents aquells coneixements consensuats per la comunitat científica que l'estudiant ha de conèixer
- El discurs científic ha d'utilitzar el coneixement de forma eficaç
- El discurs científic ha de distingir entre la realitat pròpiament dita i les idees que són una interpretació de la realitat
- El discurs científic ha de ser precís en definir els coneixements que resisteixen la prova de la crítica

Perquè els estudiants puguin realitzar les operacions cognitives i comunicatives que l'accés al coneixement requereix, és imprescindible un bon aprenentatge lingüístic El professorat de ciències socials sovint incorpora estratègies metodològiques que

afavoreixen que els estudiants adquireixin les competències lingüístiques (resumir, identificar idees principals, cercar el tema,...), gairebé sempre relacionades amb la comprensió de la informació per facilitar-ne el processament i la interpretació. Però cal anar una mica més enllà, cal pensar en quines dificultats es pot trobar l'alumne alhora de fer aquests processos, per tal de poder-los planificar i ensenyar, de manera que la comunicació oral i escrita serveixi realment per a la reconstrucció del coneixement de tots i cada un dels estudiants.

La reflexió sobre la manera d' ensenyar les ciències socials porta cap a la reflexió sobre les capacitats i habilitats lingüístiques que fan possible l'aprenentatge. Cal ressaltar que l'aprenentatge dels continguts científics va íntimament lligat a la comprensió i l'expressió lingüística perquè, com tots sabem, el llenguatge és l'eina que possibilita la construcció del coneixement.

El domini de la llengua es va ampliant al llarg de l'escolaritat per anar aprofundint cada vegada més en la complexitat del discurs que permet desxifrar com s'organitza la informació i quina seqüència té. La informació s'organitza de diverses maneres segons pretengui establir relacions causa - efecte, fer comparacions, presentar un problema, interpretar un fet social o argumentar un punt de vista. Sovint aquesta diversitat de tractament es dona molt barrejada, la qual cosa origina problemes de comprensió importants.

Com diu Teresa Colomer (1993), llegir i escriure, parlar i escoltar és important perquè és en la situació d'ensenyament - aprenentatge de continguts concrets quan s'activen totes aquestes habilitats en un context molt més pràctic i més significatiu per l'alumne que a la classe de llengua. Aquesta afirmació, no fa res més que confirmar la necessitat de dedicar una atenció especial a com els estudiants aprenen a parlar i a escriure ciències socials.

Per facilitar aquests aprenentatges caldria tenir en compte alguns principis bàsics que es podrien incorporar a la manera d'ensenyar ciències socials i a la manera d'aprendre a diferenciar les diferents modalitats textuals. Cada modalitat textual respon a les intencions comunicatives del que parla o escriu, i és per això mateix que val la pena que els estudiants disposin de tots els instruments comunicatius necessaris per poder expressar els coneixements apresos amb coherència i amb rigor. Sembla que podria ser útil:

- Posar exemples de textos ben construïts de les diferents modalitats textuals.
- Relacionar el text oral i escrit a partir de la discussió col·lectiva mitjançant preguntes dirigides que enriqueixen el saber individual.
- Relacionar la lectura i l'escriptura. Mitjançant l'escriptura es reestructura el propi coneixement i s'interioritza i es consolidael saber.

Per facilitar aquests aprenentatges cal que el professor estigui molt pendent de les dificultats lingüístiques dels estudiants i de poder donar l'ajuda en el moment adequat. No cal dir, que com més atent estigui el professor, més efectiva serà l'ajuda i més sòlid l'aprenentatge. També és evident que el professor ha de tenir clar que els alumnes necessiten pautes ben estructurades per progressar en el saber parlar i escriure ciències socials, i han de tenir clar que és molt important el "què" diuen, però també ho és el "com" ho diuen, són les dues cares inseparables de la mateixa moneda.

Pel que fa a les pautes de treball, o les bases d'orientació, molt necessàries al principi i especialment en els primers cursos, s'han de presentar i treballar, de

manera que l'alumnat entengui que són un suport per aprendre, però que l'objectiu final és poder prescindir-ne perquè ja s'ha consolidat aquest aprenentatge i s'ha convertit en una competència adquirida.

2. Parlar per aprendre

Com diuen Coll i Solé (1990), aprendre és donar algun tipus de significat a allò que aprenem i connectar-lo amb el que ja sabem per ampliar el coneixement sobre algun aspecte de la realitat social. Aprendre és construir i compartir significats i coneixements importants de la comunitat a la que es pertany.

Si entenem l'aprenentatge com una reconstrucció de sabers, el diàleg hi té un paper molt important, d'una banda perquè l'interlocutor ens proporciona altres coneixements, i d' altra banda perquè la reconstrucció de coneixements implica un diàleg amb nosaltres mateixos.

Aquest diàleg 4pot anar des de la conversa, o parlar sobre un tema, al debat que vol dir contraposició de punts de vista, fins a la disputa, on els interlocutors pretenen obtenir algun guany simbòlic o material. Entenem que el que cal potenciar a classe és la conversa i el debat, però en cap cas la disputa.

Luci Nussbaum, (1999), afegeix un altra perspectiva en el diàleg, el que ella defineix com a discussió. Segons Nussbaum, la conversa, pot ser una discussió, segons el tipus d' interacció que es produeixi entre els interlocutors Per tant, el diàleg es pot considerar des de tres perspectives: com a conversa, com a discussió i com a debat.

La discussió s'aproxima a la conversa formal i es defineix com un espai discursiu de deliberació, d' examen de punts de vista, d' intercanvi i de construcció d' idees on els interlocutors accepten que hi ha una desigualtat de partida respecte als coneixements i les opinions. Aquesta desigualtat no condueix, però, ni al debat ni a la disputa, sinó a la complementarietat on l'expert i l'aprenent poden articular un discurs compartit en termes de cooperació: parlar de forma alternada, determinar els temes, posar-se en lloc de l'altre. Des d' aquesta perspectiva, la discussió pot ser una metodologia per ensenyar i aprendre, esdevé un punt de trobada d' experiències i coneixements que poden donar lloc a nous coneixements.

La diferència entre la discussió i el debat està bàsicament en el fet que en el debat es posa en joc la identitat dels parlants a través de l'habilitat de cadascú per defensar un punt de vista. En canvi en la discussió es pretén l'articulació de dos o més punts de vista sense que es vegin afectades les relacions o la imatge individual dels parlants, l'èxit de la qual és molt fràgil ja que depèn de quatre paràmetres: complementarietat, cooperació, finalitat i formalitat.

El tipus de discurs que més sovint trobem a les aules té com a finalitat la parla exploratòria, és a dir aquell tipus de discurs que permet descobrir quines són les idees prèvies dels alumnes i com van construint noves idees a partir del discurs del mestre.

Diferents estudis demostren que el discurs més característic entre docent i alumnes s'estructura a partir de la seqüència següent:

- La iniciativa és del professor que sol fer una pregunta als alumnes, sigui interpel·lant un alumne en concret o bé donant-los la paraula quan la sol·liciten alçant la mà
- La reacció dels alumnes que solen donar la resposta que convé al professor
- El comentari del professor per animar i estimular la participació, però també per confirmar o ampliar informació, per focalitzar, centrar i ordenar la conversa o per plantejar interrogants que facin avançar el coneixement.

Es a dir, lla finalitat és sobretot provocar la participació de l'alumnat per explorar les idees prèvies o revisar continguts ja tractats, també per centrar l'atenció dels que es distreuen, o pot posar l'accent en recapitular o en emfatitzar les idees més importants.

Entenem que el diàleg inicial al començar un tema és fonamental. És necessari conèixer que saben del tema, que en pensen, quina és la opinió dels estudiants, que han sentit a dir. Si el diàleg és ric, dinàmic i obert, també ens pot servir de punt de referència per saber que han après al finalitzar el tema.

Com diuen Coll i Onrubia (1993) la conversa o discussió a l'aula al començar un tema, és l'instrument que permet a l'estudiant:

- Tenir consciència dels seus propis coneixements i representacions de la realitat
- Comunicar-los als altres
- Accedir als significats dels altres
- Contrastar-los amb els propis significats
- Modificar les representacions inicials d'uns i d' altres.

Aquest diàleg no ha ser exclusiu del començament d'un tema, pot ser d'interès en altres moments del procés d'aprenentatge, i de manera molt especial en totes aquelles situacions que permeten construir, reconstruir i compartir el coneixement a l'aula.

Quan la finalitat de la conversa és compartir nou coneixement per avançar en l'aprenentatge, cal que els estudiants tinguin suficient informació sobre el tema que s'ha de treballar. Informació que ha de controlar el professor, encara que els estudiants col·laborin en aportar part d'aquesta informació, el professor ha de donar criteris per seleccionar-la, valorar-la i, en alguns casos, segurament també caldrà que la reelabori per fer-la mes entenedora. En aquest cas és necessari tenir en compte que cal:

- Establir relacions entre els que estem fent a l'aula i del que haviem fet dies o setmanes abans
- Presentar els objectius del treball que anem a fer i del resultats que en pretenem treure, per donar significat al que farem.
- Recapitular de manera ordenada el que hem dit o fet en termes més "formals"
- .Fer preguntes que donen pistes sobre quina és la resposta esperada.
- Donar pautes de treball molt explícites i detallades per tal que els alumnes acabin gestionant el seu propi procés d'aprenentatge.

En tots aquests casos cal destacar tres característiques essencials en la utilització de la conversa:

a. La conversa serveix per introduir un pont entre els significats previs que tenen els i els que els volem ensenyar.

b. La conversa serveix, per a que els alumnes puguin disposar de significats cada vegada més rics i aplicables a una pluralitat de situacions diverses no tant lligades a experiències concretes, però que aquestes són importants per reconstruir el coneixement

c. La conversa serveix per facilitar la construcció i reconstrucció de significats perquè està integrada en el mateix procés de l'activitat que es dóna a l'aula, forma part intrínseca del que s'està fent.

En aquesta línia Luci Nusbaum, presenta uns quants recursos que el docent pot utilitzar per potenciar la intervenció dels estudiants a la vegada que pot ajudar al docent a dosificar la seva intervenció, com per exemple:

- Introduir el tema fent un plantejament general de manera que provoqui que els estudiants es plantegin preguntes més que formular respostes correctes
- Proposar tasques d' investigació de problemes oberts que puguin admetre diferents punts de vista i que facin participar a l'alumne amb interrogants com: Jo què en penso? A mi em sembla que..., estàs segur de..? com podria ser...?
- Plantejar activitats que suposin establir un doble diàleg: amb els propis coneixements i amb els coneixements dels altres
- Ajudar a mantenir la finalitat de la discussió centrant el tema quan els alumnes es perdin en disgresions o anècdotes.
- Ajudar a ordenar les idees i a expressar-les, a usar la terminologia adequada al camp del saber, pel que fa al què l'alumne vol dir i també com s'ha de dir.
- Afavorir la participació utilitzant estratègies com: crear un clima adequat perquè tothom pugui parlar tranquil·lament, escoltar amb paciència, ajudar a les opinions minoritàries, plantejar preguntes obertes, evitar afirmacions contundents, proporcionar informació quan calgui, no avançar gaire el propi punt de vista.
- Per tal que la discussió compleixi amb la seva funció d' espai d' intercanvi i de construcció de sabers acadèmics el contracte de comunicació que s'estableix entre els membres del grup ha de ser compartit i acceptat per tots.
- Perquè els membres del grup s'entenguin, cal partir del convenciment que es pot aprendre dels altres, és a dir, que tots poden aprendre de tots.

Per tant, les relacions interactives entre alumnes i professors a través del diàleg fan possible construir significats cada cop més adequats i més complexos sobre els continguts del currículum. Permet a l'alumne explorar nous coneixements, verbalitzar noves idees i contrastar-les amb els altres per escollir les que estan ben fonamentades i rebutjar les que no ho estan, de manera que escoltar es tant important com parlar. La discussió és un dels gèneres més freqüents en qualsevol grup social on es posen en joc les relacions socials i les identitats individuals, és també una forma de fer als aprenents més competents per construir nous

coneixements, per participar en la vida de la comunitat y per detectar les relacions entre llenguatge i coneixement

L'altre aspecte molt important és la potencialitat comunicativa del treball en grup. La discussió en grup o el treball en grup, incorpora un valor formatiu més gran quan es produeix entre iguals sense la presència immediata del docent ja que:

- Les possibilitats de participació individual augmenten
- Els alumnes tenen més llibertat per verbalitzar les seves idees i encara que estiguin poc elaborades el grup coopera per precisar el què es vol dir, arriscant-se més que no pas si hi hagués el docent al davant.
- S' estableixen relacions de simetria, cooperació i complementarietat.
- El protagonisme dels estudiants és més gran que en la discussió del grup classe ja que han de redefinir la tasca encomanada, planificar els mitjans per dur-la a terme i gestionar els temes, la participació, i el temps.

Tot el que hem vist fins ara sobre la importància del diàleg per aprendre, ens permet afirmar que el diàleg és un instrument per a construir coneixement, i cal que s'aprengui a utilitzar-lo des de l'àrea de ciències socials, ja que és a la vegada un procediment i una estratègia que permet apropiar-se dels continguts i consolidar el coneixement social.

A vegades ens preguntem si tots els alumnes seran capaços per ells mateixos de posar en marxa aquests processos? Per què hi ha uns estudiants que ho aprenen i d' altres no? En primer lloc per aprendre-ho s'ha d'ensenyar, i en segon lloc cal veure com s'ha d'ensenyar. El professorat ha de tenir clares quines estratègies utilitzarà, perquè la conversa a l´aula serveixi per aprendre, tot i explicitant objectius i compartint significats.

3. Aprendre a parlar és fonamental, però també és important aprendre a escriure

Fins aquí hem parlat de la conversa i del diàleg, o de la comunicació oral per aprendre ciències socials, però la comunicació també pot ser escrita, i en aquest cas, parlem de la comunicació o de l'expressió escrita. Per tant, cal tenir clar que a la classe de ciències socials el llenguatge te manifestacions diverses al llarg de l'escolaritat, com pot ser la comunicació oral, però també l'ús del text escrit.

L'alumne ha d' aprendre a llegir i a escriure, s'ha de fixar els objectius respecte al perquè vol llegir o escriure, ha de planificar el què vol fer i el com ho vol fer, ha de saber sintetitzar, ha d'aprendre a planejar-se interrogants, ha de revisar el que ha fet i ha modificar el que havia previst, si é el cas.

Sabem que la lectura i l'escriptura són instruments per aprendre ciència. Quan l'estudiant llegeix per aprendre necessita comprendre, ha de poder establir relacions entre el que ja sap i el que el text diu de nou, per tal d'atribuir-li significat, en definitiva, ha de ser capaç de convertir la nova informació en nou coneixement,

Com diuen Onrubia i Solé (1993) quan l'alumne llegeix desenvolupa un pensament estratègic abans, durant i després de la lectura.

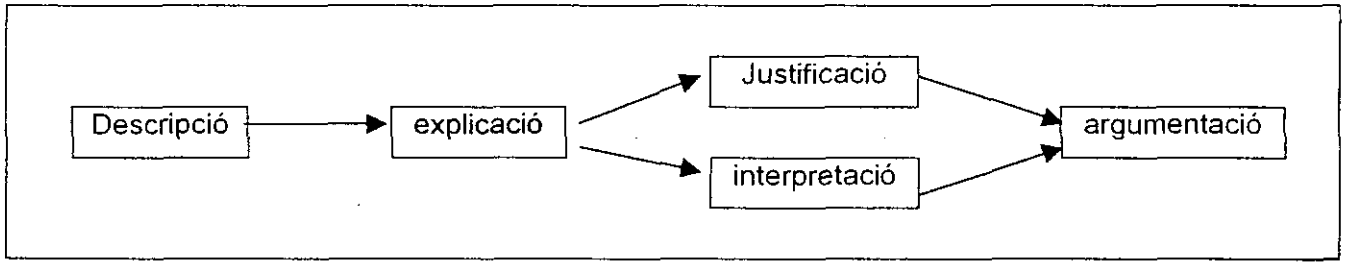
- Abans, perquè ha de tenir clar l'objectiu: sobre el què pretén treballar..., sobre quina informació necessita...
- Durant, perquè cal estar alerta per comprovar que va comprenent i ha de prendre decisions adequades respecte a possibles manques de comprensió, aportar a la lectura els coneixements previs, elaborar prediccions i conclusions, dirigir l'atenció al que és fonamental , examinar la consistència interna del text, fer recapitulacions periòdiques.
- Després, perquè ha de sintetitzar el coneixement que s'ha obtingut en el transcurs de la lectura mitjançant resums, esquemes, etc.

Quan l'estudiant escriu expressa allò que ja sap, però segueix un procés semblant a l'anterior. Ha de tenir clar el què ha d'escriure, amb quina finalitat i per a qui ho ha d'escriure, quines són les idees fonamentals que vol comunicar, com les pensa presentar, com ho ha de fer perquè quedi clar el què vol dir....

Escriure és un procés complex de resolució de problemes que posa en relació l'elaboració dels continguts del tema amb les característiques que ha de tenir el text. La relació entre el què es vol dir i com s'ha de dir, permet regular i elaborar el propi coneixement, per això quan escrivim alhora aprenem. (Bereiter i Scardamalia, 1987)

4. Les competències lingüístiques. Tipologia dels textos escrits

Ens referirem de manera especial a aquelles competències lingüístiques que són més habituals en l'ensenyament i aprenentatge de les ciències socials, com són la descripció, l'explicació, la justificació , la interpretació i l'argumentació.

No és fàcil delimitar l'espai exacta de cada competència lingüística en l'àmbit de l'aprenentatge escolar perquè hi ha múltiples interrelacions entre elles i els estudiants tendeixen a barrejar-les. Aquestes interrelacions i aquesta difuminació dels límits es fan molt evidents quan s'analitzen produccions orals o escrites dels propis estudiants, ja que és habitual la utilització desordenada de totes elles. Tot això ve agreujat per la imprecisió d'alguns llibres de text quan proposen activitats d'explicar, de justificar o d'argumentar perquè sovint darrera de cada una d'aquestes paraules hi ha la mateixa demanda, que gairebé sempre es redueix a l'explicació.

Precisament aquestes dificultats o problemes detectats ens condueixen a la necessitat de revisar l'espai i l'objectiu concret de cada competència lingüística, per tal de trobar les estratègies més adequades per facilitar tant al professorat, com als estudiants la seva aplicació a l'aula, potenciar la seva intencionalitat formadora i assegurar-ne el seu aprenentatge.

Malgrat no podem parlar de manera rigorosa d'una gradació de dificultats que podria anar des de la descripció fins a l'argumentació, perquè depèn de la complexitat del que es descriu, s'explica, es justifica, s'interpreta o s'argumenta, des de la perspectiva didàctica s'hauria de treballar cada una d'elles de manera ordenada, programada, intencionada i conscient, tant per part del professorat com per part de l'alumnat.

Malgrat la importància de totes i cada una d'aquestes competències i la necessitat de treballar-les totes a l'escola, són, sense cap mena de dubte, les competències de justificar, d'interpretar i d'argumentar les que permeten comprendre millor la complexitat de la realitat social, així com la relativitat del mateix coneixement social. Són, també, les que millor activen la capacitat de crear, defensar, modificar o reforçar l'opinió personal i els criteris d'anàlisi dels fets, situacions, fenòmens o actuacions socials i són les que millor permeten crear actituds d'intervenció per participar en la construcció d'un millor futur.

4.1. La descripció

Segurament es podria dir que en el discurs informatiu s'utilitza bàsicament la descripció i la narració i que correspon al nivell més assequible de la comunicació, però com diu Mercedes López (1990), la descripció, des de la perspectiva científica, ha de respondre a la realitat, i la realitat és sempre complexa.

S'utilitza la descripció per a definir, comparar, ordenar, diferenciar o classificar, i ha de servir perquè l'interlocutor es faci un a idea exacta de la realitat descrita. Veslin (1988) entén la descripció com l'acció de citar aconteixements, fets, situacions, fenòmens, etc., sense establir llaços o relacions explícites entre ells, però que presenten una certa organització interna

La descripció i la narració son discursos molt utilitzats en ciències socials i com diu Pilar Benejam (1997) des de la perspectiva crítica de las ciències Socials cal denunciar l'abús que se'n fa. La descripció es necessària com el primer pas de l'informació i és important que els estudiant aprenguin a descriure, però no és suficient, cal també comprendre i per comprendre cal aprofundir en les causes i les conseqüències dels fets i fenòmens socials i en la seva interpretació. Les competències lingüístiques que faciliten aquesta comprensió son l'explicació i la justificació i la interpretació. Però insistim, per comprendre primer s'ha de conèixer allò que pretenem comprendre, per tant el primer pas és aprendre a mirar, a observar, a analitzar les situacions socials i a saber-les comunicar a través de la descripció.

L'aprenentatge del discurs social, implica la **capacitat de processar informació** per a saber el què... el com...el quan..., el qui...etc. dels fets, fenòmens, situacions o actuacions. Aquesta informació ha de ser complerta, pertinent, precisa i organitzada, de manera que reculli tantes característiques, com sigui possible. Per l'expressió, ja sigui oral o escrita, d'aquesta informació s'activa **l'habilitat de descriure i de narrar.**

Considerem que **l'objectiu principal de la descripció** és informar sobre qualitats, propietats, fets, accions, objectes o fenòmens socials etc., sense establir- hi cap relació causal explícita. La descripció ha de respondre a la realitat, es com fer la fotografia d'aquesta realitat.

Encara que descriure sembla molt fàcil, no sempre és fàcil fer una bona descripció d'un fet o fenomen social. El problema més important per elaborar un text descriptiu acostuma a ser la dificultat dels estudiants per trobar les qualitats o característiques més importants dels fets o fenòmens socials observats, saber-los jerarquitzar i utilitzar els connectors correctament.

Per descriure s'utilitzen habilitats cognitives com enumerar, observar, identificar, seleccionar, comparar, classificar, etc. Quan es refereixen a fets o situacions socials responen a qüestions com: que és?, com és? que passa?, on passa?, quan passa?, com passa?, què fan?, com ho fan?, qui intervé?, com intervenen?, quant són?, com són?, qui són? què pensen?, com pensen?, on viuen?, com viuen?, què volen?, com ho volen?, etc...

Per facilitar l'aprenentatge d'aquesta competència lingüística són imprescindibles dues coses: la primera és el diàleg previ a l'elaboració del el text, amb la finalitat de descobrir característiques i qualitats de manera exhaustiva d'allò que es vol descriure, i la segona és donar una base d'orientació fàcil de seguir i d'interpretar pels mateixos alumnes. També pot ser molt útil el treball en grup reduït perquè entre tots vagin analitzant les diferents característiques de l'objecte a descriure. Tant per orientar el diàleg, com el treball en grup poden ser interessants les qüestions plantejades en l'apartat anterior. Com més mes rica és la descripció més completa, rigorosa i precisa serà l'explicació i la justificació.

4.2. L'explicació

Interpretant a Vesli (1988), podríem dir que explicar en ciències socials és posar un fet, una situació, un fenomen o una actuació social en relació amb una idea o un sistema d'idees, amb la finalitat de trobar les causes i les conseqüències. Duval (1993) fa un pas més i completa la visió de Veslin, quan afirma que l'explicació dona raons per comprendre, un fet, un fenomen o un comportament, però sense variar o modificar el seu valor epistemològic. I García-Debanc (1994), amb un intent d'especificar les diferències entre l'explicació i la justificació i l'argumentació, recull el que diu Borel (1981), que aplicant-ho a les ciències socials, podem interpretar que l'explicació te per objectiu fer comprendre els fets, els fenòmens o els comportaments socials, aprofundint en el seu coneixement i establint relacions entre les causes i les conseqüències, sense posar en dubte els fets que són objecte de l'explicació.

L'explicació suposa buscar els perquè dels fets, situacions o fenòmens socials per comprendre'ls, suposa el primer pas per convertir la informació en coneixement i per aconseguir el que Montaigne formula com la primera finalitat de l'educació: "val mes un cap ben fet que no pas ben ple" i que d'Edgar Morin recull en la seva publicació amb el títol "Tenir el cap clar"[7]. De fet, l'explicació també és un pas previ per arribar a la justificació, a l'interpretació i a l'argumentació.

[7] MORIN, E. (2001) *Tenir el cap clar. Per organitzar els coneixements i aprendre a viure.* Barcelona. La Magrana.

Així doncs, l'**objectiu bàsic de l'explicació** és comprendre la informació i per tant suposa una ampliació qualitativa d'aquesta informació. La seva finalitat és explicitar les relacions causals dels fets, dels fenòmens o dels comportaments.

L'aprenentatge del discurs social, també implica la **capacitat de comprendre** el perquè dels fets, fenòmens, les situacions o les actuacions que s'han descrit i d'establir relacions entre les causes i les conseqüències. Com més complerta sigui la descripció, és a dir, la capacitat de registrar la informació, més complerta serà també la comprensió, perquè es tindran més elements per poder relacionar i aprofundir en la comprensió de l'objecte d'estudi.

Les relacions causals han de ser explícites i respondre a preguntes del "per què" o del "per a què". Si retornem a l'exemple de la fotografia, suposaria entrar dins d'aquesta fotografia per a comprendre el seu contingut. S'ha de respondre a la qüestió del "per què", a cada un dels interrogants plantejats en la descripció: per què passa?, per què ho fa?, per què és així? per què intervé?, per què ho fan?, per què pensen això?, per què viuen aquí?, per què viuen així?, per què ho volen?, per què ho volen així?, etc...

El text explicatiu ha de plantejar tres aspectes molt importants: les causes que vol dir el "per què", les motivacions o intencionalitats, que vol dir el "per a què" i les conseqüències. Els criteris d'avaluació de les explicacions han de ser: la pertinència, la completesa, la jerarquització i la precisió. Alguns autors coincideixen en afirmar que per aprendre a explicar són molt útils els exercicis d'empatia, és a dir, cal que els alumnes es posin en el lloc dels altres per poder entendre realment les causes i les conseqüències dels fets socials.

Com ja hem vist per expressar aquesta comprensió s'activa **la capacitat d'explicar** i aplicant el **"per què" o el "per a què"** a totes i cada una de les característiques, qualitats o propietats que formen part de la informació descrita. Perquè l'explicació sigui útil per entendre el que es pretén fer comprendre cal que sigui ordenada, sistemàtica i lògica, és a dir, que es puguin establir relacions entre les causes i les conseqüències.

4.3. La justificació

Com diu García Debanc (1994) la justificació és un dels elements essencials de l'argumentació. La seva funció és validar una tesi i produir raons que permeten fer-la comprensible i poder-la defensar. Duval (1993) afegeix que la producció d'arguments i la seva acceptabilitat, han de canviar el valor epistemològic de l'anunciat inicial. Podríem dir que la justificació busca raons últimes per entendre els fenòmens o fets socials, el que també vol dir que la justificació busca "el per què" "dels per què" que hem trobat en l'explicació. Com diu Josep Mª Terricabres[8], sembla que és propi dels humans buscar explicacions per entendre el món

Les raons han de procedir del coneixement científic i han de respondre a preguntes com. Quin és el "per què" final que ens pot ajudar a entendre tots els "per què" de l'explicació?, és possible trobar raons fortes i pertinents que ens ajudin a entendre i a generalitzar el "per què" dels diferents "per què" de l'explicació?, podem trobar raons econòmiques, polítiques, socials o culturals que ens ajudin a comprendre les raons que sobrepassin els "per què" de l'explicació i que ens ajudin a trobar el "per què" dels "per què"?

[8] TERRICABRAS, J.Mª. (1998) *Atreveix-te a pensar*. Barcelona. La Campana.

Aquests aprofundiment de la comprensió és el que Duval, en diu "raons de re" i són aquelles raons que modifiquen el valor epistemològic de la tesi inicial. Aplicat a les ciències socials és el que permet aprofundir en la comprensió dels fets, fenòmens, situacions o comportaments socials i tenir elements per a poder donar raons suficients per a comprendre altres situacions o fets socials similars.

Per tant, per entendre més fàcilment què és la justificació, es podria afirmar que és "el per què" del "per què". Entenem que per a poder justificar cal explicitar les raons o els arguments que procedeixen de la ciència, que poden ser raons econòmiques, socials, polítiques, culturals, etc. S'han de fer servir arguments d'autoritat científica, i caldrà també situar-se dins d'un model social o d' una teoria científica. Les justificacions són doncs, aquelles raons de caire més científic, aquelles que es recolzen en les aportacions dels experts o aquelles que tenen una teoria al darrera.

La justificació s'utilitza especialment en la resolució de conflictes i és important tenir en compte les següents consideracions:

- La justificació, necessita un treball acurat entre el professor i l'estudiant o estudiants, perquè requereix d'un discurs estructurat, que s'aconsegueix amb un seguiment proper de l'estudiant.
- La justificació ha de fer servir raons i arguments sòlides i ben fonamentades. No serveixen grans afirmacions, encara que siguin coherents i pertinents, si darrera no hi ha una sòlida base de raonaments. És el que en podríem dir justificacions sense fonamentar, que són aquelles possibles justificacions, però que no es poden acceptar com a tals, perquè no hi ha cap raonament, ni cap explicació que permeti una comprensió més aprofundida del que es pretén estudiar. No hi ha cap tipus d'explicació explícita, encara que es pugui suposar que hi és implícita.
- Per aprendre a justificar és molt útil i eficaç el treball en equip. Molt sovint s'elaboren justificacions encadenades, que són aquelles que es van construint conjuntament, fruit del coneixement compartit. És a dir, cada alumne que intervé aporta una o vàries raons que totes juntes creen la justificació.

Com a síntesi de tot el que s'ha dit sobre la justificació i aplicant-ho ara a l'aprenentatge del discurs social, creiem que la justificació requereix un **aprofundir en la comprensió**, requereix anar més enllà de l'explicació, de l'anàlisi de les causes i conseqüències, cal trobar la raó o raons que permetin entendre i valorar l'explicació, que ens permetin trobar el "per què" de tots els "per què" que s'han utilitzat en l'explicació. La justificació permet trobar les raons últimes d'allò que es pretén comprendre i que es poden aplicar a situacions semblants encara que estiguin allunyades en el temps i en l'espai. Per entendre les últimes causes d'un fet, fenomen, situació o actuació cal poder justificar amb raons sòlides, coherents, pertinents, precises i científiques. Per expressar aquesta comprensió, que podríem considerar més rigorosa, s'activa **la competència de justificar**. La justificació respon a la qüestió: **"el per què"? dels "per què"**

L'objectiu de la justificació és aprofundir en la comprensió i modificar el valor epistemològic del coneixement. La justificació permet generalitzar les raons i els arguments, de manera que es puguin aplicar en l'anàlisi i en la comprensió de situacions semblants.

Com ja hem dit abans, la justificació es centra en les raons que Duval en diu "raons de re", que, són les raons basades en el coneixement científic, imprescindibles per a la construcció del coneixement social. Però el mateix Duval ens parla d'un altre

tipus de raonament que en diu "raons de dicto" que són raons vistes des de la perspectiva dels raonaments personals, que tenint en compte els raonaments científics, però també els ideològics hi ha un posicionament personal. Raonaments importants, també, per explicitar criteris i opinions pròpies sobre fets o situacions socials o maneres d'interpretar o de resoldre conflictes socials. És el que nosaltres, des del punt de vista didàctic, treballem com a interpretació.

4.4. La interpretació

Com ja hem dit en l'últim paràgraf de la justificació, existeixen "raons de dicto" que responen a preguntes com: per què tu creus això?, por què ho dius?, què penses de..? perquè penses això?, por què respons així?, ... Son totes elles qüestions que es contesten amb raonaments personals d'interpretació dels fets., que porten a posicionaments propis, que són absolutament vàlids, si aquests raonaments, són pertinents, forts i resisteixen la crítica.

Aquests raonaments tenen unes caracteristiques diferents dels que hem caracteritzat per a la justificació i entenem que cal treballar-los de manera intencionada amb els estudiants. Els raonaments propis de la interpretació afavoreixen la formació de criteri propi, potencien el compromís personal per emetre opinió, i faciliten que l'estudiant copsi la relativitat de les possibles alternatives per a la interpretació i resolució d'un mateix problema.

Des de les ciències socials entenem que la interpretació és un element essencial de l'argumentació, perquè permet afegir a les justificacions estrictament científiques, les raons o arguments produïts a partir de les conviccions personals basades en el coneixement científic, però també en conviccions ideològiques i de compromís individual.

La interpretació es produeix quan en les produccions orals o escrites es fa explícita la implicació de l'emissor. Com diu Noguerol (1995), parlar i escriure es pot classificar com a actes constatatius quan no hi ha la implicació de l'emissor i actes performatius quan l'emissor s'implica.

En la interpretació hi ha el component lingüístic del compromís personal que introdueix en el procés cognitiu un element molt important, que és la possibilitat de remodelar i de reestructurar el propi punt de vista en funció dels punts de vista dels altres, i de pensar críticament per a poder interpretar la realitat social i .prendre compromisos raonats i conscients per a millorar la societat.

Aquesta visió que seria una visió en la que les coses no totes són blanques o negres, sinó que tenen matisos, fa pensar que davant d'un problema o conflicte social, l'opció ideològica o moral que cadascú pren, pot matisar, i fins i tot canviar, els resultats finals. El que és interessant, i potencialment ric des del punt de vista formatiu, és que hi ha possibilitat de no dir és blanc o negre, sinó que "jo opto per" blanc o negre. És a dir, no cal definir la solució, sinó que l'únic que faig és prendre la "meva opció", que pot ser diferent de les opcions que prenen els altres.

La interpretació dels fenòmens o de la realitat social, suposa una pressa de posició per part de qui ho interpreta que dona una altre visió de la realitat. Per tant, la interpretació no és només pressa de posició, sinó és una pressa de posició a partir dels elements que la condicionen.

La presa de posició no és independent dels continguts i dels coneixements de l'estudiant, a més coneixement consolidat , més capacitat per a posicionar-se . És a dir, quan l'estudiant llegeix un text, no només ha entendre les idees que hi ha, sinó

que a més, haurà d'observar quins elements li faciliten més coneixement per a poder optar entre diferents possibilitats.

És evident, però, que el fet de compartir i d'optar, ve condicionat per tots els sabers i coneixements anteriors, des de les senzilles descripcions fins a les complicades justificacions. Tot aquest coneixement acumulat permet a l'estudiant poder decidir què tria de tot el que coneix, i optar per allò que més li convingui d'acord amb la seva manera de ser i d'entendre la societat.

Sembla, per tant, clar i evident, que si parlem de competències lingüístiques, hi hem d'incloure la interpretació, perquè si no ho fem, ens oblidem d'una gran quantitat de fets i fenòmens socials que no són conclusius, o que com a mínim no s'han de presentar com a conclusius. Correríem el perill de donar una visió tancada i unívoca de la relació causa-conseqüència que no seria coherent ni amb la visió que ara tenim de la ciència ni amb la manera d'interpretar la realitat..

La interpretació existeix en el món adult, ja que existeix un tipus de text real, que es produeix malgrat que potser no se li hagi donat l'etiqueta. La interpretació aporta en el camp de l'ensenyament un element que és necessari treballar, com és el saber opinar o al ser capaç de tenir opinió pròpia sobre els fets socials. Interpretar vol dir donar elements crítics que ajudin a construir els coneixements per part de l'alumne i, per tant, estem ensenyant el què cal fer per aprendre a opinar. Interpretar també vol dir, donar resposta al "com podria ser?". El "com podria ser" també cal treballar-lo, si volem que l'alumne ho incorpori al seu esquema analític.

Una de les finalitats bàsiques de la formació social és aconseguir que l'alumne sigui capaç de possessionar-se i d'actuar críticament per contribuir a la resolució de problemes socials. La interpretació és un instrument que facilita la creació del significat i la forma de comunicar-ho. Es parla de la interpretació com un procés de creació de significats en el que els diferents interlocutors utilitzen el llenguatge com instrument per a canviar la visió de les coses, com a pas necessari en el procés d'influència en el canvi de la realitat social (Noguerol, 1995)

Es pot afirmar que la justificació i la interpretació són els dos pilars bàsics de l'argumentació. Segurament és podria considerar la interpretació com una part de la justificació, però des de la perspectiva didàctica de les ciències socials ens interessa estudiar-la de manera independent per destacar la seva intencionalitat educativa i facilitar-ne el seu aprenentatge.

Quan hi ha una **justificació juntament amb una interpretació**, és més fàcil que és doni l'argumentació, perquè en l'argumentació, a més de les raons científiques, de les opinions i de les justificacions... també intervenen les habilitats socials que són molt importants per aconseguir argumentar correctament. Entre les habilitats socials que es podrien destacar hi ha: la capacitat de posar-se en el lloc de l'altre, la contra argumentació, l'empatia, el relativisme científic i l'autocontrol, i també cal destacar la necessitat formativa d'evitar el dogmatisme i el radicalisme en l'expressió i defensa dels punt de vista personals.

Podríem **definir la interpretació** com aquelles raons o arguments que tenen un recolzament científic, però que bàsicament recullen punts de vista, opinions, implicacions i compromís personal, així com propostes per intervenir en la resolució de conflictes o problemes socials. Com ja hem dit, pot respondre a les següents qüestions: com ho faries?, inosaltres què podem fer?, com podria ser?, com ens agradaria que fos?, i tu què en penses?, què creus?, quin és el meu de vista?, quines raons avalen la meva opinió?, etc.

La interpretació s'entén com un procés de creació de significats en el que s'utilitza el llenguatge com l'instrument per canviar i emetre la visió personal a partir de raonaments científics, però també des de posicions ideològiques. La interpretació potencia l'anàlisi crítica que haurien de poder fer els nois i noies respecte a diferents maneres de pensar o d'actuar.

L'aprenentatge del discurs social exigeix la capacitat per a aplicar la informació i la comprensió a la valoració dialèctica dels fets i de les situacions per a poder prendre decisions i accions alternatives. La valoració de la comprensió comporta prendre consciència que hi pot haver diferents maneres de veure, d'entendre i de interpretar els fets, els fenòmens, les situacions i les actuacions, i per tant, si l'alumnat ha de saber posicionar-se respecte al diferents fets i situacions socials, els ha de saber interpretar.

4.5. L'argumentació

Encara que sovint es demana a l'alumnat que justifiqui o argumenti, el que sol passar es que els resultats no passen de l'explicació. Es pot pensar que no s'han donat els instruments als estudiants perquè puguin saber quan expliquen, justifiquen, interpreten o argumenten? Aquest aprenentatge, com qualsevol altre, s'ha de programar i s'ha de treballar a l'aula de manera intencionada i sistemàtica. Tant el professorat com l'alumnat han de ser conscients del "que s'ha de fer", del "com s'ha de fer" i del "per a què serveix".

La justificació, la interpretació y l'argumentació, son competències lingüístiques que faciliten la comprensió de la complexitat de la realitat social, permeten crear, defensar o modificar l'opinió personal sobre aquesta realitat i potencien la creació d'actituds de intervenció per a millorar-la o modificar-la. Les capacitats de justificar, d'interpretar i especialment la d'argumentar estan a la base de la formació democràtica dels joves.

L'adquisició d'aquestes competències lingüístiques, afavoreix la formació d'un pensament relatiu i complex, crea actituds de diàleg i negociació i rebutja qualsevol forma de dogmatisme o d'intransigència, actituds fonamentals per a la convivència en una societat democràtica.

Argumentar en termes clàssics és organitzar una sèrie de raons per justificar un punt de vista amb la intenció de convèncer. Aquesta intencionalitat és tant un autoconvenciment com la necessitat de convèncer als altres que les explicacions i raonaments que proposem són els més pertinents i rigorosos. Com diu M. Ribas (2002) argumentem per explicar i justificar la nostra manera d' entendre el món.

Des del punt de vista de la psicologia de l'aprenentatge l'argumentació és una capacitat psicolingüística que ens ajuda a construir representacions mentals sobre el món que ens envolta ja que per fer-lo entenedor busquem i triem aquelles raons que ens serveixen per trobar respostes més explicatives. En la majoria d' explicacions que formulem predominen les accions argumentatives perquè seleccionem unes versions dels fets i en rebutgem d' altres, es a dir, prenem partit per una determinada visió del món.

L'argumentació serveix per aprendre a defensar les pròpies conviccions i entendre que un mateix problema o situació es pot resoldre o es pot interpretar de maneres molt diferents, i totes elles vàlides per les persones que les defensen. És una bona manera per aprendre a escoltar, a negociar, a cedir, a consensuar, però també a

defensar les conviccions pròpies amb rigor i coherència des d'actituds dialogants i democràtiques.

Com diu López (1990) l'argumentació es l'exposició de judicis o idees per a expressar la adhesió o el rebuig a una altra idea o judici expressat pel mateix subjecte o per altres subjectes, però que és imprescindible un posicionament personal. L'argumentació s'ha de basar en raonaments científics i morals, fiables i sòlids que resisteixen la crítica i la controvèrsia. Aprendre a argumentar pot ser un excel·lent camí per a la formació democràtica dels joves.

Duval (1992-1993), diu que l'argumentació està estretament vinculada a la justificació d'una afirmació o d'una tesi i pretén modificar, de manera intencionada, el valor epistemològic propi i del interlocutor. L'organització de la classe en grups de treball, de discussió, de diàleg i de debat, en els que l'alumnat ha d'argumentar i defensar els seus punts de vista afavoreix l'aprenentatge de l'argumentació.

Argumentar és intervenir sobre les opinions, les actituds i els comportaments d'un interlocutor o d'un auditori amb finalitat de convèncer (Toulmin, 1993, Adam, citat per Garcia Debanc, 1994). L'argumentació es pot descriure a partir de quatre operacions fonamentals:

- Afirmar tesis o arguments
- Justificar el punt de vista que es pretén defensar
- Rerbutjar altres punts de vista possibles
- Cedir en certs punts per a defensar millor el punt de vista propi

Hi ha argumentació cada vegada que un individu produeix un discurs destinat a modificar o reforçar el punt de vista d'un altra subjecte sobre una tesi o una conclusió. (Charol, citat per García-Debanc, 1994).

Segons Schwarz (2000) dels arguments i dels contraarguments se'n pot valorar la solidesa, la completesa i la qualitat. Així mateix en la recerca citada anteriorment (ICE-UAB) es proposa valorar-ne també, la pertinença i la precisió. Per poder aprendre a argumentar, a nivell escolar, sempre cal el contrast d'opinions o de punts de vista. Com diu Plantin (2001) l'argumentació te per objecte d'estudi **el diàleg, la conversa i el debat.**

L'argumentació ha de facilitar l'accés a les diferents interpretacions que existeixen sobre un mateix problema o conflicte, perquè cal evidenciar els diversos punts de vista, però no sempre per canviar-los, sinó per mostrar la diversitat. Per evidenciar aquesta diversitat d'opinions i per ajudar a argumentar a l'alumnat, cal facilitar-los documents adequats i de fàcil comprensió, que permetin treballar els diversos punts de vista, contrastar opinions, interpretacions i posicionaments per a poder qüestionar, criticar i valorar.

- permetre contrastar opinions, interpretacions, posicionaments... per després poder qüestionar-los, criticar-los, valorar-los...

El domini de les competències lingüístiques permet als nois i a les noies expressar i compartir el que han après. En la mesura que comparteixen i contrasten els seus coneixements, les seves opinions i els seus dubtes amb altres persones - companys o professors- més possibilitats tenen de comprendre i de interpretar el món on viuen, i d'adquirir les eines o els instruments per a rebutjar els radicalismes i els dogmatismes i poder participar activament en una societat democràtica.

L'objectiu de l'argumentació, és produir raons i arguments per a defensar una tesi en front d'un interlocutor per poder-lo convèncer. Les raons i arguments han de ser forts, consistents i pertinents per contrastar opinions o per. poder convèncer a l'altre, si és el cas.

Aprendre a argumentar és una excel·lent manera per desenvolupar conviccions i actituds dialogants i democràtiques. L'argumentació requereix que el tema sigui polèmic i que hi hagi punts de vista i opinions divergents. Per aprendre a argumentar és necessari un interlocutor i una bona manera d'aprendre'n és a través de debats i discussions a classe en el que es plantegin diferents punt de visa o diferents posicionaments sobre un problema o un conflicte social. Com diu A. Camps (1996) només s'aprèn a argumentar argumentant i el debat és una bona pràctica per aprendre'n.

Respecte del **debat** com a activitat més adequada, a priori, per treballar l'argumentació és considera que no ha de tenir l'objectiu de convèncer necessàriament, sinó de contraposar les diferents opinions, interpretacions, posicionaments... per intentar trobar punts de coincidència, solucions o el consens. Segurament, el fet de trobar punts de coincidència és més interessant que el fet de convèncer. Per això, s'ha de preparar el debat, cal donar bons models i s'ha de fer d'una manera estructurada, per evitar la reproducció d'aquelles inèrcies que no ajuden a argumentar. Per aconseguir que el debat sigui útil i profitós, a més de donar bons models, també cal que proporcionem a l'alumnat les pautes necessàries, el protocol a seguir, la normativa o les regles de joc i tenir molt present que és necessari que l'alumnat tingui un bon coneixement del tema.

Com s'aprèn a argumentar

Tenint en compte que argumentar no és fàcil, s'afirma que a més de preparar-lo adequadament, també cal anar fent petites proves, petits assajos al llarg del curs, de manera que sigui un aprenentatge progressiu. El debat hauria de ser el final del procés d'ensenyament-aprenentatge de cada unitat de programació, hauria de ser l'activitat final que permetés a l'alumnat l'aplicació dels coneixements adquirits de manera significativa, amb el benentès que es pot fer en altres moments del procés d'aprenentatge, però tenint en compte que cal un bon coneixement del tema per poder utilitzar arguments forts, complets i pertinents.

El debat és una bona manera d'aprendre argumentar perquè el context oral facilita l'argumentació i cal tenir en compte tant les competències lingüístiques com les habilitats socials. El debat permet:.

- Contrastar diferents arguments o raons,
- Reconeix a l'interlocutor i aquest és identificable
- Respondre als altres interlocutors.
- Acceptar una part dels arguments dels interlocutors que defensen punts de vista diferents
- Relativitzar el posicionament inicial
- Poder arribar a l'acord o al consens

L.M. Larrigan ((2002), analitza dues modalitats de debat entre joves no experts i n´assenyala les diferències des d' un punt de vista lingüístic i des de la qualitat de l'argumentació pel que fa a la finalitat del discurs argumentatiu:

a. Segons la forma d'interlocució. En el debat la forma d'interlocució és el diàleg on es produeix un intercanvi verbal entre els participants que interactuen i s' influencien durant l'intercanvi. En aquesta interactuació s' utilitzen diferents mitjans lingüístics que poden indicar afinitat o oposició. El diàleg pot tenir diferents seqüències: pot ser encadenat o pot introduir distanciament o canvi de posicions.

b. Segons el tema. En els debats el tema sols ésser una opinió, un punt de vista o un posicionament dels interlocutors sobre un problema o conflicte determinat. Al llarg del debat el locutor i l'interlocutor s'intenten influir amb la finalitat de fer prevaler les seves opinions sobre les dels altres. Els interlocutors inexperts en un debat solen posicionar-se davant del tema en un esquema binari: a favor o en contra. Quan els interlocutors són més experts de vegades però, les posicions no venen donades i es van elaborant al llarg del discurs. En aquest cas els interlocutors adopten posicions més reflexives, més relatives i més matisades on els participants exploren també el discurs de l'altre.

Des de la dimensió dialògica de l'argumentació, les posicions es modifiquen i s' enriqueixen ja que s' admet la concessió a les raons dels altres.

Des del punt de vista pedagògic, el debat implícitament inclou valors per l'educació cívica i democràtica així doncs, cal presentar-lo com una activitat orientada a superar l'estadi de la mera opinió i s'ha d'entendre com una suma de raons i arguments dels interlocutors que serveix per construir coneixement.

Com diuen A.Cros i M. Vilà la finalitat pedagògica d'ensenyar als alumnes de secundària a desenvolupar la capacitat d' argumentar és triple:

- Han d'aprendre quines estratègies argumentatives són més adequades.
- Han de saber com orientar el discurs cap a unes conclusions coherents amb la posició que es defensa.
- Han de poder mantenir una actitud no agressiva durant una discussió i aconseguir una actitud cooperativa amb l'interlocutor.

Aquesta proposta s'adreça a:

a) Ensenyar als estudiants a planificar i produir un discurs argumentatiu formalment ben estructurat i utilitzant diferents tipus d' arguments, els més eficaços per aconseguir un objectiu comunicatiu.

b) Aprendre a reconèixer els arguments i fal·làcies que s'utilitzen en la vida quotidiana per aprendre a contra argumentar amb raons relacionades amb els arguments de l'interlocutor i amb la tesi objecte de discussió.

El reconeixement i anàlisi de diferents tipus d' arguments i procediments de caire falaç ajuden a reflexionar sobre l'eficàcia i validesa d' aquests arguments, detectar les ambigüitats i els falsos raonaments, enganys o enunciats coercitius que s'usen amb finalitats persuasives. També serveix per aprendre a utilitzar-los de manera reflexiva i conscient.

c. Segons l'estructura global de l'argumentació. Per organitzar una exposició argumentativa oral o escrita cal tenir en compte 4 apartats (Ferrer, Escrivà i Lluch, 1996):

Introducció o tesi La finalitat de la introducció és aconseguir la disposició favorable del receptor cap a la tesi de l'argumentador. Presenta el tema objecte de la discussió o tesi que es vol defensar. Legitima l'enunciador i s'apropa al receptor.

Exposició dels fets o argumentació de la tesi: Exposar els fets per tal que el receptor conegui la posició que defensa l'argumentador. La selecció de la informació, com s' ordenen les dades, la utilització d' exemples i l'ús d' un tipus determinat de llenguatge ja orienta el discurs cap a una finalitat.

Exposició d' arguments o debat: És el nucli del discurs amb finalitat persuasiva . Es presenten els arguments que recolzen la tesi. Es refuta la tesi contrària. De vegades es fan concessions per demostrar després que són arguments febles o insuficients.

Seguint la tipologia d'arguments que fan A. Plantin (2001) i Ch. Weston (2001) i Toulmin, Rieke i Janik (1984) hem fet la següent selecció i classificació:

a. Arguments per analogia o recolzats en exemples. Els exemples han de ser semblants i la similitud entre ells ha de ser rellevant
b. Arguments per autoritat. S'han de citar les fonts i aquestes han de ser qualificades i fiables
c. Arguments causals (causes i conseqüències). Cal donar causes probables, no només possibles. S'han de poder establir diverses relacions entre causes i conseqüències.
d. Arguments deductius. Les premises d'on es parteix han de ser certes i fiables. Si la premisa és dubtosa la deducció no és vàlida.

Conclusió: Es recorda el més important i s' insisteix en la posició argumentativa adoptada. Es recapitula i es resumeixen els arguments principals. Es pot utilitzar una dada o exemple final impactant.

d. Segons el mètode a utilitzar per aprendre a argumentar. Per altra banda Schward (2000) fa una proposta metodològica per a la creació i avaluació d'arguments:

1. Qüestions basades en el qüestionari de Khun però més simplificat
    a. Quina és la teva opinió.
    b. Quines raons pots donar per recolzar la teva opinió?
    c. Si algú estigues en desacord amb tu, quines raons creus que faria servir?
    d. Com podries convèncer aquesta persona de que tu tens la raó?
2. Textos de suport que serveixen per elaborar els arguments i donen raons a favor i en contra. A partir dels textos els alumnes han de fer activitats per aprendre a elaborar arguments de qualitat.
3. El mapa argumentatiu (semblant a un mapa conceptual) permet als estudiants representar les argumentacions com una conclusió recolzada per premises o raonaments. Es un espai compartit que permet als membres del grup representar els seus arguments: mostrar les raons a favor i les raons en contra en diferents colors i mostrar el grau de confiança de l´argumentador. El mapa argumentatiu permet mostrar els components de l'argumentació i la seva estructura i a la vegada serveix com a referent de la

construcció colectiva dels arguments i la seva posterior avaluació. També podia servir com a base de la redacció conjunta del text.

4. Taula dels pros i contres és una taula amb dues columnes totalment buida i serveix per recollir els raonaments a favor i en contra. La taula no mostra la conclusió a la que arriba el grup ni altres premisses que recolzen els raonaments. Els efectes de la taula en la redacció del text col.lectiu són positius tot i que són menors que el mapa argumentatiu.

e. Segons l'avaluació dels debats. Respecte a l'avaluació dels debats, per un costat s'ha de valorar la qualitat de les raons o arguments, com la validesa, el rigor i la completesa dels arguments utilitzats, i per altra banda l'actitud que s'adopta durant el debat, com el respecte al torn de paraula, el grau de participació, l'actitud de diàleg i la confrontació dialèctica.

Una aproximació a l'avaluació podria ser un text escrit individual, en el que s'explicités el seu punt de partida, quines eren les seves raons, si s'ha modificat la seva postura inicial i per què. Sembla molt positiu i necessari que l'exercici final de cada Unitat Didàctica sigui l'elaboració d'un escrit en què cada alumne hagi d'explicitar i raonar la seva postura al llarg de debat, des del seu punt de partida fins als possibles canvis que hi hagi pogut haver, a partir dels raonaments del altres.

Quarta part

Experimentacions a l'aula

A continuació es presenten totes les unitats didàctiques que es van experimentar al llart del curs 2002-2003. Totes les unitats segueixen una mateixa estructura d'anàlisi i els materials que es van fer servir s'adjunten a l'annex d'aquesta recerca.

Títol de la unitat	**La protecció del paisatge**
Nivell	**5è primària**
Nom del centre	**CEIP Jungfrau (Badalona)**
Nom del professor	**Montserrat Oriol**

Context de l'experiència

La proposta d'unitat didàctica que es presenta recull una experiència realitzada amb un grup de 5è de Primària al C.E.I.P. Escola Jungfrau (Badalona) durant el curs 2002-2004. L'escola Jungfrau és una escola de doble línia i té quatre-cents seixanta alumnes.

En aquest treball es pretenia experimentar algunes estratègies bàsiques per ensenyar i aprendre les habilitats cognitivo-lingüístiques de . descriure, explicar, justificar, interpretar, i argumentar.

Entorn del centre

El CEIP Jungfrau està situat en una zona cèntrica de Badalona. Els alumnes provenen dels barris que envolten l'escola, un dels quals és el centre històric de la ciutat.

Característiques del grup classe

L'experiència es va realitzar amb un dels dos cursos de 5è, amb 24 alumnes ,un 15% dels quals tenen necessitats educatives especials.

Ubicació temporal dins del curs:-programació i duració de la unitat

Es va realitzar durant el curs 2002 –2003 . En el tercer trimestre. S'hi van dedicar 16 hores lectives per al seu desenvolupament.Tal i com exposarem més endavant, aquestes hores pertanyien a tres matèries.

Antecedents del grup respecte d'aquesta experimentació

En les classes de Llengua i Coneixement del Medi havien treballat les habilitats cognitivo-lingüístiques amb la descripció. També havien treballat la lectura de textos de premsa , però no de tanta llargada ni complexitat. A l'assemblea setmanal de la classe exerciten les pautes per al debat i la resolució de conflictes. Estan acostumats a treballar tant en grup com individualment. Mai no havien treballat el text d'opinió tot lligant-lo a temes d'estudi.

Unitat didàctica

La unitat didàctica "La protecció del paisatge" s'inclou en la unitat de programació més àmplia "Els paisatges de Catalunya".

La unitat es desenvolupa a partir del plantejament d'una situació real: una actuació per part de les institucions de govern que pot ser qüestionada. En aquest cas ,el projecte d'ampliació d'una carretera que en l'actualitat és veïnal i força transitada. El projecte podria afectar i malmetre un espai que el grup-classe coneix, el territori del recentment reconegut Parc Natural de la Serralada de Marina.

El sistema de treball té trets d'interdisciplinarietat. Els conceptes i procediments estudiats i utilitzats pertanyen a la matèria de Coneixement del Medi Natural i Social i a la de Llengua. Per això s'hi dedica hores de tres matèries: Coneixement del medi, Llengua Catalana i Llengua Castellana.

Les activitats de la unitat de programació van començar abans que el treball concret de la unitat que presentem. Al mes de novembre vàrem participar en una campanya que la Diputació de Barcelona va organitzar per a fer conèixer a les escoles el Parc Natural de la Serralada de Marina com a component de l'Anella Verda de Catalunya. Ens van regalar i presentar un àlbum que donava informació sobre els Parcs Naturals de Catalunya. Vam parlar-ne a classe.

Vam fer una sortida a la zona de Sant Jeroni de la Murtra. Vam realitzar activitats de descoberta de l'entorn, lúdiques, jocs de simulació i concurs de preguntes i respostes a l'entorn de les informacions de l'àlbum. Aquestes activitats permetien adquirir un conjunt de coneixements sobre el nou parc i la seva importància .

Al mes d'abril, al 3er Trimestre, després de l'estudi de climes, vegetació i paisatges, recuperem els coneixements apresos i treballem la unitat que presentem.

Objectius

1. Reflexionar sobre l'entorn de la necessitat de preservar el medi natural.

2. Practicar la conversa i el debat en tractar els problemes medioambientals en relació a l'entorn paisatgístic proper.

3. Exercitar-se en exposar opinions i aprendre a justificar-les utilitzant els continguts apresos.

4. Elaborar un text interpretatiu .

Continguts

Conceptuals

1. La protecció del medi natural .Problemes de degradació i possibles solucions.

2. El Parc Natural de la Serralada de Marina i L' Anella Verda.

Procedimentals

1. Obtenció d'informació a partir de textos de la premsa .Fusió d'informacions.

2. Descripció de situacions amb l'ajut d'un qüestionari.

3. Exposició d'opinions a partir de la interpretació d'aquestes informacions.

4. Discusió ordenada seguint les pautes per a la realització d'un debat.

5. Elaboració d'un text interpretatiu.

Actitudinals

1. Interès per conèixer l'entorn natural i per saber expressar correctament aquests coneixements.

2. Foment de la predisposició al diàleg , a l'elaboració d'opinions i a l'exposició correcte.

3. Valoració del debat com a eina per a arribar a acords i solucions.

4. Implicació en els treballs en grup.

Curs: 5è | Nivell: primària | Nom del centre educatiu: CEIP Escola Jungfrau

Professor-a: Montserrat Oriol | Població: Badalona

Finalitats de la unitat didàctica
Conscienciar i sensibilitzar els nois i noies sobre la protecció del medi natural i cultural

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	Continguts *(només referenciats)*			Procés d'ensenyament-aprenentatge (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	Problemes *(si s'escau)*	Resultats
		conceptes	procediments	Actituds			
1.-Presentació del tipus de treball. Comunicació dels objectius.	1 2		Exercici de record i relació dels conceptes estudiats.	Foment de la visió crítica i de l'exercici de saber-la exposar.	Amb tot el grup –classe es llegeix els texts ja treballats .Es comenten en una xerrada dirigida per la mestra. - Material: Textos-1-2		És un tema que els motiva.
2.-Recollida de nova informació.	1 2	Els que fan referència al funcionament democràtic de gestió del govern.	Tècniques utilitzades a classe de llengua per a comprensió texts de premsa.		Individualment cada alumne llegeix subratllant les idees principals i desglosa el text segons les parts d'una notícia. Per parelles aclareixen dubtes i exposen oralment el contingut. -Material:Texs-3-4-5,apèndix-1		Llegir textos de premsa sense adequar és difícil.Tenen dificultat en el vocabulari de tot tipus.Però ,tot i això ,és més atractiu el format directe dels articles.Ens n'hem sortit poc a poc.
3.-Detecció d'idees prèvies davant d'una situació que pot presentar conflicte.	Elaborar una primera opinió personal.	1 2			Per grups discuteixen. La mestra va aclarint allò que no entenen i que té relació amb informació general que els nois i noies d'aquesta edat no sempre tenen. (Tipus de carreteres, nomenclatura d'associacions cíviques o partits polítics, vocabulari general fora del seu coneixement.)	És difícil que pensin en altres aspectes que no siguin la protecció de la vegetació.	En un principi només es limitaven a repetir el que exposaven les persones tal i com ho deien en els articles sense pensar si hi

Activitat (*només el títol*)	Objectius d'aprenentatge (*només referenciats*)	Continguts (*només referenciats*)			Procés d'ensenyament-aprenentatge (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	Problemes (*si s'escau*)	Resultats
		conceptes	procediments	Actituds			
							estaven d'acord o no. després van exposar alguna opinió.
4.-Descripció de la situació.	1 2 3	1 2	Exercici de fusió d'informació dels *diferents textos* .	"	Per grups de quatre alumnes responen les preguntes del qüestiomari. Una persona del grup escriu allò que entre tots decideixen. Després ho exposen a tota la classe. --Qüestionari. Primera part. Descripció i explicació.	Necessiten molt temps per a fer-ho . Per a alguns/es *alumnes és molt* complicat.	La majoria comencen a formular opinions. i són capaços d'explicar la situació.
5.-Preparació del debat.	3	1 2	Exposició d'opinions.Exercici com si fos un joc de simulació.	"	Per grups diferents dels de l'activitat anterior. Preparen una presentació com a grup amb una opinió sobre el projecte i la seva defensa basada en arguments. Hi hauran quatre grups: -Tècnics que han elaborat el projecte. -Representants dels ajuntaments afectats. -Representants d'associacions ecologistes. -Promotors del comerç i la indústria. --Tot el material utilitzat fins ara.	Tots volien ser del grup ecologista!	Els va costar una mica identificar-se amb el grup Promotors de la indústria i comerç. Però van saber fer servir opinions i argumentacions que sortien en els textos llegits i de pròpies.
6.-Debat	2 3	1 2	Discusió ordenada amb respecte a l'ordre de paraules donades.Tal i com es fa a les	Respecte als altres i predisposició a l'acord i consens en cara que	El grup- classe fa el debat Representants de cada grup exposen allò que opinen com a grup del projecte. Després cada alumne pot intervenir per a qüestionar el que han dit els altres o bé acceptar-ho totalment o en part.	En començar costava que debatessin. A vegades exposaven altra vegada l'opinió del seu grup sense	En una segona sessió havien agafat soltura i eren més espontanis.

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	Continguts *(només referenciats)*			Procés d'ensenyament-aprenentatge (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	Problemes *(si s'escau)*	Resultats
		conceptes	procediments	Actituds			
			assemblees de classe.	sigui mínim.	--Tot el material utilitzat fins ara.	tenir en compte el que havien dit els altres.	
7.-Elaboració d'un text interpretatiu on s'exposi l'opinió elaborada primer i enriquida després del debat.	4	1 2	5	Implicació personal en els treballs en grup	Per parelles amb components del mateix grup elaboren un text interpretatiu . Se'ls demana que expressin l'opinió exposant les raons que la sostenen. També les alternatives que veuen al projecte.		Força bons .Els textos responen a allò que sels ha demanat.

Síntesi dels objectius. Relació entre els objectius d'aprenentatge, els de la recerca i les activitats.

Objectius d'aprenentatge (Conceptuals i procedimentals)	Objectius recerca	Activitats
1.Verbalitzar el que saben o el que creuen saber sobre la protecció del paisatge. 2. Comunicar i pactar, els sabers que aprendrem del tema i el que aprendrem a fer.	**1-Analitzar les característiques del diàleg a classe.** a) Analitzar les característiques del diàleg entre la mestra i els alumnes per fer aflorar les percepcions que els alumnes tenen sobre la protecció del paisatge. b) Consensuar els temes a treballar i explicitar que hem d'aprendre a parlar i escriure ciències socials: Descriure, explicar, interpretar i argumentar.	Diàleg de la mestra amb tot el grup classe Activitats 1 i de la graella de la unitat didàctica.
3.-Consensuar qué entenem per descripció. 4.-Detecció d'idees davant d'una situació que pot presentar conflicte. 5.-Entendre les característiques del conflicte que pot presentar la protecció del paisatge davat d'altres interessos i necessitats.	**2-Dissenyar , consensuar i validar les bases d'orientació i les pautes de treball.** a) Dissenyar les bases d'orientació de cadascuna de les tipologies textuals. Consensuar les pautes de treball amb els alumnes. b) Validar les basesd'orientació proposades i les pautes consensuades, per elaborar els textos a partir del material que cada alumne/a treballa.	Activitat 2 , 3 i 4 de la graella de la unitat didàctica.
6.-Aprofundir en la comprensió del de la informació. I buscar-ne de nova que la complementi. 7-Exposició d'opinions a partir de la identificació amb arguments que les fonamenten 8- Redacció d'un esborrany que reculli aquestes opinions.	**3.- Preparar el debat. aprofundir en el coneixement del tema.** a) Proposar estratègies didàctiques i activitats per aprofundir en el coneixement del tema i tenir raons i arguments fonamentats per interpretar i argumentar.	Activitat 5 de la graella de la unitat didàctica
9.- Saber exposar els punts de vista i les raons i arguments que els fonamenten. 10.- Saber recollir en el decurs del debat les exposicions i arguments dels altres grups per poder-les valorar icontrastar amb les pròpies (com a grup) i acceptar o rebatre segons calgui. 11.- Saber proposar alternatives per a solucionar el conflicte.	**4.-Fer i analitzar el debat.** a) Orientar la manera de formular un punt de vista i les raons o els arguments que el fonamenten. b) Valorar la tipologia d'arguments o raons, així com la seva pertinença i completesa.	Activitat 6

12.-Elaborar el text que sigui la síntesi general del treball.	**5.- Anàlisi dels textos finals.** a) Valorar la completesa i la pertinença, pel que fa al tema i a les competències lingüístiques que utilitza. b) Valorar la correcció del text pel que fa a l'estructura.	Activitat 7

Anàlisi i valoració dels objectius de la recerca

Objectiu 1

Analitzar les característiques del diàleg a classe.

Sempre que a classe es presenta un tema es convenient recollir el que els alumnes creuen que en coneixen. En aquest cas es tractava de recordar primer tot el que havíem treballat anteriorment i fer servir el vocabulari i els conceptes apresos. Però a més és el moment d'introduïr els nous aspectes del tema que treballarem, i donar pas a les opinions . És important que tothom parli, que intervingui per a exposar allò que sap, però també per preguntar allò que no acaba de recordar. El fet de partir d' informació coneguda els dóna confiança. Però cal que quedi clar que partirem d'aquesta informació per a coneixer-ne de nova, i deixar constància dels interrogants que es presenten.

Valoració

El tema els motivava, però els costava expressar-se amb propietat en un principi. Per això va ser necessari exposar de bon començament quins eren els objectius i com els aconseguiríem.

El plantejament del tema com a centre d'interès multidisciplinar els va ajudar a assumir que tot el que deien ,o que després escriurien, havia de seguir unes pautes de contingut lingüístic tot i que es tractés de Ciències socials. El costum a classe de llengua de seguir pautes i guions per a l'elaboració de diversos tipus de text, permet fer servir aquest hàbit de treball en d'altres matèries tenint en compte el vocabulari propi en cada cas.

Objectiu 2

Dissenyar la base d'orientació de la Descripció i Explicació

Per tal que es comprengués les característiques del treball vam començar recordant el què havíem fet quan escrivíem descripcions de llocs geogràfics. Com el que havíem fet de la descripció d'un paisatge. Llavors seguíem un guió que tenia en

compte l'enumeració d'elements que hi intervenien, la seva qualificació i l'ordre en l'espai. Varem remarcar les diferències, ara la descripció era d'una situació que coneixíem a través de notícies. Per això el guió per a poder fer el text havia de respondre d'una banda a algunes de les preguntes clau de descripció de notícia i a més seguir un ordre marcat pel qüestionari.

Text de descripció elaborat per un grup de quatre alumnes i escrit per qui feia el paper de redactora.

> *La carretera que anomenem de la Conreria, BV500, es troba entre Mollet del Vallès i Badalona, passa per la Serra de Marina i Barcelonès i Vallès són les comarques que connecta. aquesta carretera passa per la Conreria, atravesssa Badalona, Tiana, Sant Fost, Martorelles, i Mollet del Vallès.*
>
> *La Serra de Marina, amb la Font de l'Alba i laCartoixa de Montalegre són els paisatges protegits que travessa.*
>
> *La carretera té uns quants inconvenients que són aquests:*
>
> *Té molts revolts perillosos per als conductors i amb poca visibilitat. Passa pel mig de Sant Fost. És molt estreta i hi ha embussos.*
>
> *El projecte de la nova carretera destaca:*
>
> *Fer-la el doble d'ampla amb carrils separats.Arreglar-la per tal que hi puguin passar 15.000 vehicles diaris que és el doble que hi passa ara. Disminuir els accidents.Hi haurà un tunel de 900 m. per salvar pendets i revolts.*
>
> *Resulta que molta gent no està d'acord amb el projecte perquè és una obra de gran envargadura que canviarà el traçat actual però també els llocs del voltant i els faria malbé.*

Valoració

El text de la descripció respon bé la majoria de preguntes del qüestionari amb la informació que dóna l'article de premsa.

Les respostes són correctes i pertinents i força completes.

Com que l'article informe també del desacord amb el futur projecte, el text del grup té al final un afegitó on s'hi inclou la resta de la informaci´tot i que no era demanada, però que acaba de descriure en quin punt es troba la situació.

Aquest és un dels cinc textos i és el que té una descripció més completa i pertinent. Dels altres, dos són pertinents però menys complerts. I els dos restants són encara menys complerts.

En general la llargada de la descripció els dificulta el treball.

Per això l'exposició de l'Explicació es va treballar de forma oral .De primer en grup,el mateix que havia elaborat la Descripció, i també amb tot el grup classe. Aquesta posada en comú va servir també per a completar la informació que en les discusions de grup se'ls feia difícil de comprendre.

En aquesta elaboració de l'Explicació de forma oral hi havia aportacions d'opinions.Això va portar a una introducció de l'objectiu 3.

Objectiu 3

Preparar el debat, aprofundir en el coneixement del tema.

Per a poder opinar i intercanviar opinions cal tenir un bon coneixement del tema que es tracta. És difícil que els alumnes tinguin prou coneixements per a poder emetre opinions fonamentades. Però sí que és possible que adoptin aquelles opinions que veuen expressades i que reconeguin arguments també expressats. Com si interpretessin un rol.

En aquest cas no és una memorització, és una utilització d'arguments.

Valoració

Respecte el fet de tractar el tema i recollir informació a partir d'articles de premsa s'ha constatat que:

a) D'una banda ha permés una motivació perquè els apropava a la realitat propera i quotidiana. Però també presenta una dificultat perquè desconeixen força del vocabulari que s'hi utilitza. en aquest aspecte,difereixen dels textos expositius que els alumnes d'aquesta edat utilitzen per a rebre informació.

b) Cal adjuntar informació que aclareixi conceptes que es donen per sabuts.

c) Tot i les dificultats , l'avinantesa de tractar un tema local permet rebre informació per canals que no són escolars.

Referència dels textos que els alumnes han utilitzat per al desenvolupament de la unitat didàctica :

Text-1 :Mou-te per la xarxa de Parcs Naturals (Pag. 6 i 7.) Ed.Diputació de Barcelona .Àrea d'espais naturals. (pag 6 –7)

Text-2 : Així és el Parc de la Serralada deMarina - Gonçal Luna i Martí Ribas Ed. Mediterrània (apartat: Monjos)

Text-3 i 5B: Diari El Punt de Diumenge, 30 de març del 2003. Pag 4 -5 secció Països Catalans.Article signat per Mireia Sabartés.

Text-4 :Diari El Punt de Dissabte,8 de març del 2003. Pag 3. secció Punt i a part. Article signat per Mireia Sabartés.

Text-5 A- Diari La Vanguardia de Dilluns ,31 de març del 2003. Article signat per Luis Benvenuty i Antonia de la Fuente.

Annex-1

Quan des de La Generalitat o d'una altra institució de govern es vol portar a terme un Pla Territorial, en les decisions hi han intervingut tots els municipis d'aquest territori.

Quan La Generalitat presenta el projecte del Pla, hi ha un marge de temps per a presentar al·legacions, que vol dir demanar un canvi en el projecte donant arguments. Poden presentar-les els propietaris dels terrenys que afectaria el Pla ,

les associacions cíviques dels municipis que el Plà te en compte.Sempre fent servir arguments.

Després del temps previst, la Generalitat considera les al·legacions i decideix si modifica poc o molt el projecte. Sempre argumentant la seva actuació.

La protecció del medi natural i el patrimoni cultural

El projecte de reforma de la carretera de la Conrreria a Mollet (BV 500)

Obtenir i exposar la informació	**Comprendre la informació**	**Comprendre la informació**	**Interpretar la informació**
Descripció	*Explicació*	*Justificació*	Interpretació i **Argumentació**
-On es troba la carretera que anomenem de La Conrreria, BV-500 ? -Quines comarques connecta? -Per quins llocs passa? (planes ,valls ,serres) -Quins nuclis de població travessa o connecta? -Quins paratges protegits travessa? -Quina inconveniets presenta la carretera actual? -Quins aspectes es proposa millorar el progecte de la nova carretera?	*-Per què es vol fer tan ampla la carretera nova?* -A qui pot perjudicar el nou traçat de la carretera? -Hi estan d'acord els ajuntaments, grups i associacions dels municipis que afectarà la nova carretera? -A qui pot perjudicar el nou traçat de la carretera? -A qui pot beneficiar? -Com pot perjudicar el paisatge? -Qui ha presentat al·legacions al projecte? -Quines al·legacions han presentat?	-Per què calen carreteres amb tanta capacitat de trànsit entre el Barcelonès i el Vallès? -De quines altres formes,amb quines altres vies de comunicació o mitjans de transport es podrien connectar aquests dos territoris? -Per què només es pensa en ampliar la carretera i no en altres possibles solucions?	-Quina és la meva opinió sobre aquest projecte? -En quines raons es basa la meva opinió? -Quines solucions proposaria per tal que no es faci malbé el patrimoni històric i el paisatge? -En quins aspectes estic d'acord amb els altres del grup i en quins no?

Objectiu 4

Fer i analitzar el debat

El títol que vàrem donar al debat tenia forma de pregunta: És convenient aprovar el projecte de reforma de la carretera de La Conreria?

La mestra va proposar que el debat es faria amb quatre grups que representarien a:

a) Els tècnics que havien elaborat el projecte.

b) Els representants dels municipis afectats pel projecte.

c) Representants de grups promotors del comerç i la indústria.

d) Els grups ecologistes.

Es van fer els nous grups. Vam quedar en que cada grup havia de fer propis aquelles opinions i aquells arguments que havien expressat en la posada en comú i d'altres que reconeguessin o elaboressin a partir de la informació que tenien. Sempre tenint en compte " qui eren i a qui representaven ". Es va assumir que era com un joc de rol i havien d'assumir com a grup allò que decidissin, encara que no estessin d'acord personalment amb els arguments. Després d'exposar i defensar el seu punt de vista, havien de proposar alternatives per a solucionar la situació.

S'acorda que és correcte fer seves les opinions que apareixen en els textos de premsa. Però les han de saber expressar bé i les han de saber defensar, no només enunciar.

Cada grup va fer un esborrany per escrit de la seva postura i arguments.

La mestra va moderar el debat.

Anàlisi del debat

1.-En referència a la tesi i a la fonamentació

a. Tesi:	b. Fonamentació:
Validesa	Qui són els protagonistes:
- RT = Respon al tema treballat	- T = Tècnics del projecte
- R = Respon	- MA = Municipis afectats
- NR = No respon	- E = Grups Ecologistes
	- PIC = Promotors de la Indústia i del Comerç

validesa	Tesi	Qui	Fonamentació	validesa
RT	Nosaltres som els tècnics del projecte per a la nova construcció de la carretera BV 500 anomenada de la Conrreia. Fem la feina que ens ha encomanat La Generalitat.	T	Fa molts anys que es demana un millor accés al Vallès. La nova carretera permetrà que hi passin 15.000 vehicles diaris, el doble que ara. S'ampliarà la carretera actual i es farà un tunel d'1 Km. que escurçarà el recorregut.	F P
RT	Nosaltres representem els municipis afectats per la nova carretera. No ens oposem a la millora de la comunicació però ens oposem a projecte.	MA	És una carretera que passa per un Parc Natural que és un espai protegit. La nova carretera destrossaria el parc i el patrimoni cultural i no aporta cap solució a la comunicació de Tiana.	F P

RT	Nosaltres som els representants dels grups ecologistes i volem defensar el Parc Natural de la serralada de Marina. No estem d'acord amb el projecte de la nova carretera.	E	Si es fa la nova carretera aquest pulmó verd es destrossarà. Necessitem els pulmons verds .Això no vol dir que no volguem una carretera d'accés al Vallès més segura i sense accidents.	F P
RT	Nosaltres som els promotors de la Indústria i el Comerç i creiem que s'ha de fer la nova carretera.	PIC	Pensem que és necessària pel transport de càrregues industrials i pel dels treballadors.	F P

Valoració

Cada protagonista del grup presenta la tesi i la fonamentació correctament. Enuncien qui són ,el punt de vista que tenen en començar el debat .Els grup d' ecologistes ens diu a més com el seu punt de vista respon a un objectiu concret.

Les tesis responen al tema que es treballa i les fonamentacions són pertinents. Responen al que es demanava que fessin.

Hem de tenir en compte que la majoria de punts de vista i formulació de fonamentacions han estat extretes de les opinions que apareixen en els textos que els han servit de informació. Només el grup d'ecologistes ha fet aservir opinions i objectius que no han aparegut de forma explícita, però que han estat recordades per gairebé tots els alumnes durant les sesions prèvies al debat: Protecció força vegades implica defensa.

2.-En referència a la tipologia dels arguments

Protagonistes: T = Tècnics del projecte. MA =Municipis afectats. PIC = Promotors de la Indústria i el Comerç. E = Grups ecologistes.

Tipologia d'arguments	**Arguments dels alumnes**	**Qui**				**Validesa**		
		T	**MA**	**PIC**	**E**	**F**	**P**	**C**
Per causes o consequència	La relació comercial entre Badalona i el Vallès creix dia a dia i necessitem comunicacions.(per carretera)	1				*	*	
	Fa molts anys que molta gent de Badalona demana un accés millor amb el Vallès.			1		*	*	
	El recorregut seria més còmode,. més curt i més segur.	2				*	*	*
	No estem d'acord amb el nou traçat de la carretera perquè destrossaria la Serralada de Marina perquè afectaria la cadena vital de vegetals i animals.				1	*	*	*

Tipologia d'arguments	Arguments dels alumnes	Qui				Validesa		
		T	MA	PIC	E	F	P	C
	(amb el nou traçat)Podem millorar el contacte entre els diferents nuclis de població.	3				*	*	
	El doble de cotxes que hi passaria produïria contaminació acústica i lumínica a Tiana on hi ha l'Observatori Astronòmic, pels fanals del doble de cotxes i pels de la carretera. No s'hi podria treballar perquè necessita foscor.		1			*	*	
	Si es fa la carretera com diu el projecte espais verds recuperats de fa poc com la Font de l'Alba desapareixerien . Aquest pulmó verd (la S. de Marina) es farà malbé, se n'anirà en orris, i els humans també perquè necessitem els pulmons verds.				2	*	*	
	El projecte beneficiaria Badalona i els vallesans , permetria que vinguessin a la nostra platja en lloc d'anar a Barcelona.			2		*	*	
	Potser es destrossarà la Font de l' Alba ,però es plantararn nous arbres en el espais de l'antiga carretera.	4				*	*	
	No estem d'acord amb el lloc on es fa el tunel perquè deixa la Cartoixa al descobert i el soroll trencaria el silenci de la Cartoixa.		2			*	*	
	El tunel permetria eliminar revolts com el de la " paella " que són molt perillosos	5				*	*	*
	Amb el tunel guanyaríem quatre Km. que són quatre minuts de recorregut.			3		*	*	
	El tunel per travessar la Serralada Litoral podria passar per la carretera de Can Ruti que no afecta l'Hospital .(queda apartat i més alt)		4			*	*	
	I per quatre minuts de recorregut es pot destrossar un espai del patrimoni cultural com la Cartoixa que és l'única a Catalunya, habitada, i una de les poques d'Espanya ?!				3	*	*	
Per analogies	Molta gent dels municipis ha fet una manifestació contra el projecte. No només del municipi de Tiana, també d'altres municipis.		3			*	*	*

Tipologia d'arguments	Arguments dels alumnes	Qui				Validesa		
		T	MA	PIC	E	F	P	C
	A Barcelona hi ha dos tunels i no es veu perquè Badalona no en pot tenir també un.	6				*	*	*
	Sempre es tenen en compte les grans ciutats i els municipis petits no.		5			*	*	
Per autoritat	És un projecte antiquat...no s'ha tingut en compte la cartografia actual...No hi figura (en la cartografia que s'ha utilitzat per al projecte) la Font de l'Alba, ni l' Observatori, la nova zona esportiva de Tiana, ni que tota la Serralada de Marina és un espai protegit i recuperat.		6			*	*	*
	Aquestes al·legacions són per a la Generalitat. Nosaltres fem allò que ens manen. Ens demanen un projecte de carretera i fem un projecte. No pensem " què hauria de passar amb el trasport " no ens ho demanen.	7				*	*	*
Per deducció	En lloc de pensar només amb els cotxes particulars i en moltes carreteres s'hauria de pensar en una altra organització...				4	*	*	
	Proposem que es pensi en el transport públic :trens, autocars per a transportar mercaderies i treballadors. Els camions podrien passar per una altra carretera .				5	*	*	
	Ara tenim l'oportunitat de fer la nova carretera ,si la deixem passar pot trigar molt una altra ocasió perquè es dedicaran els diners a altres projectes.			4		*	*	

Valoració

Per fer la valoració del debat ens fixarem en la tipologia d'arguments que utilitza cada un dels grups. I de cada grup analitzarem la validesa dels arguments que exposen i si són fiables , pertinents i complets.

El grup de tècnics del projecte

1.-Aquest grup utilitza tres tipologies d'arguments de les quatre possibles. Fan servir arguments de causes i conseqüències (5), d'analogies (1), i d'autoritat (1).

2.-La tipologia més utilitzada és de causes i conseqüències .

3.-Respecte a la validesa tots els arguments són fiables i pertinents i cinc dels set que presenten són complets. La completesa augmenta a mesura que van avançant en el debat . La completesa apareix en el conjunt d'arguments, no per separat.

4.-Fan moltes intervencions perquè se senten al·ludits pels grups que s'oposen al projecte.

5- Sis dels set arguments utilitzats són extrets dels textos treballats , però n'hi ha un que no : "A Barcelona hi ha dos tunels i no es veu perquè Badalona no en pot tenir un "

De fet aquest grup tenia un rol difícil perquè havia de defensar un projecte que des del punt de vista personal a gairebé ningú agradava. I van saber defensar-lo i posar-se molt bé en el seu lloc. Tenien molta informació en els textos, però coneixien poca cosa més, i tot i això van saber trobar aquest argument en els coneixements propis tot i que no figurava en l'esborrany que varen fer en grup. Anaven creixent en capacitat de defensa del projecte a mesura que avançava el debat.

El grup de representants dels municipis afectats

1.- Aquest grup utilitza tres tipologies d'arguments de les quatre possibles. Fan servir arguments de causes i conseqüències (3), d'analogies (2) i d'autoritat (1).

2.- La tipologia més utilitzada és de causes i conseqüències.

3.-Respecte a la validesa tots els arguments són fiables i pertinents i dos són complerts.

De fet molts dels seus arguments es veien completats per les intervencions del grup d'ecologistes .

4.- Fan també força intervencions .

5.-Cinc dels sis arguments exposats són extrets dels textos treballats.Però n'hi ha un que no: " sempre es tenen en compte les grans ciutats i els municipis petits no". Deixa aflorar el sentiment de protecció cap al dèbil que els nois i noies d'aquesta edat tenen assumit. En els textos d'informació que varem treballar es feia referència al municipi de Tiana força vegades, però no especificava que era petit. És un municipi petit en població comparat amb Badalona i sobretot comparat amb Barcelona i ells coneixen aquesta informació encara que no figures en els textos. També saben que no té l'estructura d'una ciutat, consideren que és un poble. També aquest grup anava assumint cada vegada més el seu rol.

El grup de promotors de la Indústria i el comerç

1.-Aquest grup utilitza dues tipologies d'arguments de les quatre possibles. Fan servir arguments de causes i conseqüències (3) i per deducció (1).

2.-La tipologia més utilitzada és la de causes i conseqüències. Però l'argument per deducció es podria considerar que també tenia una part d'autoritat: " Ara tenim l'oportunitat de fer la nova carretera, si la deixem passar pot trigar molt una altra ocasió perquè es dedicaran els diners a altres projectes ". El fet de fer sortir els diners en el raonament fa pensar que consideren prioritària també la qüestió econòmica . És l'unic grup que parla de diners i força vegades són una qüestió d'autoritat. El fet de parlar-ne prova que també havien assumit bé el seu rol.

3.-Respecte a la validesa tots els arguments són fiables i pertinents ,però no tots són prou complerts.

4.-Fan poques intervencions durant el debat. a la presentació fan una exposició molt completa i després no tornen a repetir el que havien exposat tot i tenir més arguments. Força vegades recolzaven la defensa del projecte que feien els grup de tècnics.

Grups Ecologistes

1.-Aquest grup fa servir arguments de dues tipologies de les quatre possible.Arguments de causes i conseqüències (4) i perducció(2). . El segon argument que utilitzen té un matís que es podria considerar d'autoritat: "aquest pulmó verd (la Serralada de Marina) es farà malbé ,sen'anirà en orris ,i els humans també perquè necessitem els pulmons verds ".Però no arriben a concretar que aquesta afirmació està basada en en afirmacions científiques, tot i que ho saben per què se n'ha parlat en d'altres temes de Ciències Naturals i Ciències socials.Ho donen per sabut i no ho expliquen.

De fet són els que podrien parlar amb més arguments per autoritat perquè podrien utilitzar molts dels coneixements estudiats al llarg del curs que tenen relació amb allò que defensen.

2.-La tipologia més utilitzada és també la de causes i conseqüències.

3.-Respecte a la validesa tots els arguments són fiables i pertinents ,però no són prou complets.

4.-Fan moltes intervencions durant el debat,algunes per afirmar-se en allò que han dit ,per a completar-ho. També per a recolzar les intervencions del grup de municipis .De fet són els que es troben més bé en el seu rol des del principi del debat. Hi posen emoció i són els que parlen amb un to més segur i reivindicatiu des d'un principi. potser per això a vegades no acaben de completar els arguments, fan exclamacions però els costa més formular allò que volen dir de la forma que cal dir-ho.

5.-Són els que troben alternatives a la situació basades en el model de protecció de la natura que coneixen i en la presentació ja exposen un argument que no figura en les defenses explícites dels textos de premsa però que coneixen: "es trencaria la cadena vital de vegetals i animals"; "és un espai que és un pulmó verd".

Objectiu 5

Anàlisi i valoració dels textos escrits al final de la unitat didàctica

Els textos han estat elaborats per parelles d'alumnes d'un mateix grup.

Tots els textos tenen una mateixa estructura bàsica, és la que respon a la demanda que queda explicitada en el títol proposat per la mestra:

"Opinió sobre els projecte de la BV-500 , anomenada Carretera de la Conreria"

Es demanava doncs, un text interpretatiu i argumentatiu.

L'estructura és en un 70% la següent:

1-Comença amb una interpretació, els qui escriuen es posicionen davant la situació.

2-Expliquen com veuen la situació i exposen les raons que fonamenten la seva opinió.

3-Proposen alternatives .

En els trams d'explicació hi ha un fons de justificació, les raons en què fonamenten la seva forma de veure la situació es basen en allò que han estudiat referent al paisatge i la necessitat de protegir-lo si cal.; per a ells aquests conceptes tenen el valor de teoria, de cos científic de saber, perquè han estan objecte d'estudi a classe. També utilitzen, per empatia, les opinions que han conegut a través del treball amb els articles de premsa .

En tots els textos aquesta explicació-justificació és pertinent. En un 50% és força completa.

Com que els textos van ser escrits després del debat general, la majoria incorporen raons que no havien considerat en el primer posicionament com a grup en el debat. Si el grup defensava el projecte, després recollien els inconvenients que comportava. I si, en un principi anava en contra ,també després incorporava els aspectes positius que trobava vàlids. Per això es pot dir que hi ha hagut una relativització de la pròpia opinió, que ha estat enriquida amb d'altres punts de vista.

Títol de la unitat	**Espais, cultures i migracions**
Nivell	**1r d'ESO**
Nom del centre	**IES Esteve Terradas (Cornellà de Llobregat)**
Nom del professor	**Dolors Freixenet)**

Context de l'experiència

L'experiència es va portar a terme a l'IES Esteve Terradas de Cornellà de Llobregat durant el curs 2001-2002.

En aquesta experiència es pretenia experimentar algunes estratègies bàsiques per ensenyar i aprendre les habilitats cognitivolingüístiques de: descriure, explicar, justificar, interpretar i argumentar.

Entorn del centre

Cornellà de Llobregat és una ciutat industrial i de serveis de l'àrea metropolitana de Barcelona. Com passa amb gairebé totes les poblacions del voltant de BCN, la proximitat, les bones vies de comunicació i el fet que gran nombre d'habitants s'hi traslladin diàriament, han convertit Cornellà amb un apèndix de la capital. De tota manera, la ciutat de Cornellà té uns trets d'identitat força remarcables pel, fet que va créixer durant l'onada migratòria dels anys seixanta durant el franquisme i va ser una de les zones de resposta obrera més important d'Espanya. Els canvis més importants dels darrers anys són els que tenen a veure amb l'impuls de les activitats comercials i de serveis que han anat substituint a l'activitat industrial.

L'IES Esteve Terradas va iniciar la seva activitat l'any 1975 com a centre de Formació Professional. Actualment imparteix ESO, Barxillerat i Cicles Formatius de Grau mitjà i superior. Està ubicat al barri de la Gavarra i l'alumnat procedeix d'aquest mateix barri i del barri de Sant Ildefons que és un barri limítrof i el més dens de la ciutat. Actualment l'afluència al barri de persones immigrades és molt important atesa l'existència d'habitatge més econòmics que en d'altres indrets. La composició social, doncs, de les famílies és de classe treballadora.

Característiques del grup classe

El grup classe era un grup de 1r curs d'ESO de trenta alumnes molt heterogeni quan a nivell acadèmic i d'interessos.

Ubicació temporal dins del curs: programació i duració de la unitat didàctica

La unitat didàctica treballada era la població i, concretament, la immigració. Es va desenvolupar durant el tercer trimestre del curs, després que durant els dos primers trimestres els nois i les noies haguessin treballat aspectes de geografia física.

Antecedents del grup respecte d'aquesta experimentació

Evidentment, el grup era totalment verge en relació al treball de les habilitats cognitivolingüístiques.

Objectius

1. Explicar els conceptes bàsics de demografia: natalitat, mortalitat, emigració, immigració, etc.
2. Identificar els zones més poblades i les menys poblades del planeta.
3. Explicar els factors d'atracció i de repulsió de la població.
4. Analitzar els diferents tipus de migracions i raonar les causes de cadascuna d'elles, tot identificant la desigual distribució de la riquesa al món com una de les causes fonamentals.
5. Comparar les migracions actuals i les migracions històriques a Catalunya.
6. Exercitar i assolir en el nivell de l'alumnat la capacitat de descriure, explicar, justificar, interpretar i argumentar sobte diversos aspectes relacionats amb els temes d'estudi.
7. Analitzar i interpretar documents escrits, gràfics, mapes.
8. Analitzar, debatre i valorar positivament les aportacions de les diferents cultures a Catalunya.
9. Iniciar-se en l'ús de la metodologia de la història oral
10. Practicar el diàleg i la tolerància

Continguts

<u>Conceptes</u>

1. La població al món. Conceptes bàsics de la població
   - Població absoluta i relativa.
   - Natalitat i mortalitat
   - Emigració, immigració, saldo migratori.
2. Diferent distribució de la població a l'espai.
   - Factors d'atracció i de repulsió de la població.

- Les àrees poc poblades de la terra.
- Les àrees més poblades de la terra.
- Problemàtica

3. Migracions
   - Conceptes bàsics
   - Tipus de migracions
   - Causes
4. Estudi de la immigració de Catalunya i de Cornellà.
   - Anàlisi de dades: la classe, Cornellà, Catalunya.
   - Les migracions durant el franquisme
5. Les migracions d'abans
   - Entrevistes als nostres avis
   - qüestionari
   - informants
   - entrevista
   - anàlisi de les entrevistes
6. Les migracions ara
   - Característiques de les migracions actuals.
   - Causes.
   - Situació i problemàtica.
   - Xerrada d'una persona immigrant del grup Cornellà solidari.
7. Anàlisi de diferents punts de vista sobre la immigració. Debat

Procediments

1. Interpretació i representació de l'espai.
   - Elaboració, anàlisi i interpretació de mapes.
2. Obtenció i anàlisi de la informació
   - Ús de diverses fonts d'informació: textos, premsa, anuaris, atles, vídeos, etc.
   - Realització d'enquestes i entrevistes
   - Utilització de les fonts orals per a l'obtenció de la informació.
   - Elaboració, anàlisi i interpretació de dades estadístiques i gràfiques.
3. Comprensió i aplicació de la informació
   - Processament i comunicació de la informació a través de la descripció, explicació, justificació i argumentació.
   - Participació activa en debats i elaboració de judicis fonamentats.

Valors, normes i actituds.

1. Valoració del treball en grup.
2. Interès i actitud positiva enfront del treball.
3. Valoració positiva de la riquesa i aportacions d'altres cultures
4. Respecte per les opinions dels altres.

Curs: 1r | Nivell: ESO | Nom del centre educatiu: IES ESTEVE TERRADAS

Professor-a: Dolors Freixenet i Mas | Població: Cornellà de Llobregat

Finalitat/s de la unitat didàctica

Entendre la importància dels moviments migratoris al nostre país, copsar la seva complexitat, tot identificant la desigual distribució de la riquesa com a causes fonamentals d'aquesta realitat i valorar positivament les aportacions de les diferents cultures a Catalunya.

Activitat (*només el títol*)	Objectius d'aprenentatge (*només referenciats*)	**Continguts** (*només referenciats*)			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** (*si s'escau*)	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
1. **Avaluació inicial.** Què en sabem de la distribució de la població i de les migracions?				**1, 2**	- Presentació del crèdit i avaluació inicial. - Treball en grup: Es pretén motivar la necessitat de l'estudi de la població. - Discussió i resposta de les preguntes d'un qüestionari. Material: Qüestionari.	Hi ha molts aspectes que no coneixen	

Activitat (*només el títol*)	Objectius d'aprenentatge (*només referenciats*)	**Continguts** (*només referenciats*)			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** (*si s'escau*)	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
2. **Vivim en un món sobre-poblat?**	1	**1.1, 1.2, 1.3,**	**2.1,**	**2,4**	- Tota la classe: Aquesta activitat té per finalitat que a partir de la lectura d'un text d'actualitat, l'alumnat tingui una visió general de la problemàtica de la població al món i comencin a sortir alguns dels conceptes bàsics necessaris per entendre la demografia. Aquests conceptes s'aniran anotant a la pissarra i es veurà la necessitat d'estudiar-los per tal d'entendre la població. - Treball individual: A partir de la informació i exercicis del dossier es treballen aquests conceptes. Material: Text/dossier		
3. Com està repartida la població damunt el planeta? **Elaborem un mapa de la població al món**	2,3	**2.1, 2.2, 2.3, 2.4**	**1.1, 2.1, 3.1**	**2**	- Treball grup classe: A partir de la constatació de que la població està irregularment repartida damunt el planeta, s'estudien els factors d'atracció i de repulsió. - Treball individual: A continuació s'elabora un mapa en el qual quedi reflectida aquesta situació i després s'elabora un text descriptiu i explicatius a partir d'unes pautes (base d'orientació). Posada en comú. Material: Dossier	Les pautes per a la descripció i explicació del mapa eren massa complexes. Havien de ser més senzilles i clares.	

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
4. Per què emigrem les persones?	4	**3.1, 3.2**	**1.1, 2.1, 3.1**	**1,2,3,4,**	- Treball en grup: A partir de diferents personatges que tenen diferents situacions personals es dedueix si emigren/immigren i el tipus de migració. - Treball grup classe: Lectura de les causes de les migracions. - Treball individual: Exercicis de comprensió i elaboració d'un mapa dels països emissors i els països receptors de població. Elaboració de text descriptiu i explicatiu del mapa. Autocorrecció a partir de la fitxa pautada. Material: Dossier/exercicis.	L'elaboració del mapa i el text descriptiu i explicatiu troben que és massa repetitiu perquè en l'anterior activitat havien fet una activitat semblant.	
5. Estudi de la immigració de la classe, de Cornellà i de Catalunya.	4,5	**4.1, 4.2**	**1.1, 2.4, 3.2**	**1,2,3**	- Treball en grup classe. Aquesta activitat consta de tres parts. A la primera es tracta d'identificar quina és la situació de la classe en relació a la procedència de la seva família. Es constata que totes i tots tenen un avi o àvia nascuda en un altre lloc d'Espanya. A partir d'aquesta informació omplim una graella amb la procedència i les dates en què van emigrar. En segon lloc fem una relació i elaborem un mapa de les procedències i el comparem amb un de general. Finalment analitzem dades sobre l'emigració a Cornellà i a Catalunya de les quals deduirem que el fenomen que es dóna ala classe va ser general. Material: Informació aportada pels alumnes. Dossier.		

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
6. Les migracions abans.	5,9	5.1	2.2, 2.3, 2.4	1,2,3,4	- Treball en grup petit: En grups de quatre elaboren un qüestionari sobre l'experiència de la immigració dels seus avis o àvies. Posada en comú i reelaboració dels qüestionaris a partir de les aportacions de tots. - Individualment, en grups de dues persones o de quatre fan l'entrevista als avis. - Material: Cintes, Gravadores (Alguns alumnes en disposen, però pels que no en tenen, el Departament de Socials els la facilita).	Hi ha molta diversitat de resultats. Mentre que hi ha grups que elaboren preguntes amb facilitat i aprofundeixen. A d'altres els costa molt.	
7. Les migracions ara.	5, 6, 7, 8, 10	6.1, 6.2, 6.3, 6.4	2.1, 3.1, 3.2	1,2,3,4	- Lectura de textos sobre testimonis de les migracions actuals, les característiques i les causes. - Elaboració d'un qüestionari de preguntes per a fer-li a la persona immigrada que ens farà una xerrada a la classe. - Material: Dossier.		

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
8. A qui interessa que hi hagi immigració?	5, 6, 7, 8, 10	6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 7.1	2.1 , 2.4, 3.1, 3.2	1,2,3,4	- Treball en grups petits: A partir d'una pauta de reflexió i de documents (textos, gràfics, taules, dibuixos, etc.) es prepara el Debat sobre la immigració. - Cada grup ha de defensar una postura determinada: - la postura de les persones immigrades - la postura de les persones que viuen al país receptor. - la postura dels governs dels països d'origen - la postura dels governs dels països receptors. - Treball grup-classe: Realització del Debat - Elaboració, per part de cada grup, d'un text argumentatitu defensant la seva postura. Material: Dossier	La pauta d'instrucions per preparar el debat és massa complicada per alumnes d'aquest nivell. A partir d'aquesta experiència s'ha vist clar que s'hauria de simplificar més i fer-la més entenedora.	Molt bon resultat des del punt de vista formal de com fer un debat. Els alumnes van ser molt rigorosos en demanar paraules, en escoltar-se els uns als altres, etc. Cal fer l'anàlisi dels materials per poder omplir la part dels resultats.

ANÀLISI DE LA UNITAT DIDÀCTICA *ESPAIS, CULTURES I MIGRACIONS*

Objectius d'aprenentatge **(Conceptuals i procedimentals)**	**Objectius recerca**	**Activitats**
1.Verbalitzar el què saben o el què creuen saber sobre les migracions. 2. Comunicar i pactar, els sabers que aprendrem del tema i el que aprendrem a fer.	**1. Analitzar les característiques del diàleg a classe** a. Analitzar les característiques del diàleg entre la mestra i els estudiants per fer aflorar les percepcions que els alumnes tenen sobre les migracions . b.Consensuar els temes a treballar, i explicitar que hem d'aprendre a parlar i escriure ciències socials: Descriure, explicar, justificar i argumentar	Diàleg de la professora amb tot el grup classe
3. Consensuar què entenem per: descripció, explicació 4. Explicar els conceptes bàsics de demografia, identificar les zones més poblades i les menys poblades del planeta i explicar els factors d'atracció i de repulsió de la població.	**2. Dissenyar, consensuar i validar les bases d'orientació i les pautes de treball** a. Dissenyar les bases d'orientació de cadascuna de les tipologies textuals. Consensuar les pautes de treball amb els estudiants. b. Validar les bases d'orientació proposades i les pautes consensuades, per elaborar els textos a partir del material que cada estudiant treballa	Activitats 2, 3 i 4 de la graella descriptiva de la unitat didàctica.
5. Analitzar els diferents tipus de migracions i raonar les causes de cadascuna d'elles, tot identificant la desigual distribució de la riquesa al món com una de les causes fonamentals. 6. Comparar les migracions actuals i les migracions històriques de Catalunya, tot iniciant-se en l'ús de la metodologia de la història oral.	**3. Preparar el debat. Aprofundir en el coneixement del tema** a. Proposar estratègies didàctiques i activitats per aprofundir en el coneixement del tema i tenir raons i arguments fonamentats per justificar, interpretar i argumentar.	Activitats 5, 6 i 7 de la graella descriptiva de la unitat didàctica.
7. Saber argumentar els punts de vista i donar raons sobre cadascun dels agents que intervenen en les migracions: - població immigrada - població receptora -governs dels països d'origen de la població immigrada. -governs dels països receptors d'immigració	**4. Fer i analitzar el debat** b. Pactar una base d'orientació per la preparació immediata del debat. Orientar la manera de formular un punt de vista i les raons o els arguments que el fonamenten a. Valorar la tipologia d'arguments o raons , així com la seva pertinença i completesa	- Cada grup de treball representa un dels agents implicats i prepara el debat des de la seva perspectiva. - Realització del debat,
8. Elaborar una síntesi general del debat	**5. Anàlisi dels textos finals** a. Valorar la completesa i la pertinença, pel que fa al tema i a les competències lingüístiques que utilitza. b. Valorar la correcció del text pel que fa a l'estructura.	Activitat d'avaluació

Anàlisi i valoració dels objectius de la Recerca

Objectiu 1

Analitzar les característiques del diàleg a classe.

L'avaluació inicial en la unitat "***Espais, cultures i migracions***" es va dur a terme a partir del treball d'un qüestionari de preguntes obertes, elaborat per la professora, i que s'havien de respondre i debatre en petit grup (de quatre o cinc estudiants) i després fer la posada en comú.

Qüestionari:

1. Com creieu que està distribuïda la població sobre el planeta? (tots els indrets tenen la mateixa població o hi ha llocs més poblats que altres). Poseu exemples.
2. Penseu i escriviu quins factors influeixen en la distribució de la població.
3. Quina diferència hi ha entre emigració i immigració?
4. Poseu en comú el lloc de naixement dels vostres pares i mares, avis i àvies i digueu si alguns d'ells han estat immigrants. Digueu per quines raons creieu que van emigrar. Penseu i discutiu quines són les causes de les migracions.
5. Discutiu si esteu d'acord amb la següent afirmació i digueu raons a favor o en contra.

"Les persones d'altres països que arriben a Catalunya, actualment, ho fan pels mateixos motius que van venir, fa uns anys, els nostres avis."

6. Discutiu a l'entorn de la següent qüestió: L'arribada a Catalunya de persones d'altres cultures ens enriqueix? Justifiqueu la resposta.

Respecte de la primera pregunta tenen clar que la població està distribuïda de forma desigual i ho expliciten així:

1. Està distribuïda diferent perquè hi ha llocs com Japó que és una illa molt petita i hi ha molta gent i, per exemple, els deserts estan poc poblats . (Albert)

També apunten alguns factors de la desigual distribució de la població:

2. El tipus de clima i també que hi ha llocs on hi ha més treball. (Laia)

Pel que fa a la distinció entre emigració i immigració fan afirmacions com les següents:

3. Emigren quan marxen d'un lloc i immigren quan arriben a un lloc.

L'apartat referit a les zones de procedència dels seus pares o avis va ser molt ric pel fet que la nostra escola està ubicada en una zona de forta immigració dels anys seixanta. Així, doncs, la majoria d'alumnes de la classe tenien avis procedents d'altres regions d'Espanya. Són força exhaustius a l'hora de mencionar les causes de la seva vinguda.

4. Buscaven diners i menjar (Albert), i també pels estudis (Esther); el meu avi treballava al camp i guanyava molt poc, per tant va venir per guanyar més.

Quan a la semblança de motius amb la immigració actual destacaven aspectes com:

5. Que els immigrants busquen una millora de les seves condicions de vida igual com buscaven els nostres avis (Laia). La immigració dels nostres avis era legal perquè era entre regions del mateix país (Alex).

Finalment a la darrera qüestió responen allò que és políticament correcte, però aprofundeixen poc en el tema.

6. Sí perquè treballen i l'economia d'aquí puja (Lídia).

Valoració

En conclusió podríem dir que els alumnes tenen força nocions sobre la població i les migracions, pel fet de ser un tema de molta actualitat i, sobretot, pel propi context del centre. La majoria d'alumnes tenen una gran vinculació al tema perquè la seva família procedeixen de l'onada immigratòria a Catalunya dels anys seixanta. Tanmateix, les respostes solen ser senzilles, intuïtives i poc elaborades.

Objectiu 2

Dissenyar, consensuar i validar les bases d'orientació i les pautes de treball.

Per començar ens vàrem centrar només en dues tipologies textuals: la descripció i l'explicació. Les raons van ser que aquesta unitat es treballava amb alumnat de 1r curs d'ESO i que mai havia treballat les competències cognitivo-lingüístiques

La base d'orientació va ser elaborada prèviament per la professora i discutida entre tota la classe. Després de fer aquesta activitat vàrem constatar que la base d'orientació era massa complexa pel nivell de l'alumnat.

DESCRIPCIÓ I EXPLICACIÓ DEL MAPA: Pautes a tenir en compte

- REALITZACIÓ DEL MAPA
  - El mapa l'has de fer amb precisió, sense errors i complet
  - Cal que el presentis net i ben pintat perquè la informació es pugui llegir amb claredat

- TÍTOL DEL MAPA
  - Identifica de quin tema tracta el mapa
  - Identifica el seu abast geogràfic
  - Identifica si el mapa és actual o històric.

- DESCRIPCIÓ DEL MAPA

  Es tracta de llegir el mapa i anotar allò que hi veiem de manera precisa, clara i ordenada. Per fer-ho seguirem els següents passos.

  - **Fes una descripció general o primera aproximació de la informació representada en el mapa a mode d'introducció**
  - **Fes una descripció detallada seguint un ordre o criteri.** La descripció ha d'enumerar i situar els espais més poblats i els espais més buits de la manera més completa i precisa possible. Fixa un ordre o criteri que et permeti sistematitzar la descripció
  - **Has d'utilitzar el llenguatge amb precisió** (recorda que pots consultar l'atlas per precisar els noms dels rius, serralades, ciutats, estats,...)
  - **El text ha d'estar ben construït.**

- EXPLICACIÓ DEL MAPA

  Es tracta d'explicar el perquè de la situació observada anteriorment Es pot fer simultàniament amb la descripció. Cal tenir en compte:

  - **Explica les raons per les quals la població mundial es distribueix d'una manera desigual sobre el territori. Has de tenir en compte que:**
    - Les raons que expliquen unf et són múltiples i es relacionen entre elles.
    - L'explicació de les raons ha de ser el més completa possible (tan les que dificulten el poblament com les que el faciliten)
    - Utilitza el llenguatge amb precisió d'acord amb el vocabulari propi de la geografia i la demografia.
    - Organitza el text explicatiu. Per tal que el text explicatiu sigui el més clar possible convindria que abans de redactar confeccionessis o consultessis l'esquema de les causes ordenades per categories: causes físiques, causes històriques, causes econòmiques, etc.

- CONCLUSIÓ. Al final resumeix la idea principal del mapa a mode de conclusió.

FITXA D'AUTOCORRECCIÓ COMENTARI DEL MAPA DE DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ MUNDIAL	SI	NO	Es podria completar
1. TÍTOL. Has escrit un títol que indiqui: a) De què tracta el mapa? b) Quin abast geogràfic té? c) Quina cronologia té			
2. DESCRIPCIÓ a) Has fet una introducció b) Al fer la descripció més detallada: • Has enumerat els espais més poblats i on es situen • Has enumerat els espais menys poblats i on es situen? • Has tingut en compte algun criteri d'ordre al fer la descripció? • Quin?			
3. EXPLICACIÓ. • Has explicat quines causes fan que hi hagi espais molt poblats? • Has explicat quines causes fan que hi hagi llocs poc poblats? • Has tingut en compte les causes del medi físic? (clima, relleu,..) • Has tingut en compte les causes històriques? (rev. Industrial) • Has tingut en compte les causes econòmiques? (agricultura, indústria, comerç, turisme, comunicacions, etc.)			
4. CONCLUSIÓ • Al final has resumit la idea principal de què tracta aquest mapa a mode de conclusió?			

Exemples.

1) Mapa de la distribució de la població mundial (Albert Puente)

En aquest mapa podem veure la distribució de la població al món. Podem veure les diferents zones: les més poblades estan representades de color blau i les més despoblades de color groc.

A cop d'ull podem veure que les zones més poblades es troben a l'hemisferi nord i per continents es troben distribuïdes de la següent manera:

A tota Europa hi ha molta població perquè té un clima favorable i també per l'alt grau d'industrialització. A Àsia la gran densitat de població es troba al sud-est per les pluges singulars i l'agricultura intensiva, capaç de produir dues collites d'arròs l'any i una de llegums. També hi ha molta població al Japó per el creixement econòmic que ha situat el país entre les primeres potències mundials. (Descriu i explica)

2) Distribució de la població a la terra (Judith Ruiz)

En aquest mapa mundi es veu la distribució de la població al món. El mapa representa de color blau les zones més poblades i de color groc les més despoblades.

Al centre hi ha zones més poblades i al nord d'Àsia Japó és una de les zones més poblades d'Àsia, però a Àsia també hi ha llocs despoblats com Mongòlia, el Tibet. (Només descriu)

En aquests dos exemples es pot comprovar el següent: en el primer, l'alumne és capaç de descriure el mapa tal i com se li pautava en la base de orientació i també, simultàniament, donar explicacions de les causes de la distribució de la població prou completes i pertinents. Pel contrari el segon text, només en el primer fragment, ja ens dóna una bona mostra de la simplicitat i poca completesa perquè només descriu i no dóna cap mena de raons per les quals la distribució de la població és d'aquesta manera. Per tant no hi ha explicació.

Per poder portar a terme l'adquisició de les habilitats cognitivolingüístiques cal exercitar aquestes habilitats sovint a fi i efecte d'anar-les interioritzant. És per aquest motiu que al llarg de la unitat didàctica es torna a repetir el treball de descriure i explicar a propòsit d'un altra mapa, aquesta vegada referit a les migracions en el món i, concretament, els països emissors de població i els països receptors. A més a més, aquesta pràctica ens introduirà en el subtema de la població que serà objecte de debat –la immigració– i sobre el qual representant diferents rols, els estudiants hauran de buscar raons i arguments.

Objectiu 3

Preparar el debat. Aprofundir en el coneixement del tema

- **Estudi de la immigració de la classe, de Cornellà i de Catalunya**. Treball en grup classe. Aquesta activitat consta de tres parts. A la primera es tracta d'identificar quina és la situació de la classes en relació a la procedència de la seva família. Es constata que totes i tots tenen un avi o àvia nascuda en un altre regió d'Espanya. A partir d'aquesta informació omplim una graella amb la procedència i les dates en què van emigrar. En segon lloc, fem una relació i elaborem un mapa de les procedències i el comparem amb un de general. Finalment, analitzem dades sobre la immigració a Cornellà i a Catalunya de les quals deduirem que el fenomen que es dóna ala classe va ser general.
- **Les migracions abans**. Treball en grup petit. En grups de quatre elaboren un qüestionari sobre l'experiència de la immigració dels seus avis o àvies. Posada en comú i reelaboració dels qüestionaris a partir de les aportacions de tots. Individualment, en grups de dos o de quatre fan l'entrevista als avis.
- **Les migracions ara**. Lectura de textos sobre testimonis de les migracions actuals, les característiques i les causes. Elaboració d'un qüestionari de preguntes per a fer-li a la persona immigrada que ens farà una xerrada a la classe.

Exemple d'entrevista als avis (les migracions d'abans). Albert Puente Garcia.

Nom:
Carmen Garcia
Data de naixement:
1933
Lloc de Naixement:
Azaila (Terol)
En quina data va emigrar?
1944. Tenia 11 anys.
De què treballaven els seus pares?
El meu pare treballava al camp, era agricultor.
Com era el seu poble?
Era molt petit
Per què van emigrar?
Perquè allà es treballava un dia i tres no i per tant no es tenia per menjar cada dia.
Com es vivia al poble en aquella època?
No gaire bé perquè faltava el principal que era el treball. Però a més a més, al poble faltaven recursos de tota mena: escoles bones per als nens i joves; metges i hospitals, etc.
Va emigrar sola o amb tota la família?
No, primer va venir el meu pare a buscar feina i casa i quan ja ho va tenir vam venir la meva mare, la meva germana i jo.
Com recorda aquella vinguda i els primer anys que van passar aquí?
Van ser uns anys molt difícils. Recordo que vaig començar a anar a l'escola amb la meva germana i també vaig tenir un germanet. Es guanyava molt poc, per això el meu pare treballava a dos llocs, la meva mare feia feines per les cases i jo als dotze anys vaig començar a treballar en un taller de fer bolsos i després a la tarda anava a fer classes de repàs.
Quines altres records té de la seva arribada?
Doncs, mira que quan vaig sentir el català per primera vegada vaig pensar que no el sabria mai i al cap d'un any ja el parlava perfectament com ara.
Els va costar trobar feina als seus pares quan van arribar?
No.
Van trobar casa aviat?
Sí, era petitona però la vam trobar aviat.
Quina classe de vivenda?
Tenia dues habitacions, un lavabo, menjador i cuina.
Compartien vivenda amb altres famílies?
No. Encara que aquella època hi havia famílies que ho havien de fer, nosaltres no.
A quina escola va anar?
A l'Anselm Clavé i després quan ja treballava vaig anar a una acadèmia els vespres. Després vaig anar a cosir i feia tota la roba de les meves filles. Després em vaig casar i ja vaig fer una altra vida. I ara tinc quatre nets molt macos de les dues filles que tinc.

Valoració

Aquesta activitat resulta molt atractiva pels nois i noies perquè els agrada molt aquest apropament a la vida dels seus avis. En general, els avis també se senten molt motivats i agraïts de que els seus nets s'interessin per la seva vida. El fet de plantejar l'activitat en grup és interessant perquè així s'evita que hi hagi alumnes que quedin al marge de l'activitat pel fet que no tinguin els avis a l'abast o alguna altra eventualitat. A més a més, d'aquesta manera es poden repartir la feina atès que després de fer l'entrevista i enregistrar-la els alumnes l'han de transcriure.

Aquesta activitat, en fer conscients als alumnes de la seva realitat familiar tan arrelada a la immigració, prepara el terreny per treballar i entendre la immigració actual.

Les migracions ara. Qüestionari elaborat per a preparar la xerrada d'una persona immigrant de l'associació Cornellà Solidari.

1. *Quin és el seu país d'origen?*
2. *Quant de temps fa que va marxar d'allà?*
3. *Va marxar sol?*
4. *Quin mitjà de transport va fer servir?*
5. *Per què va marxar del seu país?*
6. *Perquè va venir a Catalunya i a Cornellà?*
7. *Coneixia abans d'arribar que Catalunya té una llengua pròpia?*
8. *Quins són els problemes més importants amb què s'ha trobat?*
9. *Ha trobat persones o associacions que l'han ajudat?*
10. *Troba a faltar el seu país? Què és el que troba a faltar més? Si pogués s'entornaria?*

Valoració

Per preparar aquesta activitat els alumnes van elaborar preguntes per tal que manifestessin allò que volien saber sobre la immigració actual. En la posada en comú de moltes preguntes, de vegades mot anecdòtiques, vàrem anar agrupant aquelles qüestions que es referien a un mateix tema i en va sortir aquest qüestionari. De fet la xerrada va consistir en la presentació per part del jove de la seva experiència en la qual sortien totes les qüestions anteriors. La valoració de l'activitat és molt positiva fonamentalment per dues raons. En primer lloc l'activitat que suposa trencar la rutina de la classe i que suposa la intervenció d'una persona externa sempre té un component de curiositat i atractiu afegit i fa que augmenti la motivació de l'alumnat. En segon lloc, l'aprenentatge és més significatiu quan es pot fer un lligam entre la realitat concreta, la vida expressada en vivències reals i els coneixements escolars.

Objectiu 4

Fer i analitzar el debat

Preparació immediata i realització del debat.

Després d'haver treballat el tema de les migracions i haver-nos situat en la immigració actual vàrem concretar que el tema de debat era: A qui interessa l'emigració/immigració. Es varen constituir quatre grups a la classe i cadascun representava un sector i havia de defensar una postura determinada:

- La postura de les persones immigrades
- La postura de les persones que viuen al país receptor
- La postura dels governs dels països d'origen
- La postura del governs dels països receptors.

Cada grup tenia un dossier documental (textos, gràfics, taules, dibuixos, etc), una base d'orientació general i una pauta concreta per a l'argumentació que es presenten a continuació.

Atesa l'edat de l'alumnat aquest material va ser proporcionat per la professora. En aquest sentit, cal remarcar que una de les dificultats més importants d'aquesta unitat didàctica va ser l'elaboració dels dossiers de materials per a cadascun dels grups. D'una banda, cada grup havia de tenir uns materials diferents i això comportà molta feina per part de la professora de buscar, seleccionar, adaptar, etc. De l'altra, molta de la informació provenia dels mitjans d'informació (Internet, premsa, etc.) i sovint eren textos massa complexes per l'edat de l'alumnat als quals anava dirigit. L'adaptació necessària dels textos no sempre va ser del tot reixida. Finalment, la darrera dificultat estava en elaborar dossiers equilibrats (en quantitat d'informació i en la validesa d'aquesta) per a cada grup. És evident que hi ha més informació disponible i els alumnes tenen més idees sobre la postura de les persones immigrades que no pas sobre la postura dels governs dels països d'origen.

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR ARGUMENTACIONS EN UN DEBAT

L'argumentació és la capacitat de contrastar diverses interpretacions de la realitat a través d'arguments que justifiquen diferents tesis o punts de vista. L'argumentació admet dubtar del coneixement per tal de convèncer o ser convençut.

El coneixement es posat a prova a través del debat i la contrastació d'arguments, de manera que és possible enriquir-lo, modificar-lo i, finalment, reformular-lo.

1. **En primer lloc heu de preparar, discutir i consensuar la tesi que heu de defensar, així com la seva justificació.**

   Un secretari o portaveu de cada grup recollirà els acords per escrit.

   1. Sintetitzeu la tesi que heu de defensar exposant breument i amb claredat el vostre punt de vista.

      A QUI INTERESSA L'EMIGRACIÓ?

      a) Punt de vista dels immigrants

      b) Punt de vista de les persones del país que les acull

      c) Punt de vista del govern del país que els acull

      d) Punt de vista del govern del país de procedència.

   2. A continuació exposeu els arguments que justifiquen la vostra tesi enfront dels altres: els arguments han de ser pertinents, és a dir, han d'estar fonamentats. Cal fer esment del màxim d'arguments possibles i heu de prescindir de les vostres opinions personals ja que es tracta d'un exercici d'empatia. Cal que els arguments siguin forts per poder qüestionar les tesis contràries.

      És recomanable fer un esquema en esborrany per ordenar i seleccionar els arguments més forts i rellevants i eliminar els no pertinents, ja que es tracta de convèncer i resistir a les objeccions dels altres.

   3. Finalment proposeu a mode de conclusió accions o decisions que es poden plantejar per a poder portar a terme la vostra tesi i així tenir mes força de convenciment. Han de ser propostes coherents amb les característiques de l'opció que representeu.

2. **En segon lloc realitzareu el debat en el que es confrontin les diferents tesis**

   El debat consisteix en analitzar el problema des de diferents punts de vista amb la intenció d'establir un intercanvi d'opinions complet i enriquidor. D'aquesta manera s'aprèn a solucionar problemes de forma col·lectiva a través del diàleg i tenint en compte l'opinió dels altres. Perquè el resultat sigui satisfactori cal fer-ho de manera ordenada i procurant que tothom participi de manera activa.

Els representants de cada postura:

a) han d'exposar de manera ordenada la seva tesi i els arguments que la sostenen.

b) Han de seguir amb atenció les intervencions que es facin per poder abonar o refusar els arguments que s'exposin.

c) Convé no repetir arguments que altres hagin plantejat, així com contestes directes a un altra persona que generen discussions parcials, però que no ajuden al debat conjunt.

d) Altres aspectes que cal tenir en compte són:

- Ajustar-se al tema
- Expresar-se de forma clara i concisa
- Respectar els torns de paraula donats pel moderador
- Respectar les opinions dels altres
- Participar de manera activa
- Manifestar una actitud crítica i no dogmàtica

3. **Finalment cada grup reformularà en un text escrit la seva pròpia tesi independentment del que hagi defensat.**

En aquesta fase final de reformulació del coneixement, hem de superar els punts de vista parcials i ser capaços d'incorporar altres arguments que hagin sortit en el debat i que han enriquit i, potser, modificat la tesi inicial.

Reviseu el vostre text i recordeu que:

- Heu d'utilitzar el llenguatge d'acord amb la intencionalitat del text argumentatiu que tracta de convèncer els altres.
- El text ha d'estar estructurat:

a) Tesi a argumentar

b) Exposició de les raons de l'argumentació

c) Conclusió

PAUTA PER A L'ARGUMENTACIÓ. A qui interessa l'emigració/ immigració?

Punt de vista de les persones immigrades.

La nostra idea és:

Les seves raons per immigrar són:

1.

2.

3.

L'evidència que donaria per convèncer als altres és que

Aquesta idea l'he tret de:

Arguments en contra de la nostra idea podrien ser:

1. Anàlisi del debat atenent a la tesi i a la fonamentació

a. Tesi	b. Fonamentació
Validesa	Qui són els protagonistes:
Respon al tema que es treballa = RT	A = Immigrants
No respon = NR	B = Persones que viuen al país receptor
	C = Governs dels països que reben immigració
	D = Governs dels països en vies de desenvolupament del qual emigren moltes persones
	Validesa:
	F= Fiable.
	P = Pertinent
	C = Completa

validesa	Tesi	Qui	Fonamentació	validesa
RT	Tota persona que tingui dificultats de vida al seu país pot emigrar a un altre país per tenir millors condicions de vida.	A	Tothom té dret a la vida i si en el seu país hi ha pobresa o hi ha guerres o manca de treball i de bones condicions de vida la gent pot buscar-se altres llocs on poder viure bé .	F, P, C
RT	Els immigrants tan sols venen a buscar un treball i una vida més digna. Però no poden tenir-la perquè hi ha discriminació social, de treball, etc.	B	Tenen dret a venir perquè són persones i si no molesten es poden quedar.	F, P, C
RT	Al govern l'interessa que vinguin els immigrants sempre que sigui dins d'uns límits controlables,.	C	Perquè augmenta la natalitat ja que els immigrants tenen molts fills. Perquè si hi ha més gent, hi ha més consumidors, s'ha de produir més i l'economia millora. Perquè fan treballs poc considerats que rebutgen la població del país.	F, P, C
RT	Als governs dels països emissors de població els interessa que la gent marxi del país.	D	Perquè són pobres i no tenen prou recursos per alimentar tota la població. Si no marxen poden provocar aldarulls i reclamar millores al seu país.	F, P, C

Valoració

Com es pot observar a la taula anterior, cada un dels components que participen en el debat presenta una tesi i una fonamentació correctament formulada. Presenten el seu punt de partida i la seva posició de manera entenedora.

Pel que fa a la validesa, és a dir, si respon al tema que es treballa en el cas de la tesi, es pot dir que en totes elles responen al tema que es treballa.

Pel que fa a la fonamentació, cal valorar si és fiable, pertinent i completa. Podem dir que totes elles són prou completes. També responen al que se'ls ha demanat: exposar breument quin era el punt de vista o la posició que representaven.

El grup B quan diuen "si no molesten es poden quedar" volen dir que les persones immigrades cal que s'integrin i que siguin legals.

El grup D expressa que els països dels quals emigra molta gent són pobres i no tenen prou recursos per alimentar tota la població. De fet, aquest és un concepte que cal treballar i modificar en el sentit que són països que han esdevingut pobres per l'espoliació que han patit, però que en realitat sovint n'hi ha que tenen molts recursos i molta riquesa.

En general, es pot observar, que els alumnes a l'hora de formular les tesis i les fonamentacions ho fan amb uns arguments que expressen un grau de coneixement i de complexitat molt més gran que no pas en les afirmacions o comentaris que feien en l'avaluació inicial. Les opinions expressades en el debat també són molt més elaborades.

2. Segons la tipologia d'arguments

- Protagonistes

A = Immigrants

B = Persones que viuen al país receptor

C = Governs dels països que reben immigració

D =Governs dels països en vies de desenvolupament d'on emigren moltes persones

- Validesa:

F= Fiable P = Pertinent C = Completa

Tipologia d'arguments	Arguments dels estudiants	Qui				Validesa		
		A	B	C	D	F	P	C
Per exemples o analogies	- El meu pare va emigrar a Suïssa i també els va costar una mica integrar-se allí.	1*				*	*	*
	- Hi ha immigrants que tenen un nivell de formació alt, com els xinesos, i munten restaurants i d'altres que tenen dines i a aquests ningú els mira malament, ni els discriminen.	2*				*	*	*

Tipologia d'arguments	Arguments dels estudiants	Qui				Validesa		
		A	B	C	D	F	P	C
Per autoritat.	- Tothom té dret a la vida i si en el seu país hi ha pobresa o hi ha conflictes bèl·lics o manca de treball i de bones condicions de vida la gent pot buscar-se altres llocs on poder viure bé.	3*				*	*	*
	- Els que no tinguin papers, que no siguin legals, que no vinguin.		1*			*	*	
Per causes o conseqüències	- Molts països que actualment són pobres i no tenen recursos per alimentar la seva població havien sigut colònies com la majoria de països d'Àfrica.				1*	*	*	*
	- Emigren perquè no tenen diners o perquè hi ha conflictes bèl·lics o perquè no tenen treball ni bones condicions de vida	4*				*	*	*
	- Poden venir perquè tenen dret a buscar treball, casa i una vida digna, però ho han de fer legalment.		2*			*	*	
	- Al govern els interessa que vinguin immigrants perquè així creix la natalitat ja que tenen més fills. A més a més, a l'haver-hi més gent, hi ha més consum i més producció i l'economia puja.			1*		*	*	*
	- També els interessa perquè fan les feines que ningú vol fer i són més sacrificats i cobren menys que els treballadors d'aquí.			2*		*	*	
	- La gent marxa dels seus països perquè allà no hi ha prou recursos per alimentar a tota la població ja que són països que no s'han desenvolupat perquè fa molts anys eren colònies i els països rics els van espoliar.				2*	*	*	
	- Molta gent fuig dels països pobres perquè són països on hi ha facilitat per a produir-se desastres naturals, terratrèmols, huracans, sequeres, etc.				3*	*	*	*
	- És lògic que els països rics, que abans van explotar als pobres, ara els ajudin acceptant els immigrants.				4*	*	*	*
	- També poden ajudar-los construint-hi escoles per tal que els nens i joves tinguin una bona formació i que puguin muntar negocis i fàbriques				5*	*	*	*
	- Perquè els immigrants s'adaptin s'hauria de fer associacions per ajudar-los i fer xerrades als col·legis per conscienciar als alumnes (alternatives)	5*						
Per deducció	- Si venen cal que s'integrin a la nostra cultura		3*			*	*	*
	- Sí, però hem d'ajudar a que aquestes persones s'integrin perquè l'idioma és molt diferent i les tradicions també	6*				*	*	*
	- Nosaltres creiem que per ser immigrants no s'han de pagar menys diners per les mateixes feines.	7*				*	*	

Valoració

Per fer la valoració del debat ens fixarem en la tipologia d'arguments que utilitza cada un dels grups: immigrants, persones que viuen al país receptor, governs dels països que reben immigració, governs dels països en vies de desenvolupament d'on emigren moltes persones. I de cada grup analitzarem la validesa dels arguments que exposen: si són fiables, pertinents i complets. El número que apareix en les columnes del "Qui", indica l'ordre d'intervencions de cada grup. La única finalitat és la d'identificació de les intervencions, si fa falta fer-hi referència.

A cop d'ull es pot veure que els arguments més emprats són els de causa i conseqüència, mentre que no solen fer massa analogies ni arguments de deducció.

El grup d'immigrants

Aquest grup utilitza tots els tipus d'arguments que hi ha: fan servir arguments d'analogia, d'autoritat, de causes i conseqüències i de deducció. És el grup que aporta més arguments i això podem atribuir-ho al fet que és el punt de vista que s'ha treballat més i de forma més vivencial. Recordem que entre les activitats de la unitat hi ha el treball de les migracions històriques i la majoria dels alumnes identifiquen la immigració en la seva vida personal i familiar. Allò, per tant, que s'estudia de forma més vivencial resulta més significativa. També s'ha de tenir en compte que el contacte amb la immigració actual també es va fer a través d'una persona afectada la qual cosa fa que la informació d'aquest grup fos més directa i real. Els arguments que utilitzen són fiables, pertinents i molt complets segurament també degut a les raons esmentades i això es nota en el fet que un argument d'analogia que utilitzen fa referència a les situacions migratòries familiars. L'argument d'autoritat emprat està basat en la Declaració Universal del Drets Humans.

A més a més, aquest grup, en les seves intervencions, va una mica més enllà. Al costat dels arguments afegeixen o apunten alguns tipus d'alternatives per tal de millorar la situació actual.

El grup de persones que viuen en els països que reben immigració

Aquest grup utilitza arguments de tipus deductiu, d'autoritat i de causes i conseqüències. Tot i que en el debat van tenir un paper destacat i van participar amb diverses intervencions sempre són molt repetitives. Per això el nombre d'arguments és menor i són molt més pobres en relació a l'anterior. L'argument d'autoritat que esgrimeixen és basa en la llei d'estrangeria "poden venir però ho han de fer legalment". Cal tenir en compte, també, que aquest debat va coincidir amb un conflicte sobre la idoneïtat de la ubicació d'una mesquita en una població del Maresme i això va influir en les seves postures, especialment en la insistència, per part d'aquest grup, de la necessitat d'integració de les persones immigrades.

Governs dels països que reben immigració

Aquest grup només utilitza dos tipus d'arguments i, segurament, va ser el grup que menys es va implicar en el seu paper o rol. Posar-se en el lloc dels governs és una situació que els queda més allunyada i distant. Només plantegen arguments de

causes i conseqüències i estan centrats en l'interès econòmic (treballen per sous més baixos, tenen més fills, consumeixen, ...) que per als governs té l'arribada d'immigrants. No obstant això, són arguments potents: complets, pertinents i fiables.

Governs dels països en vies de desenvolupament d'on emigren moltes persones

Aquest grup fa servir únicament arguments de causa i conseqüència. Són pertinents i fiables però n'hi ha algun que no és prou complet. Situen molt bé les raons dels governs dels països emissors de població de fomentar l'emigració: fonamentalment la pobresa i els desastres naturals i expliciten el perquè del perquè. Als governs els interessa que la gent emigri perquè són pobres i són pobres perquè van ser colònies.

L'argument D2 no és complet perquè diuen que en els països emissors de població no tenen prou recursos i no manifesten que moltes vegades no és la manca de recursos sinó el desigual i injust repartiment de la riquesa.

Les aportacions d'aquest grup és prou rica si tenim en compte que, fins i tot, aporta arguments-alternatives com el D5 que manifesta que s'han de construir escoles perquè nens i joves tinguin una bona formació i puguin muntar negocis i fàbriques.

Objectiu 5

Anàlisi dels textos finals

	TEXT 1	TEXT 2	TEXT 3	TEXT 4
TÍTOL **S'ajusta al tema?**	Si	si	si	si
Es creatiu? *	--	--	--	--
PRESENTACIÓ DEL TEXT. **Situa el tema?**	Si	si	si	si
Com?				
Descripció	Si		Només presenta el tema	
Enumeració	Si			
Explicació	Si			
Generalització	Si	Només constaten a qui representen		
GRAU DE CONEIXEMENT DEL TEMA				
Descripció. És completa?	Si	Si	si	si

Explicació. És completa?	Si	No(Aprodundeix en poc en les causes)	si	
Justificació. **És pertinent?** **És completa?**	 Si Si	- -	 Si No	 Si Si
GRAU D'IMPLICACIÓ				
Interpretació de la situació **És pertinent?**	 Si	-	Si	-
És completa	Si	-	No	-
Interpretació de les alternatives **És pertinent?**	 Si	-	-	-
És completa?	No, només 2	-	-	-
CLASSIFICACIÓ DEL TEXT	ARGUMENTATIU	DESCRIPTIU	EXPLICATIU	JUSTIFICATIU
	Planteja raons dels diferents posicionaments i els relaciona	Amb incursions explicatives	(Amb algunes interpretacions però no completes)	

** No tenien alternativa perquè el títol era donat.*

SÍNTESI

Els textos que s'exposen a continuació són el treball de síntesi que es demanava a cada grup després de finalitzar el debat. Bàsicament se'ls demanava que reformulessin la seva tesi, exposessin els seus arguments i elaboressin una conclusió.

Text 1: El Debat. L'argumentació. A qui interessa la immigració?.

El punt de vista dels immigrants

Albert, Ester, Nuria, David, Lídia, Carles.

La nostra tesi és que: Tota persona que tingui dificultats de vida pot emigrar a un altre país per tenir millors condicions de vida. (descripció)

Els nostres arguments són:

Tothom té dret a la vida i si en el seu país hi ha pobresa o conflictes bel·lics o manca de treball i de bones condicions de vida, la gent pot buscar-se altres llocs on poder viure bé. (justificació)

Els altres grups estaven d'acord amb nosaltres en que vinguessin al nostre país, encara que ells afegien que vinguessin amb un cert límit.

Diferències. Les diferències amb els altres grups eren que els immigrants prenen el treball a la gent del país, perquè treballen per sous més baixos. Nosaltres en contra d'això dèiem que la culpa de que els paguin menys és dels empresaris i que no s'hauria de pagar menys a un immigrant. També deien que els immigrants no

s'adapten la nostra cultura i volen seguir les seves tradicions. Nosaltres argumentàvem que no els ajudem a integrar-se perquè els rebutgem i no els acceptem tal com són. (justificació)

Creiem que és beneficiós per al país rebre persones d'altres països perquè d'aquesta manera podem conèixer noves formes de vida i noves religions. (interpretació) Perquè els immigrants s'adaptin s'hauria de fer associacions per ajudar-los i fer xerrades als col·legis per conscienciar als alumnes (alternatives)

Conclusió: que, en general en els països desenvolupats hi ha postures racistes, però en realitat estem preparats per acollir immigrants.

Text 2: El Debat. L'argumentació. A qui interessa la immigració?.

El punt de vista de les persones del país que rep immigrants

Nosaltres defensem el punt de vista de les persones del país que rep els immigrants. (descripció)

El punt de vista nostre és que ells poden venir perquè tenen dret a buscar treball, casa i una vida digna. Però creiem que la gent que no té papers no ha de venir perquè no ve legalment. (Explicació)

També hi ha immigrants que tenen un treball propi com els xinesos i com que els va molt bé el negoci són ells els qui contracten altres persones. Perquè quan es parla d'immigració s'acostuma a pensar només amb els marroquins que treballen a "l'obra" que és un treball que ningú vol fer perquè és molt duri no es té en compte que hi ha immigrants amb estudis que es guanyen bé la vida (descripció)

El punt de vista dels empresaris és que a ells els hi va bé que vinguin immigrants perquè els paguem molt poc i treballen moltes hores (explicació)

El punt de vista de les persones del carrer, segons l'enquesta que hem fet, és que els immigrants poden venir però que no treguin el treball, que ells s'adaptin a les nostres normes, que vinguin però amb un límit perquè sinó dintre d'un anys hi haurà més immigrants que persones del país. (descripció, explicació)

Conclusió: Hi ha molta varietat d'opinions entre les persones que reben immigrants. Hi ha actituds més comprensives i n'hi ha que no els volen. (descripció)

Text 3: El Debat. L'argumentació. A qui interessa la immigració?.

El nostre grup defensava l'opinió dels governs que reben immigració. Als governs els interessa que vinguin immigrants perquè tenen molts fills, i hi ha alguns països que tenen poca natalitat i amb els immigrants creix la població. També perquè treballen en treballs que els habitants del país no volen perquè cobren pocs diners, però aquests treballs són necessaris per viure. Als governs també els interessa la immigració per l'economia, al augmentar la població, gasten més i s'ha de produir més i l'economia creix.

Els governs dels països que reben immigració fan lleis d'estrangeria pe controlar el nombre de persones que poden venir, perquè si venen amb molta quantitat no es pot controlar, ni ajudar a que s'integrin. Nosaltres volem que vinguin, però que s'acostumin a la nostra religió i a la nostra cultura. Els nostres països fan mesquites perquè s'integrin, però els immigrants també han d'adaptar-se als costums del país.

Els governs han de procurar que no vinguin immigrants il·legals perquè no tenen feina i i per viure es fan delinqüents.

Altres grups deien que els immigrants prenen feina als treballadors d'aquí perquè es conformen a cobrar menys. Els governs han de vigilar que tothom cobri el que és just.

Conclusió: Els immigrants poden venir, però complint unes normes i que vinguin amb papers.

Text 4: El Debat. L'argumentació. A qui interessa la immigració?.

El punt de vista dels governs dels països que tenen emigració.

Als governs dels països pobres els interessa l'emigració, perquè o tenen prou recursos per sostenir tots els habitants. Aquests països, com Europa de l'Est, Àfrica negra, Marroc, Equador, etc. són pobres per les guerres, pels desastres naturals, pel clima,...etc.

Molts dels països que actualment són pobres i no tenen recursos per alimentar la seva població havien sigut, fa anys, colònies dels països rics. Aquests països van explotar les seves riqueses i no els van deixar progressar i per això ara són subdesenvolupats.

Molta gent fuig dels països on hi ha facilitat per produir-se desastres naturals com terratrèmols, erupcions volcàniques, huracans, sequeres o temporals llargs de pluges.

Moltes vegades es dóna el cas que els governs d'aquests països tenen moltes riqueses, mentre que els seus habitants es moren de gana.

Països pobres (alguns exemples)

Centre Amèrica: L'huracà "Mich" va obligar a desplaçar-se fins a 1,2 milions d'habitants. Milers d'aquestes persones segueixen sense llar.

Mèxic: Les inundacions d'octubre de 1999 han causat 500.000 desplaçats.

Venenzuela: Més de 100.000 persones viuen encara fora de les seves cases per les pluges de desembre.

Brazil: les sequeres en el "Sestao"al nord-est del país, ha arruinat 12 milions de camperols. Organismes no governamentals calculen que 300.000 persones emigren actualment a les grans ciutats.

Valoració dels textos

Text 1. El primer text era el punt de vista dels immigrants i podem dir que és un text complet i ben estructurat. És un text justificatiu o argumentatiu (ho sento no em queda clar) perquè planteja raons dels diferents posicionaments i els relaciona. També planteja algunes alternatives i propostes per a resoldre el problema.

Text 2. El segon text és bàsicament descriptiu amb algunes incursions explicatives poc complertes perquè no aprofundeixen les causes. És pertinent, però poc complert.

Text 3. El tercer text és un text explicatiu i interpretatiu però amb interpretacions no completes. És pertinent.

Text 4. El quart text és bàsicament descriptiu, posa exemples per il·lustrar la descripció i, en aquest sentit és completa. També és justificatiu i les raons que dóna són pertinents i completes

Conclusions finals

- Com que aquesta unitat s'ha treballat amb alumnes de 1r d'ESO, es pot dir que les competències cognitivo-lingüístiques poden treballar-se des d'edats molt primerenques i obtenir uns resultats en relació a l'edat dels alumnes.
- El diàleg inicial és bàsic per poder valorar els aprenentatges assolits pels alumnes al llarg de la unitat. Constatem que a l'inici de la unitat els seus coneixements eren intuïtius, senzills, poc elaborats i en acabar la unitat tenen més elements i un coneixement més aprofundit del tema, així com una opinió elaborada.
- A primer d'ESO ha estat positiu fer un treball progressiu al llarg de la unitat de cadascuna de les competències. Primer descripció i explicació (treball mapes), després argumentació (preparació i realització del debat)
- Les bases d'orientació donades a l'alumnat han estat massa complexes, s'han de simplificar molt perquè siguin útils.
- Els aspectes que es poden treballar de forma més vivencial i connectada amb la realitat de l'alumnat resulten més motivadors. Tanmateix, si són temes de rigorosa actualitat, com és el cas de les migracions, alguns fets puntuals de gran abast mediàtic poden alterar la informació i l'opinió que se'n derivi.
- Cal intentar equilibrar la informació que es dóna a l'alumnat. Pel que s'havia treballat al llarg de la unitat (migracions històriques, xerrada amb una persona immigrada) el grup que representava els immigrants havia disposat de més informació que altres grups. En el debat aquest grup són capaços de donar més arguments i més complets.
- La selecció de material per a preparar el debat és bàsic per tal que cada grup pugui formular la seva tesi i la seva fonamentació.

Títol de la unitat	**L'Edat Mitjana: una etapa de la història de la humanitat**
Nivell	**2n d'ESO**
Nom del centre	**IES Josep Pla (Barcelona)**
Nom del professor	**Victòria Barceló**

Context de l'experiència

La proposta d'unitat didàctica que es presenta recull una experiència realitzada a un grup de 2n curs d'ESO a l'IES Josep Pla de Barcelona el curs 2002-2003.

En aquesta experiència es pretenia experimentar algunes estratègies bàsiques per ensenyar i aprendre les habilitats cognitivolingüístiques de: descriure, explicar, justificar, interpretar i argumentar.

Entorn del centre

L'IES Josep Pla està ubicat en la zona del Turó de la Peira de Barcelona. Té més de quatre cents estudiants. L'alumnat, majoritàriament, procedeix de les escoles vinculades del barri d'Horta, amb les quals s'ha establert un veritable itinerari pedagògic, fruit del treball conjunt de molts anys.

Característiques del grup classe

L'experiència es va realitzar amb un grup de 24 estudiants de segon d'ESO. Els altres dos grups, dels tres que formen la línia de l'institut, també van treballar el mateix i de la mateixa manera, però el seu procés d'ensenyament-aprenentatge no ha estat objecte d'anàlisi en aquesta recerca. La composició dels grup-classe és heterogènia per decisió expressa del centre, amb diversitat de ritmes d'aprenentatge i diversitat d'interessos. Aquesta diversitat permet que l'alumnat amb certes dificultats aprengui dels seus companys a través del treball cooperatiu i de grup, i alhora, els nois i les noies que no tenen dificultats aprenen a viure, a comprendre i a

respectar la diversitat. Aquest grup comptava amb la presència de dues noies sordes que es comunicaven amb llenguatge de signes

A la classe s'ha treballat seguint diverses formes d'organització: s'ha fet treball individual, treball amb tot el grup-classe i treball en petits grups heterogenis, de 4 persones, amb diversitat de ritmes d'aprenentatge i d'interessos i amb presència dels dos sexes. Aquests petits grups no han estat estables al llarg de tota la unitat didàctica, sinó que han canviat en funció als objectius que ens plantejàvem. La composició dels grups va ser elaborada per la professora a partir de les propostes de l'alumnat.

Ubicació temporal dins del curs:-programació i duració de la unitat didàctica

Es va realitzar en el curs 2002-2003 dintre del crèdit comú d'Història de l'àrea de Ciències Socials, al llarg del tercer trimestre del curs.

Des del Departament de Ciències Socials s'ha organitzat l'ensenyament-aprenentatge de primer i segon d'ESO de manera que a cada curs es fan alguns temes de Geografia i alguns d'Història. Per que fa a la Història, el seu estudi segueix un ordre cronològic, de manera que a primer d'ESO s'estudien les societats prehistòriques i alguna de l'Època Antiga. A segon d'ESO s'estudia l'Època Medieval

Antecedents del grup respecte d'aquesta experimentació

La professora d'aquest grup classe ja havia estat amb el grup el curs anteiror, a 1r. d'ESO, i ja havia portat a terme l'ensenyament-aprenentage a partir del diàleg pedagògic, és a dir, del convenciment que el coneixement no està del tot construït fins que no s'expressa autoconscientment. És aleshores quan s'està en condicions de plantejar nous dubtes, nous problemes, nous interrogants per a continuar estudiant. Per tant ja havia posat a la pràctica algunes estratègies per ensenyar i aprendre les habilitats cognitivolingüístiques.

Objectius

1. Situar els objectius en el marc dels conceptes-clau paradigmàtics de Racionalitat, Continuïtat i Canvi, i Identitat-Alteritat.
2. Aprendre a expressar el coneixement en forma de discurs lingüística, oral o escrit, utilitzant les formes de la tipologia textual.
3. Identificar algunes de les causes principals (condicions necessàries, ciscumstàncies, context) que motiven les maneres de viure, en tota la seva extensió i complexitat, de l'Edat Mitjana, així com les conseqüències que se'n poden derivar. Saber-les expressar.
4. Començar a entendre el procés de canvi i evolució de la societat en l'Edat Mitjana, tenint present la diversitat de pensament i acció de tots els grups socials, recuperant el protagonismes de totes les persones. Saber-ho expressar.
5. Aprendre a estudiar el passat des de la perspectiva que, en el procés històric, es podien haver donat opcions diferents de la que es va produir. Analitzar-les des del punt de vista actual i, al mateix temps, procurant

situar-se en el lloc de les persones de l'època segons el seu context. Imaginar què podria haver passat. Saber-ho expressar.

6. Entendre i utilitzar diverses categories temporals i espacials.
7. Localitzar, entendre i ordenar diverses fonts d'informació, així com ordenar, sistematitzar i expressar el coneixement après, a partir de l'elaboració de la informació, mitjançant gràfics, mapes, imatges i textos descriptius, explicatius, justificatius i interpretatius, de manera oral i escrita.
8. Aprendre a dialogar en petit i en gran grup per a posar el comú el coneixement individual i avançar en el coneixement col.lectiu.
9. Prendre consciència del propi aprenentatge i de l'aprenentatge del grup classe, tant pel que fa als coneixements apresos com als procediements utilitzats en el procés seguit.

Continguts

Conceptuals

1. Quina època és l'Edat Mitjana dins de la Història de la Humanitat?. Situació en el temps i en l'espai. Quins segles i quins anys comprèn. Etapes que s'hi distingeixen: Alta i Baixa Edat Mitjana. L'època medieval als espais que ara anomenem Catalunya, Espanya, Europa i països dels voltants de la Mediterrània.
2. Les persones a l'Edat Mitjana: evolució de la població. Causes d'aquesta evolució. Com vivien les persones a l'Edat Mitjana?. En què treballaven, a quin grup social pertanyien, quin grau de poder tenien, quins fets culturals, creences i ideologies eren presents en la societat. Quines eren les causes d'aquestes situacions en el context medieval?.
3. Quines condicions de vida van canviant, entre l'Alta i la Baixa Edat Mitjana, en la vida de tots i cadascun dels grups socials.
4. El feudalisme: nom que caracteritza l'època. Per què els historiadors i les historiadores anomenen el sistema social-econòmic i polític de l'època medieval d'aquesta manera?.
5. Quin grau de benestar tenien els diversos grups socials de l'Edat Mitjana? Comparació dels grups entre sí i aplicació dels indicadors que utilitzem actualment per a mesurar el benestar de les persones pel que fa a la satisfacció de les necessitats bàsiques.
6. Quins canvis s'haurien d'haver produït per a canviar la situació?

Procedimentals

1. Elaboració d'un índex col.lectiu per estudiar el tema.
2. Cerca, selecció i classificació de la informació en llibres específics, pel.lícules i visites a monuments medievals
3. Comprensió, interpretació i síntesi de la informació trobada

4. Elaboració d'eixos cronològics, gràfics, mapes temàtics i textos escrits il.lustrats.
5. Redacció de textos descriptius, explicatius, justificatius i interpretatius.
6. Exposició del punt de vista propi i comprensió de punts de vista diferents sobre la valoració d'una mateixa situació.
7. Argumentació de les opinions personals i de grup.
8. Utilització del diàleg pedagògic, és a dir, de la interacció constant entre la professora, l'alumnat i el saber, en el context de l'aula, per a l'elaboració del coneixement i la seva expressió.

Actitudinals

1. Situar-se davant l'aprenentatge del saber de manera activa i responsable.
2. Plantejar-se preguntes per a buscar respostes i tornar a plantejar preguntes.
3. Posar l'esforç personal necessari en l'estudi del tema i compartir el treball amb el petit grup i amb el grup classe.
4. Respectar les maneres d'aprendre, opinions i maneres de pensar dels altres.
5. Valorar el patrimoni històric que tenim per a estudiar-lo i conservar-lo.
6. Aprendre a treballar en diverses fonts d'informació: llibres, pel.licules, edificis, obres d'art, fotos, mapes, gràfics...

Curs: 2002-2003 Nivell: 2n ESO Nom del centre educatiu: IES Josep Pla

Professora: Victòria Barceló, Neus Gonzalez Població: Barcelona

Finalitat/s de la unitat didàctica

Conèixer una època del passat per a poder entendre el present i participar-hi com a ciutadà o ciutadana amb opinió pròpia ben fonamentada i amb capacitat de diàleg.

Activitat *(només el títol)*	**Objectius d'aprenentatge** *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		Concep-tes	**Procedi-ments**	**Acti-tuds**			
1. Elaboració de l'Índex col.lectiu del tema	*Fer-se unes primeres preguntes individuals que cristalitzen en un Índex col.lectiu (8)*	--	1 8	1 2	- Individualment, cada estudiant escriu un Índex per a estudiar el tema - Es posen en comú en el grup classe tots els Índex i se n'elabora un de col.lectiu que englobi totes les aportacions. - En l'elaboració es procura avançar cap al vocabulari propi de l'àrea, ordenar els camps conceptuals d'una manera lògica i establir els punts i els subpunts de la forma més completa possible Material:: fulls, estris per escriure, pissarra i guix.	Acordar la distinció entre els diversos camps conceptuals i l'ordre dels punts	Els estudiants realitzen un avenç considerable elaborant l'entramat del tema. Caldrà tenir-lo sempre a la vista per anar adquirint consciència de la seva utilitat

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	Continguts *(només referenciats)*			Procés d'ensenyament-aprenentatge (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	Problemes *(si s'escau)*	Resultats
		Concep-tes	Procedi-ments	Acti-tuds			
2. Situació de l'etapa en el temps i en l'espai: eixos cronològics i mapes	*Aprendre quin lloc ocupa l'Edat Mitjana en l'eix cronològic de la Història de la Humanitat. Conèixer l'espai objecte d'estudi (6)*	1	4 8	3	- Es fa un treball individual de dos eixos cronològics referits a Europa: de tota la història de la humanitat, i del període anomenat pròpiament Història. - S'analitzen els eixos fixant-nos en la durada de les etapes i intentant avançar algun per què d'aquest fet. - Es comenta, per què els historiadors i historiadores han posat aquests noms a les etapes de la Hª de la humanitat i es planteja la pregunta de si no ens trobem ara en un canvi d'etapa. - Es compara la distribució territorial de mapes de la mediterrània i d'Europa dels segles, VII i VIII, IX i X Material: fulls quadriculats, estris per escriure, llapis de colors. Fotocòpies del mapes	Aplicar els conceptes d'equivalència i proporcionalitat. Familiaritzar-se amb els noms dels territoris. Es mapes donats no utilitzen el mateix sistema a l'hora de donar nom als territoris	Aprenen a situar bé l'Edat Mitjana, però cladrà seguir recordant la durada d'aquesta època al llarg de tot el tema. Costa introduir-se en les diverses divisions territorials del món i en els seus noms
3. Evolució de la població europea des de l'any 1000 al 1450. Gràfic lineal	*Entendre quines són les causes de l'evolució de la població. Analitzar les oscil.lacions de la població de l'Edat Mitjana (3, 7)*	2	4 8	3	- Individualment, cada estudiant fa un gràfic lineal i un text descriptiu i explicatiu de l'evolució de la població europea des de l'any 1000 al 1450, és a dir des de finals de l'Alta Edat Mitjana fins a finals de la Baixa Edat Mitjana - En el grup classe es posen en comú els textos escrits i s'analitzen les causes de les oscilacions de la població a l'època medieval. Material: llibres específics, dades de població, textos i gràfics fets per l'alumnat	Costa instroduir-se en la complexitat del coneixement. Buscar "per què" que ens permeten aprofundir en el saber	Els resultats són diversos: des de l'alumnat que redacta textos complets i pertinents fins al que redacta describint senzillament el gràfic

Activitat (*només el títol*)	Objectius d'aprenentatge (*només referenciats*)	Continguts (*només referenciats*)			Procés d'ensenyament-aprenentatge (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	Problemes (*si s'escau*)	Resultats
		Concep-tes	Procedi-ments	Acti-tuds			
4. Visita al Monestir de Pedralbes i diàleg posterior a classe	Submergir-se en un lloc d'origen medieval, copçant la manera de viure d'un grup social de l'època. Iniciar-se en l'art medieval (3, 4, 7, 8)	2	2 8	1 5 6	- La visita al monestir es fa amb guia i dossier proporcionats pels serveis del monestir. Cada noi i cada noia segueixen les explicacions de la guia i després omplen el dossier - A classe comentem les qüestions que planteja el dossier i fem èmfasi amb la manera de viure del grup social del clergat monàstic femení Material: Monestir de Pedralbbes, dossier	Els sobten molt els costums religiosos de les monges de l'època Els produeixen una certa por les sepultures de les monges que es troben al claustre del monestir	Es una bona activitat per a establir relacions d'empatia amb el món del clergat monàstic de l'Edat Mitjana
5. Redacció de textos sobre: Societat, Economia i Formes de vida	Distingir els grups socials i les seves condicions de vida. Procés de canvi. (2, 3, 4, 6, 7, 8)	2	2 3 4 8	1 2 3 6	- Es formen grups de 4 per a redactar els textos, bàsicament descriptius i explicatius, en base a la informació que troben en llibres específics o en llibres de text d'editorials diverses que es reparteixen per tots els grups. Cada grup té llibres diferents. Es busquen imatges que il.lustrin els textos - Cal que els textos reflecteixin la vida de tots els grups socials i els canvis de l'Alta a la Baixa Edat Mitjana - Cal que tot l'alumnat participi en la redacció dels textos. Cada grup s'organitza per aconseguir-ho - Periòdicament anem posant en comú a la classe el treball fet per cada grup per a poder compartir els coneixements que es van aprenent. Material: llibres específics i de text, textos de l'alumnat	Costa una mica que tots els grups funcionin i que tot l'alumnat participi	En general els resultats són força bons, en el sentit que els textos són força complets i pertinents. Les imatges que s'introdueixen són ben trobades

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	Continguts *(només referenciats)*			Procés d'ensenyament-aprenentatge (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	Problemes *(si s'escau)*	Resultats
		Concep-tes	Procedi-ments	Acti-tuds			
6. Visionat de la pel.lícula "El nombre de la rosa" i diàleg posterior	Introduir-se en la vida conflictiva d'un monestir de franciscans. Elements de canvi presents. Contrast en les condicions de vida dels grups socials (3,4,7,8)	2 4	2 3 4 8	1 6	- Hem de dedicar tres sessions per veure la pel.lícula, degut a la seva llarga durada. - En el grup classe establim un diàleg per a remarcar quins conflictes es plantegen al si de la comunitat franciscana de monjos, d'un lloc d'Itàlia, derivats de diferents maneres d'entendre la vida religiosa. Quin conflicte es dirimeix al si de l'Església. - També comentem les diferències en la manera de viure dels grups socials que surten a la pel.lícula: bàsicament clergat i pagesia Material: Video "El mombre de la rosa"	La rigidesa dels horaris de l'institut fa que no es pugui veure la pel.lícula d'una tirada	En general els interessa força la pel'lícula i en treuen força informació.
7. Redacció de textos sobre: Cultura: Art (Arquitectura, Escultura i Pintura)	Escriur textos descriptius, explicatius i iniciar-se en la justificació. Evolució de l'Art entre l'Alta i la Baixa E. Mitjana (2,3,4,6,7,8)	2	2 3 4 8	1 3 6	- Seguim amb els mateixos grups de treball redactant els textos, que ara ja són descriptius, explicatius i una mica justificatius. - Les imatges que il.lustren els textos serveixen per comparar l'art romànic i el gòtic i veure els canvis que es produeixen en l'arquitectura entre l'Alta i la Baixa Edat Mitjana Material: llibres específics i de text, textos de l'alumnat	Cap de destacable	Ja han entrat del tot en aquesta manera de treballar i, lentament, anem avançant en la construcció del coneixement

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	Continguts *(només referenciats)*			Procés d'ensenyament-aprenentatge (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	Problemes *(si s'escau)*	Resultats
		Concep-tes	Procedi-ments	Acti-tuds			
8. Reflexió sobre les característiques dels textos descriptius, explicatius i justificatius	Quadre sobre les característiques dels textos, els connectors i les preguntes que cal fer (2,7,8)	-	5 8	1	- Després d'haver posat en comú tots els textos elaborats fins aquí per tots els grups, fem una reflexió sobre les característiques dels textos en el grup-classe - En base a un esquema que cada noi i cada noia omple prèviament anem comentant els fragments que han triat com a model de text descriptiu (per característiques pròpies o per comparació), explicatiu i justificatiu. - De cata tipus de text establim quines són les seves característiques, els seus connectors més comuns i quins preguntes concretes ens hem de fer per a passar a un text més complex Material: textos de l'alumnat, qudre per analitzar els textos	És un treball lent	Ès molt interessant deduir dels propis textos les característiques de la tipologia textual per tal que vagin adquirint les habilitats cognitivo-lingüístiques aplicades al tema concret de l'Edat Mitjana
9. Redacció dels textos sobre: Cultura: Religió i Ensenyament	Aprendre les 3 religions de l'espai europeu i mediterrani de l'E. Mitjana. Característiques i relacions pacífiques o conflictives entre elles (4, 7, 8)	2	2 3 4 5 8	1 3 6	- Seguim amb els mateixos grups de treball acaban de redactar els textos que ens falten per a completar l'Índex, sobre l'apartat de Cultura: Religió i Ensenyament. - Ens introduïm d'aquesta manera en la diversitat de creences pròpia de l'època i en les relacions pacífiques o conflictives que origina aquest fet. - És una bona introducció per preparar la interpretació. Pocem comparar situacions de l'Edat Mitjana amb situacions actuals de conflictes a nivell internacional. Material: llibres específics i de text	Cap de destacable	Els interessa molt parlar donant la seva opinió sobre el conflicte de l'Irak i les guerres amb interessos polítco-econòmics barrejats amb creences relegioses

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	Continguts *(només referenciats)*			Procés d'ensenyament-aprenentatge (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	Problemes *(si s'escau)*	Resultats
		Concep-tes	Procedi-ments	Acti-tuds			
10. Reelaboració del coneixement representant els grups socials de l'E. Mitjana	Sintetitzar el coneixement en forma descriptiva, explicativa, justificativa i iniciar el camí cap a la interpretació (5, 8, 9)	2 3	3 5 8	1 3	- Per a reeleborar tot el coneixement treballat es fan grups de quatre persones on cada persona representa un grup social de l'Èdat Mitjana: Pagesia. Clergat, Noblesa i Artesans i Comerciants. - Cada grup ha de repassar com vivien a l'Edat Mitjana els diferents grups socials - Un grup de dues persones (un noi i una noia) es dedica a preparar preguntes per r al debat. Aquestes preguntes han de poder donar lloc a descriure, explicar, justificar i interpretar la vida de les persones de l'època. Material: Dossier elaborat per cada alumne/a	Costa d'entendre el sentit del treball que estan fent.	El fet de representar els grups de vivien a l'Edat Mitjana i de que s'està preparant un debat desperta un cert interès, però també una certa por.
11. Formulació de preguntes i respostes en grups representatius dels grups socials de l'E. Mitjana	Explicar justificadament la vida de les persones de l'E. Mitjana segons cada grup social. Propiciar la interpretació (1,3,4,5,8,9)	3 4 5	3 6 7 8	1 2 3 4	- Es formen cinc grups a la classe: un el formen les dues persones que preparen les pregunte per al debat. Aquest es situen a l'actualitat. Des d'aquesta posició interrogaran l'Edat Mitjana. Cadascun dels altres quatre grups el formen totes les persones que en els grups anteriors representaven el mateix grup social - Posen en comú el que havien treballat anteriorment per a preparar el debat que es farà amb tota la classe. Procuren situar-se en el lloc del grup social que representen Material: Esborranys preparats pels grups anteriors i dossier de cada alumne, gravadora audio	Perden una mica el temps, ja que els costa d'assumir la tasca platejada	No acaben de verbalitzar tot el que saben i simplifiquen les respostes, com si no tinguessin ben assumit tot el treball fet.

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	Continguts *(només referenciats)*			Procés d'ensenyament-aprenentatge (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	Problemes *(si s'escau)*	Resultats
		Concep-tes	Procedi-ments	Acti-tuds			
12. Debat en base a preguntes fetes des de l'actualitat	Promoure l'exposició oral de la descripció, l'explicació, la justificació i la interpretació (1, 2, 8, 9)	4 5	6 7 9	2 4	-- El debat es planteja en tres blocs de preguntes que fan els dos personatges actuals a la gent de l'Edat Mitjana: - Un primer bloc dirigit a explicar diferents aspectes de la vida de les persones dels quatre grups socials - Un altre bloc per veure quines relacions s'establien entre els diferents grups - Un tercer bloc per exposar quin era el seu grau de benestar i quines coses haurien d'haver canviat, segons la opinió propia, per tenir una bona vida aplicant els indicadors de bensetar actuals. Material: Tot el treball fet fins ara, gravadora audio i video	El fet de gravar amb video els afecta força i els costa intervenir. No és un debat gaire animat. Com que no teníem els elemnts tècnics adequats, els resultats de gravació de so són força deficients	En principi sembla que els resultats no són tant satisfactoris com s'esperava, però després, en la redacció dels textos individuals, les espectatives es veuran satisfetes
13. Escriptura d'un text individual que dóna resposta a tres preguntes que porten cap a la interpretació	Aprendre a exposar els coneixements apresos de manera justificada. Donar el propi punt de vista sobre un problema, quina solució, pot partir de diversos posicionaments. Aplicar coneixements apresos abans (5,7,8,9)	3 4 5	5 6 7 8	2 3 4	- El text individual es redacta en forma d'avaluació i ha de donar resposta a tres interrogants: - Quines relacions s'establien entre els diversos grups socials a l'Edat Mitjana? - Quin era el grau de benestar de cadascun dels grups socials? - Què hauria d'haver canviat per a que totes les persones haguessin viscut bé? Material: dossier fet per cada estudiant	Cap de destacable	Després del debat els és relativament fàcil posar-se a escriure el text, individualment i en silenci, després d'haver-se'l preparat.

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	Continguts *(només referenciats)*			Procés d'ensenyament-aprenentatge (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	Problemes *(si s'escau)*	Resultats
		Concep-tes	Procedi-ments	Acti-tuds			
14. Activitat d'Avaluació	*Síntesi general del tema treballat (1,2,3,4,5,6,7,8,9*	*2* *3* *4* *5*	8	1 2 3 4	- La professora llegeix els textos i els avalua - Comenta els resultats a tota la classe i els retorna a l'alumnat perquè els incorporin als dossiers	Falta haver reflexionat amb tot l'alumnat, una altra vegada, sobre les característiques del textos, tenint en compte si contenen descripcions, explicacions, justificacions i interpretacions, completes i pertinents, per validar el treball fet	Hi ha textos molt bons, però n'hi ha alguns de no gaire reeixits. No obstant, en general, el resultat és bo.

Objectiu 1

Analitzar les característiques del diàleg a classe

Per a la construcció-expressió del coneixement cal donar eines científiques epistemològiques i eines lingüístiques. L'alumnat ha d'anar aprenent a crear diversos textos que expressin el com, el què, el per què (cada vegada amb més complexitat), l'espai i el temps (on i quan) la valoració de les situacions (és bo o no, està bé o no), el com podria ser o com podria haver estat, què podria passar o haver passat... , és a dir ha d'aprendre a narrar, descriure, explicar, justificar i interpretar el temps històric.

El diàleg a l'aula és un instrument que, en el procés d'aprenentatge de la Història, ha de tenir una presència important per a avançar en la construcció i en l'expressió del saber. A continuació analitzarem tres moments del procés com a exemples de tres tipus de diàlegs portats a terme en el desenvolupament de la unitat didàctica.

El diàleg inicial va dirigit a confeccionar un Índex col.lectiu. Partim de que cada noi i cada noia prepari un guió sobre els punts que hauríem d'estudiar en el tema de l'Edat Mitjana. Per a fer-ho recordem quins punts contenia l'Índex de la Prehistòria el curs passat. Reflexionem sobre quins punts són interessants d'estudiar per a conèixer qualsevol època de la Història. D'aquesta manera tothom pren consciència de quin és el punt de partida, les idees prèvies inicials

Posem en comú el guió preparat per cada estudiant de manera que tothom escolti i miri quin grau de coincidència hi ha amb el guió propi. A mesura que van intervenint ja no cal que repeteixin els punts de coincidència sinó els que tenen expressats diferent o que són diferents. La professora va anotant a la pissarra tots els punts que van sortin, deixant un espai per a després ordenar-los de forma lògica, procurant utilitzar el vocabulari científic i que l'alumnat faci el pas del llenguatge vulgar al de la comunitat científica. A continuació la professora pregunta quin ordre podríem seguir i quina categorització faríem a cada punt (punts i subpunts). Atenent a les intervencions de l'alumnat es va reordenant l'Índex fins que s'acorda com queda definitivament l'Índex col.lectiu.

Aquest Índex l'haurem de tenir sempre present perquè ens servirà per organitzar la informació que anirem trobant i per anar elaborant el tema de manera ordenada i seguint el mateix ritme tota la classe.

Els diàlegs que s'estableixen al llarg del procés, van expressant i compartint el coneixement que es va aprenent i van indicant els moments on es troben tots i cadascun dels estudiants, és a dir, són punts d'arribada i al mateix temps idees prèvies per a seguir avançant. Analitzarem dos tipus de diàlegs:

- Diàlegs per a fomentar l'empatia:
    1. *Visita al Monestir de Pedralbes*: Durant tota la visita s'han anat fent comentaris sobre la vida de les monges al convent de Pedralbes a l'Edat Mitjana: qui va fundar el monestir, per què i per a què el va fundar, quines dones es feien monges, per què i per a què, com vivien,

semblances i diferències amb la vida dels frares franciscans, quina valoració ens fem de la vida de les monges...

A classe, amb motiu de repassar el dossier que s'ha fet durant la visita, es reprodueixen els comentaris en forma de diàleg de manera que ens anem transportant a l'Edat Mitjana fent l'esforç de situar-nos en aquella època per a entendre-la empàticament, procurant no quedar-nos en la simple narració o descripció de la vida de les monges, sinó intentant explicar les causes (condicions necessàries, circumstàncies, context) que provoquen les situacions.

2. *Visionat de la pel.lícula "El nombre de la rosa".* Un cop vista la pel.lícula la professora planteja diverses qüestions per a situar-nos en l'època. Quin és el fil conductor del film?. Quines són les raons de la manera d'actuar dels monjos?: tant dels que la seva manera de pensar, o de viure la religió, els porta fins i tot a l'assassinat, com dels que la seva mentalitat els porta a descobrir els crims i a salvar els llibres de la biblioteca. Cal que prenguin consciència del conflicte que es vivia al si de la comunitat de franciscans d'aquell monestir.

Un altre grup de preguntes van dirigides a esbrinar quin problema es dirimia en aquell monestir que implicava el conjunt de l'Església. ¿Per què una part de l'església creia que s'havien de mantenir en la pobresa i no havien de robar als camperols i una altra part creia el contrari? Per què acusen de bruixa a la camperola que aconseguia menjar fent favors sexuals als frares?. Per què acusen d'heretges els monjos que defensaven la pobresa? Què era el tribunal de la Santa Inquisició?. Per a què servia?. Quines "heretgies" jutja la pel.lícula?. Cal que es facin conscients del conflicte que es vivia al si de l'Església.

Finalment preguntem per què eren prohibides les relacions sexuals entre un estudiant de frare i una noia camperola?. Quina situació aprofiten els camperols per a manifestar la seba rebel.lia cap als poderosos?. Cal que es consciencïin de quins grups socials tenien el poder i qui estava sotmès a aquest poder, així com de quines eren les relacions que s'establien entre els diferents grups socials.

Totes aquestes reflexions van dirigides a assolir un coneixement del tema cada vegada més complex.

- Diàlegs per a compartir coneixements:

  Periódicament es posen en comú a classe els textos escrits en petits grups. Seguint l'ordre de l'índex els nois i noies van buscant informació en els llibres específics o en els llibres de text que tenim a classe i que es distribueixen per grups, van ordenant aquesta informació, així com la que han acumulat de les activitats fetes, i la van expressant amb paraules pròpies segons els punts de l'índex.

  Quan posem en comú els esborranys dels textos, cada grup explica quina és la informació que ha elaborat, de manera que tot l'alumnat pugui compartir i revisar el treball fet per tal de completar-lo i passar-lo en net. Al mateix temps es comuniquen quines imatges han trobat per a il.lustrar els textos.

  Aquest treball ens permet aprofundir en la informació trobada, ja que la professora intervé per anar validant les exposicions o introduint preguntes, dilemes, qüestions que obliguin a entendre situacions més complexes o a buscar més informació sobre algun punt. Al mateix temps l'alumnat va

memoritzant els continguts dels diversos punts de l'Índex, ja que se'n parla molt de cadascun d'ells.

En aquests diàlegs s'han compartit informacions sobre: Societat, Economia, Formes de vida (alimentació, habitatges, vestits, higiene), Cultura: Art (arquitectura, escultura i pintura), Religió i Ensenyament.

Objectiu 2

Dissenyar, consensuar i validar les bases d'orientació i les pautes de treball

Cada vegada que es posen en comú els esborranys dels textos, cada grup els escriu en net procurant fer-ho de la manera més completa i pertinent possible. La professora els recull i els avalua. Quan els retorna a l'alumnat explica en què s'ha basat per avaluar-los. Els criteris d'avaluació són que el text sigui pertinent, complet (segons el grau de complexitat a que s'hagi arribat a classe), precís, ben organitzat, net i ben presentat.

Els textos corresponents als punts de l'Índex de: Societat, Economia i Formes de vida cal que siguin descriptius i explicatius. Els textos sobre Cultura: Art (arquitectura, escultura i pintura) cal que introdueixin també alguna justificació. A l'alumnat no se'ls ha explicat el nom concret de la tipologia textual. Amb els diàlegs fets a classe s'ha arribat al grau de complexitat del coneixement que inclou la justificació i, per tant, es valoren els textos en funció d'aquest criteri.

En aquest moment és quan s'introdueix el quadre d'orientació de les competències lingüístiques:

ELS TEXTOS EN CIÈNCIES SOCIALS

Tipus de text		Exemples (fragments dels textos propis)	Característiques del text Connectors	Pas a l'explicació o text explicatiu (preguntes concretes que podem fer)
Descripció o text descriptiu	Per característiques pròpies			
	Per comparació			

Tipus de text	Exemples (fragments dels textos propis)	Característiques del text Connectors	Pas a la justificació o text justificatiu (preguntes concretes que podem fer)
Explicació o text explicatiu			

A partirde les causes o de les conseqüències			

En base a aquest quadre l'alumnat busca exemples, fragments dels seus textos, que compleixin les característiques de cadascun dels textos del quadre. Els anota i completa les caselles del quadre. A continuació ho posem en comú i valorem si estan bé o no els exemples posats, les seves característiques, quines preguntes ens fem per a passar a un text més complex... Finalment arribem a definir la Justificació com "el per què del per què" o "l'últim per què". Ens adonem que una part d'un fragment, exemple d'explicació, en realitat és una justificació.

A continuació veurem un exemple d'aplicació d'aquest quadre d'orientació de les competències lingüístiques.

ELS TEXTOS EN CIÈNCIES SOCIALS

Tipus de text		**Exemples (fragments dels textos propis)**	**Característiques del text Connectors**	**Pas a l'explicació o text explicatiu (preguntes concretes que podem fer)**
Descripció o text descriptiu	**Per característiques pròpies**	*"L'art medieval era al mateix temps religiós i simbòlic"* *"Dels símbols del romànic destacarem la seva orientació."*	*Ens diu com és* *Connectors: I, era...*	*Hem de preguntar el per què.* *"Per què era així?"*
	Per comparació	*"A diferència de l'estil romànic, el gòtic es trobava sobretot a les ciutats, tot i que l'edifici més característic d'aquest estil van ser les catedrals, on residia el bisbe. Per tant, en els dos estils, l'edifici més característic va ser un edifici religiòs"* *"En el gòtic les rosasses són més grans que les romàniques, per això tenen més llum"*	*Compara com són dos estils* *Connectors: A diferència de, en els dos estils, més gran que...*	*" Per què en els dos estils, els edificis més característics són religiosos?"* *"Per què el romànic estava en un indret rural, i el gòtic en una ciutat?"* *"Per què la rosassa del gòtic era més gran i la romànica era més petita?"*

Tipus de text	**Exemples (fragments dels textos propis)**	**Característiques del text Connectors**	**Pas a la justificació o text justificatiu (preguntes concretes que podem fer)**
Explicació o text explicatiu **A partirde les causes o de les conseqüències**	*"L'art medieval era al mateix temps religiós i simbòlic: l'art representava una realitat sobrenatural per les dones i els homes perquè pensaven que amb això podien connectar amb Déu, que s'elevarien"* *"Dels símbols del romànic destacarem la seva orientació ja que totes les esglésies romàniques estaven orientades cap a la sortida del sol, de*	*Explica el per què* *Connectors: ja que, de manera que, perquè, els dos punts*	*Hem de pregutar el per què del per què, l'últim per què* *"L'art medieval era al mateix temps religiòs i simbòlic: l'art representava una realitat sobrenatural per les dones i els homes perquè pensaven que amb*

	manera que la llum del sol entri per la finestra de l'absis i il.lumini l'altar per fer le missa al matí. Tot això és perquè la llum del sol representava Déu, la creació, el naixement de la vida"		*això podien connectar amb Déu, que s'elevarien"* *"(...) Tot això és perquè la llum del sol respresentava Déu, la creació, el naixement de la vida."*

Per introduir la interpretació ens fixem en els textos redactats sota el títol de Cultura: Religió. Veiem que a l'Edat Mitjana coexistien diverses religions: Cristiana, Musulmana, Jueva. Aprenem que en el conjunt de creences d'aquestes religions hi ha coses que s'assemblen i coses que són diferents, i que les relacions que s'estableixen entre elles, de vegades són pacífiques i de vegades són conflictives, arribant a situacions de guerra.

A la película "El nombre de la rosa" hem vist les diverses maneres de pensar, durament enfrontades dintre d'una comunicat de monjos franciscans i en el si de l'Església cristiana.

Tots aquests elements van conformant el coneixement i la idea de que es poden tenir diversos punts de vista i diverses maneres de pensar. Que aquests punts de vista responen a una manera d'entendre les coses i que per a resodre els conflictes podem fer-ho pacíficament o de manera violenta.

Quan analitzem el debat i els textos finals individuals ja mostrarem els elements que demostren el grau d'aprenentatge assolit per l'alumnat pel que fa a l'expressió oral i escrita de la tipologia textual en Ciències Socials.

Objectius 3

Preparar el debat. Aprofundir en el coneixement del tema.

Per poder preparar el debat de manera que l'alumnat disposi del màxim coneixement de l'època per a poder-s'hi situar hem de donar molts elements que puguin fer de suport dels coneixements que es van adquirint sobre la manera de viure de les persones de l'Edat Mitjana. Aquest objectiu ha d'estar present des de l'inici de la unitat didàctica. Des del principi hem procurat donar la informació necessària per a poder aprofundir en el coneixement del tema. El fet que explicitem aquest objectiu, en el nº 3, és degut a que en la preparació del debat és quan l'alumnat ha de verbalitzar el coneixement que ha anat construïnt al llarg de tot el procés, l'ha de reelaborar per a poder-lo expressar

Per això just després d'haver consensuat l'Índex col.lectiu, situem el tema en el temps. Ho fem recordant totes les etapes de la Història de la Humanitat, des de la Prehistòria. Elaborem un eix cronològic que expressi aquestes etapes a Europa, des d'un milió d'anys abans de Crist, fins a l'actualitat. Donem nom a les estapes de la Prehistòria i definim amb el nom genèric d'Història l'etapa que comença al 1.700 a. C. aproximadament.

Després elaborem un altre eix cronològic que reflecteix el temps anomenat Història a Europa, és a dir, des del 1.700 a. C. fins al 2003. Dividim aquest llarg període en etapes i les anomenem: Edat Antiga, Edat Mitjana, Edat Moderna i Edat

Contemporània. Ens fixem en la durada de l'Edat Mitjana i ens n'adonem que dura gairebé 1.000 anys. introduïm la subdivisió de l'Edat Mitjana, en Alta i Baixa Edat Mitjana, per tal que després poguem situar els canvis que es van produint en el pas d'una a una altra subetapa.

Comparem la durada de les etapes. Ens fixem en quins fets prenen en consideració els historiadors i les historiadores per a passar d'una etapa a una altra. Quin significat tenen els noms de les etapes i subetapes. Intentem esbrinar per què a mesura que passa el temps les etapes duren menys. Valorem si, ara mateix, no ens trobem en un canvi d'etapa (l'etapa del coneixement, o de la globalització o de les tecnologies de la informació i la comunicació o....) Tot ens porta a considerar el temps històric com a una evolució que inclou coses que canvien i coses que no canvien.

Per completar aquest inici que situa l'alumnat en el temps històric analitzem l'espai que estudiem en parlar de l'Edat Mitjana i veiem, utilitzant diversos mapes, diferents distribucions territorials als països de la Mediterrània i a Europa des del segle VII fins al segle XI. Ens fixem en els noms que van prenent els territoris i en quins fets originen els canvis dels noms. Veiem que la divisió territorial del món no ha estat sempre igual i que, actualment, també s'estan produïnt canvis al respecte. Reforcem els mapes amb textos trets de llibres específics i de llibres de text. Ajudem l'alumnat a entendre els textos en cas que tinguin dificultat.

Un altre concepte que indroduïm és el dels canvis que es produeixen en la demografia. Per entendre'l elaborem un gràfic lineal que representa l'evolució de la població a Europa des de l'any 1000 fins al 1450. Analitzem el gràfic per veure les oscil.lacions que presenta la pobladció al llarg del temps. Amb l'ajut de textos trobats en els llibres que consultem trobem les causes d'aquestes oscil.lacions i els estudiants ho expressen tot per escrit. Estem construint textos descriptius i explicatius. Tots aquests continguts els emmarquem dins del concepte-clau de continuïtat i canvi

Després d'haver anat a visitar el Monestir de Pedralbes, d'haver vist la pel.lícula "El nombre de la rosa" i d'haver escrit tots els textos dels punts de l'Índex, treballem en grups de quatre, i reelaborem tot el coneixement de manera que cada alumne del grup representa un dels quatre grups socials de l'Edat Mitjana: Pagesia, Artesants i Comerciants, Clergat i Noblesa. Es tracta de repassar tot el tema i fer-se preguntes i respostes que expliquin justificadament la vida de les persones a l'Edat Mitjana.

A continuació ja organitzem els grups segons el paper que representen. Un grup representa la Pagesia, un altre, els Artesans i Comerciants, un tercer grup representa el Clergat i un quart grup, la Noblesa. Hi ha un noi i una noia que es queden a l'actualitat i des d'aquesta posició preparen preguntes per interrogar l'Edat Mitjana de manera que la resta de l'alumnat pugui explicar com vivien, per què vivien com vivien, quines relacions s'establien entre els diversos grups socials, quin grau de benestar tenia cada grup social, què s'hauria d'haver fet per canviar les condicions de vida de manera que tothom hagués viscut bé. El nostre marc de referència, en aquests plantejaments, són els coneptes clau de racionalitat-irracionalitat i de diferenciació: diversitat i desigualtat

La gravació que es va fer d'aquest treball de grup té moltes deficiències de so. No obstant podem fer el següent anàlisi.

Grup situat a l'actualitat: Format per un noi o noia. La seva funció era preparar preguntes per al debat, per als diferentes grups socials, que possibilitessin respostes descriptives i explicatives sobre les condicions de vida de les persones

de l'Edat Mitjana i sobre les relacions entre els diversos grups socials. La transcripció de la gravació no especifica qui parla, però es força completa, hi ha poques coses inaudibles. Posem un guió cada vegada que canvia de persona. Quan intervé la professora ho assenyalem amb una P.

Als camperols

- *Cada quan us renteu?*
- *Amb quina quantitat i quantes vegades al dia mengeu?*
- *Per què i per què: dos per quès*
- *Quan teniu temps lliure, a què el dediqueu?*
- *Les eines que feu servir són vostres?. D'on les heu tret? Per què?*
- *Quan teniu malalties, què feu?*
- *Quina relació teníu amb els nobles?*
- *Teniu estudis?*
- *En què es basa la vostra alimentació?*

Als nobles

- *On viviu?. Com viviu?. Posa dos per quès aquí*
- *Quantes hores treballeu al dia?. Per què?*
- *Teniu temps lliure? A què el dediqueu?*
- *Feu alguna activitat nostra? Quina?*
- *Teniu estudis?*
- *Feu festes? En què consisteixen?*
- *Teníu esclaus?. Què els feu fer?*
- *Què mengeu i cada quan?*
- *Hi ha algú que us mani? Qui? Per què?*
- *Cada quan us renteu? Per què?*
- *Sou fidels a la vostra dona/home?*
- *Teníu terres? Per què les utilitzeu?*
- *D'on treieu els vostres vestits?*
- *Per què la vostra feina és fer la guerra i no l'amor?*
- *Qui us mana que aneu a les creuades?*
- *Suborneu al clergat? Per què?*
- *Entre vosaltres hi ha grups socials? Quina relació teníu?*

Al clergat

- *On viviu? Com viviu?*
- *És una gran pregunta aquesta!*
- *A què us dediqueu durant el dia?*
- *Quantes vegades treballeu al dia?*
- *Quan teníu temps lliure a què el dediqueu? Feu alguna activitat lúdica? Quina?*
- *Teniu estudis? Quins?*
- *Feu festes? En què consisteixen, si és que en feu?*
- *Teniu esclaus?*
- *Quines esglésies teniu més properes?*
- *Vosaltres i la Santa Inquisició, quina relació us porteu?*
- *Sou gaire rics?*
- *Quina relació porteu amb els pagesos?*
- *Què feu a l'església?*
- *On mengeu? Per què?*
- *Feu alguna cosa mentre mengeu?*
- *Què mengeu? Per què?*
- *Què beveu? Per què?*
- *Teniu la vida gaire monòtona?*
- .....
- *Per què viviu separats de la resta de la societat?*
- *Per què viviu en monestirs?*
- *Per què viviu en comunitats?*

Als artesans i comerciants

- *On viviu? Com viviu? Amb qui viviu?*
- *En què consisteix la vostra feina?*
- *Amb quina creació de productes treballeu, comercieu o feu?*
- *Què un donen a canvi?*

- *Us renteu? Quan? Per què?*
- *Com són les vostres cases?*
- *Quina relació mateniu amb els altres grups socials? Per què?*
- *Sou creients?*
- *Com són i amb què feu els vostres viatges? Són gaire perillosos?*
- *Per què els comerciants són més rics que els artesans?*

P: En el debat quan haguem acabat de tot, vosaltres haurieu de dir a quin grup social de l'Edat Mitjana creieu que us agradaria pertànyer i per què?

- *Als nobles*

P: Per què?

- *Perquè viuen bé I no fan res!*

P: I no tindríeu remordiments de consciència?

- *Què va!*

Valoració

El tipus de preguntes que fan possibiliten la descripció, l'explicació i fins i tot la justificació i denoten que pregunten sabent les respostes i havent copsat bé el platejament fet sobre la intencionalitat de les preguntes. Per tant són pertinents i força completes

Els altres grups de treball representen els grups socials de l'Edat Mitjana i han de preparar-se la intervenció en el debat, per tant, han d'imaginar les preguntes que els podrien fer i preparar les respostes. Les transcripcions de les gravacions són molt incompletes ja que hi ha molts trossos inaudibles.No espeficiquen el nom de l'estudiant que intervé. Posarem un guió cada vegada que canvia de persona i una P quan intervingui la professora Només podrem anotar fragments que tinguin algun sentit per a fer-ne una mínima anàlisi.

El grup que representa **la pagesia** està format per 3 noies i 2 nois

P: Recordeu el què heu de fer?

- *Sí, un text en què l'important és que sempre hem de dir el per què de les coses*
- *(.....)*
- *Vivien en cabanes fetes de fusta i qualsevol altre material que trobessin al camp*
- *Això és mentida!*
- *No, per algo he tret un excel.lent*
- *Només hi havia una habitació a cada casa*
- *Dintre de cada habitació hi havia una foguera que servia per poder escalfar-se*
- *(.....)*
- *Pagaven impostos*
- *Perquè no vivien dels nobles*
- *I per què pagaven impostos?*
- *Per la protecció*
- *Lluitaven amb les seves eines de treball*
- *Ara passem a l'alimentació no?*
- *Els pagesos lliures, els de remença estaven lligats a la terra, no podien anar-se'n, eren com esclaus*
- *A veure, però si som nosaltres!*
- *No, som estudiants!*
- *(.....)*
- *Els de remença eren (...) estaven lligats a la terra*
- *No se'n podien anar de la terra*
- *Paguen impostos als nobles perquè els protegeixin i per viure segurament*
- *(.....)*
- *Estem dient com són i a la mateixa vegada com vivien. Hem de dir com són, com vivien, i com treballaven*
- *(.....)*
- *Ja hem acabat*
- *No, que ens falta l'alimentació*

- *Els pagesos conreen productes de secà, llegums i arbres fruiters*
- *I els esclaus?*
- *Igual*
- *Anaven amb roba fosca, barata*
- *I gens cara perquè s'ho feien ells*
- *Portaven sabates?*
- *Si, portaven sandàlies de cuir*
- *I oci també?*
- *Eren guarros perquè no tenien aigua potable*
- *Vale, higiene*
- *Normalment portaven aigua del riu*
- *Els pagesos no tenien gaire higiene perquè l'aigua la feien servir per cuinar i perquè no tenien aigua potable*
- *És que hem començat a fer-ho amb primera persona i ara ho fem amb tercera!*
- *Falta l'alimentació*
- *No, ja l'hem fet, el conreu*
- *Tenim que guanyar el debat, vale?*
- *I com es guanya el debat?*
- *Doncs responent bé les preguntes*
- *Victòria, pots venir?*
- *(.....)*

P: En general els remences estan lligats a la terra, i què en treuen?

- *Protecció*

P: Per què és important pels pagesos la protecció?. Quina és la funció dels pagesos en la societat medieval?

- *Alimentar els nobles*

P: Bé, la producció, no?. De la societat agrària i ramadera. I la funció dels nobles?

- *Protegir-los*

P: Molt bé, protegir-los. Doncs això és important saber-ho perquè vol dir que hi ha entre els dos grups una relació de dependència.

P: Una cosa, per què dieu que no hi havia gaire higiene?

- *Perquè es rentaven amb l'aigua del riu sense sabó*

P: Però... què és l'interessant?

- *Que no tenien aigua potable*

P: Bé, no tenien aigua corrent i havien d'anar quilòmetres enllà per anar a buscar-la. Això també ho heu de tenir en compte

- *Ara això escrivim-ho*

P: I heu de parlar de la relació que teniu amb altres grups socials

- *Nosaltres som els independents, eh!.*

P: Vosaltres, anàveu a la ciutat? Ëreu autosuficients, no ho éreu?. Amb el que produíeu en teníeu prou?, No en teníeu? Què conreàveu?

- *Fruits de secà, de regadiu*

P: Però això depèn de en quina zona vivíeu, no?

P: Imagineu-vos que sou pagesos que només conreeu blat, què passa?

(.....)

P: Com era la vostra dieta? Equilibrada? A quina zona viviu. No teniu mitjans per aconseguir menjar?

- *Robar*
- *Els artesans*
- *Feu intercanvi amb els artesans?*
- *No, amb els comerciants*

P: Què fèieu més per aconseguir menjar?

- *Caçar*

P: I podíeu caçar on volguéssiu?

- *No*

P: És clar, només a les zones que no eren privades, si eren d'algun noble no podíeu caçar. Com més podíeu aconseguir el menjar?. De la beneficència, de la caritat, no?... Tot això ho heu de mirar des del vostre punt de vista i al final fer una conclusió sobre com vivíeu

Valoració

Progressivament van entrant en el paper que representen i al final assumeixen el "nosaltres". Es fixen en coses concretes de la vida de les persones, expliquen per

què molt simples, no aprofundeixen en per què més complicats que possibilitarien la justificació. Quan pensen sobre les relacions entre pagesos i nobles no arriben a explicar bé les característiques del sistema feudal segons qui era el propietari de les terres. Tampoc no completen gaire les relacions entre el camp i la ciutat, entre camperols i artesans i comerciants.

El grup que representa **els artesans i comerciants** està format per 2 nois i 4 noies

- *Perquè els comerciants venen en grans quantitats, venen de dia.*
  Els artesans treballaven en els tallers. I tot el que feien era amb les seves mans. I els comerciants viatjaven comprant i venent coses. Els mercaders viatjaven amb carro I amb vaixell. Hi havia moltes rutes de vaixell que anaven entre la mar Mediterrània i el mar del Nord
- *Aquí diu tot el que compraven. És que aquí posa tot el que compraven i el que venien, però no posa rutes*
- *Compraven cereal, cotó, plata, pebre, vi, or, metall, pells fines, espècies, vestits i ja està.*
- *I venien gra, armes, oli, safrà, metalls, fruits secs, vestits, espècies.*
- *Les conseqüències del comerç: introducció de la moneda, van millorar els vaixells, es feien contactes per tot Europa, contractes de compra i venda, i es van construir ports i llotges, i es van establir lligams comercials.*
- *A veure ara, per què eren importants les espècies en l'alimentació?*
- *Ah sí! Això ho tinc jo. Perquè ajudaven a conservar el sabor de les carns mal conservades en sal*
- *(.....)*
- *A la planta baixa, el taller i l'aparador. Hi havia el taller i l'aparador. Perquè les persones veiessin els productes que tenien des del carrer. Planta 2ª: hi havia l'habitació per ús social i el traster. Els artesans vivien als carrers del seus oficis.*
- *(.....)*
- *Els comerciants vivien bastant bé*

Valoració

No han entrat en el paper que representen. S'ho miren des de fora. S'ha pogut captar un tros curt. Donen elements per entendre que tenen ben fonamentades les explicacions dels comerciants i menys les dels artesans.

El grup que representa **el clergat (monges i monjos)** està format per 3 noies i 2 nois

Parlen de les regles monàstiques que havien de complir les monges:

- *Havien de complir clausura, jo crec perquè cada monja pertanyia a un orde que feia viure en comunitat*
- *S'havien de vestir de blanc perquè consideraven que eren pures, que eren verges, netes, ja que es considerava el sexe una cosa dels mortals.*
- *Jo crec que les monges es consideraven casades amb Déu*
- *Perquè en entrar al monestir es casen amb Déu, perquè es considerava que el sexe era cosa dels mortals, és a dir, no d'elles. També perquè així deien que es mantenien netes, pures i verges.*
- *Vivien en pobresa perquè havien de viure com Jesus, que va viure molt pobrament i ja està, i el silenci, perquè era una manera de sacrificar-se*
- *(.....)*
- *Per que vivien en monestirs?*
- *Jo tinc com vivien, però no per què vivien així*
- *Els monjos vivien en monestirs perquè els monjos tenien una norma que havien de viure en comunitat.*
- *Perquè no es podien distreure de res*
- *Per què no fiquem primer com vivien i desprésEls monjos vivien en monestirs i els*

sacerdors de les ciutats en cases al costat de l'església. Els que eren molt poderosos vivien en grans palaus. Els monestirs, tenien un claustre normalment quadrat, bastant gran, amb arbres i plantes. La sala capitualar on resaven i llegien la Biblia. La infermeria. El rafetó, mol alt amb cadires d'esquena a la paret. La cuina. El gran dormitori on dormien tots. Podien tenir un annexa que era on es cultivava.

- *Resumint, els monjos vivien en monestirs, els sacerdots vivien en cases al costat de l'església. I els més poderosos en grans palaus. Vivien així perquè tal i tal. Els monestirs tenien un claustre, normalment quadrat, bastant gran, amb plantes. També tenien una sala capitular on resaven i llegien la Bíblia; tenien una infermeria, ua menjador molt alt i amb el sostre alt, amb les cadires cara a la paret: la cuina; un gran dormitori on dormien tots* (mentre ho van repetinti ho van escrivint).
- *(.....)*
- *Jo no diria res més, jo diria per què vivien al monestir*
- *Ja ho passarem a ordinador. Vivien al monestir perquè era un lloc aïllat i sagrat, per les imatges de la història de Déu: També perquè tenien una regla monàstica que deia que havien de viure en monestirs. Molts dels monestirs vas ser construïts damunt de llocs sagrats on havien mort o martiritzat a un cristià a l'època romana*
- *(.....)*
- *Les preguntes que queden per respondre són: per què castedat, pobresa i tal, tal? Per què es feien monjos i monges?. Per què curaven tant?. Per què les diferents opinions del clergat?*
- *(.....)*
- *Bueno, seguent pregunta: Per què es feien monjos i monges?*
- *Els homes es feien monjos perquè... espera que ho busco, perquè es morien moltes dones*
- *O perquè eren lletjos*
- *I no es podien casar*
- *I perquè el segon fill dels nobles havia de ser monjo.*
- *I no podia ser perquè no trobaven cap dona per casar-se?*
- *No, perquè la majoria de matrimonis eren de conveniència*
- *I aquests fills dels nobles no heretaven res*
- *Eren de les més prestigioses*
- *I les dones es feien monges...*
- *Encara que els matrimonis fossin de conveniència, si un tio era lleig doncs es feia monjo!*
- *Laura, calla!*
- *Les dones es feien monges, com per exemple, les vídues, si no volien passar a pertànyer, no, a dependre, de la família del marit.*

Valoració

No han assumit el rol que representen, ja que sempre parlen en tercera persona. Fonamenten bé les explicacions que fan i fan descripcions força completes. No avancem més perquè s'acaba el temps i no podem sentir quina resposta donarien a la pregunta: *Per què les diferents opinions del clergat?*. No obstant, el fet de formular-la, fa pensar que saben que hi havia diferents opinions i, per tant, podien ser capaços de trobar respostes a una pregunta que ens permet iniciar un camí cap a la interpretació.

El grup de la **Noblesa** el formaven 3 nois i 2 noies

- *Apunta, com vesteixen.*
- *Amb pells de seda, amb pedres precioses, sabates de cuir*
- *Éreu molts comparat amb els altres grups socials?. Apunta, no no érem molts, el que passa és que hi havia poques famílies que tenien molta riquesa però no sabien ni llegir.*
- *Moltes vegades els nobles portaven armadures per les creuades*
- *(.....)*
- *Què menjaven?*
- *Menjaven de tot, carn, peix, verdures, de tot, perquè s'ho podien pagar, pels impostos que cobraven. Perquè s'ho podien pagar o obtenir dels impostos que cobraven.*
- *(.....)*

- *A les guerres lluitaven i manaven*
- *Feien festes i convidaven als nobles i reis*
- *Els nobles es dedicaven bàsicament a viure en les guerres. A part també organitzaven festes on hi convidaven els nobles i els reis. Punt i a part*
- *(.....)*
- *A entrenar amb l'espasa, muntar a cavall i/o muntar festes. També organitzaven matrimonis de conveniència per a obtenir més terres. I política*
- *Els nobles vestien amb teles de seda que guarnien amb pedres precioses.*
- *Vivien en castells perquè eren llocs grans i segurs, i tenien fortificacions perquè tenien moltes terres.*
- *Els castells tenien un estable, una granja, cuina, habitacions. El castell era de pedra i tenia torres de vigilància.*
- *(.....)*
- *Els nobles obtenien moltes terres. Anaven de visitants, la major part, al poble*
- *El pagès només se'n quedava una petita part*
- *Va, que jo ara en tinc una de bona: de quina manera es podia ser noble?*
- *No depenien de ningú, els nobles*
- *Bueno, però espera*
- *Has fet les creuades?*
- *Mira, Marta, de quina manera podies ser noble? Només si naixies en una família noble.*

Valoració

Al començament s'identifiquen amb el rol però després continuen parlant amb tercera persona. S'ha pogut transcriure un tros curt, perquè el grup avançava molt lentament en el seu treball. Dóna la impressió que sabien el què havien de fer i tenien la informació per anar donant resposta a les preguntes que es feien, però no veien important haver-s'ho de preparar. Aquestes preguntes tenien en compte el buscar descripcions i explicacions. Les respostes que donen són pertinents, algunes completes i d'altres no tant.

El nivell a que han arribat els diversos grups en la preparació del debat, demostra el grau de coneixement adquirit d'acord amb la informació treballada. Observem que són capaços de fer descripcions i explicacions força completes però no avancen cap a la justificació. La causa d'aquest fet la podem trobar en el tipus d'informació trobada o proporcionada. Falta trobar textos que informin sobre les diverses visions científiques que hi poden haver sobre l'Edat Mitjana, per exemple: fonamentació del Feudalisme com a model socio-econòmic i polític de l'època medieval. O una visió de l'Edat Mitjana només des del punt de vista de la història política, o de la història econòmica o d'una història més global...

Objectiu 4

Fer i analitzar el debat.

El debat es porta a terme en dues sessions. La primera sessió es basa en les preguntes preparades per la noia i el noi que, des de l'actualitat, interroguen l'Edat Mitjana. Les preguntes i les respostes bàsicament suposen textos orals descriptius i explicatius. A la segona sessió intervé més la professora i es plantegen dues qüestions: què era el més important per cada grup social, per a poder viure bé?, com era la situació dels grups socials en comparació amb l'actualitat?, què hauria d'haver passat perquè totes les persones haguessin viscut bé?. La resposta a aquestes preguntes suposa un pas cap a la interpretació.

Primera sessió: Posem una I/D quan fan les preguntes els alumnes i una P quan les fa la Professora. La resposta anirà sempre amb un guionet, ja que pot ser feta per qualsevol noi o noia de la classe:

I/D. Preguntem als pagesos. Teniu estudis?
- *No*

P. Per què no?
- *Perquè no tenim prou diners per pagar*

P. Aleshores els pagesos, per aprendre el que han d'aprendre, com ho fan?
- *Aprenen dels seus pares*

P. Només es passen el saber de pares a fills? O hi ha alguna altra manera per aprendre?. Què han d'aprendre els pagesos?
- *A cuidar la terra i el bestiar*

P. Només això?
- *També els ensenyen a les esglésies, els sacerdots, les imatges de les esglésies, per venerar a Déu*

P. I les imatges de què estaven fetes, amb quins materials es feien?
- *Eren pintures*

P. Només pintures?
- *Escultura*

P. Escultura, sobre quin material?
- *Pedra*

I/D Per què els pagesos no podien estudiar
- *Perquè per estudiar es necessitaven diners*
- *Sí, perquè als monestirs per estudiar havies de donar alguna donació, que podien ser diners o algun material, com joies, o alguna cosa, i els pagesos, com que no teníem res, doncs no podiem estudiar res*

P. Per què per entrar als monestirs demanaven una dot?
- *Perquè se'ls donava de menjar, de beure...*

P. Hi havia algun cas d'algun pagès o pagesa que entrés en un convent amb les monges o monjos?. Per què?
- *Hi anàvem com a servents*

I/D Pagesos, teniu drets? Quins drets no teniu? Per què?
- *Com que estem lligats a la terra, no podem marxar perquè hauríem de pagar un tribut als nobles i no tenim diners*

P. Si no podeu marxar de la terra, quin altre dret no teniu a part d'aquest?
- *És que en estar lligat a la terra, no et dóna dret a fer res*
- *(.....)*

I/D. Als nobles, teniu esclaus?
- *Sí, tenim molts esclaus, però cada cop en tenim menys*

P. Per què cada cop en teniu menys?. Qui feia la feina dels nobles als castells?
- *Els pagesos*

P, Per tant no teníeu esclaus, però...
- *Els pagesos eren els esclaus*

P. No tenien aquest nom, però els pagesos havien d'anar a fer les feines al castell
- *(.....)*

I/D Però els pagesos, si volien deixar de treballar a l'hort, podien vendre's una part de les terres?
- *Podien anar a vendre el que treien de la terra*

P. Tenien prou producció per fer això?
- *No*

I/D la major part de les coses que treien de la terra a qui ho havien de donar?
- *Als impostos*

P. A qui pagaven els impostos?
- *Als nobles*
- *(.....)*
- *Sí, però no podien vendre les terres perquè eren dels nobles*
- *(.....)*

P. A veure, destinada a tothom, Hi havia possibilitat de canviar de grup social?
- *Per ser noble s'havia de néixer noble. O sigui que l'única manera era el matrimoni amb un noble*

P. I el matrimoni amb un noble...

- *Moltes vegades eren matrimonis de conveniència entre nobles, que normalment era per motius polítics, no era per amor ni res d'això, era per motius polítics i de terres.*

P. Què volia dir polítics?

- *Si volies conquerir unes terres i cobrar els impostos doncs...*
- *Els nobles podien passar a ser pagesos*

P Però ho volien?

- *No. Però els nobles podien passar a ser pagesos*

P. O sigui que l'únic grup social on tothom hi podia anar a parar eren els pagesos i pageses.

Valoració

Aquest fragment del debat de la primera sessió demostra que els components dels grups han assolit el seu rol i parlen en primera persona del plural, situant-se en el context de l'època. Troben petites explicacions a les descripcions que van fent de les situacions dels grups socials de l'Edat Mitjana.

Segona sessió

I/D Quina és la cosa més important de les vostres vides?

- *Viure bé.*

I/D Per a cada grup social, què és el més important per a viure?

- *per a nosaltres, els pagesos, els camps per poder menjar.*
- *Per a nosaltres, els monjos i monges, la religió, perquè la vida dels monjos és religiosa*

P. I per què és religiosa la vida dels monjos?

- *Perquè creuen que això els ajudarà per una altra vida*

P. Quina és l'altra vida?

- *Quan et mors, que si et portes bé vas al cel i si et portes malament vas a l'infern*
- *Per a nosaltres, els nobles, el més important són els diners*
- *(....).*

P. I ara, per la gent d'ara, quin seria el bé més preciat?

- *No posar-se malalt, tenir diners, tenir una família*
- *(.....)*
- *L'alimentació, la riquesa, la salut, l'esperança de vida...*
- *(.....)*

I/D Creieu que hi ha igualtat entre les classes socials?

- *No*

P. Per què?

- *Perquè no és igual la vida d'un noble a la d'un pagès*

P. I ara?

- *Tampoc*

I/D Més o menys?

- *(.....)*

P Els que ara tenen poder i riquesa, tenen tant poder i riquesa com la que tenien els nobles a l'Edat Mitjana, o més?

- *Més*

P. Ara, les classes benestants què poden adquirir amb el poder?

- *Tot el que vulguin*

P. Quina és la diferència entre els que tenen i els que no tenen?

- *Que ara els que són rics són molt rics i els que són pobres són molt pobres, i abans també, però no hi havia tanta diferència*

I/D. Què hauria d'haver canviat a l'Edat Mitjana perquè no hi hagués hagut tantes diferències?

- *Podia ser que els nobles pensessin més en l'altra gent i ...*

P Però què hauria de passar perquè els nobles fessin això?

- *Que els pagesos es revolussionessin, que es posessin de mala hòstia i que es queixessin de com estan vivint, de com treballen, de la llibertat que tenen i que els nobles sapiguessin veure com està la gent per culpa seva, i no fer-los treballar tant i cobrar menys impostos i donar més diners.*

P I els clergues què han de fer?

- *Resar*

P. Resant s'arreglen les coses

- *No. Bueno per ells sí*

- *Doncs els nobles, enlloc d'estar mirant sempre el que fan els altres, doncs si han de tenir el seu hort tenir-lo, si han de tenir els seus animals, tenir-los (.....) Els clergues potser no demanar tant per a què la gent pugui aprendre a llegir (....)*
- *- Que cobrin menys impostos*

P. I per a que els rics cobrin menys impostos, què faríeu vosaltres?

- *Rebelant-se*

P. Amb les condicions que tenien els pagesos com podien rebalar-se?

- *Però a nosaltres, els nobles, no ens interessa això, o sigui que els pagesos s'ho haurien de currar, o fan una revolució molt forta, o no ens interessa per res això.*
- *Els pagesos podrien negar-se a pagar-ho*
- *- Sí però moriríem tots*
- *- Els nobles tenen les armes*
- *- I sempre hi hauria algun pagès que els hi donaria menjar*
- *(....)*

P. Què es podria fer per canviar-ho?

- *(.....)*

P. Des del punt de vista actual, què es podria fer?

- *L'anarquia*
- *És impossible perquè sempre hi ha algú que vol més*
- *L'anarquia no pot existir perquè pressuposa que som generosos, i des del moment que hi ha nobles i pagesos, vol dir que l'anarquia no és possible, jo crec que no podria existir*
- *Cadascú s'hauria de saber posar al lloc de l'altre per saber què convindria fer*
- *Sera un caos... l'anarquia, sense lleis, sense cap ordre, què pots fer, seria fantàstic, però crec que no podria ser*
- *(....)*
- *En aquests època l'anarquia portaria a la dictadura perquè sempre hi hauria algú que ficaria que és el que més mana i els acabaria portant a tots*
- *(...)*

P Quin sistema us inventaríeu perquè hi hagués una situació igualitària?

- *Que hi hagués una llei que no es pogués matar*
- *Que hi hagués un sou màxim que no es pogués passar*

P. Que fixes el mínim i el màxim, no?

- *(....)*
- *Jo crec que han de cobrar més els que treballen en el sector primari*

P. Per què?

- *Perquè si no hi hagués ningú que treballés en el sector primari, estaríem tots morts...*
- *(.....)*

Anàlisi del debat

La primera sessió del debat l'analitzarem de la següent manera:

1. **Atenent a la tesi i a la seva fonamentació:**
   - La **tesi** és l'anunciat del punt de vista. És l'afirmació que es vol defensar
   - La **fonamentació** són les afirmacions o raons que es donen per justificar la tesi.

2. **Segons la validesa de la tesi:**
   - Respon al tema que es treballa = RT
   - No respon al tema que es treball = NR

3. **Segons la validesa de l'Argumentació**
   - Fiable = F.

- Pertinent = P
- Completa = C

4. **Qui són els Protagonistes**
   - Pagesia: P
   - Noblesa: N
   - Clergat: C
   - Artesans I Comerciants: AC

Per fer aquesta validació ajuntarem totes les respostes que formen part d'una mateixa pregunta general i les separarem en tesi i fonamentació segons les característiques abans esmentades.

Analitzarem les respostes a les següents preguntes generals: *"Tenien estudis els pagesos i les pageses?", i "Es podia canviar de grup social?"*

Tenien estudis els pagesos i pageses?

Valides	Tesi	Qui	Fonamentació	Validesa
RT	"Els pagesos no teníem estudis. El que hem d'aprendre és a cuidar la terra i el bestiar i això ens ho ensenyen els nostres pares. També ens ensenyen a les esglésies, els sacerdots, les imatges de les esglésies per venerar a Déu. Les imatges eren pintures o escultures en pedra. Però no podíem estudiar"	P	"No teníem estudis perquè no teníem prou diners per a pagar-los. Per estudiar es necessitaven diners perquè, als monestirs, per estudiar havies de donar alguna donació, que podia ser diners o algun material, com joies o alguna cosa, i els pagesos, com que no tenien res, no podien estudiar res	F, P, C

Es podien canviar de grup social?

Valides	Tesi	Qui	Fonamentació	Validesa
RT	"Els pagesos no es podien canviar de grup social. Per ser noble s'havia de néixer noble. L'única manera era el matrimoni amb un noble. Els nobles sí que podien passar a ser pagesos. Al gurp social on podia anar a parar tothom era al grup dels pagesos i pageses"	P, N	"Moltes vegades eren matrimonis de conveniència entre nobles que normalment eren per motius polítics (si volies conquerir unes terres i cobrar uns impostos...)	F, P,

Valoració

Si s'observen les taules anteriors, es pot comprovar que els protagonistes del debat que intervenen presenten la tesi i la fonamentació correctament. Presenten quin és el seu punt de partida i la seva posició de manera entenedora.

Pel que fa a la validesa, és a dir, si respon al tema que es treballa en el cas de la tesi, o si és fiable, pertinent i completa, en el cas de la fonamentació, podem observar el següent:

Les tesis podem considerar que les dues responen al tema que es treballa. Pel que fa a les fonamentacions, la primera és fiable, pertinent i completa, en canvi a la segona li falta completesa.

La segona sessió del debat l'analitzarem de la següent manera:

a. Coincidència en les opinions: consens

b. Opinions diverses sobre una mateixa qüestió: divergències

a. Hi ha coincidència en les opinions següents:

- *Què era més important per cada grup social?*
  - *Per a la pagesia , la terra*
  - *Per al clergat, la religió*
  - *Per als nobles, els diners (la riquesa)*
- *Ara, per la gent actual, quin seria el bé més preuat?*
  - *No posar-se malalt, tenir diners (riquesa), tenir una família, l'alimentació, l'esperança de vida.*
- *Hi havia igualtat entre els grups socials? I ara?*
  - *No hi havia igualtat entre les classes socials de l'Edat Mitjana, perquè no és igual la vida d'un noble a la d'un pagès. Ara tampoc no hi ha igualtat i les diferències són més grans.*

b. – Hi ha diversitat en les opinions següents

- Què hauria d'haver canviat a l'Edat Mitjana perquè no hi hagués hagut tantes diferències?:

- *Que els nobles pensessin més en l'altre gent* - *Que els pagesos es revolussionessin, que es posessin de mala hòstia i que es queixessin de com estan vivint, de com treballen, de la llibertat que tenen i que els nobles sapiguessin veure com està la gent per culpa seva, i no fer-los treballar tant i cobrar menys impostos i donar més diners* - *Els clergues haurien de resar perquè ells pensen que resant s'arreglen les coses* - *Els nobles enlloc d'estar mirant sempre el que fan els altres, doncs si han de tenir el seu hort tenir-lo, si han de tenir els seus animals tenir-los. Els clergues potser no demanar tant perquè la gent pugui aprendre a llegir.* - *Els pagesos podrien negar-se a pagar-ho*	- *Però a nosaltres, els nobles, no ens interessa això, o sigui que els pagesos s'ho haurien de currar, o fan una revolució molt forta, o no ens interessa per res això.* - *Si però moriríem tots (els pagesos, si es negaven a pagar)* - *Els nobles tenen les armes* - *I sempre hi hauria algun pagès que els donaria menjar*

- Des del punt de vista acutal, què es podria fer?

- *L'anarquia* - *Cadascú s'hauria de posar al lloc de l'altre per saber què convindria fer* - *Que hi hagués una llei que no es pogués matar* - *Que hi hagués un sou màxim que no es pogués passar*	- *És impossible, sempre hi ha algú que vol més* - *L'anarquia no pot existir perquè pressuposa que som generosos, i des del moment que hi ha nobles i pagesos, vol dir que l'anarquia no és possible, jo crec que no podria existir* - Serà un caos...*l'anarquia, sense lleis, sense cap ordre, què pots fer, seria fantàstic, però crec que no podria ser* - *En aquesta època (l'Edat Mitjana) l'anarquia portaria a la Dictadura, perquè sempre hi hauria algú que ficaria que és el que més mana i els acabaria portant a tots.*

Valoració

Per a poder donar el propi punt de vista en algunes d'aquestes qüestions han aplicat coneixements apresos en un tema treballat el primer trimestre sobre "Desenvolupament i subdesenvolupament: un món desigual". S'ha focalitzat més la interpretació entre dos grups socials: la pagesia i la noblesa amb alguna pinzellada referent al clergat. Potser perquè aquests són els dos grups socials que veuen més diametralment oposats, o potser perquè el grup social que representava els artesans i comerciants intervenia poc i tenia poca consciència de la manera de viure d'aquest grup.

Com podem observar, hi ha consens en les respostes a la pregunta "Què era més important per cada grup social?" i es manifesten diversitat d'opinions en les respostes a les preguntes "Què hauria d'haver canviat a l'Edat Mitjana perquè no hi haguessin hagut tantes diferències?", i "Des del punt de vista actual què es podria fer?"

Les preguntes plantejades donaven lloc a respostes que suposaven interpretacions, posicionaments des del propi punt de vista. Llàstima que força fragments del debat siguin inaudibles perquè no hem pogut fer una anàlisi i una valoració completes.

Objectiu 5

Escriptura individual dels textos finals

En el text escrit, individual han de respondre les preguntes formulades atenent la globalitat dels grups socials treballats. Les preguntes que es formulen són:

- Quines relacions s'estableixen entre els diversos grups socials?
- Quin era el grau de benestar de les persones a l'Edat Mitjana, segons el grup social al qual pertanyien?
- Què hauria d'haver passat per a què totes les persones haguessin viscut bé?

A l'hora d'analitzar els textos n'hem seleccionat dos de cada grup social, és a dir, del grup social que havien representat en el debat. Hem seleccionat dos textos de cada grup social i dos del grup que representa l'actualitat, un d'un noi i un d'una noia. En total són deu textos, de cinc nois i de cinc noies.

Dels deu textos seleccionats n'hem pogut analitzar vuit, perquè una alumna va entregar un text que no deia res, era buit, i una altra va fer un text copiat d'una companya, que és un dels que hem seleccionat.

Per tant dels vuit textos analitzats n'hi 5 de nois i 3 de noies.

A continuació resumim en un quadre les característiques d'aquests textos segons el títol, la presentació del tema, el grau de coneixement, atenent a les descripcions, les explicacions i les justificacions, i el grau d'implicació segons la interpretació

Al final fem una valoració global dels textos.

	Títol		Presentació del tema		Grau de coneixement del tema			Grau d'implicació segons la interpretació		Valoració global dels textos			
Nº d'ordre	S'ajusta al tema	És creatiu	Situa el tema	Com el situa?	Descripció	Explicació	Justificació	Interpretació de la situació	Interpretació alternatives	Descriptiu	Explicatiu	Justificatiu	Interpret
1	No	No	Si	Exhaustiva i detallada Errors conceptuals	completa, però amb errors	ni completa ni pertinent	No n'hi ha	No interpreta	No dóna alternatives	És descriptiu hi falta la 2ª part que hauria de ser a justifica interpretativa, ës un text descriptiu molt fluixet			
2	Sí	No	Sí	Fa una descripció	Completa i detallada	no completa error conceptual	No n'hi ha	força pertinent no és completa	utòpica i poc foamentada no és completa	És un text descriptiu i explicatiu, amb inicis d'interpretació encara que poc pertinent. Falla la redacció, la construcció frase			
3	Sí	No	Sí	Descriu i generalitza	és completa treballa tots els aspectes	És completa complementa molt bé la descripció	No n'hi ha	és completa i pertinent	és completa i pertinent	És un text interpretatiu en la seva estructura, però no en l seva forma. Fa una reelaboració de la informació encerta original i creativa			
4	Sí	No	Sí	Descriu enumera i eneralitza	és molt completa, hi ha moltes comparacions	és molt completa	és pertinent no és completa	és completa i pertinent	és completa i pertinent	és un text interpretatiu, cal tenir en compte especialment part. En el seu conjunt és una síntesi de descripcions, explicacions, justificacions i interpretacions que demostre té les idees ben organitzades			
5	Sí	No	Sí	Descriu i generalitza	molt completa i exhaustiva	molt completa. complemente n les múltiples descripcions	és completa ho relaciona tot. És pertinent, hi falten temes	és completa i pertinent	és completa i pertinent	és un text justificatiu i interpretatiu, després de cada bloc una interpretació com a valoració global. Té una estructu molt interessant. És molt original			

	Títol		Presentació del tema		Grau de coneixement del tema			Grau d'implicació segons la interpretació		Valoració global dels textos			
Nº d'ordre	S'ajusta al tema	És creatiu	Situa el tema	Com el situa?	Descripció	Explicació	Justificació	Interpretació de la situació	Interpretació alternatives	Descriptiu	Explicatiu	Justificatiu	Interpret
6	No en té	No	Sí	fa una explicació que generalitza	completa, detallada i exhaustiva	completa complemente n les descripcions	és pertinent relacionada amb la interpretació no completa	és pertinent i completa	és pertinent i completa	és un text interpretatiu. És molt original i molt creatiu. La descripció serveix per fonamentar la seva interpretació-justificació			
7	Sí	No	Sí, molt bé.	Descriu, explica i globalitza Fa una explicació global del context i les relacions socials entre els grups	ës completa	és molt completa i global. Ho relaciona tot	és completa és pertinent però no tracta tots els temes	és completa i pertinent	és completa i pertinent	és un text interpretatiu, fonamentat amb justificacions par però fa una explicació globalitzadora. És una alumna crea original. Té una certa fixació amb la monarquia. És claran antimonàrquica			
8	Sí	No	Sí	És una interpretació que generalitza	és molt completa,	és molt completa complementa la descripció	No n'hi ha	és completa i pertinent	és complet a i pertinen t	és un text interpretatiu. L'estructura és interpretativa ja que ha sab reelaborar molt creativament tota la informació			

Valoració general

Seguint el quadre resum anterior explicarem els diversos ítems analitzats per a ferne una valoració

Títol

No tots els títols s'ajusten al tema perquè hi ha dos textos que o no han posat títol o han posat com a títol el nom de la materia. Els sis restants sí que s'ajusten al tema però no són creatius, ja que tots giren al voltant de "L'Edat Mitjana", les úniques variants que trobem són, "Els grups socials a l'Edat Mitjana", o "Text individual sobre l'Edat Mitjana".

Tot i que pensem que és important el títol, en el seu moment, a classe, no vam fer èmfasi en aquesta qüestió, de manera que vam donar el títol fet i expressat d'una única manera.

Presentació del tema o l'encapçalament

Tots els textos comencen amb una situació del tema, és a dir expliciten sintèticament la tesi que després demostraran al llarg del text, utilitzant la descripció com a forma de generalitzció, en tots els casos, i l'explicació i la interpretació en algun dels textos.

Com a exemple d'un text que utilitza la descripció en la presentació podem agafar el nº 2:

> *"A l'Edat Mitjana hi havia 4 grups socials: la noblesa, el clergat, la pagesia, els mercader/es i els comerciants/es, l'artesania. Entre els quatre grups socials hi havia moltes diferències. Cada grup social vivia d'una manera diferent".*

O bé el text nº 4 que diu

> *"A l'Edat Mitjana hi havia quatre grups socials: la noblesa, el clergat, els artesans i mercaders i la pagesia. Entre els quatre grups hi havia moltes diferències, però també hi havia certes relacions entre ells".*

Com a exemple d'un text que introdueix una petita interpretació en la presentació trobem el nº3, que diu:

> *"A l'Edat Mitjana hi havia quatre grups socials: el clergat, la noblesa, els artesans i mercaders i els pagesos. Entre els quatre grups socials hi havia moltes diferències. No tots estaven satisfets de la seva vida."*

Com que es tracta de textos llargs i que exposen tres subtemes que responen a les tres preguntes formulades, pensem que és interessant assenyalar que cada apartat comença també amb una presentació que seveix per a situar-lo. Aquesta presentació adopta diverses formes, des de subtítols fins a descripcions globalitzadores.

Com a exemples de la introducció per subtítols podem agafar els textos nº 1 i nº 4 .

El nº 1 ho expressa així:

> *"Introducció // La casa a l'Edat Mitjana // Higiene // Distribució del temps (temps lliure) // Com aconseguien les coses per viure // Coneixements"*

El nº 4 utilitza la següent forma d'expressió:

"(Primera part) (aquest anunciat no l'explicita com a títol però queda implícit perquè després introdueix la segona part) // Com vivien // Les cases // Distribució del temps, treball, alimentació i vestit, i com aconseguien les coses per viure // Què sabien i com ho ensenyaven // Higiene // Relacions entre els grups socials // Segona part // Estaven d'acord amb les seves vides els diferents grups socials? // Com vivim a l'actualitat? // Què hauria d'haver canviat a l'Edat Mitjana perquè haguessin viscut millor? // Opinió personal".

Com a exemples de descripcions globalitzadores pedem agafar el nº 6 i el nº 8

El text nº 6, encapçala els diversos apartats d'aquesta manera:

*" Les cases dels diferents grups socials no eren pas iguals: // * També era molt diferent l'alimentació que tenien els diferents grups socials: // * No tots els grups socials vestien iguals: // * Cada grup es dedicava a una cosa o altra per poder viure:"*

El text nº 8 ho fa així:

"Cada grup social tenia un tipus de casa diferent: // Cada grup social distribuïa el temps d'una manera diferent: // Cada grup social treballava en una cosa diferent:

Cada grup aconseguia les seves necessitats d'una manera diferent: // Cada grup aprenia d'una forma diferent: // Cada grup tenia una cosa important diferent: // En general: // Les coses que haurien d'haver passat perquè totes les persones haguessin viscut bé són. // A l'actualitat:"

Grau de coneixement del tema

Per analitzar el grau de coneixement que han assolit del tema, ens fixarem en com apareix en els textos la diversa tipologia textual i quines característiques presenta cadascun d'ells

Descripció

Les descripcions de tots els textos són completes, no obstant unes són molt més completes que altres. Totes les descripcions vénen a continuació de la presentació, tant de les presentacions inicials com de les dels diferents apartats. Les descripcions justifiquen l'afirmació feta en la presentació. Llevat dels textos nº 1 i nº 2, en tots els demés, les descripcions incorporen elements explicatius que les complementen.

Posarem algun exemple dels textos nº 5 i nº 7

El text nº 5 analitza les diferències que hi ha entre els grups socials explicant com vivia cadascun d'aquests grups, i quan parla dels nobles diu, entre d'altres coses:

" Els nobles eren molt rics i per això exercien de senyors feudals de les terres dels voltants dels seus castells, és a dir, que manaven"

(...) En aquest grup social eren molt pocs els qui sabien llegir i escriure ja que deixaven aquesta feina per als monjos i monges.

Hi havia molts pocs nobles perquè per ser noble s'havia de néixer noble o sortir com a únic supervivent victoriós d'una guerra"

El text nº 7 estructura el tema a partir dels diferents elements que intervenen en la manera de viure de les persones, Quan parla de com distribuïen el temps els diversos grups socials diu:

" (...) En canvi els pagesos es passaven la vida treballant per als nobles, treballaven la terra, cultivant fruites, hortalisses, verdures i amb animals d'on treien llana, embotits, formatges. La seva vida era molt dura ja que treballaven moltíssim i tot el que aconseguien ho donaven als nobles, que a canvi els donaven el dret de viure en aquelles terres i la seguretat de ser protegits en cas de guerra (...)"

Explicacions

No tots els textos tenen paràgrafs explicatius en sentit estricte. El més comú és que l'explicació complementi la descripció. No obstant podem considerar que en tots els textos hi ha molts paràgrafs descriptius-explicatius que fonamenten el paràgraf inicial que serveix de presentació o els fragments inicials de cadascun dels apartats.

Posarem com exemples els textos nº 4 i nº 7 que, al nostre entendre, tenen paràgrafs explicatius en sentit estricte.

El nº 4 quan respon a la pregunta de si estaven d'acord amb les seves vides els diferents grups socials diu:

" Els pagesos no hi estaven d'acord perquè treballaven molt i pagaven molts impostos als nobles. A més vivien molt malament ja que menjaven poc i de mala qualitat, tenien pocs diners, si no treballaven els treien la casa i estaven molt pressionats pels nobles. El més important per ells era la terra i viure bé.

(...) Fer-se monjo era una cosa voluntària, i normalment es feia per fugir d'un altre tipus de vida pitjor, encara que també es podia fer per la seva creença en la religió així que estaven contents amb la seva vida."

El nº 7 quan parla de la relació que hi havia entre els diferents grups socials diu:

"Els nobles amb el clergat tenien una relació bastant directa, ja que la gran majoria de monjos/monges havien sigut nobles, i també perquè resaven per a ells. El clergat necessitava dels nobles, millor dit, necessitava de les coses que els donaven a canvi de resar per ells. Els artesans depenien absolutament dels nobles, ja que si els nobles no compraven, ells no venien, per tant no menjaven, i els comerciants depenien dels artesans, ja que els artesans els compraven la mercaderia. Però tot anava lligat, ja que si els nobles compraven, els artesans compraven als mercaders.

Resumint, tots els grups necessitaven dels nobles. El clergat i els pagesos no es relacionaven amb els artesans ni mercaders. I els pagesos es relacionaven amb els clergues per a l'ensenyament de la religió"

Justificacions

Els textos 1, 2, 3 i 8 no tenen justificacions en sentit estricte. Parlarem aquí dels textos que en tenen.

El text nº 4 conté alguna justificació pertinent però poc completa quan parla de com vivim a l'actualitat en comparació amb la vida de les persones a l'Edat Mitjana, i diu:

"En general es viu bé, però hi ha una gran desigualtat en el món actual: ara els pobres són igual o més pobres que els de l'Edat Mitjana i els rics són més rics. Al tercer món hi ha gent que es mor de fam i al primer món la gent viu amb totes les comoditats. Els factors del benestar a l'Edat Mitjana eren tenir casa, menjar, salut i diners. Ara hi ha uns indicadors (IDH) que indiquen si a un país es viu bé: el P.I.B. (la riquesa d'un país), l'educació, l'esperança de vida, la salut, l'alimentació (calories). Ara els que tenen el poder (polítics) no són com els nobles i s'escullen per democràcia. També es cobren impostos als treballadors, però es fan servir

(normalment) per obres públicques per tothom. Ara també hi ha vegades en que el govern no fa cas a la població, però es respecta més que abans.".

El text nº 5, presenta algunes justificacions que són pertinents i completes quan exposa com eren les relacions entre els grups socials:

"Nobles/Pagesos: - els nobles els sotmetien a uns reballs molt durs

- *els nobles exigien tributs als pagesos*
- *els nobles prometien protecció a canvi del treball*
- *els pagesos treballaven les terres del nobles, i, a canvi dels seus treballs, ells en podien disposar d'una part per a conrear el que necessitaven per viure ells i les seves famílies.*

Nobles/clergues: - el nobles donaven diners als clergues perquè a les seves misses diguessin que els

senyors feudals estaven a la terra perquè Déu els hi havia posat per protegir els seus vassalls (estaven allà "per la gràcia de Déu".

- *els clergues estaven protegits per la noblesa i només dedicaven les seves oracions a aquesta. Tenien el mateix poder que els nobles.*

Pagesos/clergues: - els pagesos també conreaven les terres dels clergues, perquè creien que era el seu

deure ja que eren molt creients, i tenien por d'anar a l'infern.

- *els pagesos tenien els mateixos deures amb el clergat que amb la noblesa, per als pagesos, els clergues eren senyors feudals.*

Pagesos/comerciants: - la relació entre aquests dos grups socials era comercial: els pagesos compraven

als comerciants, als mercaders i als artesans, els seus productes. Generalment el jornal dels pagesos era tan minso que només els podien comprar els productes bàsics: com el pa i algunes teles per fer-se vestits.

- *els comerciants elevaven força els preus del producte en funció de la demanda, per això moltes vegades els pagesos no podien comprar.*

Comerciants/clergues i nobles: - relació comercial, igual que els pagesos, tot i que també estaven sota

la influència del poder clerical i noble (eren creients i tenien assumit que estaven dessota els privilegiats)"

El text nº 6, quan parla de que cada grup social es dedicava a una cosa o altra per poder viure, introdueix alguna justificació, per exemple

"- El clergat: la seva activitat principal era resar per ells i pels nobles que els pagaven per a les seves pregàries. També alguns mercaders que es guanyaven bé la vida pagaven al clergat per aquestes pregàries. Entre les seves feines també cal destacar que estudiaven, llegien, cultivaven aliments, ... Eren en definitiva un grup social cult."

El text nº 7 introdueix alguna justificació quan parla de les relacions que s'estableixen entre els diferents grups socials i diu:

"Els nobles mantenien una relació amb la pagesia de treball i una mica de dependència, ja que si en algun cas els pagesos s'haguessin negat a fer la feina i, per tant, a donar el que treien de la terra, els nobles no tindrien impostos per cobrar ni ningú que els fes la feina. Els pagesos, però, també necessitaven als nobles, ja que si els pagaven tenien terres on viure."

Tipologia de les justificacions

Les justificacions poden ser de caràcter social, econòmic i polític o polítiico-religiós. En el quadre següen posarem alguns exemples d'aquests tipus de justificacions, a partir de fragments dels textos que acabem de transcriure.

Tipologia de justificacions dels textos dels estudiants. Exemples			
Núm. Text	**Socials**	**Econòmiques**	**Polítiques o Político-religioses**
4	En general es viu bé, però hi ha una gran desigualtat en el món actual: ara els pobres són igua o més pobres que els de l'Edat Mitjana i els rics són més rics. Al tercer món hi ha gent que es mor de gana i al primer món la gent viu amb totes les comoditats.	Els factors del benestar de l'Edat Mitjana eren tenir una casa, menjar, salut i diners. Ara hi ha uns indicadors (IDH) que indiquen si a un país es viu bé: el P.I.B (la riquesa d'un país), l'educació, l'esperança de vida, la salut, l'alimentació (calories)	Ara els que tenen el poder (polític) no són com els nobles i s'escullen per democràcia. També es cobren impostos als treballadors, però es fan servir (normalment) per obres públiques per tothom. Ara també hi ha vegades que el govern no fa cas a la població, però es respecta més que abans.
5		Pagesos/comerciants: la relació entre aquests dos grups era comercial: els pagesos compraven als comerciants, als mercaders i als artesans els seus productes. Generalment el jornal dels pagesos era tan minso que només els podien comprar els productes bàsics com el pa i algunes teles per fer-se vestits. Els comerciants elevaven força els preus dels productes en funció de la demanda, per això moltes vegades els pagesos no podien comprar	Els nobles donaven diners al clergat perquè a les seves misses diguessin que els senyors feudals estaven a la terra perquè Déu els hi havia posat per protegir els seus vassalls (estaven allà "per la gràcia de Déu"). Els clergues estaven protegits per la noblesa i només dedicaven les seves oracions a aquesta. Tenien el mateix poder que els nobles
6	El clergat: la seva activitat principal era resar per ells i pels nobles que els pagaven per les seves pregàries. També alguns mercaders que es guanyaven bé la vida pagaven al clergat per aquestes pregàries. Entre les seves feines també cal destacar que estudiaven, llegien, cultivaven aliments,... Eren en definitiva un grup social cult.		
7		Els nobles mantenien una relació amb la pagesia de treball i una mica de dependència, ja que si en algun cas els pagesos s'haguessin negat a fe la feina i per tant a donar el que treien de la terra, els nobles no tindrien impostos per cobrar ni ningú que els fes la feina. Els pagesos, però, també necessitaven els nobles, ja que si els pagaven tenien terres on viure.	

Grau d'implicació, a partir de la interpretació

En aquesta unitat didàctica entenem per implicació, la interpretació de la situació, és a dir la valoració que fa el noi o la noia sobre el grau de benestar dels diversos grups socials de l'Edat Mitjana, així com quines alternatives proposa, és a dir quins possibles canvis s'haurien d'haver produït per a que tots els grups socials haguessin viscut bé.

Analitzem text per text, començant per la **interpretació de la situació**

El text nº 1 és bàsicament descriptiu i no introdueix cap mena d'interpretació.

El text nº 2 presenta una interpretació de la situació, pertinent però poc completa. Posem com a exemple aquest fragment:

> *"Els pagesos no estaven d'acord de pertànyer al grup social on estaven perquè no vivien bé, els artesans i comerciants variaven les opinions, uns sí i d'altres no i els clergues i els nobles, tots o la majoria estaven d'acord perquè vivien molt bé"*

El text nº 3 fa una interpretació de la situació pertinent i completa. Vegem-ho:

> *" A cada grup social l'importaven coses diferents:*
>
> *Per als monjos el més important era la religió i resaven pels nobles que els pagaven i a vegades per la pagesia.*
>
> *El més important per a la noblesa eren les terres i riqueses, perquè això els feia més importants i poderosos.*
>
> *Als mercaders el que més els importava era tenir diners perquè podien aconseguir el que volguessin*
>
> *Per als artesans el més important era la matèria prima perquè amb la matèria prima podien fer més dels seus productes.*
>
> *Per als pagesos el més important eren els camps, perquè depenien d'ells"*

El text nº 4 també interpreta la situació de manera pertinent i completa. Transcriurem un fragment de la resposta que dóna a la pregunta que es fa sobre si estaven d'acord amb les seves vides els diferents grups socials:

> *"Nobles: els agradava molt la seva vida, i vivien molt bé, però des de la ignorància. Cobraven impostos i s'ho passaven bé tot el dia: ballaven, miraven espectacles, anaven de caça etc. A més mengen molt bé, vesteixen bé, tenen criats i vivien molt còmodament si no hi havia guerres. Tanmateix, a les guerres tenien el risc de morir. El més important per ells era viure bé"*

El text nº 5 és pertinent i complet pel que fa a la interpretació de la situació, ja que tot ell és una interpretació ben fonamentada. Exposa la situació de cada grup social pel que fa al treball, al poder, a la vivenda, al menjar, als vestits etc. I acaba cada bloc amb una frase interpretativa.

> *Quan parla de la noblesa fa una interpretació agosarada quan diu: "Els aliments els aconseguien fent xantatge als pagesos", i conclou amb aquesta frase: "es pot deduir que eren molt feliços i que estaven satisfets amb la seva forma de vida".*
>
> *Pel que fa al clergat, quan parla de la feina que feien interpreta que " es pot dir que eren els intermediaris entre déu i els humans", i conclou dient "tots ells estaven conformes amb les vides que duien perquè ells les havien escollit prèviament per iniciativa pròpia"*
>
> *De la vida de la pagesia, la conclusió que en dedueix és que " ells no estaven gens conformes amb la vida que els havia tocat viure"*

Tant dels comerciants com dels artesans valora que "en general estaven satisfets amb la seva vida"

El text nº 6 mostra una interpretació de la situació pertinent i completa. Per una banda pels anunciats de cada bloc que representen una valoració pròpia de la situació que després explica. Per altra banda per l'opinió que dóna sobre el grau de sartisfacció dels diversos grups socials. Diu així:

"Les coses sempre podien haver estat millor entre els diferents grups socials, ja que el grau de satisfacció d'aquests grups era molt diferent i variat.

- *Els pagesos no estaven conformes amb la vida que portaven ja que treballaven molt a canvi de molt poc, i no sortia a compte.*
- *El clergat a nivell global portaven una vida amb la que estaven d'acord, ja que la majoria d'ells havien decidit entrar en aquest món.*
- *Els nobles també estaven contents amb la vida que portaven, ja que gràcies als impostos es consideraven rics, encara que posaven en perill la seva vida a les guerres.*
- *Els artesans i mercaders estaven més o menys conformes ja que la recompensa al seu treball era més justa"*

El text nº 7 conté una interpretació de la situació és pertinent i complet. Ho expressa així:

"Hi havia grups socials que estaven a gust amb la seva vida i d'altres que no ho estaven. Els pagesos eren els que més es queixaven de la vida que duien, la trobaven injusta, ja que treballaven molt, es deixaven la salut i la vida al camp i després no s'enduien res a canvi, més que poder viure en una casa i tenir un tros de terra per cultivar.

Els nobles estaven molt a gust amb la vida que els havia tocat viure, no treballaven, es passaven els dies celebrant festes, anant de caça, fent el que els agradava i no havien de pagar a ningú

El clergat no es queixava, ja que ells/es mateixos/es havien decidit entrar a ser monjo o monja, per exemple. I als artesans i comerciants també els agradava la seva vida, ells treballaven, però cobraven a canvi, i sobretot eren lliures"

El text nº 8 fa una interpretació de la siutació pertinent i completa. La deducció que en fa del grau de benestar és la següent:

"Els pagesos i alguns mercaders/artesans no estaven satisfets amb la seva vida. Els nobles, el clergat i alguns artesans/mercaders estaven satisfets amb la seva vida"

Per **interpretació de les alternatives** entenem les propostes de possibles canvis que s'haurien d'haver produït per a que tots els grups socials haguessin viscut bé. Aquí també analitzarem tots els textos.

El text nº 1 no planteja alternatives

El text nº 2 planteja el següent:

" Si els nobles no cobressin tants impostos, si haguessin posat un mínim i un límit de riquesa, si haguessin fet unes lleis que no les controlessin els nobles, tothom hagués viscut millor a l'Edat Mitjana"

El text nº 3 ens proposa:

" Però tot això podia haver canviat si:

- *Els nobles haguessin cobrat impostos més petits i proporcionals a les collites o no haguessin cobrat impostos*
- *Que tothom pagués impostos i no només els pagesos*
- *Que els pagesos participessin en posar lleis perquè les lleis fossin més favorables per a tohtom*
- *Que els nobles treballessin per a ells mateixos i no els pagesos per als nobles*
- *Que els pagesos es rebelessin (tots els pagesos) i els nobles no tinguessin més remei que treballar per a ells mateixos"*

El text nº 4 planteja les següents alternatives quan es pregunta *"què hauria d'haver canviat a l'Edat Mitjana perquè haguessin viscut millor?:*

- *que els nobles no haguessin cobrat tants impostos*
- *que els nobles haguessin respectat més els pagesos*
- *que els nobles haguessin compartit la seva riquesa*
- *que els pagesos s'haguessin revolucionat contra els nobles, deixant de treballar*
- *que els nobles haguessin controlat més les epidèmies*
- *que el que manés s'hagués escollit pel poble*
- *que haguessin viscut més pacífics i no haguessin fet tantes guerres, ja que provocaven morts*
- *que els nobles no fossin tant ignorants i es preocupessin més pel poble*
- *que els pagesos cobressin més*
- *que tots els grups socials protestessin perquè hi hagués més igualtat"*

El text nº 5 proposa aquestes alternatives:

> *"Que hi hagués un mínim i un màxim de riquesa, que els impostos els pagués tothom, que aquests impostos anessin destinats a bones causes (com el benestar social...), que s'establissin lleis favorables per a tothom i no només per a uns quants, que hi hagués un mateix govern democràtic a tot el món .. I ens passaríem hores dient propostes, però jo aquí només dic les més rellevants"*

En el text nº 6 hi trobem la següent aportació:

> *A nivell global perquè les coses haguessin anat millor:*
>
> - *Els nobles haurien d'haver moderat els impostos cobrats als pagesos, i haurien d'haver estat proporcionals amb la quantitat que es cultivava i més temps lliure.*
> - *Hi hauria d'haver uns mínims de pobresa i de riquesa.*
> - *Que tots els grups socials inclosos els nobles paguessin impostos al rei i que ell els organitzés justament*
> - *Que cada grup social s'organitzés per a fer les seves lleis."*

L'estudiant que ha escrit el text nº 7 ens diu que:

> *"Per a canviar la situació cap a bé a l'Edat Mitjana el que hauria d'haver passat és que els pagesos s'haurien d'haver negat a treballar més i a pagar més als nobles si la seva situació no canviava. Els nobles haurien d'haver sigut més comprensius i no*

demanar tant als pagesos. El clergat hauria d'haver obert les portes més cap a aquells bons pagesos que poguessin i volguessin entrar en un monestir. La higiene hauria d'haver estat més notòria i així la salut no se n'hagués ressentit tant. L'ensenyament s'hauria d'haver expandit per tot arreu i que tothom tingués l'oportunitat d'aprendre. La monarquia hauria d'haver caigut"

El text nº 8 presenta aquestes alternatives:

"Les coses que haurien d'haver passat perquè totes les persones haguessin viscut bé són:

- *Que els nobles no haguessin cobrat tants impostos als pagesos*
- *Que els nobles tinguessin un màxim de riquesa*
- *Que hi haguessin impostos per tothom, perquè així no haguessin de pagar tant*
- *Que els pagesos fossin més respectats"*

L'alumnat, en algunes de les alternatives que aporta, fa una transferència a l'Edat Mitjana, del seu propi grau de benestar i planteja diversos tipus de mesures: les que fan referència a la justícia social, les que parlen de participació en l'elaboració de les lleis i en el control de la seva aplicació, les que plantegen la participació en l'elecció dels governants i en els governs democràtics, i les que proposen l'extensió a tothom d'alguns dels drets adquirits en l'anomenat estat del benestar, per exemple l'ensenyament

Algunes altres alternatives que proposa l'alumnat, en canvi, formarien part de la necessària utopia per a la millora de la societat. Alguns exemples podrien ser les propostes que fa de compartir la riquesa per part dels poderosos, que hi hagués un mínim i un màxim de riquesa establerts, no fer guerres, o que no hi hagués monarquia.

Valoració global dels textos

Tal com hem especificat més endavant, les preguntes formulades per a escriure els textos individuals són aquestes:

- Quines relacions s'estableien entre els diversos grups socials?
- Quin era el grau de benestar de les persones de l'Edat Mitjana, segons el grup social al qual pertanyien?
- Què hauria d'haver passat per a què totes les persones haguessin viscut bé?

Per a donar resposta a aquestes preguntes es fa necessari escriure una primera part del text on es parli de com vivien les persones segons el grup social al qual pertanyien, és a dir, on s'especifiqui en què treballaven, on vivien, què menjaven, què i com aprenien.... Aquesta primera part és bàsicament descriptiva, però al mateix temps serveix de fonament per a validar les explicacions, justificacions i interpretacions posteriors.

Tots els textos utilitzen com a títol el proposat a classe: "L'Edat Mitjana", per tant no l'anirem repetint al costat del nombre del text, en l'anàlisi global que farem a continuació

Text 1

És un text només descriptiu que es queda en la primera part i no exposa gairebé res sobre les preguntes formulades. Les descripcions que fa són completes però contenen algun error, i hi introdueix molt poques frases explicatives. En general és un text molt fluixet

Text 2

És un text descriptiu i explicatiu, amb un inici d'interpretació. Conté algun inici d'interpretació tot i que poc pertinent. Es pot deduir quina és la seva opinió, però no l'explicita. Li falla la redacció, ja que té problemes per a construir bé les frases.

Text 3

És un text interpretatiu, fonamentat en descripcions i explicacions completes i ben redactades. Tant la interpretació de la situació com de les alternatives són pertinents i completes. La manera com exposa el coneixement après demostra que ha fet una reelaboració de la informació molt encertada, original i creativa

Text 4

Es un text interpretatiu, fonamentat amb descripcions, explicacions i interpretacions. Interpreta la situació i les alternatives de manera completa i pertinent. L'exhaustiva primera part, plena de descripcions i explicacions molt completes ens serveix per a demostrar que les explicacions, justificacions i interpretacions de la segona part són molt pertinents, en definitiva que el coneixement après el té ben organitzat.

Text 5

És un text justificatiu i interpretatiu fonamentat en descripcions i explicacions completes. Les justificacions que dóna són pertinents i completes, ja que és capaç d'interrelacionar molts elements de diverses situacions. La interpretació, tant de la situació com de les alternatives, és completa i pertinent. És un text amb una estructura molt interessant i original.

Text 6

És un text justificatiu i interpretatiu fonamentat en descripcions i explicacions completes. Les justificacions que dóna estan relacionades amb la interpretació. Interpreta la situació i les alternatives de manera pertinent i completa. És també un text molt original i creatiu

Text 7

A la primera part del text fa una explicació global del context i de les relacions socials entre els grups molt interessant. És un text justificatiu i interpretatiu, fonamentat en descripcions i explicacions molt completes. És capaç d'interrelacionar molts elements de diverses situacions en les seves justificacions. La interpretació que fa de la situació, a part de ser pertinent i completa, és creativa i original. Les alternatives que dón també són pertinents i completes.

Text 8

És un text interpretatiu. Ha sabut relacionar molt creativament tota la informació. Les seves descripcions i explicacions són completes, i la interpretació de la situació i de les alternatives també és completa i pertinent.

Valoració global dels textos

La intencionalitat de les preguntes que es plantegen per a escriure els textos finals és la següent:

- que siguin capaços de globalitzar els coneixements apresos, establint les relacions que es produïen entres els diversos grups socials, a partir de l'exposició de la manera de viure de cada grup.
- que facin una valoració ben fonamentada del grau de benestar de les persones d'aquella època, segons el grup social al qual pertanyien, aplicant els indicadors que mostren el grau de benestar actual, però situant-los, de manera relativa, a l'epoca medieval.
- que comparin les dues èpoques, l'edat mitjana i l'època actual, pel que fa a les diferències entre els grups socials que viuen o vivien molt bé o bé, els que viuen o vivien regularment bé i els que viuen o vivien malament o molt malament
- que es posicionin sobre quins canvis s'haurien d'haver produït, des del seu punt de vista actual, per a què totes les persones haguessin viscut bé, aplicant les idees que puguin tenir sobre què significa viure bé i quin dret hi tenen les persones.

Per tant, el tipus de text que han d'escriure ha de ser alhora explicatiu, justificatiu i interpretatiu i han de situar-se en la perspectiva de tots i cadascun dels grups socials de l'Edat Mitjana.

Per a valorar la completesa i pertinença dels textos hem tingut en compte si demostren que cada estudiant expressa el coneixement après de manera ben estructurada, si interrelacionen els diversos apartats i si demostren una coherència i una lògica en les descripcions, explicacions, justificacions i interpretacions.

Tal com es pot comprovar en l'anàlisi i la valoració fetes en aquest document hi ha un text que no compleix aquestes condicions, un altre que les compleix en part i la resta podem dir que són textos satisfactoris pel que fa al grau de competència, tant en el coneixement elaborat com en la manera d'expressar-lo per escrit. No obstant, hem de tenir en compte que el coneixement que poden reconstruir els nois i les noies d'aquesta edat sobre l'estudi d'una època històrica, en aquest cas l'Edat Mitjana, és una aproximació al coneixement que la comunitat científica ha construït i segueix construint. Per tant, les afirmacions poc "verídiques" que hi podem trobar no les considerem "errors" sinó que les cataloguem com a graus d'aproximació al coneixement actual acumulat.

Títol de la unitat	**El turisme: el cas de Mallorca**
Nivell	**3r d'ESO**
Nom del centre	**Col·legi Maristes les Corts-Sants**
Nom del professor	**Carles García**

Context de l'experiència

Aquesta proposta d'unitat didàctica recull una de les dues experiències realitzades a 2 grups de Tercer d'ESO a l'escola concertada Maristes Sants-les Corts (Barcelona) durant el tercer trimestre del curs 2002-2003.

Com a la resta d'unitats didàctiques presentades en aquest grup de treball l'objectiu era experimentar algunes estratègies per ensenyar i aprendre Ciències Socials a partir d'algunes habilitats cognitivolingüístiques : descriure, explicar, justificar i argumentar.

Entorn del centre

El Centre concertat Maristes Sants-Les Corts està ubicat al districte quatre de Barcelona, Les Corts-Pedralbes. Gairebé el cent per cent de l'alumnat procedeix del centre de primària que la mateixa institució té al districte III de la ciutat, fet que provoca que siguin pocs els alumnes que visquin al districte on es troba situat el Centre de secundària. Els gruix dels estudiants resideixen als diferents barris del districte Sants-Montjuïc i al municipi veí de l'Hospitalet de Llobregat. És un Centre amb cinc línies i el nombre d'alumnes supera el miler.

Característiques del grup classe

L'experiència es va realitzar amb dos grups de trenta-tres i treta-cinc alumnes, respectivament, de tercer d'ESO. En aquest informe recullim l'efectuada amb el primer grup. La composició dels grup-classe a tercer d'ESO és heterogènia i, per tant, amb diversitat de ritmes d'aprenentatge. La immensa majoria de l'alumnat

manifesta la voluntat de continuar uns estudis de Batxillerat, i únicament tres alumnes apunten la possibilitat d'optar per un Cicle Formatiu de Grau Mitjà.

És únicament al crèdit de Socials que l'alumnat treballa habitualment en grups de treball cooperatiu. Aquests grups es van organitzar pels mateixos alumnes al primer trimestre, i el professor ha intervingut molt puntualment per modificar la composició d'algun d'aquests grups.

Ubicació temporal dins del curs: programació i durada de la unitat didàctica.

Aquesta experiència es va realitzar en el curs 2002-2003 aprofitant el crèdit comú de Tercer d'ESO que es realitza al llarg de tot el curs acadèmic tres hores setmanals.

Per qüestions de coordinació entre els diferents professors que comparteixen el crèdit al tercer curs, el tercer trimestre es destina a l'estudi de la Unió Europea, aprofundir en l'economia espanyola i catalana i en l'organització del territori. Per tant, únicament una part del crèdit es pot destinar al sector terciari i, en particular, al turisme.

Al crèdit es dedica un part d'algunes classes a resituar a l'alumnat i recuperar continguts treballats amb anterioritat (en cursos anteriors com en el mateix curs).

Antecedents del grup respecte d'aquesta experimentació

Aquest grup classe era el primer curs que treballava les habilitats cognitivolingüístiques. En el primer trimestre i al llarg del segon s'havien introduït progressivament aquestes habilitats i va ser al tercer quan es va realitzar aquesta experiència. Tampoc estaven acostumats a treballar de manera cooperativa i fins i tot, per alguns era la primera vegada que adoptaven a l'aula una disposició diferent i deixaven de mirar directament al front de l'aula. Reconeixen que a les classes de tutoria si que havien assajat algun debat o intercanvi de punts de vista.

Objectius

1. Descriure quins són els principals fluxos turístics a la costa mediterrània i les conseqüències socials i mediambientals que se'n deriven d'aquest fenomen
2. Analitzar les causes i les conseqüències del fenomen turístic
3. Opinar, en el nivell adequat a la seva situació, sobre un fenomen actual relacionat amb la nostra societat i territori
4. Expressar-se amb un vocabulari específic i propi de l'àrea, emprant-lo amb precisió i rigor
5. Empatitzar amb diferents punts de vista sobre una determinada problemàtica
6. Fomentar el treball cooperatiu i la participació a classe

Continguts

Conceptuals

1. Què s'entén per turisme?. Diferents tipus de turisme. Origen dels turistes. Descripció de l'oferta turística de la costa mediterrània. Zones turístiques del litoral mediterrani espanyol. Infraestructura hotelera. És positiva l'arribada de turistes al litoral mediterrani espanyol?. Causes i conseqüències del fenomen turístic al litoral mediterrani.
2. Per què ha canviat Mallorca?. Quines han estat les transformacions més importants?. Com han afectat aquestes transformacions a les persones i al mediambient?. Com incideix el turisme d'estiu?. Com incideix l'adquisició de cases i terres per part dels alemanys?
3. Quines són les diferents maneres de veure l'arribada de turistes alemanys a l'illa de Mallorca?. És possible arribar a un consens?

Procedimentals

1. Comprensió i elaboració d'esquemes i mapes conceptuals simples
2. Descripció de gràfics, fotografies i mapes
3. Lectura recíproca de textos i articles de diari
4. Prendre nota de manera esquemàtica de documents audiovisuals
5. Redactar textos descriptius, explicatius i justificatius
6. Comprensió i relativització de punts de vista diferents sobre un mateix conflicte
7. Argumentar opinions personals

Actitudinals

1. Sensibilització sobre els impactes ambientals conseqüència del fenomen turistic
2. Conscienciar-se sobre les repercussions socials del fenomen turístic
3. Respecte per les opinions i maneres de pensar dels altres
4. Participar amb responsabilitat en el treball cooperatiu

Títol de la unitat didàctica: El turisme. El cas de Mallorca

Curs: 2002-2003 Nivell: 3r. ESO Nom del centre educatiu: Maristes Sants – Les Corts

Professor-a: Juan Antonio Guzmán, Carles Garcia Població: Barcelona

Finalitat/s de la unitat didàctica

Conèixer un dels impactes ambientals més importants que es produeixen al litoral mediterrani com a conseqüència de la transferència d'un gran nombre de ciutadans d'altres comunitats espanyoles (turisme interior) i des d'Alemanya (turisme exterior) per desvetllar la consciència ecològica en l'alumnat i plantejar alternatives de desenvolupament sostenible tot afavorint una gestió dels recursos que permeti aprofitar-los i, alhora, evitar-ne la destrucció.

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
1.Presentació del tema, de la problemàtica i idees prèvies. Què en sabem del sector terciari en general i del turisme en particular?	Compartir, principalment a nivell oral, què saben sobre el terciari i el turisme				- Presentació del nou crèdit - Destacar la necessitat d'estudiar aquest sector i el turisme en concret - Exercici de lectura d'un document cartogràfic - Discussió interactiva entre el professor i els alumnes i els alumnes entre ells. Material: Notícies del diari, mapa amb els principals centres emissors i receptors turístics al món i planes motivadores llibre de text		Resulta relativament senzil captar l'atenció de l'alumnat per la temàtica .

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
2.**Comunicació dels objectius.** Conceptes, procediments i actituds a treballar al llarg de la seqüència	Compartir quins seran els objectius d'aprenentatge al llarg d'aquesta unitat concreta				-Taula de triple entrada amb els conceptes més destacats, els procediments a treballar i les actituds a desenvolupar. -En grups petits els alumnes comparteixen el grau de coneixement dels conceptes presentats Material: Fotocòpia amb la taula		El fet de no ser la primera vegada que es fa d'aquesta forma facilita molt la feina
3. Comunicació dels objectius. Presentació dels conceptes més destacats	Subratllar la importància del domini d'uns conceptes per poder aprendre				- Elaboració conjunta d'un mapa conceptual simple del sector terciari. - Elaboració conjunta d'un mapa conceptual corresponent al sector turístic Material: Dos mapes conceptuals simples per orientar l'estructuració dels continguts.	Ha estat necessari simplificar el mapa conceptual inicialment dissenyat per facilitat l'aprehensió per l'alumnat	Prou satisfactoris tot i la dificultat que manifesten tres alumnes per seguir l'activitat
4.Posicionament de l'alumne davant de la problemàtica	Concretar quin és el posicionament previ respecte de la problemàtica de manera individual				- Es demana a l'alumnat que es posicioni davant d'una problemàtica concreta. En una fitxa es presenta un seguit de qüestions per situar-se de manera raonada i reflexionar al respecte. Material: fitxa amb el qüestionari corresponent	Resulta aconsellable simplificar encara més el qüestionari i la redacció de les qüestions (més planeres)	Els estudiants tenen una visió molt positiva de turisme com a font de recursos econòmics desconeixen els efectes negatius

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
5.El nostre coneixement de la realitat és parcial i subjectiu	1 2	1	2	5	- Els alumnes treballen en grups petits. A partir d'un conte i d'un diagrama, cada grup ha de realitzar la corresponent lectura recíproca i respondre si són certes unes afirmacions. Aquest exercici doble intenta evidenciar que determinats filtres predisposen la nostra percepció i condicionen la nostra opinió. - També en petit grup s'efectua el comentari d'un gràfic i una fotografia relatius al fenomen turístic. - Posteriorment, en grup-classe, es comparteixen les respostes. Material: Un full amb el conte i el diagrama. A part, un qüestionari simple, de veritat o fals. Guia de comentari d'un gràfic i una il.lustració	Falta temps per donar a tothom la posibilitat d'intervenir i participar	El conte resulta molt entenedor permet l'alumna adonar-se ràpidament de la parcialitat de nostre coneixement. El diagrama resulta difícil per una par dels alumnes

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
6-Debatre per consensuar una solució	1 2	1	3 4	5	- Tornem a repassar què és un debat, qui participa, les diferents tasques i la seva finalitat. - En petit grup treballen què és un argument, els diferents tipus d'arguments que han treballat a llengua castellana i catalana i quina és l'estructura d'un text argumentatiu - Uns minuts d'un debat de TV ens serveix per treballar sobre quina problemàtica s'argumenta i quines són les diferents posicions - Un petit article d'opinió del diari ens serveix per practicar l'estructura del text Material: full amb els diferents tipus d'arguments organitzats. Debat de TV gravat (5') i un retall d'article d'opinió d'un diari	Manca de temps. Es fa necessari prescindir d'alguna de les activitats per no obligar-se a un ritme massa alt que dificulta el treure tot el rendiment a l'exercici	Suficient. Bàsicament gràcies a que no es tracta de la primera activitat d'aques tipus que es fa amb aquest grup
7.El turisme a Espanya i a Catalunya: evolució,oferta, procedència, destinació, equipaments, tipus	1	1	1 2	5	- Els alumnes efectuen la lectura recíproca de textos al respecte del turisme a Espanya i Catalunya. - Posteriorment, individualment, elaboren un esquema i un resum amb les principals idees obtingudes. Material: Llibre de text	Cal acabar d'enllestir la tasca a casa	Interessant, encara que alguns alumnes tener dificultats en troba les idees fonamentals organitzar-les

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
8-Elaborem un text descriptiu amb les característiques del turisme al litoral mediterrani espanyol	1 2 7	1	3 4	5	- Primer repassem la base d'orientació per elaborar un text descriptiu, ja consensuada i treballada el trimestre anterior. - A continuació, en petit grup, treballem el comentari del mapa, del gràfic i de la fotografia efectuats en sessions anteriors. Juntament amb l'esquema efectuat dels continguts relatius al tema i la problemàtica que ens ocupa - Finalment, individualment, redactem un text descriptiu sobre els fluxos turístics al litoral mediterrani. Material: Base d'orientació per elaborar un text descriptiu. Mapa, gràfic i fotografia relatius al litoral mediterrani		Resulta evident que l'alumnat va ampliant els seus coneixements respecte de la temàtica

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
9-Per què ha canviat Mallorca?	1 2 3 4 7	1 2	1 2 3 4	1 5	- fem una correcció/coavaluació del text descriptiu i possada en comú - un video serveix els alumnes per situar-se davant de la problemàtica. Prenen nota en una fitxa de diferents aspectes. - En petit grup, treballen un article de diari "Una isla dentro de Mallorca" a partir d'un guió i contrasten les informacions. - Finalment, de forma individual, redacten un text explicatiu: "Per què ha canviat Mallorca?". La base d'orientació explicativa havia estat treballada amb anterioritat. Material: cinta de video, fitxa de comentari, article de diari i guió de treball. Base d'orientació text explicatiu	Seria molt recomanable torna a passar la cinta per completar alguns aspectes	És evident que l'alumnat amplia els seus coneixements i entra en contacte amb la problemàtica i les diferents intencionalitats

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
10-Preparem el debat	1 2 3 4 5 6 7	1	2 3 4	1 5	-Es fa la correcció/autoavaluació i possada en comú del text explicatiu -Individualment, els alumnes es posicionen sobre la necessitat o no d'endurir les mesures legals a un municipi hipotètic per frenar la "invasió" dels turistes" -Posteriorment, es posicionen en una graella pautada: representen el problema, el defineixen, exploren diferents vies de resolució, conseqüències, redacció de la decisió, avaluació de la proposta. Material: Proposta de simulació de debat al saló de plens de Son Cervera amb diferents opinions ' graella de posicionament corresponent	No tenen problemes importants per preparar el seu posicionament, però els resulta més complicat anticipar la resposta als arguments de la resta de participants	La graella resulta molt útil per clarificar e posicionament progressivament ordenar la intervenció del grup
11-Escenificació del debat	4 5 6 7	3	5 6	1 4 5	- Es prepara l'aula convenientment per efectuar el debat i s'efectua amb la participació dels diferents grups. Material: cada grup aporta el seu guió i altres materials de suport per respondre a la resta de participants	Resulta impossible fer-se càrrec del debat i dels aparells d'enregistrament!	Participació prou variada suficientment argumentada.
12-Redacció d'un text final	1, 2 3, 4 5, 6 7. 8	1, 2 3, 4 5, 6 7. 8	4 5 6	1 2 3	- L'alumnat, de manera individual, independentment del rol defensat al debat, argumenta el seu punt de vista en base al full d'orientació ja treballat amb anterioritat. Material: Base d'orientació corresponent	Caldria una sessió més per avaluar els resultats i compartir les conclusions	Els textos resulter prou interessants permeten detectar un cert domini de les HCL.

Anàlisi i valoració dels objectius de la recerca

Objectiu 1
Analitzar les característiques del diàleg a classe

En un primer moment, introduït el tema i la problemàtica, es demana a l'alumnat que es posicioni a favor o en contra de la problemàtica amb una qüestió directa i de resposta tancada. A la pregunta de si consideren positiva o negativa l'arribada de turistes procedents de diverses ciutats europees als municipis de sol i platja de les Balears, la resposta és afirmativa de manera general; únicament una alumna no respon afirmativament i un altre alumne interpreta malament aquest interrogant.

En el moment de fer aflorar les idees prèvies que els alumnes tenen sobre el tema i de deixar clar on es vol arribar – un pensament reflexiu i crític- ens va semblar oportú convidar l'alumne a reflexionar respecte de qui ha contribuït a que s'hagi forjat una determinada idea o representació respecte de la problemàtica.

La detecció de qui i del com pot ajudar a reorientar el procés d'ensenyament – aprenentatge si es detecten idees explícites divergents amb la ciència com a possibles causes de dificultats i errors en la percepció dels alumnes.

Amb una qüestió intercalada en les primeres dinàmiques mirem de detectar si l'alumnat és conscient de quina persona, circumstància o fet ha pogut influenciar en el seu punt de vista actual.

El criteri d'acceptabilitat es limita a constatar si l'alumne té consciència de la procedència del seu posicionament, és a dir, reconeix i explicita de manera oberta la influència o influències rebudes que han pogut condicionar el seu punt de vista. És considerat un error consignar que la pròpia opinió és fruit del propi pensament, en abstracte.

Valoració

Una persona ha obviat la resposta a aquesta qüestió.

Dos alumnes no han interpretat correctament què es demanava.

Els alumnes responen a la qüestió amb un ventall ampli de procedències: els mitjans de comunicació ocupen un lloc destacat i un segon grup de respostes apunten l'observació de la realitat i l'experiència personal; la influència dels familiars també resulta important.

Algunes respostes literals són : "He arribat a aquesta conclusió perquè a la tele han dit que un 63% dels diners són dels turistes que visiten, s'hi no vinguessin tants turistes hauriem de pagar uns impostots més cars de lo que són actualment"; "Trobo que la gent ha de vindre, perquè el nostre país rep molts beneficis del turisme. Això ho se perquè ho diuen per la tele i ademés ho hem tractat a classe" ; o del tipus "Jo, he estat a petits municipis, i he vist que els estrangers, venen amb molts diners per gastar, i es molt favorable per als llocs on s'hi estan. Ademés he sentit i llegit en diversos llocs que Espanya gairebé viu del turisme, i més aquest estiu que ha fet mal temps i no van haver-hi molts turistes disposats a pagar diners,

i s'ha notat" ; o " Perquè he anat de turista a alguna ciutat i m'he deixat bastants diners". Finalment, del tipus "Ma germana fa molt poc va anar amb la Universitat a Mallorca en vaixell i quan va vindre va comentar que hi havia molta gent, gent que són anglesos i alemanys, etc.".

Resta prou clar que els alumnes donen una gran fiabilitat als mitjans de comunicació.

En alguns casos és evident una errònia interpretació de la font d'informació per part de l'alumne, fins arribar a entendre la notícia de manera contrària.

També ens ha semblat oportú incloure en aquesta primera fase de la recerca de manera explícita una dinàmica per subratllar que els nostre coneixement de la realitat és parcial i subjectiu. A partir d'un conte i d'un diagrama, en grups petits els alumnes realitzen una lectura recíproca, valoren si les afirmacions redactades en un full són certes o falses i arriben a les seves conclusions. Aquest exercici intenta evidenciar que determinats filtres predisposen la nostra percepció i condicionen la nostra opinió.

El conte resulta molt entenedor i permet l'alumnat adonar-se ràpidament de la parcialitat del nostre coneixement.

El diagrama resulta més difícil per una part dels alumnes.

Objectiu 2

Dissenyar, consensuar i validar les bases d'orientació i les pautes de treball

Per a poder consensuar amb els estudiants què enteníem per descriure, per explicar, per justificar i per interpretar, creiem que era necessari partir d'una base d'orientació o guia de treball. Per tant, havíem preparat una base d'orientació per a cada una de les competències lingüístiques. (Veure a l'annex....)

Aquesta base d'orientació ens adonarem de seguida que era massa complicada pels estudiants, en canvi fou molt útil com a punt de referència del professor. Com es pot veure a la graella descriptiva de la unitat didàctica, es tractava de pactar o de posar-nos d'acord en el que entendríem tots per: descriure, explicar, justificar i interpretar.

Per aconseguir l'acord i perquè els estudiants entenguessin les característiques de cada tipologia de text es va treballar en grups de tres o quatre nois i noies a partir de la següent pauta:

descriure		explicar		justificar		interpretar	
Què és	Què no és	Què és	Què no és	Què és	Què no és	Què és	Què no és

Valoració

Vàrem comprovar les dificultats que tenien per diferenciar cada una de les tipologies, incloses les que aparentment són més fàcils, com són la descripció i l'explicació. ja que són les que normalment es troben en els llibres de text. Veiem alguns exemples extrets de la transcripció del treball en grup:

- Professora (P). Descriure, què és?
- Alumne (A). Explicar una cosa
- P. Diguem un exemple
- A. Explicar detalladament una cosa, dient les característiques
- P. Ara tu has dit "explicar", estem descrivint....
- A. Enumerar les característiques

Com a punt de partida, les bases d'orientació emprades a classe van ser les preparades per altres membres del grup de treball. Les diferents pautes d'orientació i fitxes d'autoavaluació s'havien introduït al llarg de la primera i segona avaluació.

Al tercer trimestre, un cop tornades a presentades i discutides amb l'alumnat, es va procedir a la seva adaptació al tema i a la problemàtica que ens ocupava en ocupava. També va ser necessari tornar a simplificar alguns dels criteris inicialment contemplats.

Per afavorir la comprensió de les diferents tipologies textuals es van repassar els materials treballats per l'alumnat a les classes de llengua – castellana i catalana - , es van presentar exemples textuals elaborats amb anterioritat per ells mateixos i es van analitzar fragments de llibres i diaris.

La descripció es va concretar en els fluxos turístics al litoral mediterrani espanyol per situar la importància del turisme a l'actualitat, els principals centres emissors i receptors, el nombre de turistes que visiten l'estat, els tipus d'allotjament, els atractius turístics de la mediterrània i alguns problemes derivats d'aquesta activitat econòmica.

Aquesta activitat es va realitzar a partir de la lectura cooperativa, l'elaboració d'esquemes, les explicacions i la descripció prèvia d'un mapa, un quadre estadístic i unes fotografies.

Uns articles de diari i una cinta de video treballats de manera individual i en petit grup van servir els nois i noies per completar la seva documentació i redacta un text explicatiu per respondre a la qüestió : Per què ha canviat Mallorca?.

Objectiu 3

Preparar el debat. Aprofundir en el coneixement del tema

Per a poder justificar cal tenir un bon coneixement del tema, cal tenir prou elements per a justificar i interpretar amb suficients raons i arguments. La justificació permet trobar les raons últimes d'allò que es pretén comprendre, i que es poden aplicar a situacions semblants encara que estiguin allunyades en el temps i en l'espai. Els arguments han de ser sòlids, coherents, pertinents, precisos i científics.

En aquest punt queda evident que els estudiants no tenen prou coneixement per a poder justificar. Els alumnes es van adonar que calia continuar treballant, buscant nous materials, noves fonts d'informació i sobre tot saber treure conclusions de tot el que havien treballat. Per expressar aquesta comprensió, que podríem considerar més rigorosa, havien de respondre a la qüestió: "el per què"? dels "per què" que ja havien treballat tant de manera oral com per escrit.

Finalment calia opinar i prendre postura respecte del conflicte, és a dir, calia construir la seva interpretació del conflicte. Els textos que correspondrien a la justificació i a la interpretació els varen fer al final del tema, després del debat

El quadre resum de l'esquema sobre el qual vàrem treballar i que considerem vàlid com a base d'orientació general, tant pel professorat com per l'alumnat és el següent es pot veure a l'annex....

No menys cert és que a l'ensenyament secundari cal crear la necessitat de defensar opinions. Aquesta afirmació pot semblar intempestiva a principis dels segle XXI i dins d'un estat democràtic. Però són molts els alumnes que prefereixen restar a l'anonimat, treballar mecànicament en l'incògnit. No és fàcil a segon cicle de l'ESO crear la necessitat de parlar davant dels companys, crear la necessitat de reflexionar, crear la necessitat d'escoltar els altres per descobrir el matís i la intencionalitat, potenciar la crítica constructiva i l'autocrítica. Encara més quan aquestes capacitats no han estat treballades amb anterioritat i suposa un compromís, quan no un trauma, per tots aquells alumnes que han restat amagats a l'aula durant anys. Cal eradicar la indiferència i la manca de plantejaments personals donat que fomenten la pèrdua d'interés pels plantejaments i les opcions dels altres.

Per tant, sembla força interessant dedicar una part dels esforços a ocupar-se de què és un debat, ,qui participa, els diferents rols i, molt important, la seva finalitat. El repte és preparar adequadament l'alumnat per debatre, predisposar-lo prudent i autocríticament per arribar a l'actitud que Popper (1997) sintetitzava amb la frase "Pot ser que tu tinguis raó, jo podria estar equivocat". L'objectiu d'aquesta situació didàctica no és en darrer terme, convèncer els altre, sinó també tenir una actitud prou responsable per escoltar les raons de la resta de participants i valorar-les.

L'activitat es concreta en treballar els diferents tipus d'arguments que han treballat a llengua castellana i catalana i tornar a incidir en quina és l'estructura d'un text justificatiu i com argumentar. Uns minuts d'un debat enregistrat d'un debat a televisió ens serveixen per treballar sobre quina problemàtica s'argumenta, quines són les diferents posicions i quins arguments fa servir cada protagonista. Un breu article d'opinió del diari ens serveix per practicar la corresponent estructura del text.

Una proposta de simulació de debat al saló de plens d'un municipi imaginari i una graella ens va permetre posicionar els nois i noies sobre la necessitat o no de frenar l'arribada de turistes procedents d'Europa i, en concret, d'Alemanya. S'hi troben representats com a col.lectius l'associació de pagesos, els promotors turístics i intermediaris locals, un grup nacionalista, els ecologistes, els treballadors d'aquest i altres sectors econòmics i, finalment, l'equip de govern local.

Objectiu 5

Anàlisi dels textos finals

Els textos que s'analitzaran a continuació corresponen a la última activitat del tema. Tal com s'explica en la graella descriptiva de la Unitat Didàctica, cada estudiant havia de redactar un article d'opinió com a síntesi del que s'havia treballat sobre l'arribada del turisme alemany a l'illa de Mallorca. Es tractava de fer un text justificatiu complet i ben estructurat.

Per fer l'anàlisi també s'han escollit set textos. En el següent quadre es recull aquesta anàlisi.

(*) No es va donar l'oportunitat d'escollir títol. S'havia d'ajustar al punt de vista personal, i de forma quasi general es limiten a explicitar el seu posicionament a favor o en contra de l'arribada de turistes alemanys a Mallorca a l'actualitat.

Valoració general

Per fer la valoració dels textos elaborats pels estudiants al final del tema ens fixarem en el quadre resum. Cada columna correspon a cada un dels ítems analitzats , i seguint aquest mateix criteri es fan les següents valoracions.

Títol

En tots els textos s'ajusta al tema, però no es va donar l'oportunitat d'escollir títol. Es tractava de redactar un article d'opinió i l'alumnat va limitar-se a explicitar clarament el seu posicionament a favor o en contra de l'arribada de turistes alemanys a Mallorca a l'actualitat.

La concreció del títol permet una primera constatació. De manera unànime, amb una sola excepció, els nois i noies canvien el seu posicionament respecte de l'inici de la seqüència. Si en un primer moment tothom veu com a positiva l'arribada de turistes procedents d'Alemanya i la resta d'Europa, al final de la seqüència només un alumne considera positiu el fenomen, i amb matisos.

Presentació del tema

No tots els textos comencen amb una situació del tema.

Uns sí que ho fan:

"A l'actualitat la gent fa turisme a escala mundial. Els principals centres receptors que busca la gent són: Amèrica del Nord, Europa i Japó. Encara que ara només ens centrarem a Europa i especialment a Espanya. El turisme espanyol es basa en les seves costes i en la seva principal ciutat, Madrid. Però ara parlarem de Mallorca, que és també un dels principals fluxos turístics en l'actualitat.

A Mallorca sempre hi ha hagut un gran turisme de masses, però quasi sempre era per estar-se durant les vacances. Però ara han vingut els alemanys i per quedar-se. Ara ja es pot treballar a distància i el transport cada vegada és més ràpid. La gran majoria de vegades, aquests turistes són més rics, ja que el seu país està més desenvolupat, i a les seves empreses de venda de pisos el que els interessa és comprar el pis barat i vendre'l molt car" (Text 1)

Altres textos s'ocupen directament de la **problemàtica**:

"L'arribada massiva d'alemanys a Mallorca comença a preocupar als mallorquins, ja que estan invadint. Aquesta invasió provoca tant aspectes negatius com positius..." (Text 7).

Tipologies de les justificacions

Les justificacions són de caràcter polític, social, econòmic, cultural i mediambiental.

- Caràcter econòmic: " Provoquen revolucions en el mercat immobiliàri ..." "Donen treball temporal de poca qualitat..." " Les feines que ofereixen són estacionals ..." "Provoquen una especulació del sòl..." "Tenen una demanda poc segura..." " (...) pressionen els pagesos oferint-lis una gran suma de diners que ells no puguin rebutjar..."
- Caràcter cultural : " Pèrdua d'identitat ..." " els estan treient la seva cultura, les seves arrels i la seva llengua " " (...) molts no parlen mallorquí, ni volen integrar-se ".
- Caràcter mediambiental: " (...) a més els alemanys es fan mansions de luxe en espais verds, i i enmig de camins, almenys podrien respectar una mica la naturalesa..." " Les conseqüències en l'àmbit mediambiental són també molt greus. S'han edificat finques al litoral, però ara el fenomen també arriba a l'interior. S'han destruït zones verdes per a fer vivendes i en algunes de les terres dels pagesos ja no s'hi cultiva" " (...) es provoquen greus impactes ambientals".
- Caràcter social : " (...) per als joves que busquen pis per emancipar-se tot això provoca un greu problema, ja que al veure que la gent no els hi vol vendre l'habitatge perquè els hi paguen massa poc i que no poden lluitar contra l'alt poder adquisitiu dels alemanys, decideixen marxar de l'illa".
- Caràcter polític : (...) les administracions sembla ser que hi estan a favor, tot i que l'actual alcalde d'una de les poblacions afectades pensa que el turisme és una activitat favorable a la illa tot i que en la seva mida justa ...", " (...) i per últim les administracions que estan a favor perquè cadascú és lliure de vendre o no les seves finques ".

En algun cas es consigna quines han estat les fonts d'informació per construir-se una opinió personal :

- " Jo, personalment em posiciono en contra (...). La meva posició contrària ha estat donada a partir de dades recollides en articles, videos, treballs, estadístiques,..." (Text 7)

Grau d'implicació a partir de la interpretació

Respecte a la interpretació de les alternatives:

- " (...) es pot frenar l'arribada de turistes alemanys o que ells facin un esforç adaptant-se a la nostra cultura i llengua. Podrien fer centres culturals i botigues amb productes alemanys i mallorquins i baixar el preu de les vivendes per tal de que el jovent de l'illa pogué comprar alguna casa. També hi hauria d'haver unes lleis sobre el medi ambient, de construcció d'edificis de tal manera que els turistes respectessin la natura i s'integressin ala nostra cultura".

- (...) Per això estic en contra de l'arribada massiva d'alemanys a l'illa de Mallorca. Crec que si s'hi volen quedar, el mínim que podrien fer és aprendre l'idioma i respectar les tradicions locals. També haurien de menjar aliments mallorquins i utilitzar serveis d'allà. En conclusió, ja que no podem parar l'arribada dels alemanys, hauríem d'intentar que s'adaptessin si es venen a viure o que vinguessin més repartits al llarg de l'any"
- " ...S'hauria de posar alguna llei per aturar aquesta ocupació"
- "...una altra alternativa seria posar en marxa acadèmies especialitzades en l'aprenentatge del mallorquí pels interessats en aprendre'l, ja que hi ha molts establiments alemanys que es parla exclusivament l'alemany".
- "...també crearia espais on es barregessin i hi hagués més contacte entre ells, de manera que els mallorquins no veiessin en els alemanys uns rivals, sinó uns veïns".
- " (...) potser les administracions haurien de posar un límit a aquesta arribada"

Conclusions o valoracions globals dels textos finals analitzats

Es va demanar als estudiants la redacció d'un article d'opinió on es justifiques com a positiva o negativa l'arribada de turistes procedents de diverses ciutats europees – alemanys, majoritàriament – als municipi de sol i platja de Mallorca i que creien que calia fer segons el seu posicionament.

D'acord amb la tasca assignada, tots els textos dels estudiants són textos justificatius i interpretatius.

Com a constatacions complementàries destacaria:

- Majoritàriament els alumnes s'han posicionat de manera contraria a com ho van fer a la fitxa inicial.
- Fruit del debat i la confrontació, els alumnes gradualment enriqueixen el seu raonament amb noves evidències i admeten dubtes en el seu pensament. D'una resposta simplista i estereotipada es progressa envers un pensament més conscient i complex de la realitat.
- Els alumnes no defensen únicament en la seva interpretació final una sola tesi, sinó que són capaços de veure que cap té tota la raó. Si en un primer moment es posicionen incondicionalment a favor de l'arribada de turistes, posteriorment matisen la seva interpretació, accepten part de les raons dels companys i, en aquest cas, majoritàriament canvien la seva interpretació.
- L'alumnat es mostra més prudent en els judicis i possibilita la coexistència d'altres opcions i opinions.
- El treball al voltant de la parcialitat i la subjectivitat del propi coneixement i la necessitat d'escoltar el punt de vista dels companys i la necessitat d'explicitar el punt de vista personal, ha donat els seus fruits.
- Malgrat el cost de temps que comporta, resulta evident la necessitat de fer repassar i repetir els diferents exercicis per treure més profit de les bases d'orientació i les fitxes d'autoavaluació i coavaluació.

Textos	Títol		Presentació text (encapçalament)		Grau coneixement			Grau d'implicació		Classificació del text Es tracta d'un text bàsicament...			
Nº d'ordre	S'ajusta al tema	És creatiu (*)	Situa el tema	Com el situa?	Descripció	Explicació	Justificació	Interpretació de la situació	Interpretació de les alternatives	Descriptiu	Explicatiu	Justificatiu	Interpretatiu
1	si		Si	Descriu tema a dif escales i problemàtica	Completa	Completa	Completa i pertinent	Completa amb la justifi pertinent	Pertinent i completa			Justificatiu prou complet	Interpretació complet
2	si		Si	Descriu tipus turisme illa	Incompleta	Incompleta	Incompleta, raons únicam econòmiques	Poc completa, força pertinent	Pertinent i poc completa			Justificatiu:es completa amb interpretació	Interpretatiu poc complet, completa la justificació
3	si		Si	Descriu tipus turisme illa	Poc completa	Força incompleta	Completa i pertin.Econò,polit, cult, mediamb.	Completa	Pertinent i completa			Justificatiu, es completa amb interpretació	Interpretatiu poc complet
4	si		No	Presenta problemàtica				Completa i pertinent	Pertinent i completa			Justificació incompleta	Interpretació completa
5	si		Si	Descriu tema a nivell gral.	Completa	Completa alguns aspectes de la descripc	Completa i pertinent	Completa i pertinent	Pertinent i completa			Les justificacions completen la interpretació	Interpretatiu poc fonamentat
6	si		Si	Descriu tema a nivell gral.	Completa	Completa alguns aspectes de la descripc	Completa i pertinent	Completa i pertinent	Poc completa i pertinent			Justificatiu, prou complet	Alguna interpretació completa la justificació
7	si		no	Presenta problemàtica	Incompleta		Completa i pertinent	Completa i pertinent	Completa i pertinent			Justificatiu, es completa amb interpretació	Interpretatiu poc complet

Títol de la unitat	**La globalització**
Nivell	**3r d'ESO**
Nom del centre	**IES Ramon Casas (Palau-Solità i Plegamans)**
Nom del professor	**Miquel Sánchez**

Aquest treball s'inclou dins del currículum comú dels alumnes de 3r d'ESO. El punt de partida és el llibre *Ciències socials, geografia Marca 3* de l'editorial Vicens Vives, i concretament els temes:

- Tema 7: Agricultura, ramaderia i pesca.
- Tema 8: La indústria i els espais industrials.
- Tema 9: L'espai dels serveis. El desenvolupament del turisme.
- Tema 10: el comerç i els transports.
- Tema 11: La globalització: cap a un sistema mundial.

L'objectiu d'aquest treball és integrar dins del currículum comú les habilitats cognitivolingüístiques: DESCRIPCIÓ, EXPLICACIÓ, JUSTIFICACIÓ I ARGUMENTACIÓ. A partir d'aquí, el que s'ha realitzat són una sèrie de treballs específics per poder treballar aquests aspectes dins dels temes que marca el llibre.

Aquests treball es va dur a terme a l'IES Ramon Casas i Carbó de Palau-solità i Plegamans, població d'uns 11.000 habitants que es troba al Vallès Occidental entre Sabadell, Santa Perpètua de Mogoda i Caldes de Montbui. Aquesta població està experimentant un fort creixement demogràfic als darrers anys amb persones vingudes de l'àrea més propera a Barcelona, i també als darrers anys amb persones de fora de l'estat espanyol, especialment del Marroc i Sud Amèrica. Aquest creixement, amb tots els problemes que comporta també s'ha vist reflectit, com no podia ser d'una altra manera al centre.

El grup d'alumnat amb el qual es treballarà aquest tema està format per 25 nois i noies de 3r d'ESO. En general el seu funcionament com a grup és fluix, ja que la majoria del grup té poques ganes de treballar i aprendre, arrossegant a aquells que tenen més ganes de treballar. Aixi mateix, el nivell general no és massa elevat, i ni

hi ha alumnes que puguin i vulguin servir de recolzament als seus companys, fet que es va notar molt en el moment d'efectuar el debat. Aquests alumnes, mai havien realitzat una experiència semblant.

L'experiència es va realitzar al llarg de la segona avaluació.

Tant els objectius com els conceptes que s'indiquen en aquest treball fan referència únicament a aquells treballs específics que s'han realitzat per integrar dins del currículum les habilitats congnitivolingüístiques, es a dir, que no hi ha cap referència a objectius i continguts que formen part del llibre de text amb el qual treballaven els alumnes.

Objectius

1. Conèixer els diferents factors i elements que formen el paisatge agrari.

2. Reconèixer diferents tipus de paisatges a partir de fotografies.

3. Estudiar, comparar i contrastar les dades obtingudes de diferents fonts d'informació directa (enquestes, treballs de camp, etc.) i indirecta (vídeos, imatges, obres d'art, etc.),

4. Localitzar les zones geogràfiques on es practica l'agricultura de mercat i de subsistència

5. Elaborar individualment textos justificatius-argu,mentatius a partir d'una pauta donada o elaborada pels alumnes.

6. Elaborar en grup pautes per poder dur a terme textos de caràcter justificatiu-argumentatius.

7. Analitzar les noves tendències de la localització industrial i les relacions que s'estableixen entre països desenvolupats i subdesenvolupats.

8. Conèixer els desequilibris en les relacions comercials nord/sud i l'efecte negatiu d'aquest comerç en els països en subdesenvolupats o en vies de desenvolupament.

9. Sensibilitzar sobre la situació de pobresa al Tercer Món i el paper negatiu que han jugat els països desenvolupats en aquesta situació.

10. Analitzar les causes de la globalització econòmica a escala planetària i identificar les grans regions econòmiques que controlen l'economia mundial i els principals moviments que s'oposen a la globalització.

11. Elaborar i saber interpretar correctament diversos instruments de treball geogràfic i històric com les gràfiques, les taules, els quadres estadístics...

12. Ser capaç de buscar informació a diverses fonts, analitzar aquesta informació i desenvolupar un treball sobre un tema que es pugui plasmar de diverses maneres: un text, una explicació oral a l'aula, o un mural.

Continguts

<u>Fets, conceptes i sistemes conceptuals.</u>

1. Agricultura.
   - 1.1. El sector primari. Els paisatges agraris.

- 1.2. L'agricultura de subsistència i de mercat.

2. La indústria i els espais industrials.
   - 2.1. Localització de la indústria al món.
3. El comerç.
   - 3.1. El comerç internacional actual.
   - 3.2. El comerç just
4. La globalització: cap a un sistema mundial.

Procediments

1. Anàlisi, interpretació i comparació de fotografies sobre el paisatge agrari.
2. Anàlisi i comparació de textos escrits.
3. Elaboració de textos justificatius
4. Elaboració d'esquemes a partir d'un text.
5. Anàlisi de les noves tendències de localització industrial i de les conseqüències a partir de diversos textos.
6. Elaboració d'un guió i un text justificatiu-argumentatiu a partir de l'exemple de l'empresa Nike.
7. Anàlisi de les relacions comercials nord/sud a partir de diversos textos sobre el comerç just.
8. Preparació i elaboració d'un mural.
9. Preparació i participació en un debat sobre la globalització

Valors, normes i actituds.

1. Interès per conèixer els aspectes positius i negatius de la globalització.
2. Sensibilització sobre el desigual desenvolupament econòmic i social al món.
3. Assumir la necessitat que som nosaltres, els habitants dels països desenvolupats, els que tant de manera col.lectiva com individual hem d'intentar de buscar alternatives per contribuir a la solució de la problemàtica dels països del Tercer Món.
4. Reconeixement de la necessitat d'adoptar mecanismes per millorar la qualitat de vida als països pobres.
5. Actitud crítica davant de certes pràctiques de les grans empreses.

Títol de la unitat didàctica: ELS SECTORS ECONÒMICS: LA GLOBALITZACIÓ

Curs: 2002-2003 Nivell: 3r ESO Nom del centre educatiu: IES RAMON CASAS I CARBÓ

Professor-a: MIGUEL SANCHEZ Població: PALAU-SOLITÀ I PLEGAMANS

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
1. El paisatge agrari.	**1, 2**	**1.1.**	**1**		- Explicació d'una fitxa per poder analitzar, interpretar i comparar els elements i factors que formen un paisatge agrari. - Comentari en gran grup, en petit grup i individualment de diversos paisatges agraris. Material: - Fitxa d'anàlisi. - Fotografies de paisatges agraris.	- Els factors humans impliquen uns coneixements que moltes vegades els alumnes no posseeixen.	Els resultats són satisfactoris pel que fa als elements factors físics, ja que els alumnes després d'analitzar diversos paisatges, són capaços de distingir els diferents elements i factors físics. El resultat no és tan satisfactori pel que fa als factors humans, ja que l'alumne té molts dubtes i no li queden clars els conceptes.

Activitat (*només el títol*)	Objectius d'aprenentatge (*només referenciats*)	Continguts (*només referenciats*)			Procés d'ensenyament-aprenentatge (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	Problemes (*si s'escau*)	Resultats
		conceptes	procediments	Actituds			
2. Agricultura de subsistència i de mercat.	**3, 4, 5**	**1.2.**	**2, 3**	**2, 3, 4**	- Veure un vídeo sobre l'agricultura als països desenvolupats i respondre un qüestionari. - Veure diapositives sobre agricultura als països en vies de desenvolupament i comentar. - Analitzar dos entrevistes a agricultors, un de França i l'altre de Costa Rica. Els alumnes en grups de dos treballaren una entrevista i ompliran una fitxa. Posteriorment en grups de 4 (un grup haurà treballat una entrevista i l'altre grup una altre), compararan els resultats obtinguts i ompliran una fitxa. - Elaboració d'un text comparant les característiques dels dos tipus d'agricultura seguint una pauta donada. - Autocorrecció del text a partir d'una fitxa Material: - Vídeo: "L'agricultura a la CEE. L'horl l'any 2000". - Diapositives sobre agricultura a països subdesenvolupats. - Entrevistes a agricultors i fitxes per buidar aquestes entrevistes. - Esquema per elaborar el text. - Graella de autocorrecció		Els resultats obtinguts amb aquesta activitat són força satisfactoris, ja que permet treballs amb materials molt diversos i el treball en grup i e treball de reflexió individual d'autocorrecció.

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
3. **Noves tendències de la localització industrial.**	**5, 6, 7, 11, 12**	**2.1.**	**2,3, 4, 5, 6**	**2,4,5**	- Treballar un text i un esquema sobre l'empresa Nike que es troba a la pàgina 165 del llibre de text. - Treballar altres textos sobre les causes de les noves localitzacions industrials i les seves conseqüències sobre els països del Tercer Món. - Elaboració de les pautes per elaborar un text descriptiu, explicatiu, justificatiu i argumentatiu sobre la localització industrial. Aquestes pautes seran elaborades pels alumnes en grups de 4, i posteriorment es farà una posada en comú per tal d'elaborar una única pauta - Finalment, els alumnes en grups de 4-5 buscaran informació sobre el treball infantil i hauran de fer una breu exposició a classe explicant on hi ha més explotació infantil, quins tipus d'explotació infantil hi ha, quines són les causes que expliquen aquesta situació, quins són els responsables i què es podria fer per evitar aquesta situació. Material: - Text i esquema pàgina 165 llibre de text. - Textos, gràfics i dibuixos sobre la localització industrial i la deslocalització de la producció.		

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
4. El comerç internacional actual: Comerç just?	**8,9, 11, 12**	**3.1, 3.2**	**7, 8**	**3,4,5**	- Els alumnes treballaran diversos textos sobre la composició del preu del plàtan, els criteris del comerç just i el proteccionisme dels països del nord en el cas del sucre - El treball es completarà amb la recerca de més informació i l'elaboració d'un mural sobre el tema. - Tot aquest procés es farà a partir del treball en grup. Material: - Textos d'Intermon-oxfam: - Quant i què es queda el sud? - Criteris de comerç just. - El proteccionisme del nord: el sucre.	Les dades en que es basen els textos que s'han treballat corresponen a l'any 1995. Possiblement, es podrien trobar textos amb dades més actuals.	

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
5. La globalització: cap a un sistema mundial.	**5, 9, 10**	**4**	**2, 3, 9**	**1, 2, 3, 4**	- Detecció d'idees prèvies: de manera oral, a classe es van plantejant diverses preguntes per veure el grau de coneixement que tenen els alumnes sobre el tema. - Lectura d'algun text sobre què és la globalització, les seves causes, conseqüències, ... **Debat:** - Preparació del debat: Es van dedicar dos sessions a que els diferents grups que intervenien en el debat poguessin preparar-ho. Cada alumne disposava d'un text per treure la informació necessària per defensar els seus punts de vista. - Realització del debat: tindrà un format televisiu, amb dos presentadors, que introduiran el tema i actuaran com a moderadors; públic que tindrà un temps (15-20 minuts) al final del debat per plantejar preguntes o bé donar la seva opinióp; i dos grups, un defensarà la globalització i l'altre no. - Cada membre del grup es presentarà amb un nom fictici i un càrrec: Membre d'una ONG, membre del Banc Mundial, del FMI, periodista... - Acabat el debat, cada alumne elaborarà un text en el qual faci una descripció, explicació, justificació i argumentació sobre el tema de la globalització, seguint una pauta donada. Material: - Textos sobre la globalització, el Fòrum de Davos i el Fòrum de Porto Alegre.	El tema, és complex i a més els textos que es van donar als alumnes (tot i ser de diaris o de llibres de text), presentaven dificultats, per la qual cosa s'han de reduir i simplificar per tal que els alumnes puguin extreure de manera més fàcil les idees	El resultat del debat va ser força negatiu, ja que pràcticament no hi va haver debat, sinó que els diferents participants es van limitar a exposar les seves raons però sense ser capaços de rebatre als altres i per tant fer un autèntic debat. Penso que la solució a problema està en dedicar alguna sessió més a treballar el tema i a preparar el debat reduir i simplificar els textos per fer-los més entenedors. (En el material que s'ha presentat, la majoria dels textos han estat reduïts simplificats). Tot i això, també s'ha d'indicar que els textos elaborats pels alumnes deixen veure un coneixements que en el debat no es van posar de manifest.

Anàlisi i valoració dels objectius de recerca

Objectius d'aprenentatge (Conceptuals i procedimentals)	Objectius recerca	Activitats
1.Verbalitzar el què saben o el què creuen saber sobre l'agricultura de subsistència i de mercat i sobre la globalització. 2. Comunicar i pactar, els sabers que aprendrem del tema i el que aprendrem a fer.	**1. Analitzar les característiques del diàleg a classe** a. Analitzar les característiques del diàleg entre la mestra i els estudiants per fer . aflorar les percepcions que els alumnes tenen sobre les migracions . b. Consensuar els temes a treballar, i explicitar que hem d'aprendre a parlar i escriure ciències socials: Descriure, explicar, justificar i argumentar	Diàleg de la professora amb tot el grup classe: - Activitats 2 i 5 de la graella descriptiva de la unitat didàctica.
3. Consensuar què entenem per: descripció, explicació, justificació i argumentació 4. Entendre les causes de les noves localitzacions industrials i les seves conseqüències sobre els països del Tercer Món.	**2. Dissenyar, consensuar i validar les bases d'orientació i les pautes de treball** a. Dissenyar les bases d'orientació de cadascuna de les tipologies textuals. Consensuar les pautes de treball amb els estudiants. b. Validar les bases d'orientació proposades i les pautes consensuades, per elaborar els textos a partir del material que cada estudiant treballa	- Activitat 3 de la graella descriptiva de la unitat didàctica.
5. Analitzar diversos textos que ens permetin aprofundir en el tema de la globalització des de diversos punts de vista, per tal de poder elaborar raons i arguments complets i pertinents.	**3. Preparar el debat. Aprofundir en el coneixement del tema** a. Proposar estratègies didàctiques i activitats per aprofundir en el coneixement del tema i tenir raons i arguments fonamentats per justificar, interpretar i argumentar.	- Activitat 5 de la graella descriptiva de la unitat didàctica.
6. Saber argumentar els punts de vista i donar raons sobre les diverses posicions respecte del tema de la globalització tant a favor com en contra	**4. Fer i analitzar el debat** a. Pactar una base d'orientació per la preparació immediata del debat. Orientar la manera de formular un punt de vista i les raons o els arguments que el fonamenten b. Valorar la tipologia d'arguments o raons , així com la seva pertinença i completesa	- Debat del grup classe: El debat s'estructurarà com un debat televisiu amb presentadors, participants en el debat i públic.
8. Elaborar una síntesi general del debat	**5. Anàlisi dels textos finals** a. Valorar la completesa i la pertinença, pel que fa al tema i a les competències lingüístiques que utilitza. b. Valorar la correcció del text pel que fa a l'estructura.	- Elaboració d'un text de manera individual en el qual es faci una descripció, explicació, justificació i argumentació sobre el tema de la globalització.

Objectiu 1

Analitzar les característiques del diàleg a classe.

La utilització del diàleg obert amb el grup classe per tal de detectar el que saben els alumnes sobre el tema proposat es va realitzar en dos fases de l'experimentació:

En primer lloc es va realitzar abans de començar a treballar el tema de l'agricultura, en el qual, es volia incidir en les diferències entre l'agricultura de mercat i de subsistència. es passarà un vídeo sobre l'agricultura als països desenvolupats "L'AGRICULTURA A LA CEE. L'HORT L'ANY 2000" amb un qüestionari sobre el mateix i posteriorment es passaran i es comentaran unes diapositives sobre l'agricultura als països subdesenvolupats. El treball sobre aquests dos tipus d'agricultura es va completar amb l'anàlisi de dos textos que corresponen a dos entrevistes realitzades a un agricultor de Costa Rica i un altre de França, a partir dels quals els alumnes han de treballar en grups de dos, de quatre i de manera individual, elaborant finalment un text a partir d'un guió donat i que posteriorment s'avaluarà a partir d'una fitxa d'autocorrecció.

Valoració: En un principi, els alumnes no tenen unes nocions clares sobre que significa agricultura de mercat o de subsistència i de quines poden ser les seves característiques, però una vegada encetat el diàleg, a mida que anaven sorgint idees i els alumnes desenvolupaven els conceptes sobre aquestes agricultures es podia observar que els seus coneixements eren bastant amplis. Aquest fet, va quedar palès de manera molt més evident quan després de veure el vídeo sobre l'agricultura de mercat i fer un qüestionari per fixar conceptes vam passar a parlar en exclusiva de l'agricultura de subsistència abans de passar les diapositives, ja que entenien de forma força clara que aquesta agricultura era el contrari de l'agricultura de mercat.

En segon lloc, també es va realitzar aquest diàleg inicial en la detecció d'idees prèvies sobre el tema de la globalització abans de començar a preparar el debat. Aquesta vegada, el professor va anant plantejant diverses preguntes de manera oral a la classe, com per exemple:

- . Què és la globalització?
- . Quins són els grups antiglobalització? Què pretenen?
- . Quins són els globalitzadors? Què pretenen?
- . què és el Fòrum econòmic de Davos? Què és el fòrum social de Porto Alegre?
- .Heu sentit parlat d'alguna manifestació antiglobalització?
- . Etc.

Valoració: En aquest cas, el diàleg no va ser tan positiu, ja que els coneixements previs sobre el tema eren molt escassos i no va ser un diàleg gaire motivador pels alumnes, per la qual cosa, seria millor plantejar el diàleg a partir d'un qüestionari per escrit que els alumnes puguin treballar primer en petit grup, buscant fins i tot informació en el llibre de text, per després iniciar un diàleg entre el conjunt de la classe.

Objectiu 2

Dissenyar, consensuar i validar les bases d'orientació i les pautes de treball.

Abans de començar a treballar en l'elaboració d'una base d'orientació, es va treballar el guió amb el qual es va elaborar el text sobre l'agricultura de subsistència i de mercat, ja que en aquell guió es tenia com a punt de partida les preguntes:

a. Què passa?

b. Per què passa?

c. Quines són les raons?

d. Què penses?

Amb això es pretenia que l'alumne fos capaç d'entendre, assimilar i consensuar que vol dir descriure, explicar, interpretar i argumentar.

A continuació, es donava una graella amb una sèrie de preguntes genèriques (annex 1) a partir de les quals els alumnes en petits grups s'haurien de plantejar preguntes concretes sobre el tema que ens ocupava que era el de la localització industrial, i concretament l'exemple de l'empresa Nike. Una vegada que cada grup havia treballat aquestes preguntes, es feia una posta en comú on cada grup exposava els seus resultats, el professor anava anotant a la pissarra i a partir d'aquí s'elaborava una pauta a seguir per tot el grup a l'hora de fer un text descriptiu, explicatiu, justificatiu, i argumentatiu sobre el problema de la localització industrial a partir de l'exemple de la Nike. (annex 2)

- Quin és el problema? - En què consisteix?	- Explica què passa? - Quins tipus de causes intervenen? - Quines conseqüències té? - A quins col·lectius o grups humans afecta?	- En quines teories o coneixements es fonamenta? - Amb quina problemàtica més global té a veure? - Quines són les causes profundes?	- Què en penseu? - Quines raons justifiquen el vostre punt de vista? - Quines solucions o alternatives proposeu?

DESCRIPCIÓ	EXPLICACIÓ	JUSTIFICACIÓ	ARGUMENTACIÓ
- Què és Nike? - A què es dedica? - On es situen les seves fàbriques? - Treballen nens en aquestes fàbriques? - Quant cobren els treballadors de Nike? - Quins són els	- Per què Nike situa les seves fàbriques en països subdesenvolupats? - Per què hi ha treball infantil en aquests països? - Per què els seus sous són tan baixos? - Per què hi ha aquesta	- Quins són els responsables d'aquesta situació d'explotació laboral? - Quina relació hi ha entre l'explotació laboral i la confrontació països rics i pobres? - Quines són les causes profundes de la situació de pobresa	- Quina és la meva opinió sobre aquesta situació? - Quines són les raons per expressar aquesta opinió? - Quines solucions es poden proposar?

DESCRIPCIÓ	EXPLICACIÓ	JUSTIFICACIÓ	ARGUMENTACIÓ
ingressos anuals de Nike?. - Quina és la situació laboral dels treballadors?	diferència entre els sou del treballador i el preu final del producte? - Per què la situació laboral dels treballadors en aquests països és tan dolenta?	situació de pobresa dels països del Tercer Món?	

Objectiu 3

Preparar el debat. Aprofundir en el coneixement del tema

Per tal de poder preparar el debat de manera que l'alumnat tingui un bon coneixement del tema per poder interpretar, justificar i argumentar es van treballar diversos textos per tal que els alumnes tinguessin una base teòrica per saber què és la globalització, en què consisteix, quins grups en prenen part a qui i com afecta.

Preparació del debat

El debat seguirà un format televisiu, amb presentadors, participants en el debat i públic. Així, es dividirà la classe en 5 grups:

1. Dos presentadors

2.Un grup d'alumnes 5-6 que participaran en el debat defensant les idees dels grups antiglobalització

3.Un grup d'alumnes 5-6 que participaran en el debat defensant les idees dels grups globalització

4.El públic, que es dividirà en dos grups amb els alumnes restants.

- Cada alumne tindrà un text) que parlarà sobre el tema. S'haurà de llegir el text de manera acurada i extreure la informació que cregui convenient. En el cas del presentadors tindran uns textos sobre la globalització i sobre el fòrum econòmic de Davos i el fòrum social de Porto Alegre a partir dels quals hauran de preparar la presentació del debat i alguna pregunta per començar el debat i per realitzar al llarg del debat si és necessari; Els grups participants en el debat hauran de buscar en els seus textos els elements favorables a les seves posicions i els arguments que els puguin servir per atacar les idees dels seus adversaris; En el cas del públic, hauran de busca preguntes per realitzar als participants en el debat.

  Un cop llegits els textos de manera individual, els alumnes es posaran el grup per tal de prepara el debat.

Realització del debat

- Els presentadors, que tindran un nom inventat, hauran de presentar el debat introduint que és la globalització i que són el fòrum de Davos i Porto Alegre, i

plantejaran la pregunta per començar el debat. Al llarg del debat, hauran d'actual també com a moderadors.

- Al principi del debat cada integrant dels dos grups es presentaran amb un nom i càrrec triat per ells (per exemple: empresaris, periodistes, membres d'ONG, membres del FMI, del Banc Mundial...).
- Al final del debat s'han de deixar uns 15 minuts per tal que el públic pugui participar en el debat, plantejant preguntes o bé donant la seva opinió

Objectiu 4
Fer i analitzar el debat

El debat com a tal no va existir, ja que els participants es van limitar a exposar les seves raons però sense ser capaços de rebatre als altres i per tant fer un autèntic debat.

En una xerrada amb el grup posterior al debat, aquest va indicar que el tema els era força complicat per tal de poder buscar com rebatre les afirmacions que feien els membre de l'altre grup i que per això pràcticament no hi havia existit debat.

Penso que la solució al problema està en dedicar alguna sessió més a treballar el tema i a preparar el debat i reduir i simplificar els textos per fer-los més entenedors.

(En el material que s'ha presentat, la majoria dels textos han estat reduïts i simplificats).

Per tant, el resultat del debat va ser força negatiu. Tot i això, també s'ha d'indicar que els textos elaborats pels alumnes deixen veure un coneixements que en el debat no es van posar de manifest.

Objectiu 5
Anàlisi dels textos finals.

	Aspectes positius i negatius de la globalització	Localització industrial. L'empresa Nike	L'agricultura a països diferents
TÍTOL **S'ajusta al tema?**	Si	Si	No
Es creatiu? *	No	No	No
PRESENTACIÓ DEL TEXT. **Situa el tema?**	Si	Si	Si
Com?			

	Aspectes positius i negatius de la globalització	Localització industrial. L'empresa Nike	L'agricultura a països diferents
Descripció	X	X	X
Enumeració			
Explicació			
Generalització			
GRAU DE CONEIXEMENT DEL TEMA			
Descripció. És completa?	Si	Si	Si
Explicació. És completa?	Bastant, però no totalment	És una explicació força embolicada	No gaire, falta algun element
Justificació. És pertinent? És completa?	 Si Si	 Si Si	 Si No
GRAU D'IMPLICACIÓ			
Interpretació de la situació És pertinent?	Si	No	És una interpretació mínima i poc pertinent
És completa	Si	No	No
Interpretació de les alternatives És pertinent?	No dóna alternatives, ja que indica que és perfecte	No	No
És completa?		No	No
CLASSIFICACIÓ DEL TEXT	És un text que es podria classificar bàsicament com justificatiu i interpretatiu	És bàsicament un text descriptiu i amb un cert grau de justificació.	Es tracta d'un text bàsicament descriptiu

Valoració dels textos

Els tres textos aquí analitzats corresponen a tres moments de desenvolupament de la unitat didàctica:

- El text sobre la globalització es situaria a final de la unitat didàctica i correspondria a un text que es va realitzar després d'intentar realitzar un debat sobre el tema, que ja s'ha explicat anteriorment. Aquest text, mostra com ja he indicat anteriorment que el grau de coneixement sobre el tema que no es va manifestar en el debat oral, si que es manifesta a nivell dels textos escrits que es van elaborar per part dels alumnes.

- El text sobre l'empresa Nike es va realitzar a la part central de la unitat didàctica a partir d'una base d'orientació que havia estat elaborada i consensuada pels alumnes a partir d'una proposta inicial del professor.

- El text sobre l'agricultura es va realitzar a l'inici de la unitat didàctica a partir d'un guió elaborat pel professor amb l'objectiu de fer un text descriptiu, explicatiu, justificatiu i interpretatiu.

Títol:

En dos dels tres textos es considera que el títol s'ajusta al tema i ens indica que es tractarà en el text. Al tercer text, es considera que no s'ajusta al tema.

Pel que fa a la creativitat, no es considera que cap dels tres sigui creatiu, ja que indiquen el tema genèric sobre el qual s'ha treballat.

Presentació del tema:

S'ha valorat que tots tres textos situen el tema en la seva presentació, però a nivell únicament descriptiu, sense que en aquesta presentació hi hagi cap tipus d'explicació.

Grau de coneixement del tema:

Pel que fa al grau de coneixement del tema, veiem que tots tres tenen una descripció completa, la qual cosa mostra que aquest nivell que per altra banda és el més senzill sembla ja adquirit pels alumnes.

L'explicació ens tots tres casos no és totalment completa i fins i tot segons com en algun text està poc clara.

La justificació és pertinent en tots tres casos, però no es completa en els tres.

Grau d'implicació:

Pel que fa al grau d'implicació de l'alumne, es a dir, l'opinió que l'alumne té sobre el tema que es treballa i com ha estat reflectida en el text, podríem considerar que en general aquesta és baixa, ja que al text sobre la localització industrial pràcticament no existeix, al text sobre l'agricultura és mínima i només al text sobre la globalització es dóna una interpretació de la situació, encara que no es donin alternatives, per considerar que és perfecte.

Una possible explicació a aquest fet, es que el text sobre la globalització es va elaborar després d'un treball per fer un debat sobre el tema, aspecte que crec que afavoreix que l'alumne pugui desenvolupar millor la seva opinió personal sobre el tema.

Classificació del text:

Partint d'una classificació en quatre apartats (descriptiu, explicatiu, justificatiu i interpretatiu), tots tres textos són força descriptius. El text sobre l'agricultura es quedaria bàsicament en aquest nivell, ja que els altres aspectes tenen poc pes dins del text. El text sobre la localització industrial es pot considerar descriptiu-justificatiu, ja que d'ona un conjunt de raons que són bastant completes i pertinents sobre la situació plantejada. El text sobre la globalització, es pot considerar justificatiu-interpretatiu, ja que ens dóna raons i argumenta diversos aspectes favorables a la globalització.

Títol de la unitat	**L'explotació laboral infantil**
Nivell	**3r d'ESO**
Nom del centre	**IES Escola Industrials (Sabadell)**
Nom del professor	**Dolors Bosch, Montserrat Casas i Neus González**

Context de l'experiènica

La proposta d'unitat didàctica que es presenta recull una experiència realitzada a tres grups de 3r curs d'ESO a l'IES Escola Industrial (Sabadell) durant el curs 2001-2002.

En aquesta experiència es pretenia experimentar algunes estratègies bàsiques per ensenyar i aprendre les habilitats cognitivolingüístiques de: descriure, explicar, justificar, interpretar i argumentar.

Entorn del centre

L'IES Escola Industrial de Sabadell està ubicat en la zona cèntrica de Sabadell. Té més de mil estudiants. Els estudiants són del barri, però també hi ha alguns procedents de zones perifèriques, especialment del barri de Torre Romeu

Característiques del grup classe

L'experiència es va realitzar amb tres grups de 17 estudiants cadascú de tercer d'ESO. La composició dels grups-classe és heterogènia per decisió expressa del centre, amb diversitat de ritmes d'aprenentatge i diversitat d'interessos. Aquesta diversitat permet que els estudiants amb certes dificultats aprengui dels seus companys a través del treball cooperatiu i de grup, i alhora, aquells que no tenen dificultats aprenen a viure, a comprendre i a respectar la diversitat.

Als tres grups hi havia estudiants de la Unitat d'Adaptació Curricular (UAC). La classe estava organitzada en grups de treball heterogenis, de 4 a 5 estudiants, amb diversitat de ritmes d'aprenentatge, d'equilibri entre sexes i de diversitat

d'interessos. Això significa que els grups de treball es van organitzar a proposta de les professores.

Ubicació temporal dins del curs: programació i duració de la unitat didàctica

Es va realitzar en el curs 2001-2002 aprofitant un crèdit variable anomenat "La Geografia dels Conflictes. Educació per la Pau", realitzat al llarg del tercer trimestre.

En la primera part del trimestre, totes les classes van treballar el mateix conflicte: "L'explotació laboral infantil", i es van donar les pautes de com treballar un conflicte. Es van dedicar 14 hores lectives al seu desenvolupament

En la segona part, els estudiants havia de triar i proposar un conflicte o problema social rellevant per al seu estudi. Aquest cop, els grups es van organitzar lliurement segons el conflicte que pretenien treballar, cosa que va implicar que els grups es configuressin segons les afinitats i els interessos personals.

Antecedents del grup respecte d'aquesta experimentació

Aquest crèdit es realitza des de fa anys, encara que la selecció dels conflictes, o dels problemes, canvia cada curs en funció dels interessos dels estudiants i de la problemàtica sociopolítica del moment. Però malgrat tot, l'eix vertebrador sempre és el conflicte com a concepte social clau que serveix per estudiar problemes socialment rellevants i significatius pels estudiants. Però pel que fa a aquests grups-classe en concret, era el primer cop que treballaven les habilitats cognitivolingüístiques. Però, si estaven acostumats a funcionar en grups de treball (treball cooperatiu), perquè una de les professores havia estat amb ells a 1r d'ESO, on també es treballava així.

Objectius

1. Distingir entre treball i explotació laboral i entendre les característiques del conflicte que genera l'explotació laboral infantil.
2. Comprendre les causes i les conseqüències de l'explotació laboral infantil.
3. Saber justificar i interpretar amb raons pertinents completes i convincents per què hi ha explotació laboral infantil.
4. Saber argumentar els punts de vista o les idees dels diferents agents que intervenen en el conflicte.
5. Analitzar i entendre com actuen els diferents organismes internacionals per intentar resoldre aquest conflicte.
6. Proposar actuacions individuals i col·lectives per erradicar l'explotació laboral infantil.
7. Fomentar el treball en grup i la participació a classe.

Continguts

Conceptuals

1. Què s'entén per explotació laboral infantil? Diferències més importants entre el treball dels nens i nenes i l'explotació laboral infantil. Causes i

conseqüències de l'explotació laboral infantil. L'explotació laboral infantil al mon. Hi ha hagut explotació infantil en altres moments de la historia? (recordem els nens i les nenes treballant a les fàbriques tèxtils del Vallès).

2. Per què diem que l'explotació laboral infantil és un conflicte? Lesiona els Drets dels Infants? Què es pot fer per lluitar contra l'explotació laboral infantil? Intervencions de les administracions, d'organitzacions no governamentals (ONG) i de campanyes de participació ciutadana. Alternatives a l'explotació: Comerç just.

    7. Hi ha maneres de veure i d'entendre l'explotació laboral infantil segons els diferents implicats en aquest conflicte?

Procedimentals

1. Comprensió i elaboració de mapes temàtics.
2. Recerca, selecció i classificació d'informació.
3. Comprensió, interpretació i síntesi de textos escrits.
4. Redacció de textos descriptius, explicatius, justificatius i interpretatius .
5. Comprensió i relativització de punts de vista diferents sobre un mateix problema .
6. Argumentació de les opinions personals i de grup.

Actitudinals

1. Conscienciació i sensibilització sobre la situació de marginació, explotació i injustícia dels nens i nenes.
2. Rebuig a les desigualtats i a les injustícies i capacitat de prendre compromisos personals i col·lectius d'intervenció.
3. Valoració positiva dels Drets dels Infants i dels Drets Humans.
4. Respecte per les opinions i maneres de pensar dels altres.
5. Participació i responsabilitat en el treball en grup.

Curs: 2001-2002 Nivell: 3r ESO Nom del centre educatiu: IES Escola Industrial

Professor-a: Dolors Bosch, Montserrat Casas, Neus González Població: Sabadell

Finalitat/s de la unitat didàctica

Conscienciar i sensibilitzar sobre la situació de marginació, explotació i injustícia que pateixen milers d'infants al Planeta

Activitat (*només el títol*)	Objectius d'aprenentatge (*només referenciats*)	**Continguts** (*només referenciats*)			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** (*si s'escau*)	**Resultats**
		Concep-tes	**Procedi-ments**	**Acti-tuds**			
1. **Detecció d'idees prèvies: qüestionari individual**	*Verbalitzar el què saben o creuen què saben sobre l'explotació laboral infantil*	--	--	--	- Individualment, cada estudiant emplena per escrit el qüestionari. - Es comenta oralment les respostes en el grup-classe, i es van introduint alguns continguts que es treballaran al llarg de la unitat didàctica. Material: fotocòpies del qüestionari.	Cap destacable	Els estudiants tenen una visió molt simple, senzilla i acotada de la vivència dels infants explotats. No consideren e conflictes en la seva globalitat.

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		Concep-tes	**Procedi-ments**	**Acti-tuds**			
2. Comunicació d'objectius	*Comunicar i pactar (si s'escau) el que aprendrem*	--	--	--	- Es comenta oralment en el grup-classe la proposta d'objectius conceptuals, procedimentals i actitudinals i es consensua. Material: fotocòpia dels objectius en forma "aprendrem a...".	Cap destacable	Es va aconseguir la implicació dels estudiants en el seu prop aprenentatge
3. Realització de les "Bases d'orientació"	*Consensuar què entenem per descripció, explicació, justificació i interpretació*	*Les habilitats cognitivolingüístiques*	*Elaboració de pautes per realitzar les produccions escrites*	*El consens com a eina que facilita i possibilita el treball en grup*	- En grups de treball (4-5 estudiants) s'intenta establir el què és i el què no és cadascuna de les habilitats cognitivolingüístiques. - En grup de treball s'intenta consensuar els passos bàsics a seguir per fer un text (=Bases d'orientació). Material: fotocòpia de la graella "Què és, què no és".	La percepció inicial és que sembla que s'està fent una classe de llengua i no de ciències socials	Es va constatar que la descripció, l'explicació, la justificació i la interpretació no són sinònims.

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		Concep-tes	**Procedi-ments**	**Acti-tuds**			
4. Elaboració dels textos descriptius, explicatius, justificatius i interpretatius sobre la Savita, el Ben, el Marcelo i la Dori.	1 2 7	1	3 4	1 5	- Individualment, cada estudiant fa un text descriptiu, explicatiu, justificatiu i interpretatiu a partir del seu material. - En el grup de treball cada estudiants exposa els seus textos i els problemes que ha trobat. Material: cada estudiant del grup de treball té la fotocòpia de la vida d'un dels personatges (Ben, Dori, Savita i Marcelo).	Es va demanar que fessin textos diferents, però és preferible fer un únic text on els paràgrafs marquin la diferència entre descripció, explicació, justificació i interpretació.	Els mateixos estudiants van constatar que per fer el text justificatiu ens va faltar més informació.
5. Revisió dels textos elaborats	1 2 7	1	3 4	5	- Es formen grup nous, reunint-se els estudiants que han treballat el mateix text-personatge i posen en comú els textos. - Els reelaboren per acabar fent un, que hauria de ser el millor possible. Material: els textos que cada estudiant ha produït.	Cap destacable.	Els estudiants van adonar-se de les diferències entre la descripció, l'explicació, la interpretació i la justificació. I ho posen en pràctica.

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		Concep-tes	**Procedi-ments**	**Acti-tuds**			
6. Elaboració d'un mapa temàtic sobre l'explotació laboral infantil al món, per sectors.	1 2	1	1 2	1	- Individualment, cada estudiant confecciona un mapa temàtic sobre l'explotació laboral infantil, a partir de la informació que té. Material: fotocòpia del planisferi de Peters, fotocòpia de les dades estadístiques que es disposen i textos sobre la distribució per sectors de l'explotació laboral infantil.	Cap que sigui destacable	Es va fer un mapa on es representava la situació mundial de l'explotació laboral infantil, força complet.
7. Comparació de les xifres i comentari crític	1 2	1	1 2	1 5	- En grups de treball es comparen els mapes i es completen, amb l'objectiu de millorar-los. Material: els mapes que cada estudiant ha confeccionat.	Cap destacable	Aquesta activitat els va engrescar força i van millorar el mapa amb més informació complementària que van trobar.

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		Concep-tes	**Procedi-ments**	**Acti-tuds**			
8. Presentació i visionat del vídeo "24 hores al dia"	1 2 3 4	1 2 3	2	1 2	- El grup-classe veu el vídeo, tot explicitant que no s'han de prendre notes, perquè l'objectiu és que centrin la seva atenció en les imatges (augmentar el grau d'atenció i de percepció visual). Material: Sala de vídeo i la cinta "24 hores al dia".	Cal tenir en compte les necessitats tècniques i d'espai per veure un vídeo.	Va ser un vídeo massa llarg i de ritme lent. Per tant, caldria fer una selecció i fer un muntatge nou.
9. Realització d'un qüestionari i comentari posterior	1 2 3 4	1 2 3	2 5	1 2	- Individualment, han de respondre al qüestionari, immediatament després de veure el vídeo. - En el grup-classe es comenten oralment les respostes que cada estudiant ha fet, per poder completar el màxim possible les respostes donades. Material: fotocòpia del qüestionari.	No va donar temps de fer-ho, i es va decidir incorporar-ho a l'activitat núm. 10	Es van ampliar els coneixements de les diverses cares de l'explotació laboral infantil i la postura de l'OIT.

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		Concep-tes	**Procedi-ments**	**Acti-tuds**			
10. Anàlisi de la vulneració dels Drets dels Infants	1 3	2	2 3 5	1 3	- En grups de treball, llegir i analitzar la Declaració dels Drets de l'Infant. - En grup de treball, valorar quin o quins de tots els drets es vulneren en cadascun dels casos presentats. - En el grup-classe es comenten oralment els resultats obtinguts per cada grup de treball. Material: fotocòpia de la Declaració dels Drets de l'Infant i fotocòpia dels diferents casos d'explotació laboral infantil.	Cap destacable	Es va constatar que l'explotació laboral infanti vulnera tots els Drets dels Infants, excepte e dret a tenir nom (tots els infants en tenen un)
11. Anàlisi de les alternatives a l'explotació laboral infantil: el comerç just	5 6 7	2	2 3	2	- En grups de treball, analitzar les diverses alternatives que les ONG proposen a l'explotació laboral infantil. - En el grup-classe valorar oralment les diferents alternatives que existeixen. Material: fotocòpia de diferents materials d'ONG, campanyes, etc.	Les respostes tendeixen a ser "políticament correctes".	Accepten els principis de comerç just i el boicot a empreses que practiquer l'explotació labora infantil, però es distancien quan els implica renunciar a la seva "realitat consumista'

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		Concep-tes	**Procedi-ments**	**Acti-tuds**			
12. Elaboració d'un mural sobre l'explotació laboral infantil amb tot el material recollit fins al moment (no es va fer)	*Aquesta activitat no es va fer per falta de temps*	--	--	--	--	--	--
13. Preparació i realització del debat (empresaris, infants explotats, ONG, societat civil)	4 5 6 7	3	5 6	4 5	- Cada grup de treball, que interpreta a un dels agents implicats en l'explotació laboral infantil, ha de preparar els seus arguments per defensar el seu posicionament davant de la resta Material: tot el dossier treballat fins al moment, i més material complementari que poden portar els estudiants.	Els és relativament fàcil preparar-se els arguments del seu posicionament, però tenen problemes per contraargumentar	Van ser capaços de trobar i explicitar arguments per defensar el seu posicionament

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		Concep-tes	**Procedi-ments**	**Acti-tuds**			
14. Elaboració d'un article periodístic sobre l'explotació laboral infantil	*Tots, és una activitat d'avaluació sumativa*	*Tots*	4 5 6	2 3	- Individualment, cada estudiant ha de redactar un article periodístic a partir d'un breu guió orientatiu sobre l'explotació laboral infantil, on apareguin les causes, les conseqüències, alternatives... i especialment la seva interpretació. El text comença a fer-se a l'aula, però s'haurà d'acabar a casa. Material: fotocòpia del guió orientatiu.	Cap destacable	Els textos són força bons, ja que es pot comprovar el domini de les habilitats cognitivolingüístiques i el grau de coneixement sobre l'explotació laboral infantil
15. Elaboració d'un qüestionari final de reflexió	*Aquesta activitat no es va fer per falta de temps*	--	--	--	--	--	--

Anàlisi i valoració dels objectius de la recerca

Objectius d'aprenentatge (Conceptuals i procedimentals)	Objectius recerca	Activitats
1. Verbalitzar el què saben o el què creuen saber sobre l'explotació laboral infantil 2. Comunicar i pactar, els sabers que aprendrem del tema i el que aprendrem a fer.	**1. Analitzar les característiques del diàleg a classe** a. Analitzar les característiques del diàleg entre la mestra i els estudiants per fer aflorar les percepcions que els alumnes tenen sobre l'explotació laboral infantil. b. .Consensuar els temes a treballar, i explicitar que hem d'aprendre a parlar i escriure ciències socials: Descriure, explicar, justificar, interpretar, justificar i argumentar	Diàleg de la professora amb tot el grup classe
3. Consensuar què entenem per: descripció, explicació, justificació i interpretació 4. Entendre les característiques del conflicte que genera l'explotació laboral infantil i comprendre les seves causes i les seves conseqüències. 5..Aprofundir en la comprensió de l'explotació laboral infantil. Entendre les característiques de cada tipologia textual	**2. Dissenyar, consensuar i validar les bases d'orientació i les pautes de treball** a. Dissenyar les bases d'orientació de cadascuna de les tipologies textuals. Consensuar les pautes de treball amb els estudiants. b. Validar les bases d'orientació proposades i les pautes consensuades, per elaborar els textos a partir del material que cada estudiant treballa	- Treball en grup reduït (3-4 estudiants). Elaborar les pautes per redactar els textos. - Treball individual: Elaboració dels textos: descriptiu, explicatiu, justificatiu i interpretatiu - Treball en grup reduït. Revisar els textos fets individualment. Elaborar un text escrit en grup
6.Aprofundir en la comprensió de l'explotació laboral infantil. Era necessari buscar més informació, per poder elaborar raons i arguments complets i pertinents.	**3. Preparar el debat. Aprofundir en el coneixement del tema** a. Proposar estratègies didàctiques i activitats per aprofundir en el coneixement del tema i tenir raons i arguments fonamentats per justificar, interpretar i argumentar.	Veure les activitats 6, 7, 8, 9, 10, de la graella resum de la Unitat Didàctica
7. Saber argumentar els punts de vista, les idees i les actuacions dels diferents agents que intervenen en el conflicte. Proposar actuacions individuals i/o col·lectives per eradicar l'explotació laboral infantil.	**4. Fer i analitzar el debat** a. Pactar una base d'orientació per la preparació immediata del debat. Orientar la manera de formular un punt de vista i les raons o els arguments que el fonamenten b. Valorar la tipologia d'arguments o raons , així com la seva pertinença i completesa	-Cada grup de treball representa un dels agents implicats en el conflicte i prepara el debat des de la seva perspectiva. -Realització del debat,
8. És una síntesi general del tema treballat.	**5. Anàlisi dels textos finals** a. Valorar la completesa i la pertinença, pel que fa al tema i a les competències lingüístiques que utilitza. b. Valorar la correcció del text pel que fa a l'estructura.	Activitat d'avaluació

Objectiu 1

Analitzar les característiques del diàleg a classe

És convenient començar els temes a partir d'un diàleg obert amb tot el grup classe. Aquest diàleg te dues funcions, la primera és fer aflorar i detectar el que els estudiants saben, i la segona funció és pactar el que no saben i volen saber o el professor creu que han de saber. Es a dir, al final d'aquest diàleg ha de quedar clar on es vol arribar i com s'hi arribarà, per tant els objectius i els continguts. Quedarà confegit l'índex del temes a treballar.

La manera de motivar aquest intercanvi de percepcions, opinions o sabers pot ser molt divers: a través d'un qüestionari previ, a partir d'imatges, de material audiovisual, etc...

En primer lloc plantegem qüestions com: què sabem?, què volem saber?, com ho farem per aprendre allò que no sabem?, on podem trobar més informació?, com ho estudiarem? Com ens organitzem? Qui ens pot ajudar?...

En segon lloc les qüestions han d'anar dirigides a estructurar la informació que es tingui, de manera que aquesta informació es converteixi en aprenentatge significatiu i en coneixement. Les qüestions que han de dirigir el diàleg seran forçosament variades i diferents en funció de l'objecte d'estudi. Però, malgrat les diferències, haurien de respondre a:

- Què?: què és?, què fa?, què diu?, què vol?, què pensa?, què opina?, ...
- Qui?: qui és?, qui ve?, qui intervé?, qui afecta?, qui és queixa?, ...
- On?: on passa?, on va?, on viu?, ...
- Com: com és?, com passa?, com viu?, com se senten?, com ho entenen?, com era abans?, com pot ser en el futur?
- Quan: quan passa?, quan val?, quan vens?, quants són?,
- Per què: per què és així?, per què passa?,...és a dir, tots els "per què" que siguin possibles

Valoració

Com a reflexions generals sobre el diàleg inicial d'un tema hem constatat:

A. Respecte a les característiques del diàleg podem dir:

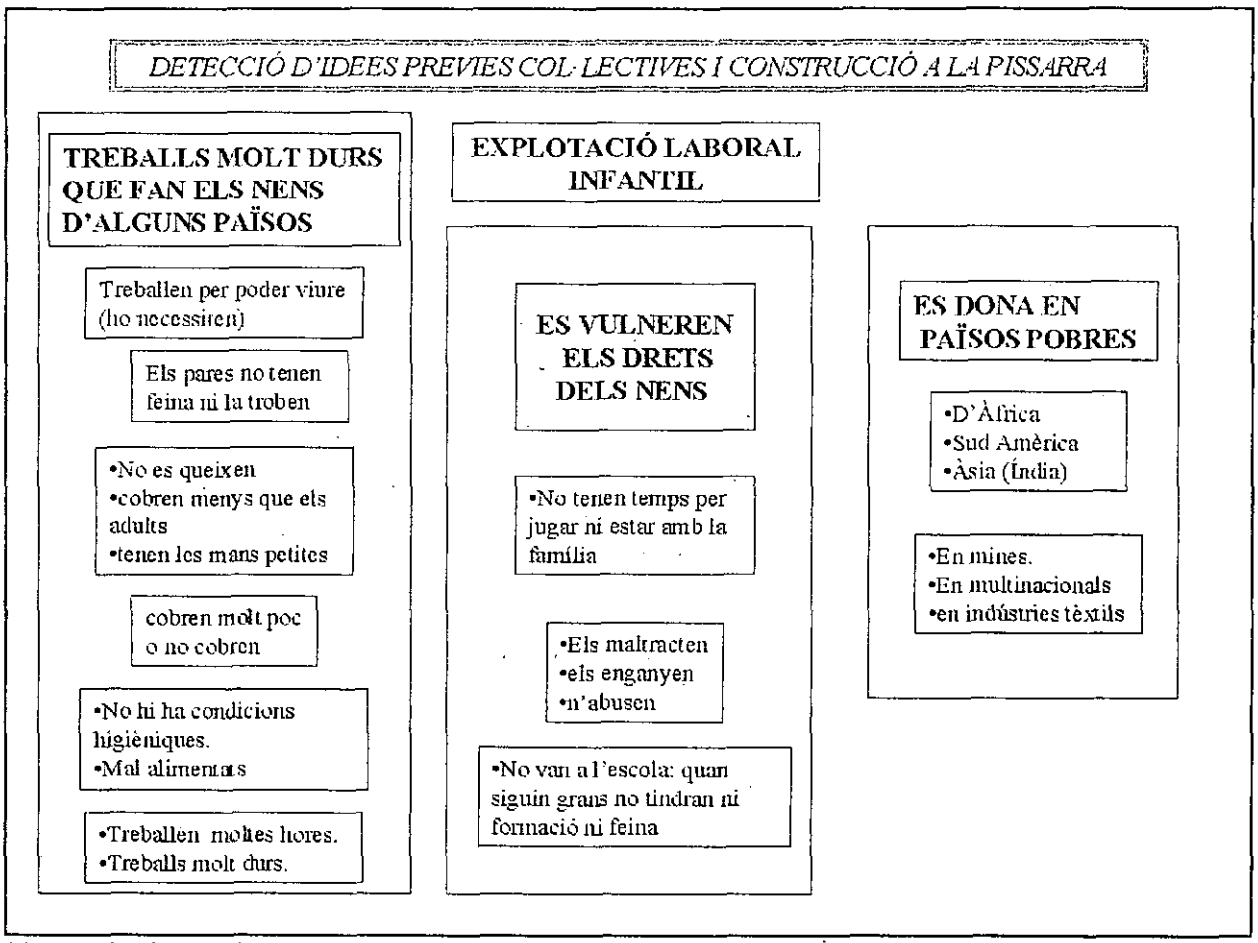
- Aprendre a parlar i a dialogar és fonamental per aprendre ciència i per aprendre a escriure ciència
- El professor ha de portar el diàleg molt pensat i molt preparat per poder-lo dirigir cap a on convingui
- Ha de ser un diàleg obert i motivador, de manera que convidi a participar a tots els estudiants

- Ha de promoure les respostes i les preguntes dels estudiants
- S'han de plantejar les qüestions clares perquè les entengui tothom i per tant tots els estudiants puguin participar
- Cal recollir totes les intervencions dels nois i noies i integrar-les en el discurs general
- Han de quedar interrogants oberts, dubtes per aclarir, aspectes per estudiar, interessos per recollir i temes per treballar.
- Cal que el professor apunti a la pissarra els temes que van sortint durant el diàleg, els relacioni i els organitzi

Detecció d'idees prèvies

La detecció d'idees prèvies consisteix que el professor juntament amb el grup-classe van construint una mena de mapa semàntic.

A mida que els estudiants van dient en veu alta aquells conceptes que creuen que estan relacionats amb el tema a treballar, el professor ho va apuntant a la pissarra, tot intentant que aquells que hi estan relacionats quedin més o menys vinculats físicament a la pissarra.

L'objectiu és ajudar a què els estudiants vagin establint relacions amb una certa coherència i ordre, des del primer moment.

A continuació, els estudiants han de copiar el mapa semàntic, que ha sorgit de l'aportació del grup-classe i del professor, i relacionar les idees amb fletxes, amb agrupaments, etc.

A final, s'aconsegueix tenir un primer document de treball, que s'anirà modificant i ampliant al llarg de la unitat didàctica, per al final del procés d'ensenyament-aprenentatge ser capaços de construir-ne un el més complet possible.

- Cal consensuar amb tots els estudiants els aspectes que es treballaran del tema.
- És una manera de motivar als alumnes i a fer-los conscients del que han d'aprendre, i per tant implicar-los en el seu procés d'aprenentatge

Explotació laboral infantil

Aprendrem a:

a. Saber diferenciar el treball infantil d'explotació laboral infantil.
b. Entendre les característiques del conflicte i conèixer les causes que el provoquen i les conseqüències que genera.
c. Saber justificar i interpretar amb raons pertinents, completes i convincents perquè hi ha explotació laboral infantil arreu del món.
d. Conèixer els diferents agents que actuen e n el conflicte i saber argumentar els seus punts de vista.
e. Analitzar i entendre les tasques que porten a terme els diferents organisme internacionals per resoldre aquest conflicte.
f. Conscienciar-nos i sensibilitzar-nos sobre la situació d'explotació, injustícia i marginació que pateixen milions d'infants als planeta.
g. Implicar-nos i proposar actuacions individuals i col·lectives per solucionar aquest conflicte.
h. Participar de manera activa i positiva en el treball individual en el treball en grup i en els debats.

Comunicació d'objectius d'aprenentatge

El professor presenta al grup-classe allò que considera que és important aprendre i treballar sobre el tema en qüestió.

Aquesta presentació consisteix bàsicament en compartir els objectius (allí on es vol arribar, allò que ens proposem, allò que s'hauria d'aprendre...) i justificar-los. Els objectius d'aquesta activitat són fonamentalment:

fer públic allò que s'ha d'ensenyar i allò que s'ha d'aprendre, per justificar-lo i matisar-lo –si s'escau- i d'aquesta fer-los partícips al llarg de tot el procés d'ensenyament-aprenentatge.

implicar-los directament en el procés d'ensenyament-aprenentatge, ja que des del primer moment els objectius són el referent que ha de guiar el desenvolupament de la unitat didàctica.

poder fer una avaluació conjunta tant dels estudiants a títol individual com del grup-classe, per conèixer i analitzar si s'han assolit els objectius i en quin grau.

B. Respecte a les competències lingüístiques, hem constatat que:

- No havien treballat des d'aquesta perspectiva en els cursos anteriors, ni ho treballaven en cap més matèria.
- Alguns alumnes tenien la impressió que feien llengua i que no tocava, perquè estàvem a la classe de ciències socials
- Però malgrat això, els semblava interessant el treball que els proposàvem i es varen implicar en la feina

Objectiu 2

Dissenyar, consensuar i validar les bases d'orientació i les pautes de treball

Per a poder consensuar amb els estudiants què enteníem per descriure, per explicar, per justificar i per interpretar, creiem que era necessari partir d'una base d'orientació o guia de treball. Per tant, havíem preparat una base d'orientació per a cada una de les competències lingüístiques. (Veure a l'annex....)

Aquesta base d'orientació ens adonarem de seguida que era massa complicada pels estudiants, en canvi fou molt útil com a punt de referència del professor. Com es pot veure a la graella descriptiva de la unitat didàctica, es tractava de pactar o de posar-nos d'acord en el que entendríem tots per: descriure, explicar, justificar i interpretar.

Per aconseguir l'acord i perquè els estudiants entenguessin les característiques de cada tipologia de text es va treballar en grups de tres o quatre nois i noies a partir de la següent pauta:

descriure		explicar		justificar		interpretar	
Què és	Què no és	Què és	Què no és	Què és	Què no és	Què és	Què no és

Valoració

Vàrem comprovar les dificultats que tenien per diferenciar cada una de les tipologies, incloses les que aparentment són més fàcils, com són la descripció i l'explicació. ja que són les que normalment es troben en els llibres de text. Veiem alguns exemples extrets de la transcripció del treball en grup:

- *Professora (P). Descriure, què és?*
- *Alumne (A). Explicar una cosa*
- *P. Diguem un exemple*
- *A. Explicar detalladament una cosa, dient les característiques*
- *P. Ara tu has dit "explicar", estem descrivint....*

- *A. Enumerar les característiques*
- .....
- *P. Què vol dir explicar?*
- *A. Explicar una cosa*
- *P. Però ....?*
- *A. És donar a conèixer el tema*
- *P. Per exemple, amb el tema de l'explotació laboral infantil?*
- *A. Hem d'explicar quins tipus de treball hi ha, les conseqüències, els motius*
- .....
- *P. Va, que vol dir justificar?*
- *A. Donar la teva opinió de manera que solidifiqui la conclusió. Solidificar la nostra opinió perquè pensem que és la correcta.*
- .....
- *P. Què és justificar?*
- *A. Donar raons*
- *P. Sí.....?*
- *A. Dir el "per què" del "per què"*

Malgrat les dificultats, varen acordar "que era" i "que no era" cada tipologia textual i cada estudiant va elaborar un text de cada tipologia.. Vegem-ne dos exemples de cada tipologia

Textos descriptius

a. Savita, va ser explotada laboralment en una fàbrica de teixit de la Índia. Treballava, menjava i dormia a la mateixa sala. Si algú intentava fugir el pegaven i els castigaven lligant-los al banc on treballaven. Tant sols menjaven un cop al dia i totes les hores estaven asseguts davant s el teler fent nusos i només tenien tres descansos al dia, per dormir geien a terra. (J.S.)

b. Ben, és un noi que viu a Manila i es dedica a transportar grans pesos amb el seu tricicle d'un lloc a l'altre de la ciutat. La seva família és molt pobre i es dediquen a anar a l'abocador a recollir tot tipus d'escombraries, és una feina molt arriscada que fan en molt males condicions de sanitat i higiene i sovint es fan ferides fàcils d'infectar-se.(A.B)

Textos explicatius

a. Savita és una nena de l'Índia que es veu obligada a anar a treballar, com molts altres nens , per obtenir diners per ajudar a la baixa economia de la família. Però quan entra a la fàbrica es veu obligada a treballar de forma precària, sense descans i només fent un àpat al dia, ja que així els amos abarateixen els costos de la producció i obtindran mes beneficis. Molts ni cobren perquè l'amo considera que va donar diners als seus pares i els dona aliments. (J.S.)

b. Ben ha treballat en aquesta feina i en tan males condicions perquè la seva família viu en la misèria, no tenen diners i ell amb el que pot vendre del que recull a l'abocador aconsegueix portar.ne algun i poder compara el menjar de cada dia. És una feina molt arriscada, perquè a l'abocador treballen sense guants i es fan ferides que no poden netejar i hi ha molt risc d'agafar infeccions greus i si mengen ho fan amb les mans brutes i això també pot portar moltes malalties (A.B.)

Textos justificatius

a. Molts nens i nenes que viuen en llocs on hi ha molta pobresa acaben caient en xarxes de prostitució per a turistes, ells no busquen aquesta situació, però els que saben que necessiten diners pe la família els enganyen. Els nens i les nenes que entren en aquestes xarxes no saben com sortir-ne ja que són tractats com esclaus, tancats en bordells, enriqueixen als que es dediquen al turisme sexual. Són pocs els que aconsegueixen sortir-ne sols. La Dori se'n va sortir i ara està col·laborant en un centre d'ajuda per a nenes prostitutes.(J.S.)

b. Savita es veu obligada a treballar ja que a casa seva no hi ha prou cèntims i no pot anar a l'escola. Això es perquè el govern no dedica gaires diners a fer escoles, carreteres, hospitals...perquè obre los portes a les multinacionals perquè instal·lin les seves fàbriques a canvi de construir carreteres, ponts , ports... proporcionant beneficis econòmics al país. Per això els governs fan la vista grossa a l'explotació dels nens ja que no els interessa que marxin les multinacionals. Als empresaris els interessa el treball dels nens, perquè cobren menys i treballen més que no pas els adults, fan millor els nusos de les catifes, perquè tenen les mans petites i treballen més ràpid que els grans. Això fa que els adults no tinguin ni trobin feina i els infants estiguin treballant (A.B.)

Textos interpretatius

a. Crec que la causa de l'explotació laboral infantil no només la tenen es empreses, això ve de lluny, pe començar parlem de la mala distribució de la riquesa al món, de la divisió en països rics i en països pobres. Cal posar una solució. Cal posar una solució a aquest problema ja que cap nen del mon mereix aquest conflicte (N.R.)

b. Jo crec que en aquests països les empreses han de donar fien als nens , però practicant el treball infantil no pas l'explotació del treball infantil, ja que el treball infantil és una activitat que no suposa cap perill per al nen si te un horari, un sou per aportar a la família i temps per anar a l'escola, per jugar i per descansar. En canvi l'explotació laboral infantil , comporta perills per las nens i no poden assistir a l'escola ja que treballen moltes hores i ho fan en unes condicions miserables (A.B.)

Valoració

Si observem aquests textos ens adonem que en general són força complets, són correctes, i pertinents. En general, sembla que es pot dir:

- No hi ha cap problema per elaborar textos descriptius, en general.

- Els textos explicatius recullen algunes raons, però en podrien recollir més, responen a pocs "per què". Són textos correctes, però podrien ser més complets. En general, les raons són pertinents.
- Els textos justificatius generalitzen massa, ja que les justificacions són molt generals i poc precises. Es podria dir que els alumnes no es fan gaire preguntes, és a dir, amb una sola pregunta es queden satisfets i no sembla que vulguin anar més enllà
- Els textos interpretatius són pertinents, però segurament podrien ser més complets. Fa la impressió que donen per suposat que darrera les afirmacions que fan, el lector ja sabrà el que hi ha d'anar.

Aquestes primeres conclusions, són fruit de l'anàlisi dels textos escrits, però a nivell oral s'expressen amb més raons i amb raons més completes i pertinents.

El que si es constata, que malgrat la dificultat inicial de saber distingir les diferents tipologies textuals, quan s'han posat a escriure ho han sabut distingir. Segurament la plantilla sobre la que s'ha treballat per diferenciar cada un dels textos ha sigut útil per ha entendre les diferents tipologies i els ha ajudat a la correcte elaboració del text.

Per l'elaboració de textos escrits, és important que els alumnes tinguin clar que cal escriure per ser llegit per una tercera persona. No es pot donar res per sabut, comptant que el mestre o el futur lector ja sap el que s'escriu. Això suposa que hi ha d'haver una bona motivació per potenciar les ganes i l'interès per escriure, com pot ser la seva publicació a la revista de l'escola o la informació pot ser útil per altres companys.

Objectiu 3

Preparar el debat. Aprofundir en el coneixement del tema

Per a poder justificar cal tenir un bon coneixement del tema, cal tenir prou elements per a justificar i interpretar amb suficients raons i arguments. La justificació permet trobar les raons últimes d'allò que es pretén comprendre, i que es poden aplicar a situacions semblants encara que estiguin allunyades en el temps i en l'espai. Els arguments han de ser sòlids, coherents, pertinents, precisos i científics.

En aquest punt queda evident que els estudiants no tenen prou coneixement per a poder justificar. Els alumnes es van adonar que calia continuar treballant, buscant nous materials, noves fonts d'informació i sobre tot saber treure conclusions de tot el que havien treballat. Per expressar aquesta comprensió, que podríem considerar més rigorosa, havien de respondre a la qüestió: **"el per què"?** dels **"per què"** que ja havien treballat tant de manera oral com per escrit.

Finalment calia opinar i prendre postura respecte del conflicte, és a dir, calia construir la seva interpretació del conflicte. Els textos que correspondrien a la justificació i a la interpretació els varen fer al final del tema, després del debat

El quadre resum de l'esquema sobre el qual vàrem treballar i que considerem vàlid com a base d'orientació general, tant pel professorat com per l'alumnat és el següent es pot veure a l'annex....

Descripció (descripció/definició/ narració)	Explicació
1. Què és un conflicte?	No té explicació
2. Què passa en aquest conflicte?	El per què de cadascuna de les respostes
3. Què és l'explotació laboral infantil (*eli*)?	
4. Què és el treball infantil? = Què no és l'*eli*?	
5. Què fan els infants explotats?	
6. Qui intervé? = Qui són els agents/protagonistes?	
7. Qui són els afectats?	
8. Quants són els afectats?	
9. On passa l'*eli*?	
10. On viuen els infants explotats?	
11. Com viuen els infants explotats?	
12. Com se senten els infants explotats?	
13. Què en pensen de l'*eli* els infants explotats?	
14. Què en pensen de l'*eli* els altres agents/protagonistes?	

Justificació
El per què de cadascuna de les raons anteriors per acabar responent a les següents preguntes: Quines són les raons: 1. Polítiques (=relacions entre estats)? 2. Econòmiques? 3. Socials? 4. Culturals (=valors, creences, religions, costums, tradicions...) Per poder acabar el text tot dient: "I per tant, les raons polít./econ./socials/cult. de l'explotació laboral infantil són:"

Interpretació	Argumentació
1. Què en penses tu? (Com ho veus tu? Què creus tu?) 2. Per què ho creus? En què et bases per pensar-ho? Quines són les raons per justificar la teva opinió, el teu posicionament? 3. Quines alternatives per resoldre el conflicte proposes?	1. la meva idea és que... 2. les meves raons són... 3. els arguments en contra de la meva opinió són/poden ser... 4. convenceria a algú que no em creu/que no opina en mateix amb... 5. l'evidència que donaria per convèncer als altres és que...

Objectiu 4
Fer i analitzar el debat

Preparació immediata i realització del debat

Es va treballar i pactar com a base d'orientació per a preparar el debat la columna d'argumentació del quadre anterior.

Se'ls va demanar que adoptessin la posició d'un dels agents que intervenien en el conflicte. Qui o quins grups eren els implicats.

a) els infants explotats,

b) els empresaris,

c) les ONGs,

d) la societat civil.

Cada grup havia d'explicitar quines raons justificaven el seu punt de vista i quines solucions o alternatives proposaven al conflicte. També se'ls va demanar que les seves raons havien de ser convincents, tot fent servir arguments forts, que poguessin resistir a les objeccions i a la crítica. En començar el debat, es va presentar un article de premsa de *La Vanguardia* del 7 de maig de 2002 "246 milions de nens al món pateixen explotació laboral infantil", que es basava en un informe de la OIT. Així mateix, es pretenia presentar una realitat a la que es pretenia que es plantegesin possibles solucions per resolder o paliar aquest conflicte.

La professora va moderar el debat. Cada grup es va presentar i va manifestar els seus arguments. Vam observar que s'esforçaven per dir el que pensaven, per escoltar als altres i per establir un diàleg que els permetés arribar a punts d'aproximació que els facilitessin el consens en la recerca de solucions alternatives al conflicte.

Anàlisi del debat

El debat es podria analitzar des de diferents perspectives. Tenint en compte la classificació de C. Plantin i A. Weston, proposem els següents apartats

1. Atenent a la tesi ia la seva fonamentació. El que nosaltres en diem presentació de cada posició.

a. La **tesi** és l'anunciat del punt de vista. És l'afirmació que es vol defensar.

b. La **fonamentació** són les afirmacions o raons que es donen per justificar la tesi.

2. Segons la tipologia d'arguments:

a. Per exemples o analogies. Casos semblants i rellevants

b. Per autoritat. Fent referència a experts o altres fons documentals

c. Per les causes o per les conseqüències que comporta l'explotació laboral infantil

d. Per deducció

3. Segons la validesa dels arguments:

a. Fiables. Que respon a la veritat

b. Pertinents. Que és correcte i apropiat tenint en compte el context.

c. Complets. Que dóna més de dues raons (aquest barem dependrà de les raons treballades durant la UD)

1. Atenent a la tesi i a la fonamentació

a. Tesi: Validesa:

-Respon al tema que es treballa = RT

-No respon = NRT

b. Fonamentació:

-Qui són Protagonistes:

N = nens explotats

E = empresa

O = Organització No Governamental

C = ciutadans

-Validesa:

F = fiable

P = pertinent

C = completa

validesa	Tesi	Qui	Fonamentació	validesa
RT	La nostra empresa és una empresa de material esportiu. I no fa explota els nens i nenes que hi treballen	E	Acomplim totes les mesures mediambientals i també la legislació laboral . Tenim la nostra empresa en aquest país, perquè el país ho necessita i donem feina als nens que necessiten els diners per poder viure	F, P, C
RT	Nosaltres si que estem explotats en el noste treball	N	perquè hi ha un ambient insalubre, és veritat, amb la pols i tot ens intoxiquen Ens estafen perquè ens donen uns salaris molt baixos o no ens en donen. (...).Hi ha nens que són massa joves per aquestes responsabilitats. La majoria no podem estudiar per culpa del treball (...)i no tenim un sou digne	F, P, C

RT	Està malament l'explotació laboral infantil.	O	Perquè un nen menor no pot treballar tantes hores (...) . Segons els drets humans un nen menor d'edat ha d'estar protegit, ha de tenir educació, ha d'anar a l'escola I això un explotat no ho te, no te temps d'anar a l'escola.	F, P, C
R	Estem en contra de l'explotació laboral infantil	C	Perquè no està be que els nens petits estiguin treballant amb poca edat, de molt petits. Creiem que haurien d'estar estudiant i jugant	F, P

Valoració

Si s'observa la taula anterior, es pot comprovar que cada protagonista del debat presenta la tesi i la fonamentació correctament. Presenten quin és el seu punt de partida i la seva posició de manera entenedora.

Pel que fa a la validesa, és a dir, si respòn al tema que es treballa en el cas de la tesi, o si és fiable, pertinent i completa, en el cas de la fonamentació, hi ha algunes diferències que cal destacar.

Les tesis es poden considerar que totes elles responen al tema que és treballa. Pel que fa a les fonamentacions, l'ultima, la dels ciutadans, és incompleta, té poca consistència, no hi ha raons que justifiquin el seu punt de vista. Diuen que no està be que els nens treballin, però només donen una raó.

Respecte a la pertinença, és compleix en totes les fonamentacions. Tamb es pot considerar que totes les fonamentacions són fiables, encara que no s'hi estigui d'acord.

En general, es pot dir que el que diuen respon al que se'ls hi ha demanat: exposar breument quin era el punt de vista o la posició del grup que representaven.

2. Segons la tipologia d'arguments

- Protagonistes: N = nens explotats. E = empresa. O = Organització No Governamental. C = ciutadans
- Validesa: F = fiable. P = pertinent. C = completa

Tipologia d'arguments	Arguments dels estudiants	Qui				Validesa		
		N	E	O	C	F	P	C
Per exemples o analogies	- Nosaltres tenim ajudes sanitàries, campaments a pobles on hi ha nens explotats i els ajudem...També defensem els nens menors d'edat que no treballin, negociem amb les empreses perquè agafin gent gran, perquè no explotin els nens, fem assemblees per conscienciar a la gent per ajudar els nens dels països subdesenvolupats			1		*	*	*
	- A més o sigui aquesta empresa està aquí, però passa amb molts altres llocs, en aquest país, en altres països i en altres empreses		1			*	*	

Tipologia d'arguments	Arguments dels estudiants	Qui				Validesa		
		N	E	O	C	F	P	C
	- Perquè no està be que els nens petits estiguin treballant amb poca edat, de molt petits. Creiem que haurien d'estar estudiant i jugant				1	*	*	*
Per autoritat.	- Complim totes les mesures de seguretat i la legislació laboral. Segons els papers que ens porten tenen edat de treballar (es repeteix)		2				*	
	- Segons els Drets Humans un menor d'edat no pot fer feines com aquestes, ha d'estar protegit, ha de tenir educació, i això un nen explotat no ho te perquè tampoc no te temps d'anar a l'escola ...	1				*	*	*
	- La legislació laboral diu que als 14 anys ja es pot treballar. Nosaltres, primer els hi demanem la documentació, si no en tenen, signat (un paper) pels pares. Nosaltres ho tenim tot regularitzat, ...és tot legal. ....(es repeteix)		3				*	*
	- Perquè un nen menor no pot treballar tantes hores (...) . Segons els drets humans un nen menor d'edat ha d'estar protegit, ha de tenir educació, ha d'anar a l'escola I això un explotat no ho te, no te temps d'anar a l'escola.			2		*	*	*
Per causes o conseqüències	- Tenim la nostra empresa aquí, perquè el país ho necessita i donem feina als nens que necessiten guanyar-se la vida		4				*	
	- Estem explotats perquè hi ha un ambient insalubre, amb pols i tots ens intoxiquem	2					*	
	- La majoria no podem estudiar per culpa del treball, els treballs no són dignes, treballem masses hores i hi ha nens que no poden aprendre a llegir i a escriure, i no tenim un sou digne	3				*	*	*
	- Els nens venen perquè volen. Bueno, perquè la situació els obliga perquè necessiten diners (es repeteix)		5			*	*	
	- Els pares els interessa que aquest nens entrin per cobrar i per poder subsistir i mantenir la família. Treballen per mantenir la família. (es repeteix)		6			*	*	
	- (Els contracto), perquè és més rendible, sí; perquè és més jove, perquè és més fàcil enganyar-lo, perquè te les mans petites (i pot fer feines delicades)...(es repeteix).		7			*	*	*
	- Hem de treballar, perquè necessitem els diners perquè els nostres pares no treballen, perquè a ells no els deixen treballar (es repeteix)	4				*	*	
	- Nosaltres com a empresa ens hem de guanyar la vida, vale?. O sigui hem de buscar el màxim de benefici i reduir el màxim el cost, vale?		8			*	*	*
	- Gent per treballar en sobre. Si regularitzes la situació, si vols saber la seva edat real, aquest nen en sortirà perjudicat (no podrà treballar i no podrà subsistir)		9			*	*	*

Tipologia d'arguments	Arguments dels estudiants	Qui				Validesa		
		N	E	O	C	F	P	C
	- Ens estafen perquè ens donen uns salaris molt baixos o no ens en donen. (...).Hi ha nens que són massa joves per aquestes responsabilitats. La majoria no podem estudiar per culpa del treball (...)i no tenim un sou digne	5				*	*	*
Per deducció	- També pensem que una de les solucions que hi pot haver és que els empresaris baixin el seu marge de beneficis per ajudar als nens (no haurien de treballar). Podrien mantenir els preus dels seus productes, els empresari aconsegueixen (contractar) els pares i deixen els nens a l'escola (El salari dels pares és més alt que el dels nens, però si baixen els beneficis podrien contractar als pares)				2	*	*	*
	- Procurem que això de l'explotació infantil millor (que no n'hi hagi). Hi ha tendes que són de preu just, nosaltres hi comprem. Paguem més del que hauríem de pagar (...), ho paguem amb el preu just per ajudar als nens. (si la població no compres els productes d'aquelles empreses que exploten els nens, l'explotació laboral infantil deixaria de ser rendible)				3	*	*	*
	- Nosaltres voldríem treballar menys hores, tenir més sou i que hi hagi més regularitat (més normes)	6				*	*	

Valoració per protagonistes. Criteris per fer la lectura

Per fer la valoració del debat ens fixarem en la tipologia d'arguments que utilitza cada un dels grups: nens, empreses, ONG i ciutadans. I de cada grup analitzarem la validesa dels arguments que exposen: si són fiables, pertinents i complets. El número que apareix en les columnes del "Qui", indica l'ordre d'intervencions de cada grup. La única finalitat és la d'identificació de les intervencions, si fa falta fer-hi referència.

El grup dels nens que pateixen explotació laboral

1. Aquest grup utilitza tres tipologies d'arguments, de les quatre possibles. Fan servir arguments d'autoritat, de causes i conseqüències i de deducció.
2. Sorprenentment no utilitzen la que sembla que els hi podria ser més fàcil, els arguments basats en exemples o d'analogia, ja que en el material utilitzat a classe hi havia més d'una dotzena d'exemples.
3. Malgrat els exemples anteriors, situats en àmbits geogràfics molt diferents del nostre, la seva apreciació de l'explotació infantil era vista i interpretada des d'una perspectiva molt occidental que evidentment és el seu punt de referència.
4. Per altra banda la tipologia més utilitzada, és la de causalitat

5. Respecte a la seva validesa, tots els arguments són fiables i pertinents, però en canvi no tots són complets. Segurament perquè el discurs oral a vegades queda incomplet, amb frases o ideès inacabades o poc matisades. Tots havien treballat el mateix material i segurament alguns pensaven que no calia explicitar-ho més, ja s'entenia el que volien dir. Els arguments que és consideren incomplets són els següents:
   - N2. És **incomplet** perquè no expliquen les situacions de insalubritat en que consisteixen i perquè és donen.
   - N4. **És incomplet** perquè no especifiquen perquè no deixen treballar als seus pares o quines són les raons que impedeix que els empresaris els contractin.
   - N6. **És incomplet** perquè no expliciten que acceptarien treballar, però d'una manera digne, però no en situació d'explotació.

El grup d'empresaris

1. Aquest grup fa servir totes les tipologies d'arguments: arguments d'exemples, d'autoritat, de causes i conseqüències i de deducció.
2. El grup d'empresaris fan moltes intervencions perquè se senten al·ludits constantment per ela altres agents que intervenen en el conflicte
3. Sembla que els intervencions incompletes (6 de 9), ho són de manera intencionada, perquè no acaba d'explicitar o donar les raons per motius d'oportunitat en el moment d'expressar-les. Com es pot observar en la transcripció del debat, posteriorment hi ha tres intervencions que completen aquests intervencions (E7, E8 i E9) Els arguments són clars i contundents.
4. Es podria dir, que els primers arguments són èticament correctes per defensar la seva posició d'empresaris, que és la més difícil d'acceptar i de defensar pels estudiants. A mesura que avança el debat, els mateixos empresaris amplien i concreten els seus arguments reals, malgrat això els pugui suposar una oposició frontal dels altres tres grups i hagin de defensar posicions que personalment no hi estan d'acord.
5. Aquesta ambivalència entre el que ells defensarien personalment i el que han de defensar com empresaris, és a dir, el que creuen que haurien de fer i el que es veuen obligats a defensar en el debat, segurament és la causa que alguns des arguments siguin incomplets, i d'altres siguin poc fiables o poc pertinents. Com es pot comprovar en les següents argumentacions:
   - E1. És un argument molt general, no incorpora cap referència que aquest problema és dona bàsicament en els països subdesenvolupats, ni fa cap referència perquè es dona en aquests països.
   - E2. Per un costat és **no fiable** perquè en tota la unitat didàctica no va aparèixer cap situació de treball infantil en règim de seguretat laboral. Sembla que el que fa és delegar la responsabilitat de la contractació anòmala (nens petit) a la persona contractada. Sembla que vulgui dir, si ells falsifiquen els papers nosaltres no en tenim la culpa. Obvia la responsabilitat de l'empresa en la contractació dels nens. Per altra banda **tampoc és complet** perquè no explica que s'entén per mesures de seguretat laboral i sembla que el problema

es centra en la legislació i tampoc s'explicita que hauria de dir aquesta legislació

- **E3. No és fiable,** perquè parla d'un context que no correspon al que és dona en els països on hi ha explotació laboral infantil. Se situa en el nostre context laboral, per justificar que la responsabilitat recau en els pares (autorització signada) i sembla que exculpi a l'empresa o a les autoritats governamentals.
- **E4.** Aquest argument es pot considerar **poc fiable i poc complet.** Però en tot cas és un argument contradictori. Per un costat obvia les raons reals de la localització industrial, que normalment són raons econòmiques. És a dir, les empreses es situen als països subdesenvolupats perquè els costos són més baixos i per tant els beneficis poden ser més elevats,. Això fa suposar que les necessitats de la població o del país no són, en principi, raons empresarial decisives per instal·lar una empresa en aquests països. Però també seria possible que aquests podria ser un argument vàlid per algun tipus d'empresari. Sembla que el problema no està en la indefinició, sinó que considera inoportú explicitar-ho, més endavant (E7, E8) dona les explicacions que aquí s'obvien.
- **E5. No és complet** perquè no explica la necessitat que tenen els nens i nenes de treballar per aportar recursos a la família. No especifica les causes de l'atur dels adults (més exigents, més reivindicatius...) i la necessitat del treball dels nens i nenes.
- **E6. Poc complet** perquè només dona una raó o argument que es basa en la necessitat de mantenir la família. És una raó o argument pertinent, però amb la informació que tenien podia ampliar l'argumentació. Aquest argument tant general, es repeteix diverses vegades per diferents estudiants. Sembla que donen per suposat que els interlocutors ja saben el significat ampli d'aquest argument. Es limiten a fer l'anunciat.

El grup d'ONGs

1. La tipologia d'arguments que utilitza aquest grup, és l'analogia i l'autoritat. La primera per explicar que fan les ONGs en altres situacions semblants en aquesta. I la segona fa referència a la necessitat de respectar els Drets Humans, per tant apel·len a la Declaració Universal dels Drets Humans.
2. El grup que defensa la posició de les ONGs, només utilitza dos arguments i només intervenen dues vegades de manera explícita, encara que de tant en tant introdueixen comentaris breus (si, no, d'acord...) recolzant o rebutjant al que diuen els altres.
3. Sembla que els arguments que podien utilitzar les ONGs, ja els utilitzaven els nens i nenes explotats, i segurament consideraren que ja s'havia dit tot i no calia repetir-ho.
4. Una raó d'aquesta manca de recursos argumentatius, podria ser deguda al que ja s'ha comentat en l'apartat que es parlava dels nens. La seva apreciació de l'explotació infantil era mes vista i interpretada des de la nostra manera de fer, que des de la realitat socio-econòmica i cultural dels nens i nenes explotats.

5. Els arguments que utilitzen **són fiables, pertinents i molt complets**. La completesa de les dues intervencions, també és possible que fos un factor d'inhibició en altres moments del debat. Com que ja ho havien dit tot, no calia tornar-ho a repetir.

El grup de Ciutadans

1. Aquest grup utilitza arguments de tipus deductiu i analògic, posant algun exemple de com es pot contribuir a la disminució de l'explotació laboral infantil
2. En el grup del ciutadans , els hi va passar una cosa semblant a les ONGs. Han fet tres intervencionsm molt ben fetes, amb arguments molt vàlids, però han intervingut poc. Sembla que un cop ja s'han dit, potser no cal repetir. Entre altres possibles causes, perquè els nens i nenes ja deien el que segurament ells també haurien dit.
3. Totes les intervencions són **molt fiables, pertinents i molt completes**. Justifiquen el seu punt de vista amb dues raons importants: Per un costat, es podria reduir l'explotació laboral infantil, si els empresaris redueixen els beneficis empresarials. I per altra banda, cal que la població busqui i compri els productes de preu just. Aquesta especial atenció als productes de preu just faria que els altres productes elaborats amb explotació laboral infantil no es podrien vendre perquè ningú els compraria.

Valoració global del debat

Per aquesta valoració es tindran en compte tres punts de vista:

a. El primer en la participació de cada un dels protagonistes
b. El segon en la tipologia dels arguments
c. El tercer en la característiques dels arguments: fiables, pertinents i complets

La participació dels protagonistes

Respecte a les intervencions dels diferents grups implicats, es constata que els que més intervenen són els empresaris amb nou intervencions i els nens amb sis intervencions. Els que menys han intervingut son les ONGs amb dues intervencions i els ciutadans amb tres intervencions. Els motius poden ser diversos, però en aquest cas concret les diferències podrien atribuir-se, per un costat, a raons d'aptituds comunicatives personals en alguns dels estudiants del grup d'empresaris, i per altra banda, a la proximitat d'opinions d'alguns grups. Segurament el grup d'ONGs i de ciutadans es van situar en la defensa dels nens i nenes explotats amb postures molt semblants que va fer que disminuís la seva capacitat d'intervenir. Si es comptabilitzen les intervencions conjuntes dels dos grups arriben a cinc, que és una xifra semblant a les intervencions dels nens. Per tant, quan es planteja un debat cal tenir en compte que els rols assignats als diferents protagonistes del debat estiguin ben diferenciats.

Tipologia d'arguments

Pel que fa als arguments que utilitzen els estudiants destaquen els causals i els que menys han utilitzat són els d'analogies o d'exemples, que només els utilitzen tres vegades; fan servir els d'autoritat i els deductius quatre i tres vegades respectivament.

Segurament aquesta polarització cap als arguments causals pot ser deguda a l'enfocament que es va donar al tema, ja que es va treballar fonamentalment les causes i les conseqüències de l'explotació laboral infantil.

Respecte dels arguments per analogia, no és gratuït que els estudiants hagin comparat o contrastat la situació dels infants explotats amb la seva situació. No cal oblidar que l'anàlisi que es fa dels conflictes gairebé sempre es fa des del propi context, i més en aquestes edats.

També s'observa el treball que es va fer a classe amb els arguments d'autoritat, ja que recorren en aquells elements d'autoritat treballats a classe (Declaració del Drets Humans, Declaració del Drets dels Infants i legislació laboral-OIT).

En referència als arguments per deducció, val a dir que són tres els utilitzats al llarg del debat, però els dos considerats com a complets estan plantejats també com a alternatives al conflicte. Enfocament aquest, que es va donar al llarg de la UD.

Característiques dels arguments

En general es pot dir que tots els arguments són pertinents, en canvi hi ha forces arguments incomplets i n'hi ha alguns de poc fiables.

Objectiu 5
Anàlisi dels textos finals

Els textos que s'analitzaran a continuació corresponen a la última activitat del tema. Tal com s'explica en la graella descriptiva de la Unitat Didàctica, cada estudiant havia de redactar un article periodístic com a síntesi del que s'havia treballat sobre l'explotació laboral infantil. Es tractava de fer un text justificatiu complet i ben estructurat.

Per fer l'anàlisi s'han escollit set textos i s'ha seguit el guió que figura en l'annex..(posar número de l'annex).. (Anàlisis de textos justificatius). En el següent quadre es recull aquesta anàlisi.

NOM		
TÍTOL		**S'ajusta al tema?** **És creatiu?**
PRESENTACIÓ DEL TEXT (encapçalament)	**Situa el tema?** **Com?** ▪ Descripció ▪ Enumeració ▪ Generalització ▪ Explicació	
GRAU DE CONEIXEMENT DE TEMA		
Descripció (**groc**)	***És completa?***	
Explicació (verd)	**És completa?**	
Justificació (blau)	**És completa?** **És pertinent?**	
GRAU D'IMPLICACIÓ	***Abans del debat***	***Després del debat***
Interpretació de la situació (vermell)	**És completa?** **És pertinent?**	**És completa?** **És pertinent?**
Interpretació de les alternatives (vermell)	**És completa?** **És pertinent?**	**És completa?** **És pertinent?**
Classificació del text	**Es tracta d'un text fonamentalment...** ❑ **Descriptiu** ❑ **Explicatiu** ❑ **Justificatiu** ❑ **Interpretatiu** **Perquè...** Arriba a la justificació-interpretació? Com hi arriba? Perquè és justificatiu-interpretatiu?	

Textos	Títol		Presentació text (encapçalament)		Grau coneixement			Grau d'implicació		Classificació del text. Es tracta d'un text bàsicament....			
Nº d'ordre	S'ajusta al tema	És creatiu	Situa el tema	Com el situa?	Descripció	Explicació	Justificació	Interpretació de la situació	Interpretació de les alternatives	Descriptiu	Explicatiu	Justificatiu	Interpretatiu
1	si	si, "infància torturada"	si	descriu, enumera i generalitza	completa	completa	completa i pertinent	completa amb la justificació, pertinent	pertinent i poc completa			justificatiu complet	Interpretatiu poc comple
2	si	si, "infantesa curta, drets del nens oblidats"	si	descripció molt general	completa, amb aclariments explicatius	poc completa, amplia la descripció	completa, elements interpretació, pertinent	completa i pertinent	completa i pertinent			alguna justificació, completa la interpretació	interpretatiu complet
3	si	si, "es respecten els drets dels infants?	si	descripció molt general	poc completa	poc completa	poc completa, pertinent	poc completa, força pertinent	poc completa, pertinent			justificatiu, es completa amb alguna interpretació	interpretatiu poc comple completa la justificació
4	si	si, "sense temps per jugar"	si	descriu, interpel.la al lector	completa, aclariments explicatius	completa	completa, elements interpretació, pertinent	completa i pertinent	completa i pertinent			la justificació completa la interpretació	interpretatiu molt comple
5	si	no, " drets dels nens"	si	descripció molt general	poc completa	només completa alguns aspectes de la decripció	poc completa, pertinent	poc completa, pertinent	poc completa, pertinent	descriptiu	algunes explicions completen la descripció	alguna justificació, completa la interpretació	alguna interpretaci completa la descripció
6	si	si, "l'explotació laboral infantil:un problema de tots"	si	explicació molt general	poc completa, anuncia el tema	completa	poc completa, pertinent	poc completa, pertinent	poc completa (enumera) pertinent		l'explicació completa la interpretació	alguna justificació completa la interpretació	interpretatiu completat a algunes explicacions justificacion
7	si	si, "Explotació, explotats i explotadors	si	descripció molt general	poc completa, utilitza un exemple	poc completa	poc completa, pertinent	poc completa, pertinent	poc completa, pertinent			justificació poc fonamentada	interpretatiu poc comple

Valoració general

Per fer la valoració general dels textos elaborats pels estudiants al final del tema ens fixarem en el quadre resum. Cada columna correspon a cada un dels ítems analitzats, i seguint aquest mateix criteri es fan les següents valoracions.

Títol

En tots els textos el títol s'ajusta al tema , i s'ha considerat que només en el text número 5, no es creatiu, perquè reprodueix el títol genèric sobre el qual es treballava, és a dir "els drets dels nens".

Creiem que la concreció del títol és important en la mesura que reflecteix una manera d'entendre el problema i que respon a l'enfocament que es vol donar al text, o a l'aspecte o aspectes que es pretenen subratllar o ressaltar.

Presentació del tema o l'encapçalament

Tots els textos comencen amb una situació del tema, és a dir, expliciten del que volen parlar. L'encapçalament serveix per presentar i situar el tema, per tant és un dels requisits que han de complir totes les produccions escrites del estudiants sigui quina sigui la seva tipologia textual.

Aquest encapçalament en tots els textos correspon a una descripció i en alguns casos incorpora l'explicació. Vegem-ne alguns exemples: els textos 1 i 4, que tenen bones introduccions i els textos 6 i 7 que els encapçalaments són correctes, però incomplets.

El text 1, enumera i generalitza amb força, sembla que pretén interessar al lector, cridar la seva atenció per un tema que creu que és injust i que cal actuar. El text 4 apel·la als drets del nen i interroga al lector sobre el seu compliment. En canvi en els textos 6 i 7 es troben presentacions correctes, però incompletes, només anuncien el tema del que volen parlar. En el text 6 la presentació és una breu explicació i en el text 7, es pot observar una presentació, o millor dit una afirmació. Les dues són introduccions molt generals per considerar-les com a bones introduccions, són anunciats massa genèrics.

> *"Els drets dels infants existeixen. No a tot arreu es respecten. I en el treball infantil quasi es vulneren tots: llibertat, protecció, oportunitats, educació, seguretat social, serveis, desenvolupament bo, salut, serveis mèdics, alimentació, habitatge, jocs, protecció de les autoritats (als infants) (...), no a la crueltat, , no a l'explotació, no a l'esclavitud, no a la discriminació de cap tipus..." (Text 1. S.S.)*
>
> *"Art. 1. Els drets dels nens.: El nen gaudirà de tots els drets de la declaració dels drets dels nens . Aquests drets seran iguals per a tots els drets del mon. Què pensen vostès? (text 4. N.F.)*
>
> *"Molts dels drets dels infants no són respectats perquè hi ha explotació treball infantil" (Text 6. M.R.)*
>
> *" En tots els casos d'explotació es vulneren quasi tots els seus drets (els drets dels nens), alguns mes que altres". (Text 7. P.J.)*

Grau de coneixement del tema

Per valorar el grau de coneixement del tema ens fixarem en la tipologia de text que elaboren els estudiants. Valorarem la completesa de la descripció, de l'explicació i de la justificació i la pertinença i només de la justificació i analitzarem la tipologia de les justificacions. Les descripció i les explicacions en tots els casos són pertinents i en canvi no sempre es poden considerar completes.

Descripció

En totes les produccions escrites s'hi troben **descripcions.** En alguns casos la descripció forma part de la presentació i en altres casos forma part de l'estructura central del text, però sempre és un element important d'informació. En el text 1, la descripció es troba en la presentació (com es pot veure en la transcripció de la presentació en l'apartat anterior).

En les produccions que la descripció forma part de l'estructura central del text, sovint incorpora elements explicatius que la complementen, com es pot veure en el següent text:

> *"Els nens d'aquestes famílies han de treballar per aconseguir diners, perquè els seus pares no tenen o troben treball, ja que els nens són més innocents, i són més fàcils d'enredar quan se'ls ofereix un treball, a on han de treballar molt i cobren poc, per exemple en una multinacional. Aquestes multinacionals exploten als nens, fan treballar als nens menors d'edat, treballant gran part del dia, donant-els-hi molts pocs diners per fer-ho." (Text 2. P.R.)*

Exemples de produccions incompletes es troben en els textos 5 i 6. . El text 5 només fa referència al dret a l'educació i en el text 6, només hi ha una afirmació que es podria considerar l'anunciat del que es vol explicar.

> *" Hi ha molts drets que no es compleixen , per exemple el que diu que el nen ha d'anar a l'escola per tenir una bona educació que sia gratuïta i obligatòria fins les etapes elementals..." (Text 5. A.G.)*
>
> *" En els països pobres els nens han de treballar, però no sempre en bones condicions" (Text 6. M.R.)*

Explicació

Les **explicacions** segueixen paràmetres molt semblants a les descripcions. Les produccions 1, 4 i 6 , es poden considerar explicacions força completes. Mentres que les altres són explicacions incompletes, encara que algunes d'elles, com la 2 i la 5 complementen la descripció, tot formant una tipologia de text mixt, fonamentalment descriptiu enriquit amb elements explicatius. Vegem un exemple de les explicacions considerades completes i un altre de les considerades incompletes o poc completes:

En el segon paràgraf del text 1, l'estudiant fa una afirmació que es podria entendre com una justificació, però que en el context de la producció escrita també es pot considerar tot el paràgraf com explicatiu, ja que explica el què vol dir "explotar la pobresa", es tracta d'un text de difícil classificació parcial. Segurament el més correcte és considerar el text globalment justificatiu, i donar al segon paràgraf el caràcter explicatiu que requereix la justificació. El que fa l'estudiant és començar aquest paràgraf amb una justificació "l'explotació de la pobresa" que necessita de l'explicació posterior per poder-la considerar pertinent i completa.

" L'explotació de la pobresa. (Perquè) Aquest nens provenen de famílies pobres, si és que en tenen, els pares, si treballen, no guanyen el suficient per mantenir la família, o pot ser que no treballin. Les feines domèstiques que realitzen normalment les nenes passen bastant desapercebudes, ja que és un treball que no aporta cap benefici. Els empresaris contracten nens perquè són ma d'obra barata, no es queixen, són indefensos, i hi ha feines que realitzen més be que molts adults. Reben maltractes, i viuen en condicions inacceptables, precàries, no tenen bona qualitat de vida, els roben la infància." (Text 1. S.S.)

El text 5, és un dels poc complets, com es pot observar l'únic que fa l'estudiant és explicar que els nens han de treballar perquè la família és pobre. No explica perquè es considera que hi ha explotació laboral. En aquest cas sembla que ho dóna per sobreentès, perquè en el mateix text opina que caldria respectar els drets dels nens i nenes. Però, malgrat el possible sobreentès no es pot considerar com una explicació completa.

"...hi ha molts nens que la seva família és pobre i no tenen prou diners, llavors els nens han de treballar o bé amb els pares o pel seu compte." (Text 5. A.G.)

Justificacions

Les **justificacions**, que es troben en els textos 1, 2, i 4 es poden considerar completes i pertinents, però totes les altres s'han de considerar poc completes perquè són "grans afirmacions justificatives", però poc fonamentades. Però totes elles són pertinents.

En el text 2 es pot considerar que la justificació del final del paràgraf " Aquest drets es vulneren" te suficients elements explicatius previs per considerar-la completa, mentre que la justificació del text 5, és només l'anunciat, podem parlar d'una justificació sense raonar o sense fonamentar, per tant és incompleta.

" (...) Els nens que hi treballen (algunes multinacionals) han tingut una infantesa molt curta, i en el moment en que hi van entrar, la seva infantesa es va acabar, i van canviar totalment de vida. Sovint aquests nens, no creixen en un entorn normal, no tenen la protecció que haurien de tenir, no gaudeixen de bona salut i fins i tot, a vegades, els tracten amb crueltat (...). Aquests drets (els Drets del Infants) es vulneren amb facilitat" (Text 2. P.R.)

" (...) els drets dels nens es lesionen, perquè els països no són tots iguals, uns més rics que altres, és un mon bastant desigual..." (Text 5. A.G.)

Tipologia de les justificacions

Respecte a la tipologia de les justificacions es poden observar a la taula següent. Les justificacions són de caràcter social, econòmic i polític. El quadre només pretén exemplificar el tipus de justificació, no es recullen tots els raonaments o totes les causes que els porten a la justificació. Només es pretén facilitar la seva identificació en l'anàlisi dels textos. Recordem que la justificació és l'expressió del "perquè del perquè".

Tipologia de justificacions dels textos dels estudiants. Exemples			
Nº text	**Socials**	**Econòmiques**	**Polítiques (o de poder)**
Text 1	Els drets dels infants existeixen. No a tot arreu es respecten	L'explotació de la pobresa	No tenen protecció de les autoritats

Tipologia de justificacions dels textos dels estudiants. Exemples			
Nº text	**Socials**	**Econòmiques**	**Polítiques (o de poder)**
T ext 2	Al món hi ha molta pobresa...sobre tot a les famílies dels països subdesenvolupats. Els nens han de treballar (en males condicions) perquè els seus pares no troben treball (...) ja que els nens són mes fàcils d'enredar (més dòcils)	Les multinacionals exploten els nens, els fan treballar molt i els paguen poc	No tenen la protecció que haurien de tenir
Text 3	Aquests nenes no gaudeixen dels drets dels infants	Els nens treballen perquè son de països pobres i les famílies necessiten els diners	Els governs no ho impedeixen
Text 4	El 1959 es van escriure els drets dels nens, que és vulneren sense cap escrúpol. No tenen dret a l'educació, a la sanitat...	Sovint els empresaris dels països rics s'aprofiten de les necessitats de les famílies per contractar nens que han de pagar menys, i enriquir-se (els empresaris)	Els governs dels països que els nens són explotats, fan tot el possible perquè no se sàpiga
Text 5	No es compleixen els drets dels nens, encara que tots els nens i nenes del món tenen els mateixos drets.	...Perquè els països no són tots iguals, uns més rics que altres. El món és bastant desigual	(Els Governs) Haurien de protegir els nens
Text 6	Els drets del infants no són respectats	Les famílies són molt pobres i no tenen altre alternativa (que treballar)	El govern no els protegeix
Text 7	Els drets dels nenes es lesionen	Els nens han d'anar a treballar per a algun ric empresari, perquè són pobres	Si es concienciessin (...)...polítics i empresaris que exploten els nens, podrien millorar la vida d'aquests nois

Grau d'implicació, a partir de la interpretació

Entenem per grau d'implicació, **la interpretació** que l'estudiant fa del problema. Quina és la seva opinió sobre el conflicte de l'explotació laboral infantil i quines alternatives ell creu que hi poden haver per pal·liar el problema, o per reduir o evitar que hi hagi nens i nenes explotats laboralment.

Pel que fa a la **interpretació de la situació** o del problema es consideren completes les produccions 2 i 4, també és completa la producció 1, si es te en compte la justificació prèvia. Les altres són poc completes perquè són opinions massa simples o poc elaborades. Totes ells són pertinents. Vegem-ne alguns exemples:

El text 2 es considera la interpretació de la situació completa perquè hi ha l'opinió de l'estudiant en el mateix paràgraf, mentre que en el text 6 l'opinió de l'estudiant és només una frase al final d'una explicació o d'una justificació poc completa.

> *"Els nens han de ser tractats amb amor, han de tenir temps per poder relacionar-se i jugar amb altres nens, i poder tenir una educació, amb la que puguin tenir un futur digne, amb les mateixes possibilitats que els altres nens del món." (Text 2. P.R.)*
>
> *" (...) és per això que gairebé es vulneren tots els drets ..."; "(...) no tenen una altre alternativa" (Text 6. M.R.)*

Respecte a la **interpretació de les alternatives** o al pensar en com es podria resoldre el problema. Els textos 2 i 4 són complets perquè presenten diferents

alternatives o possibles solucions, mentre que els altres es consideren poc complets perquè només presenten una o dues alternatives. Totes elles es poden considerar alternatives pertinents. Vegem-ne dos exemples, el text 2 com a complet i el text 5 com a poc complet:

" Per poder fer que tot això acabi (l'explotació laboral d ela infància) els primers que hem d'actuar som nosaltres estimats lectors (recordem que es tracta d'un article periodístic). Segur que molts de vostés quan van a comprar no miren d'on és la roba que compren, o les sabates, estores, etc...

Doncs si, senyors meus, la roba ha estat feta per nens esclavitzats. Si, vostès, i jo mateix, deixem de comprar productes fets per nens, què creuen que passarà? Potser acabarem amb l'explotació laboral infantil, ja que deixarem a l'empresa a la ruïna. Però i els milers de nens que depenen del seu treball per poder viure? Els deixaríem al carrer ?.

Be, el que hem de fer és comprar en uns tipus de botiga anomenades de "preu just". Pagarem més però serà el preu just que haurien de pagar per el producte que fa un nen. Però estem segurs que els nens cobrarien més, si nosaltres comprem en aquestes botigues? Ningú sap si és així o no, però ho hem d'intentar.

Però això no és tot. ONGs de tot el món intenten que els empresaris posin escoles en les seves fàbriques, per tal que els nens puguin aprendre. També intenten que tinguin estones llargues lliures perquè puguin jugar.

Si ens posem a pensar hi ha milers de solucions, algunes fan que nosaltres haguem de sacrificar-nos, i altres són simplement absurdes (pels empresaris) Com per exemple que les multinacionals ajudin a les famílies contractant als pares i mares dels nens, encara que hagin de pagar més per salaris, per seguretat social, aguantar queixes, tenir menys hores als seus empleats (reduir l'horari de treball), donar festes, etc. Crec que si això passés, més la nostra ajuda tot aniria molt millor.

Però no hauríem de seguir esperant gaire més. Fa dies que les Nacions Unides van proposar que nens del món parlessin en una conferència sobre els drets dels nens. Esperem que tingui algun factor positiu per remeiar tants problemes..." (Text 4. N.F.)

> *" És molt difícil i complicat ... que es respectin els drets dels nens i nenes, però jo proposaria que en tots els treballs hi hagués un control, encara que algú s'escaparia hi hauria molts que s'atraparien. També hi hauria d'haver una protecció per als que treballessin, com en la feina de recollir fulles de tabac, perquè així no tindrien tantes infeccions i no es moririen." (Text 5. A.G.)*

Valoració global dels textos

Per elaborar aquest text o article periodístic es va donar el següent guió orientatiu, sobre el seu contingut:

- *Títol*
- *Drets dels nens i nenes que es vulneren amb l'explotació laboral infantil*
- *Explicar i justificar perquè es lesionen aquests drets*
- *Opinió personal de com es pot aconseguir que es respectin els drets dels nens i nenes*
- *Opinió personal sobre el que podem fer nosaltres per lluitar contra l'explotació laboral infantil*

En aquest apartat s'analitzarà cada una de les produccions escrites de manera global.

En els apartats anterior s'ha fet l'anàlisi parcial en funció de la competència lingüística que utilitzaven els estudiants, o dit d'una altra manera, el grau de coneixement del tema en funció de la competència lingüística que aplicaven.

No és pot afirmar de manera absoluta que la descripció denota un nivell de comprensió més baix que la justificació, perquè depèn del què es descriu i de com és la descripció i del què és justifica i de com és fa la justificació. Però en el problema de l'explotació laboral infantil, de gran rellevància social i molt significatiu pels estudiants, entenem que la justificació requereix un nivell de comprensió més elevat que la descripció dels fets, encara que el coneixement d'aquests fets sigui imprescindible per entendre la dimensió i la complexitat del problema o del conflicte..

Així mateix, el fet de tenir criteri i opinió pròpia sobre aquest conflicte social i sobre quines poden ser les possibles alternatives per donar-hi solucions diverses, també exigeixen un nivell de coneixement elevat. Per altra banda, el grau d'implicació , també pot significar una millor comprensió del conflicte, el que facilita prendre actituds de compromís per buscar solucions a problemes socials, encara que no ens afectin personalment. És en aquest sentit, en la implicació personal, que parlem de la formació d'actituds i de valors democràtics i del compromís personal i col·lectiu per a la construcció d'un futur millor.

Si s'observen les quatre columnes de l'últim apartat del quadre on es sintetitza la classificació global dels textos, es pot veure com tots els textos es poden considerar produccions justificatives amb elements interpretatius, o produccions interpretatives complementades amb justificacions o explicacions. De fet el que es demanava als estudiants és l'elaboració d'un article periodístic justificatiu, és a dir, d'un text justificatiu. Per tant, el resultat és el que s'esperava, tant per la demanda que es feia als estudiants, com perquè tenien prou coneixement del tema per poder justificar.

Les justificacions i les interpretacions dels set textos analitzats es poden considerar totes elles pertinents, el que varia és la seva completesa. Es consideren justificacions o interpretacions incompletes si donen només un o dos raonaments, i es consideren completes o ben fonamentades quan hi ha tres o més raons o arguments. Vegem-ne les anàlisis globals de cada text:

Text 1. "Infància torturada"

És un text justificatiu complet i ben estructurat, amb una interpretació pertinent, però poc fonamentada, només fa una proposta per intentar resoldre el problema. Proposa no comprar productes elaborats per infants explotats.

El text consta d'un títol i de tres paràgrafs. El títol ja és suggerent, és un títol que resumeix com interpreta l'autor l'explotació laboral infantil.

En el primer paràgraf, fa la presentació amb una descripció, que de fet, és una denuncia o manifest contra l'explotació laboral infantil: "els drets de l'infant existeixen. No a tot arreu es compleixen" A continuació descriu quins drets són els que es vulneren i que és el que no hauria de passar.

El segon paràgraf comença amb una justificació que diu: "L'explotació de la pobresa" ., que podem interpretar com: "L'explotació laboral infantil representa l'explotació de la pobresa". Les raons que dona a continuació es refereixen a la pobresa de la família, a la dificultat que els pares tenen per trobar feina, als baixos salaris dels nens i nenes, a la seva docilitat, no es queixen, etc., que per algunes feines ho fan millor que els adults, etc. I també hi afegeixen algunes conseqüències pels infants, com la mala qualitat de vida i que "els roben la infància", és a dir no poden ser nens, no poden fer allò que fan la majoria de nens del mon, com jugar o anar a l'escola... Per tant es pot considerar una justificació molt completa i pertinent.

El tercer paràgraf vol donar alternatives, però és incomplet, només en dóna una alternativa, que es pot considerar pertinent.

Text 2. "Infantesa curta. Drets del nen oblidats"

És un text interpretatiu complet, amb alguna justificació que l'acaba de completar. És un text ben estructurat i tant la interpretació com la justificació són pertinents.

El text consta d'un títol, també suggerent que resumeix l'opinió de l'autora sobre l'explotació laboral infantil: "Infantesa curta. Drets del nen oblidats"

El primer paràgraf, de dues ratlles, és una descripció que serveix per presentar el contingut de fons del text.

El segon és una descripció amb algunes explicacions en el que s'informa del que és l'explotació laboral infantil i dona alguns elements del perquè existeix en alguns llocs del món. Aquests segon paràgraf es complementa amb l'explicació del paràgraf tercer.

En el quart i en el cinquè paràgraf hi ha la justificació i la interpretació, tant de la situació del conflicte, com de les alternatives per buscar solucions. Dona suficients raons, arguments i alternatives de solució, com per considerar tant la justificació com la interpretació completes i pertinents. Vegem el següent fragment:

" Els nens que hi treballen, han tingut una infantesa molt curta i en el moment en que hi van entrar la seva infantesa es va acabar, van canviar totalment de vida. Sovint aquests nens, no creixen en un entorn normal, no tenen la protecció que haurien de tenir, no gaudeixen de bona salut, i fins i tot, a vegades, els tracten amb crueltat.

Els nens s'han de tractar amb amor, han de tenir temps per poder relacionar-se i jugar amb els altres nens, i poder tenir una educació, amb la que puguin tenir un futur digne, amb le mateixes possibilitats que els altres nens del mon." (P.R.)

En aquest text no és fàcil separar la justificació de la interpretació, ja que s'utilitzen les dues competències a la vegada, s'intercala el raonament científic amb l'opinió personal, que te en compte el que s'ha estudiat, però també el que creu o en pensa l'autora del text. Segurament algunes coses que ella pensa, no estan en els llibres que ha consultat, però formen part de la seva manera de veure i d'entendre el món.

Text 3. "Es respecten els drets dels infants?"

Aquest text és bàsicament justificatiu, amb alguna interpretació que serveix per complementar-la. És un text ben estructurat, amb raons i arguments pertinents, tant a la justificació, com a la interpretació.

El text consta d'un títol en forma d'interrogant. És un títol suggerent, que pretén interrogar al lector.

La presentació del tema és una descripció de dues ratlles, on s'afirma que en el món hi ha explotació laboral infantil, per tant, situa el tema correctament. En el segon, tercer i quart paràgraf, hi ha el nus de la justificació.

Si es miren els paràgrafs aïlladament segurament són poc complets, però si tenim en compte els tres paràgrafs conjuntament la justificació és força completa. En el segon paràgraf detalla quines conseqüències te pels nens l'explotació laboral infantil. Parla dels problemes que comporta pel seu desenvolupament físic i mental, dels horaris de treball que no els permet fer res mes, de la manca d'assistència mèdica, del mal estat dels habitatges i de la seva mala alimentació,...

En el tercer i quart paràgraf hi ha el nus central de la justificació. Les famílies són pobres, el país també és pobre i els governs no impedeixen que hi hagi explotació laboral infantil. I en el quart paràgraf explica perquè alguns empresaris prefereixen contractar nens que adults.

En l'últim paràgraf hi ha la interpretació, que en si mateixa és poc completa i te un to molt pessimista, però serveix per complementar la justificació. Vegem el que diu:

" Crec que els pares d'aquests nens tenen molt a dir. Les associacions no governamentals poden ajudar a abolir aquesta pràctica fent pressió als governs, ja que aquests sempre tenen la última paraula. Nosaltres podríem fer moltes coses, com ara participar en manifestacions ... Però crec que no faríem gran cosa, ja que els "rics " mouen el món i això no els convindrà"

Text 4. "Sense temps per jugar"

És un text bàsicament interpretatiu i molt complet. En aquest text la justificació serveix per complementar la interpretació, que és el que domina en el text.

És un text ben estructurat i molt complet, amb raons i arguments suficients i tots ells pertinents. Redacta en paràgrafs curts que faciliten la comprensió del text

El text consta d'un títol suggerent, que, com en textos anteriors reflecteix el que pensa l'autora del text, de l'explotació laboral dels infants.

En el primer paràgraf situa el tema recordant l'article primer dels Drets dels Nens i acaba el paràgraf de presentació interpel·lant al lector amb un: "què pensen vostès?"

En el segon, tercer i quart paràgrafs, descriu i introdueix alguna explicació sobre la relació que hi ha entre l'explotació laboral infantil i la vulneració dels drets dels nens en alguns països del món.

En el cinquè, sisè i setè paràgrafs, hi ha el nucli de la justificació, seguida de paràgrafs descriptius i explicatius que amplien la informació i donen elements explicatius per comprendre les causes i les conseqüències de l'explotació laboral dels infants a la vegada que complementen la justificació.

La part interpretativa és mol completa i presenta diverses alternatives, tant generals, com personals. Quan s'ha analitzat la interpretació s'ha recollit part de la transcripció d'aquests textos.

Text 5. "Drets dels nens"

És un text bàsicament descriptiu, amb algunes explicacions. Intenta fer una justificació, però està mal plantejada i poc fonamentada. És una afirmació buida de contingut, no hi ha cap raó o argument que doni sentit en aquesta possible justificació. Vegem com es planteja :

"La meva opinió seria que els drets dels nens es lesionen perquè els països no són tots iguals, uns són més rics que altres, és un món bastant desigual".

El text està ben estructurat, segueix el guió que es va donar, però és un text molt senzill, amb pocs raonaments, encara que els que hi ha són pertinents.

El text consta d'un títol, en aquest cas es limita a posar el títol genèric. "Els drets dels nens". Per presentar el text utilitza una descripció de dues ratlles, és una presentació molt general, però correcte de contingut

En el primer paràgraf hi ha una breu descripció i explicació de les conseqüències de l'explotació laboral del infants, però és molt incompleta, perquè només parla de la manca d'escolarització.

En el segon paràgraf hi ha la possible justificació que ja s'ha comentat. El tercer paràgraf torna a ser descriptiu comparant la situació escolar dels nens explotats amb la situació escolar dels nens espanyols. Comparació poc correcta i molt incompleta.

L'últim paràgraf correspon a la interpretació, que també és incompleta, encara que les raons són pertinents.

Text 6. "L'explotació del treball infantil: un problema de tots"

És un text bàsicament interpretatiu, que es complementa i completa amb explicacions i algunes justificacions.

És un text molt curt (no arriba a una pàgina), però ben estructurat. Consta d'un títol que reflecteix l'opinió de l'autora sobre l'explotació del treball infantil. És un títol suggerent que convida a la implicació personal i col.lectiva.

En el primer paràgraf fa la presentació del conflicte amb una frase descriptiva i una explicativa.

Com ja s'ha dit és un text interpretatiu, en el que utilitza la descripció i l'explicació imprescindible per donar la informació justa per poder fer la interpretació. L'explicació és una mica més completa. Per completar la interpretació s'ajuda d'una justificació també molt genèrica i amb poques raons o arguments.

El paràgraf interpretatiu és més complet, presenta tres possibles alternatives, encara que de manera gairebé telegràfica. Tot el que diu és pertinent, però faltaria més informació i més raonaments per justificar algunes de les afirmacions que fa.

Text 7. "Explotació, explotats i explotadors"

Com en el cas anterior es tractat d'un text curt, bàsicament interpretatiu, encara que ho és més pel to que utilitza que pel contingut pròpiament dit. És un text ben estructurat, però poc treballat.

El text consta d'un títol suggerent, però que després treballa poc. Presenta el text amb una descripció de dues ratlles, però que l'afirmació que fa és correcte i pertinent, encara que massa general.

En el segon paràgraf fa una justificació, però està poc fonamentada, es una afirmació genèrica que per ser considerada justificació caldria fonamentar-la. El que diu és pertinent, però fa la impressió que no està ben après. Ho intenta fonamentar amb un exemple que és vàlid, però no suficient.

L'últim paràgraf és l'interpretatiu. Aquest interpretació considerada en el conjunt del text i com a conclusió del mateix text, es més completa i és pertinent. Per tant, es pot dir que és un text interpretatiu que ajudat de la descripció, de l'explicació i de la justificació resulta força complet i pertinent. Vegem el text complet:

" En tots els casos d'explotació es vulneren quasi tots els seus drets, alguns més que altres.

Aquests drets es lesionen ja que les famílies dels nens explotats no tenen altre remei que posar-los a treballar per algun ric empresari. Aquests empresaris ja els va be fer treballar a nens, ja que cobren menys que els adults, no es queixen tant i són petits de mida. Aquesta última característica a molts els va molt be, com per exemple als camps de tabac. Com les fulles del tabac són molt fràgils, al passar una persona gran es poden trencar fàcilment, en canvi si passa un nen petit, les possibilitats són menors.

Si concienciessim als pares, polítics i empresaris que exploten als nens, podríem millorar la vida d'aquests nois. En canvi, nosaltres, una de les coses que podríem fer, és no comprar productes fets per les empreses explotadores" (Text 7. P.J.)

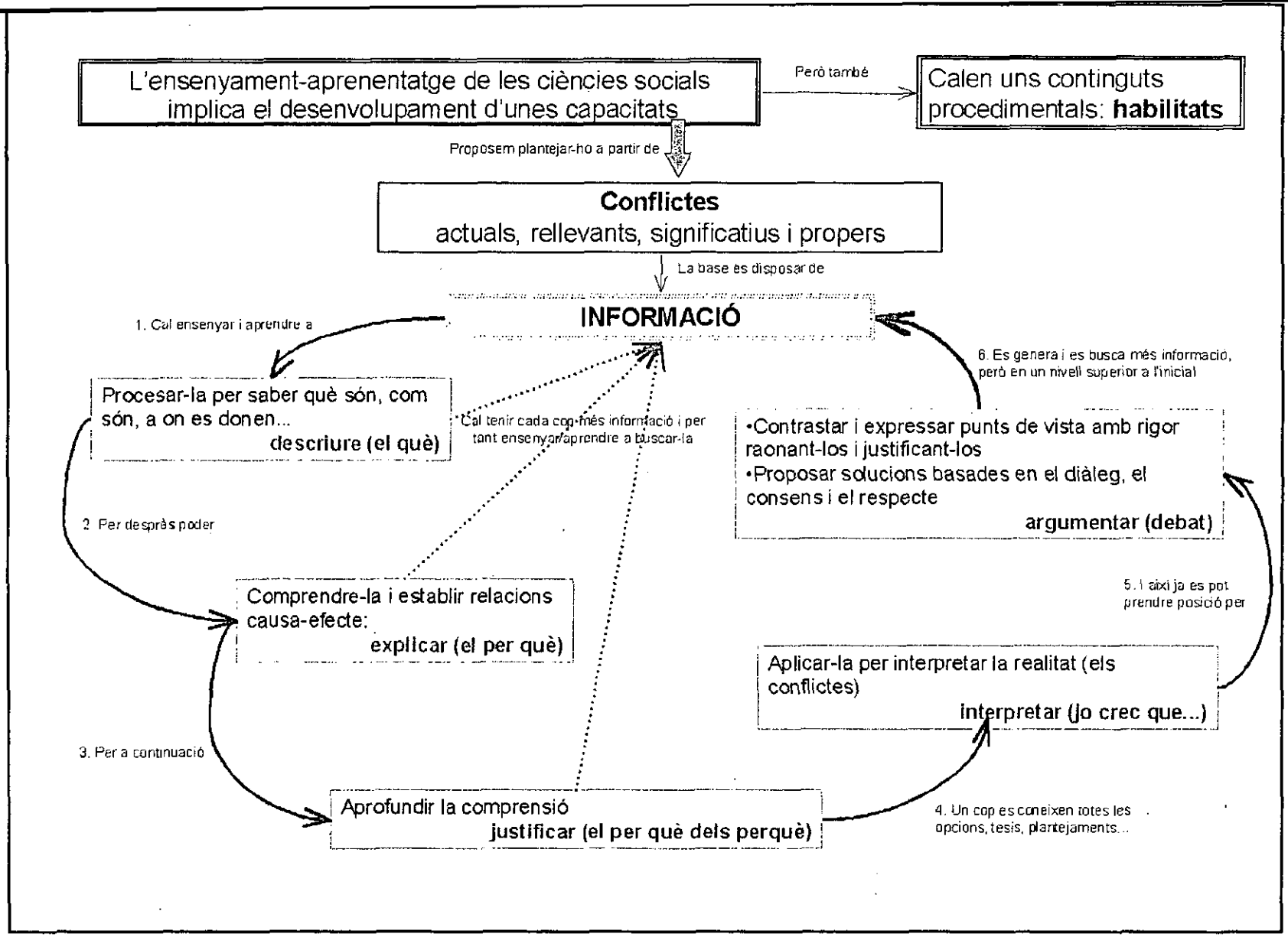
Conclusions o valoracions globals dels textos finals analitzats

Recordem que l'ordre que es va donar als estudiants era l'elaboració d'un article periodístic on es justifiques perquè l'explotació laboral infantil vulnerava els drets dels infants i que creien que es podia fer per evitar-ho (veure el guió a l'inici d'aquest apartat)

D'acord amb aquesta ordre, tots els textos dels estudiants són textos justificatius i interpretatius, però cal ressaltar les següents constatacions:

- Un text justificatiu, perquè sigui complet i pertinent, ha d'incorporar necessàriament fragments descriptius que situen i informen del tema, problema, fet o situació que és pretén justificar. Fragments explicatius que donin els elements causals necessaris per donar completesa i pertinença a la justificació. Finalment la incorporació de la part interpretativa representa l'evidència que s'ha entès el problema, concretada aquesta evidència en el grau i en la manera de l'implicació de l'estudiant, per trobar-hi perspectives de millorar en el futur i formes individuals o col·lectives d'intervenció.
- També sembla evident que per arribar en aquest text final, cal identificar i treballar prèviament, i de manera parcial, les característiques de cada tipologia de text. Es a dir, cal que els estudiants identifiquin i elaborin descripcions i explicacions completes i pertinents.
- Per arribar a la justificació cal una rigorosa i abundant informació del tema. Només és pot escriure allò que se sap. El professorat ha de facilitar la búsqueda d'informació i utilitzar les estratègies didàctiques adequades perquè els estudiants la puguin entendre i la puguin interpretar, per convertir-la en coneixement.
- Tots els textos, tenen un bon nivell de pertinença, però els nivells de completesa són diferents. Hi ha un grau d'implicació acceptable, que

d'alguna manera es pot entendre que hi ha l'empatia suficient com per posar-se en el lloc de l'infant explotat. En tots els textos, es proposen o es consideren possibles solucions per millorar la situació d'aquests nens. Es pot considerar que els estudiants han entès el problema, i que demostren o expressen un acceptable nivell d'implicació, per poder pensar camins d'intervenció individuals o col·lectius, que facilitin la resolució del conflicte.

L'ensenyament-aprenentatge de les ciències socials implica el desenvolupament d'unes capacitats
Però també
Calen uns continguts procedimentals: habilitats
Proposem plantejar-ho a partir de
Conflictes
actuals, rellevants, significatius i propers
La base és disposar de
INFORMACIÓ
1. Cal ensenyar i aprendre a
Procesar-la per saber què són, com són, a on es donen...
descriure (el què)
Cal tenir cada cop més informació i per tant ensenyar/aprendre a buscar-la
2. Per després poder
Comprendre-la i establir relacions causa-efecte:
explicar (el per què)
3. Per a continuació
Aprofundir la comprensió
justificar (el per què dels perquè)
4. Un cop es coneixen totes les opcions, tesis, plantejaments...
Aplicar-la per interpretar la realitat (els conflictes)
interpretar (jo crec que...)
5. I així ja es pot prendre posició per
•Contrastar i expressar punts de vista amb rigor raonant-los i justificant-los
•Proposar solucions basades en el diàleg, el consens i el respecte
argumentar (debat)
6. Es genera i es busca més informació, però en un nivell superior a l'inicial

Títol de la unitat	**La població**
Nivell	**3r ESO**
Nom del centre	**IES Banús (Cerdanyola del Vallès)**
Nom del professor	**Roser Canals**

Entorn del centre

L'experimentació de les propostes didàctiques i les produccions dels alumnes obtingudes s'ha realitzat a l'IES Banús de Cerdanyola (Vallès Occidental) amb un grup de 3r d' ESO al llarg del curs 02-03.

L'IES Banús és un institut públic que es va crear l'any 1992 per iniciar l'experimentació de l'Educació Secundària Obligatòria.

Actualment és un centre de tres línies on s'imparteix ESO i Batxillerat d'Humanitats, Científic i Tecnològic.

Característiques del grup classe

El grup d'ESO amb el qual s'ha realitzat aquesta experimentació és el 3r C. La professora de ciències socials d'aquest grup és Na Carme Núñez la qual m' ha facilitat poder dur a terme l'experimentació dels materials elaborats per a la recerca i ha compartit amb il·lusió i gran professionalitat aquesta tasca.

El grup 3 C està integrat per 25 alumnes heterogenis amb diferents ritmes d' aprenentatge, que a grans trets, es podria retratar de la següent manera:

- 5 alumnes que manifesten una bona actitud i predisposició per a l'aprenentatge així com bones capacitats cognitives
- 10 alumnes que presenten determinades dificultats d'aprenentatge, amb bons hàbits de treball adquirits i predisposició per aprendre.

- 4 alumnes amb capacitats per aprendre però amb escassa motivació.
- 6 alumnes amb importants dificultats per aprendre.

Ubicació temporal dins del curs: programació i durada de la unitat didàctica

La Carme ha conduït la programació de ciències socials al llarg del curs de tots els grups de 3r d' ESO consistent en dos crèdits comuns: el primer de geografia, que ha tingut una durada de setembre a gener, i el segon d'història, des de febrer fins a juny. Les sessions de classe són tres a la setmana (dilluns, dimecres i dijous):

La meva intervenció en el grup 3r C no ha estat constant al llarg del curs per les dificultats que em suposava fer compatible la meva tasca professional no vinculada a la docència temporalment. I ha consistit en:

- Compartir i consensuar el tercer nivell de concreció de la programació del crèdit de geografia, de manera que, sense modificar la seqüenciació de les unitats didàctiques, m'ha permès introduir activitats dissenyades per a desenvolupar les competències cognitivo lingüístiques garantint alhora la coherència entre ambdues.
- Dirigir les sessions de classe per dur a terme l'experimentació de les propostes didàctiques dissenyades per a la recerca i gravar algunes de les sessions així com recollir produccions escrites dels alumnes, per a analitzar posteriorment.
- Participar en el procés d'avaluació de l'alumnat.

Antecedents del grup respecte d'aquesta experimentació

El grup no ha fet un treball sistemàtic previ sobre les competències cognitivo lingüístiques tot i que tenen un bon bagatge pel que fa a les capacitats de descriure i explicar el per què dels fets i fenòmens socials, les seves causes així com les conseqüències que poden tenir copsant al darrera una clara intenció de fonamentar l'aprenentatge en la racionalitat.

Pel que fa a les competències de justificar i argumentar ha calgut fer un treball previ per compartir significats i donar eines per tal que els alumnes s'apropiïn dels procediments que faciliten la seva adquisició.

Justificació de la proposta

Els continguts han estat organitzats en base a problemes rellevants del món actual des d' una perspectiva interdisciplinar de les ciències socials per tal de provocar situacions polèmiques d' on emergeixen interessos contraposats dels diferents agents socials que intervenen.

Els problemes rellevants que s'han escollit estan relacionats amb les unitats didàctiques del temari de geografia de 3r d' ESO i també s'ha procurat que connectin amb notícies d' actualitat. En la majoria dels casos es tracta de qüestions que permeten diverses interpretacions per tal de crear la necessitat de triar les raons més fortes i aprendre a:

- Pensar sobre el món que ens ha tocat viure
- Formar punts de vista ben fonamentats

- Plantejar propostes alternatives per a construir un món més just i més sostenible

No s'han treballat totes les competències lingüístiques en cada tema perquè és molt ferragós i la unitat acaba durant massa temps. Creiem que és millor anar treballant les competències de forma sistemàtica d'una en una i a través de diferents temes, de manera que quan introduïm la segona, la primera ja hi és implícita, així els alumnes van apropiant-se dels procediments propis de cadascuna d'elles.

A continuació presentem la programació de tot el curs i en la columna de la dreta apareix assenyalat en negreta les capacitats lingüístiques que s'han treballat en cada unitat.

Les competències lingüístiques en l'aprenentatge de les ciències socials

LLIÇÓ-TEMA	CONTINGUTS/ PROBLEMÀTICA	ACTIVITATS
1. LA POBLACIÓ	Cal limitar el creixement de la població mundial?	1. Idees prèvies: Qüestions: Què passa amb la balança de població-recursos? Quin problema es planteja? Cal frenar el creixmement de la població mundial? I vosaltres què creieu? 2. Text descriptiu i explicatiu individual 3. Gravació del debat 4. Text argumentatiu individual final.
2. AGRICULTURA	Cal subvencionar els pagesos dels països rics?	1. Textos argumentatius de dos grups. Creus que cal subvencionar l'agricultura i la ramaderia dels països rics? 2. DEBAT entre dues posicions confrontades mentre la resta fan d'observadors externs. 3. Text argumentatiu individual. El futur de l'agricultura als països rics i als països pobres.
3. EL MAR	El desastre ecològic de l'accident del Prestige.	1. Fitxes de treball en grup per sistematitzar l'elaboració d'un treball escrit atenent a les capacitats de descriure, explicar, justificar i argumentar. Quines són les preguntes que guien cadascuna de les capacitats? 2. Treballs individuals
4. LA INDÚSTRIA	La deslocalització industrial i la globalització	1. Exercicis idees prèvies. La deslocalitzacio industrial 2. Text incial: La globalització és una conseqüència del progrés i és l'únic camí cap al desenvolupament. 3. DRAMATITZACIO escenificació (obrer en atur, empresari, obrer d'un país pobre, president país pobre) amb observadors externs. 4. Text argumentatiu final individual: Creus que el fenòmen de la globalització contribuirà al progrés de la humanitat?
5. ELS SERVEIS	L'ús de les noves tecnologies de la informació	1. Fitxes de treball en grup per sistematitzar l'elaboració d'un treball escrit atenent a les capacitats de descriure, explicar, justificar i argumentar. Quines són les preguntes que guien cadascuna de les capacitats? 2. Gravació del procés de discussió en cintes d'audio 3. Treballs en grup

6. LA CIUTAT	La rehabilitació d'un barri urbà degradat	1. Graella per guiar la discussió en grup per tal de defensar la proposta de remodelació d' un barri degradat 2. Debat gravat 3. Informe final del grup on s' argumenta la proposta.

Objectius

1. Conèixer la percepció dels alumnes sobre el creixement de la població al món.
2. Comunicar els objectius d' aprenentatge de la unitat per tal que els alumnes els facin seus.
3. Conèixer les característiques del creixement de la població als països rics i pobres
4. Obtenir informació de manera comprensiva i aprendre a estructurar-la per elaborar nou coneixement
5. Redactar un text descriptiu i explicatiu guiat sobre el creixement de la població mundial
6. Conèixer les teories neomalthusiana , poblacionista i creixement sostenible
7. Elaborar un punt de vista propi sobre el problema del creixement demogràfic i justificar-lo amb raons suficients i pertinents.
8. Preparar l'argumentació per defensar un punt de vista en el joc de la conferència mundial de població.
9. Exposar amb correcció els diferents posicionaments sobre la necessitat de frenar el creixement de la població al món, arguments i contraarguments.
10. Respectar i valorar les opinions dels altres
11. Posar-se en lloc d' un altre per entendre les seves motivacions en relació a un problema.
12. Escriure un text d'opinió sobre els creixement de la població mundial i els seus límits
13. Tenir una actitud positiva i participativa a classe

Continguts

Conceptes

1. Les xifres del creixement de la població mundial
2. Les causes i conseqüències del creixement de la població al món
3. El creixement desigual de la població: països rics i pobres
4. El creixement de la població i els recursos naturals
5. Teories sobre el creixement de la població: Neomalthusians, Poblacionistes i el Creixement sostenible
6. Les conferències internacionals de població

Procediments

1. Lectura i resum d' un text periodístic
2. La organització de la informació en un mapa conceptual
3. Comentari del mapa del creixement de la població mundial (descripció i explicació)
4. Descripció d'una imatge que representa la relació entre el creixement de la població i els recursos de la Terra.
5. Elaboració de les raons que sostenen el punt de vista de cada delegació representada a la conferència mundial de població.
6. Debat sobre els límits del creixement de la població al món
7. Redacció d' un text d' opinió sobre els límits del creixement de la població

Actituds, valors i normes

1. Demana la paraula i espera el torn abans d'intervenir en veu alta
2. Tingues una actitud positiva, participativa i de col·laboració a classe.
3. Respecta i valora les opinions i aportacions dels companys
4. Entendre que l'aportació de tots enriqueix el coneixement
5. Participa activament en un debat
6. Valora la necessitat d'un creixement sostenible

Títol de la unitat didàctica: LA POBLACIÓ

Curs: 3r ESO Nivell: Nom del centre educatiu: IES Banús

Professor-a: Carme Núñez i Roser Canals Població: Cerdanyola

Finalitat/s de la unitat didàctica:

- Conèixer com és el creixement de la població al món
- Aprendre a organitzar la informació i a exposar-la de forma estructurada
- Saber participar en un debat

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
1. Preguntes orals sobre els nombre d' habitants que hi ha a la Terra que orientin la discussió del grup classe.	1-2	Les xifres del creixement de la població mundial		Demana la paraula i espera el torn Abans d' intervenir en veu alta Accepta l'aportació dels altres per enriquir el coneixement	La professora pregunta als alumnes: Us heu preguntat alguna vegada quants habitants hi ha al món? I a Espanya? i a Catalunya? Anota les xifres que diuen els alumnes en veu alta amb les indicacions de fred o calent segons s'aproximin o s'allunyin. Finalment escriu: LA POBLACIÓ MUNDIAL VA ASSOLIR 6.000.000.000 D'HABITANTS L'ANY 1999 I pregunta provocativament: - Això és molt o poc? Quins interrogants us suggereix aquesta xifra? Els alumnes van formulant-se preguntes que s' apunten a la pissarra i que serviran per introduir els continguts del tema.		
2. Plantejar quines poden ser les preguntes clau de cadascuna de les capacitats lingüístiques? (graella o dibuixos)					A partir dels dibuixos que simbolitzen els quatre tipus de discurs i utilitzant com exemples les preguntes que han aparegut en la formulació de les idees prèvies, els alumnes proposaran quines poden ser les preguntes clau que orienten cada tipus de discurs. Material: Quadre dels dibuixos amb les bafarades buides		

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
3. Lectura i resum d' un text periodístic	3	Els models del creixement demogràfic: països rics i països pobres	El resum del contingut d' una notícia de premsa		Lectura col.lectiva de la notícia Ya somos 6.000millones de personas en la Tierra. Es cerquen les idees principals per paràgrafs i el tema de la notícia. S'aclareix el significat de les paraules desconegudes Resum del text. Material: Noticia El Mundo 12-10-99	La notícia és molt extensa. Es podria haver seleccionat la part més rellevant	s'ha facilitat molt la comprensió del contingut del text
4. Completar un mapa conceptual	4	Les causes i conseqüèn- cies del creixement de la població al món	La organització de la informació en un mapa conceptual		A partir de l'esquelet d' un mapa conceptual s' ha completat amb les causes i conseqüències del creixement lent de la població als països rics i amb les causes i conseqüències del creixement més ràpid als països pobres. Material: Mapa conceptual		Els alumnes tenen resumida i organitzada la informació que els caldrà per redactar el text explicatiu
5. Fer el comentari del mapa del creixement de la població mundial	5	El creixement desigual de la població mundial	Elaboració d'un text descriptiu i explicatiu Comentari del mapa del creixement de la població mundial		Col·lectivament s'elabora una base d' orientació per a redactar una descripció i explicació del mapa amb la guia de la professora. Els alumnes s' autocorregeixen el text a partir dels criteris establerts en la base d' orientació i el tornen a escriure amb un processador de textos. Material: mapa del creixement de la població mundial, base d' orientació per a redactar un text descriptiu i explicatiu	En l'autocorrecció no sempre són capaços de completar el que falta.	Els textos escrits després de l'autocorrecció són més complerts i pertinents.

Activitat *(només el títol)*	Objectius d'aprenentatge *(només referenciats)*	**Continguts** *(només referenciats)*			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** *(si s'escau)*	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
6.1 Descriure el dibuix d' una balança que sospesa la població mundial i els recursos. 6.2 Explicar què pot passar si la població mundial continua creixent 6.3 Cercar la justificació de les diferents teories científiques en relació al creixement de la població i als recursos de la Terra. 6.4 Creus que cal frenar el creixement de la població mundial? Exposa les teves raons 6.5 Què diries a un altre que pensa diferent que tu?	6-7	El creixement demogràfic i els recursos naturals Les teories Neomalthusianes, poblacionistes i del creixement sostenible.	Descripció d' una imatge que representa la relació entre el creixement de la població i els recursos de la Terra	Valora la necessitat d' un creixement sostenible	Descriure la imatge d'una balança que sospesa la població mundial i els recursos naturals a partir de les qüestions: - què passa? - quin problema es planteja? Explicació sobre si cal frenar el creixement de la població mundial en base a les teories neomalthusiana i poblacionista Els alumnes redacten el propi punt de vista: Creus que cal frenar el creixement de la població mundial? Per què? Material:Fitxa de la balança amb la teoria neomalthusiana i poblacionista		

Activitat (*només el títol*)	Objectius d'aprenentatge (*només referenciats*)	**Continguts** (*només referenciats*)			**Procés d'ensenyament-aprenentatge** (Què es fa, Com es fa, Quin material s'usa)	**Problemes** (*si s'escau*)	**Resultats**
		conceptes	**procediments**	**Actituds**			
7. Elaboració del punt de vista que cada delegació haurà de defensar en el debat així com les raons que el recolzen i la contraargumentació al punts de vista contraris a partir de la carpeta de documentació. 8. Debat sobre els límits del creixement de la població mundial	8-9-10-11	Les conferències mundials de població	Elaboració de les raons que sostenen el punt de vista de cada delegació representada a la conferència. Debat sobre els límits del creixement de la població al món	Participació activa en el debat i respectuosa amb el torn de paraula i amb les opinions dels altres	Representació d' una conferència mundial de població per discutir si cal o no frenar el creixement demogràfic. Els alumnes en grups de quatre representaran els interessos de diferents col.lectius. 1)obtenir la informació necessària per elaborar la tesi i les raons que la sostenen 2) Elaborar la tesi i la seva argumentació 3) Escenificar el debat 4) Resumir els punts d'acord i desacord Material: Carpetes de documentació per a cada delegació, graella per preparar l'argumentació	Les fases de preparació del debat són molt importants per tal que el debat tingui contingut Hi ha alumnes que els costa participar i d'altres que constantment demanen la paraula	Es una activitat altament motivador a
9. Redacció d' un text d' opinió sobre els límits del creixement de la població mundial	12		Redacció d' un text d' opinió sobre els límits del creixement de la població		Individualment els alumnes redacten un text on exposen el seu punt de vista sobre el problema i les raons que el recolzen argumentatiu a partir de la base d'orientació que prèviament s'ha establert conjuntament Material:		

Anàlisi i valoració dels objectius de la recerca

Objectius d'aprenentatge	Objectius de la recerca	Activitats enseny/aprenent
1. Conèixer la percepció dels alumnes sobre el creixement de la població al món 2. Comunicar els objectius d' aprenentatge de la unitat per tal que els alumnes els facin seus 3. Conèixer les característiques del creixement de la població als països rics i pobres 4. Obtenir informació de manera comprensiva i aprendre a estructurar-la per elaborar nou coneixement	1. Analitzar les característiques del diàleg en la construcció del coneixement a. Analitzar quin paper té el diàleg entre els alumnes i la professora per a explicitar les percepcions que tenen sobre el creixement de la població al món. b.Consensuar els temes a treballar - explicitar que hem d'aprendre a parlar i escriure ciències socials: Descriure, explicar, justificar, interpretar, justificar i argumentar - explicitar que les competències lingüístiques són un instrument per aprendre i comunicar el coneixement	1. Preguntes orals sobre els nombre d' habitants que hi ha a la Terra que orientin la discussió del grup classe. 2. Plantejar quines poden ser les preguntes clau de cadascuna de les capacitats lingüístiques? (graella o dibuixos) 3. Lectura i resum d' un text periodístic 4.Completar un mapa conceptual
5. Redactar un text descriptiu i explicatiu guiat sobre el creixement de la població mundial 6. Conèixer les teories neomalthusiana , poblacionista i creixement sostenible 7. Elaborar un punt de vista propi sobre el problema del creixement demogràfic i justificar-lo amb raons suficients i pertinents.	**2. Dissenyar, consensuar i validar les bases d'orientació i les pautes de treball** a. Dissenyar les bases d'orientació per a descriure i explicar el mapa del creixement de la població mundial. Consensuar les pautes de treball amb els estudiants. b. Validar les bases d'orientació proposades i les pautes consensuades, per elaborar el comentari del mapa c. Dissenyar la base d'orientació per a l'argumentació: - com es formula un posicionament i els arguments que el fonamenten (suficients; pertinents) d. Validar la base d' orientació proposada a partir de l'activitat de la fitxa de la balança	5. Fer el comentari d' un mapa des creixement de la població mundial 6.1 Descriure el dibuix d' una balança que sospesa la poblacio mundial i els recursos. 6.2 Explicar què pot passar si la població mundial continua creixent 6.3 Cercar la justificació de les diferents teories científiques en relació al creixement de la població i als recursos de la Terra. 6.4 Creus que cal frenar el creixement de la població mundial? Exposa les teves raons 6.5 Què diries a un altre que pensa diferent que tu?
8. Preparar l'argumentació per defensar un punt de vista en el joc de la conferència mundial de població	**3. Preparar el debat. Aprofundir en el coneixement del tema** a. Proposar estratègies didàctiques i activitats per aprofundir en el coneixement del problema del creixement de la població mundial i produir raons i arguments fonamentats per justificar un posicionament determinat. b. Pactar una base d'orientació per la preparació immediata del debat. Orientar la manera de formular un punt de vista i les raons o els arguments que el fonamenten	7. Elaboració del punt de vista que cada delegació haurà de defensar en el debat així com les raons que el recolzen i la contraargumentació al punts de vista contraris a partir de la carpeta de documentació.
9. Exposar amb correcció els diferents posicionaments sobre la necessitat de frenar el creixement de la població	**4. Fer i analitzar el debat** a. Valorar la dinàmica del debat: es demana la paraula, es respecta el torn d'intervencion, nombre d' intervencions...	8. Debat sobre els límits del creixement de la població mundial

al món, arguments i contraarguments. 10. Respectar i valorar les opinions dels altres. 11. Posar-se en lloc d' un altre per entendre les seves motivacions en relació a un problema.	b. Valorar la qualitat de l'argumentació: b.1 Segments temàtics b.2 Segments lingüístics b.3 Validesa de les tesis b.4 Validesa de la fonamentació c. Valorar la tipologia d'arguments	
12. Escriure un text d'opinió sobre els creixement de la població mundial i els seus límits	**5. Anàlisi dels textos finals** a. Valorar la completesa i la pertinença, pel que fa al tema i a les competències lingüístiques que utilitza. b. Valorar la correcció del text pel que fa a l'estructura c. Valorar la millora qualitativa de la interpretació en relació als canvis que es produeixen en el posicionament individual com a conseqüència de l'argumentació en el debat.	9. Redacció d' un text d' opinió sobre els límits del creixement de la població mundial

Objectiu 1.

Analitzar les característiques del diàleg en la construcció del coneixement

La professora inicia la sessió amb una pregunta provocativa amb la intenció que els alumnes activin un doble diàleg: d'una banda amb ells mateixos per tal d' evocar idees prèvies i d' una altra amb els companys per tal d'acceptar el coneixement que aporten els altres a partir de raons fonamentades i rebutjar les respostes sense fonament.

Us heu preguntat alguna vegada quants habitants hi deu haver al mon?

Els alumnes comencen a donar dades i s'apunten a la pissarra, algunes estan justificades amb raons d' altres no. Se'ls demana que s'ho rumiïn i escullin quina de les xifres pot ser la correcta i per què?

Rebutgen les xifres que s'han dit a l'atzar i les que no són raonables com per exemple:

- *és impossible que a la Terra hi hagi mil milions d'habitants perquè a la Xina ja n´hi ha més de mil dos-cents cinquanta milions.*

Els alumnes donen per bones les dades que estan justificades amb arguments d'autoritat com:

- *perquè ho he llegit al llibre*
- *perquè tinc una notícia del diari que ho diu.*

Finalment la professora confirma que la xifra més aproximada és la que estableix el capítol del llibre on diu: Segons la ONU la població de la Terra va assolir 6.000.000.000 l'octubre de 1999.

Amb la xifra anotada al centre de la pissarra, la professora planteja una pluja d'idees:

Quins interrogants ens podem plantejar sobre aquesta dada?

La professora guia la discussió per tal que apareguin qüestions com:

- *Quines causes expliquen el creixement de la població.*
- *Si la població continua creixent, hi cabran tots?*
- *Hi haurà recursos suficients per a tothom?*
- *Aquest creixement deu ser un fenomen recent o antic?*
- *Com es reparteixen per la superfície de la Terra?*

Valoració

Sembla que a partir del diàleg es genera una interacció entre els alumnes i la professora i entre els mateixos alumnes que pot donar lloc a nou coneixement.

El paper que juga la professora en aquesta discussió és molt important, i creiem que hauria de tenir en compte les següents orientacions:

- Encetar la discussió entre els alumnes a partir d' una qüestió oberta
- Guiar la discussió tot acceptant totes les aportacions d'entrada i mostrant que no totes valen (es rebutgen les que no estan justificades i les que estan justificades amb raons no vàlides).
- Facilitar la participació de la majoria d' alumnes possible.
- Donar informació al final si els alumnes no troben una resposta vàlida
- Fer adonar que el diàleg és també una manera d'aprendre a partir de l'aportació d'idees de tots plegats.
- Reflexionar al voltant del paper que té la llengua: per a obtenir el coneixement i per a comunicar-lo.

A partir de totes les idees que hauran sorgit la professora les ordenarà de manera que quedaran establerts els continguts del tema de la població però abans de tancar la relació de continguts, la professora pot deixar que els alumnes formulin altres qüestions que els agradaria aprendre del tema i que no hi queden reflectides.

Per explicitar com podem d'aprendre ciències socials a través de les competències lingüístiques la professora vol fer adonar als alumnes que en el diàleg apareixen diferents tipus de discurs: la descripció, l'explicació, la justificació i l'argumentació i ho il·lustra amb exemples dels que han sortit en el diàleg anterior.

- *Quan he escrit a la pissarra: Segons la ONU la població de la Terra va assolir 6.000.000.000 l'octubre de 1999 he descrit una situació mitjançant una dada.*
- *Quan ens preguntem quines deuen ser les causes del creixement de la població estem fent una explicació.*
- *Quan donem raons per tal de justificar el nostre punt de vista sobre si hi haurà recursos per tots, estem interpretant.*
- *Quan busquem en el llibre què diu la teoria del creixent sostenible sobre la necessitat d'utilitzar els recursos renovables estem donant raons fonamentades en el coneixement científic per justificar un fet o un fenomen.*

La professora reparteix uns dibuixos amb les quatre competències lingüístiques que es treballaran: Descriure, explicar, justificar i argumentar i els proposarà que per grups pensin quines preguntes podrien ser útils per treballar cadascuna d'elles utilitzant exemples que han sortit en la discussió anterior.

El tipus de preguntes que apareixen són:

Descriure: què passa? Què veig? Com és? Quines característiques té?

Explicar: Per què passa? Quines són les seves causes? Quines conseqüències té?

Interpretar: En què es basa la meva opinió?

Argumentar: Com puc defensar la meva opinió davant d'altres punts de vista?

Justificar: Per què penso això?

Els alumnes reconeixen fàcilment la descripció i l'explicació perquè la utilitzen sovint en textos i activitats que realitzen en moltes àrees: descripcions en activitats de llengua, descripcions i explicacions de fenòmens naturals en ciències experimentals, explicacions de causes i conseqüències en ciències socials...

En canvi, per caracteritzar la justificació, la interpretació i l'argumentació han aparegut preguntes semblants i la professora ha fet la següent distinció:

Justificar: En quins coneixements científics es basa aquest fet? Quina teoria explica un fet?

Interpretar: Jo què penso? Quina és la meva opinió?

Argumentar: Quines raons justifiquen el meu punt de vista? uè li diria a un altre que pensa diferent? Com l'intentaria convèncer?

Valoració

Pel tipus de preguntes que apareixen, sembla que la interpretació i l'argumentació són molt semblants i el que diferencia ambdues competències lingüístiques és la intenció del discurs.

El discurs interpretatiu expressa el posicionament individual i les raons que el fonamenten i la seva intenció és comunicar aquest pensament. En canvi el discurs argumentatiu també expressa un punt de vista, però en canvi la intenció és modificar el pensament dels altres. El discurs argumentatiu confronta diverses interpretacions amb el propòsit de convèncer.

Tot i amb això, es tracta d'una primera aproximació. Caldrà aprofundir en cadascuna de les competències lingüístiques a través de molts exemples i de exercitar la tipologia discursiva amb la finalitat que, poc a poc, els alumnes la interioritzin. Aquesta és una tasca complexa per la qual cosa la professora creu que en la primera unitat didàctica cal treballar les competències a partir de seqüències curtes i no pas totes alhora.

Objectiu 2

DISSENYAR, CONSENSUAR I VALIDAR LES BASES D' ORIENTACIÓ I LES PAUTES DE TREBALL

L'activitat proposada consisteix en fer un comentari del mapa del llibre que tracta sobre el creixement de la població al món.

La professora proposa als alumnes que facin un guió per orientar com ha de ser el comentari.

A continuació es posen en comú tots els guions per tal d'elaborar-ne un entre tots, que serà finalment el que farem servir per fer el comentari individual.

Cal tenir en compte que abans d'abordar l'explicació del mapa els alumnes han realitzar una activitat prèvia que consisteix en obtenir informació sobre les causes i les conseqüències del baix creixement de la població en els països rics i del creixement més elevat de la població en els països pobres. Aquesta informació s'ha estructurat en un mapa conceptual que han fet servir per fer el comentari.

> *Primer de tot explicarem que es veu en aquest mapa. Direm en quins països del món la població disminueix, en quins països del món la població creix poc i en quins països del món la població creix més i en quins països creix moltíssim. Direm exemples de cada.*
> *En segon lloc, explicarem perquè hi ha països on la població disminueix i perquè hi ha països on la població creix i perquè n'hi ha que creixen moltíssim.*

En tercer lloc explicarem quines conseqüències te aquest creixement en els països rics i en els països pobres.
I al principi hauríem de posar-hi un títol que resumeixi de que tracta el comentari.

A continuació reproduïm dos dels guions elaborats pels alumnes:

1) *Començar explicant de què tracta el mapa segons els colors de la llegenda.*
2) *Descriure la informació que dóna el mapa continent per continent i dient en quins països la població creix més o menys.*
3) *Explicar les causes per què la població creix més en els països pobres que en els països rics .*

A partir de les diferents propostes es consensua una base d'orientació a partir de la qual cada alumne redacta el seu comentari:

1. TITOL: resumir de què tracta el mapa

2. INTRODUCCIÓ: exposar breument de què tracta el mapa segons els colors de la llegenda.

3. DESCRIPCIÓ: indicar quins països tenen el creixement més alt i més baix seguint un ordre (per continents, per colors,...)

4. EXPLICACIÓ indicar les causes que expliquen per què hi ha països on el creixement de la població és alt i per què hi ha països on és baix (utilitzant les causes de l'esquema).

   Indicar les conseqüències que té l'alt creixement de la població pels països pobres i el baix creixement que té pels països rics.

A partir de la base d'orientació consensuada la professora elabora una fitxa d' autocorrecció per tal que cada alumne es corregeixi el seu text fet en esborrador. A la llum de la fitxa cada alumne escriu el seu text en word completant aquells punts incomplerts o esmenant possibles errors.

Mitjançant les fitxes d'autoavaluació la professora pot comprovar el grau d'apropiació de les pautes establertes conjuntament en la base d' orientació. A l'hora també permet als alumnes interioritzar millor les pautes generals que serveixen per descriure i explicar un fet o fenòmen a partir de fonts d' informació diverses pròpies de les ciències socials: mapes, gràfics, estadístiques, fotografies, croquis...

La professora dissenya una fitxa per introduir la problemàtica dels límits del creixement de la població. En aquesta fitxa els alumnes treballen la descripció i l'explicació i s'introdueix la justificació com la recerca de les diferents raons que els experts dónen sobre aquest problema.

A continuació s' introdueix la interpretacio i l'argumentació a partir de l'estructura següent:

- formulació del propi posicionament sobre si cal o no frenar el creixement de la població al món (interpretació)

- justificació del posicionament amb raons pertinents i suficients

- formulació dels arguments que donaríem a un posicionament diferent o contrari

- exposicio de propostes que puguin fer possible el punt de vista defensat

Després de completar la fitxa es contrasten les respostes entre tots i la professora n´escull alguns exemples i els escriu a la pissarra amb la intenció de copsar quina relació tenen amb les tesis neomalthusianes i/o poblacionistes, i fer adonar que les raons més adequades són les que es relacionen amb les teories estudiades. (criteri de pertinença)

També és molt interessant fer paleses totes les raons possibles que els alumnes hagin formulat per tal que cadascú pugui completar la seva argumentació amb altres raons i triar aquelles que siguin més rellevants (criteri de completesa).

A partir de la fitxa del creixement de la població i els recursos els alumnes en grups de quatre discuteixen quina estructura hauria de tenir un text argumentatiu i, de la mateixa manera que hem fet en la base d' orientació de la descripció i l'expicació, es tracta de consensuar entre tots quina pot ser l'estructura d' un text argumentatiu:

1. TITOL Indica la idea principal

2. INTRODUCCIÓ Exposa breument de què anem a parlar

3. TESI Indica el punt de vista de l'autor en relació al problema (opinió o posicionament)

4. RAONS O ARGUMENTS Exposa les raons que justifiquen el seu punt de vista

5. CONTRAARGUMENTS Exposa les raons en contra d'un punt de vista diferent

6. PROPOSTES Exposa de quina manera es pot materialitzar el posicionament defensat

Val a dir que amb més o menys completesa gairebé la majoria de grups van establir la mateixa seqüència perquè la fitxa prèvia els condicionava en aquest sentit.

Es va discutir entre tots per trobar la manera d'expresar amb claredat què enteníem per un títol adequat, quina funció havia de tenir la introducció, de quines formes diferents podíem introduir la tesi (jo crec, penso que, el meu punt de vista és,...). També es va acordar que s'havia de tenir en compte les diferents teories (poblacionista, neomalthusiana, creixement sostenible) per formular les raons que justificaven el propi posicionament. Es va discutir què enteníem per contraargument i finalment, semblava que si es feien propostes de com es podria aconseguir controlar el creixement de la població es reforçava encara més el propi posicionament.

La professora analitza els textos argumentatius produïts a partir dels següents criteris:

1. Els alumnes exposen amb claredat la seva opinió sobre el problema estudiat?
2. El seu punt de vista està relacionat amb les teories estudiades?
3. Les raons adduides són coherents amb el punt de vista que recolzen?
4. Les raons són suficients?

1. Els alumnes exposen amb claredat la seva opinió sobre el problema estudiat?

Valoració:

Més de la meitat dels alumnes exposen amb claredat la seva opinió (60%). Els que no ho fan tenen dificultats per expresar-se amb la qual cosa els discurs és poc clar.

Proposta:

S'hauria de treballar més l'estructura del text escrit i en general els recursos lingüístics necessaris per redactar utilitzant un lèxic més precís i una construcció sintàctica de les oracions més correcta.

2. El seu punt de vista està relacionat amb les teories estudiades?

Valoració:

L'opinió de la majoria s' ajusta a les teories estudiades (80%). Els punt de vista dels alumnes són:

- poblacionistes 20%
- neomalthusians 10%
- poblacionistes i neomalthusians 70%

La majoria es pronuncien en part a favor de la tesi neomalthusiana i en part a favor de la tesi poblacionista perquè la professora va deixar clar que no hi ha una resposta única per aquest problema i que per tant, són vàlids alguns arguments d' uns i altres.

Només apareix un punt de vista que respon a una apreciació subjectiva. Això fa pensar que a partir del treball fet no s'ha generat nou coneixement.

Apareix una altre text on no exposa el seu punt de vista.

Proposta:

Repetir les activitats de la fitxa amb amb ajuda.

3. Les raons adduïdes són coherents amb el punt de vista que recolzen?

Valoració:

La majoria justifica la seva opinió amb raons adequades al punt de vista exposat (70%). El 30 % restant o bé no exposa cap raó o exposa un punt de vista i utilitza raons del punt de vista contrari. Hi ha una alumna que es posiciona clarament poblacionista i a més contraargumenta les raons de la tesi neomalthusiana.

Proposta:

Fer veure als alumnes que un text argumentatiu té una estructura formada per l'exposició de la tesi o punt de vista i de les raons que la sostenen.

Repetir el text.

4. Les raons són suficients?

Valoració:

Les raons adduïdes son:

> suficients 10%

> es poden completar 60%

> inadequades o inexistents 30 %

La majoria d'alumnes exposen raons adequades però que es podrien completar.

Proposta:

Si s'hagués corregit l'exercici que resumeix les raons de cadascuna de les tesis neomalthusiana i poblacionista abans de redactar el text argumentatiu és possible que el nombre de raons adduïdes fos més alt.

Valoració

Sembla convenient discutir conjuntament quina ha de ser la base d' orientació que guia el procediment per redactar textos descriptius, explicatius, interpretatius, etc. Per tal que els alumnes tinguin clars els passos a seguir. Així, a base de veure models i discutir diferents maneres de fer-ho cadascú arribarà a construir i interioritzar la seva pròpia pauta procedimental .

Pel que fa als aspectes qualitatius dels textos, sembla molt necessari que el professorat de l'equip docent prengui consciència de la importància que té la llengua en el procés d'aprenentatge dels alumnes, pel que fa a la comprensió de la informació i a la reconstrucció del coneixement. Si el professorat comparteix aquesta manera de fer les mancances observades en la valoració dels textos produïts pels alumnes es podrien resoldre millor. Per exemple, és molt important treballar conjuntament amb el professorat de llengua l'estructura de cada tipologia discursiva, els recursos lingüístics propis de cadascuna o l'ús dels nexes més adequats.

Objectiu 3.
PREPARAR EL DEBAT

Es tracta de representar una conferència mundial de població on els alumnes agrupats per delegacions han de defensar si cal o no limitar el creixement de la població al món.

La professora explica què són les conferències internacionals i quins són els seus objectius exemplificant-ho amb la conferència de població de El Caire (1996).

Es reparteix una carpeta amb documentació per tal que el grup estableixi quin és el seu posicionament davant del problema. En la carpeta hi ha diferents textos per ajudar a preparar l'argumentació: raons a favor, en contra, exemples, dades estadístiques...

Els alumnes, per delegacions fan una lectura dels materials i seleccionen la informació per tal de preparar el punt de vista de la seva delegació, les raons a favor i les raons en contra.

La professora comprova com han preparat el debat i ajuda a completar l'argumentació, si no apareixen les raons de més pes.

a) Sintetitzeu **la tesi** que heu de defensar exposant breument i amb claredat si cal o no frenar el creixement de la població mundial segons la delegació que us hagi tocat representar:
"Nosaltres creiem que és molt urgent i necessari (o no) frenar el creixement de la població mundial..."

b) A continuació exposeu **els arguments que justifiquen la vostra tesi**: Els arguments han de ser:
- pertinents, és a dir han d'estar fonamentats en les teories que hem estudiat (poblacionista, neomalthusiana, creixement sostingut)
- coherents amb la ideologia del grup que heu de representar
- suficients, cal fer esment del màxim d'arguments possibles
- forts per resistir la crítica dels altres

Hem de prescindir de les nostres opinions personals ja que es tracta d'un exercici d'empatia.

(És recomanable fer un esquema en esborrany per ordenar i seleccionar els arguments més forts i rellevants i eliminar els no pertinents, ja que es tracta de convèncer i resistir les objeccions dels altres)

c) Finalment proposeu a mode de **conclusió** accions o decisions que es poden plantejar per poder portar a terme la vostra tesi i així tenir més força de convenciment. Han de ser propostes coherents amb les característiques o ideologia de la delegació que representeu i també han de ser factibles, és a dir, possibles de realitzar.

Valoració

Cal destacar la importància de la preparació prèvia del debat. En aquesta fase els alumnes es posicionen respecte al problema plantejat i elaboren els arguments a favor i les contra argumentacions possibles. Convé dedicar temps suficient per preparar l'argumentació acuradament, si no, o bé els alumnes exposen ordenadament el seu punt de vista i la confrontació d'idees no es produeix, o bé la dinàmica que es genera és la de discutir a partir d' idees amb poc fonament o sense validesa, com sovint assistim a certs debats televisius.

Un altre aspecte molt important és la tria i preparació dels materials que els alumnes utilitzaran per fonamentar el seu punt de vista. El professorat ha de vetllar que les fonts d'informació (premsa, estadística, bibliografia, pàgines web) s'adeqüin a la comprensió de l'alumnat i proporcionin un ampli ventall de raons, dades, exemples per justificar la seva tesi. Sovint el professorat ha de fer l'esforç d' adaptar-les perquè siguin d'utilitat.

Objectiu 4.
FER I ANALITZAR EL DEBAT

Es representa una conferència internacional de població per discutir si cal o no frenar el creixement de la població mundial, tenint en compte que els recursos de la Terra són limitats.

La professora presenta el tema de debat i presenta les delegacions que hi participen.

Es deixen clares les normes de participació:

- per demanar la paraula cal aixecar la mà i esperar el torn
- cal exposar amb claredat el punt de vista que es vol defensar
- es dona un torn de rèplica per qui ho demani tenint en compte que té prioritat qui vulgui contestar per al·lusions directes.

La professora actua de moderadora i el seu paper consisteix en:

- establir els torns de paraula i de rèplica
- centrar la discussió si es desvia el tema
- animar tothom a participar
- interpretar i puntualitzar el discurs dels alumnes per ajudar a fer-lo entenedor.

S'obre un torn de paraules perquè cada delegació exposi el seu punt de vista i les raons que el recolzen.

Després d'haver fet la roda, es dóna per oberta la discussió.

Al final del debat la professora intenta consensuar alguns punts en comú per arribar a acords a mode de conclusió.

L'anàlisi del debat és dificultosa per dues raons:

- hi ha moltes intervencions inaudibles i el discurs és discontinu.
- Només es disposa d'un fragment gravat del debat.

Es decideix reelaborar-lo tot interpretant el sentit de les intervencions a mesura que es visiona la gravació en vídeo.

a. Valorar la dinàmica del debat.

a.1 La participació ha estat molt desigual. Val a dir que hi ha una delegació (ecologistes) ha monopolitzat la discussió intervenint moltes vegades i contra argumentant totes les posicions clarament poblacionistes. En canvi hi ha altres delegacions que han intervingut poc i que la professora ha hagut d'interpelar directament per tal que participessin (xinesos). Només dos alumnes no han intervingut gens.

Sembla poc productiu forçar la participació si per motius de inseguretat, por al ridícul, o timidesa els alumnes no es disposen a discutir en veu alta. En canvi, és molt convenient que la moderadora condueixi, centri i resumeixi per orientar el debat, i fins i tot, censuri els alumnes més agosarats, contundents i agressius, xistosos,... que poden fer fracassar l'activitat.

a.2 Els alumnes han respectat força les regles del joc pactades inicialment. S' ha demanat la paraula amb la mà alçada, s' ha respectat el torn de paraula, s'ha donat prioritat de rèplica als directament implicats. En alguns moments no s'ha tingut prou respecte per les posicions que algunes delegacions havien de defensar (feministes o Vaticà) i s'ha ridiculitzat alguns d'aquests posicionaments.

Valoració:

Així doncs, cal destacar la importància de pactar prèviament amb els alumnes les regles del joc i crear una ambientació adequada per fomentar la participació. Convé destacar també la importància del paper moderador del professor, procurant que la seva intervenció passi el més desapercebuda possible, ja que el que ens interessa és el discurs que construeixen els alumnes al llarg de la discussió.

b. Valorar la qualitat de l'argumentació.

b.1 Segments temàtics

En el debat analitzat apareixen quatre segments temàtics principals, després d'eliminar aquells que s'apartaven molt del tema.

a) La discussió sobre si cal o no frenar el creixement de la població al món tenint en compte que els recursos de la Terra són limitats.

b) La necessitat o no de limitar el nombre de fills en els països de tercer món per sortir de la pobresa mitjançant ajudes.

c) La necessitat d'establir polítiques natalistes als països rics on la població envelleix.

d) El dret a escollir els fills que es volen tenir o la necessitat de limitar aquest dret i l'ús dels mitjans anticonceptius.

Els quatre primers temes han aparegut en la seqüència anterior en la qual s'ha preparat el debat, de manera que gosem establir que els alumnes han enriquit el seu coneixement sobre el tema.

El darrer tema ha aparegut espontàniament fruit dels interessos dels propis i alumnes i en funció de la dinàmica que el debat ha generat.

Respecte a les conclusions s'observa una clara necessitat d'arribar a acords, tot i que es fa difícil pel fet que els alumnes representen en aquest debat el rol d'un determinat grup que no sol coincidir amb el seu propi punt de vista. Per això a l'hora d'establir les conclusions la professora demana que els alumnes facin un posicionament personal abans d'arribar a acords, la qual cosa facilita la tasca.

Els acords adoptats s'emmarquen en un posicionament relativista (ni a favor dels poblacionistes ni dels neomalthusians) i des de l'empatia (posicionant-se tenint en compte els interessos dels diferents grups socials) tot reconeixent els principals problemes de fons: la necessitat de protegir l'equilibri medi ambiental i l'eradicació de la pobresa al món:

> *"Cal controlar el creixement de la població mundial, sense arribar als extrems de prohibir a les parelles tenir fills per tal d'evitar la destrucció del medi ambient i per aconseguir que els països pobres surtin de la pobresa".*

b.2 Segments lingüístics

Per intentar conèixer com els alumnes elaboren el discurs argumentatiu en el debat, hem analitzat quines competències cognitivo lingüístiques utilitzen per construir-lo. Volem comprovar quines de les competències que hem treballat apareixen en el discurs argumentatiu dels alumnes.

Prèviament establirem que entenem per cadascuna d' elles:

- DESCRIPCIÓ: Enumeració de qualitats, propietats o característiques d'un fet o fenomen social.
- EXPLICACIÓ: Discurs que dóna raons que ajuden a la comprensió dels fets i fenòmens mitjançant les causes que els generen i les conseqüències que produeixen.
- JUSTIFICACIÓ: Discurs que dóna les raons profundes, generalitzables mitjançant teories científiques i que permeten establir les causes últimes dels fets i fenòmens.
- INTERPRETACIÓ: Discurs on apareix un posicionament o punt de vista propi fonamentat amb raons fiables, pertinents i suficients. Sol incloure propostes per fer viable el posicionament.
- ARGUMENTACIÓ: Discurs on apareix un posicionament o punt de vista fonamentat amb raons fiables, pertinents i suficients amb la intenció de convèncer al receptor i fer-lo canviar d'opinió.

El debat que hem realitzat a l'aula comença amb l'exposició dels posicionaments de les diferents delegacions i les raons que recolzen el seu punt de vista a partir dels interessos de cada grup, amb la intenció de comunicar als receptors el seu punt de vista. Per tant, es tracta d' un discurs interpretatiu amb l'estructura següent:

PUNT DE VISTA + RAONS QUE EL FONAMENTEN

Es constata que en la interpretació hi sol aparèixer el discurs justificatiu ja que les raons es basen en teories del coneixement. Veiem l'exemple següent:

> *"Nosaltres no diem que s'hagi de frenar el creixement, diem que s'ha de controlar perquè tot i que els recursos es poden substituir el que no podem fer és anar-los esgotant un darrere l'altre. Cal buscar solucions per trobar un punt d' equilibri perquè la població pugui seguir creixent sense perjudicar el medi ambient".*

Es tractaria d'una interpretació fonamentada en la teoria del creixement sostenible, per tant és un discurs justificatiu en la mesura que fa recurs d'una teoria com a raó principal per justificar el seu posicionament .

El discurs argumentatiu apareix a partir del moment en què es produeix la contra argumentació perquè, tot i que l'estructura és la mateixa, la intenció és una altra: convèncer al destinatari.

> *"Doncs nosaltres no hi estem d' acord. No pots prohibir a una persona que tingui fills i tampoc li pots prohibir que no en tingui. Cadascú és lliure de fer el que vulgui".*

En aquest cas usa un valor universal acceptat i compartit com la llibertat de les persones com un argument de pes per intentar convèncer a l'interlocutor.

També pot aparèixer el discurs explicatiu dins de l'argumentació. Per exemple:

> *"Nosaltres creiem que els governs no han de donar tantes ajudes a les ONG perquè a països com el nostre el que cal és que el govern incentivi la natalitat per exemple fent guarderies".*

Es comprova també que en debat analitzat no apareix el discurs descriptiu ni narratiu.

Així doncs, en el debat proposat a partir de la simulació d'una conferència internacional de població on cada grup defensa un punt de vista en funció dels interessos d'un col·lectiu determinat (que sovint no té a veure a amb el posicionament propi dels alumnes), predomina el discurs interpretatiu quan es tracta de deixar clara la posició que defensa cada grup.

El discurs argumentatiu apareix quan s'enceta la contra argumentació ja que llavors la intenció es convèncer l'altre.

b.3 Validesa de les tesis

Es tracta de comprovar que les tesis tinguin validesa, és a dir que responguin al tema treballat.

En el debat analitzat apareixen 13 tesis de les quals 8 responen totalment al tema que s'ha treballat i que són resultat del treball fet en grup en el qual cada delegació havia de preparar la seva argumentació a partir d'una carpeta de documentació.

Les altres cinc tesis apareixen com a rèplica o contra argumentació en funció de l'orientació que va prenent el debat i que solen desviar-se del tema central. Malgrat això, algunes d' elles aporten nou coneixement sobre el tema. Per exemple:

> *"Nosaltres pensem que ha de ser la mateixa gent que prenguin consciència que cal controlar la natalitat"*

En canvi d' altres esdevenen anècdotes, desqualificacions o "gracietes" que no aporten nou coneixement. Per exemple:

> *"Si vosaltres no permeteu els mètodes anticonceptius i aquestes coses, si ens quedem embarassades llavors us enviarem els fills al Vaticà perquè ens els cuideu".*

Quan el debat desemboca cap a un punt mort el paper del professor com a moderador és molt important per tornar a centrar el tema.

Fent l'anàlisi per delegacions, val a dir que totes estableixen, almenys, una tesi vàlida, sobretot, al principi del debat, excepte la delegació de l'ONG que intervé com a rèplica a un altre grup.

b.4 Validesa de la fonamentació

Es tracta de comprovar si les raons i arguments són:

> fiables (veritables o falses)

> pertinents (coherents amb la tesi que recolzen)

> completes (apareguin el major nombre de raons establertes en la preparació del debat).

I també de comprovar si apareixen contra arguments i propostes per reforçar la tesi.

Gairebé totes les raons que justifiquen les tesis són certes. Algunes, però, les consideraria parcialment certes. Per exemple:

"Gràcies a la tecnologia el creixement econòmic està assegurat".

Molt poques es poden considerar falses, com per exemple:

"Al llarg de la història quan un recurs s' ha esgotat ha estat substituït per un altre".

La gran fiabilitat de les raons i els arguments indica que els alumnes han incorporat nou coneixement i han assolit una bona comprensió del tema.

En relació al criteri de pertinència la majoria de raons i arguments són coherents amb la tesi que recolzen de manera que el discurs argumentatiu i interpretatiu esdevenen coherents en la majoria dels casos, tant si la tesi té validesa com si no. Per tant, sembla que majoritàriament els alumnes s'han apropiat de l'estructura del text interpretatiu i argumentatiu que s'ha establert mitjançant la base d'orientació.

Respecte a la completesa, es considera completa la fonamentació si el nombre de raons que apareixen s'ajusten a les raons que els alumnes podien aportar a partir de la documentació lliurada a cada delegació.

Per facilitar l'anàlisi s'ha establert la següent gradació:

MOLT si en la fonamentació apareixen totes les raons treballades

FORÇA si en la fonamentació apareixen totes les raons treballades menys una o dues.

POC i apareixen menys de la meitat

GENS si només n'hi apareix una o cap

De les vuit delegacions que han participat en el debat,

- 1 delegació ha fet una fonamentació molt completa (feministes)
- 4 delegacions han fet una fonamentació força completa (ecologistes, catòlics, xinesos, catalans)
- 3 delegacions han fet una fonamentació poc completa (capitalistes, ecologistes sostenibles, ONG)

Així doncs, cal destacar la importància que té el treball previ a la preparació del debat per tal que els alumnes facin ús del major nombre possibles de raons i arguments per defensar una tesi.

També val a dir que, si bé la professora va comprovar que totes les delegacions completessin la fonamentació amb el màxim nombre de raons, alhora d'exposar-les en públic, els factors personals influeixen molt en la dinàmica del debat (per exemple en el lideratge). Per exemple,

es va comprovar que la delegació dels ecologistes sostenibles apareixien en el seu esborrany dues de les raons de més pes que en el debat no van aparèixer:

- la pobresa és una raó per la qual als països pobres la gent té molts fills ja que els fills són un ajut econòmic i una assegurança per a la vellesa dels pares.
- Els recursos de la Terra són limitats, però ben gestionats poden fer possible l'equilibri ecològic del planeta.

També és interessant assenyalar dues de les característiques del discurs argumentatiu que apareixen en aquest debat: l

- L'ús de contra arguments
- La formulació de propostes.

Ja hem dit abans que el debat pròpiament s'inicia després que les delegacions exposin els seu punt de vista. A partir d' aquí s'obre un torn de paraules on els grups o bé argumenten les seves propostes o bé repliquen amb contra arguments, i gràcies a aquests, el debat pren una orientació determinada que el fa més espontani alhora que encadena el discurs.

En les contra argumentacions solen aparèixer raons diferents a les que han utilitzat per preparar el debat i, pel seu contingut, sembla que els alumnes tendeixen a abandonar el rol assignat per defensar o refutar idees pròpies. Veiem un parell d'exemples:

- Exemple de raons emprades de les que van preparar les delegacions abans del debat:

"Nosaltres no diem que s'hagi de frenar el creixement, diem que s'ha de controlar".

- Exemple de raons espontànies:

"Doncs si no permeten l'ús d'anticonceptius que sigui el Vaticà qui doni ajudes a la gent"

o bé:

"Nosaltres no creiem que s'hagi de donar tantes ajudes als països del tercer món perquè hi ha molts governs corruptes...".

En el debat els grups també fan propostes que concreten com portar a terme el punt de vista que defensen. Les propostes reforcen la tesi perquè la fan més realista i viable. En aquest sentit, diríem que tenen funció d'argument.

Per exemple:

"... per controlar el creixement de la població cal fer-ho amb lleis que penalitzin tenir més d' un fill".

"...en països com el nostre cal que el govern incentivi la natalitat per exemple fent guarderies".

c. Tipologia d'arguments

Per analitzar la tipologia dels arguments s'ha fet servir la classificació que fan Anna Cros i Montserrat Vilà en el seu article [9]

[9] [9] Cros, Anna i Vilà, Montserrat. "La discusión oral : argumentos y falacias". Textos de didàctica de la lengua y la literatura. Nº 29. Gener 2002. Ed. Graó. Pàg. 35.

1. Argument de causa i conseqüència	Estableix una relació lògica amb els fets
2. Argument d´autoritat	Cita una autoritat acceptada pel destinatari
3. Argument del model	Invoca una autoritat que esdevé un model a imitar
4. Argument del benefici	Justifica una tesi a partir del benefici que proporciona una acció determinada
5. Argument construït a partir de l'exemple	Es fa referència a un fet concret per arribar a una conclusió que es pot aplicar a un altre fet o que es pot generalitzar a d' altres fets del mateix tipus
6. Argument construït a partir de l'analogia: comparació i metàfora	Es basa en un exemple semblant al que es defensa o bé en una imatge a la qual es pot associar
7. Arguments quasilògics o deductius	Arguments que es construeixen a partir de premisses generals i que reprodueixen les relacions que s'estableixen en els sistemes lògics i matemàtics. Raonament deductiu anomenat sil·logisme. El sil·logisme lògic parteix d' una premissa real i expressa una veritat irrefutable. (entimema)

En el debat sobre els límits de la població els arguments que més apareixen són els des causa conseqüència, alhora que molts d'aquests també són deductius de l'estil

Si P = Q i Q = R, llavors P = R

Per exemple:

Cal frenar el creixement de la població perquè:

Si la població creix, s'exploten més recursos

Si s'exploten més recursos, es deteriora el medi ambient

Llavors si la població creix, es deteriora el medi ambient.

Així doncs, cal destacar la importància que té el treball previ a la preparació del debat per tal que els alumnes facin ús del major nombre possibles de raons i arguments per defensar una tesi.

També val a dir que, si bé la professora va comprovar que totes les delegacions completessin la fonamentació amb el màxim nombre de raons, alhora d'exposar-les en públic, els factors personals influeixen molt en la dinàmica del debat (per exemple en el lideratge). Per exemple, es va comprovar que la delegació dels ecologistes sostenibles apareixien en el seu esborrany dues de les raons de més pes que en el debat no van aparèixer:

- la pobresa és una raó per la qual als països pobres la gent té molts fills ja que els fills són un ajut econòmic i una assegurança per a la vellesa dels pares.
- Els recursos de la Terra són limitats, però ben gestionats poden fer possible l'equilibri ecològic del planeta.

També és interessant assenyalar dues de les característiques del discurs argumentatiu que apareixen en aquest debat: l

- L'ús de contra arguments

- La formulació de propostes.

Ja hem dit abans que el debat pròpiament s'inicia després que les delegacions exposin els seu punt de vista. A partir d' aquí s'obre un torn de paraules on els grups o bé argumenten les seves propostes o bé repliquen amb contra arguments, i gràcies a aquests, el debat pren una orientació determinada que el fa més espontani alhora que encadena el discurs.

En les contra argumentacions solen aparèixer raons diferents a les que han utilitzat per preparar el debat i, pel seu contingut, sembla que els alumnes tendeixen a abandonar el rol assignat per defensar o refutar idees pròpies. **Veiem un parell d'exemples:**

- Exemple de raons emprades de les que van preparar les delegacions abans del debat:

"Nosaltres no diem que s'hagi de frenar el creixement, diem que s'ha de controlar".

- Exemple de raons espontànies:

"Doncs si no permeten l'ús d'anticonceptius que sigui el Vaticà qui doni ajudes a la gent"

o bé:

"Nosaltres no creiem que s'hagi de donar tantes ajudes als països del tercer món perquè hi ha molts governs corruptes...".

En el debat els grups també fan propostes que concreten com portar a terme el punt de vista que defensen. Les propostes reforcen la tesi perquè la fan més realista i viable. En aquest sentit, diríem que tenen funció d'argument.

Objectiu 5.
ANÀLIS DELS TEXTOS FINALS (Taula 2)

Abans de fer el debat els alumnes han fet un treball previ en grup que consisteix en obtenir raons a favor del punt de vista que els toca defensar a partir de diversos textos.

La professora revisa que les raons obtingudes siguin adequades i suficients.

Durant el debat els alumnes han contrastat diferents tesis sobre els límits del creixement de la població mundial així com les raons a favor i en contra.

Finalment han redactat un text interpretatiu final a mode de conclusió sobre el tema on han de justificar el seu punt de vista.

De l'anàlisi dels textos individuals finals se'n desprenen les següents valoracions i propostes de millora:

1. El 70% dels alumnes exposen la seva opinió amb claredat.

Valoració:

El 30 % que no l'exposa no ha comprès què es demanava en aquest text i en comptes d' argumentar el seu punt de vista, o bé valoren com ha anat el debat o bé continuen defensant la tesi de la grup que li ha tocat representar.

Propostes:

Cal que el professor s'asseguri que tots els alumnes han entès l'objectiu de l'activitat. Potser es pot formular d'una altra manera. Per exemple, *Redacta un text d'opinió per un diari on exposis el teu punt de vista sobre si cal o no limitar el creixement de la població mundial.*

2. Les raons adduïdes són adequades majoritàriament (70%)

Valoració:

Tots els alumnes que han exposat amb claredat la seva opinió, l'han fonamentat amb raons coherents amb la tesi que defensen. Els arguments estan basats majoritàriament en les raons de la tesi del creixement sostenible.

3. Les raons adduïdes son:

- suficients 30%
- es poden completar 40%
- inadequades o inexistents 30 %

Valoració:

Ha augmentat el nombre d'alumnes que han donat un nombre suficient de raons. Tot i amb això encara un 40% no dóna un nombre suficient de raons.

Propostes:

Proposar als alumnes posar en comú els seus textos en grups de quatre per adonar-se de les raons que addueixen els companys i que es podrien incorporar per completar el propi text.

4. La majoria d'alumnes no fa propostes d'actuació a mode de conclusió 60%

Valoració:

Tot i que es va donar una base d'orientació sobre l'estructura del text argumentatiu, sembla que la majoria no l'han tingut en compte.

Propostes:

En comptes de donar la base d'orientació feta s'hauria d'haver elaborat conjuntament amb els alumnes. Convé que abans de redactar un text argumentatiu els alumnes n'hagin llegit alguns de ben fets tot identificant la tesi, els arguments que la sostenen i si es fan propostes d'actuació.

5. Pocs alumnes mantenen l'opinió inicial:

Mantenen la mateixa opinió i les raons que la sostenen (30%)

Milloren ja que en l'opinió inicial no exposaven el seu punt de vista o bé les raons que adduïen no eren adequades (20%)

Matisen i enriqueixen l'opinió inicial relativitzant més els seus punts de vista i incorporen

noves raons (30%)

Canvien l'opinió inicial i substitueixen les raons inicials per altres més ben formulades (10%)

La resta no ha comprés l'objectiu de l'activitat (10%)

Valoració:

Tot i que un terç dels alumnes mantenen l'opinió inicial és significatiu veure que dos dels alumnes que no havien fet bé el text inicial ara l'han millorat.

> També cal destacar que un 40 % dels alumnes milloren qualitativament els seus textos després de contrastar el propi coneixement amb el dels altres. Bàsicament es tracta d' una millora qualitativa en el sentit que relativitzen més la seva opinió (10%), incorporen noves raons més explicatives (20%) i canvien d'opinió canviant els arguments per altres més explicatius i més ben formulats. (10%).

Propostes:

Convé treballar l'empatia des de les programacions de ciències socials per aprendre a relativitzar el propi pensament, admetre les raons dels altres i matisar que no tot és blanc o tot és negre, sinó que hi ha matisos. Així els alumnes milloraran la seva capacitat per interpretar els fets i fenomens socials tot desenvolupant un pensament més crític.

Taula 1 Anàlisi dels textos argumentatius inicials sobre els límits del creixement de la població

	Esposa amb claredat la seva opinió?		L'opinió s´ajusta a les teories estudiades?		Aquests punts de vista són			Les raons adduïdes són adequades ?		Les raons adduïdes són suficients ?			
Alumne	**Si**	**No**	**Si**	**No**	**Pobla cio.**	**Neomalth .**	**Tots dos**	**Si**	**No**	**Si**	**Es podria completar**	**No**	**Observacions**
I. García	x		x				x	x			x		
A. Veas	x		x		x			x		x			Fa una bona contra argumentació als neomalthusians
J. Orrico		x	x				x		x			x	Recursos lingüístics molt pobres
S. Calvo		x	x				x		x				
A. Leal	x		x				x	x			x		
MC Reyes		x					x	x				x	
J. Navarro	x		x				x	x			x		
J. Rodríguez		x		x		x						x	No addueix raons que justifiquin el seu posicionament
V. Calero	x		x				x				x		Estan mal repartits
A. Módenes	x		x		x			x			x		

Taula 2 Anàlisi dels textos interpretatius fets després del debat

	Exposa amb claredat la seva opinió?		Les raons adduides són adequades ?		Les raons adduides són suficients ?			Fa propostes d´actuació com a conclusió?		Canvis respecte a l´opinió inicial				
Alumne	Si	No	Si	No	Si	Es podria completar	No	Si	No	mantié	millora	matitza i enriqueix	canvia	Observacions
I. García	X		X			X		X		X				
A. Veas	X		X		X			X				X		Molt bona elaboració del raonament
J. Orrico	X		X		X			X			X			
S. Calvo		X		X			X		X	X				No ha entès l´objectiu del text i manté la tesi que havia de defensar en el debat
A. Leal		X		X			X		X					No opina només valora com ha anat el debat
MC Reyes	X		X			X			X		X			Ara esposa clarament la seva opinió
J. Navarro	X		X			X			X				X	Abans no es posicionava clarament ara és poblacionista
J. Rodríguez		X		X			X		X	X				
V. Calero	X		X		X				X			X		
A. Módenes	X		X			X		X				X		Abans era poblacionista ara matisa dient que cal controlar el creixement

Manté= manté la mateixa opinió i les raons que la sostenen
Millora = ja que en l´opinió anterior no exposava clarament el punt de vista o les raons no eren adequades
Matisa i enriqueix = matisa l'opinió inicial incorporant noves raons.
Canvia= canvia l´opinió inicial i substitueix les raons inicials per altres més fortes i pertinents.

Conclusions

Al finalitzar el disseny de la unitat didàctica i la seva aplicació a l'aula, volem encoratjar el professorat a treballar les competències lingüístiques des de l'àrea de ciències socials, pels beneficis que s'obtenen, tant per part del professorat com de l'alumnat.

- El diàleg genera una interacció entre els alumnes i la professora i entre els mateixos alumnes que pot donar lloc a nou coneixement, i alhora possibilita una motivació més gran dels alumnes.
- Els alumnes, aprenen amb més motivació i incrementa el seu interès en la formulació de punts de vista justificats quan es treballa a partir de problemes del món actual.
- Es recomanable de treballar aquest tipus de propostes amb el professorat de llengua de manera que l'alumnat copsi la coherència del plantejament didàctic. Així mateix és desitjable adoptar aquest plantejament per part de tot l'equip docent. D'aquesta manera sembla que si les bases d' orientació per treballar les diferents competències lingüístiques són les mateixes per totes les àrees curriculars, l'alumnat les interioritza amb més rapidesa i la dinàmica de treball en cada matèria és més àgil.
- El recurs didàctic del debat o el joc de simulació és una bona eina didàctica per treballar les capacitats d' interpretar i argumentar. Tot i amb això, sembla que quan els alumnes han de defensar el seu propi punt de vista, tenen més dificultats. En canvi, sembla més fàcil si es tracta d' un joc de simulació, ja que el rol que els toca representat, sempre i quan ho facin de bon grat, posa més distància entre la problemàtica i l'individu.
- El professorat no ha de preparar tots els materials. En molts llibres de text apareixen propostes de debat o jocs de simulació. Es recomanable però tenir molta cura del material que empra l'alumnat per a preparar les seves interpretacions i argumentacions per garantir que la informació pugui esdevenir coneixement.
- Finalment, treballar a partir d'aquesta proposta, contribueix a desenvolupar en l'alumnat les competències socials necessàries per a tenir una millor comprensió del món que ens ha tocat viure i educa ciutadans més capacitats per a desenvolupar actituds compromeses amb els valors democràtics.

Cinquena part

Conclusions generals

A continuació, es presenten les conclusions a què hem arribat després de l'anàlisi i la valoració de cadascuna de les unitats didàctiques experimentades. S'ha optat per mantenir la mateixa estructura que l'anàlisi i la valoració dels objectius de recerca.

Objectiu 1. Analitzar les característiques del diàleg a classe

1.1. Respecte a les competències lingüístiques, hem constatat que:

a. En la comunicació d'idees prèvies les respostes dels alumnes solen ser intuitives, senzilles i poc elaborades, malgrat siguin temes més o menys viscuts (migracions).

b. No havien treballat des d'aquesta perspectiva en els cursos anteriors, ni ho treballaven en cap més matèria i els costa expressar-se amb propietat en un principi.

c. Però malgrat això, els semblava interessant el treball que els proposàvem i es varen implicar en la feina.

El diàleg és un instrument fonamental i present al llarg de tot el procés d'ensenyament-aprenentatge. Cal que estigui en tots els moments de la Unitat Didàctica (detecció d'idees prèvies, comunicació d'objectius, presentació d'activitats, conclusions...).

1.2. Respecte a les característiques del diàleg podem dir:

a. Aprendre a parlar i a dialogar és fonamental per aprendre ciències socials i per aprendre a comunicar ciències socials, tant per escrit com oralment, el que s'ha après.

b. El professor ha de portar el diàleg molt pensat i molt preparat per poder-lo dirigir cap a on convingui per garantir l'aprenentatge dels estudiants.

c. Ha de ser un diàleg obert i motivador, de manera que convidi a participar a tots els estudiants.

d. Ha de promoure les preguntes i les respostes dels estudiants.

e. S'han de plantejar les qüestions clares perquè les entengui tothom i per tant tots els estudiants puguin participar

f. Cal recollir totes les intervencions dels nois i noies i integrar-les en el discurs general

g. Han de quedar interrogants oberts, dubtes per aclarir, aspectes per estudiar, interessos per recollir i temes per treballar.

h. Cal que el professor organitzi a la pissarra o en d'altres suports (transparències, murals...) els conceptes que van sortint durant el diàleg i els relacioni i els organitzi, per construir conjuntament el coneixement.

i. Cal assegurar la comprensió dels conceptes a partir del retorn que fan els estudiants en el diàleg. Cal garantir que totls ells comparteixin els significats.

1.3. Pel que fa a la funció del professorat en l'articulació del diàleg consisteix en:

a. Encetar una discussió a l'aula a partir d' una qüestió oberta

b. Guiar la discussió tot acceptant totes les aportacions d'entrada i facilitar que els estudiants descobreixin que no totes són vàlides (es rebutgen les que no estan justificades i les que estan justificades amb raons no vàlides).

c. Facilitar la participació de la majoria d' alumnes possible.

d. Donar informació al final si els alumnes no troben una resposta vàlida.

e. Fer adonar que el diàleg és també una manera d'aprendre a partir de l'aportació d'idees de tots els participants.

f. Reflexionar al voltant del paper que té la llengua: per a obtenir el coneixement i per a comunicar-lo.

Objectiu 2. Dissenyar, consensuar i validar les bases d'orientació i les pautes de treball

Després de comprovar la dificultat que representa pels alumnes entendre les diferències entre les diferents tipologies textuals proposem que a partir de les bases d'orientació pel professorat que figuren a lfinal d'aquest treball cal consensuar amb els alumnes què entenem per cadascuna de les competències.

Hem experimentat dues possibles maneres de fer-ho:

1. Hem validat la següent graella a partir de les preguntes que els alumnes formulen per a cadascuna de les capacitats. Així s'elaboren unes pautes senzilles i properes a l'alumnat perquè parteixen de les seves idees prèvies .

descriure		explicar		justificar		interpretar	
Què és	Què	Què és	Què	Què és	Què	Què és	Què

	no és		no és		no és		no és
- Què veig? - Com és? - Quines característiques té? - Què passa? - A qui li passa? - A on passa? - Etc.		- per què passa? - per què és així? - quines són les seves causes? - quines conseqüències té?		- en quins coneixements científics es basa? - quina teoria ho explica? - quines son les raons socials, econòmiques, polítiques, culturals...		- Què en penso? - Què opino? - Quin és el meu punt de vista? - Quines solucions s'hi poden donar?	

Davant les dificultats que hem constatat una segona possibilitat és anar introduint les diferents competències d'una en una, començant primer per la descripció i l'explicació.

A mesura que es van introduint noves competències lingüístiques, les anteriors van quedatn incloses. És a dir, en un text justificatiu cal trobar també descripcions, explicacions i interpretacions, però és important que els estudiants sàpiguin quines són les que es prioritzen a cada situació

2. Una altra proposta pràctica seria partir dels textos elaborats pels alumnes sense pactar prèviament una base d'orientació. Aleshores es trien aquells textos a criteri del professor on apareixen possibles descripcions, explicacions i justificacions i conjuntament alumnes i professor analitzen aquests textos. Es tria com exemple un fragment descriptiu i se'n dedueixen les seves característiques que és el mateix que plantejar quines preguntes cal respondre. Un cop s'ha fet aquesta anàlisi es planteja què cal fer per convertir aquest text descriptiu en explicatiu i aleshores els alumnes ho apliquen a cadascun dels seus textos i així successivament amb cadascuna de les competències.

Tipus de text	**Exemples** **(fragments de textos d'estudiants)**	**Característiques del text (connectors...)**	**Pas a l'explicació o text explicatiu** **(preguntes que podem fer)**
Descripció o text descriptiu			

Tipus de text	**Exemples** **(fragments de textos d'estudiants)**	**Característiques del text** **(connectors...)**	**Pas a la justificació o text justificatiu** **(preguntes concretes que podem fer)**
Explicació o text explicatiu			

En general, podem dir que hi ha pocs problemes per elaborar textos descriptius, si els alumnes tenen suficient informació. En els textos explicatius hi ha poques raons,

encara que responen a la pregunta del per què. Per tant, són pertinents però poc complerts.

Els textos justificatius i interpretatius generalitzen massa, ja que les justificacions són molt generals i poc precises. Es podria dir que els alumnes no es fan gaire preguntesm queden satisfets i no sembla que vulguin anar més enllà

Per l'elaboració de textos escrits, és important que els alumnes tinguin clar que cal escriure per ser llegit per una tercera persona. No es pot donar res per sabut, comptant que el mestre o el futur lector ja sap el que s'escriu. Això suposa que hi ha d'haver una bona motivació per potenciar les ganes i l'interès per escriure, com pot ser la seva publicació a la revista de l'escola o la informació pot ser útil per altres companys.

Així doncs, per tal que els alumnes adquireixin aquestes competències cal aprofundir a través de molts exemples i models i d'exercitar la tipologia discursiva amb la finalitat que, poc a poc, els alumnes la interioritzin. Aquesta és una tasca complexa per la qual cosa creiem que per començar a treballar en aquesta línia caldria treballar les competències lingüístiques a partir de seqüències curtes i no pas totes alhora.

Objectiu 3. Preparar el debat. Interioritzar i reelaborar en el coneixement per compartir

Per a poder argumentar cal tenir un bon coneixement del tema, cal tenir prou elements per a justificar i interpretar amb suficients raons i arguments. Els arguments han de ser sòlids, coherents, pertinents, precisos i complerts.

Per aconseguir-ho és fonamental la preparació prèvia i la motivació dels alumnes. Pel que fa als continguts del debat el professorat selecciona uns materials (que els alumnes i el professor han buscat abans). Aquests materials recolliran a través de diferents fonts d'informació les idees, les raons, els exemples, etc. per construir la tesi i la seva fonamentació. El professorat ha de vetllar perquè les fonts d'informació (premsa, estadística, pàgines web, etc.. s'adequin a la comprensió de l'alumnat i proporcioni un ampli ventall de raons, dades, exemples per justificar la seva tesi i alhora vetllar perquè tots els grups disposin d'informació suficient i equilibrada. Sovint el professorat ha de fer l'esforç d'adaptar-les perquè siguin d'utilitat. Respecte a la motivació cal ajudar els alumnes a muntar l'escenificació per assumir el rol assignat.

En la preparació prèvia tindrem en compte els següents aspectes:

a. Sintetitzar breument la tesi que s'ha de defensar
b. Exposar quines són les raons que fonamenten la tesi
c. Dir quins arguments utilitzaria per convèncer el que creu el contrari
d. Analitzar quins poden ser els arguments en contra de la pròpia tesi
e. Evidenciar la raó de pes que fonamenta la tesi

Altres consideracions importants són:

- En relació a l'objecte de debat convé problemes socials rellevants, que siguin significatius per l'alumne i d'actualitat ja que permet utilitzar els problemes de l'entorn o els que es coneixen a través del mitjans de comunicació.
- En relació als punts de vista sobre la qüestió a debatre és fonamental que els posicionaments siguin diferenciats perquè facilitin el contrast de punts de vista i el debat sigui possible.
- En funció del tema i del grup classe es poden plantejar punts de vista propers per poder crear empaties i enriquir amb matisos els seus arguments. Sembla que aquest plantejament és possible en grups ben estructurats i amb bon nivell de comprensió.

El professorat ha de revisar i orientar el treball de preparació per ajudar a triar i expressar correctament les raons de pes, fiables, pertinents, complertes... per garantir que el debat sigui rigorós, ben orientat i útil.

Per tant, podem afirmar que l'ensenyament-aprenentatge de les habilitats cognitivolingüístiques no es fa seguint una seqüència cronològica segons els cursos. No creiem que primer s'ha de fer una i després l'altra i així successivament, sinó que totes han d'anar avançant en grau de complexitat, i per tant, d'aprofundiment en el coneixement del tema. Així, la introducció de les habilitats cognitivolingüístiques ha de ser una constant durant tot el procés d'ensenyament-aprenentatge. Però certament, és en la preparació del debat quan es reelaboren tots els coneixements que des de l'inici s'han anat ensenyant i aprenent.

Objectiu 4. Fer i analitzar el debat

4.1. Valorar la dinàmica del debat

Cal destacar la importància de pactar prèviament amb els alumnes les regles del joc i crear una ambientació adequada per fomentar la participació.

Ha de quedar molt clar que el debat consisteix en analitzar el problema des de diferents punts de vista amb la intenció d'establir un intercanvi d'opinions complet i enriquidor. D'aquesta manera s'aprèn a solucionar problemes de forma col·lectiva a través del diàleg i tenint en compte l'opinió dels altres. Perquè el resultat sigui satisfactori cal fer-ho de manera ordenada i procurant que tothom participi de manera activa.

Els aspectes que s'han de pactar podrien ser:

a. Exposar de manera ordenada la seva tesi i els arguments que la sostenen.
b. Seguir amb atenció les intervencions que es facin per poder confirmar o refusar els arguments que s'exposin.

c. No repetir arguments que altres hagin plantejat, així com contestes directes a un altra persona que generen discussions parcials, però que no ajuden al debat conjunt.

d. Altres aspectes a tenir en compte són:

- Ajustar-se al tema
- Expressar-se de forma clara i concisa
- Respectar els torns de paraula donats pel moderador
- Respectar les opinions dels altres
- Participar de manera activa
- Manifestar una actitud crítica i no dogmàtica
- Formar-se una opinió pròpia sobre el tema

Convé destacar també la importància del paper moderador del professorat, procurant que la seva intervenció passi el més desapercebuda possible, ja que el que ens interessa és el discurs que construeixen els alumnes al llarg de la discussió.

Sembla poc adequat forçar la participació si per motius de inseguretat, por al ridícul, timidesa o manca d'aptituds comunicatives orals, els alumnes no es disposen a discutir en veu alta. En canvi, és molt convenient que el professorat faci de moderador per introduir, reconduir, centrar i resumir per orientar el debat, i si cal, censuri els alumnes més agosarats, contundents o agressius... que poden fer fracassar l'activitat. Per aquests motius cal usar tècniques de participació, per anat integrant a tots els estudiants en la dinàmica del debat.

4.2. Anàlisi del debat atenent a la tesi i la fonamentació

Les tesis exposades en la presentació de cada grup es poden considerar completes, fiables i pertinents perquè són resultat del treball fet prèviament a la classe. Les fonamentacions d'aquestes tesis són pertinents i fiables però no sempre completes ja que la finalitat és que es vagin aprofundint al llarg del debat. Es pot dir que el que diuen respon al que se'ls hi ha demanat: exposar breument quin era el punt de vista o la posició del grup que representaven.

En general, es pot observar, que els alumnes a l'hora de formular les tesis i les fonamentacions ho fan amb uns arguments que expressen un grau de coneixement i de complexitat molt més gran que no pas en les afirmacions o comentaris que feien en l'avaluació inicial. Les opinions expressades en el debat també són molt més elaborades. Així doncs, l'alta fiabilitat i pertinença de les raons i els arguments indica que els alumnes han incorporat nou coneixement i han assolit una millor comprensió del tema.

4.3. Tipologia dels arguments

Es constata que els arguments utilitzats majoritàriament pels alumnes son del tipus causa-conseqüència. Es pot explicar pel fet que la causalitat i el discurs explicatiu i justificatiu s'ha treballat molt en la majoria de temes. Es important saber buscar raons per explicar els fets i fenòmens socials que, sovint, són multi causals i establir

quines conseqüències poden tenir, per comprendre'ls i per fer propostes i prendre decisions que orientin quin món volem.

Hem trobat arguments per analogia en els temes més vivencials.

Els arguments d´autoritat i els d´exemple apareixen en funció dels materials treballats en la preparació prèvia.

Val a dir que els alumnes no havien treballat la tipologia d'arguments. Segurament fóra interessant proposar activitats per aprendre a reconèixer i emprar els diferents tipus d' arguments que puguin ajudar a construir una argumentació més forta, completa i pertinent.

Finalment, en la valoració del debat s'observa la necessitat d'arribar a acords, propostes alternatives o conclusions compartides, tot i que es fa difícil pel fet que els alumnes representen un rol determinat que no sol coincidir amb el seu propi punt de vista. Per això a l'hora d'establir les conclusions la professora demana que els alumnes facin un posicionament personal abans de fer propostes alternatives, la qual cosa facilita la tasca.

Objectiu 5. Anàlisi dels textos finals

Conclusions o valoracions globals dels textos finals analitzats

5.1. Segons el títol i la presentació del tema o l'encapçalament

Hem comprovat que en general els textos dels estudiants responen a les indicacions que el professorat ha donat sobre la tipologia del text que han d'escriure.

- ***Títol***: La concreció del títol és important en la mesura que reflecteix una manera d'entendre el problema i que respon a l'enfocament que es vol donar al text, o a l'aspecte o aspectes que es pretenen subratllar o ressaltar.
- ***Presentació del tema o l'encapçalament***: Tots els textos comencen amb una situació del tema, és a dir, expliciten del que volen parlar. L'encapçalament serveix per presentar i situar el tema, per tant és un dels requisits que han de complir totes les produccions escrites del estudiants sigui quina sigui la seva tipologia textual.

5.2. Segons el grau de coneixement del tema

- ***Descripció***: En totes les produccions escrites s'hi troben. En alguns casos la descripció forma part de la presentació i en altres casos forma part de l'estructura central del text, però sempre és un element important d'informació. En les produccions que la descripció forma part de l'estructura central del text, sovint incorpora elements explicatius que la complementen.
- ***Explicació***: Les explicacions segueixen paràmetres molt semblants a les descripcions. Tot formant una tipologia de text mixt, fonamentalment descriptiu enriquit amb elements explicatius

- ***Justificació***: Un text justificatiu, perquè sigui complet i pertinent, ha d'incorporar necessàriament fragments descriptius que situen i informen del tema, problema, fet o situació que és pretén justificar. Fragments explicatius que donin els elements causals necessaris per donar completesa i pertinença a la justificació. Finalment la incorporació de la part interpretativa representa l'evidència que s'ha entès el problema, concretada aquesta evidència en el grau i en la manera de l'implicació de l'estudiant, per trobar-hi perspectives de millorar en el futur i formes individuals o col·lectives d'intervenció.

També sembla evident que per arribar en aquest text final, cal identificar i treballar prèviament, i de manera parcial, les característiques de cada tipologia de text. Es a dir, cal que els estudiants identifiquin i elaborin descripcions i explicacions completes i pertinents.

Per arribar a la justificació cal una rigorosa i abundant informació del tema. Només és pot escriure allò que se sap. El professorat ha de facilitar la búsqueda d'informació i utilitzar les estratègies didàctiques adequades perquè els estudiants la puguin entendre i la puguin interpretar, per convertir-la en coneixement.

5.3. Segons el grau d'implicació, a partir de la interpretació

Tots els textos, tenen un bon nivell de pertinença, però els nivells de completesa són diferents. Hi ha un grau d'implicació acceptable, que d'alguna manera es pot entendre que hi ha l'empatia suficient com per posar-se en el lloc de l'infant explotat.

En tots els textos, es proposen o es consideren possibles solucions per millorar la situació d'aquests nens. Es pot considerar que els estudiants han entès el problema, i que demostren o expressen un acceptable nivell d'implicació, per poder pensar camins d'intervenció individuals o col·lectius, que facilitin la resolució del conflicte.

5.4. Valoració global dels textos

Fruit del debat i la confrontació, els alumnes gradualment enriqueixen el seu raonament amb noves evidències i admeten dubtes en el seu pensament. D'una resposta simplista i estereotipada es progressa envers un pensament més conscient i complex de la realitat.

Segons el tema els alumnes poden defensar més d'una tesi en la seva interpretació final perquè són capaços de veure que cap té tota la raó. Si en un primer moment es posicionen incondicionalment a favor, posteriorment matisen la seva interpretació, acceptant part de les raons dels companys. Per tant l'alumnat aprèn a relativitzar ja que es mostra més prudent en els judicis i possibilita la coexistència d'altres opcions i opinions.

Plantejades aquestes conclusions i valoracions generals, cal tenir en compte que les expectatives que ens podem plantejar han de tenir en compte tres variables:

- la pràctica dels estudiants a treballar amb aquesta metodologia
- el grau de complexitat del tema
- la maduració personal de cada estudiant i, també, la del grup

Per acabar, algunes reflexions sobre les aportacions d'aquest treball respecte de la formació democràtica del josves.

Seria molt agosarat per part nostra, afirmar que els nois i noies que han participat en l'experimentació d'aquesta recerca han aprés a ser bons ciutadans i ciutadanes amb conviccions i pràctiques democràtiques. Per això, citarem algunes raons que creiem més evidents:

- en primer lloc, perquè no tenim evidències clares i contrastades sobre la "consolidació" de les conviccions i pràctiques i comportament democràtics en els aprenentatges dels nois i noies estudiats. Podríem dir que ho han demostrat en l'àmbit escolar i es pot interpretar que està present en les produccions escrites i en d'altres activitas realitzades a l'aula, com poden ser els debats. Però, entenem que la consolidació en l'àmbit de la participació i el compromís social està per demostrar.
- En segon lloc, perquè no és possible comprovar-ho en un període de temps tan curt com és el d'un curs escolar.
- En tercer lloc, perquè les conviccions, les actituds i els comportament democràtics s'evidencien en el fer diari, en els hàbits de convivència basats en el respecte, el diàleg, en la solidaritat, en la participació i en el compromís social, que en definitiva es converteix en una manera d'interpretar la realitat social i en una manera d'intervenir-hi per millorar-la.

Malgrat totes aquestes dificultats per poder afirmar amb rotunditat que la nostra proposta garanteix la formació de la ciutadania democràtica, estem en condicions d'afirmar que:

- entenem que un ensenyament i un aprenentatge basat en la comprensió dels problemes, fets i fenòmens socials de manera reflexiva i crítica, facilita la formació democràtica de la ciutadania,
- entenem que l'adquisició de les competències lingüísitiques és un bon camí per formar ciutadans i ciutadanes amb conviccions, actituds i comportaments democràtics,
- entenem que els nostres alumnes han après que:
    - el valor del diàleg i del debat és fonamental i bàsic perquè les persones s'entenguin, que el diàleg i el debat seveix per expressar l'opinió personal, però cal també saber escoltar i saber respectar les opinions dels altres,
    - el valor de la discrepància ben informada i respoectuosa és poder opinar i tenir criteri propi, però que per això cal estar informat, cal saber buscar, seleccionar i interpretar la informació i cal comprendre-la per tenir opinió. Aprendre ciències socials vol dir analitzar i comprendre els problemes i els fets socials des de la relativitat del coneixement social. Una bona comprensió requereix d'una anàlisi en profunditat dels diferents punts de vista, de les possibles interpretacions i solucions i que finalment cal tenir uns criteris personals que cal saber expressar amb claredat, rigurositat i coherència,
    - el valor del posicionament i del compromís també implicar plantejar-se el "poder ser". El posicionament personal fa que siguin capaços d'entendre la necessitat de participar de manera

responsable en la resolució de problemes socials i de contribuir en la construcció d'un futur millor. Així es passa de plantejar-se el "què" i el "com" per començar a pensar en el "què" i el "com" podria ser".

Sisena part

Instruments utilitzats

En aquest apartat es presenten els instruments que s'han fet servir per a l'elaboració, la interpretació i l'avaluació de les produccions escrites, i per preparar, realitzar i valorar el debat.

Tots aquests intruments pretenen ser útils i aplicables a qualsevol situació d'aula en la que es pretengui trebalalr les competències lingüístiques.

Índex dels instruments utilitzats a les unitats didàctiques

- **La lectura cooperativa**
- **Descripció i explicació del mapa**
- **Criteris de coavaluació i d'autoavaluació**
- **Valoració d'una sessió. Aspectes bàsics a tenir en compte en el diàleg (Fitxa de les estratègies de diàleg del professorat)**
- **Competències cognitivolingüístiques. Guies orientatives per aprendre a escriure**
    - Les capacitats cognitivolingüístiques
    - Graella per aprendre a obtenir, exposar, comprendre i interpretar la informació
        - *Exemple: "L'empresa Nike"*
        - *Exemple: "La població"*
        - *Exemple: "L'explotació laboral infantil"*
    - Criteris d'avaluació de la tipologia textual
    - Fitxa per corregir textos descriptius-explicatius-justificatius: "Els textos en ciències socials"
    - Les capacitats de... i les habilitats
- **Bases d'orientació per produir i per analitzar produccions escrites**
    - Base d'orientació per produir un text descriptiu
    - Base d'orientació per produir un text explicatiu
    - Base d'orientació per produir un text justificatiu

- Base d'orientació per produir un text interpretatiu
- Base d'orientació per produir un text argumentatiu
- Guió d'observació de classe. Descripció
- Guió d'observació de classe. Explicació
- Guió d'observació de classe. Justificació
- Guió d'observació de classe. Interpretació
- Guió d'observació de classe. Argumentació
- Graella per l'anàlisi dels textos justificatius/interpretatius

- **Aucorrecció de textos escrits**
  - Fitxa d'autocorrecció. Comentari del mapa de la població mundial (1)
  - Fitxa d'autocorrecció. Comentari del mapa de la població mundial (2)
  - Fitxa d'autocorrecció. Comentari del mapa de la població mundial (3)
  - Fitxa d'autocorrecció d'un text sobre l'agricultura
  - Fitxa d'autocorrecció d'un text descriptiu. Exemple "Descriu la teva cultura"
- **Bases d'orientació per preparar, fer i valorar les argumentacions d'un debat**
  - Base d'orientació per produir argumentacions en un debat
  - Com preparar les argumentacions: la meva argumentació
  - Graella de posicionament inicial del grup
    - *Exemple sobre la immigració*
  - Graella d'avaluació dels participants en un debat
  - Què és un argument? Estructura d'un text argumentatiu
  - Fitxa d'observació durant la realització del debat
  - El debat. Alguns punts a considerar: Control del moderador
  - Un debate para aprender a argumentar desde la empatia
  - A posteriori del debat

La lectura cooperativa

La idea bàsica d'aquest mètode és que recíprocament uns estudiants ensenyeu els altres. Cadascú de vosaltres realitza una funció diferent, però complementària per assolir una tasca comuna, i ensenya els altres a fer-la quan sigui el seu torn. Sense la participació de totes les funcions, tots els membres de l'equip, no és possible realitzar bé la tasca: comprendre el text.

La idea és distribuir l'esforç cognitiu que suposa la realització d'una tasca complexa centrant-nos únicament en una de les operacions que la componen, per assolir així un major rendiment.

El grup està habitualment format per quatre alumnes que han de realitzar tasques diferents que, alhora, suposen operacions coordinades d'un mateix procés mental.

El procés de comprensió que efectuaria un bon lector (identificar les idees principals, resumir-les, fer-se preguntes i contestar-les), és distribuït entre diverses persones, per tal que resulti més fàcil i rendible.

Les funcions a dur a terme són:

- llegir : un dels membres del grup llegeix el paràgraf o paràgrafs assignats
- resumir : ajudar els companys a sintetitzar les idees principals de cada paràgraf per mitjà de la detecció de les paraules claus
- fer preguntes: ajudar els companys a formular interrogants en els diferents nivells de comprensió
- respondre les preguntes: ajudar els companys, en cada cas, a identificar una dada, aplicar un concepte, extrapolar una idea, valorar críticament una opinió,...

Possibilita discutir i consensuar el coneixement i contrastar-lo amb les idees prèvies respecte d'una qüestió o problemàtica.

DESCRIPCIÓ I EXPLICACIÓ DEL MAPA: Pautes a tenir en compte

- REALITZACIÓ DEL MAPA

  -El mapa l'has de fer amb precisió, sense errors i complet.
  -Cal que el presentis net i ben pintat perquè la informació es pugui llegir amb claredat.

- TITOL DEL MAPA

  -Identifica de quin tema tracta el mapa
  -Identifica el seu abast geogràfic (tipus de mapa: mundial, Europa, etc.)
  -Identifica si és un mapa actual o històric.

- DESCRIPCIÓ DEL MAPA

  Es tracta de llegir el mapa i anotar allò que hi veiem de manera precisa, clara i ordenada. Per fer-ho seguirem els següents passos.

  -Fes una descripció general o primera aproximació de la informació representada en el mapa a mode de introducció (Observa de quina manera es distribueix la població sobre el territori)
  -Fes una descripció detallada seguint un ordre o criteri. La descripció ha d'enumerar i situar els espais més poblats i els espais més buits de la manera més completa i precisa possible. Fixa un ordre o criteri que et permeti sistematitzar la descipció.
  -Has d'utilitzar el llenguatge amb precisió (recorda que pots consultar l'atlas per precisar els noms dels rius, serralades, ciutats, estats...)
  -El text ha d'estar ben construït.

- EXPLICACIÓ DEL MAPA

  Es tracta d'explicar el per què de la situació observada anteriorment. Es pot fer simultaniament amb la descripció. Cal tenir en compte:

  -Explica les raons per les quals la població mundial es distribueix d'una manera desigual sobre el territori. Has de tenir en compte que:
  -Les raons que expliquen un fet són múltiples i es relacionen entre elles.
  -L'explicació de les raons ha de ser el més completa possible (tan les que dificulten el poblament com les que el faciliten)
  -Utilitza el llenguatge amb precisió d'acord amb el vocabulari propi de la geografia i la demografia.

  -Organitza el text explicatiu. Per tal que el text explicatiu sigui el més clar possible convindria que abans de redactar confeccionessis o consultessis l'esquema de les causes ordenades per categories: causes físiques, causes històriques, causes econòmiques, etc.

- CONCLUSIÓ. Al final resumeix la idea principal del mapa a mode de conclusió.

NOM: DATA:

CRITERIS DEL DOSSIER	COAVALUACIÓ	AUTOAVALUACIÓ
PORTADA AMB EL NOM DEL CREDIT, NOM I COGNOM DE L'ALUMNE I LA DATA.		
INDEX DELS CONTINGUTS Y ELS FULLS NUMERATS.		
ENQUADERNAT, BEN PRESENTAT I AMB ELS FULLS NETS.		
ACTIVITATS ORDENADES PER TEMES.		
FULLS AMB EL ENCAPÇALAMENT DELS EXERCISIS.		
DOSSIER COMPLET AMB LES ACTIVITATS CORREGIDES.		
AMPLIACIÓ		

NOTA :

SIGNATURA :

Valoració d'una sessió
Aspectes bàsics a tenir en compte en el diàleg

Quines estratègies de diàleg del professorat hi predominen?

- ❑ **Per informar** (faciliten la informació necessària per treballar)
  - La informació que dóna és pertinent, rigorosa i s'adequa al nivell dels alumnes
  - L'explicació està organitzada de manera que segueix sistemàticament una línia de raonament, una estructura

- ❑ **Per orientar** (ajuden a fer una reflexió oberta entorn d'un tema)
  - La informació que dóna connecta amb el coneixement previ o bé que han dit els alumnes amb el coneixement nou
  - Pregunta per explorar què saben els alumnes sobre el tema

- ❑ **Per completar** (ajuden a expressar les idees d'una manera més completa)
  - Es donen justificacions a les explicacions
  - Contradiu alguns errors freqüents, incorreccions... per trobar una explicació més completa
  - Es relacionen les idees que van sorgint a classe per a què quedin connectades
  - Clarifica conceptes, dóna exemples
  - Utilitza explicacions alternatives quan no s'entén alguna idea
  - Quan es oportú cita algun autor

- ❑ **Per focalitzar** (ajuden a centrar l'atenció i a orientar la resposta)
  - Receteix els conceptes essencials
  - Clarifica alguns conceptes que són difícils, nous o poden incloure a l'error
  - S'integra teoria i aplicació pràctica

- ❑ **Per aprofundir** (ajuden a aprofundir en les respostes)
  - Parla amb els estudiants i busca la seva comprensió de manera que adequa constantment el que ha preparat a la resposta dels alumnes
  - Quan es oportú, fa una distinció entre fets i opinions
  - La informació que es dóna té el nivell adequat

- ❑ **Per comprovar** (ajuden a reconsiderar el que l'alumnat ha dit i a comprovar si és cert)
  - Fa preguntes per comprovar si els alumnes el segueixen i si el ritme de la classe és l'adequat
  - Es donen arguments i es procuren evidències per justificar el que es diu de manera que es busca una major racionalitat

- ❑ **Per reforçar** (reforcen els èxits de l'alumnat i l'estimulen a la participació i l'esforç)
  - Quan és possible, aplica el coneixement a problemes reals. Intenta connectar el coneixement acadèmic amb l'experiència i la pràctica de l'alumnat
  - Estableix moments de distensió explicant algun exemple o anècdota pertinent
  - Accepta altres punts de vista que puguin ser raonables

- ❑ **Per finalitzar** (anticipen l'acabament de la conversa i el preparen per acabar la feina)
  - Recapitula i resitua el problema per tal que no es perdi la visió de conjunt del que es fa

Observacions:

Competències cognitivolingüístiques

Guies orientatives per aprendre a escriure

LES CAPACITATS COGNITIVO LINGÜÍSTIQUES

1. OBTENIR LA INFORMACIÓ

2. COMPRENDRE LA INFORMACIÓ

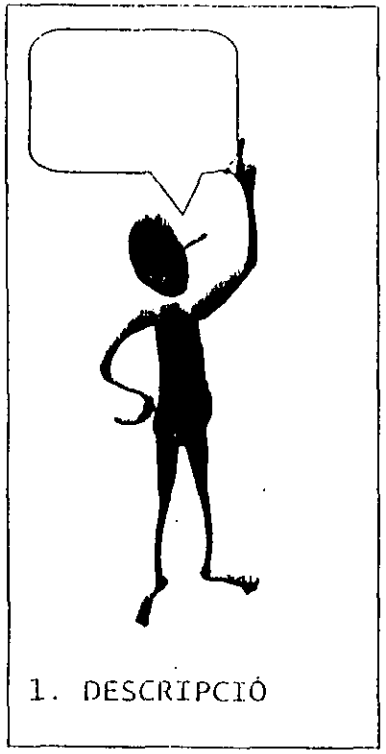
3. INTERPRETAR LA INFORMACIÓ

1. OBTENIR LA INFORMACIÓ

2. COMPRENDRE LA INFORMACIÓ

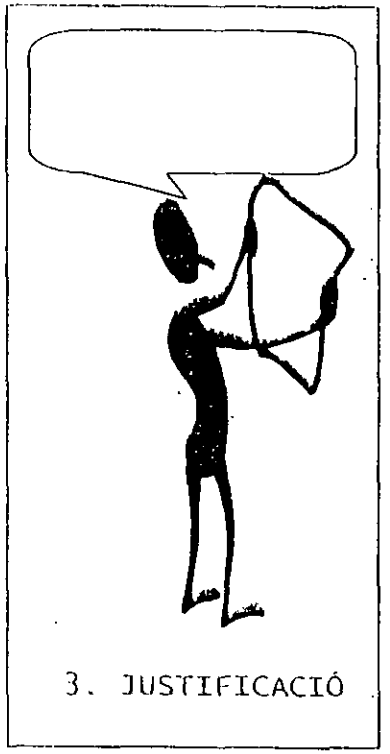
3. INTERPRETAR LA INFORMACIÓ

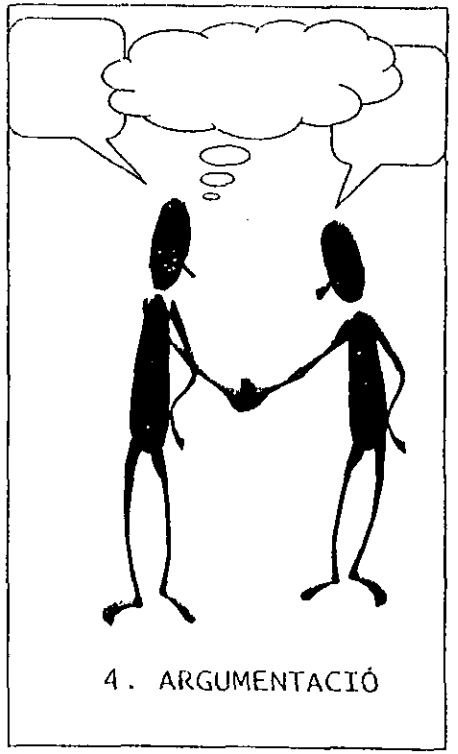
1. DESCRIPCIÓ

2. EXPLICACIÓ

3. JUSTIFICACIÓ

4. ARGUMENTACIÓ

Quin és el problema, situació, fet o fenòmen que anem a estudiar?			
1. OBTENIR I EXPOSAR LA INFORMACIÓ	2. COMPRENDRE LA INFORMACIÓ		3. INTERPRETAR LA INFORMACIÓ
Descripció	**Explicació**	**Justificació**	**Argumentació**
Quin és el problema? En què consisteix?	Explica per què passa? Quins diferents tipus de causes intervenen? Quines conseqüències té? A quins col.lectius o grups humans afecta?	En quines teories o coneixements es fonamenta? Amb quina problemàtica més global té a veure? Quines són les causes profundes?	Què en penseu? Quines raons justifiquen el vostre punt de vista? Com convenceríeu als que pensen el contrari? Quines solucions o alternatives proposeu?

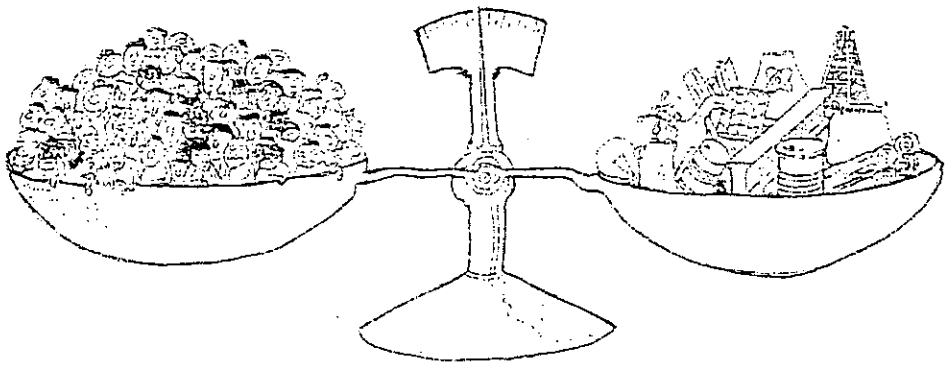
LA LOCALITZACIÓ INDUSTRIAL: L'EMPRESA NIKE

DESCRIPCIÓ	EXPLICACIÓ	JUSTIFICACIÓ	ARGUMENTACIÓ
-Quin és el problema? - En què consisteix?	- Explica què passa? - Quins tipus de causes intervenen? - Quines conseqüències té? - A quins col·lectius o grups humans afecta?	- En quines teories o coneixements es fonamenta? - Amb quina problemàtica més global té a veure? - Quines són les causes profundes?	- Què en penseu? - Quines raons justifiquen el vostre punt de vista? - Quines solucions o alternatives proposeu?
-			

LA LOCALITZACIÓ INDUSTRIAL: L'EMPRESA NIKE

DESCRIPCIÓ	EXPLICACIÓ	JUSTIFICACIÓ	ARGUMENTACIÓ
- Què és Nike? - A què es dedica? - On es situen les seves fàbriques? - Treballen nens en aquestes fàbriques? - Quant cobren els treballadors de Nike? - Quins són els ingressos anuals de Nike?. - Quina és la situació laboral dels treballadors?	- Per què Nike situa les seves fàbriques en països subdesenvolupats? - Per què hi ha treball infantil en aquests països? - Per què els seus sous són tan baixos? - Per què hi ha aquesta diferència entre els sou del treballador i el preu final del producte? - Per què la situació laboral dels treballadors en aquests països és tan dolenta?	- Quins són els responsables d'aquesta situació d'explotació laboral? - Quina relació hi ha entre l'explotació laboral i la confrontació països rics i pobres? - Quines són les causes profundes de la situació de pobresa dels països del Tercer Món?	- Quina és la meva opinió sobre aquesta situació? - Quines són les raons per expressar aquesta opinió? - Quines solucions es poden proposar?

Exemple "la població"

* DESCRIPCIÓ:
  - Què passa?

* EXPLICACIÓ
  - Quin problema es planteja?
  - Per què passa (causes)?
  - Quines conseqüències pot tenir?

* JUSTIFICACIÓ

- Què diu la ciència al respecte?
- Hi ha diferents teories? En què es fonamenten?

TESI 1 Els que creuen que la població creix molt més ràpidament que els recursos de la Terra. Diuen que si no es frena el creixement demogràfic el consum augmentarà i arribarà un punt que s'exhauriran els recursos naturals i s'incrementarà la fam i la pobresa. L'augment del consum farà créixer el volum de residus i els nivells de contaminació, fins al punt que l'equilibri ecològic del planeta es trencarà.
Es tracta dels **NEOMALTHUSIANS** que han tornat a donar vigència a la tesi de Malthus que preveia que la població augmentava més que no pas els recursos.

TESI 2 Els que creuen que el creixement de la població es positiu perquè és una font de riquesa i de progrés. Creuen que els recursos són abundants i il·limitats gràcies al desenvolupament tecnològic i la millora del rendiment en la producció. La pobresa no es deu a l'augment disparat del creixement de la població, si no a la injusta distribució de la riquesa: mentre que als països rics es malbaraten els recursos, als països pobres no tenen el mínim per subsistir. Es tracta dels **POBLACIONISTES.**

Tesi 3 En l'actualitat, molts científics comparteixen que els ecosistemes terrestres tenen uns límits i que el repartiment dels recursos és injust. La clau pel futur està en controlar el creixement de la població mundial, eradicar la pobresa i assolir una qualitat de vida digna per a tots els éssers humans, alhora que es gestionin racionalment els recursos per conservar l'equilibri ecològic del planeta. Es tracta de la tesi sobre **El Creixement Sostenible.**

	NEOMALTHUSIANS	POBLACIONISTES	CREIXEMENT SOSTENIBLE
Cal frenar el creixement de la població mundial? SI/NO			
Per què?			

* INTERPRETACIÓ

- I tu què creus? (justifica la teva opinió)

* ARGUMENTACIÓ

- I els altres què creuen?
- Com els intentaries convèncer?

Tema: Geografia dels conflictes: l'explotació laboral infantil

Descripció (descrip/definició/narració)	Explicació	Justificació	Interpretació	Argumentació
1. Què és un conflicte?	No té explicació	--	--	
2. Què passa en aquest conflicte?	El per què de cadascuna de les respostes	El per què de cadascuna de les raons anteriors per acabar responent a les següents preguntes: 1. Quines són les raons: • Polítiques (=relacions entre estats)? • Econòmiques? • Socials? • Culturals (=valors, creences, religions, costums, tradicions...) Per poder acabar el text tot dient: I per tant, les raons polít./econ./socials/cult. de l'eli són:	1. Què en penses tu? (Com ho veus tu? Què creus tu?) 2. Per què ho creus? En què et bases per pensar-ho? Quines són les raons per justificar la teva opinió, el teu posicionament? 3. Quines alternatives per resoltreel conflicte proposes?	1. la meva idea és que... 2. les meves raons són... 3. els argumentsen contra de la meva opinió són/poden ser... 4. convenceria a algú que no em creu/que no opina en mateix amb... 5. l'evidència que donaria per convèncer als altres és que...
3. Què és l'explotació laboral infantil (eli)?				
4. Qué és el treball infantil? = Què no és l'eli?				
5. Què fan els infants explotats?				
6. Qui intervé? = Qui són els agents/protagonistes?				
7. Qui són els afectats?				
8. Quants són els afectats?				
9. On passa l'eli?				
10. On viuen els infants explotats?				
11. Com viuen els infants explotats?				
12. Com se senten els infants explotats?				
13. Què en pensen de l'eli els infants explotats?				
14. Què en pensen de l'eli els altres agents/protagonistes?				
** El material per treballar l'eli hauria de respondre a totes aquestes preguntes ** El text descriptiu hauria de ser complet i precís		** Les raons han de ser pertinents ** Caldria fer referència als Drets Humans/Infant, etc. Com a textos de referència, com a documents que permeten donar diferents tipus de raons (justificació)		

CRITERIS D'AVALUACIÓ DE LA TIPOLOGIA TEXTUAL

Qualitats que es valoren	DESCRIPCIÓ	EXPLICACIÓ	INTERPRETACIÓ	JUSTIFICACIÓ	ARGUMENTACIÓ
1. Complexitat	Concret / abstracta Viscut / no viscut Observable / no observ.				
2. Pertinença (molt, poc, gens)	Fa referència al tema És coherent S'expressa clarament To de veu adequat				
3. Completesa (molt, poc o gens)	Nombre suficient de propietats Defineix les característiques Material gràfic de suport	Nombre suficient de raons Relaciona les raons Material gràfic de suport	Arguments: Suficients Acceptables Relacionats Resisteixen les objeccions Modifiquen l'estat del coneixement Material gràfic		
4. Precisió (molt, poc o gens)	Vocabulari adequat Incorporació del vocabulari del tema				
5. Organitzacio text (molt, poc, gens)	Presentació genèrica Exposició ordenada	Raons ordenades	Arguments ordenats		
6. Ha complert l'objectiu (molt, poc o gens)	Relaciona les idees Ajuda a la comprensió	Ha modificat el coneixement Ajuda a la comprensió	Produeix arguments o raons pròpies	Argumenta explicant el per què del per què	Defensa el seu punt de vista. Convenç. Escolta. Intenta consensuar

ELS TEXTOS EN CIÈNCIES SOCIALS

Tipus de text		Exemples	Característiques del text. Connectors	Pas a l'explicació o text explicatiu
Descripció o Text descriptiu	Per característiques pròpies			
	Per comparació			

Tipus de text	Exemples	Característiques del text. Connectors	Pas a la justificació o text justificatiu
Explicació o Text explicatiu A partir de les causes o de les conseqüències			

CAPACITAT DE...	HABILITAT
PROCESSAR LA INFORMACIÓ Per saber el que, el com, el qui i el quan QUÈ COM (manera) ON (lloc) Qui (agents) Quan (temps)	**DESCRIURE** -Informar sobre qualitats, propietats, fets, accions, objectes -Sense establir-hi cap relació causal. -Ha de respondre a la realitat (com una foto) **RESPON AL QUE**: - Què és? - Què passa? - Com és? - On és? - Quan passa? - A qui li passa? - Qui ho fa? - Quants son? - A quants?
COMPRENDRE LA INFORMACIÓ El perquè dels fenòmens, dels fets, situacions que s'han descrit. Establir relacions entre causes i conseqüències Com més completa és la descripció més elements tindrem per poder relacionar i aprofundir la comprensió.	EXPLICAR Donar raons -Cal que sigui ordenada, sistemàtica i lògica. -Cal comprendre la informació i ampliar-la. -Cal establir relacions entre causes i conseqüències. **RESPON AL PER QUÈ?** Al per què? De tots els elements que han format part de la descripció - Per què passa? - Per què és així? - Passa igual a tot arreu?

APROFUNDIR EN LA COMPRENSIÓ Aprenentatge del discurs social	**JUSTIFICAR** -Trobar raons que permetin entendre i valorar l'explicació. -Trobar les raons últimes i poder.les aplicar a situacions semblants encara que estiguin allunyades en el temps i en l'espai (PERMET GENERALITZAR) **RESPON AL PER QUÈ? DELS PERQUÈ** No tothom pensa el mateix. Intervenen raons científiques. - Per que dels "perques" - Tothom pensa el mateix? - Quantes opinions hi ha?
APLICAR LA INFORMACIÓ I LA COMPRENSIÓ A LA VALORACIÓ DELS FETS I SITUACIONS PER A PODER PRENDRE DECISIONS I ACCIONS ALTERNATIVES	**INTERPRETAR** -Prendre consciència que hi ha diferents maneres de veure i d'entendre els fets, fenòmens, actuacions... -POSICIONAR. SE -EMETRE OPINIÓ -PRENDRE COMPROMÍS. Intervenen raons científiques i també ideològiques. Potencia l'anàlisi crític. **RESPON A QUE EN PENSO JO?** - Què en penso jo? - Per què ho penso? - En què em baso? - Jo crec què.... Jo penso què..... Voldria que.....

SABER DEFENSAR I RAONAR EL PROPI PUNT DE VISTA. SABER ESCOLTAR LES RAONS I ELS ARGUMENTS DELS ALTRES SABER MODIFICAR EL PROPI PUNT DE PARTIDA SI CAL. SABER ARRIBAR AL CONSENS	**ARGUMENTAR** -Defensar les seves pròpies conviccions -Entendre que un mateix problema o situació es pot resoldre o interpretar de maneres molt diferents, totes elles vàlides per les persones que les defensen. -L'objecte d'estudi és el DIÀLEG, LA CONVERSA I EL DEBAT. -Cal aprendre a escoltar, negociar, cedir i consensuar. -Les raons han de ser fortes i convincents per a resistir les objeccions i la crítica. RESPON A: - Quines raons exposo als altres per justificar el meu punt de vista? - Quines són les raons de pes que contrastes amb altres interpretacions de la realitat? - Són fortes i convincents per a resistir les objeccions i la crítica? - Estic obert al dubte? DESPRÈS DEL DEBAT: - He convençut en..... Perquè..... - He dubtat en..... Perquè..... - He modificat..... Perquè..... - M'han convençut en..... perquè.....

Bases d'orientació per produir i per analitzar produccions escrites

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR UN TEXT DESCRIPTIU

- Descriure vol dir enumerar les característiques, les propietats i les qualitats d'un objecte, d'un fet, d'un fenòmen; d'un sentiment, d'un procés, etc.
- La descripció ha de permetre que ens puguem imaginar amb la máxima exactitud possible el que es descriu.
- La descripció ha de ser com "la fotografia" del que volem informar o comunicar

Passos a seguir per elaborar un text descriptiu:

1. **Escriure un títol** que indiqui amb precisió:

1.1. El tema que es tractará
1.2. La situació en l'espai (quan calgui)
1.3. La situació en el temps (quan calgui)

2. **Fer una introduccció general** que permeti:

2.1. Identificar l'objectiu de la descripció
2.2. Saber què es vol descriure (un objecte, un fet, un fenòmen , un sentimnet, un procés....)

3. **Elaborar la descripció detallada** seguint els següents criteris:

3.1. Organitzar tota la informació des de la més general a la más concreta
3.2. Identificar i determinar quins son els elements bàsics, acceptables i més importants del que és vol descriure. Aquells elements que permeten reconèixer el què es descriu
3.3. Enumerar de forma ordenada, les diverses característiques, propietats i qualitats.
3.4. Utilitzar un nombre suficients de característiques, propietats i qualitats per garantir una descripció completa.
3.5. Fer una conclusió o una síntesi final
3.6. Fer servir de manera precisa el llenguatge de les Ciències Socials

4. **El text ha d'estar ben construit.** Es pot tenir en compte:

4.1. Escriure amb frases curtes
4.2. Les frases solen ser yuxtaposades i coordinades. Es pot utilitzar la i/o, la coma o el punt i coma.

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR UN TEXT EXPLICATIU

- Explicar vol dir donar raons i arguments que ajuden a comprendre el perquè dels fets, situacions i fenòmens socials.
- L'explicació estableix relacions entre les informacions per entendre les causes i les conseqüencies dels fets i situacions i fenòmens socials.
- Amplia i aprofundeix en el coneixement dels fets, situacions i fenòmens socials
-

Passos a seguir per elaborar un text explicatiu:

1. **Escriure un títol** que indiqui amb precisió:

1.1. El tema que es tractará
1.2. La situació en l'espai (quan calgui)
1.3. La situació en el temps (quan calgui)

2. **Fer una introducció general** que permeti:

2.1. Identificar l'objectiu de l'explicació
2.2. Saber què es vol explicar (un objecte, un fet, un fenòmen , una situació, un sentiment, un procés....)

3. **Elaborar l'explicació** seguint els següents criteris:

3.1. Identificar i determinar quines són les raons bàsiques, acceptables i més importants del que és vol explicar.
3.2. Donar raons suficients i adequades per comprendre els fets o fenòmens socials o bé les motivacions i les accions dels agents socials protagonistes de l'acció.
3.3. Les raons o arguments s'han d'ordenar per categories (causes socials, històriques, econòmiques, polítiques, religioses, fisiques) o segons la seva importància (causes principals, conjunturals, puntuals...)
3.4. Relacionar les raons i arguments entre ells. No es tracte de fer una enumeració de causes i conseqüències sinó que cal relacionar-los, d'acord amb el que es preten explicar
3.5. Fer una conclusió o una síntesi final
3.6. Fer servir de manera precisa el llenguatge de les Ciències Socials

4. **El text ha d'estar ben construit.** Es pot tenir en compte:

4.1. Les oracions són compostes i s'utilitzen conjuncions subordinades causals: perquè, ja que, a causa de. També s'utilitzen conjuncions que indiquen conseqüència, com: doncs, per tant, de manera que, en conseqüència...

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR UN TEXT JUSTIFICATIU

- Justificar vol dir donar raons i arguments per validar un punt de vista o una tesi sobre fets, situacions i fenòmens socials.
- Les raons i arguments es basen en el coneixement científic i han de ser forts i convincents per resistir les objeccions i la crítica
- La justificació va més enllà de l'esplicació. Explicita el perquè del perquè, de manera que s'arriba a un grau més elevat de coneixement dels fets, situacions i fenòmens socials

Passos a seguir per elaborar un text justificatiu:

1. **Escriure un títol** que indiqui amb precisió:

1.1. El tema que es tractará
1.2. La situació en l'espai (quan calgui)
1.3. La situació en el temps (quan calgui)

2. **Fer una introducció general** que permeti:

2.1. Identificar la finalitat de la justificació
2.2. Saber què es pretén justificar (un fet, un fenòmen , una situació, un sentiment, un procés....)

3. **Elaborar la justificació** seguint els següents criteris:

3.1. Explicitar el punt de vista o tesi que es vol justificar. La tesi ha d'estar fonamentada en el coneixement científic
3.2. Les raons i arguments han de ser adequats i pertinents per comprendre els fets o fenòmens socials o bé les motivacions i les accions dels agents socials protagonistes de l'acció.
3.3. Les raons i arguments han de ser forts i ben fonamentats per resistir les objeccions i les crítiques
3.4. Les raons i arguments han de ser suficients per tal de modificar l'estat del coneixement
3.5. Les raons o arguments s'han de basar en el coneixement científic
3.6. Fer servir de manera precisa el llenguatge de les Ciències Socials

4. Elaborar conclusió o una síntesi final per:

4.1. Proposar accions, decisions o compromisos que permetin materialitzar la tesi o el punt de vista plantejat.
4.2. Les propostes han de ser coherents amb els arguments que la sostenen

5. **El text ha d'estar ben construit.** Es pot tenir en compte:

5.1. L'exposició de les raons ha ser ordenada i organitzada segons l'ordre de importància o per categories
5.2. Les oracions són compostes i s'utilitzen conjuncions subordinades causals: perquè, ja que, a causa de com que, atès que... També s'utilitzen conjuncions que indiquen conseqüència, com: doncs, per tant, de manera que, en conseqüència...

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR UN TEXT INTERPRETATIU

- Interpretar vol dir donar raons i arguments per validar un punt de vista o una tesi personal sobre fets, situacions i fenòmens socials.
- La interpretació és una forma de justificació en la que l'element bàsic és el punt de vista personal
- Les raons i arguments es basen en els criteris personals que s'ha adquirit a partir del coneixement científic, de diferents punt de vista ideològics, i de la manera propia d'entendre els fets, les situacions i els fenòmens socials
- Les raons i arguments han de ser forts i convincents per resistir les objeccions i la crítica

Passos a seguir per elaborar un text interpretatiu:

1. **Escriure un títol** que indiqui amb precisió:

1.1. El tema que es tractará
1.2. La situació en l'espai (quan calgui)
1.3. La situació en el temps (quan calgui)

2. **Fer una introduccció general** que permeti:

2.1. Identificar la finalitat de la interpretació
2.2. Saber sobre què es pretén fer la interpretació (un fet, un fenòmen , una situació, un sentiment, un procés....)

3. **Elaborar la interpretació** seguint els següents criteris:

3.1. Explicitar el punt de vista o tesi de on es parteix. La tesi o punt de vista propi s'ha d'elaborar des del coneixement científic, des de la perspectiva de diferents ideologies i des de la manera propia d'entendre els fets, les situacions i els fenòmens socials
3.2. Les raons o arguments s'han de basar en el punt de vista personal
3.3. Les raons i arguments han de ser adequats i pertinents per comprendre els fets o fenòmens socials o bé les motivacions i les accions dels agents socials protagonistes de l'acció.
3.4. Les raons i arguments han de ser forts i ben fonamentats per resistir les objeccions i les crítiques

3.5. Les raons i arguments han de ser suficients per tal de modificar l'estat del coneixement
3.6. Fer servir de manera precisa el llenguatge de les Ciències Socials

4. Elaborar conclusió o una síntesi final per:

4.1. Proposar accions, decisions o compromisos que permetin materialitzar la tesi o el punt de vista plantejat.
4.2. Les propostes han de ser coherents amb els arguments que la sostenen

5. **El text ha d'estar ben construit.** Es pot tenir en compte:

5.1. Les oracions són compostes i s'utilitzen conjuncions subordinades causals: perquè, ja que, a causa de com que, atès que... També s'utilitzen conjuncions que indiquen conseqüència, com: doncs, per tant, de manera que, en conseqüència...
5.2. L'exposició de les raons ha ser ordenada i organitzada segons l'ordre d'importància o per categories

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR UN TEXT ARGUMENTATIU

- **Argumentar vol dir donar raons i arguments que justifiquin una tesi o punt de vista enfront d'un altre, sobre fets, situacions i fenòmens socials.**
- **Argumentar vol dir contrastar diverses interpretacions de la realitat a partir de raons i arguments que validin diferents maneres d'entendre un mateix fet, situació o fenòmen social.**
- **Les raons i arguments es poden basar en el coneixement científic o en criteris personals i han de ser forts i convincents per resistir les objeccions i la crítica**
- **L'argumentació permet dubtar del coneixement i dels punts de vista personals per tal de convencer o de ser convençut**

Passos a seguir per elaborar un text argumentatiu:

1. **Escriure un títol** que indiqui amb precisió:

1.1. El tema que es tractará
1.2. La situació en l'espai (quan calgui)
1.3. La situació en el temps (quan calgui)

2. **Fer una introducció general** que permeti:

2.1. Identificar la finalitat d'argumentació
2.2. Saber què es pretén argumentar (un fet, un fenòmen, una situació, un sentiment, un procés....)

3. **Elaborar l'argumentació** seguint els següents criteris:

3.1. Explicitar el punt de vista o tesi que es vol argumentar i de on es parteix. La tesi pot estar fonamentada en el coneixement científic apres i en la interpretació personal que s'ha elaborat previament.
3.2. Explicitar les diferents tesis o punts de vista i les diferents motivacions dels agents socials implicats
3.3. Posicionar-se davant de diferents tesis o interpretacions d'un mateix problema, fet o situació social

3.4. Les raons i arguments han de ser adequats, suficients, pertinents, forts i ben fonamentats per resistir les objeccions, les crítiques i per convencer els altres.
3.5. Exposar en quins aspectes hi ha acord i quines són les diferències essencials amb les argumentacions dels altres.
3.6. Fer servir de manera precisa el llenguatge i el lèxic de les Ciències Socials, amb la intencionalitat de convèncer els altres utilitzant els matisos propis del relativisme

4. **Elaborar conclusió o una síntesi final per:**

4.1. Proposar accions, decisions o compromisos que permetin materialitzar la tesi o el punt de vista plantejat i que reforcin la capacitat de convenciment.
4.2. Les propostes han de ser coherents amb els arguments que la sostenen.

5. **El text ha d'estar ben construit.** Es pot tenir en compte:

5.1. L'exposició de les raons ha ser ordenada i organitzada segons l'ordre de importància o per categories
5.2. Les oracions són compostes i s'utilitzen conjuncions subordinades. S'utilitzen enllaços causals: perquè, ja que, a causa de com que, atès que... També s'utilitzen conjuncions que indiquen conseqüència, com: doncs, per tant, de manera que, en conseqüència, per tal que....

Autocorrecció de textos escrits

Anàlisi de textos justificatius / interpretatius

NOM		
TÍTOL		S'ajusta al tema? És creatiu?
PRESENTACIÓ DEL TEXT (encapçalament)	Situa el tema? Com? ▪ Descripció ▪ Enumeració ▪ Generalització ▪ Explicació	
GRAU DE CONEIXEMENT DE TEMA		
▪ Descripció	És completa? (groc)	
▪ Explicació	És completa? (verd)	
▪ Justificació	És completa? (blau) És pertinent?	
GRAU D'IMPLICACIÓ	*Abans del debat*	*Després del debat*
▪ Interpretació de la situació	És completa? (vermell) És pertinent?	És completa? (vermell) És pertinent?
▪ Interpretació de les alternatives	És completa? (vermell) És pertinent?	És completa? (vermell) És pertinent?
Classificació del text	Es tracta d'un text fonamentalment... ❑ Descriptiu ❑ Explicatiu ❑ Justificatiu ❑ Interpretatiu Perquè... Arriba a la justificació-interpretació? Com hi arriba? Perquè és justificatiu-interpretatiu?	

GUIÓ D'OBSERVACIÓ DE CLASSE. DESCRIPCIÓ

CRITERIS D'AVALUACIÓ D'UNA DESCRIPCIÓ	ALUMNES					
1. Complexitat						
a) concret						
b) abstracte						
c) viscut						
d) no viscut						
e) observable						
f) no observable						
2. Pertinença [1]						
a) fa referencia al tema						
b) és coherent						
c) s'expressa amb claretat						
d) adequació del to de veu						
3. Completesa						
a) nombre suficient de propietats						
b) defineix les característiques						
c) material gràfic de suport						
4. Precisió						
a) vocabulari adequat						
b) incorporació vocabulari del tema						
5. Organització del text						
a) presentació genèrica del tema						
b) exposició ordenada de les idees						
6. Ha complert l'objectiu						
a) relaciona les idees exposades						
b) ajuda a la comprensió del tema						

Observacions: (intervencions dels alumnes, grau de participació, intervencions del professor, etc)

[1] Els apartats 2,3,4,5 i 6 la resposta pot ser: molt, poc gens

GUIÓ D'OBSERVACIÓ DE CLASSE. L'EXPLICACIÓ

CRITERIS D'AVALUACIÓ D'UNA EXPLICACIÓ	ALUMNES					
1. Complexitat						
a) concret						
b) abstracte.....						
c) viscut.....						
d) no viscut.....						
e) observable.....						
f) no observable.....						
2. Pertinença [1]						
a) fa referencia al tema.....						
b) és coherent.....						
c) s'expressa amb claretat.....						
d) adequació del to de veu.....						
3. Completesa						
a) nombre suficient de raons.....						
b) relaciona les raons.....						
c) material gràfic de suport.....						
4. Precisió						
a) vocabulari adequat.....						
b) incorporació vocabulari del tema...						
5. Organització del text						
a) raons ordenades						
6. Ha complert l'objectiu						
a) ha modificat el coneixement.....						
b) ajuda a la comprensió del tema.....						

Observacions: (intervencions dels alumnes, grau de participació, intervencions del professor, etc)

[1] Els apartats 2,3,4,5 i 6 la resposta pot ser: molt, poc gens

GUIÓ D'OBSERVACIÓ DE CLASSE. JUSTIFICACIÓ

CRITERIS D'AVALUACIÓ D'UNA JUSTIFICACIÓ	ALUMNES					
1. Complexitat						
a) concret						
b) abstracte						
c) viscut						
d) no viscut						
e) observable						
f) no observable						
2. Pertinença [1]						
a) fa referencia al tema						
b) és coherent						
c) s'expressa amb claretat						
d) adequació del to de veu						
3. Completesa						
a) nombre suficient d'arguments						
b) arguments acceptables						
c) relaciona els arguments						
d) els argum. resisteixen les objeccions.						
e) els arguments modifiquen l'estat del coneixement						
f) material gràfic de suport						
4. Precisió						
a) vocabulari adequat						
b) incorporació vocabulari del tema						
5. Organització del text						
a) arguments ordenats						
6. Ha complert l'objectiu						
a) produir arguments que expliquin el per què del per què						

Observacions:

Els apartats 2,3,4,5 i 6 la resposta pot ser: molt, poc gens

GUIÓ D'OBSERVACIÓ DE CLASSE. INTERPRETACIÓ

CRITERIS D'AVALUACIÓ D'UNA INTERPRETACIÓ	ALUMNES					
1. Complexitat						
a) concret						
b) abstracte						
c) viscut						
d) no viscut						
e) observable						
f) no observable						
2. Pertinença						
a) fa referència al tema						
b) és coherent						
c) s'expressa amb claredat						
d) adequació del to de veu						
3. Completesa						
a) nombre suficient d'arguments						
b) arguments acceptables						
c) relaciona els arguments						
d) els arguments resisteixen les objeccions						
e) els arguments modifiquen l'estat del coneixement						
f) material gràfic de suport						
4. Precisió						
a) vocabulari adequat						
b) incorporació vocabulari del tema						
5. Organització del text						
a) arguments ordenats						
6. Ha complert l'objectiu						
a) produir arguments o raons que responguin al criteri o punt de vista personal						

Observacions:

Els apartats 2, 3, 4, 5 i 6 la resposta pot ser: molt, poc, gens

GUIÓ D'OBSERVACIÓ DE CLASSE. ARGUMENTACIÓ

CRITERIS D'AVALUACIÓ D'UNA ARGUMENTACIÓ	ALUMNES					
1. Complexitat						
a) concret						
b) abstracte						
c) viscut						
d) no viscut						
e) observable						
f) no observable						
2. Pertinença [1]						
a) fa referencia al tema						
b) és coherent						
c) s'expressa amb claretat						
d) adequació del to de veu						
3. Completesa						
a) nombre suficient d'arguments						
b) arguments acceptables i variats						
c) relaciona els arguments						
d) els argum. resisteixen les objeccions						
e) els arguments modifiquen l'estat conex...						
f) material gràfic de suport						
4. Precisió						
a) vocabulari adequat						
b) incorporació vocabulari del tema						
5. Organització del text						
a) arguments ordenats						
6. Ha complert l'objectiu						
a) defensa el seu punt de vista. Convenç.						
b) sap escoltar						
c) intenta arribar a un consens						

Observacions:

[1] Els apartats 2,3,4,5 i 6 la resposta pot ser: molt, poc gens

FITXA D'AUTOCORRECCIÓ COMENTARI DEL MAPA DE LA POBLACIÓ MUNDIAL	SI	NO	Es podr complet
1. TÍTOL. Has escrit un títol que indiqui: a) de què tracta el mapa? b) Quin abast geogràfic té? c) Quina cronologia té?			
2. DESCRIPCIÓ. a) Has fet una introducció b) Al fer la descripció més detallada: • Has enumerat els espais més poblats i on es situen? • Has enumerat els espais menys poblats i on es situen? • Has tingut en compte algun criteri d'ordre al fer la descripció? • Quin?			
3. EXPLICACIÓ. • Has explicat quines causes fan que hi hagi espais molt poblats? • Has explicat quines causes fan que hi hagi llocs poc poblats? • Has tingut en compte les causes del medi físic? (clima, relleu, ..) • Has tingut en compte les causes històriques (rev.industrial,) • Has tingut en compte les causes econòmiques (agricultura, industria, comerç, turisme, comunicacions, etc.)			
4.CONCLUSIÓ • Al final has resumit la idea principal de què tracta asquest mapa a mode de conclusió?			

FITXA D'AUTOCORRECCIÓ COMENTARI DEL MAPA DE LA POBLACIÓ MUNDIAL	SI	NO	ES PODRIA COMPLETAR
1. TÍTOL has escrit un títol que indiqui: a) de què tracta el mapa? b) quin abast geogràfic té? c) quina cronologia té?			
2. DESCRIPCIÓ a) Has fet una observació general? - països rics o del nord el creixement de la població és baix - països pobres o del sud el creixement de la població és alt b) Al fer la descripció més detallada: ➢ has indicat quins països del món tenen un creixement més baix? ➢ Has indicat que n'hi ha que tenen un creixement negatiu? ➢ Has indicat quins països del món tenen un creixement alt ➢ i quins països tenen un creixement molt alt?			
3. EXPLICACIÓ PAISOS RICS ➢ has explicat quines causes fan que la T.N. sigui tant baixa? Són suficients? ➢ has explicat quines causes fan que la T.M. sigui molt baixa? Són suficients? ➢ Has explicat quines conseqüències té? PAISOS POBRES ➢ has explicat quines causes fan que la T.N. sigui alta? Són suficients? ➢ i quines causes fan que la T.M. sigui més alta que als Països rics? ➢ Has explicat quines conseqüències té?			

Després d'haver-te corregit el text, torna'l a escriure.

- Tingues en compte que has d'esmenar els errors que hi hagis trobat.
- Pots completar aquells aspectes que hagis trobat poc detallats o que t'hagis passat per alt.
- Finalment passa-ho a net, utilitzant un programa de tractament de textos que et permeti revisar l'ortografia.
- Recorda que és important consultar l'atlas i el diccionari per resoldre els teus dubtes.

FITXA D'AUTOCORRECCIÓ COMENTARI DEL MAPA DE LES MIGRACIONS	SI	NO	Es podri complet:
4. TÍTOL. Has escrit un títol que indiqui: d) de què tracta el mapa? e) Quin abast geogràfic té? f) Quina cronologia té?			
5. DESCRIPCIÓ. c) Has fet una introducció d) Al fer la descripció més detallada: • Has enumerat els països emisors de població i on es situen? • Has enumerat els països receptors i on es situen? • Has tingut en compte algun criteri d'ordre al fer la descripció? • Quin?			
3. EXPLICACIÓ. • Has explicat quines causes fan que hi hagi països dels quals emigrin les persones? • Has explicat quines causes fan que hi hagi països que reben persones immigrades? • Has tingut en compte les causes econòmiques? • Has tingut en compte les causes polítiques? • Has tingut en compte les causes culturals? • Has tingut en compte altres causes?			
4.CONCLUSIÓ • Al final has resumit la idea principal de què tracta asquest mapa a mode de conclusió?			

FITXA D'AUTOCORRECCIÓ D'UN TEXT SOBRE L'AGRICULTURA

	SÍ	NO	Completar
TÍTOL: Expressa clarament que parlarem de dos tipus d'agricultura i indica quines són			
Hem indicat a l'inici del text que parlarem de l'agricultura de mercat i de subsistència			
Hem indicat les característiques: - Especialització/ no especialització - Mercat/autoconsum - Alt rendiment/baix rendiment - Tecnologia avançada/tecnologia rudimentària - Nombre de treballadors/explotació familiar - Producció elevada/producció baixa			
He explicat que el Sr. Ramírez no té diners per invertir en tecnologia i per tant no pot desenvolupar la seva agricultura			
He explicat que el Sr. Bignault aconsegueix beneficis i pot invertir en la seva agricultura.			
He explicat la relació entre el tipus d'agricultura i el país en el qual es desenvolupa			
He aportat idees útils per solucionar els problemes de l'agricultura de subsistència			
El text està correctament estructurat			
He revisat l'ortografia i la puntuació			

Activitat: DESCRIU LA TEVA CULTURA

Que és ?	Que no és ?	Que entens per cultura?

Pactem pauta	Escric el text	autoavaluació
<u>Títol</u>	----------	És pertinent?..... És creatiu?.....
<u>Presentació</u> A partir de la definició de cultura (Pròpia o apropiada)		Hi ha presentació?..... És pertinent?.....
<u>Descripció</u> - On? - Com és l'entorn? - Com és la meva cultura? Com vivim? Com ens organitzem? Com ens comuniquem? En què creiem?		- He localitzat geogràficament la meva cultura?..... - Descric l'entorn, el paisatge?..... - Són complerts?: Formes de vida..... Organització social..... Mitjans de comunicació col.lectiva..... Creences i tradicions.....
Acabament		Acabo en sec?.... Hi ha final?.....

2

2

Bases d'orientació per preparar, fer i valorar les argumentacions d'un debat

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR ARGUMENTACIONS EN UN DEBAT

L'argumentació és la capacitat de contrastar diverses interpretacions de la realitat a través d´arguments que justifiquen una tesi o punt de vista. L´argumentació admet dubtar del coneixement per tal de convèncer o ser convençut.

El coneixement és posat a prova a través del debat i el contrast d´arguments, de manera que és possible enriquir-lo, modificar-lo i reformular-lo.

1. **En primer lloc heu de preparar, discutir i consensuar la tesi que heu de defensar, així com la seva justificació.**

   Un secretari o portaveu de cada grup recollirà els acords per escrit

   a) Sintetitzeu **la tesi** que heu de defensar exposant breument i amb claredat si cal o no frenar el creixement de la població mundial segons la delegació que us hagi tocat representar:
   "Nosaltres creiem que és molt urgent i necessari (o no) frenar el creixement de la població mundial..."

   b) A continuació exposeu **els arguments que justifiquen la vostra tesi**: Els arguments han de ser:
   - pertinents, és a dir han d'estar fonamentats en les teories que hem estudiat (poblacionista, neomalthusiana, creixement sostingut)
   - coherents amb la ideologia del grup que heu de representar
   - suficients, cal fer esment del màxim d'arguments possibles
   - forts per resistir la crítica dels altres

   Hem de prescindir de les nostres opinions personals ja que es tracta d'un exercici d´empatia.

   És recomanable fer un esquema en esborrany per ordenar i seleccionar els arguments més forts i rellevants i eliminar els no pertinents, ja que es tracta de convèncer i resistir les objeccions dels altres.

   c) Finalment proposeu a mode de **conclusió** accions o decisions que es poden plantejar per poder portar a terme la vostra tesi i així tenir més força de convenciment.Han de ser propostes coherents amb les característiques o ideologia de la delegació que representeu i també han de ser factibles, és a dir, possibles de realitzar.

2. **En segon lloc realitzeu un debat en el que es confrontin les diferents tesis**

El debat consisteix en analitzar el problema des de diferents punts de vista amb la intenció d'establir un intercanvi d'opinions complet i enriquidor. D'aquesta manera s'aprèn a solucionar problemes de forma col.lectiva a través del diàleg i tenint en compte l'opinió dels altres. Perquè el resultat sigui satisfactori cal fer-ho de manera ordenada i procurant que tothom hi participi de manera activa.

El debat que plantegem tracta de discutir si en un futur immediat cal frenar o no el creixement de la població mundial, a partir de l'argumentació de les tesis de les diferents delegacions del món.

Els representants de cada delegació:

a) Han d'exposar de manera ordenada la seva tesi i els arguments que la sostenen
b) Han de seguir amb atenció les intervencions que es facin per poder abonar o refusar els arguments que s'exposin
c) Convé no repetir arguments que altres hagin plantejat, així com contestes directes a un altre delegat, que generen discusions parcials però que no ajuden al debat en conjunt
d) Altres aspectes que cal tenir en compte són:

- ajustar-se al tema
- expressar-se de forma clara i concisa
- respectar els torns de paraula donats pel moderador
- respectar les opinions dels altres
- participar de manera activa
- manifestar una actitud crítica i no dogmàtica

3. **Finalment es tracta d'argumentar la pròpia tesi independentment de la delegació que hagiu representat.**

En aquesta fase final de reformulació del coneixement, hem de superar els punts de vista parcials i ser capaços d'incorporar altres argumentacions que hagin sorgit en el debat i que han enriquit i, potser, modificat la tesi inicial.

a) Formuleu breument i de manera clara la tesi que defenseu
b) Justifiqueu-la a partir de raons o arguments ben fonamentats en teories científiques
c) Els arguments han de ser forts per resistir la crítica i convèncer als destinataris
d) Incorporeu propostes d'actuació que facin possible la vostra tesi

Reviseu el vostre text i recordeu que:

- heu d'utilitzar el llenguatge d'acord amb la intencionalitat del text argumentatiu que tracta de convèncer als altres
- el text ha d'estar estructurat:
  a) Tesi a argumentar
  b) Exposició de les raons de l'argumentació
  c) Conclusió

LA MEVA ARGUMENTACIÓ

Parlant amb un company de classe, en Sergi García va dir que el govern hauria de prohibir completament l'entrada a l'Estat espanyol a tots els turistes estrangers perquè aquests provoquen molts inconvenients a l'economia i la cultura del país, les persones autòctones i al paisatge mediterrani .

Respecte d'això, jo estic:

- ☐ Molt d'acord
- ☐ D'acord
- ☐ Poc d'acord
- ☐ Gens d'acord

La meva idea és que .....

Les meves raons són:

1.....

2.....

3.....

Arguments en contra de la meva idea podrien ser:

1.....

2.....

3.....

L'evidència que donaria per a convèncer a d'altres és que.....

Aquesta idea la he tret de .....

La meva argumentació

La meva idea és que

Les meves raons són

Arguments en contra de la meva idea poden ésser

Convenceria a algú que no em creu amb

L'evidència que donaria per a convèncer a d'altres és que

Graella de posicionament inicial del grup

Aspectes	Raons i arguments
Representeu el problema amb la màxima precisió	
Definiu el problema	
- Exploreu les diferents vies de resolució - Què li podeu respondre a cada una de les persones que han intervingut? - Quines proves sòlides us avalen? - Els interessos de cadascuna de les persones és altruista o egoista?	
Conseqüències	
- Positives - Negatives	
Redacció de la vostra decisió	
Avaluació de la vostra proposta	

GRAELLA DE POSICIONAMENT INICIAL DEL GRUP

ASPECTES	RAONS I ARGUMENTS
Representeu el problema amb la màxima precisió: de què s'han adonat al municipi ?	
Definiu el problema (Important perquè segons com ho definiu, el tractament serà diferent)	
Exploreu les diverses vies de resolució - Què li podeu respondre a cada una de les persones que han intervingut al debat? - Quines proves sòlides defensen us avalen? - Els interessos de cada una de les persones són altruistes – en benefici de tot el municipi – o egoístes – benefici personal o del seu col.lect.	
Conseqüències si s'admet a tots els immigrants - positives - negatives	
Conseqüències si es limita el nombre d'immigrants parcialment - positives - negatives	
Conseqüències si es prohibeix l'entrada a tots - positives - negatives	
Redacció de la vostra decisió. És el moment de consensuar entre vosaltres la proposta alternativa que portareu al debat	
Avaluació de la vostra proposta. Repasseu les vostres evidències estadístiques, científiques,... que donen força a la vostra tesi Quins són els inconvenients? Com poden contraargumentar la resta de particip.? Com podrieu respondre als seus inconvenients?	

GRAELLA D'AVALUACIÓ DELS PARTICIPANTS

Participant assignat:

ASPECTES A VALORAR	S/N	PUNTUACIÓ
1-S'ha posicionat respecte del problema?		
2-Ha intervingut en el torn assignat?		
3-Ha escoltat amb atenció la resta de participants?		
4-Ha argumentat de manera breu, precisa i completa?		
5-Ha evitat repetir idees ja exposades?		
6-Ha demostrat anar documentat?		

Observacions qualitatives de cada aspecte:

1-
2-
3-
4-
5-
6-

IDEES SORGIDES AL DEBAT	EVIDÈNCIES - PROVES

Què és un argument?

a) Subratlla la paraula o paraules clau de la següent frase:

Argumentar vol dir donar raons per validar un punt de vista sobre una qüestió, uns fets o uns fenòmens socials.

b) Els arguments poden ser:

Racionals : aquells que es basen en idees i veritats acceptades pel conjunt de la societat.

Ex.: un argument per recolzar la tesi "No hem de contaminar el mar" podria ser

"El mar és font de vida".

De fet. Es basen en proves observables

Ex.: un argument per recolzar la tesi "Aquest any ha plogut molt poc" podria ser:

"Els embassaments estan a un terç de la seva capacitat.

D'exemplificació: es basen en exemples concrets

Ex.: un argument per recolzar la tesi "La majoria dels països desenvolupats reaprofiten els seus recursos" podria ser:

"Japó fabrica objectes de plàstic a partir del plàstic ja utilitzat".

D'autoritat. Basats en opinions de persones especialistes de reconegut prestigi.

Ex.: un argument per recolzar la tesi "Existeix un perill evident de crisi econòmica" podria ser:

"És l'opinió del president del Banc Central Europeu a partir de l'anàlisi dels principals indicadors financers"

c) L'estructura d'un text argumentatiu és:

a) Presentació: introducció per presentar davant del receptor el tema d'argumentació. Intenta captar l'atenció i despertar una actitud favorable.
b) Exposició dels fets. Enumerar i explicar els fets fonamentals i presentar la tesi de forma clara i concisa
c) Argumentació: relació d'arguments que recolzen la tesi o postura de l'argumentador
d) Conclusió: resum d'allò que s'ha exposat i recull tesi argumentador i arguments principals. És l'última oportunitat de l'emissor per convencer al destinatari de les seves idees o opinions.

2. FITXA D'OBSERVACIÓ DURANT LA REALITZACIÓ DEL DEBAT DELEGACIÓ OBSERVADA _____	**SI**	**NO**	**GAI REBÉ**
A. Han exposat de manera clara i ordenada la tesi que sostenen?			
B. Els arguments que donen per justificar la seva tesi estan ben fonamentats en les teories científiques?			
C. Els arguments que donen són forts i resistents a la crítica?			
D. Han contestat amb contraarguments les justificacions dels altres grups?			
E. Les propostes d'actuació o solucions que acompanyen la tesi són coherents i factibles?			
F. S'han ajustat al tema de debat?			
G. Han respectat els torns de paraula?			
H. S'han expresat de forma clara i concisa?			
I. Han sigut respectuosos amb les opinions dels altres?			
J. Han participat tots de manera activa?			

13. El debat

Fer un debat consisteix a discutir un tema o qüestió conflictiva de manera ordenada. Quan realitzem una discussió o debat, establim una confrontació d'opinions sobre un tema amb persones que tenen idees diferents.

Mitjançant el debat, doncs, intentem analitzar un problema des de diferents punts de vista, amb la intenció d'establir un intercanvi d'opinions complet i enriquidor.

Els temes que es proposen permeten defensar diverses opinions, i d'aquí que calgui la posta en comú i el diàleg.

Aprendre a realitzar debats és important, perquè, en definitiva, és aprendre a solucionar problemes de forma col·lectiva, tenint en compte l'opinió dels altres.

Alguns punts a considerar

En un debat, ha de participar-hi tothom de manera activa.

A. És fonamental la figura del **moderador**, que té la feina següent:

1. Planteja la polèmica. Explica l'objectiu de la discussió.
2. Dóna, per ordre de petició, la paraula a aquells que la sol·liciten.
3. Evita que la discussió es converteixi en un joc dialèctic entre dues persones.
4. Intenta de fer participar tothom, fent preguntes sobre el tema, cercant exemples, si cal preguntant directament a algú. Ha de procurar interessar tothom.
5. Fa les síntesis parcials que van apareixent i enuncia la conclusió final.

Control del moderador

Tema: ..... Data: .....

Escriu sí o no.

Ha exposat clarament l'objectiu de la discussió?	
Ha mantingut el control del debat en tot moment?	
Ha respectat els torns d'intervenció?	
Ha aclarit termes quan això ha estat necessari?	
S'ha esforçat per mantenir un clima d'interès i participació?	
Ha col·laborat a crear un clima de respecte pel que fa a totes les opinions?	
Ha suavitzat tensions quan ha estat necessari?	
Ha resumit de tant en tant?	
S'ha mantingut al marge d'exposar el seu punt de vista?	
Ha procurat que tots els participants tinguessin ocasió de parlar?	
Ha centrat la discussió, quan aquesta no s'ajustava al tema?	
Ha vetllat perquè les intervencions fossin breus, precises i ajustades?	
Ha avisat quan faltava poca estona perquè el debat s'acabés?	

Observacions: .....

B. L'auditori-participant també s'ha de cenyir a certes normes:

Ha de seguir amb atenció les intervencions per tal de poder abonar o refusar les opinions que s'exposen. Es respectaran els torns de paraula donats pel moderador i *mai* no intervindrà si

no li ha estat concedida la paraula. El conjunt participant actiu procurarà tenir assumides les regles d'argumentació i evitarà repeticions d'opinions ja donades i contestes directes a un individu, que generen discussions parcials però que no ajuden al debat en conjunt. Finalment, serà el censor de l'actuació del moderador.

Fitxa d'observació del debat. L'auditori

Tema: _____ Data: _____

Escriu sí o no	Participants								
	1	2	3	4	5	6	7	8	...
S'ha ajustat al tema?									
S'ha expressat de forma clara i concisa?									
Ha respectat el torn de paraula?									
Ha repetit idees ja exposades?									

Observacions: _____

_____

_____

DE PUIG, Irene (1992). Aprendre a aprendre: procediments. Barcelona! Edicual Empúries. Línia de suport, 3. Crèdit variable per a l'ESO

Documento 10. Un debate para aprender a argumentar desde la empatia

La tarea a realizar consiste completar la información y preparar un debate entre dos personajes o grupos de ideas contrapuestas (las situaciones que nos ofrece la historia son muchas y variadas, por ejemplo bakuninistas y marxistas en la AIT). Este ejercicio requiere una buena dosis de empatia, es decir, el alumnado debe ponerse en la piel del personajes, tendencia o grupo de opinión propuestos, conocer los antecedentes de la situación, documentarse adecuadamente, intentar comprender las motivaciones de cada uno y argumentar desde la visión del mundo que supone que tenian.

Formación de equipos de tres personas

Se adjudica un personaje o grupo de opinión a cada equipo. Su tarea consistirá en preparar al menos tres o cuatro argumentos y tres o cuatro contraargumentos.

Argumentar consiste en producir razones o argumentos bien explicados y fundamentados, que incluyan ejemplos, que sean difíciles de rebatir y convenzan a otras personas. Por tanto, para argumentar es necesario:

- Conocer el tema objeto de argumentación y concretar las tesis que se defienden.
- Escoger argumentos pertinentes o fuertes, es decir que puedan resistir las objeciones, desarrollar suficientemente cada argumento.
- Preparar apoyos para los argumentos (ejemplos, explicaciones, información), sirven para reforzar los argumentos.
- Utilizar los argumentos en el momento adecuado utilizando estrategias propias como formular objeciones, utilizar citaciones de autoridad, fórmulas de cortesia para persuadir y negociar, implicar al destinatario, reconocer errores y después reforzar los propios argumentos...
- Preparar contraargumentos y posibles objeciones a la tesis contraria, se necesitan también argumentos para rechazar los contrarios.

Puesta en común mediante la escenificación del debate

- Cada equipo escoge a un representante, para esta ocasión se seleccionará la persona con más facilidad para la dramatización y la exposición oral. El resto de la clase evaluará el debate.
- Los alumnos que debatirán formaran dos grupos uno para cada tendencia enfrentada.
- Antes de iniciar el debate cada grupo preparará su puesta en escena, repartiéndose argumentos, preparando estrategias... Mientras tanto el resto de la clase analiza los criterios de evaluación con la finalidad de compartirlos y aplicarlos desde una perspectiva única. Se puntúa entre 1 y 5 cada criterio.
- El profesor actúa como moderador.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN	Personaje A	Personaje B
Empatía: Han comprendido las motivaciones del personaje y las argumentaciones o razones aportadas responden al perfil acordado.		
Pertinencia: Las razones seleccionadas son apropiadas.		
Desarrollo de los argumentos: Cada argumento se desarrolla suficientemente, se citan ejemplos...		
Se utilizan adecuadamente estrategias argumentativas (objeciones, contra-argumentos, recurso a la autoridad, fórmulas de cortesia para persuadir, etc.).		
Respeto y orden en el debate: Levantan la mano para intervenir, contestan con corrección, no descalifican a los adversarios.		
Suma global de puntos.		

- A POSTERIORI

En aquesta fase final, individualment, cada alumne reformularà la seva pròpia tesi, independentment del grup de treball inicial.

L'objectiu és superar els punts de vista parcials i ser capaços d'incorporar altres argumentacions que hagin sorgit en el debat i que han enriquit i, potser, modificat la tesi inicial.

Redacteu un article per la revista municipal

Utilitzeu la base d'orientació següent:

1. **Escriure un títol que indiqui amb precisió:**
1.1. El tema que es tractarà
1.2. La situació a l'espai
1.3. La situació en el temps

2. **Fer una introducció general**
2.1. Identificar la finalitat de l'argumentació
2.2. Saber què es pretén argumentar

3. **Elaborar l'argumentació seguint els següents criteris:**
3.1. Donar el punt de vista o tesi que es vol argumentar i des d'on es parteix. La tesi pot estar fonamentada en el coneixement científic apres i en la interpretació personal que s'ha elaborat previament
3.2. Explicitar les diferents tesis o punts de vista i les diferents motivacions dels agents socials implicats
3.3. Posicionar-se davant de diferents tesis o interpretacions d'un mateix problema o situació social
3.4. Les raons han de ser adequats, suficients, pertinents,forts i ben fonamentats per resistir les objeccions, les crítiques i per convencer els altres.
3.5. Exposar en quins aspectes hi ha acord i quines són les diferències essencials amb les argumentacions dels altres
3.6. Fer servir de manera precisa el llenguatge i el lèxic de les CCSS, amb la intencionalitat de convéncer els altres utilitzant els matisos propis del relativisme

4. **Elaborar una conclusió o una síntesi final per** :
4.1. Proposar accions, decisions o compromisos que permetin materialitzar el punt de vista plantejat i que refocin la capacitat de convenciment
4.2. Les propostes han de ser coherentsamb els arguments que la sostenen

5- **El text ha d'estar ben construit.** Es pot tenir en compte:
5.1. L'exposició de les raons ha de ser ordenada i organitzada segons l'ordre de importància o per categories
5.2. Les oracions són compostes i s'utilitzen conjuncions subordinades. S'utilitzen enllaços causals. Perquè, ja que, a causa de, com que, atès que... també s'utilitzen conjuncions que indiquin conseqüència, com: doncs, per tant, de manera que, en conseqüència, per tal que...

Bibliografía

ADORNO, W.(1998). *Educación para la emancipación.* Madrid. Morata

ALVERMANN, D.E.; DILLON, D. & O'BRIEN, D.G. (1990) *Discutir para comprender.* Madrid: Visor.

BATLLORI, R. CASAS, M. (2000) *El conflicto y la diferenciación. Conceptos clave en la enseñanza de las ciencias sociales.* Lleida. Ed. Milenio.

BATLLORI, R.(1999) Conflicto, colaboración y consenso en la enseñanza de las ciencias sociales. Monografia sobre: *Los conceptos sociales clave. Iber, Didáctica de las Ciencias Sociales Geografía e Historia,* núm 21, pág. 13-22

BENEJAM, P. (1999) La oportunidad de identificar conceptos clave que guíen la propuesta curricular de la ciencias sociales. Monografía sobre: *Los conceptos sociales clave. Iber, Didáctica de las Ciencias Sociales Geografía e Historia,* núm 21, pág. 5-12.

BENEJAM, P.(2002) *Justificació epistemològica de les habilitats cognitivolingüístiques.* . Conferència pronunciada a l'Associació de Mestres Rosa Sensat. Grup de Recerca de Ciències Socials. 7 de febrer de 2002.

BENEJAM, P.; CASAS, M.; LLOBET, C.; OLLER, M. (2001). La justificación y la argumentación en la enseñanza de las ciencias sociales. Monografía sobre: *La construcción del conocimiento social y el lenguaje: el discurso social en el aula. Iber, Didáctica de las Ciencias Sociales Geografía e Historia,* núm. 28, pág. 57-68

BENEJAM, P.; PAGÈS, J. (Coord.) (1997) *Enseñar y aprender Ciencias Sociales, Geografía e Historia en la Educación Secundaria.* Barcelona: ICE.UB - Horsori.

BENEJAM, P.; QUINQUER, D.(2000) La construcción del pensamiento social y las habilidades cognitivolingüísticas. En: JORBA, J.; GÓMEZ, I.; PRAT, A. Hablar y escribir para aprender. Madrid. Síntesis-ICE de la UAB.

BLYTHE, T. y otros (1999) *La enseñanza para la comprensión. Guía para el docente*. Buenos Aires. Paidós

CAMPS, A. (1995) Aprender a escribir textos argumentativos. Características dialógicas de la argumentación escrita. *Comunicación, Lenguaje y Educación,* núm. 25, pàg. 51-63

CAMPS, A. (1996) Ensenyar a argumentar. *Escola Catalana*. Núm. 335. pàg. 16

CAMPS, V. (2000) Educación y cultura democrática. En: GINER, S. (coord) *La cultura de la democracia.: el futuro*. Barcelona. Ariel - Ajuntament de Lleida

CANALS, R, (1999) *Les Capacitats cognitivolingüístiques en l'ensenyamnet i aprenentatge de les Ciències Socials.* Treball de Mestratge. Departament de Didàctica de la Llengua, de la Literatura y de les Ciències Socials. Universitat Autònoma de Barcelona. Editada en: BATLLORI, R.; CASAS, M. (2000) *El conflicto y la difemciación. Conceptos clave en la enseñanza de las Ciències Sociales*. Lleida. Ed. Milenio

CARIOU, D. (2003) Une analyse de l'argumentation dans des copies d'élèves en histoire. Professeur, Lycée Jacques-Brel, La Courneuve, Seine-Saint-Denis. Internet Créé en juin 2003.

CASAS, M. (1999) Los conceptos sociales clave. Una opción ideológica para la selección de contenidos: el concepto de diferenciación. *Un currículum de Ciencias Sociales para el siglo XXI. Qué contenidos y para qué.* Asociación Universitaria del profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales Universidad de la Rioja. Logroño. Díada, pág. 155-162.

CASAS, M. (1999) Les ciències socials a l'ensenyamnet obligatori. Què ensenyar i aprendre i per a què?. *III Jornades. L'ensenyamnet de les ciències socials : reflexió i experiències.* Barcelona. Associació de Mestres Rosa Sensat. pàg. 7-17

CASAS, M. (1999) El concepto de diferenciación en la Secundaria Obligatoria. Monografía sobre: *Los conceptos sociales clave. Iber, Didáctica de las Ciencias Sociales Geografía e Historia,* núm. 21, pág. 23-38.

CASAS, M. (2003) Ciencias Sociales y formación democrática. *Escuela. Periódico profesional de educación,* nº 3599, pág. 18-19.

CASAS, M. (2003) Justificar y argumentar la historia. *Cuadernos de Pedagogía,* núm. 320, pág. 35-37

CASAS, M. (2004) Algunas reflexiones sobre la formación para la ciudadania democrática. Pensar en el futuro partiendo del presente. En: VERA, Mª. I.; PÉREZ, D.(edit). *Formación de la ciudadanía: Las TICs y los nuevos horizontes.* Alicante. Asociación Universitaria de Profesores de Didáctica de Ciencias Sociales . pàg. 407-422

CASAS, M.; BOSCH, D. y otros (2002) Problemas sociales relevantes en la enseñanza de las Ciencias Sociales. Educación Secundaria Obligatoria. Una experiencia de aula. *Iber, Didáctica de las Ciencias Sociales Geografía e Historia,* núm., 34, pág. 113-125

CASAS, M.; BOTELLA, J.(2003) *La democracia y sus retos en el siglo XXI. Elementos para la formación democrática de los jóvenes.* Barcelona. CISSPRAXIS.

CASTELLÓ, M. (1995) Estrategias argumentativas. Escribir para convencer. *Textos,* V6, 97-106.

COLL, C. (Coord.) (1999) *Psicología de la instrucción: la enseñanza y el aprendizaje en la enseñanza secundaria.* Barcelona. ICE-UB- Horsori.

COLL, C.; ONRUBIA, J. (1999) Discusión entre alumnos e influencia educativa del profesor. *TEXTOS de Didàctica de la lengua i la literatura.* Núm. 20, pàg. 19-37

COLL, C; EDWARDS, D. (Eds.) (1996). *Enseñanza, aprendizaje y discurso en el aula.* Madrid. Fundación Infancia y Aprendizaje.

COLOMER, T. (1993) Què te a veure la llengua ambles altres àrees curriculars. *Guix. La llengua com a eina interdisciplina.* Núm 183, pàg. 5-10

CROS, A.; VILÀ, M. (1995) La argumentación oral: una propuesta para la enseñanza secundaria. . *TEXTOS de Didàctica de la lengua i la literatura.* Núm. 3, pàg. 52-58

CROS, A.; VILÀ, M. (2002) El oral formal. La discusión oral: argumentos y falacias. *TEXTOS de Didàctica de la lengua i la literatura.* Núm. 29, pàg. 31-46

CUSTODIO, E., SANMARTÍ, N. (1997) Aprendre a justificar científicament: el cas de l'origen dels éssers vius. *Temps d'Educació.* Segon Semestre. Pàg. 17-40

DELORS, J. (1996) Educació. *Hi ha un tresor amagat a dins. Informe per a la UNESCO de la Comissió Internacional sobre Educació per al segle XXI.* Barcelona. UNESCO.

DOLZ, J. & PASQUIER, A. (1993) Argumenter... pour convaincre initiation aux textes argumentatifs. *Cahiers du service du français*, V13, DIP, Genève.

DOLZ, J. (1993) La argumentación. *Cuademos de Pedagogía*, V216, pp. 68-70.

DOLZ, J. (1994) Produire des textes pour mieux comprendre. L'enseignement du discours argumentatif. En: REUTER, Y. (ed) *Les interactions lecture-écriture.* Neuchatel: Peter Lang, S.A.

DREYFUS, T.; HERSHKOWITZ, R.; SCHWARZ, B. (2001) *Abstraction in context II: the case of peer interaction* Holon Academic Institute of Technology, Weizmann Institute of Science, Rehovot, The Hebrew University. Jerusalem, Israel.

DUVAL, R. (1992-93) Argumenter, demontrer, expliquer: continuite ou rupture cognitive? *Petit X*, V31, pp. 37-61.

FERRER, M.; ESCRIVÀ, R.; LLUCH, G. (1999) Argumentar en la educación secundaria. *TEXTOS de Didàctica de la lengua i la literatura.* Núm. 10, pàg. 55-68

GARCÍA-DEBANC, C. (1994) Apprendre à justifier par écrit une réponse: analyses linguistiques et perspectives didactiques. *Practiques*, V84, Argumentation et Langue, pp. 5-40.

GARDNER, H. (2000) *La educación de la mente y el conocimiento de las disciplinas. Lo que todos los estudianrtes deberían comprende.* Barcelona. Paidós

GARTON, A. (1994) *Interacción social y desarrollo del lenguaje y la cognición.* Brcelona. Paidós

GUASCH, O. MILIAN M. (1999) De cómo hablando para escribir se aprende la lengua. *TEXTOS de Didàctica de la lengua i la literatura.* Núm. 20, pàg. 50-60

GUTTMAN, A. (2001) *La educación democrática.* Barcelona. Paidós Ibérica

HARGREAVES, A.; EARL, L.; RYAN, J.(1998) *Una educación para el cambio. Reinventar la educación de los adolescentes.* Barcelona. Octaedro

IZQUIERDO., M. (1993) El llenguatge científic a Secundària. *Guix. La llengua com a eina interdisciplina.* Núm 183, pàg. 23-30.

JOHNSON, D.; JOHNSON, R.T.; HOLUBEC,E.J. (1999) *El aprendizaje cooperativo en el aula.* Buenos Aires. Paidós

JORBA, J.; GÓMEZ, I. & PRAT, A. (eds) (1988) *Parlar y escriure per aprendre.* UAB: ICE. Els llibres de l'ICE de la UAB: Sèrie Eines i Estratègies.

JORBA, J.; GÓMEZ, I.; PRAT, A. (2000) *Hablar y escribir para aprender.* Madrid. Síntesis-ICE de la UAB.

LARRIGAN, L.Mª. (2002) Debate con jóvenes: interlocución, tema y tarea. *TEXTOS de Didàctica de la lengua i la literatura.* Núm. 29, pàg. 21-30

LEMKE, J.L. (1997) *Aprender hablar ciencia.* Barcelona. Paidós-MEC

LÓPEZ, M. (1990) *Sabes enseñar a describir, definir, argumentar.* La Habana: Pueblo y Educación.

MARTÍNEZ BONAFÉ, J. (coord) (2003) *Ciudadanía, poder i educació.* Barcelona. Graó

MASSERON, C. (1997) Pour une didactique de l'argumentation (ecrite): problremes, objects et preposition (I) *Pratiques,* núm. 96. pàg. 7-34

MASSERON, C. (1997) Pour une didactique de l'argumentation (ecrite): problremes, objects et preposition (I) *Pratiques,* núm. 96. pàg. 35-61

MOESCHLER, J. (1985) *Argumentation et converse. Eléments pour une analyse pragmatique du discours.* París: LAL CREDIF, Hatier.

MORIN, E. (2001) *Los siete saberes necesarios para la educación del futuro.* Barcelona. Paidós

MORIN, E. (2001) *Tenir el cap clar. Per organitzar els coneixements i aprendre a viure.* Barcelona. La Campana

NOGUEROL, A. (1991) Els textos explicatius i argumentaius a la classe. *Perspectiva escolar,* núm. 153. pàg. 7-13

NOGUEROL, A. (2003) *La interpretació. Habilitat cognotivolingüística.* Conferència pronunciada a l'Associació de Mestres Rosa Sensat. Grup de Recerca de Ciències Socials. 11 de desembre de 2003.

NUSSBAUM, L. (1999) La discusión como género discursivo y como instrumneto didáctico. *TEXTOS de Didàctica de la lengua i la literatura.* núm. 20, pàg. 9-17

ONRUBIA, J. SOLER, I. (1993) El llenguatge com a construcció de coneixement. . *Guix. La llengua com a eina interdisciplina.* Núm 183, pàg. 11-15

PLANTIN, C. (2001) *La argumentación.* Barcelona. Ariel Practicum.

QUINQUER, D. (2001) El desarrollo de habilidades lingüísticas en el aprendizaje de las Ciencias Sociales. *Iber,* pág. 9-40

RIBAS, M.;(2002) de la explicación a la argumentación. *TEXTOS de Didàctica de la lengua i la literatura.* Núm. 29, pàg. 11-20

RUIZ, U, TUSON, A. (2002). Explicar i argumentar. *TEXTOS de Didàctica de la lengua i la literatura.* Núm. 29, pag. 5-10

SANMARTÍ, N. (1996) Para aprender ciencias hace falta aprender hablar sobre las experiencias y sobre las ideas. *TEXTOS de Didàctica de la lengua i la literatura.* Núm. 8, pàg. 27-39

SANMARTÍ, N.; IZQUIERDO M.; GARCIA, P. (1999) Hablar y escribir. Una condición necsaria para aprender ciencias. *Cuadernos de Pedagogía.* Núm. 281, pàg. 54-58

SARDÀ A.; SANMARTÍ, N. (2000) Ensenyar a argumentar científicament: un repte de les classes de ciències. *Enseñanza de las Ciencias.* Núm 18(3). Pàg. 405-422

SCHWARZ, B.; NEUMAN, Y.; GIL, J.; ILYA M.(2000) Construction of Collective and Individual Knowledge in Argumentative Activity: An Empirical Study. *The journal of the Learning Sciences.* The School of Education, Hebrew University, Jerusalem, Israel.

SCHWARZ, B.; NEUMAN, Y.; GIL, J.; ILYA M.(2001) *Effects of argumentative activities on collective and individual arguments.* The School of Education, Hebrew University, Jerusalem, Israel

TEDESCO, J.C.(1999) *El nuevo pacto educativo. Educación, competitividad y ciudadanía en la sociedad moderna.* Madrid. Anaya

TERRICABRES, J. Mª. (1998) *Atreveixte a pensar. Barcelona. La Campana*

TOUGH, J. (1989) *Lenguaje, conversación y educación. El uso curricular del habla en la escuela desde los siete años.* Madrid. Aprendizaje/Visor.

TOULMIN, S. (1958) *The uses of argument.* Cambridge: Cambridge University Press.

TUSÓN, A. (1995). *Anàlisi de la conversa.* Barcelona: Empúries.

VESLIN, J. (1988) Quels textes scientifiques espere-t-on voir les eleves ecrire? *Aster*, V6, Les élèves et l'ecriture en sciences, pp. 91-127.

WESTON, A. (2001) *Las claves de la argumentación.* Barcelona. Ariel.

YOUNG, R. (1993) *Teoría crítica de la educación y discurso en el aula.* Barcelona. Paidós-MEC.

FUNDACIO JAUME BOFILL 1410

Ensenyar a parlar i a escriure Ciències Socials

La justificació i l'argumentació en Ciències Socials. Competències bàsiques en la formació democràtica dels joves. Educació Secundària Obligatòria

Associació de Mestres de Rosa Sensat

Grup de Recerca de Ciències Socials

Montserrat Casas (coordinadora), Victòria Barceló, Dolors Bosch, Roser Canals, Antoni Domènech, Dolors Freixenet, Carles García, Neus González, Montserrat Oriol, Miquel Sánchez

Annexos:

Unitats didàtiques

En conveni amb:

Fundació Jaume Bofill

Universitat Autònoma de Barcelona

Barcelona, 30 de juny de 2004

- La protecció del paisatge

- Espais, cultures i migracions

- L'Edat Mitjana: una etapa de la història de la humanitat

- El turisme: el cas de Mallorca

- La globalització

- L'explotació laboral infantil

- La població

Títol de la unitat	**La protecció del paisatge**
Nivell	**5è primària**
Nom del centre	**CEIP Jungfrau (Badalona)**
Nom del professor	**Montserrat Oriol**

Text 1

Fa molts anys, les planes prelitorals estaven dominades per boscos, conreus i petits nuclis de població. També hi havia masies disperses. A les muntanyes hi vivia poca gent.

Amb el pas del temps la població anava creixent, i les ciutats i els pobles s'estenien sense mesura. Les urbanitzacions semblaven afamades per devorar més i més terres. Fins i tot enmig del bosc, a les muntanyes, es construïen edificis.

Amb aquest creixement desmesurat de les ciutats semblava que, si no hi posàvem remei, algun dia els edificis i les vies de comunicació es menjarien tot el territori i posarien en perill conreus, boscos i altres espais naturals. Calia aturar aquest procés.

Text 1

Per fer-ho, ja fa uns quants anys vam decidir protegir els espais naturals més emblemàtics per tal de conservar-los per sempre. Són els parcs naturals. Ara, cal controlar el creixement urbanístic per tal d'unir aquests parcs. Així, els arbres podran tornar a abraçar-se al voltant de la regió metropolitana.

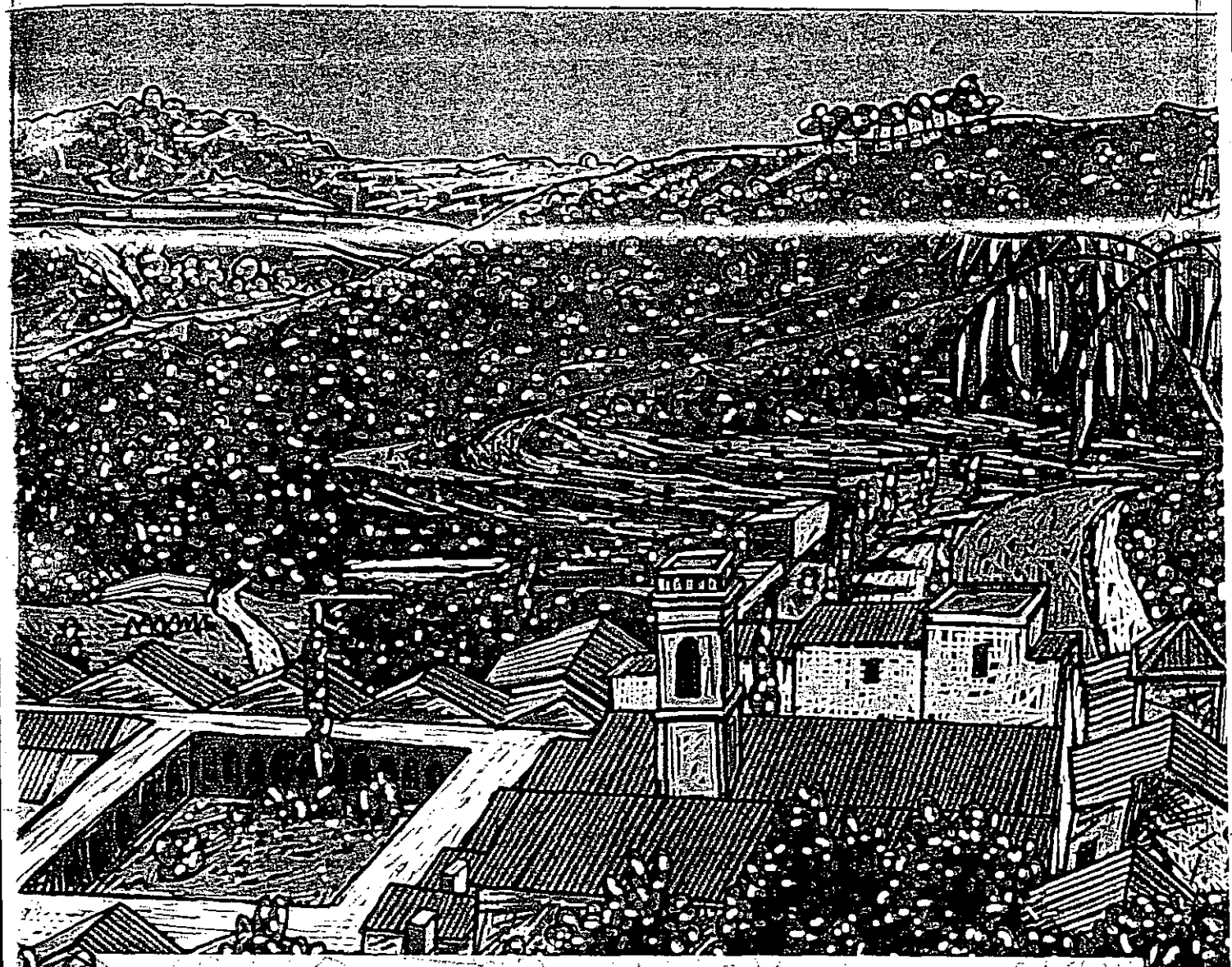

Gràcies a la connexió entre aquests espais, totes les muntanyes litorals i prelitorals, com també les planes agrícoles i forestals, restaran amb els seus valors naturals, paisatgístics, històrics i socials ben conservats per sempre. Aquest és l'objectiu de l'Anella Verda.

El mapa de l'Anella Verda és el resultat del desig de la població de conservar i promoure els espais verds del seu entorn. Els espais integrats en aquesta xarxa es gestionen seguint un pla especial que regula totes les activitats i actuacions que s'hi porten a terme. Determinats espais, com ara el parc natural del Montseny, fa més de vint anys que gaudeixen d'un pla especial. En la gestió dels espais naturals participen les administracions provincials, l'autonòmica i les locals, així com representants de col·lectius socials.

- Diputació de Barcelona
  Àrea d'espais naturals

"Hem fet per fer la xarxa de Parcs Naturals"

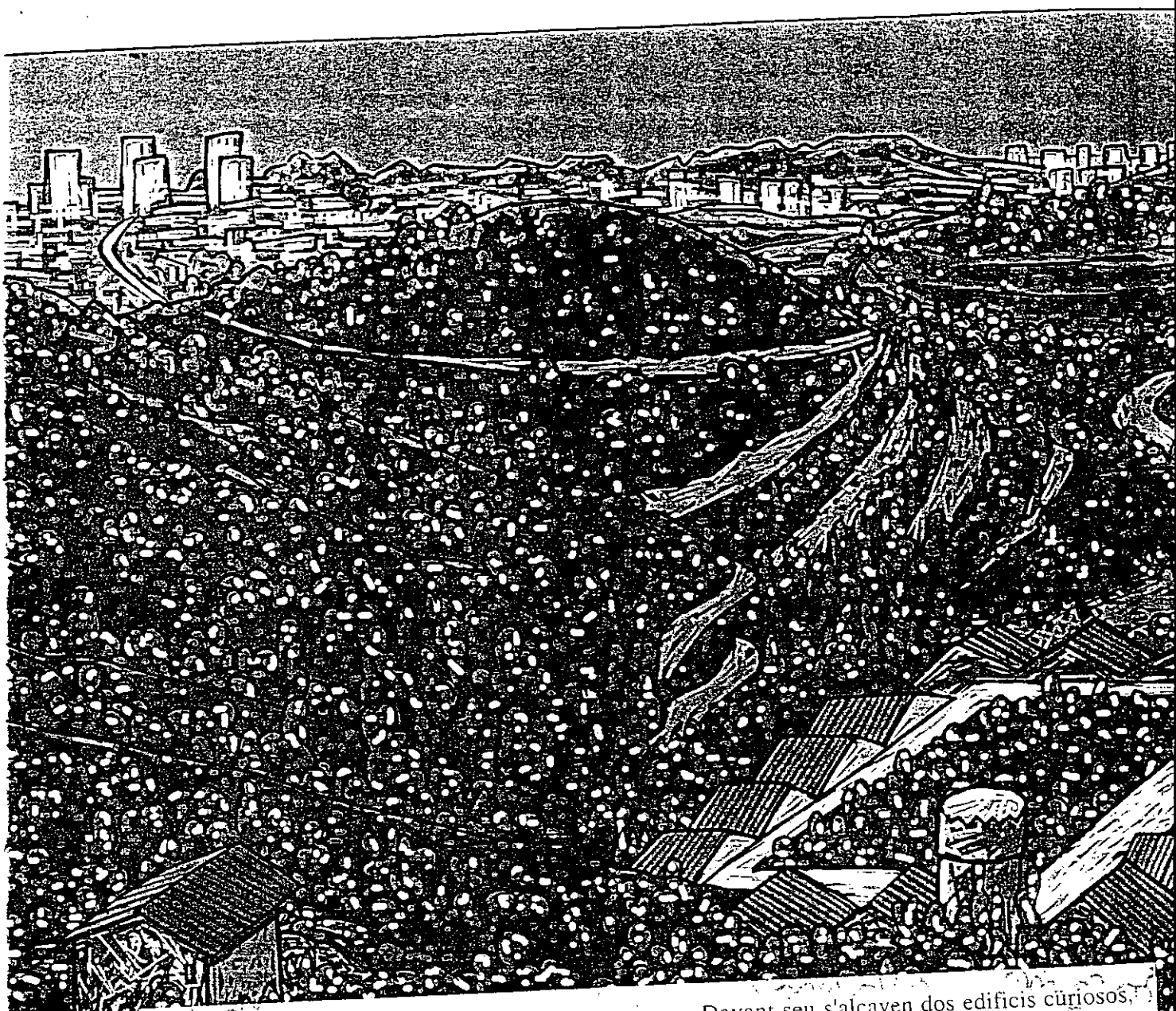

El Patxi escoltava, però alhora, amb la càmera enganxada als ulls, enfocava amunt i avall, i enregistrava les imatges que el guarda anava comentant. L'edificació inferior era més gran. De fet era un conjunt d'edificis, on destacaven l'església i dos grans claustres.

–La cartoixa de Montalegre, de Santa Maria de Montalegre, per ser exactes, ha estat residència de monjos eremites des del segle XV –va explicar el Jacint– i, temps ençà, va exercir la seva influència sobre Tiana, Badalona i Sant Fost. Després va passar per una sèrie de problemes, però a principi de segle passat el va adquirir la comunitat religiosa francesa de la Grande Chartreuse, molt coneguda pel famós licor que elaboraven. El coneixes, oi? Avui, és la darrera cartoixa de Catalunya, i continua habitada per monjos, encara que només n'hi viu una petita comunitat.

Van baixar fins a la cartoixa i van fer algunes fotos de l'exterior, ja que l'accés a la residència dels monjos és restringit.

–Hi ha altres edificis notables, a la serra, com el monestir de Sant Jeroni de la Murtra –va dir el guarda–, que té també una gran església i un claustre, encara que, malauradament, un incendi va malmetre part del temple. O l'ermita romànica de Sant Pere de Reixac, que té un campanar molt original, que és de planta quadrada però acaba octogonal.

Monjos

Efectivament, de tornada al cotxe no només van trobar algunes pinyes rosegades per un esquirol sinó que van poder veure l'esquirol en persona (en animal!, per ser exactes, he, he), que saltava de branca en branca pels pins amb una agilitat esfereïdora. Per sort, el Patxi portava el seu teleobjectiu de 500 mm a punt i li va poder fer una sèrie de bones fotografies.

–Amb tants pins, l'esquirol és com l'animal insígnia del parc –va explicar el guarda–. Però ara cal que canviem de tema, noi. Au, deixa de mirar per l'objectiu i obre bé els ulls.

Davant seu s'alçaven dos edificis curiosos, alhora que impressionants.

–Aquestes muntanyes sempre han estat país de monjos –va explicar el Jacint–. L'edifici de dalt de tot de la carena és la Conreria, que de fet ha donat nom a tot aquest sector de la serra. Ara funciona com a casa de colònies, i també allotja el Centre de Gestió del Parc, però no fa gaire era un seminari, on estudiaven els futurs capellans, i durant algun temps també va ser hotel restaurant. Però originalment, la Conreria va ser un edifici religiós depenent de la cartoixa, que és l'edifici que veus una mica més avall. Tots dos pertanyen al terme de Tiana.

Així és el Parc de la Serralada de Marina
Gonçal Luna - Martí Ribas - Ed Mediterrània

Annex-1

Quan des de La Generalitat o d'una altra institució de govern es vol portar a terme un Plà Territorial, en les decisions hi han intervingut tots els municipis d'aquest territori.

Quan La Generalitat presenta el projecte del Plà, hi ha un marge de temps per a **presentar al·legacions,** que vol dir demanar un canvi en el projecte donant arguments. Poden presentar-les els propietaris dels terrenys que afectaria el Plà , les associacions cíviques dels municipis que el Plà te en compte.Sempre fent servir arguments.

Després del temps previst, la Generalitat considera les al·legacions i decideix si modifica poc o molt el projecte. Sempre argumentant la seva actuació.

EL PROJECTE DE LA CARRETERA DE LA CONRERIA

El projecte que resol els perillosos revolts de la carretera de la Conreria suma detractors

Vint-i-dues formacions convoquen avui una marxa a la Conreria contra l'actual traçat de reforma de la B-500

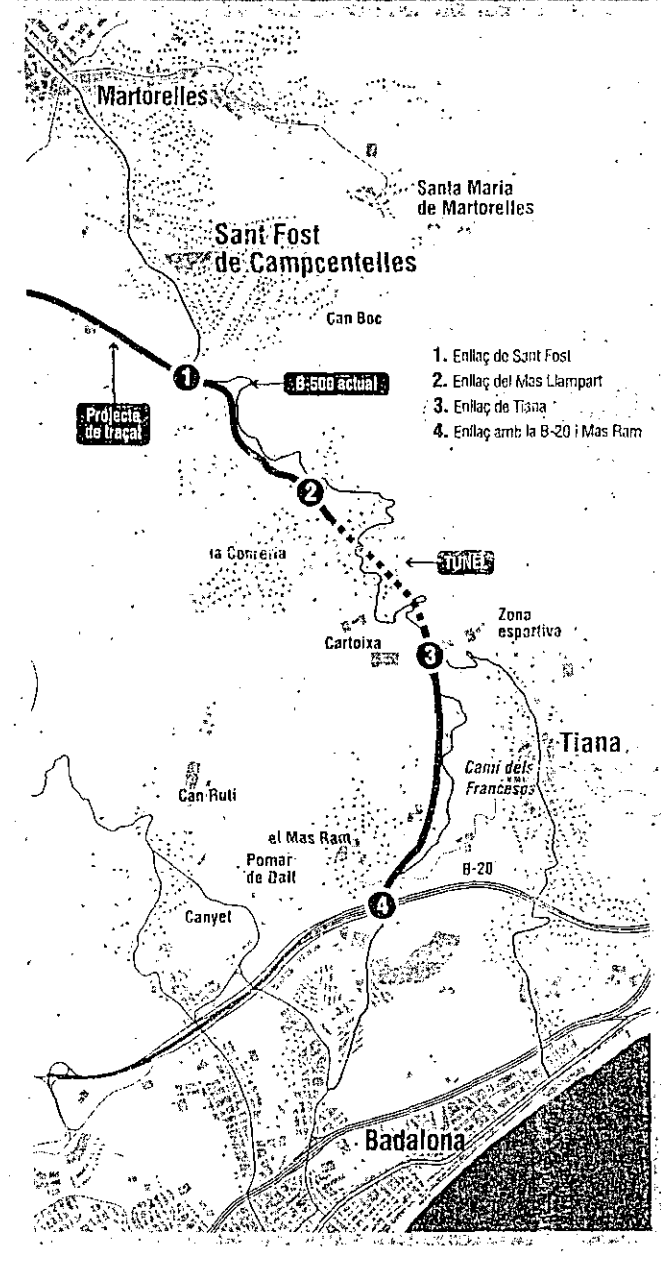
MIRIAM SABARTÉS / Badalona / Tiana

● El cúmul de queixes que satura el projecte de reforma de la carretera de la Conreria (B-500), que eliminaria els perills dels revolts tancats, es plasmen avui en la marxa convocada per la plataforma de 22 formacions. La manifestació tallarà la B-500 i acabarà al migdia davant de l'antic seminari per demanar la retirada del projecte. La remodelació de la carretera de la Conreria, de Badalona a Mollet del Vallès, és una reivindicació que ningú nega, ja que el vial actual és insegur, li falta visibilitat i no té ni els vorals arreglats. Però hi ha veus, com la de l'Ajuntament de Tiana, que acusen el projecte d'agredir l'entorn. La Generalitat està disposada a millorar el projecte, d'un pressupost de 50 milions d'euros. Les obres començarien el 2005.

En els darrers 5 anys ha augmentat un 26 per cent el trànsit per l'actual carretera entre Badalona i la Plana del Vallès. La Generalitat preveu que la capacitat actual de la carretera de la Conreria (B-500), que comunica Badalona amb Mollet del Vallès, quedi doblada i que hi circulin 15.000 vehicles diaris. El projecte de reforma de traçat de la B-500 respon a aquest trànsit. Els processos per executar-lo comencen ara per l'estudi de l'allau d'al·legacions presentades per diverses entitats i ajuntaments, com el de Tiana (el de Badalona no n'ha presentat). Després d'estimar les queixes per incloure-les en el pla, el Departament de Medi Ambient emetrà la declaració d'impacte ambiental (cap a l'últim trimestre d'aquest any si es compleixen els terminis), es redactarà el projecte tècnic, s'adjudicaran les obres i es començaran, en teoria, cap al 2005.

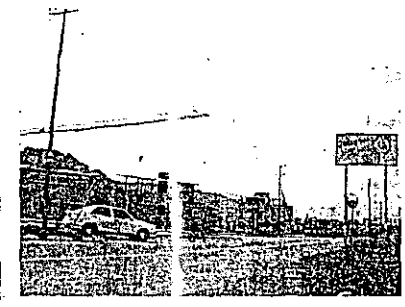
La carretera actual té tres problemes: passa pel mig de Sant Fost, travessa el coll de Montalegre i té alta accidentalitat. El projecte preveu proporcionar fluïdesa i seguretat, i millorar les connexions amb els diferents nuclis. L'enllaç més conflictiu és a Tiana. S'ha dissenyat un nus viari a la confluència de la B-500 amb la BV-5008, la carretera d'accés a la zona esportiva i escolar de la vila, mentre que l'Ajuntament opta per connectar la B-500 amb el Centre a l'altura del nou camí dels Francesos, tocant a Badalona, ja seria menys agressiu amb la natura. El nus (el número 3 del mapa) dividiria la zona coneguda com la Font de l'Alba, àrea natural de descans. A més, hi haurà un túnel de 900 metres per salvar pendents i revolts (com el dit *revolt de la paella*) en el coll de Montalegre, per minimitzar l'impacte ambiental.

LA B-500 I EL PROJECTE DE TRAÇAT

L'estalvi és de 4,3 quilòmetres (de 12 a 8). Farà 30 metres d'ample, amb dos carrils (3,5 per carril més 1,5 per voral). Hi haurà tres trams amb vies lentes (tres carrils). La velocitat de circulació és de 60 quilòmetres per hora.

PUNTS FEBLES

► **Enllaços.** El traçat no soluciona l'enllaç de la B-500 amb el camí dels Francesos, un vial nou de 600 metres de llarg que permet una connexió ràpida des del Centre de Tiana a la carretera de la Conreria (B-500) cap a, per exemple, Badalona. El nus viari es dibuixa a la BV-5008, que porta a la piscina. / M.S.

► **Cartoixa.** La Cartoixa de Montalegre, on viuen una dotzena de monjos aïllats, quedaria desprotegida a la vista de la nova B-500, segons diferents fonts, perquè la carretera estaria a una cota més baixa d'alçada i no hi hauria cap turó que li guardés la intimitat, com passa ara. / M.S.

► **Font de l'Alba.** El traçat fa malbé el paratge anomenat la Font de l'Alba, segons l'Ajuntament de Tiana, que denuncia que no figura a la cartografia del projecte. El passeig que es veu a la foto quedaria soterrat per la carretera nova i la font quedaria inaccessible. / M.S.

L'observatori astronòmic de Tiana també perilla amb el projecte d'una nova carretera de la Conreria o B-500, amb un pressupost de la Generalitat de gairebé 50 milions d'euros, que cada dia troba més obstacles. El Grup d'Astronomia de Tiana denuncia la contaminació lumínica que comportaria la carretera, després que el govern de Badalona i el de Tiana (aquest últim amb el suport de tot el ple, incloent-hi CiU) rebutgessin el traçat perquè destrossa indrets com ara la font de l'Alba de la serralada de Marina. L'Associació Amics de la Cartoixa també presenta al·legacions: la carretera passaria a 400 metres d'aquest bé cultural d'interès local. Seria un xoc visual i acústic.

El projecte de carretera de la Conreria fa trontollar l'observatori astronòmic de Tiana

- El Grup d'Astronomia de Tiana alerta de la contaminació lumínica que comportaria el pas d'un nou vial
- L'Associació Amics de la Cartoixa també rebutja el traçat previst, que passa a 400 metres del convent
- Entitats excursionistes, esportives i ecologistes de Tiana se sumen al rebuig, com tot l'Ajuntament

MIREIA SABARTÉS / Tiana

El president del Grup d'Astronomia de Tiana (GAT), Enric Monreal, assegura que en els plànols del projecte de la carretera que connectaria Badalona amb Mollet del Vallès (la nova B-500) no hi figura l'observatori inaugurat al desembre. El GAT ha presentat 14 al·legacions al pla, en què argumenta que és imprescindible la foscor per a l'observació astronòmica, cosa incompatible amb els llums dels cotxes o l'enllumenat del vial.

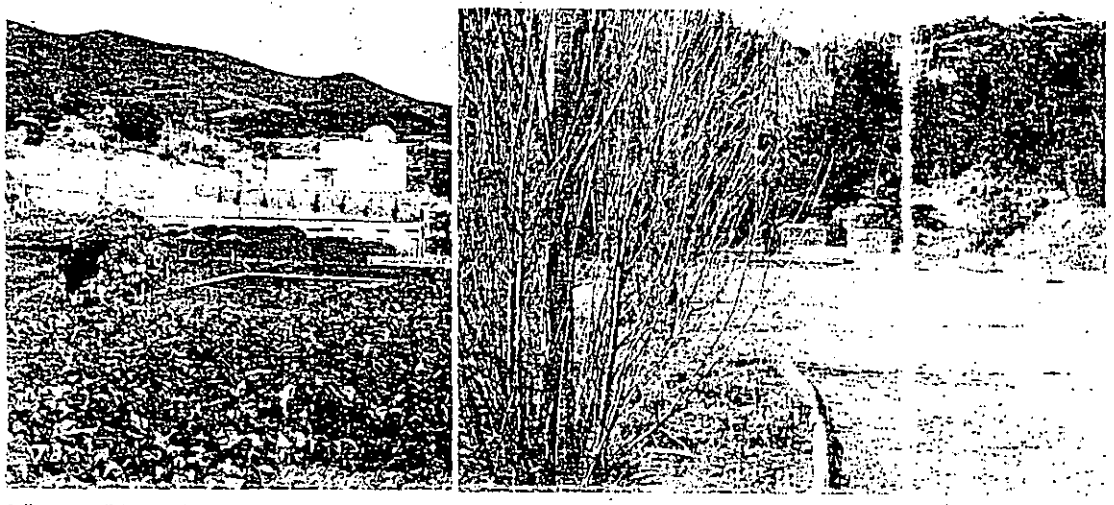
Més al·legacions. Daniel Ramos, del grup ecologista El Rocam, recorda un altre dels arguments *més utilitzats*, que han fet *constar: la carretera no és* necessària pel volum de trànsit entre Badalona i Mollet del Vallès «tenint el compte el preu que s'ha de pagar i que seria l'amputació de la font de l'Alba». La font de l'Alba, a la serralada de Marina, al costat de la piscina de Tiana, quedaria en un marge del vial, tallada perquè la carretera quedarà en un terraplè superior. El Rocam també rebutja el nus de connexions previst per enllaçar la carretera de la zona esportiva de Tiana amb la nova B-500, per desproporcionat. Enric Coll, tècnic municipal en medi ambient a Tiana, assenyala que el traçat, a més, destrossaria les plantacions d'arbres que des de fa anys s'han fet a la font de l'Alba. El tresorer de l'entitat Saltamarges BTT, Carles Vagó, afegeix que la carretera els pot perjudicar a l'hora de fer recorreguts amb bici de muntanya, i el Centre Excursionista de Tiana també s'oposa al projecte.

La Cartoixa perilla

L'Associació d'Amics de la Cartoixa va impugnar ahir el projecte, que «podria impedir la seva especial vida monàstica i suposar el tancament del convent de sis segles d'història». «Que es busqui un altre pas, perquè hi ha possibilitats per la vall de la riera de Tiana, paral·lel a la mateixa carretera», afirma el president de l'entitat, Manuel Medarde. Un altre membre, Josep Maria Toffoli, explica que els carrils passarien a 400 metres de la Cartoixa, la més gran del món des del segle XVII i construïda pels mateixos monjos. Des del viat, hi hauria un quilòmetre i mig de visió completa de la Cartoixa, amb l'impacte acústic i visual corresponent.

Falcó contra Marinel·lo

El polèmic projecte arxeca polseguera dins de CiU, ja que el seu candidat a l'alcaldia de Tiana, Josep Marinel·lo, hi posa obstacles, mentre que el seu homònim de Badalona, Ferran Falcó, no es cansa d'elogiar-lo. CiU de Tiana fa pinya, amb entitats i partits polítics, per canviar el traçat del projecte aprovat per la direcció general de Carreteres del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat. Marinel·lo, va votar a favor de les al·legacions municipals d'un projecte «absolutament millorable, encara que milloraria el trànsit al nus de la Trinitat», en el pic de Tiana de dimarts. En canvi, Falcó canta les excel·lències de la nova carretera de Badalona al Vallès.

A l'esquerra, l'observatori astronòmic, des del recinte de la piscina de Tiana. A la dreta, la font de l'Alba, al fons de la zona verda replantada. / M.S.

REACCIONS

JOSEP M. TOFFOLI
ASS. AMICS DE LA CARTOIXA DE MONTALEGRE

«La carretera passaria a 400 metres de la cartoixa de Montalegre, l'única de Catalunya, i perdria la intimitat».

ENRIC COLL
AMBIENTÒLEG TIANENC

«La zona de la barbacoa i el torrent de la font de l'Alba, al costat de la piscina, quedarà destrossada per l'obra»

ENRIC MONREAL
PRESIDENT DEL GRUP D'ASTRONOMIA DE TIANA

«La via faria perillar l'observació astronòmica per la contaminació lumínica; el projecte no sap que hi ha l'observatori»

JOSEP MARINEL·LO
PORTAVEU DE CiU DE TIANA

«El projecte s'ha de negociar perquè és absolutament millorable»

•

«El nus de la Trinitat milloraria»

EL PROJECTE

Alternativa a la B-500
- El projecte de carretera és la via alternativa a la B-500 o carretera de la Conreria, de Badalona a Mollet del Vallès

49,7 milions d'euros
- El pressupost inclou la construcció d'un túnel d'un quilòmetre per travessar el coll de Montalegre

4,3 quilòmetres menys
- El recorregut seria més curt, més còmode i segur

Impacte «reduït»
- Segons el projecte, sobre l'espai natural

ANTONIA DE LA FUENTE

Text - 5

Badalona / Tiana. - Ecologistas y empresarios discrepan sobre la idoneidad de los planes de la Generalitat para mejorar las comunicaciones entre Badalona y Mollet del Vallès y, de paso, descongestionar el nudo de la Trinitat. El Departament d'Obres Públiques tiene previsto invertir cerca de cincuenta millones de euros para empezar a construir en el 2004 o más tarde una carretera de poco más de ocho kilómetros de longitud -y diez metros de anchura- como alternativa a la saturada carretera de la Conreria, demasiado sinuosa y con cuatro kilómetros y medio más de longitud.

Jordi Follia, director general de Carreteras, explica que el proyecto incluye, entre otras actuaciones, la apertura de un túnel de un kilómetro en el Coll de Montalegre, un viaducto para cruzar el río Besòs y una variante en el municipio de Sant Fost de Campsentelles. "La orografía del terreno ha configurado un sistema de comunicaciones radiales orientado a Barcelona -dice Follia-, pero el nuevo proyecto plantea un vial transversal que responderá mejor a las necesidades de la zona y, además, descongestionará el nudo de la Trinitat."

La Generalitat asegura que el impacto medioambiental de las obras será mínimo, pero ecologistas de Badalona, Maresme y Vallès califican la obra de "disparate para la Serralada de Marina". "Es una inversión desproporcionada para un ahorro de sólo cuatro minutos -dice el portavoz Emili Muñoz-. La nueva carretera se congestionará en dos años porque animará a usar el vehículo privado." Los ecologistas exigen la retirada del proyecto y que la Generalitat potencie el transporte público, especialmente el ferrocarril. Los verdes han encontrado el apoyo de los grupos parlamentarios del PSC, ERC e IC-EV.

Sus argumentos no convencen a los empresarios de Badalona. "Si queremos convertirnos en la rótula del Barcelonès, el Vallès y el Maresme -apunta Joaquim Padrós, presidente de la Federació d'Empresaris de Badalona-, necesitamos buenas comunicaciones. La nueva carretera es necesaria." Argumenta Padrós que muchas empresas se han trasladado al Vallès en busca de espacio, "pero sus trabajadores viven en Badalona y no tienen por qué padecer el nudo de la Trinitat. Además, la relación comercial de la ciudad con el Vallès crece día a día".

La concejal de Medio Ambiente de Badalona, la ecosocialista Muntsa Niso, ha pedido la retirada del proyecto. Pero el edil de Urbanismo, el socialista Francesc López Guardiola, matiza que "es evidente que Badalona y toda la comarca necesitan una buena conexión con el Vallès. La actual hace mucho tiempo que quedó obsoleta. Además, la idea de un túnel en la Conreria ya se previó en un plan estratégico de Badalona de hace unos diez años", concluye.

El municipio de Tiana ha mostrado de forma contundente su oposición al proyecto de la Generalitat, desde el Consistorio y a través de diferentes entidades. El Ayuntamiento aprobó por unanimidad una moción en contra del trazado. Entre otras cuestiones, el municipio alega que el proyecto atenta contra la Font de l'Alba, una zona emblemática del municipio, amenaza el recogimiento y la intimidad de la Cartuja de Montalegre y el recién estrenado observatorio astronómico. Según Ferran Vallespinós, alcalde de Tiana, el proyecto "no resuelve los problemas de movilidad del municipio y destroza nuestro territorio". "No estamos en contra de que se mejore la carretera, pero creemos que hay otras opciones para conectar el Barcelonès, el sur del Maresme y Vallès, por ejemplo por Alella, por la zona de Can Ruti o suavizando la carretera de la Conreria sin dañar el territorio", señala Vallespinós.

EL PROJECTE DE LA CARRETERA DE LA CONRERIA

A les portes de la cartoixa de Montalegre

L'Ajuntament de Tiana i Amics de la Cartoixa alerten que el nou traçat de la B-500 trencaria la pau del convent

MIREIA SABARTÉS / Tiana

● El projecte de nou traçat de la B-500 trencaria amb els criteris seguits fins ara per totes les administracions per preservar la vida dels monjos de la cartoixa de Montalegre. La tranquil·litat i el silenci són necessaris per la supervivència d'aquesta institució religiosa emplaçada a Tiana des de fa sis segles. En el projecte de la Generalitat, es construeix un pas cobert parcialment davant de les mateixes portes de la cartoixa, segons consta en les al·legacions de l'Ajuntament de Tiana. El tram de carretera passa per darrere de la finca de Vista Alegre, amb la qual cosa la visibilitat de la cartoixa és total. En canvi, però, fonts de la Generalitat neguen aquest impacte en l'especial vida monàstica dels cartoixans i argumenten que hi passaria més lluny.

Un altre argument de l'Ajuntament de Tiana és que la zona de la cartoixa té una restricció absoluta al pas de vehicles per tota la vall. «El projecte de condicionament de la carretera B-500 es considera que no és d'interès general o que, en tot cas, atempta aspectes d'interès general més importants que el condicionament de la carretera, com la presència de la cartoixa de Montalegre (última institució amb aquest caràcter a tot l'Estat espanyol)», en pot llegir en les al·legacions municipals.

La disconformitat també rau en la valoració d'impacte ambiental, què l'Ajuntament creu que cal qualificar-la de crítica o severa i no de moderada com ha fet la Generalitat. Així, denuncia «la falta de sensibilitat per una àrea d'especial interès per a Tiana com l'entorn de la Font de l'Alba», una afirmació que també la sosté CiU de Tiana. A la Font de l'Alba (al costat de la piscina pública d'estiu de Tiana), s'hi faria un terraplè per salvar el desnivell entre dos turons, sobre la zona de lleure. Quedaria enterrada la tasca de recuperació i millora del Torrent de Montcerdà, cremat en els incendis del 1994, amb la construcció d'aquest terraplè d'uns 50 metres de llarg per 20 metres d'amplada que reompliria part de l'àrea de lleure de la Font de l'Alba. En cap plànol del projecte hi consta aquesta zona.

D'altra banda, el traçat de la via no soluciona l'enllaç del camí dels Francesos a la carretera B-500. I el nus d'enllaç entre la carretera BV-5008 i la B-500 és desmesuradament gran, segons l'Ajuntament tianenc, i no respon a la intensitat de trànsit que s'incorpora. A més a més, demanen que l'àmbit d'actuació arribi fins a l'accés a la zona esportiva i escolar de Tiana, on hi ha la deixalleria i la futura piscina coberta amb gimnàs. L'anàlisi general de l'Ajuntament de Tiana és que el projecte respon a unes necessitats de trànsit molt superiors a les que realment es poden mesurar.

El traçat de la B-500 passarà per sota d'aquesta entrada a la cartoixa. / MIREIA SABARTÉS.

Les 22 formacions (entre elles el PSC, que governa a l'Ajuntament) que avui criden a la marxa —a 2/4 d'11 al parc del camp de futbol vell— sostenen un manifest de cinc punts: el projecte fa una via ràpida de la xarxa metropolitana, la zona és de protecció ecològica i implica la desaparició de zones boscoses, té impacte lumínic, acústic i visual i, finalment, suposa una repercussió urbanística que no beneficia els veïns.

La carretera en desús s'integraria a la natura

M.S. / Badalona / Tiana

● El projecte de la B-500, redactat per la direcció general de Carreteres del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat, preveu la restauració dels trams de la carretera actual que quedin en desús amb la retirada de paviment i plantació. L'actuació permetria integrar la carretera vella a l'entorn. El 60 per cent del projecte no s'emplaça en àrees de protecció i el 40 per cent restant és dins del parc de la Serralada de Marina, un 11 per cent del qual pertany també al pla especial d'interès natural *Conreria-Sant Mateu-Cèllecs*. El projecte preveu la minimització de l'impacte ambiental: passos de fauna, mesures d'integració paisatgística i la instal·lació de 150 metres de pantalla acústica en trams de carretera.

Ferran Falcó. CANDIDAT A L'ALCALDIA DE BADALONA PER CiU

Ferran Vallespinós. ALCALDE DE TIANA (PSC)

Ferran Falcó. CANDIDAT A L'ALCALDIA DE BADALONA PER CiU

«No podem perdre l'oportunitat de millorar l'accés amb el Vallès»

M.S. / Badalona

● Què representa aquesta inversió de 50 milions d'euros a la B-500?

—«És una oportunitat. Fa molts anys que molta gent de Badalona reclama un accés millor amb el Vallès.»

—Per què el projecte té detractors?

—«Els projectes de pes provoquen reaccions, i més si afecten en el seu traçat diferents municipis. El projecte beneficia Badalona i Sant Fost principalment i la gent que treballa al Vallès. La comunicació amb el Vallès ha augmentat un 27 per cent en els últims anys, i la carretera nova permetria que els vallesans vinguessin a la nostra platja i *consumissin* Badalona. Ara, si volem ser ciutat suburbi o un barri de Barcelona, tanquem-nos, però cal recordar que Barcelona projecta dos túnels, i jo em pregunto per què Badalona no pot tenir el seu.»

—Falta explicar el projecte bé?

—«Es pot xerrar amb tothom, no voldria que s'entengués cap animadversió cap a Tiana; és necessari que busquem un punt d'acord per una carretera bona per a Badalona i per tots. No tinc cap voluntat d'enfrontar-me amb ningú. Necessitem la implicació dels ajuntaments afectats. Si no la Generalitat es gastarà els 50 milions d'euros en una altra banda. No podem perdre l'oportunitat.»

Ferran Vallespinós. ALCALDE DE TIANA (PSC)

«La B-500 és desagradable i s'ha de rectificar sense fer cap destrossa»

M.S. / Tiana

● Per què l'Ajuntament de Tiana ha presentat al·legacions al projecte de B-500?

—«Ens oposem al projecte concret de la B-500, no a la millora de la comunicació. És un projecte antiquat, que fa molts anys que es va redactar, com es nota per la cartografia, que té un fort impacte en un lloc declarat espai natural i protegit, que afecta la Cartoixa, única de Catalunya en funcionament, i que no resol cap problema de comunicació de Tiana perquè no hi figura el Camí dels Francesos, sinó que fa un enllaç a la carretera de la zona esportiva, a més a més de l'impacte lumínic i acústic per a Tiana.»

—Però fa falta aquesta via?

—«S'ha de millorar, és evident, però aquest projecte en absolut millora la comunicació amb el Maresme i el Vallès. Són necessàries alternatives com la de Can Ruti. Per què no es millora la carretera de la Vallensana per salvar la serralada litoral? A la carretera de la Conreria, cal rectificar revolts de l'actual traçat i millorar-ne la visibilitat, però no cal fer cap destrossa ni provocar un fort nivell de trànsit amb una carretera més atractiva. La B-500 és desagradable, amb revolts molt tancats, i en el tram de Tiana no s'ha arreglat. El projecte del nou traçat té un impacte sever o crític a Tiana.»

El Punt, 30 de març del 2003

Text (5 B')

Títol de la unitat	**Espais, cultures i migracions**
Nivell	**1r d'ESO**
Nom del centre	**IES Esteve Terradas (Cornellà de Llobregat)**
Nom del professor	**Dolors Freixenet)**

ESPAIS, CULTURES I MIGRACIONS

AVALUACIÓ INICIAL

Discutiu cadascuna de les preguntes següents i després anoteu els acords més importants:

1. *Com creieu que està distribuida la població sobre el planeta? (Tots els indrets tenen la mateixa població o hi ha llocs molt poblats i altres despoblats) Poseu exemples.*

2. *Penseu i escriviu quins factors us semblen que condicionen la distribució de la població.*

3. Digueu el que enteneu per població absoluta, densitat de població, natalitat, i mortalitat. Quina diferència hi ha entre un emigrant i un immigrant? Poseu exemples.

4. *Poseu en comú el lloc de naixement dels vostres pares i avis i digueu si alguns d'ells han estat immigrants. Anoteu-ho i digueu per a quines raons van emigrar. Penseu i discutiu quines són les causes de les migracions.*

5. *Discutiu si esteu d'acord amb la següent afirmació i digueu raons a favor i/o en contra (semblances i diferències): "Les persones d'altres països que arriben a Catalunya, actualment, ho fan pel mateixos motius que van venir, fa uns anys, els nostrès pares o avis."*

6. Discutiu a l'entorn de la següent qüestió. Doneu arguments a favor i en contra
L'arribada a Catalunya de persones d'altres cultures ens enriqueix?

Conceptes de població

La població

Es designa amb el nom de **població** el conjunt de persones que viuen en un territori determinat, sigui un municipi, una regió, un país, un continent o la Terra sencera. Al llarg del temps, la quantitat de població i les seves característiques varien.

Creixement de la població

Des del seu origen, la població de la Terra ha anat augmentant. Primerament ho feia molt lentament, però des de fa uns cent cinquanta anys aquest augment ha estat cada vegada més i més ràpid. Actualment, a la Terra hi ha uns 5.700 milions d'habitants, i aquest nombre creix contínuament, fins al punt que els **demògrafs** estimen que l'any 2000 hi haurà més de 6.000 milions d'habitants i l'any 2100, uns 11.000 milions.

Aquest creixement tan ràpid i constant de la població de la Terra pot arribar a ocasionar un greu problema de superpoblació, ja que, en un període de temps relativament curt, els recursos del planeta poden resultar insuficients per a mantenir tots els seus habitants.

Creixement natural o vegetatiu

El creixement de la població es produeix perquè el nombre de persones que neixen és superior al de persones que moren, és a dir, perquè la natalitat supera la mortalitat. Aquest tipus de creixement s'anomena **creixement natural** o **vegetatiu**.

Pot passar, però, que en un període determinat o en un lloc concret les defuncions siguin superiors als naixements. Aleshores es parla de creixement natural o vegetatiu negatiu.

Creixement migratori

La població d'un territori determinat, a més d'augmentar o disminuir mitjançant el creixement vegetatiu, també ho pot fer a causa del creixement migratori. El **saldo migratori** és la diferència que es produeix entre la quantitat de persones que hi arriben provinents d'un altre lloc —**immigrants**— i la quantitat de persones que l'abandonen —**emigrants**. Com el creixement natural, el creixement migratori pot ser positiu o negatiu.

Densitat de població

Per a conèixer detalladament la població d'un indret no n'hi ha prou de saber quina és la seva **població absoluta**, sinó que també cal saber-ne la **densitat de població**, que relaciona el nombre total d'habitants d'aquell indret amb la seva superfície.

Actualment, la densitat de població del nostre planeta és de 41 hab./km². Aquesta xifra podria fer-nos creure que la densitat de població és idèntica a tot arreu, però això no és pas veritat, ja que la població de la Terra es troba distribuïda molt irregularment sobre el territori.

Evolució de la població mundial

Any	Milions d'habitants
10000 aC	6
0	252
200	257
600	208
1000	253
1400	375
1500	461
1600	578
1700	680
1750	771
1800	954
1850	1.241
1900	1.634
1950	2.530
1995	5.700
2000*	6.100

* Població estimada

La **demografia** és la ciència que estudia la població; els científics que ho fan s'anomenen **demògrafs**.

La **natalitat** és la quantitat de naixements que es produeixen en un lloc, la **mortalitat** és la quantitat de defuncions.

Immigrants a París (França)

La **població absoluta** és el nombre total d'habitants d'un lloc.

densitat de població = població absoluta / superfície = habitants / km²

La població

Conceptes de població

Llegeix:

El **creixement natural** de la població es produeix perquè el nombre de persones que neixen és superior al de les que moren. Si les defuncions són superiors als naixements, parlem de **creixement natural** (o creixement vegetatiu) **negatiu**. La fórmula per calcular el creixement natural és la següent:

creixement natural = naixements – defuncions

■ **Calcula el creixement natural de la població de Barcelona l'any 1970 i 1991:**

	naixements	defuncions	creixement natural o vegetatiu
Barcelona (1970)	29.941	14.808	
Barcelona (1991)	12.667	15.568	

■ **Contesta:**

• En quin any Barcelona té un creixement natural positiu? _____

Per què? _____

_____

• En quin any Barcelona té un creixement natural negatiu? _____

Per què? _____

_____

Llegeix:

El **saldo migratori** és la diferència que hi ha entre les persones que arriben a un territori provinents d'un altre indret (immigrants) i les que l'abandonen (emigrants). Parlem de **saldo migratori negatiu** quan el nombre d'emigracions és superior al d'immigracions. La fórmula per a calcular el saldo migratori és la següent:

saldo migratori = immigrants – emigrants

■ **Calcula el saldo migratori de la població de Barcelona l'any 1970 i 1991:**

	immigrants	emigrants	saldo migratori
Barcelona (1970)	20.982	15.218	
Barcelona (1991)	8.746	20.793	

■ **Contesta:**

• En quin any Barcelona té un saldo migratori negatiu? _____

Densitat de població

Llegeix:

La fórmula per a calcular la **densitat de població** d'un territori és la següent:

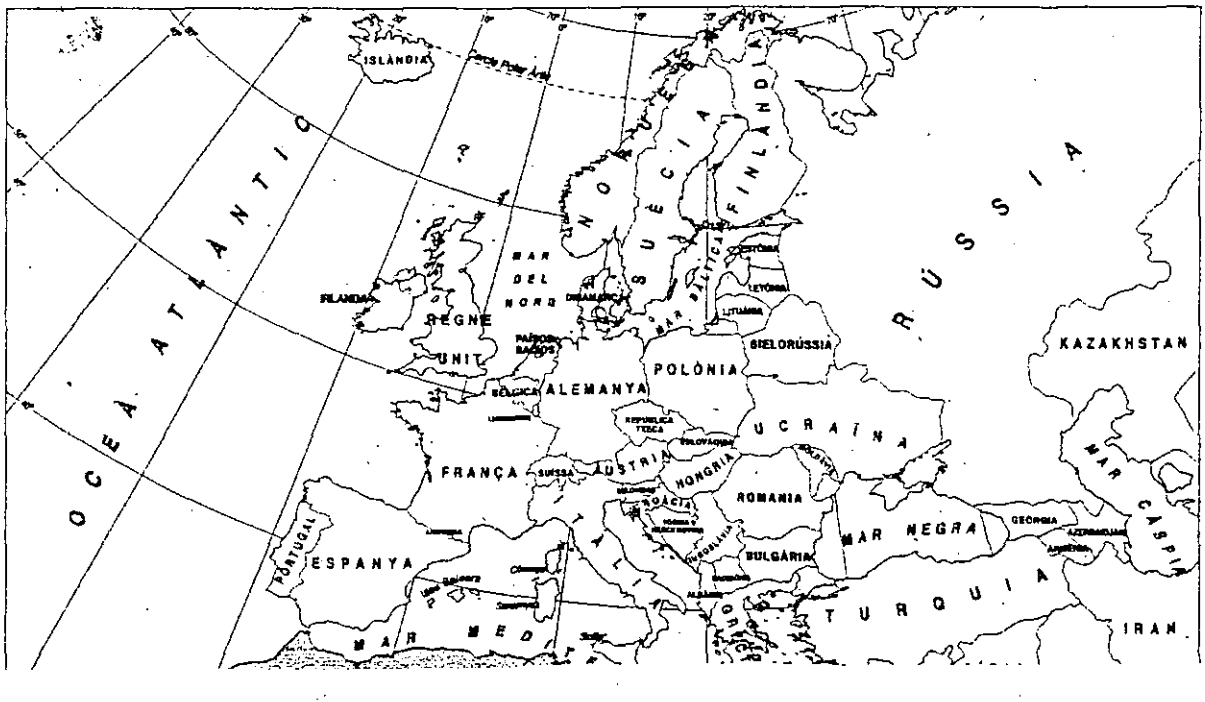
$$\text{densitat de població} = \frac{\text{nombre d'habitants}}{\text{km}^2}$$

■ **Calcula la densitat de població dels continents:**

continents	extensió km²	habitants (any 1995)	densitat
Àfrica	30.304.445	728.100.000	
Amèrica	42.090.660	774.800.000	
Àsia	44.318.329	3.458.000.000	
Europa	10.522.140	730.900.000	
Oceania	8.945.712	28.500.000	

■ **Fes un gràfic de barres que representi la densitat de població dels continents que has calculat:**

Busca quins són els estats que integren la Unió Europea i pinta'ls en el mapa:

Repartiment irregular

La població de la Terra es troba repartida molt irregularment damunt del planeta. Hi ha regions on es concentra una gran quantitat de persones i, en canvi, n'hi ha d'altres on pràcticament no viu ningú. Aquesta distribució tan desigual respon a factors físics, històrics, econòmics i biològics.

Factors físics

Els principals factors físics que condicionen la distribució de la població són els següents:

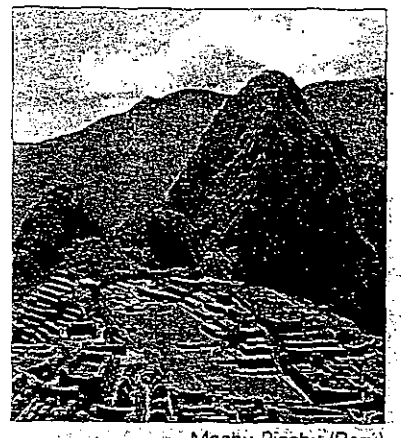
- La **latitud.** El fred intens i la llarga duració de l'hivern fan que les latituds altes siguin gairebé despoblades. La població del planeta es concentra sobretot en latituds mitjanes i especialment a l'hemisferi nord.
- L'**altitud.** Les zones molt elevades són poc habitades a causa de les dificultats de l'organisme per a adaptar-se a la baixa pressió atmosfèrica que hi ha i de la naturalesa abrupta del territori.
- El **clima.** El clima, que participa dels dos factors anteriors, és un factor determinant de la distribució de la població. En les zones de la Terra on el clima presenta unes condicions extremes, com els casquets polars, els deserts o les selves equatorials, hi ha molt poca població. En canvi, en les zones de climes més moderats és on s'ha establert la major part de la població del planeta.
- La **presència d'aigua.** L'aigua és tan important per a la vida que la seva presència també condiciona els assentaments humans. Així, al llarg dels rius i en les seves desembocadures sovint se situen les grans concentracions humanes.
- La **naturalesa del sòl.** En les zones on hi ha sòls fèrtils que permetin collites abundants trobem molta població; en canvi, en els llocs on les terres són àrides la població és més escassa.

Factors humans

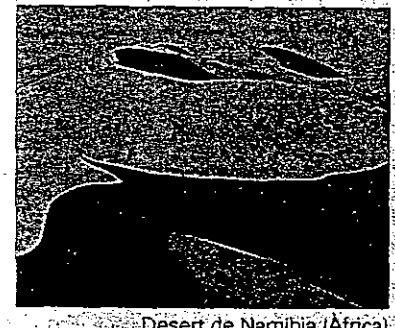
- **Històrics.** En certs casos, esdeveniments històrics com la necessitat de trobar refugi davant d'una invasió enemiga o la deportació en massa de gent per causes polítiques expliquen la presència de població en determinades zones.
- **Econòmics.** L'aprofitament dels recursos que proporciona la naturalesa justifica la presència de població en els territoris on són més abundants. Per això les zones agrícoles riques, les conques mineres, les regions industrials o les vies de comunicació importants són indrets on es concentra un gran nombre d'habitants.

Factors biològics

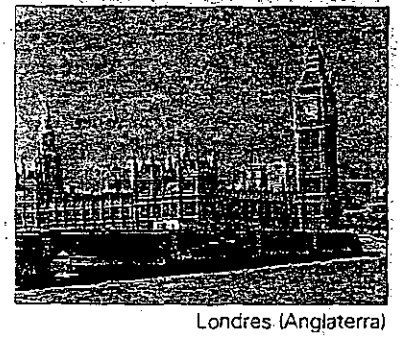
- Hi ha llocs on la mortalitat és molt elevada a causa de la presència de **paràsits** que provoquen malalties greus, com el paludisme o la malària, la malaltia de la son i la febre groga.

Machu-Picchu (Perú)

Desert de Namibia (Àfrica)

Londres (Anglaterra)

Deportar: expulsar una persona del seu lloc de residència com a càstig i portar-la a un lloc estrany d'on no pot sortir.

Camp de concentració a Sandbostel

Àrees poc poblades

Grup d'esquimals (Alaska)

Habitants del Sàhara

Habitants del Tibet

Les àrees poc poblades de la Terra

En realitat, les zones de la Terra totalment deshabitades són poques, ja que els humans han sabut adaptar-se a les condicions més variades i adverses.

- Les **zones polars**. Els dos casquets polars són zones totalment despoblades. Però al voltant de la zona àrtica, en una faixa de terres que comprèn Grenlàndia, una bona part del Canadà, Alaska i Sibèria, on abunden les neus, el gel i la tundra, alguns grups humans, com els **esquimals**, han sabut desplegar una economia molt primitiva, basada en la caça, la pesca i la recol·lecció, que els permet viure-hi.
- Les **estepes** i els **deserts temperats i càlids**. En aquestes regions, els obstacles que cal superar són la manca d'aigua i les temperatures elevades. Al nord de l'equador, aquesta zona inclou el Sàhara, la península Aràbiga, la conca de la mar d'Aral, el Tibet, alguns sectors de la Mongòlia interior i les regions àrides del sud-oest dels Estats Units; al sud de l'equador, comprèn els deserts de Namíbia i de Kalahari (Àfrica), les extenses zones d'Austràlia occidental i central, el Mato Grosso, el Gran Chaco i el desert d'Atacama (Amèrica del Sud). Les persones fan front a les dures condicions d'aquests territoris mitjançant la ramaderia nòmada i la pràctica de l'agricultura als oasis.
- Les **selves tropicals**. A la selva, les dificultats provenen de la calor i la humitat, intenses i constants, que originen una vegetació exuberant. Certes regions de l'Amèrica Central i de l'Amazones, alguns sectors de Guinea, la cubeta del Congo (Àfrica) i alguns punts de l'Àsia sud-oriental són els llocs on trobem encara selves habitades únicament per reduïts grups humans de recol·lectors i caçadors.
- Les **grans altituds**. En aquest cas, els obstacles són, d'una banda, la dificultat de l'organisme humà per a adaptar-se a les grans altituds i, de l'altra, la naturalesa dels territoris de muntanya, sovint abruptes i caracteritzats per unes condicions climàtiques extremes poc aptes per al conreu. Tot i així, hi ha grups humans, com els que habiten els altiplans andins i tibetans, que s'han adaptat a viure a 3.000 metres o més d'altitud.

Pescadors al riu Okavango (Botswana)

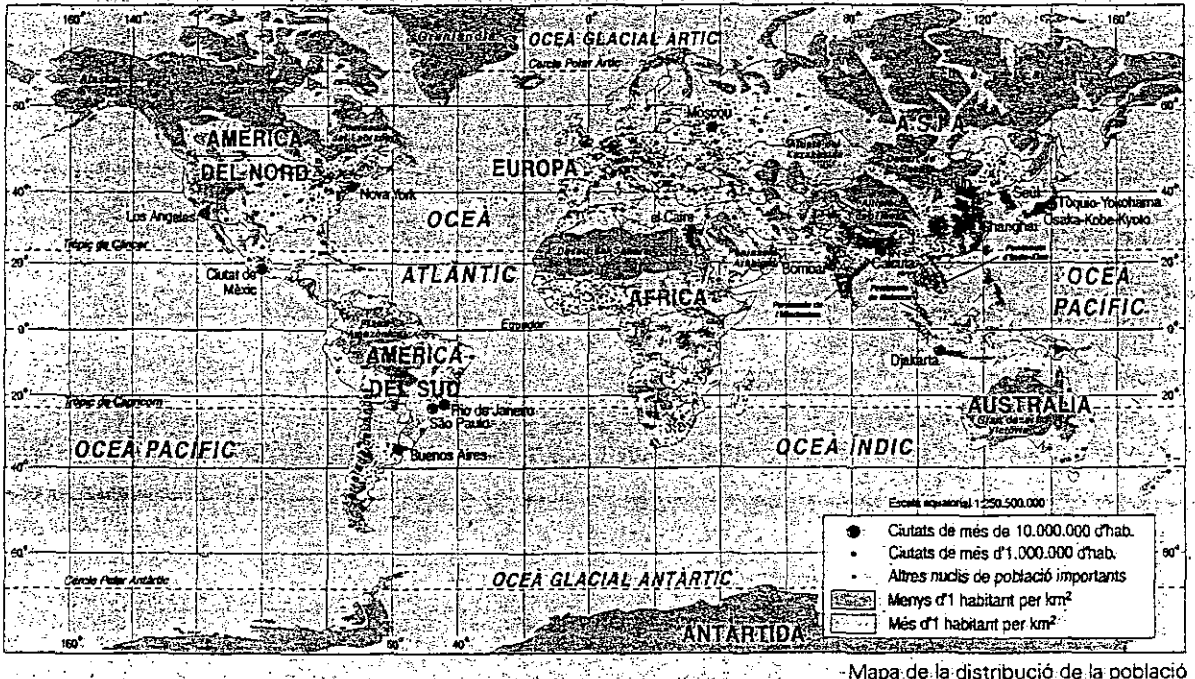
Les àrees més poblades de la Terra

En contrast amb les zones pràcticament despoblades, n'hi ha d'altres que apleguen grans masses de població. Les tres grans àrees de màxima concentració de població de la Terra són les següents:

- El **sud-est asiàtic**. En aquesta zona, que comprèn les penínsules de l'Hindustan, Indo-xina, Malacca i el sud i l'est de la Xina, hi viu gairebé la meitat de la població de la Terra. L'explicació és que en les planes d'aquesta regió, i a causa d'un règim de pluges singular, s'hi practica una modalitat d'agricultura intensiva, capaç de produir dues collites d'arròs l'any i, sovint, una altra de llegums.
- **Europa**. En aquest cas l'elevada concentració de la població és conseqüència de l'alt grau d'industrialització de gairebé tots els països del continent.
- El **nord-est dels Estats Units**. L'elevada densitat de població d'aquesta zona és produïda per la intensa activitat industrial i comercial i per l'afluència d'immigrants provinents de tot el món.

Shanghai (Xina)

Mapa de la distribució de la població

Altres àrees menys extenses, però també densament poblades, són les següents:

- El **Japó**. El gran creixement de la població japonesa en la segona meitat del segle XX ha anat acompanyat d'un creixement econòmic igualment espectacular, que ha situat el país entre les primeres potències econòmiques del món.
- La **costa de Califòrnia**. Aquest sector dels Estats Units és una zona d'agricultura rica, a la qual s'afegeix una potent indústria petroliera, aeronàutica i cinematogràfica.
- L'**altiplà central de Mèxic**. En aquesta àrea que envolta la gran aglomeració urbana de Ciutat de Mèxic es concentra la meitat de la població del país i la major part de l'activitat industrial.

San Francisco (Califòrnia)

Exercicis:

1. Escriu dins de cada quadret de cada frase la lletra corresponent segons la llegenda:

F	*Factors físics*
H	Factors humans
B	Factors biològics

	El fred intens i la llarga duració de l'hivern fan que les latituds altes siguin gairebé despoblades. La població del planeta es concentra sobretot a les latituds mitjanes.

	Les zones molt elevades són poc habitades a causa de les dificultats de l'organisme per a adaptar-se a la baixa pressió atmosfèrica que hi ha i a la naturalesa abrupta del terreny.

	La necessitat de trobar refugi davant d'una invasió enemiga o la deportació en massa de gent per causes polítiques expliquen la presència de població en determinades zones.

	Hi ha llocs on la presència de certs paràsits provoca greus malalties, la qual cosa determina que la població hi sigui escassa.

	En les zones de la Terra on el clima presenta unes condicions extremes hi ha molt poca població. En canvi, en les zones de climes moderats s'ha establert la major part de la població.

	L'abundància d'aigua en un territori hi afavoreix l'assentament dels humans.

	Els sòls fèrtils afavoreixen el desenvolupament de la pobació.

2. Relaciona cada zona de la Terra amb els motius que fan que sigui difícil l'assentament humà

- Zones polars — En aquestes regions, els obstacles que cal superar són la manca d'aigua i les elevades temperatures.
- Estepes i deserts — En les zones altes hi ha la dificultat de l'organisme a adaptar-se i la naturalesa abrupta dels territoris
- Selves tropicals — En aquestes zones, totalment cobertes de gel, la vida hi és gairebé impossible.
- Grans altituds — En aquestes zones, els obstacles principals són la calor I la humitat, molt intenses.

3. Pinta el planisferi de la pàgina següent d'acord amb la llegenda. Després elabora un text en el que descriguis i expliquis el mapa segons les pautes.

BLAU: **àrees de concentració de la població**: sud-est asiàtic (penínsules de l'Hindustan, Indo-xina, Malacca i sud-est de la Xina), Europa, nord-est dels Estats Units, Japó, costa de Califòrnia, altiplà de Mèxic.

GROC: **àrees poc poblades de la Terra**: les zones polars (Groenlàndia, part del Canadà, Alaska i Sibèria), estepes i deserts temperats càlids (el Sàhara, la península Aràbiga, la conca del mar d'Aral, el Tíbet, Mongòlia, el desert de Namíbia, el desert de Kalahari, el Mato Grosso, el Gran Chaco, el desert d'Atacama), selves tropicals (regions de l'Amèrica central, de l'Amazones, algun sector de Guinea i la cubeta del Congo), grans altituds (altiplà del Tibet i altiplà andí).

DESCRIPCIÓ I EXPLICACIÓ DEL MAPA: Pautes a tenir en compte

- REALITZACIÓ DEL MAPA

  -El mapa l'has de fer amb precisió, sense errors i complet.
  -Cal que el presentis net i ben pintat perquè la informació es pugui llegir amb claredat.

- TITOL DEL MAPA

  -Identifica de quin tema tracta el mapa
  -Identifica el seu abast geogràfic (tipus de mapa: mundial, Europa, etc.)
  -Identifica si és un mapa actual o històric.

- DESCRIPCIÓ DEL MAPA

  Es tracta de llegir el mapa i anotar allò que hi veiem de manera precisa, clara i ordenada. Per fer-ho seguirem els següents passos.

  -Fes una descripció general o primera aproximació de la informació representada en el mapa a mode de introducció (Observa de quina manera es distribueix la població sobre el territori)
  -Fes una descripció detallada seguint un ordre o criteri. La descripció ha d'enumerar i situar els espais més poblats i els espais més buits de la manera més completa i precisa possible. Fixa un ordre o criteri que et permeti sistematitzar la descipció.
  -Has d'utilitzar el llenguatge amb precisió (recorda que pots consultar l'atlas per precisar els noms dels rius, serralades, ciutats, estats...)
  -El text ha d'estar ben construït.

- EXPLICACIÓ DEL MAPA

  Es tracta d'explicar el per què de la situació observada anteriorment. Es pot fer simultaniament amb la descripció. Cal tenir en compte:

  -Explica les raons per les quals la població mundial es distribueix d'una manera desigual sobre el territori. Has de tenir en compte que:
  -Les raons que expliquen un fet són múltiples i es relacionen entre elles.
  -L'explicació de les raons ha de ser el més completa possible (tan les que dificulten el poblament com les que el faciliten)
  -Utilitza el llenguatge amb precisió d'acord amb el vocabulari propi de la geografia i la demografia.

  -Organitza el text explicatiu. Per tal que el text explicatiu sigui el més clar possible convindria que abans de redactar confeccionessis o consultessis l'esquema de les causes ordenades per categories: causes físiques, causes històriques, causes econòmiques, etc.

- CONCLUSIÓ. Al final resumeix la idea principal del mapa a mode de conclusió.

FITXA D'AUTOCORRECCIÓ COMENTARI DEL MAPA DE LA POBLACIÓ MUNDIAL	SI	NO	Es podria completar
1. TÍTOL. Has escrit un títol que indiqui: a) de què tracta el mapa? b) Quin abast geogràfic té? c) Quina cronologia té?			
2. DESCRIPCIÓ. a) Has fet una introducció b) Al fer la descripció més detallada: • Has enumerat els espais més poblats i on es situen? • Has enumerat els espais menys poblats i on es situen? • Has tingut en compte algun criteri d'ordre al fer la descripció? • Quin?			
3. EXPLICACIÓ. • Has explicat quines causes fan que hi hagi espais molt poblats? • Has explicat quines causes fan que hi hagi llocs poc poblats? • Has tingut en compte les causes del medi físic? (clima, relleu, ..) • Has tingut en compte les causes històriques (rev.industrial,) • Has tingut en compte les causes econòmiques (agricultura, industria, comerç, turisme, comunicacions, etc.)			
4.CONCLUSIÓ • Al final has resumit la idea principal de què tracta aquest mapa a mode de conclusió?			

Emigració, immigració

Les **migracions** són els moviments de població d'un territori a un altre.

Migració és el terme genèric que fa referència al moviment de la població. Podem distingir entre:

- **Emigració**, que es produeix quan una o més persones abandonen una regió o un país determinats.
- **Immigració**, que es produeix quan una o més persones arriben en una regió o país determinats.

Tipus de migracions

Hi ha diferents tipus de migracions d'acord amb el desplaçament, la durada, la causa que les origina i la forma com es duen a terme.

- D'acord amb el desplaçament, les migracions poden ser:
  - **Interiors**: quan es produeixen dins d'un mateix àmbit territorial —regió, país, continent.
  - **Exteriors**: quan es produeixen d'un àmbit territorial a un altre.
- D'acord amb la durada, poden ser:
  - ***Temporals***: *quan duren només un temps determinat.*
  - **Estacionals**: quan, a més de tenir una durada limitada, es produeixen en un període concret de l'any; per exemple, els espanyols que durant la verema van a França per recollir el raïm.
  - **Definitives**: quan hi ha una instal·lació definitiva de l'immigrant al país d'acollida; és a dir, quan no torna mai més, o quan torna només ocasionalment, al país d'origen.
- D'acord amb la causa que les origina, les migracions poden ser:
  - **Econòmiques**: per buscar feina, per exemple.
  - **Religioses**: per fugir de discriminacions de tipus religiós, o bé per entrar a formar part de la mateixa comunitat religiosa a la qual es pertanyia al país d'origen.
  - **Polítiques**: per fugir o gaudir de situacions polítiques concretes.
  - **Culturals**: per estudiar, per exemple.
  - **Recreatives**: per fer turisme.
- D'acord amb la manera com es duen a terme, les migracions poden ser:
  - **Voluntàries**: quan responen a decisions lliures. En aquesta categoria, distingim les **controlades**, que es produeixen dins del marc legal que les regula, i les **clandestines**, que es produeixen fora del marc legal, sense l'autorització administrativa corresponent.
  - **Forçoses**: quan responen a imperatius contraris a la voluntat personal; per exemple, les produïdes a causa dels desplaçaments que origina una guerra, una deportació, etc.

Veremadors espanyols a França

Estrangers estudiant castellà

Turistes en una terrassa (Barcelona)

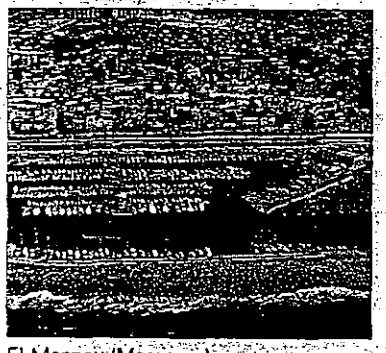
Migracions interiors

Interior del metro de Nova York

Poble abandonat: Sarroqueta (Alta Ribagorça)

El Masnou (Maresme)

Les migracions interiors

Ja hem dit que s'anomenen **migracions interiors** aquells moviments de població que es produeixen dins d'un mateix àmbit territorial, que sol ser un país.

Les migracions interiors són molt freqüents, ja que en un país hi ha moltes persones que per diverses raons canvien de lloc de residència al llarg de la seva vida.

El moviment que diàriament fan les persones per anar de casa seva a la feina o a l'escola i tornar es pot considerar una **migració pendular**.

L'èxode rural

El tipus de migració interior més important que s'ha produït en el darrer segle als països industrialitzats ha estat la del camp a la ciutat. En els últims cent anys, milers i milers d'agricultors han deixat el camp per convertir-se en obrers de les fàbriques que es construïen a les ciutats.

Les causes d'aquest fenomen han estat dues:

- L'atracció que exerceixen en molts camperols el treball industrial i la vida urbana.
- Els avenços tècnics aplicats a l'agricultura, que han fet que cada vegada es necessitin menys braços per a treballar la terra.

Aquest fenomen, conegut per **èxode rural**, ha estat la causa principal del ràpid creixement del poblament urbà a tot el planeta, però sobretot als països industrialitzats.

L'èxode urbà

Un fenomen molt recent és el que es produeix a certes ciutats molt poblades, com Barcelona, on sovint la gent no troba habitatges a preus assequibles i es veu obligada a instal·lar-se en municipis de la rodalia.

Per altra banda, els inconvenients que comporta la vida a les grans aglomeracions urbanes —inseguretat, sorolls, presses, neguit— han fet que darrerament s'hagi enregistrat una certa migració de persones cap a les rodalies de les grans ciutats.

Aquests dos fenòmens fan que es parli d'un cert **èxode urbà** a les zones densament urbanitzades dels països desenvolupats.

Carrer de La Paz (Bolívia)

Les migracions exteriors

Les **migracions exteriors** són aquells moviments de població que es produeixen d'un àmbit territorial a un altre. Aquest tipus de migracions han estat un factor decisiu en la distribució de la població del planeta. Continents com Amèrica i Oceania, concretament Austràlia, tenen una població majoritària d'origen immigrant provinent d'Europa. A Àsia i Àfrica també s'han enregistrat al llarg dels segles moviments de població que han afectat milions i milions de persones.

Factors d'emigració i d'immigració

En l'actualitat, la causa principal de les migracions exteriors sol ser **econòmica**. La situació de molts països del Tercer Món, mancats de recursos per a poder mantenir la seva població, que creix constantment, és d'una gran pobresa. Això fa que alguns dels seus habitants abandonin el seu país i vagin a d'altres on hi ha unes condicions de vida millors i més possibilitats de trobar feina.

Les **guerres** també desencadenen grans moviments de població. En aquest cas es tracta de gent que fuig dels camps de batalla o que un cop acabada la guerra fuig de la persecució del bàndol guanyador.

D'altra banda, els territoris amb **recursos disponibles** —terres, pastures, mines, etc.—, els que tenen necessitat de mà d'obra poc qualificada, ja sigui per a feines agrícoles, industrials o de serveis, i els que ofereixen millors condicions de vida són els principals destinataris de les migracions exteriors.

Països emissors i receptors de població

De tot el que hem dit es desprèn que els països del **Tercer Món**, poc desenvolupats i amb greus problemes de recursos i d'excés de població, són els principals **emissors de població** cap a l'exterior: La Xina, l'Índia, el Pakistan, les Filipines, l'Iran, Turquia, els països del nord d'Àfrica —el Marroc, Algèria, Tunísia—, alguns països hispanoamericans —el Perú, l'Equador, Colòmbia, Cuba, Mèxic— i alguns de l'Europa oriental —Romania, Iugoslàvia, Bòsnia, Albània— són països dels quals surt gent per anar cap a altres països del mateix continent o d'altres continents.

Mercat de Mali (Àfrica)

Són països **receptors de població** els més desenvolupats i els que tenen disponibilitat de recursos: el Canadà, els Estats Units, els països de la Unió Europea —especialment Alemanya, el Regne Unit, Bèlgica i els Països Baixos—, Austràlia i Nova Zelanda.

Musulmans fugint de Bòsnia

Venedor ambulant a Londres

Barri xinès de Londres

Ciències Socials 1r ESO

Exercicis.

1. Amb la informació de les pàgines anteriors i d'acord amb el que diuen els diferents personatges completa quin tipus de migració correspon a cada un:

- D'acord amb el desplaçament *interior*
- D'acord amb la durada _____
- D'acord amb la causa _____
- D'acord amb la forma _____

- D'acord amb el desplaçament _____
- D'acord amb la durada _____
- D'acord amb la causa _____
- D'acord amb la forma _____

- D'acord amb el desplaçament _____
- D'acord amb la durada _____
- D'acord amb la causa _____
- D'acord amb la forma _____

- D'acord amb el desplaçament _____
- D'acord amb la durada _____
- D'acord amb la causa _____
- D'acord amb la forma _____

- D'acord amb el desplaçament _____
- D'acord amb la durada _____
- D'acord amb la causa _____
- D'acord amb la forma _____

- D'acord amb el desplaçament _____
- D'acord amb la durada _____
- D'acord amb la causa _____
- D'acord amb la forma _____

2. Llegeix:
Les migracions interiors són els moviments de població que es produeixen dins d'un mateix àmbit territorial, que sol ser un país. El tipus de migració interior més important ha estat l'èxode rural.

Marca amb una creu la definició correcta d'èxode rural:

	Augment del nombre d'habitants dels pobles de muntanya.
	Abandonament del camp per una part de la població o per la seva totalitat.
	Abandonament d'algunes ciutats per una part de la població que decideix anar a viure en un poble proper

3. Busca i escriu la definició correcta d'èxode urbà

.....

.....

.....

4. Construeix tres frases i que cadascuna contingui un dels conceptes següents: migracions, emigració i immigració.

a)

b)

c)

5. Pinta el mapa de la pàgina següent d'acord amb la llegenda:

BLAU: **països emisors de població**: la Xina, l'Índia, Pakistan, les Illes Filipines, l'Iran, Turquia, el Marroc, Argèlia, Tunísia, el Perú, l'Equador, Colòmbia, Cuba, Mèxic, Romania, Iugoslàvia, Bòsnia i Albània.

GROC: **països receptors de població**: el Canadà, els Estats Units, els països de la Unió Europea (Alemanya, Àustria, Bèlgica, Dinamarca, Espanya, Finlàndia, França, Grècia, Urlanda, Itàlia, Luxemburg, Països Baixos, Portugal, Regne Unit, Suècia), Austràlia i Nova Zelanda.

6. Fes un text en el qual descriguis i expliquis el mapa tot seguint les pautes donades en el treball sobre el mapa de la població mundial.

7. Autocorregeix-te el text segons la fitxa d'autocorrecció que tens a continuació.

FITXA D'AUTOCORRECCIÓ COMENTARI DEL MAPA DE LES MIGRACIONS	SI	NO	Es podria completar
4. TÍTOL. Has escrit un títol que indiqui: d) de què tracta el mapa? e) Quin abast geogràfic té? f) Quina cronologia té?			
5. DESCRIPCIÓ. c) Has fet una introducció d) Al fer la descripció més detallada: • Has enumerat els països emisors de població i on es situen? • Has enumerat els països receptors i on es situen? • Has tingut en compte algun criteri d'ordre al fer la descripció? • Quin?			
3. EXPLICACIÓ. • Has explicat quines causes fan que hi hagi països dels quals emigrin les persones? • Has explicat quines causes fan que hi hagi països que reben persones immigrades? • Has tingut en compte les causes econòmiques? • Has tingut en compte les causes polítiques? • Has tingut en compte les causes culturals? • Has tingut en compte altres causes?			
4.CONCLUSIÓ • Al final has resumit la idea principal de què tracta aquest mapa a mode de conclusió?			

LES MIGRACIONS A CATALUNYA

I. LES MIGRACIONS D'ABANS

Recerca a classe sobre l'origen de les nostres famílies.

1. Quanta gent prové d'una família immigrant?
2. Quins són els llocs d'origen més habituals?
3. Quina va ser la causa de l'immigració?

Cadascú proposa un avi o una àvia per fer-li preguntes relacionades amb la seva vinguda a Catalunya.

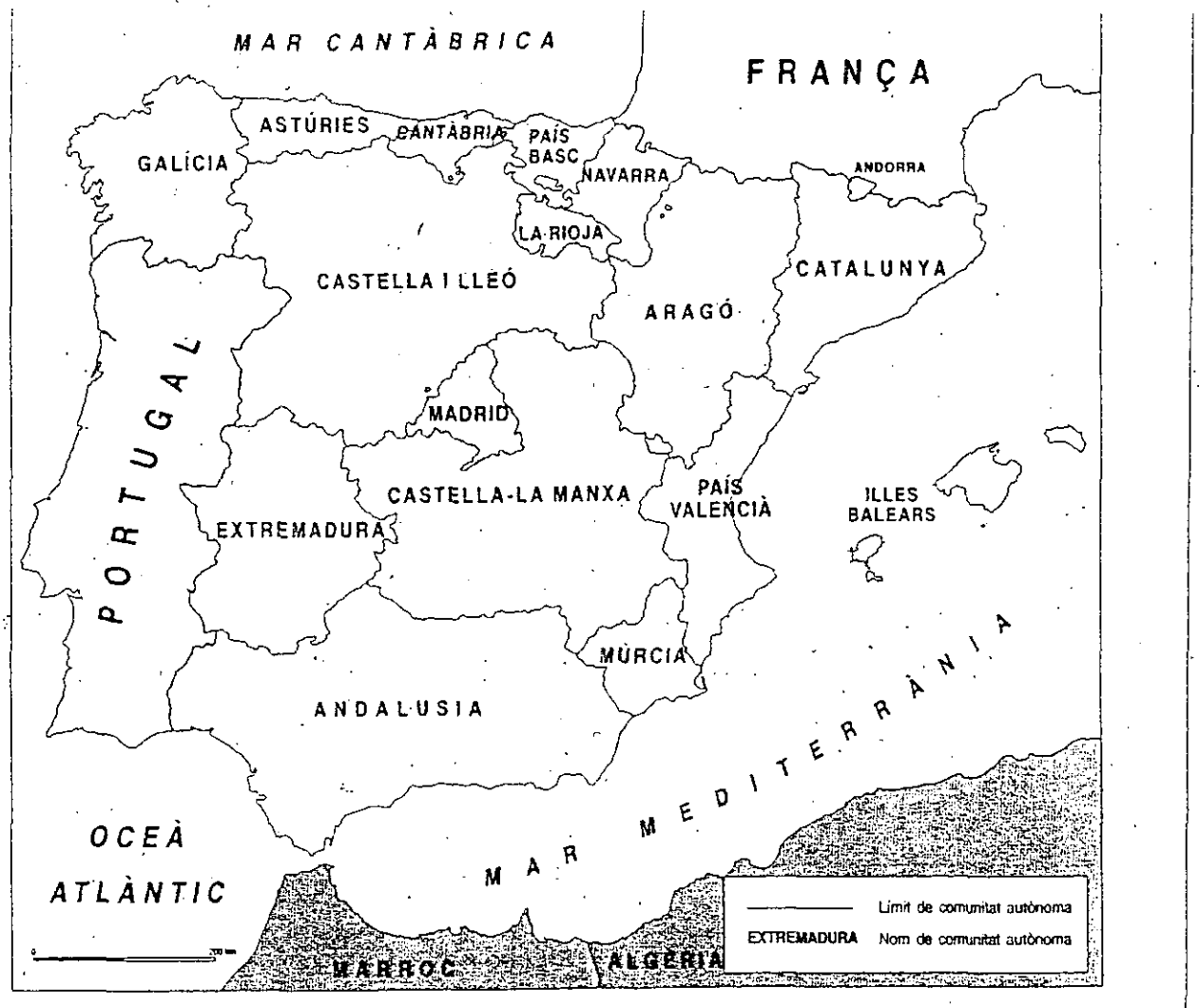
1. RECULL DE DADES DE LA VIDA DELS NOSTRES AVIS I ÀVIES

Nº	NOM I COGNOMS	Avi/a de:	Edat	Any naixem.	Lloc on va nèixer	Lloc on viu. Data que va emigrar
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						

2. MAPA DE PROCEDÈNCIES

Anoteu el nombre d'avis o àvies que van venir de cada Comunitat Autònoma. Feu una fletxa del lloc d'on provenien cap a Catalunya més o menys gruixuda segons el nombre de persones.

MAPA 1

Redacteu una conclusió:

.....

.....

.....

Compareu les dades del mapa anterior amb el que teniu a continuació tret del llibre d'Història de J.Prats i T. Trepat.

MAPA 2

Comparació:

.....

.....

.....

.....

POBLACIÓ CORNELLÀ	POBLACIÓ CATALUNYA
1950.....11.473 habitants	1950.....3.544.984 habitants
1960.....24.714 "	1960.....4.262.389 "
1970.....77.314 "	1970.....5.493.052 "
1980.....97.216 "	1980 .....6.045.257

Quan experimenta la població de Cornellà i de Catalunya un augment més important?

A què creieu que es degut?

Coincideix amb la informació que has buscat en la teva família?

3. QUESTIONARI PER A FER L'ENTREVISTA SOBRE L'EMIGRACIÓ

- En quina data va emigrar?
- Quin era el lloc de procedència?
- Quins treballs desenvolupava en el seu lloc d'origen?
- Quines altres activitats feia abans de prendre la decisió d'emigrar?
- Com era el seu poble? Quanta gent hi vivia? Quina era la seva riquesa?
- Per què va emigrar?
- Coneixia alguna persona d'aquí abans d'emigrar?
- Perquè va venir a Cornellà?
- Va emigrar sol o amb la seva família?
- Quins records té de la seva arribada a Catalunya i a Cornellà?
- Va trobar feina aviat? De quin tipus?
- Va canviar moltes vegades de feina?
- Va tenir problemes d'habitatge?
- Quin tipus de relació va tenir amb els seus veïns catalans?
- Va rebre ajuda dels seus companys o dels veïns?
- Va aprendre a parlar al llengua catalana? Entèn el català?
- Com es considera actualment?
- Quina relació manté amb las seva terra d'origen
- Com valora el fet d'haver tingut d'emigrar?
- Creu que li ha anat bé?
- Com veu l'emigració actual?

Poseu en comú les entrevistes i en grup escriviu un text sobre **"les migracions i les seves causes"**. S'ha d'escriure un únic text, però cada persona es farà la seva còpia mentre el grup el vagi redactant.

GRÀFIC 1

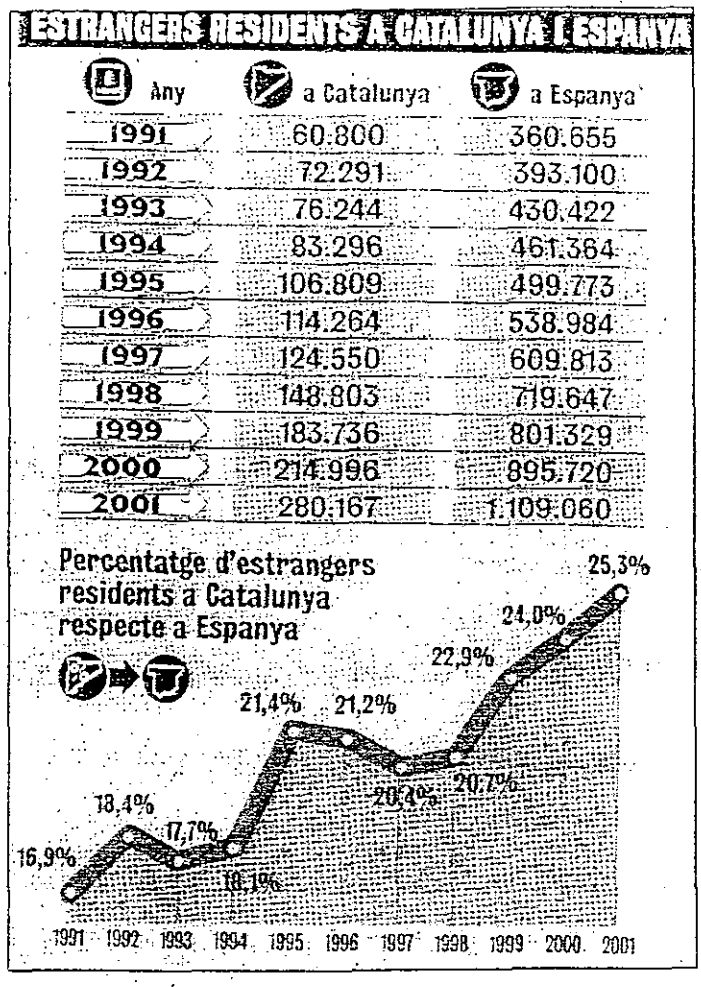
ESTRANGERS RESIDENTS A CATALUNYA I A ESPANYA

Dades a 31 de desembre del 2001

Nacionalitat	A Catalunya	A Espanya	% a Catalunya	% a Espanya	% Cat / Esp.
Marroc	88.643	234.937	31,6%	21,8%	37,1%
Equador	15.173	84.699	5,4%	7,6%	17,9%
Perú	12.374	33.758	4,4%	3,0%	36,7%
Xina	11.912	36.143	4,3%	3,3%	33,0%
França	11.866	44.798	4,2%	4,0%	26,5%
Pakistan	10.495	14.322	3,7%	1,3%	73,3%
Alemanya	10.322	62.506	3,7%	5,6%	16,5%
Itàlia	9.243	35.647	3,3%	3,2%	25,9%
Colòmbia	8.277	48.710	3,0%	4,4%	17,0%
Rep. Dominicana	8.272	29.314	3,0%	2,6%	28,2%
Gàmbia	7.958	9.318	2,8%	1,8%	85,4%
Regne Unit	7.033	80.183	2,5%	7,2%	8,8%
Filipines	5.502	14.716	2,0%	1,3%	37,4%
Argentina	4.987	20.412	1,8%	1,8%	24,4%
Països Baixos	3.887	17.488	1,4%	1,6%	22,2%
Cuba	3.806	21.467	1,4%	1,9%	17,7%
Algèria	3.687	15.240	1,3%	1,4%	24,2%
Senegal	3.622	11.553	1,3%	1,0%	31,4%
Portugal	3.436	42.634	1,2%	3,8%	8,1%
Romania	3.314	24.856	1,2%	2,2%	13,3%
Índia	3.159	9.271	1,1%	0,8%	34,1%
Bèlgica	2.531	13.541	0,9%	1,2%	18,7%
Brasil	2.401	10.910	0,9%	1,0%	22,0%
Xile	2.334	6.900	0,8%	0,6%	33,8%
Estats Units	2.153	13.718	0,8%	1,2%	15,7%
Ucraïna	2.124	9.104	0,8%	0,8%	23,3%
Rússia	1.998	6.971	0,7%	0,6%	28,7%
Uruguai	1.749	4.754	0,6%	0,4%	36,8%
Suïssa	1.651	7.281	0,6%	0,7%	22,7%
Japó	1.276	3.259	0,5%	0,3%	39,2%
Total nacionalitat	255.185	968.410	91,1%	87,3%	26,4%
Altres nacionalitats	24.982	140.650	8,9%	13,7%	17,8%
Nord d'Àfrica	95.959	252.222	33,2%	22,7%	36,8%
Llatinoamèrica	64.396	283.637	23,0%	25,6%	22,7%
UE-15 *(sense Espanya)*	51.242	325.511	18,3%	29,4%	15,7%
Àsia i Oceania	36.224	92.490	12,9%	8,3%	39,2%
Resta d'Àfrica	18.337	51.927	6,5%	4,7%	35,3%
Resta d'Europa	14.520	86.310	5,2%	7,8%	16,8%
Resta d'Amèrica	2.441	15.161	0,9%	1,4%	16,3%
Apàtrides i no consta	238	1.095	0,1%	0,1%	21,7%
Error o omissió	-190	707	-0,1%	0,1%	—
TOTAL	280.167	1.109.060	100,0%	100,0%	25,3%

FONT: DELEGACIÓ DEL GOVERN D'ESPANYA PER A L'EXTRANGERIA

GRÀFIC 2

TEXT: LA QÜESTIÓ MIGRATÒRIA

Europa, amb prop de deu milions de treballadors a l'atur, necessita amb urgència, abans del 2009, deu milions de nous treballadors, si no vol perdre el tren de la competitivitat. Una Europa, que és el gran geriàtric, necessita mà d'obra jove, si no vol morir.
Hi ha moltes feines que les fan persones estrdangeres. Per exemple, jo que encara faig servir el butano, me'l porten estrangers extracomunitaris. I visc en un barri en estat permanent d'obres de la construcció... i són molts els estrangers extracomunitaris que hi treballen. I els meus amics del ram de la restauració, ara que s'acosta l'estiu, necessitaran mà d'obra estrangera. I les noies de l'escala van a visitar-se a un dermatòleg palestí, que visita a la Seguretat Social. I faig conferències a les escoles d'adults on hi ha dones filipines, paquistanís, polonesos, moçambiquenys i magrebins.

Jo, que visc en una comarca on els alcaldes han nascut a Extremadura, a Astúries, a Andalusia, a Galícia o a Catalunya, puc afirmar que el regal –regal, per a Catalunya, ha estat el procés migratori anterior i interior. Ara catalunya té un pes específic que mai no hauria tingut sense migracions.

Ignasi Riera. Diari Cornellà informa. Abril 2001

L'ARGUMENTACIÓ: EL DEBAT

A QUI INTERESSA L'EMIGRACIÓ ?

GRUP 1.: Punt de vista de les persones immigrades.

TEMA. L'EMIGRACIÓ, A QUI INTERESSA?

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR ARGUMENTACIONS EN UN DEBAT

L'argumentació és la capacitat de contrastar diverses interpretacions de la realitat a través d'arguments que justifiquen diferents tesis o punts de vista. L'argumentació admet dubtar del coneixement per tal de convèncer o ser convençut.

El coneixement és posat a prova a través del debat i la contrastació d'arguments, de manera que és possible enriquir-lo, modificar-lo i, finalment, reformular-lo.

1. **En primer lloc heu de preparar, discutir i consensuar la tesi que heu de defensar, així com la seva justificació.**

Un secretari o portaveu de cada grup recollirà els acords per escrit:

a) Per començar resumiu breument les diverses tesis que es donen sobre el tema objecte de debat:

TEMA 1

-LES MIGRACIONS DELS NOSTRES AVIS SÓN IGUALS QUE LES ACTUALS

-LES MIGRACIONS DELS NOSTRES AVIS SÓN MOLT DIFERENTS QUE LES ACTUALS.

TEMA 2

A QUI INTERESSA L'EMIGRACIÓ?

a) punt de vista dels immigrants
b) punt de vista de les persones del país que els acull.
c) Punt de vista del govern del país que els acull
d) Punt de vista del govern del país de procedència
e) Empresaris.

b) Sintetitzeu la tesi que heu de defensar exposant breument i amb claredat el vostre punt de vista.

c) A continuació exposeu els arguments que justifiquen la vostra tesi en front dels altre: els arguments han de ser pertinents, és a dir, han d'estar fonamentats. Cal fer esment del màxim d'arguments possibles i heu de prescindir de les vostres opinions personals ja que es tracta d'un exercici d'empatia. Cal que els arguments siguin forts per qüestionar les tesis contràries.

És recomanable fer un esquema en esborrany per ordenar i seleccionar els arguments més forts i rellevants i eliminar els no pertinents, ja que es tracta de convèncer i resistir les objeccions dels altres

d) Finalment proposeu a mode de conclusió accions o decisions que es poden plantejar per a poder portar a terme la vostra tesi i així tenir més força de

convenciment. Han de ser propostes coherents amb les característiques de l'opció que representeu.

2. **En segon lloc realitzeu un debat en el que es confrontin les diferents tesis**

El debat consisteix en analitzar el problema des de diferents punts de vista amb la intenció d'establir un intercanvi d'opinions complet i enriquidor. D'aquesta manera s'aprèn a solucionar problemes de forma col·lectiva a través del diàleg i tenint en compte l'opinió dels altres. Perquè el resultat sigui satisfactori cal fer-ho de manera ordenada i procurant que tothom hi participi de manera activa.

Els representants de cada postura :

a) han d'exposar de manera ordenada la seva tesi i els arguments que la sostenen.
b) han de seguir amb atenció les intervencions que es facin per poder abonar o refusar *els arguments que s'exposin.*
c) Convé no repetir arguments que altres hagin plantejat, així com contestes directes a un altre delegat, que generen discusions parcials, però que no ajuden al debat conjunt.
d) Altres aspectes que cal tenir en compte són:
    - Ajustar-se al tema
    - Expressar-se de forma clara i concisa
    - Respectar els torns de paraula donats pel moderador
    - Respectar les opinions dels altres
    - Participar de manera activa
    - Manifestar una actitud crítica i no dogmàtica

3. Finalment cada grup reformularà la seva pròpia tesi independentment del que hagi defensat.

En aquesta fase final de reformulació del coneixement, hem de superar els punts de vista parcials i ser capaços d'incorporar altres argumentacions que hagin sorgit en el debat i que hán enriquit i, potser, modificat la tesi inicial.

a) Formuleu breument i de manera clara la tesi que defenseu
b) Justifiqueu-la a partir de raons o arguments ben fonamentats en documents o textos que hàgiu llegit.
c) *Els arguments han de ser forts per resistir la crítica i convèncer als destinataris*
d) Resumiu en què hi ha acord i quines són les diferències essencials amb els altres grups.
e) Incorporeu propostes d'actuació que facin possible la vostra tesi

Reviseu el vostre text i recordeu que:

- Heu d'utilitzar el llenguatge d'acord amb la intencionalitat del text argumentatiu que tracta de convèncer els altres.
- El text ha d'estar estructurat:
    a) Tesi a argumentar
    b) Exposició de les raons de l'argumentació
    c) Conclusió

PAUTA PER A L'ARGUMENTACIÓ. A qui interessa l'emigració?

Punt de vista de les persones immigrades

La nostra idea és:

Les seves raons per immigrar són:

1.

2.

3.

L'evidència que donaria per convèncer als altres és que

Aquesta idea l'he tret de:

Arguments en contra de la nostra idea podrien ser:

1.

2.

3.

DOCUMENT 1

ELLA TAMBÉ VOL SER DE CORNELLÀ

Una conversa amb la Jenny, equatoriana, resident a la nostra ciutat

Es diu Jenny, té vint-i-un anys, ha estudiat màrqueting de vendes i dos anys de dret. Va néixer a Latacunga que és una ciutat de la província de Cotopaxi, més o menys al nord de l'Equador. El seu marit té vint-i-set anys i és enginyer. Tenen un fill d'un any i vuit mesos.

Per què vas decidir marxar del teu país i venir aquí?
Mucha gente de mi ciudad marcha. Algunos van a EEUU i otros a España; allí dicen que hay trabajo para todos y que los sueldos son más altos, que las guarderías son gratuitas para que las madres puedan trabajar, ser más independientes y colaborar en la economía familiar. Gente que conoces que ha marchado no vuelve y dicen que les va muy bien. Cuando nació mi hijo decidimos venir a España para darle una vida nueva mejor que la que podíamos darle allí. Hacía tiempo que ahorrábamos y el dinero que nos faltaba nos lo dieron nuestros padres. Ellos no querían que marcháramos pero nos vieron tan ilusionados que no se negaron...

Jenny, equatoriana, resident a la nostra ciutat

Soy una persona que no hago ningún mal a nadie, sólo quiero trabajar

La Jenny continua explicant-me com s'ho van fer. La història s'assembla a d'altres que m'havien explicat amics meus que havien protagonitzat els seus avis molts anys enrere i que de manera tan clara va escriure Paco Candel a "Els altres catalans".
Primero marchó mi marido, porque habíamos reunido 600.000 pesetas. De éstas 200.000 fueron para el viaje y el resto para llenar la "bolsa" o sea el dinero que exigen para poder salir del país. Estuvo en Asturias, pero no encontró trabajo y el dinero se le iba acabando. Allí le dijeron que en Catalunya lo había y que la gente vivía muy bien. Vino a Cornellà porque tenía un primo y encontró trabajo en una obra. Trabajaba nueve horas, de lunes a sábado y cobraba 110.000 pesetas. Entonces vine yo y mi hijo de tres meses. Luego un payés de Sant Boi le ofreció trabajo. Cobraba 90.000 pesetas. Aquel señor fue muy amable con nosotros y le arregló los papeles. Al cabo de un año de estar contratado se acabó el trabajo.

I tu, quina vida fas?
Vivimos en un piso de alquiler en el barrio Riera, tiene 60 metros cuadrados y los compartimos con seis personas más. Por eso las relaciones entre nosotros no son demasiado buenas porque cuando la gente no tiene dinero se pone muy nerviosa y la convivencia se hace difícil. Yo hago faenas dos días por semana en una casa. Trabajo un total de seis horas y cobro 6.600 pesetas.
No he encontrado plaza en ninguna guardería y dejo el niño en un Happy Parc que lo cuidan de nueve a dos. Yo le llevo la comida allí i me hacen pagar 20.000 pesetas al mes i así tengo más tiempo libre i más posibilidades de encontrar trabajo.

Perquè no torneu a l'Equador si això no és el que pensàveu trobar?
Porque después de lo que hemos pasado aquí no queremos volver con las manos vacías. Además, ahora, en nuestro país todo está tan "dolarizado" que la vida todavía es mucho más difícil.

Com t'ha acollit la gent d'aquí? Creus que hi ha racisme a Cornellà?
A mí me dicen que sí, pero yo no lo he notado. A nosotros todo el mundo nos trata bien, hay gente muy amable. Te ven con un niño tan bonito como el mío y todos se preocupan. Cuando mi hijo está enfermo, lo puedo llevar al médico sin pagar y esto me da seguridad, porque si no tienes salud no puedes trabajar y si no trabajas no puedes vivir. En Ecuador si no tienes dinero, te puedes morir porque no encontrarás ningún médico.

Compartimos un piso de 60 m² de alquiler con 6 personas más

Entens el català?
Creo que bastante, pero lo hablo poco. Sé que tengo que espabilarme porque mi hijo ya empieza a decir alguna palabra en catalán, chapurrea alguna canción y tengo miedo de no entenderlo. También quiero aprender catalán porque me han dicho que tendré más oportunidades de encontrar trabajo.

La Jenny insisteix a dir-me que està molt agraïda a tothom. No obstant m'acaba reconeixent que si bé el nostre país no és la "terra promesa" per a ella, vol viure i lluitar perquè ho sigui per al seu fill. I, arribades a aquest punt de la conversa, no puc estar-me de preguntar-li què en pensa de la permanent insistència dels mitjans de comunicació a adjudicar molts dels problemes de la nostra societat a la immigració. La resposta és ben clara...
Es verdad que nosotros cogemos cualquier trabajo aunque nos paguen poco. Sé que esto puede hacer que bajen algunos sueldos y que esto es lo que molesta a la gente, però nosotros tenemos que vivir. ¿Qué quieres que te diga? Soy una persona que no hago ningún mal a nadie, sólo quiero trabajar.

Si alguna amiga teva de l'Equador volgués venir aquí, què li diries?
Que no venga, porque empezar de cero es muy difícil.

Elisenda Rebordosa

La feina que ningú vol, el sou que ningú accepta

Jordi Serrat
GIRONA

.a majoria d'immigrats afri-:ans de les comarques de Gi-ona treballen a la construc-ió, a l'agricultura o en escor-:adors per realitzar les feines ísiques més dures que la po-)lació autòctona no vol fer. ot i que cada dia creix més la ensibilitat dels empresaris)er contractar magribins o ubsaharians, les ONG i els indicats continuen coneixent asos d'explotació o d'abús.

Els empresaris de Girona es ueixen de falta de mà d'obra els hotelers de la Costa Brava iuen que, a l'estiu, no tenen rou demandes de cambrers. n canvi, paradoxalment, és orça difícil trobar (encara que í que hi ha excepcions) afri-ans treballant en hotels de ara el públic, ja que la majo-ia aconsegueixen feines enys qualificades, com de anobres, en la recollida de la uita o bé com a rentaplats. ls patrons argumenten que o fan distincions i que con-acten els empleats depenent e la seva formació o experi-ncia.

Però segons Joan Colomer, :cretari del GRAMC (Grup de ecerca i Atenció de Minories miques i Culturals), "molts npresaris no paguen als im-igrants el que els haurien de igar". "Els mateixos afectats o ho volen denunciar però és xí", diu Colomer, que critica ue en un escorxador un es-nyol pot cobrar 500 pessetes és l'hora que un immigrant. 'està movent molta econo-ia submergida", apunta.

Entre els sindicats encara es corda una famosa inspecció treball en una empresa rnia gironina on l'amo va)ligar els treballadors ma-ibins a marxar -camp a ivés- quan arribava l'ins-ctor a l'empresa perquè no scobris que els tenia sense pers.

AVUI
DIUMENGE
20 DE FEBRER DEL 2000

XAVI SUREDA

El cas del telèfon de Sant Pere Pescador

➤ El xoc entre cultures ha generat petits problemes quotidians. A Sant Pere Pescador, molts veïns es queixaven que els immigrants aprofitaven la nit -quan les tarifes de telèfon són més barates- per trucar al seu país d'origen i que es concentraven al carrer parlant a crits des dels telèfons públics. Això feia que hi hagués gent molesta, "perquè els immigrants no ens deixen dormir". La solució de l'Ajuntament ha estat senzilla: canviar les cabines de lloc i posar-les al costat de l'església.

D'altra banda, els pagesos consultats en poblacions empordaneses -com Sant Pere Pescador- neguen diferències salarials i diuen que el sou dels jornalers és d'unes 650 pessetes l'hora sense cap discriminació. Les preocupacions dels magribins són sobretot per l'habitatge. Mohamed Alilou, de l'Associació de Marroquins de Roses és contundent: "Hi ha immigrants que no troben un pis de lloguer i això que la majoria de pisos estan tancats. Si viuen 10 o 15 persones en un pis és perquè no tenen on anar. No es poden quedar al carrer".

L'alcalde de Roses, Carles Páramo, contesta que la falta de lloguers és tant per a la gent del país com per als estrangers al ser una població turística on l'oferta és d'apartaments per a l'estiu.

Tot i que els immigrants a Catalunya viuen en habitatges i no en barraques, quan hi ha la recollida de fruita hi ha temporers que dormen en les casetes del camp on hi ha els motors de regar, o bé en zones portuàries i fins i tot dins de vaixells en condicions sanitàries pèssimes.

DOCUMENT 3

fa temps que treballen

La posada en marxa d'una oficina d'atenció al ciutadà nouvingut la primavera vinent a Palafrugell o el pla de la immigració a Banyoles són accions concretes dels ajuntaments per aconseguir la integració dels estrangers no comunitaris.

L'Ajuntament de Palafrugell ha creat una xarxa de recursos i des de fa temps compta amb un mediador cultural -que és una persona d'origen marroquí- que serveix de pont entre els magribins i l'administració. Amb la posada en marxa de la nova oficina, el servei s'ampliarà i l'Ajuntament tindrà més educadors que faran d'acompanyants dels immigrants en tràmits com anar al metge o a buscar pis.

En les escoles es fan classes d'àrab com a activitat extraescolar perquè els nens no perdin la seva llengua materna. El regidor de Serveis Socials de Palafrugell, Miquel Serrano, diu que volen treballar per la "normalitat" en un municipi on el 9 per cent dels empadronats són magribins.

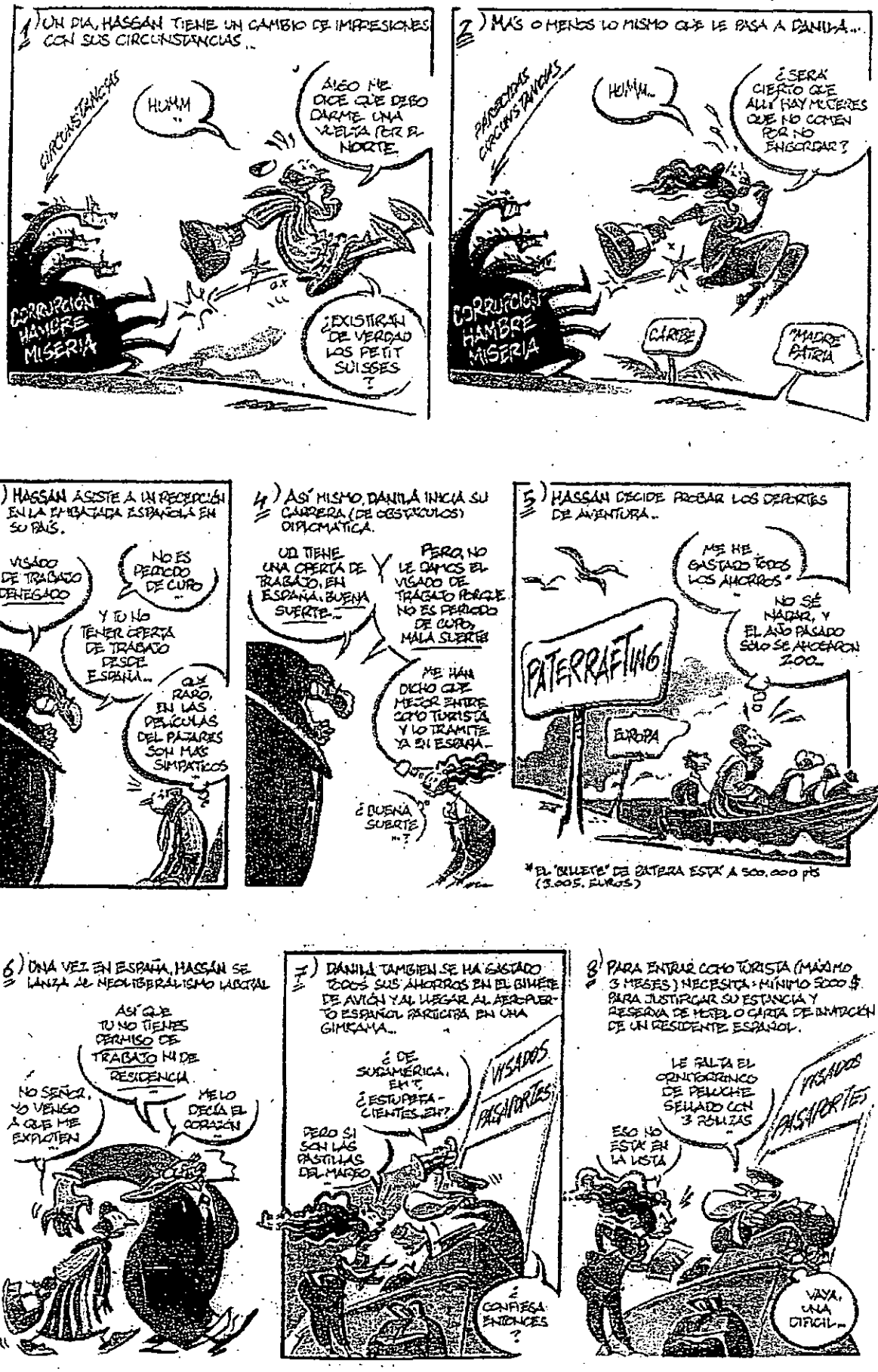
A Banyoles, on aquest estiu van patir un incendi en un bloc de pisos de gambians, l'Ajuntament ha impulsat un consell social on es reuneixen des de les ONG, els mestres, els metges, els immigrants i tots els col·lectius afectats per consensuar una mateixa política. El regidor de Serveis Socials, Jordi Rustullet, diu que volen dignificar el barri de la Farga amb zones verdes o equipaments.

A Roses grups de professors fan classes a les dones africanes per ensenyar-los coses tan bàsiques com saber anar a comprar.

Des de les associacions africanes es veu bé la política empresa pels ajuntaments. Prova de la bona sintonia és que en molts llocs els magribins conviden fins i tot les autoritats del poble o els comandaments dels Mossos a menjar cuscús i a les seves festes. El president de l'Associació de Marroquins d'Olot, Abdeslam Chamlal, creu que "hi ha un respecte mutu entre comunitats", però reclama que s'adapti la jornada laboral al Ramadà.

DOCUMENT 4

EN BUSCA DEL PERMISO
DE TRABAJO
PERDIDO
Historieta interactiva
¡SE ACABÓ EL SER POBRES!
¡ME VOY A ESPAÑA! ¡ALLÁ SON LA MAR DE SIMPÁTICOS Y ATAN LOS DROMEDARIOS CON ¡ONGANIZAS!
¡EN LA TELE!
–Y... ¿ESTO QUIÉN LO HA DICHO?
¡ALÁ SEA CON NOSOTROS
S.O.S. RACISME

1) UN DIA, HASSAN TIENE UN CAMBIO DE IMPRESIONES CON SUS CIRCUNSTANCIAS..
CIRCUNSTANCIAS
HUMM..
ALGO ME DICE QUE DEBO DARME UNA VUELTA POR EL NORTE.
CORRUPCIÓN HAMBRE MISERIA
¿EXISTIRÁN DE VERDAD LOS PETIT SUISSES?
2) MÁS O MENOS LO MISMO QUE LE PASA A DANILÁ...
PARECIDAS CIRCUNSTANCIAS
HUMM..
¿SERÁ CIERTO QUE ALLÍ HAY MUJERES QUE NO COMEN POR NO ENGORDAR?
CORRUPCIÓN HAMBRE MISERIA
CARRE
MADRE PATRIA
3) HASSAN ASISTE A UN RECEPCIÓN EN LA EMBAJADA ESPAÑOLA EN SU PAÍS.
VISADO DE TRABAJO DENEGADO
NO ES PERIODO DE CUPO..
Y TU NO TENER OFERTA DE TRABAJO DESDE ESPAÑA..
QUE RARO, EN LAS PELÍCULAS DEL PAÍS ARES SON MAS SIMPÁTICOS..
4) ASÍ MISMO, DANILÁ INICIA SU CARRERA (DE OBSTÁCULOS) DIPLOMÁTICA.
UD TIENE UNA OFERTA DE TRABAJO, EN ESPAÑA. BUENA SUERTE..
Y PERO, NO LE DAMOS EL VISADO DE TRÁNSITO PORQUE NO ES PERIODO DE CUPO, MALA SUERTE!
ME HAN DICHO QUE MEJOR ENTRE COMO TURISTA Y LO TRAMITE YA EN ESPAÑA..
¿BUENA SUERTE"?
5) HASSAN DECIDE PROBAR LOS DEPORTES DE AVENTURA..
ME HE GASTADO TODOS LOS AHORROS"
NO SÉ NADAR, Y EL AÑO PASADO SÓLO SE AHOGARON 200..
PATERRAFTING
EUROPA
*EL "BILLETE" DE BATERA ESTÁ A 500.000 PTS (3.005. EUROS)
6) UNA VEZ EN ESPAÑA, HASSAN SE LANZA AL NEOLIBERALISMO LABORAL
ASÍ QUE TU NO TIENES PERMISO DE TRABAJO NI DE RESIDENCIA..
NO SEÑOR, YO VENGO A QUE ME EXPLOTEN..
ME LO DECÍA EL CORAZÓN..
7) DANILÁ TAMBIEN SE HA GASTADO TODOS SUS AHORROS EN EL BILLETE DE AVIÓN Y AL LLEGAR AL AEROPUERTO ESPAÑOL PARTICIPA EN UNA GIMKANA..
¿DE SUDAMÉRICA, EH?, ¿ESTUPEFACIENTES, EH?
VISADOS PASAPORTES
PERO SI SON LAS PASTILLAS DEL MAREO..
¿CONFIESA ENTONCES?
8) PARA ENTRAR COMO TURISTA (MÁXIMO 3 MESES) NECESITA: MÍNIMO 5000 $ PARA JUSTIFICAR SU ESTANCIA Y RESERVA DE HOTEL O CARTA DE INVITACIÓN DE UN RESIDENTE ESPAÑOL.
LE FALTA EL ORNITORRINCO DE PELUCHE SELLADO CON 3 ROLLIZAS..
VISADOS PASAPORTES
ESO NO ESTÁ EN LA LISTA..
VAYA, UNA DIFICIL..

9) SI DANILÁ SUPERA TODAS LAS PRUEBAS INGRESA* EN LA C.P. 6 X MADRE PATRIA (SI NO, REGRESAR A LA VIÑETA 1)

UD. VIENE A QUEDARSE. ¿PARA QUÉ SON ESAS MALETAS TAN GRANDES?

¿CÓMO DICE?

PARA PERDERTE MEJOR

NADA. ERA UNA TOS...

*UN MOTO NO LO CONSIGUE.

10) POR SU AIRE CASTIZO Y MEDITERRÁNEO, HASSÁN ENSEGUIDA HACE RELACIONES PÚBLICAS EN PLENA CALLE.

¡PAPELES! OYE!

¿Y SI YO LE DIGO QUE SOY SUIZO?

¿SUIZO DEL SUR...?

¿ANDORRANO?

11) HASSÁN CONSIGUE SUS PRIMEROS PAPELES...

¡ORDEN DE EXPULSIÓN AUTOMÁTICA!

...Y MIENTRAS, ¡ORDEN DE INTERNAMIENTO EN EL CENTRO PARA EXTRANJEROS, DONDE ESTARÁ AMONTONADO Y SIN CONDICIONES HIGIÉNICAS...

UUH... LO QUE ES GRATIS YA SE SABE...

12) EN EL CENTRO, HASSÁN SE PUEDE TIRAR 40 DÍAS...

¿Y USTED LLEVA MUCHO TIEMPO AQUÍ?

HOMBRE, NO SÉ... RECUERDO YO QUE CORRÍA LA ÚLTIMA GLACIACIÓN CUANDO SE ME OCURRIÓ EMIGRAR Y...

13) Y LE PUEDE PASAR QUE (A): LO EXPULSEN (EN CUYO CASO PASAR A LA VIÑETA 1) O (B): QUE EL ABOGADO DE OFICIO PRESENTE UN RECURSO CONTRA EL AUTO DE INTERNAMIENTO (SEGUIR LEYENDO)

L'ARGUMENTACIÓ: EL DEBAT

A QUI INTERESSA L'EMIGRACIÓ ?

GRUP 2 : Punt de vista de les persones que reben immigració.

TEMA: L'EMIGRACIÓ, A QUI INTERESSA?

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR ARGUMENTACIONS EN UN DEBAT

L'argumentació és la capacitat de contrastar diverses interpretacions de la realitat a través d'arguments que justifiquen diferents tesis o punts de vista. L'argumentació admet dubtar del coneixement per tal de convèncer o ser convençut.

El coneixement és posat a prova a través del debat i la contrastació d'arguments, de manera que és possible enriquir-lo, modificar-lo i, finalment, reformular-lo.

1. **En primer lloc heu de preparar, discutir i consensuar la tesi que heu de defensar, així com la seva justificació.**

Un secretari o portaveu de cada grup recollirà els acords per escrit:

a) Per començar resumiu breument les diverses tesis que es donen sobre el tema objecte de debat:
TEMA 1

-LES MIGRACIONS DELS NOSTRES AVIS SÓN IGUALS QUE LES ACTUALS

-LES MIGRACIONS DELS NOSTRES AVIS SÓN MOLT DIFERENTS QUE LES ACTUALS.

TEMA 2
A QUI INTERESSA L'EMIGRACIÓ?

a) punt de vista dels immigrants
b) punt de vista de les persones del país que els acull.
c) Punt de vista del govern del país que els acull
d) Punt de vista del govern del país de procedència
e) Empresaris.

b) Sintetitzeu la tesi que heu de defensar exposant breument i amb claredat el vostre punt de vista.

c) A continuació exposeu els arguments que justifiquen la vostra tesi en front dels altre: els arguments han de ser pertinents, és a dir, han d'estar fonamentats. Cal fer esment del màxim d'arguments possibles i heu de prescindir de les vostres opinions personals ja que es tracta d'un exercici d'empatia. Cal que els arguments siguin forts per qüestionar les tesis contràries.

És recomanable fer un esquema en esborrany per ordenar i seleccionar els arguments més forts i rellevants i eliminar els no pertinents, ja que es tracta de convèncer i resistir les objeccions dels altres

d) Finalment proposeu a mode de conclusió accions o decisions que és poden plantejar per a poder portar a terme la vostra tesi i així tenir més força de

convenciment. Han de ser propostes coherents amb les característiques de l'opció que representeu.

2. **En segon lloc realitzeu un debat en el que es confrontin les diferents tesis**

El debat consisteix en analitzar el problema des de diferents punts de vista amb la intenció d'establir un intercanvi d'opinions complet i enriquidor. D'aquesta manera *s'aprèn a solucionar problemes de forma col·lectiva a través del diàleg i tenint en compte* l'opinió dels altres. Perquè el resultat sigui satisfactori cal fer-ho de manera ordenada i procurant que tothom hi participi de manera activa.

Els representants de cada postura :

a) han d'exposar de manera ordenada la seva tesi i els arguments que la sostenen.
b) han de seguir amb atenció les intervencions que es facin per poder abonar o refusar els arguments que s'exposin.
c) Convé no repetir arguments que altres hagin plantejat, així com contestes directes a un altre delegat, que generen discusions parcials, però que no ajuden al debat conjunt
d) Altres aspectes que cal tenir en compte són:
    - Ajustar-se al tema
    - Expressar-se de forma clara i concisa
    - Respectar els torns de paraula donats pel moderador
    - Respectar les opinions dels altres
    - Participar de manera activa
    - Manifestar una actitud crítica i no dogmàtica

3. Finalment cada grup reformularà la seva pròpia tesi independentment del que hagi defensat.

En aquesta fase final de reformulació del coneixement, hem de superar els punts de vista parcials i ser capaços d'incorporar altres argumentacions que hagin sorgit en el debat i que han enriquit i, potser, modificat la tesi inicial.

a) Formuleu breument i de manera clara la tesi que defenseu
b) Justifiqueu-la a partir de raons o arguments ben fonamentats en documents o textos que hàgiu llegit.
c) Els arguments han de ser forts per resistir la crítica i convèncer als destinataris
d) Resumiu en què hi ha acord i quines són les diferències essencials amb els altres grups.
e) Incorporeu propostes d'actuació que facin possible la vostra tesi

Reviseu el vostre text i recordeu que:

- Heu d'utilitzar el llenguatge d'acord amb la intencionalitat del text argumentatiu que tracta de convèncer els altres.
- El text ha d'estar estructurat:
    a) Tesi a argumentar
    b) Exposició de les raons de l'argumentació
    c) Conclusió

PAUTA PER A L'ARGUMENTACIÓ. A qui interessa l'emigració?

Punt de vista de les persones dels països que reben immigrants: ciutadans, empresaris,

La nostra idea és:

Les nostres raons són:

1.

2.

3.

L'evidència que donaria per convèncer als altres és que

Aquesta idea l'he tret de:

Arguments en contra de la nostra idea podrien ser:

1.

2.

3.

DOCUMENT 1

L'APUNT

JOAQUIM GIOL

Busquen futur

Un vaixell amb immigrants subsaharians ha travessat l'Estret. Venen a buscar el que no tenen al seu país: futur. No podem ignorar l'Àfrica a l'hora de dissenyar la política migratòria. L'intent del Govern espanyol d'ordenar les migracions prescindint de l'Àfrica forma part del gènere de política ficció, això sí, amb connotacions tràgiques.

Un informe del Síndic de Greuges diu: «El 1960, el 20% més ric de la població mundial guanyava 30 vegades més que el 20% més pobre. El 1997, la proporció era de 74 a 1. Avui més de 80 països de l'Àfrica subsahariana i de l'antic bloc soviètic tenen una renda per capita inferior a la de fa 10 anys».

Quant aquest vaixell, o el proper, arribi a les nostres costes, no podrem oblidar que la immigració és, fonamentalment, un test ètic que ens parla de justícia, de futur i de desenvolupament. Cal revisar la política migratòria, i passar de la ficció a la realitat.

Director del Servei d'Atenció a Immigrants de Girona

►► **Vida social a Aiguaviva** ▻ Adriana Pereira, argentina, mostra a les seves veïnes els secrets de la preparació de la pizza. GUILLERMO MOLINER

'Voy para Aiguaviva, che'

el Periódico 29 D'ABRIL DEL 2002

Vint-i-dues famílies d'estrangers s'han acollit en els últims dos anys al pla amb què un poble de Terol intenta fer front al problema de la despoblació

MAURICIO BERNAL
AIGUAVIVA ENVIAT ESPECIAL

«¡Pasala, che!» Els carrers d'Aiguaviva es fonen sota un sol que sembla d'estiu, i els únics que s'atreveixen a sortir són els nens del poble, futbolistes en potència. ***«¡Pasala, che!»*** El nen dels pantalons vermells es delecta amb la pilota, la trepitja, no la passa. Els altres comencen a irritar-se. ***«Pasala, carajo, que no venís a jugar solo, hombre!»*** El nen no aguanta la pressió. Finalment la passa. Però no es queda callat. ***«¡A ver, Maradona, a ver, qué hacés con ella!»***

Si els nens són el futur, el futur d'aquest poble de Terol és en gran part argentí. Tretze famílies de Buenos Aires i Mar del Plata s'han acollit al pla de repoblació dissenyat fa dos anys per l'ajuntament, que va decidir fer front a l'èxode i a l'envelliment de la població amb una estratègia tan singular com eficaç: establir les condicions necessàries per atraure immigrants. Un intercanvi en què tots hi surten guanyant: els forasters reben feina i vivenda i el poble de passada augmenta els seus tristos índexs de població.

Els vells i els nous

«De 598 habitants hem passat a 720 en menys de dos anys», es vanagloria l'alcalde, Luis Bricio, president de l'Associació de Municipis Espanyols contra la Despoblació, que va néixer quatre mesos després que es posés en marxa el projecte. **«Molts ajuntaments ens van trucar i es van mostrar interessats en el programa** –explica Bricio–. **Per això vam decidir donar vida a l'associació».**

El pla va començar amb argentins perquè un requisit –per evitar paperassa– és la doble nacionalitat. No obstant, van començar a trucar a la porta de l'ajuntament immigrants de totes les nacionalitats, i actualment Aiguaviva és un gresol d'uruguaians, romanesos, equatorians i xilens –i espanyols, és clar–. En total, 22 famílies noves. **«El meu marit va viatjar a Espanya per veure si podia trobar feina. Un dia es va assabentar per la televisió del que s'estava fent a Aiguaviva, va venir i va aconseguir entrar en el programa. La meva filla i jo ens vam reunir amb ell uns mesos més tard»,** explica Cecilia Álvarez, equatoriana.

Les històries, però, no són sempre de color de rosa, i la d'Aiguaviva no n'és, per descomptat, l'excepció.

► L'ÈXIT

«De 598 habitants hem passat a 720 en menys de dos anys», diu l'alcalde

► LES NACIONALITATS

Al poble hi ha argentins, uruguaians, romanesos, equatorians i xilens

«L'alcalde va incomplir», assenyala Jorge López, cap d'una família de nou fills que va ser de les primeres a acollir-se al pla. Els López, els Bermo, els Molina i els Fernández consideren que l'ajuntament va incomplir bona part de les seves promeses. **«Ens van prometre vivenda digna, i la veritat és que el lloc on vivim deixa molt a desitjar. A més, ens van dir que el sou arribaria per sostenir la família, i no ha sigut així».**

Els descontents

Luis Fernández i la seva família se'n van anar d'Aiguaviva, i l'ajuntament va entaular una demanda per incompliment d'un conveni segons el qual els immigrants es comprometien a quedar-se un mínim de cinc anys al poble. Els López, els Bermo i els Molina també se'n volen anar. L'alcalde només demana que saldin els deutes contrets amb el consistori. Al poble hi ha malestar, però no tant com per engegar a rodar els dos anys de feina. Ho diu un dels homes grans del poble: **«És normal que hi hagi problemes, però crec que l'arribada d'aquestes persones ha portat, en general, més coses bones que dolentes».** ≡

Mil vecinos rechazan la mezquita de Premi

CIUDADANOS

■ La manifestación contra la mezquita topó con la contraprotesta y hubo incidentes, pero en el lugar no apareció ningún guardia civil

JUDITH VIVES
IGNACIO DE OROVIO

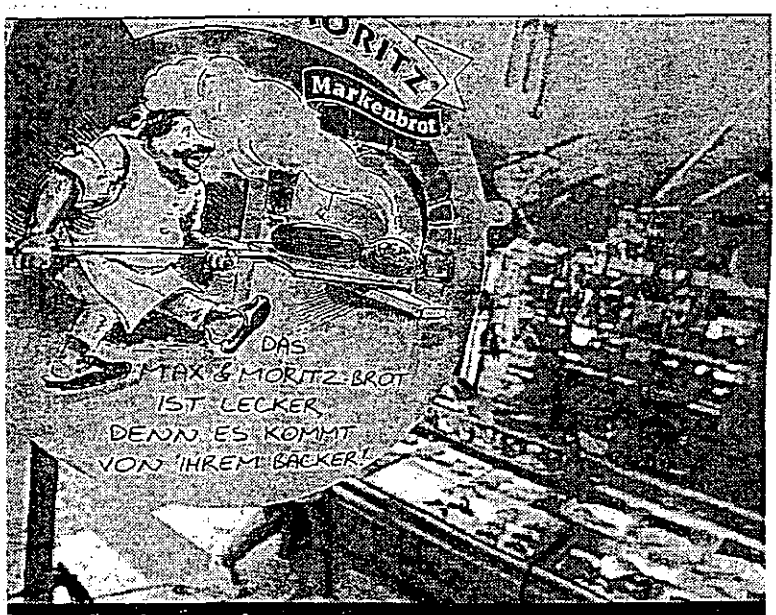
PREMIÀ DE MAR – Unas mil personas se manifestaron ayer en Premià de Mar (Maresme) en contra de la construcción de una mezquita, cosa que pretende la comunidad musulmana local. El acto sirvió para presentar públicamente a la recién constituida Plataforma per Catalunya, que niega ser de ultraderecha o racista, pero que considera que "sobran" inmigrantes y que dicho recinto religioso debe construirse "fuera" de Premià.

DOCUMENT 4

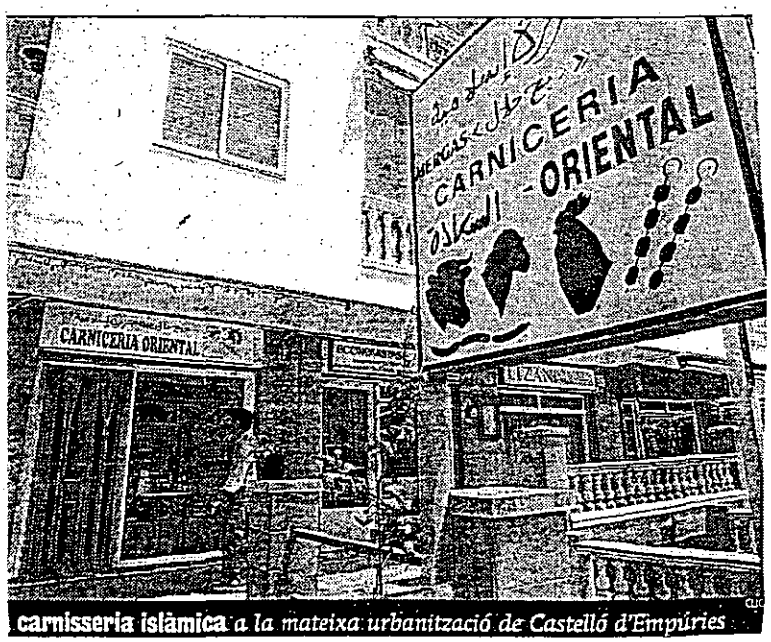
AVUI
DILLUNS
20 DE MAIG DEL 2002

Jordi Serrat
GIRONA

Als alemanys que viuen a la luxosa urbanització d'Empuriabrava ningú els demana que s'integrin, mentre que als àrabs que treballen al municipi tothom els exigeix una ràpida i fàcil adaptació

Una pastisseria per a alemanys *a la urbanització d'Empuriabrava*

carnisseria islàmica *a la mateixa urbanització de Castelló d'Empúries*

En Mohamed, un home de 38 anys, diu que no entén que als magribins se'ls exigeixi més que als altres. "Nosaltres parlem espanyol, però aquí tot està en alemany", relata. També a Empuriabrava hi ha una carnisseria islàmica regentada per Marzouk Ahnin, un marroquí de 40 anys que assegura que està al marge de polèmiques. "Tinc clients musulmans i cristians, m'es igual", diu.

A mitja conversa arriba en Joan, un proveïdor de carn que li porta un xai: Quan ja ha sortit de la botiga, aquest empordanès de soca-rel fa un comentari xenòfob: "Són una raça que ens estan envaint!", diu. Quan se li pregunta què pensa dels alemanys diu: "Ah no, aquests són molt simpàtics". L'alcalde de Castelló d'Empúries, Xavier Sanllehí, admet que existeix entre la població una diferent percepció cap als estrangers comunitaris que cap als extracomunitaris, fet que atribueix a factors culturals i religiosos: "Un alemany o un francès pot mantenir la seva llengua aquí; però, per la resta, és com nosaltres", resumeix.

L'alcalde creu que la influència que tingui l'imam dins de cada comunitat islàmica fa que estiguin més o menys aïllats de la resta de població catalana quant a costums. De problemes d'integració n'hi ha hagut a l'escola, on s'ha hagut de resoldre alguna situació de musulmans que no volien que la seva filla fes gimnàstica o de nens que vigilaven que la seva germana no s'acostés a altres nois. L'escola d'alfabetització municipal té, a més, dificultats per treballar amb dones musulmanes. "Són petits xocs que amb un nen alemany no ens passen", diu l'alcalde. Sanllehí confessa, però, que la integració lingüística és més fàcil amb els magribins. "L'alemany té una pensió i, com que no s'ha de guanyar la vida, ja li és igual i és més reticent a aprendre castellà o català. El magribí necessita l'idioma".

També hi ha alemanys més oberts que sí que creuen en els intercanvis culturals, com ara l'Armin, un bavarès de 39 anys que regenta un bar a Empuriabrava i un altre al seu país: mentre que a Catalunya hi ven cervesa germànica, a Alemanya hi importa vi espanyol. Justifica la retolació en alemany a Empuriabrava pel tipus de producte, però afirma que al seu bar ve gent molt diversa.

Un cas atípic és el de Hans Wogel, de 58 anys, casat amb una gironina i que fins i tot ha estudiat història de Catalunya. Reconeix que ell és una excepció molt rara. "Conec alemanys que diuen que, com que tenen diners, són els espanyols els qui haurien d'aprendre l'alemany. Estan bojos".

L'ARGUMENTACIÓ: EL DEBAT

A QUI INTERESSA L'EMIGRACIÓ ?

GRUP 3 : Punt de vista dels governs que reben immigració.

TEMA. L'EMIGRACIÓ, A QUI INTERESSA?

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR ARGUMENTACIONS EN UN DEBAT

L'argumentació és la capacitat de contrastar diverses interpretacions de la realitat a través d'arguments que justifiquen diferents tesis o punts de vista. L'argumentació admet dubtar del coneixement per tal de convèncer o ser convençut.

El coneixement és posat a prova a través del debat i la contrastació d'arguments, de manera que és possible enriquir-lo, modificar-lo i, finalment, reformular-lo.

1. **En primer lloc heu de preparar, discutir i consensuar la tesi que heu de defensar, així com la seva justificació.**

Un secretari o portaveu de cada grup recollirà els acords per escrit:

a) Per començar resumiu breument les diverses tesis que es donen sobre el tema objecte de debat:
TEMA 1

-LES MIGRACIONS DELS NOSTRES AVIS SÓN IGUALS QUE LES ACTUALS

-LES MIGRACIONS DELS NOSTRES AVIS SÓN MOLT DIFERENTS QUE LES ACTUALS.

TEMA 2
A QUI INTERESSA L'EMIGRACIÓ?

a) punt de vista dels immigrants
b) punt de vista de les persones del país que els acull.
c) Punt de vista del govern del país que els acull
d) Punt de vista del govern del país de procedència
e) Empresaris.

b) Sintetitzeu la tesi que heu de defensar exposant breument i amb claredat el vostre punt de vista.

c) A continuació exposeu els arguments que justifiquen la vostra tesi en front dels altre: els arguments han de ser pertinents, és a dir, han d'estar fonamentats. Cal fer esment del màxim d'arguments possibles i heu de prescindir de les vostres opinions personals ja que es tracta d'un exercici d'empatia. Cal que els arguments siguin forts per qüestionar les tesis contràries.

És recomanable fer un esquema en esborrany per ordenar i seleccionar els arguments més forts i rellevants i eliminar els no pertinents, ja que es tracta de convèncer i resistir les objeccions dels altres

d) Finalment proposeu a mode de conclusió accions o decisions que es poden plantejar per a poder portar a terme la vostra tesi i així tenir més força de

convenciment. Han de ser propostes coherents amb les característiques de l'opció que representeu.

2. **En segon lloc realitzeu un debat en el que es confrontin les diferents tesis**

El debat consisteix en analitzar el problema des de diferents punts de vista amb la intenció d'establir un intercanvi d'opinions complet i enriquidor. D'aquesta manera s'aprèn a solucionar problemes de forma col·lectiva a través del diàleg i tenint en compte l'opinió dels altres. Perquè el resultat sigui satisfactori cal fer-ho de manera ordenada i procurant que tothom hi participi de manera activa.

Els representants de cada postura :

a) han d'exposar de manera ordenada la seva tesi i els arguments que la sostenen.
b) han de seguir amb atenció les intervencions que es facin per poder abonar o refusar els arguments que s'exposin.
c) Convé no repetir arguments que altres hagin plantejat, així com contestes directes a un altre delegat, que generen discusions parcials, però que no ajuden al debat conjunt
d) Altres aspectes que cal tenir en compte són:
    - Ajustar-se al tema
    - Expressar-se de forma clara i concisa
    - Respectar els torns de paraula donats pel moderador
    - Respectar les opinions dels altres
    - Participar de manera activa
    - Manifestar una actitud crítica i no dogmàtica

3. Finalment cada grup reformularà la seva pròpia tesi independentment del que hagi defensat.

En aquesta fase final de reformulació del coneixement, hem de superar els punts de vista parcials i ser capaços d'incorporar altres argumentacions que hagin sorgit en el debat i que han enriquit i, potser, modificat la tesi inicial.

a) Formuleu breument i de manera clara la tesi que defenseu
b) Justifiqueu-la a partir de raons o arguments ben fonamentats en documents o textos que hàgiu llegit.
c) Els arguments han de ser forts per resistir la crítica i convèncer als destinataris
d) Resumiu en què hi ha acord i quines són les diferències essencials amb els altres grups.
e) Incorporeu propostes d'actuació que facin possible la vostra tesi

Reviseu el vostre text i recordeu que:

- Heu d'utilitzar el llenguatge d'acord amb la intencionalitat del text argumentatiu que tracta de convèncer els altres.
- El text ha d'estar estructurat:
    a) Tesi a argumentar
    b) Exposició de les raons de l'argumentació
    c) Conclusió

PAUTA PER A L'ARGUMENTACIÓ. A qui interessa l'emigració?

Punt de vista dels governs dels països que reben immigració

La nostra idea és:

Les raons són:

1.

2.

3.

L'evidència que donaria per convèncer als altres és que

Aquesta idea l'he tret de:

Arguments en contra de la nostra idea podrien ser:

1.

2.

3.

DOCUMENT 1

EL PAÍS, lunes 29 de abril de 2002

TRES PATERAS CON 102 INMIGRANTES. Más de un centenar de inmigrantes fueron detenidos ayer intentando entrar en España. En una patera, interceptada frente a Tarifa, iban 58 magrebíes. En otra, localizada en Fuerteventura (en la foto), viajaban 16, y la última, con 28 personas, fue capturada por la policía marroquí cerca de Alhucemas. También fue rescatada una joven que trató de cruzar el Estrecho en una moto acuática.

El Gobierno elimina las restricciones para trabajar a 216.000 extranjeros regularizados

Los inmigrantes podrán emplearse en cualquier sector o provincia para equilibrar el mercado

MANUEL ALTOZANO. Madrid

Los 216.352 inmigrantes que obtuvieron sus permisos de trabajo y residencia gracias al último proceso extraordinario de regularización por arraigo podrán trabajar donde quieran y en lo que quieran. Los permisos concedidos hasta el martes pasado sólo permitían desempeñar un empleo en la provincia en la que residía el solicitante y para el sector de actividad al que perteneciera la oferta de trabajo que se hubiera presentado. El Ministerio de Trabajo justifica esta flexibilización de las condiciones por "el excedente de mano de obra que se ha dado en determinadas provincias y sectores de actividad".

La resolución del Ministerio de Trabajo, fechada el pasado 23 de abril, concede "validez de permiso de trabajo para todo el territorio nacional y todos los sectores de actividad" a todas las autorizaciones para trabajar concedidas en virtud del último proceso extraordinario de regularización por arraigo.

La circular explica que el proceso extraordinario "ha supuesto la autorización para trabajar de un elevado número de trabajadores extranjeros" y añade que esto ha provocado "un excedente de mano de obra en determinadas provincias y sectores de actividad, que hace más difícil en ciertos casos la incorporación real al mercado de trabajo".

Las reglas del *proceso del arraigo* —que Interior ha dado por concluido cuando aún faltan 25.000 expedientes por resolver— establecían la posibilidad de autorizar a trabajar "sin contemplar la situación nacional de empleo" a todos aquellos extranjeros que acreditaran su arraigo en España mediante una oferta de trabajo. Esa autorización para trabajar sólo era válida para la provincia de residencia del solicitante y debía limitarse "a una actividad concreta" que era la recogida en la oferta de trabajo.

El enorme retraso con que se han tramitado las solicitudes —la fecha límite de presentación era el 31 de julio pasado y aún queda por resolver un 7% de los expedientes— ha supuesto en la práctica la pérdida de las ofertas de empleo que los extranjeros presentaron. La reducción de la autorización para trabajar a una provincia y un sector de actividad concreto dificultaba considerablemente la búsqueda de empleo y en muchos casos condenaba a los inmigrantes a seguir en las mismas condiciones laborales que tenían antes de obtener los *papeles*. Las distintas asociaciones de inmigrantes aseguran que muchos se han visto obligados a seguir trabajando de forma irregular para poder salir adelante.

Para que el titular de un permiso de trabajo pueda renovarlo cuando expire, la Administración le exige como prueba de su actividad laboral que haya cotizado a la seguridad social durante al menos seis meses. Hasta el pasado martes, el inmigrante que quisiera inscribirse en ese organismo debía estar empleado obligatoriamente en la provincia y actividad que estipulara su permiso.

Las asociaciones de apoyo a los inmigrantes han acogido la resolución con esperanza, pero a la vez con cierto escepticismo. "Ahora es necesario que la delegación del Gobierno para la Extranjería comience a informar a todo el mundo de las nuevas normas", asegura un portavoz de Sos Racismo, que considera la decisión "un avance importante".

"El problema es que en todas las tarjetas de residencia emitidas hasta ahora se recoge la provincia y el sector en que se puede trabajar, y los empresarios no van a tener acceso a la resolución de Trabajo", agrega. Para dicha asociación, es injusto que estas instrucciones sólo sean válidas para los permisos concedidos gracias al último proceso de regularización por arraigo: "Esto crea desigualdades con los que se han acogido al régimen general, que seguirán con las limitaciones de actividad y provincia", concluye.

También en la asociación ecuatoriana Rumiñahui, que ha informado de la resolución a todos sus asociados, se resalta lo positivo de la medida, al tiempo que se critica al Ejecutivo porque "actúa siempre de forma improvisada en materia de extranjería, negándose a escuchar ningún tipo de sugerencia". Según el portavoz de esta ONG, la decisión del Ministerio de Trabajo se debe "a la proximidad de la temporada de verano" y "a la necesidad de mano de obra en sectores como el de la hostelería".

El último proceso extraordinario de regularización por arraigo permitía acceder a la residencia legal a todos aquellos extranjeros que vivieran en España antes del 23 de enero de 2001 y presentaran una oferta de trabajo o tuvieran familiares residentes o de nacionalidad española. Hasta el 31 de julio de 2001 se presentaron 350.158 solicitudes, 216.352 de las cuales han sido estimadas.

Cuando el permiso no basta

"Me quedan cinco meses y medio para encontrar un trabajo normal". J. A. B. es un ecuatoriano que cumplía las condiciones del último proceso de regularización por arraigo: residía en España antes del 23 de enero de 2001 y tenía una oferta de empleo como electricista.

Por ello obtuvo un permiso de trabajo y residencia en el que se especificaba su validez exclusiva "para la actividad de instalaciones eléctricas", que sólo podría desempeñar "en la Comunidad Autónoma de Madrid".

Esas limitaciones, junto con un retraso de seis meses en la notificación del permiso, le han conducido a una situación desesperada. Al no encontrar empleo como electricista, J. A. B. tuvo que volver a trabajar como irregular en la agricultura. Su permiso caduca en septiembre, y todavía no ha cotizado un céntimo a la seguridad social, requisito indispensable para poder renovar el permiso.

El inmigrante ecuatoriano dice estar "angustiado". El trabajo en el campo no le deja tiempo para buscar otro empleo y teme perder un permiso que hasta ahora no le ha servido para nada: "Me lo concedieron por un año pero sólo lo voy a poder disfrutar seis meses".

Documento en castellano aquí ▸

document "SENSE PAPERS, SENSE DRETS"

La nova llei d'estrangeria consolida una societat dual, composada per grups de persones amb diferents nivells de drets. A la base s'hi troben els estrangers irregulars, privats per la llei dels drets més fonamentals i exposats a l'expulsió del país només pel fet de no tenir papers. Aquesta societat dual, a més de posar en perill la cohesió social en els propers anys, contribueix a incrementar el racisme social, ja que és molt difícil que la societat percebi com a iguals persones que gaudeixen de drets inferiors. La llei aprovada consolida en conseqüència el marc que produeix fets com els esdevinguts fa uns mesos a El Ejido.

Amb l'única millora en alguns drets socials (sanitat i assistència jurídica, bàsicament), la llei retrocedeix al model de la llei del 1985, qüestionada per gairebé totes les forces polítiques i substituïda fa un any per un text legal que ara s'ha modificat sense haver ni tan sols iniciat la seva posada en pràctica. Si l'existència d'una població irregular sense drets crea fractura social i racisme, ¿per què es crea aquesta població mitjançant una llei? Les raons són, en gran part, econòmiques. Els estrangers irregulars són una peça fonamental en sectors de producció que basen els seus beneficis en la utilització de mà d'obra barata, dòcil i indefensa. Sense dret de sindicació ni de vaga, sota el risc de ser expulsats si denuncien la seva explotació laboral, els irregulars són el nou "Lumpenproletariat", el nou colonialisme sense necessitat de desplaçar-se a les colònies. En una societat que ja és multicultural, i cada vegada ho serà més, en un món globalitzat en què només algunes persones no gaudeixen de llibertat de moviment, lleis com aquesta no només són injustes, sinó que denoten una tremenda miopia política. Les conseqüències, moltes d'elles irreversibles, les viurem els propers anys si no som capaços de capgirar l'orientació de la nostra política d'estrangeria.

Núria Vives

L'ONU declara la guerra als traficants de persones

Cent vint estats firmaran al desembre el primer acord mundial per tipificar com a delicte el comerç humà

ROSSEND DOMÈNECH
Corresponsal. **Roma**

La lluita contra el tràfic internacional d'éssers humans, que afecta uns 200 milions de persones, serà l'objectiu prioritari de l'ONU en els pròxims 10 anys. Per aconseguir-ho, al mes desembre es firmarà a la ciutat de Palerm (Itàlia) el primer acord mundial entre 120 estats que han decidit considerar que aquest tràfic és un delicte.

L'anunci referent a la guerra contra el primer negoci criminal del món i la **"violació més gran dels drets humans que hi ha sobre el planeta"** es va fer ahir a Roma, durant una conferència internacional sobre tràfic d'éssers humans. A la conferència hi assisteixen la majoria dels ministres de l'Interior i de Justícia dels països de l'Est, que per a la Unió Europea constitueixen **"la principal font de primera matèria humana"**.

Els experts de l'ONU van admetre que la comunitat internacional **"encara no té un mapa detallat"** d'aquests tràfics clandestins. **"Del que passa més enllà de Turquia només en tenim indicis"**, va dir Pino Arlacchi, director de l'Oficina de l'ONU sobre Droga i Prevenció del Crim, amb seu a Viena. **"Si no tallem el tràfic de persones, demà haurem de fer front a un tràfic sobre parts de persones, destinades a fer trasplantaments d'òrgans"**, va manifestar Pino Arlacchi.

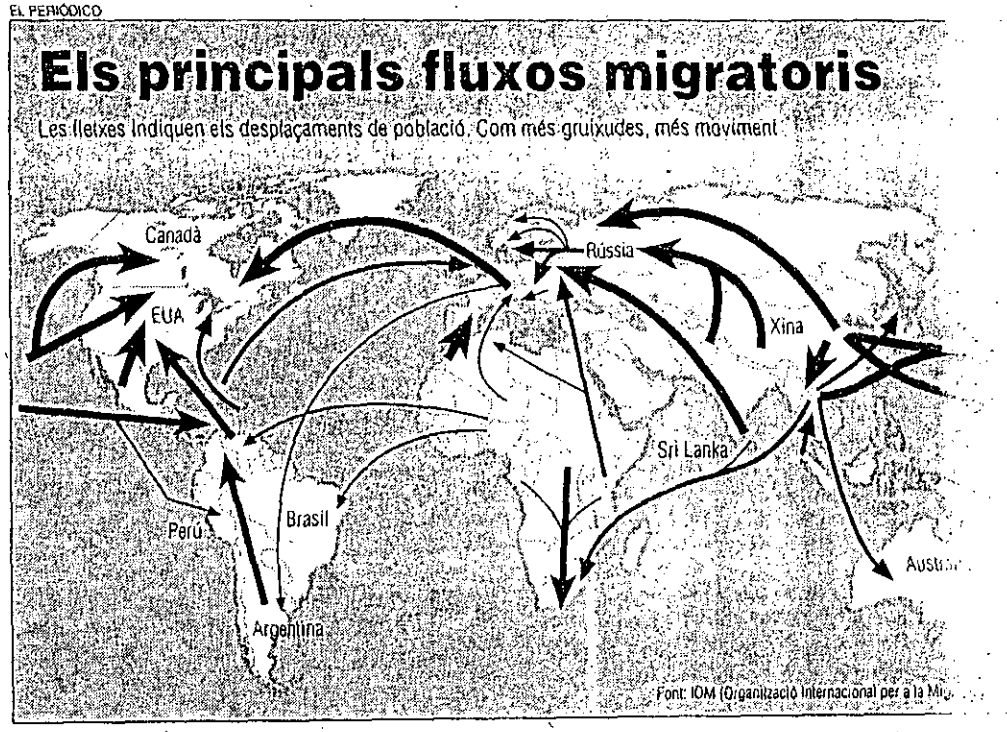
Les rutes

Irena Omelaniuk, directora de l'Organització Internacional per a Migracions de l'ONU, amb seu a Ginebra, va il·lustrar les rutes conegudes del tràfic i va assenyalar que aquestes vies afecten tots els països. Hi ha migracions des del sud de l'Àsia cap al Japó, altres d'internes, a l'Àfrica, també n'hi ha des de l'Àfrica cap a Europa i al Pròxim Orient, i d'altres, des de Llatinoamèrica fins a Amèrica del nord.

Però va admetre que es requereix **"més informació per entendre aquests processos"**, que depenen de la necessitat de mà d'obra dels països rics, però també dels llocs en què el crim organitzat té infraestructures i on hi ha fronteres fàcils i permeables. Elisa Pozza, presidenta de la conferència, va denunciar que **"darrere d'una persona que no és lliure, no només hi ha un criminal, sinó també algú que ha tancat els ulls"**.

Fausto Pocar, del Tribunal Penal Internacional per a l'antiga Iugoslàvia, va il·lustrar que el tràfic d'éssers humans, definit com **"una nova esclavitud"**, es pot incloure en la categoria jurídica de crim contra la humanitat i que, per tant, s'ha d'incloure en la llista de delictes perseguibles pel futur Tribunal Penal Internacional, un òrgan que va ser aprovat el 1998. **"S'ha d'empobrir les organitzacions criminals"**, va afegir Pier Luigi Vigna, fiscal antimàfia. ■

EL PERIÓDICO

DOCUMENT 3

El crecimiento demográfico de cinco países de la UE descansa ya en la inmigración extranjera

LA POBLACIÓN EUROPEA

Cifras por cada 1.000 habitantes

	NACIMIENTOS	FALLECIMIENTOS	CRECIMIENTO NATURAL*	SALDO MIGRATORIO	CRECIMIENTO TOTAL
UNIÓN EUROPEA	10,6	9,9	0,7	1,9	*2,6*
BÉLGICA	11,1	10,1	1,0	1,0	*2,0*
DINAMARCA	12,5	11,1	1,5	1,9	*3,3*
ALEMANIA	9,3	10,3	-0,9	2,3	*1,4*
GRECIA	9,9	9,5	0,4	1,4	1,8
ESPAÑA	9,1	9,1	0,0	0,9	0,9
FRANCIA	12,6	9,1	3,5	0,8	*4,3*
IRLANDA	14,3	8,4	5,9	5,0	*10,9*
ITALIA	9,1	9,9	-0,8	2,3	*1,5*
LUXEMBURGO	13,0	8,9	4,1	9,3	*13,4*
HOLANDA	12,6	8,9	3,7	2,7	*6,4*
AUSTRIA	9,5	9,4	0,1	1,1	*1,2*
PORTUGAL	11,3	10,9	0,5	1,5	*2,0*
FINLANDIA	11,2	9,3	1,8	0,6	*2,4*
SUECIA	9,9	10,6	-0,7	1,4	*0,6*
REINO UNIDO	11,9	10,8	1,1	2,9	*4,0*

*Diferencia entre nacimientos y muertes

Fuente: Eurostat

ESPAÑA

España sigue a la cola en natalidad y presenta un crecimiento cero

IMPORTAR O MORIR

Alemania, Italia y Suecia necesitan ya de la inmigración para crecer

CRECER

Dos terceras partes del nuevo crecimiento europeo son extranjeras

DOCUMENT 4

L'ARGUMENTACIÓ: EL DEBAT

A QUI INTERESSA L'EMIGRACIÓ ?

GRUP 4 : Punt de vista dels governs dels països subdesenvolupats dels quals emigra molta gent.

TEMA. L'EMIGRACIÓ, A QUI INTERESSA?

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR ARGUMENTACIONS EN UN DEBAT

L'argumentació és la capacitat de contrastar diverses interpretacions de la realitat a través d'arguments que justifiquen diferents tesis o punts de vista. L'argumentació admet dubtar del coneixement per tal de convèncer o ser convençut.

El coneixement és posat a prova a través del debat i la contrastació d'arguments, de manera que és possible enriquir-lo, modificar-lo i, finalment, reformular-lo.

1. **En primer lloc heu de preparar, discutir i consensuar la tesi que heu de defensar, així com la seva justificació.**

Un secretari o portaveu de cada grup recollirà els acords per escrit:

a) Per començar resumiu breument les diverses tesis que es donen sobre el tema objecte de debat:
TEMA 1

-LES MIGRACIONS DELS NOSTRES AVIS SÓN IGUALS QUE LES ACTUALS

-LES MIGRACIONS DELS NOSTRES AVIS SÓN MOLT DIFERENTS QUE LES ACTUALS.

TEMA 2

A QUI INTERESSA L'EMIGRACIÓ?

a) punt de vista dels immigrants
b) punt de vista de les persones del país que els acull.
c) Punt de vista del govern del país que els acull
d) Punt de vista del govern del país de procedència
e) Empresaris.

b) Sintetitzeu la tesi que heu de defensar exposant breument i amb claredat el vostre punt de vista.

c) A continuació exposeu els arguments que justifiquen la vostra tesi en front dels altre: els arguments han de ser pertinents, és a dir, han d'estar fonamentats. Cal fer esment del màxim d'arguments possibles i heu de prescindir de les vostres opinions personals ja que es tracta d'un exercici d'empatia. Cal que els *arguments siguin forts per qüestionar les tesis contràries.*

És recomanable fer un esquema en esborrany per ordenar i seleccionar els arguments més forts i rellevants i eliminar els no pertinents, ja que es tracta de convèncer i resistir les objeccions dels altres

d) Finalment proposeu a mode de conclusió accions o decisions que es poden plantejar per a poder portar a terme la vostra tesi i així tenir més força de

convenciment. Han de ser propostes coherents amb les característiques de l'opció que representeu.

2. **En segon lloc realitzeu un debat en el que es confrontin les diferents tesis**

El debat consisteix en analitzar el problema des de diferents punts de vista amb la intenció d'establir un intercanvi d'opinions complet i enriquidor. D'aquesta manera s'aprèn a solucionar problemes de forma col·lectiva a través del diàleg i tenint en compte l'opinió dels altres. Perquè el resultat sigui satisfactori cal fer-ho de manera ordenada i procurant que tothom hi participi de manera activa.

Els representants de cada postura :

a) han d'exposar de manera ordenada la seva tesi i els arguments que la sostenen.
b) han de seguir amb atenció les intervencions que es facin per poder abonar o refusar els arguments que s'exposin.
c) Convé no repetir arguments que altres hagin plantejat, així com contestes directes a un altre delegat, que generen discusions parcials, però que no ajuden al debat conjunt
d) Altres aspectes que cal tenir en compte són:
   - Ajustar-se al tema
   - Expressar-se de forma clara i concisa
   - Respectar els torns de paraula donats pel moderador
   - Respectar les opinions dels altres
   - Participar de manera activa
   - Manifestar una actitud crítica i no dogmàtica

3. Finalment cada grup reformularà la seva pròpia tesi independentment del que hagi defensat.

En aquesta fase final de reformulació del coneixement, hem de superar els punts de vista parcials i ser capaços d'incorporar altres argumentacions que hagin sorgit en el debat i que han enriquit i, potser, modificat la tesi inicial.

a) Formuleu brèument i de manera clara la tesi que defenseu
b) Justifiqueu-la a partir de raons o arguments ben fonamentats en documents o textos que hàgiu llegit.
c) Els arguments han de ser forts per resistir la crítica i convèncer als destinataris
d) Resumiu en què hi ha acord i quines són les diferències essencials amb els altres grups.
e) Incorporeu propostes d'actuació que facin possible la vostra tesi

Reviseu el vostre text i recordeu que:

- Heu d'utilitzar el llenguatge d'acord amb la intencionalitat del text argumentatiu que tracta de convèncer els altres.
- El text ha d'estar estructurat:
  a) Tesi a argumentar
  b) Exposició de les raons de l'argumentació
  c) Conclusió

PAUTA PER A L'ARGUMENTACIÓ. A qui interessa l'emigració?

Punt de vista dels països subdesenvolupats dels quals emigren molta gent.

La nostra idea és:

Les raons són:

1.

2.

3.

L'evidència que donaria per convèncer als altres és que

Aquesta idea l'he tret de:

Arguments en contra de la nostra idea podrien ser:

1.

2.

3.

DOCUMENT 1

CIUDADANOS
Dos países árabes, Egipto y Marruecos, legislan en beneficio de sus mujeres
29

Sociedad

CIUDADANOS
Una de cada tres personas adultas es adicta al consumo 32

TRIBUNALES
Un juez aplica un delito de trato degradante en una violación 34

IETEOROLOGÍA: *Los desórdenes climáticos*

Los desastres naturales han forzado a millones de latinoamericanos a emigrar para sobrevivir

El desorden climático y los desastres naturales han obligado ı los últimos dos años a millones de personas en Sudamérica y entroamérica a desplazarse para huir de la miseria y el caos. on los primeros refugiados "ecológicos" del planeta

JOAQUIM IBARZ
Enviado especial

QUITO. – Norma Otero vive medio muerta frío y de hambre en una casucha que le ayudaron a construir en las laderas del volcán Pichincha, en los suburbios de la capital ecuatoriana. En enero de 1999, las lluvias provocadas por el fenómeno del "Niño" destruyeron su pequeña vivienda en Manta, en la costa del Pacífico. Desde entonces, pasó a engrosar el número creciente de refugiados latinoamericanos que se quedaron sin casa y sin trabajo por desastres como terremotos, huracanes, erupción de volcanes, sequías inacabables o temporales de lluvias.

Los violentos cambios climáticos que sufre el continente americano han provocado un aumento de las catástrofes naturales, lo que conlleva en forma paralela que millones de personas se vean obligadas a buscar cobijo y trabajo en otras partes. El número de refugiados se ha duplicado desde 1997, y la mayoría de los expertos considera que este contingente de desplazados continuará aumentando. El calentamiento del planeta y sus consecuencias sobre el clima climático, la erosión provocada por el hombre y la destrucción de los bosques, la agricultura de tala y quema, y la construcción de precarias chabolas en los lechos secos de ríos y torrentes provoca el alarmante aumento de catástrofes naturales.

Aunque es difícil obtener cifras exactas, los nómadas de la crisis ambiental suponen un lastre a veces insoportable para gobiernos que ya en situación normal carecen de recursos para programas sociales. Los expertos y organizaciones no gubernamentales apuntan a que estos movimientos de masas pueden alcanzar millones de personas, de los que unos dos millones se encontrarían en estos mismos momentos sin hogar.

El éxodo ambiental crece cada año en la mayoría de países americanos. Rómulo Caballeros, director del Centro de Evaluación de Desastres de América Latina y el Caribe de las Naciones Unidas, señala que se ha registrado un aumento acentuado en "la intensidad y frecuencia" de las catástrofes ambientales. "Antes teníamos un desastre por año; ahora son tres o cuatro", afirma Caballero. En los últimos diez años, el centro ha registrado once macrodesastres –catástrofes que un país no puede enfrentar por sí mismo debido a su magnitud– y cerca de cien microdesastres.

Incluso la agencia estadounidense de inteligencia, la CIA, evalúa los riesgos que entraña, para la estabilidad política de los países, estos masivos desplazamientos de población que están ejerciendo una presión a veces insostenible sobre las instituciones y las estructuras socioeconómicas de los estados. La actual inestabilidad política de Ecuador, que provocó el derrocamiento de un presidente, se atribuye en parte a la pobreza que acentuó el "Niño". El huracán "Mitch" causó a Honduras daños valorados en 5.000 millones de dólares (más de 800.000 millones de pesetas), cuando su PIB es de 7.000 millones anuales. A causa del "Mitch", un mínimo de 320.000 hondureños emigraron ilegalmente a Estados Unidos; otros muchos se instalaron en Costa Rica, México y Panamá.

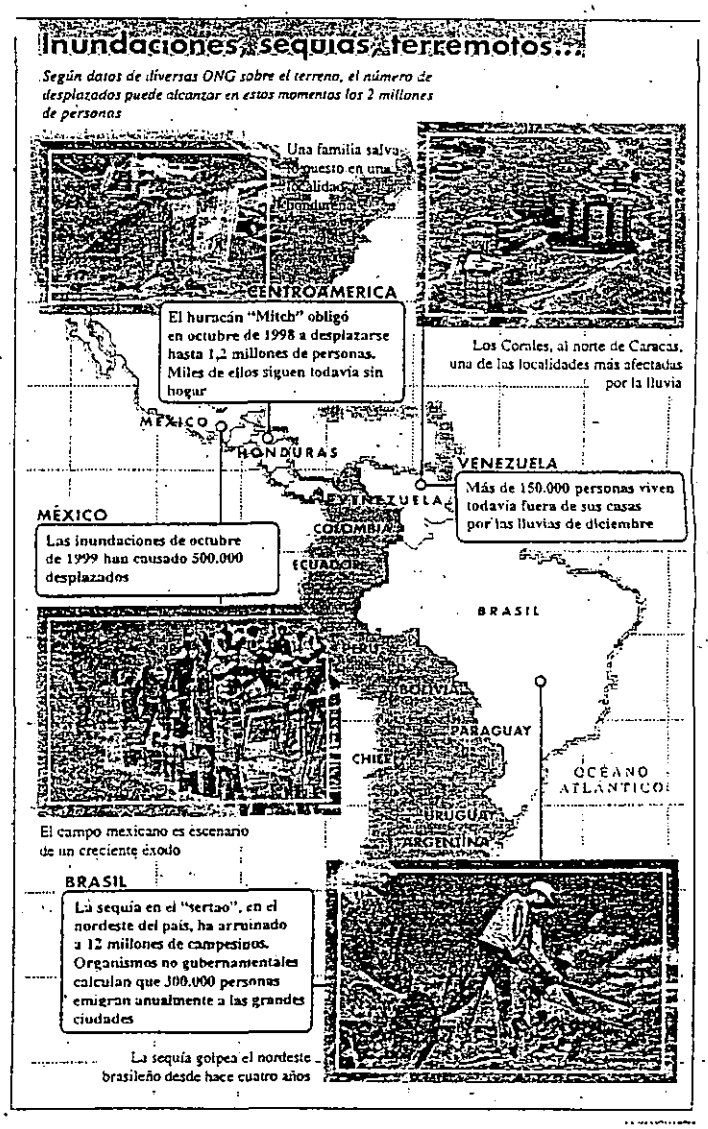
La mayoría de las veces, la ayuda exterior tan sólo sirve para socorrer en un primer momento a los damnificados y mitigar los estragos de las catástrofes. Luego, mucha gente debe emigrar para intentar rehacer su vida.

Continúa en la página siguiente

LA CLAVE

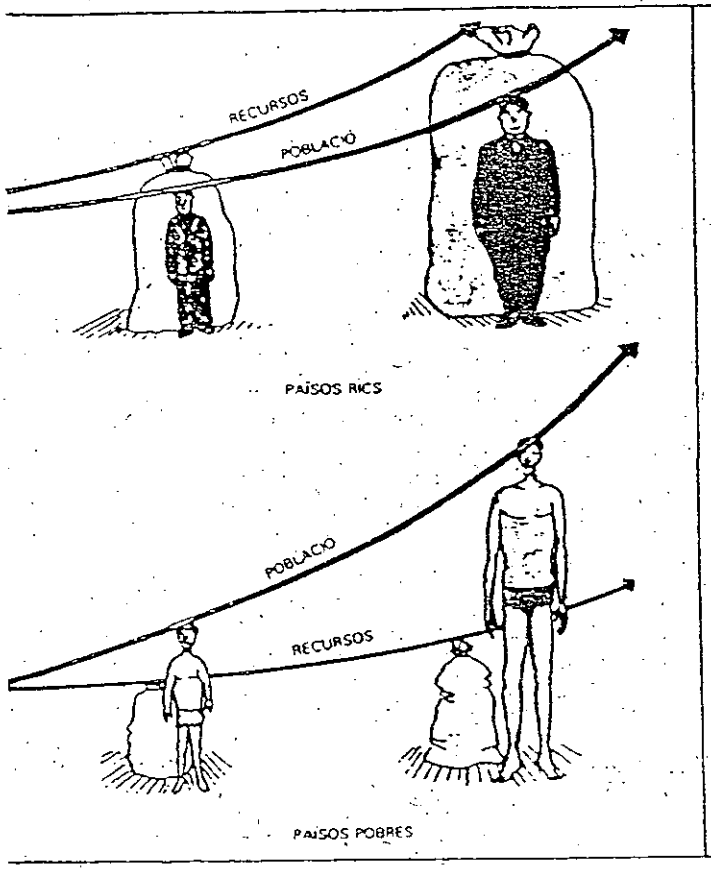
Del campo a la ciudad y a la miseria

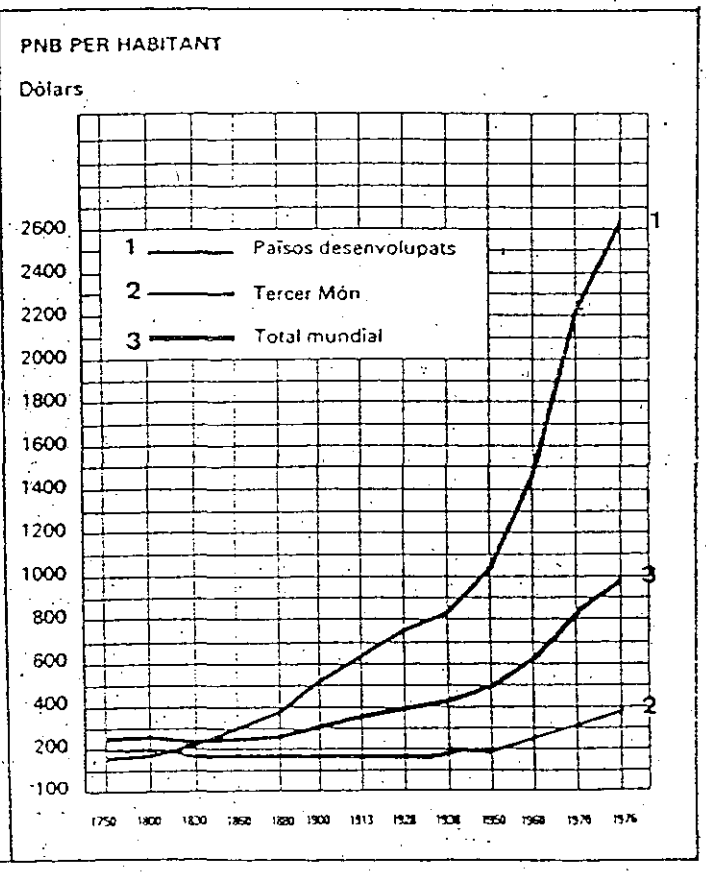
■ El incremento de los desastres naturales ha empezado a quebrar el frágil equilibrio en el que se movían muchas comunidades rurales, básicas en la economía de Centroamérica y Sudamérica. ¿A dónde va la mayor parte de desplazados? Seguramente a engrosar las listas de chabolistas que nutren las periferias de las grandes ciudades del continente, en unas condiciones de habitabilidad tan precarias que los convierte en presa fácil para nuevos desastres y en un contexto de creciente descohesión social.

DOCUMENT 2:

EL DESIGUAL REPARTIMENT DE LA RIQUESA AL MÓN

DOCUMENT 3

PERQUÈ LES PERSONES MARXEN DEL PAÏSOS DEL TERCER MÓN ?

Les diferents regions que avui constitueixen el Tercer Món tenen un llarg historial al darrera que podem qualificar amb un sol mot: colonialisme.
Els descobriments del segle XV i començaments del s. XVI, fruit d'un predomini europeu de la navegació, i les ràpides conquestes i devastacions d'aquestes terres descobertes, conseqüència del predomini europeu en les armes de foc, inicià un fenomen que sota el nom de colonització significà la destrucció d'antigues i avançades civilitzacions, la mortalitat de les poblacions autòctones i l'arrassament incontrol·lat de les riqueses.

L'arribada de la revolució industrial canvià la relació dels països rics amb les colònies. Els països europeus van obligar a les colònies a especialitzar-se en alguns productes: l'Amèrica llatina començà a subministrar productes tropicals (sucre, cafè,...) l'Àfrica negra subministrarà esclaus, la mà d'obra barata que calia per a aquests tipus de produccions; la dominació de l'Índia per l'Imperi britànic va permetre l'abastiment de cotó per al tèxtil anglès.
L'excusa de la pirateria va servir per conquerir el Magreb i només la Xina i el Japó van quedar al marge del joc colonial.

Més tard, el colonialisme del segle XIX i el sistema d'intercanvis que hi van haver expliquen el perquè hi ha països pobres. Els països industrialitzats compraven al preu que ells marcaven els productes colonials de plantació que no deixava que es cultivessin productes de primera necessitat o s'hi instal·lessin indústries. Aquesta situació s'ha mantingut fins a l'actualitat.

Hagamos un solo mundo. IEPALA. Madrid 1986

Títol de la unitat	**L'Edat Mitjana: una etapa de la història de la humanitat**
Nivell	**2n d'ESO**
Nom del centre	**IES Josep Pla (Barcelona)**
Nom del professor	**Victòria Barceló**

Ciències Socials

Dossier de l'Edat Mitjana

Gaia Montenegro
2n curs-A d'E.S.O
Curs 2002-2003

1. Etapes de l'edat mitjana: Alta Edat mitjana
Baixa Edat mitjana

2. Demografia:
Evolució de la població

3. Societat: grups socials
organització social
distribució de la població en l'espai

4. Economia:
Sector primari
Sector secundari
Sector terciari

5. Formes de vida
Alimentació
Habitatge
Vestits
Temps lliures
Higiene

6. Cultura:
Art: arquitectura
escultura
música
pintura
poesia
altres

7. Política:
Governs
Lleis
Relacions entre els països

8. Conclusions
Canvis que s'han produït al llarg de l'Edat Mitjana

Index

Títol: Etapes de l'edat mitjana (canvis)

1. Cultura
   - Arquitectura
   - Art
   - Religió
   - Ensenyament
   - Llengua

2. Societat
   - Grups socials (relacions que mantenen entre ells)
   - Política (idees, drets i governs)

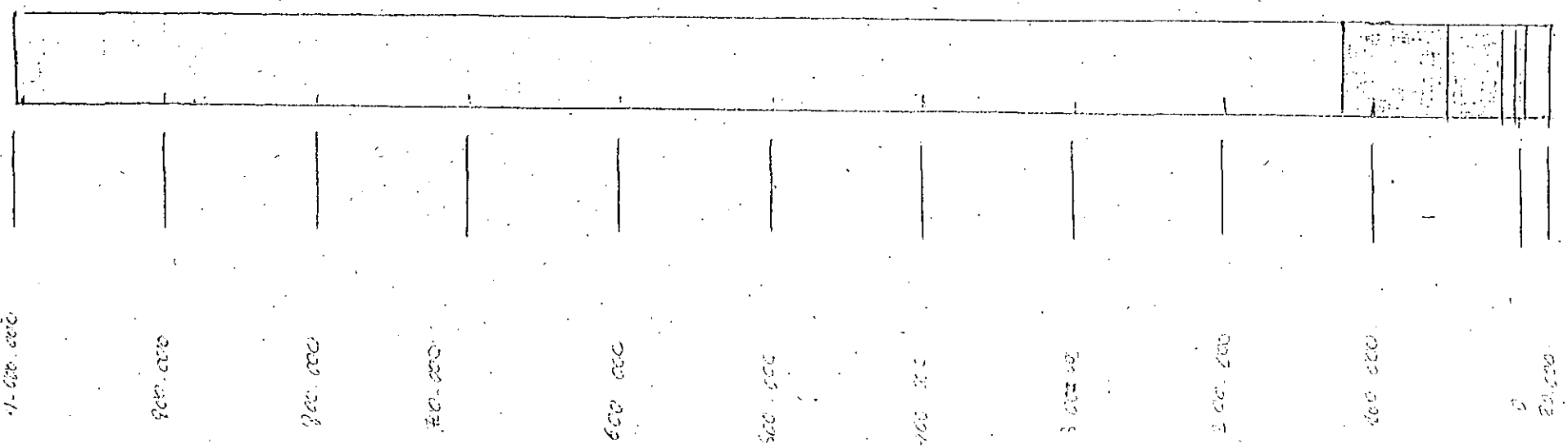
3. Relacions
   - Guerres
   - Família
   - Relacions entre pobles

4. Estil de vida
   - Vestits
   - Alimentació
   - Habitatge
   - Temps lliure (espectacles)
   - Armes, eines
   - Higiene

5. Economia
   - Oficis
   - Mercats (botigues)

Ciències Socials

Eix cronològic de la periodització de la Història a Europa

Paleolític inferior : 1.400.000 - 120.000 a.C.

Paleolític mitjà : 120.000 - 45000 a.C.

Paleolític superior : 45.000 - 8000 a.C.

Mesolític : 8000 - 3000 a.C. (comença l'època anomenada del 8000 a.C.)

Neolític : 3000 - 1700 a.C.

Història : 1700 - 2002

Què observem en aquest eix?

- El Paleolític inferior dura moltíssims més milers d'anys que els altres dos.
- Cada vegada les etapes duren menys.
- Perquè cada vegada hi ha més canvis acumulats i es poden descriure més coses.
- L'última meitat té una mitjana de vegades engrandeix.

Gala Montenegro

19/11/2003 2nA

Fluit antiqua : Arena c. 1/96 d.C

Fluit antiqua : 4.76 - 1/95 a.C.

Fluit recentissima : 1/95 a.C. - 1/20 d.C.

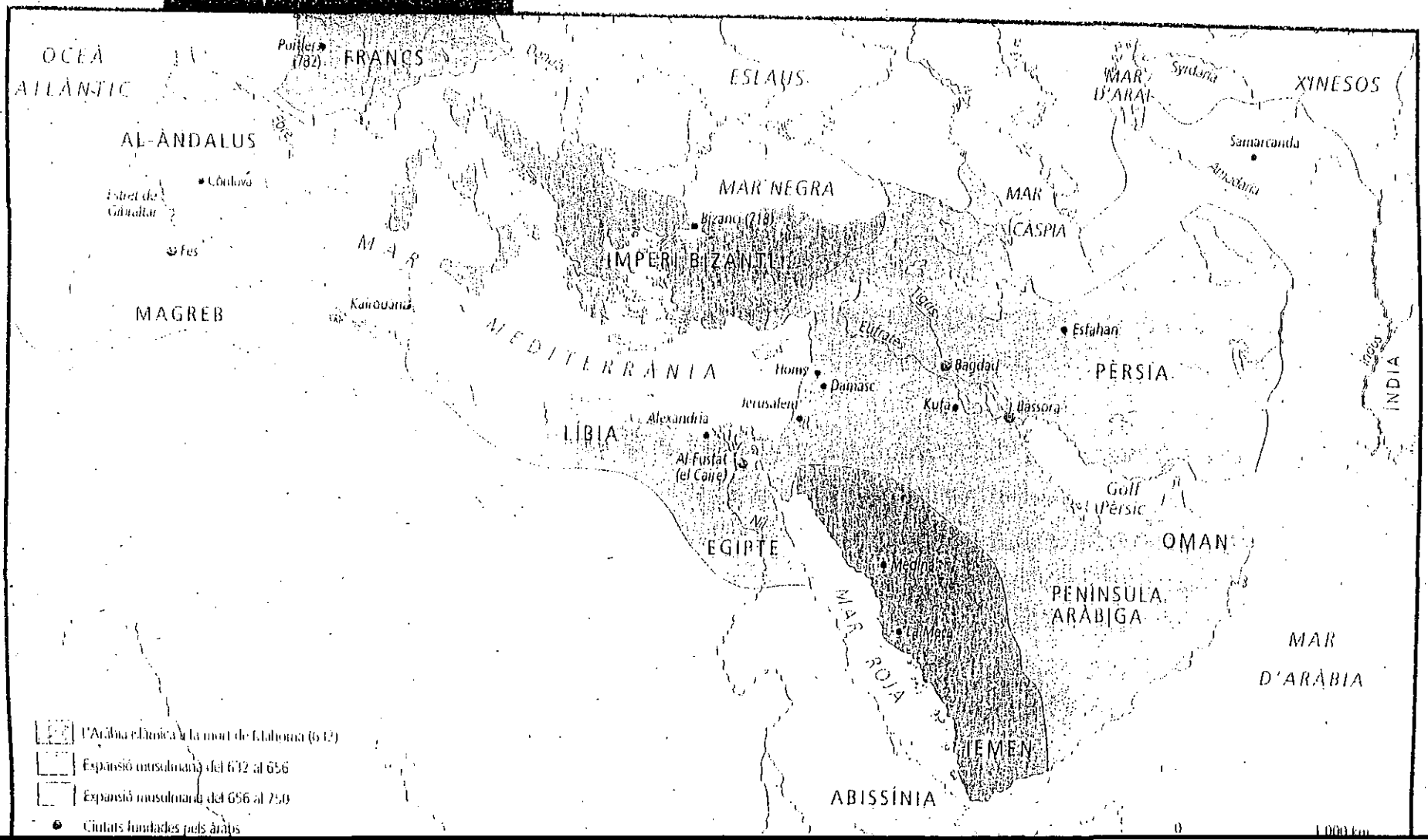
Fluit recentissima : 1/20 - 300 d.C.

Una quadrat = 200 anys

EDAT MITJANA

SEGLES VII i VIII

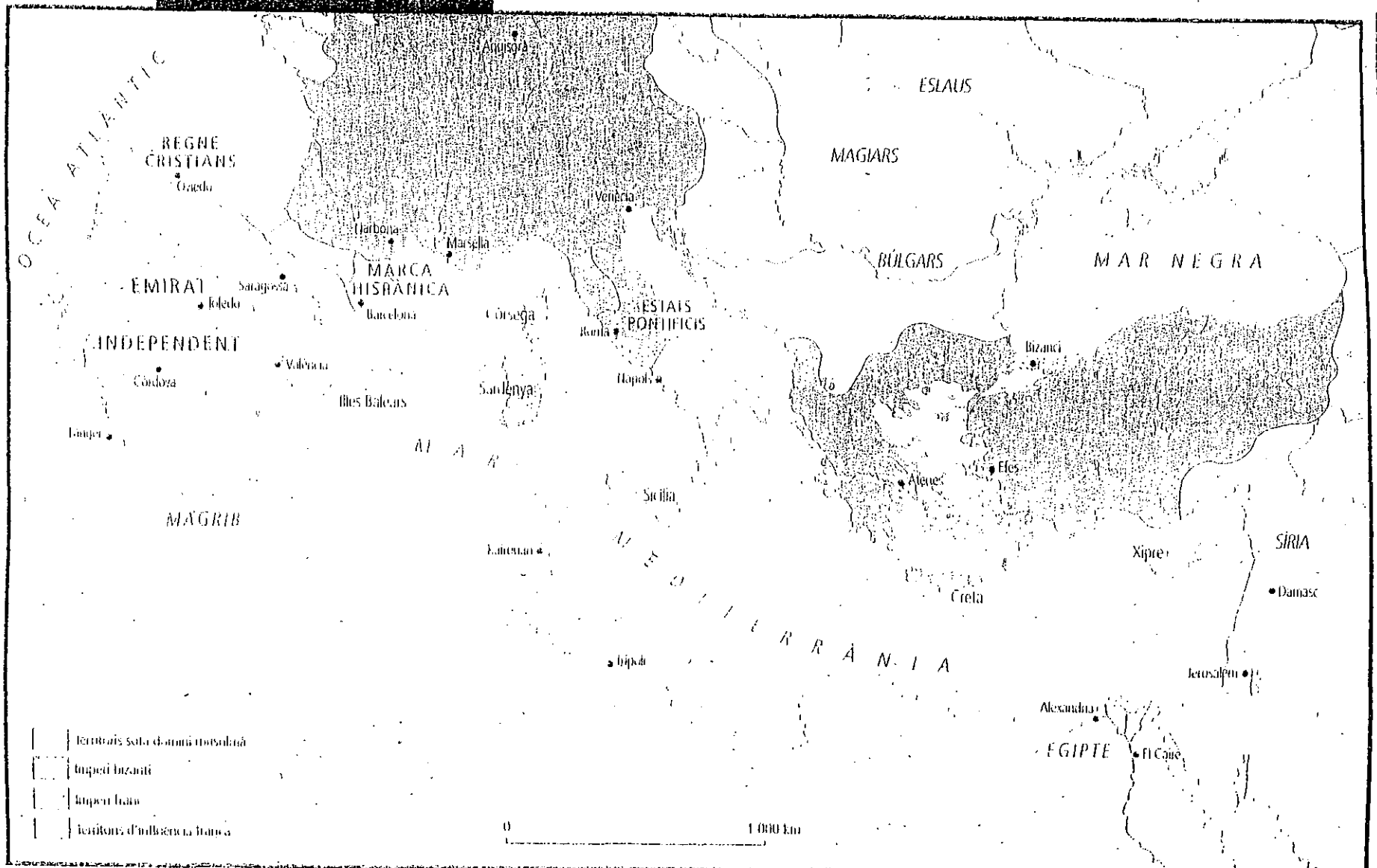
Font 7
L'expansió de l'Islam.

EDAT MITJANA

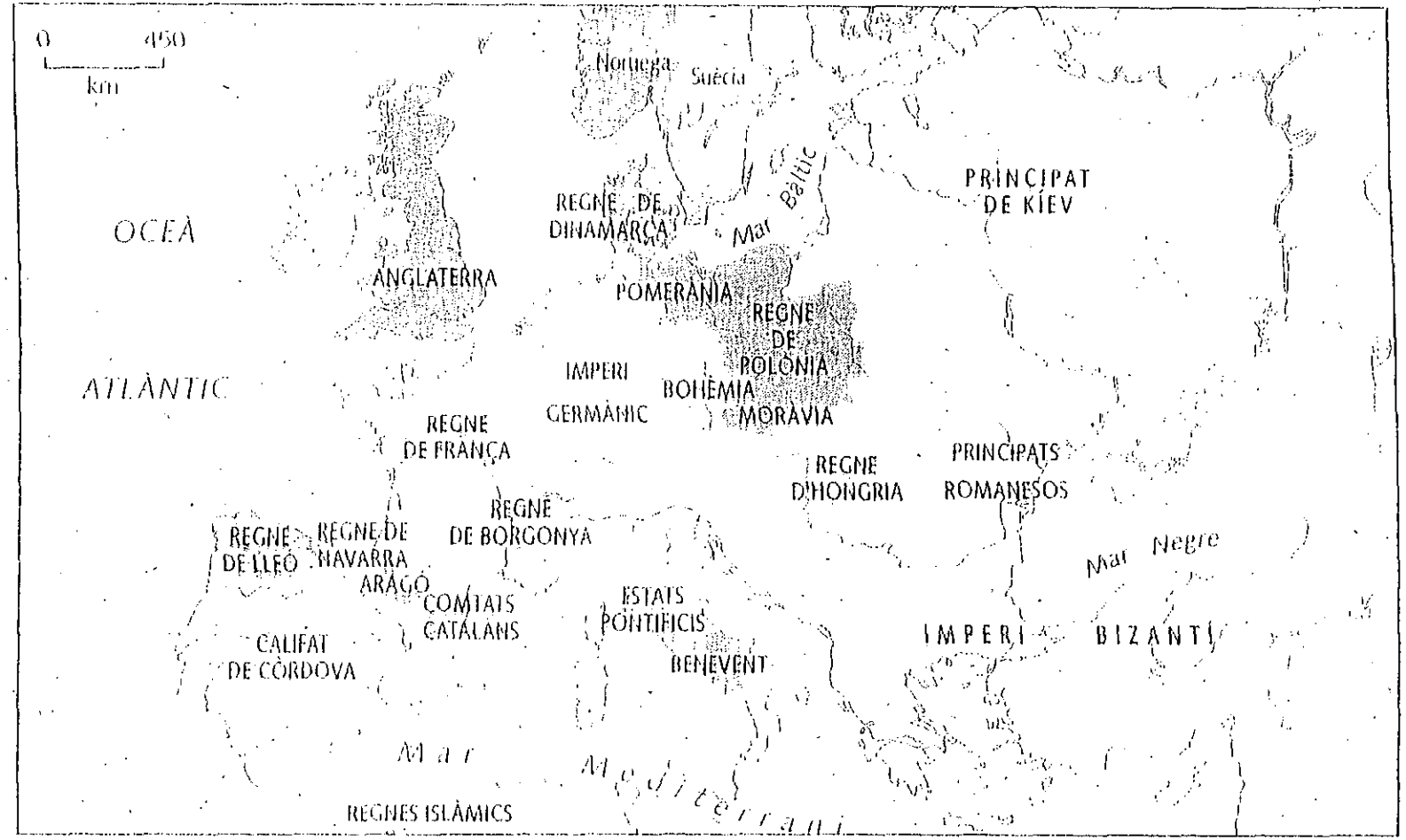
SEGLE IX

Font 1
La Mediterrània al segle IX

(3)

EDAT MITJANA
SEGLES X-XI

Europa, cap a l'any mil.

Ciències Social

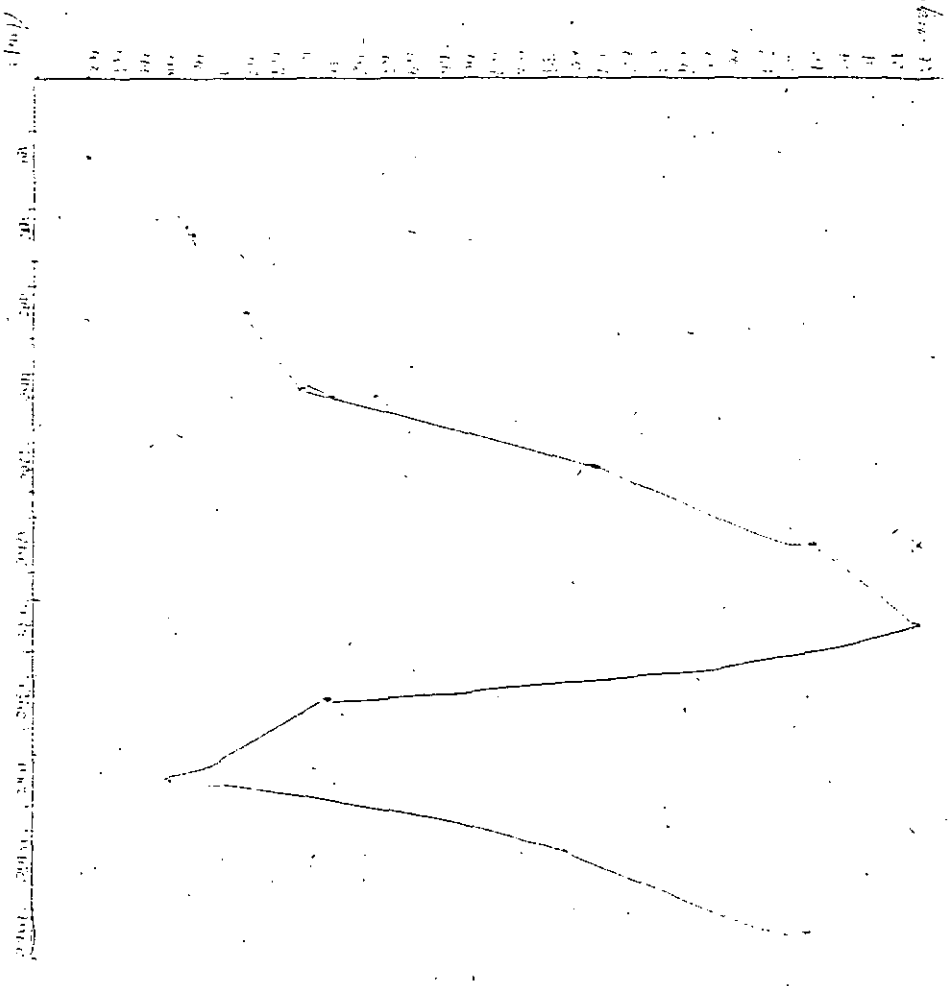
Gala Montenegro

2. Demografia

Al principi de l'edat mitjana, les infeccions i l'augment de les invasions, van fer disminuir els naixements i van augmentar les morts. A l'any naixien 40 persones de cada mil, i també morien 40 de cada mil, per tant com hi havia igual o més morts que naixements no podia augmentar la població. La majoria de persones que superaven la primera etapa de vida, vivien tan sols fins als 40 o 50 anys, es a dir que l'esperança de vida durant aquesta época va ser de 40-50 anys.
Les causes de tan alta mortalitat eren: les epidèmies de malalties infeccioses (pesta, malària, tuberculosi, ...), els periodes de fam i les guerres o altres violències. Tot i això les dones eren les més afectades per la mortalitat, morien a causa dels parts o de la duresa dels treballs del camp. Per tant si morien més dones hi havia menys naixements, per aixo hi havia més homes, que sovint es quedaven soltérs, i es feien monjos.

Cap a l'any 1000 aquesta situació va començar a canviar, es va produir un augment progressiu de la població tan a les ciutats com al camp, les causes van ser que es van acabar les invasions, que es van estendre els conreus, van tallar boscos, i això va fer que augmentes la producció agraria, i així de pas van acabar amb la fam. Però també es va deure a que es van introduir millores tècniques per exemple l'arada, va augmentar la productivitat i la salut no se'n ressentia tant.

Durant el segle XIV la població va tornar a disminuir per culpa d'un seguit d'epidèmies que es van donar a Europa, la més coneguda va ser la pesta negra (de 1347)tot que va haver d'altres, a això si hi va afegir la fam i les caresties dels aliments. A Catalunya les epidemies van començar l'any 1333 que van coincidir amb les plagues naturals de llagostes i els terratrèmols.
En pocs mesos Europa va perdre 1/3 part de la població. Les epidèmies van afectar tant a les ciutats com al camp, tot i que a les ciutats va afectar més fortament a causa de la falta d'higiene. Per aquesta raó es parla de la crisi de l'Edat Mitjana (s. XIV-XV)

3. Societat

Grups socials

Hi havia 3 grups socials : la noblesa, que representava un 5% de la població, els clergues també un 5% i la pagesia que era el grup més nombrós amb un 90%.

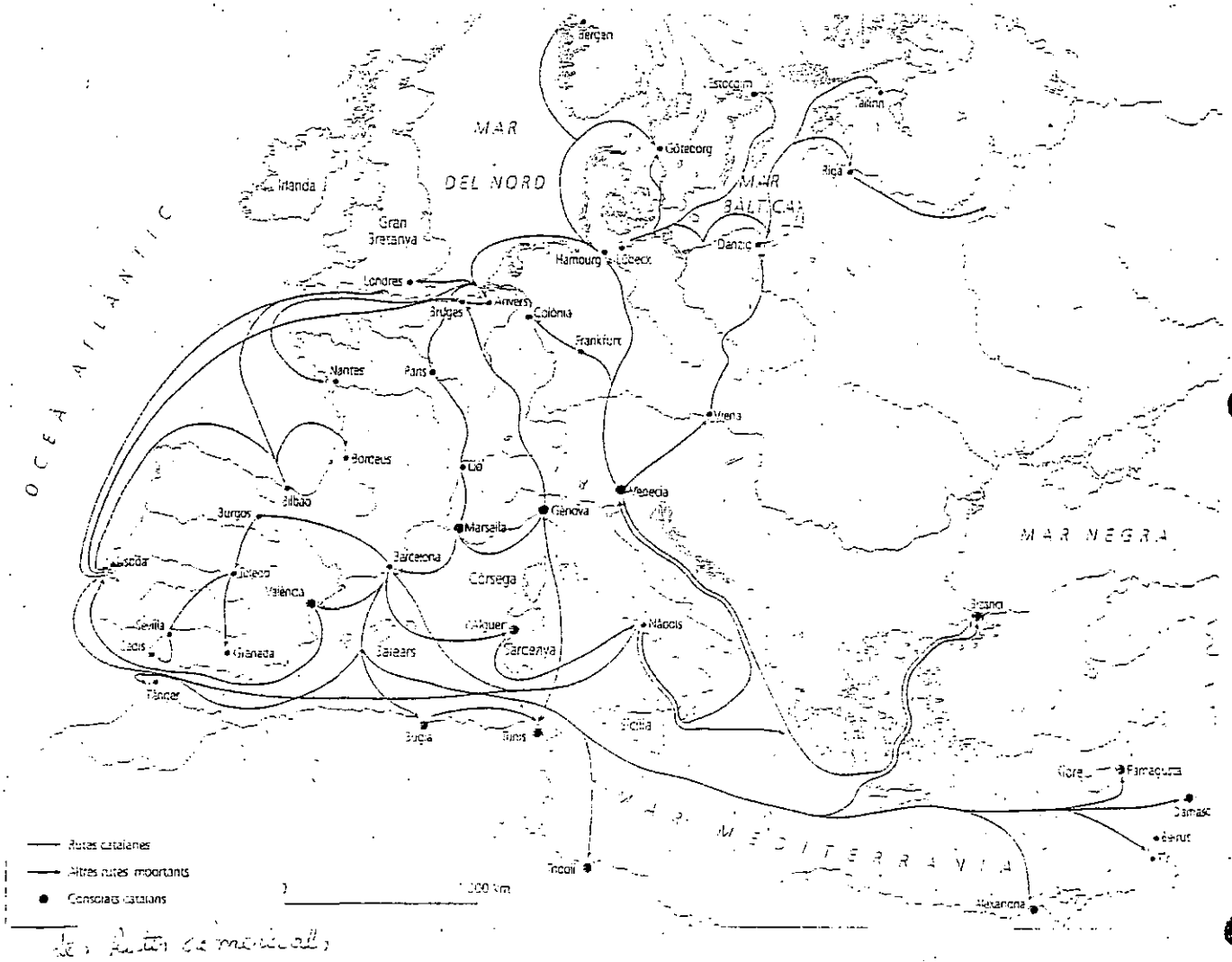
En la noblesa hi havia diferents graus, però gairebé tots es dedicaven a la guerra, i tot i que eren els més poderosos no sabien llegir ni escriure. Posseïen de riquesa la propietat de la terra. Entre els nobles i els altres grups socials hi havia una barrera infranquejable, es a dir que per a ser noble calia néixer noble.
Del grup del clergat hi formaven part monjos, monges, capellans i bisbes. Es dedicaven a resar, a treballar l'hort i a escriure llibres, això últim ho feien els monjos i monges.
La pagesia era el grup més gran, treballaven molt durament, cultivaven productes de secà : ordi, civada, blat... el més aprofitat era el blat. A part dels cereals també cultivaven llegums: llenties, cigrons, mongetes i arbres fruiters com les nogueres, figueres, pomeres, cirerers, magraners, la vinya o l'olivera. La base de l'alimentació mediterrània era el blat, el vi i l'oli, se li va dir la trilogia mediterrània. També cultivaven productes de regadiu com hortalisses, alls, cebes i cols. Però els pagesos no només cuidaven i treballaven el camp, sinó que també es dedicaven a la ramaderia, dels animals treien llana, i feien embotits, formatges i aprofitaven els fems. Era un complement a l'agricultura. Les dones es dedicaven a teixir, cuidar la casa i a més feien les feines del camp, però tenien poder a casa.
La pagesia també es pot dividir en 3 grups: els pagesos aloers, que posseïen un alou i eren lliures, els de remença que estaven lligats a la terra, i per poder abandonar-la havien de pagar, perquè si marxaven es convertien en captaires. I els esclaus que cada cop n'hi havia més.
Tan la noblesa com el clergat com els camp~~es~~os vivien d'una economia de subsistència, ja que encara no existia el comerç,

Els grups socials a les ciutats

Els artesans a les ciutats podien ser: aprestadors, tintorers, assaonadors, sabaters, sastres, guanters, fusters, teulers, boters, serrallers, oliaires, corders, carreters, formers, cerers, argenters...
Generalment vivien allà on tenien l'establiment on treballaven, que era al mateix carrer que la resta d'artesans del seu mateix ofici, venien a través d'un aparador en la mateixa casa. Hi havia uns gremis que posaven normes sobre la qualitat i preu del producte, i de com havien de ser els aprenents i els oficials. La organització d'un taller era així : hi havia un cap, el mestre, que necessitava un permís per obrir el taller, uns oficials, persones que sabien bastant sobre l'ofici però que encara no havia passat l'examen que els acreditava de mestre, i els aprenents. Els peons feien la feina més dura, encara que no tinguessin res a veure amb l'ofici del taller on treballava.

Mercaders i comerciants

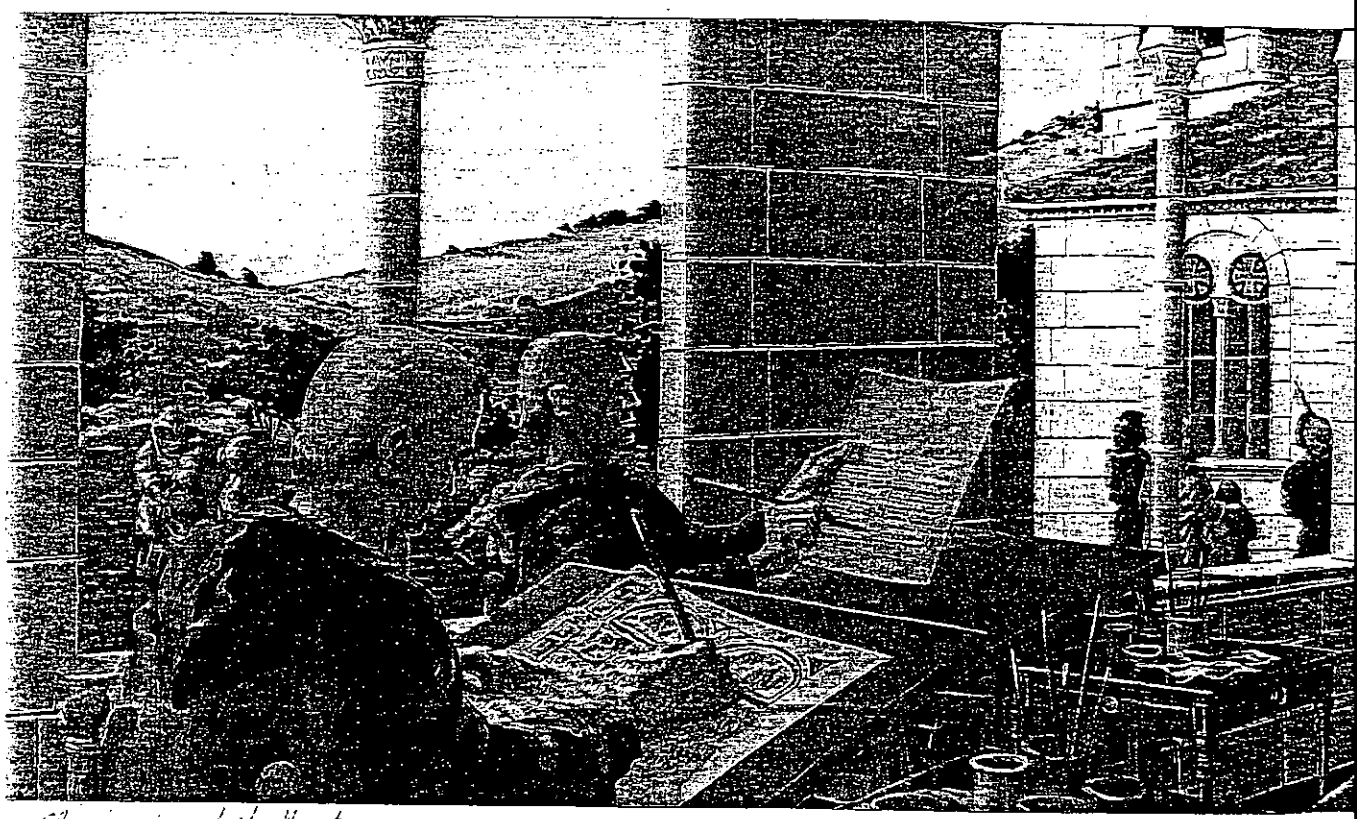
Tots els que es dedicaven al comerç eren més rics que els artesans, les cases eren grans ja que hi vivia la família i els criats.
Les rutes comercials dels comerciants europeus es van establir per el mar Mediterrani i el mar del Nord. Dintre d'aquest espai hi van haver 4 rutes. La ruta 1 passava per les Illes Balears, Sardenya, Nàpols i Venècia, importaven cereals, cotó i plata de Sardenya,

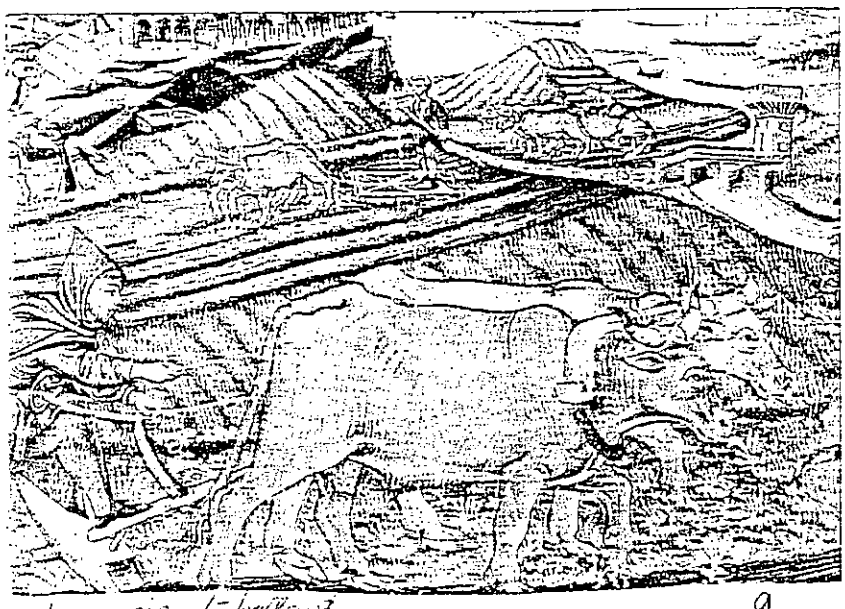
de: Atles de Catalunya

i exportaven draps, armes, cuirs, oli i safrà. La ruta 2 arribava a l'est de la mediterrània: Bizanzi, Beirut, Tir i Alexandria. Importaven sedes, espècies, lli i cotó, i exportaven draps, metalls, oli i fruites seques. La ruta 3 anava per el nord d'Àfrica: Tunis, Bugia: Tànges. Importaven esclaus i or, i exportaven teixits, metalls i oli. I la ruta 4 se li'deia ruta Atlàntica o de Flandes : Bugia. Importaven safrà, espècies i alumini; i importaven metalls, pells fines i teixits.

L'expansió comercial va tenir conseqüències com la generalització de la moneda, la millora dels vaixells, el començament de fer els tractes per escrit, el creament de ports i llotges i que Catalunya va tenir representants a 42 països, que se'n deien cònsols.

El menjar tabalant

la pagesia tabalant

la noblesa

4. Economia

Les feines relacionades amb el sector primari eren l'agricultura i la ramaderia. Les persones que hi treballaven eren els pagesos (agricultors i ramaders) , els esclaus i els monjos i monges. De pagesos n'hi havia de 2 tipus. Els aloers posseïen un alou o masia, i els de remença que estaven lligats a la terra i per a poder abandonar-la havien de pagar. En el sector secundari es feien les feines d'artesania. Els artesans eren els qui ho feien. Hi havia uns gremis a les ciutats, que posaven unes normes de qualitat i preu dels productes. En l'artesania hi havia tres graus, els mestres, el oficials i els aprenents. El sector terciari era el comerç, els comerciants i mercaders eren els treballadors d'aquest sector. Van haver 4 rutes (explicades en el punt anterior) totes elles per el mar mediterrani i el mar del Nord. Els monjos i les monges si que treballaven, fent les feines del camp o escrivint llibres, però l'altre part de l'església no feia re, a part de resar, a l'igual que la noblesa.

EXCEL·LENT

5-Formas de vida

Gala e Montenegro

- Alimentació

Els monjos dels monestirs de la Edat Mitjana menjaven molt de pa, també s'alimentaven del que cultivaven als seus horts: verdures, hortalisses i fruita. El peix fresc no es consumia massa, però si que menjaven peix en conserva com el bacallà. Bevien vi perquè normalment feia fred i el vi calenta el cos i també perquè l'aigua podia estar contaminada.

Els pagesos s'alimentaven dels productes que sobraven del que donaven als nobles. La seva dieta estava formada bàsicament per cereals, verdures i pa. El pa era la base de la seva alimentació. La carn no era molt habitual perquè havien de donar el seu bestiar als nobles per pagar els tributs.

Els nobles no tenien problemes d'alimentació degut a que els pagesos estaven obligats a donar-lis els productes que treien del camp i dels seus ramats. Menjaven de tot, carn, hortalisses, fruites..

- Habitatges

Els monjos medievals vivien als monestirs que estaven construits de pedra i fusta. Als recintes del monestir hi havien horts , patis interiors, claustre, menjador, dispensaris, bodega, refectori, safareig, celles individuals, infermeria i església.

Els pagesos vivien en cabanes fetes de fang, fusta i qualsevol material que trobessin al camp. Només hi havia una habitació on s'hi feia tot. En el centre d'aquesta habitació hi havia una foguera que servia tant per cuinar com per escalfar-se.

Els nobles habitaven en un castell fet de pedra. Els castells eren molt grans hi havia moltes habitacions, menjador, cuina, celes, comunes, muralla, torre de homenatge...

- Vestits

Els monjos de classe alta anaven amb una túnica llarga i ample. Les teles eren normalment de seda. La roba dels vestits dels monjos humils era més senzilla.

Els pagesos anaven amb roba feta de teixits forts i no massa cars. A l'hivern necessitaven anar molt tapats per defensar-se del fred. Normalment era tela de sac. Portaven sandàlies de cuir fetes per ells mateixos amb material natural.

Pel que fa als nobles ,duien un vestuari amb teles de colors i teixits de seda molt costosos. El vestit era llarg fins els peus, la túnica era de mànigues llargues i molt ampla . Tot això contrastava amb la roba més pobre dels treballadors de la terra .

- Higiene

Als monestirs n'hi havia instal·lacions preparades per la higiene personal dels monjos i eren netejades per els propis religiosos de forma rotatòria.

La dura vida dels pagesos no els permetia una gran dedicació a la seva higiene. Normalment es rentaven amb aigua dels rius i sabo natural

Als palaus dels nobles, la cosa era ben diferent. Hi havia grans sales de bany i tenien aigua calenta (l'escalfaven abans). Utilitzaven sabó de qualitat i perfums cars portats de l'estranger. Tot i que no ho duien a terme massa sovint.

EXCEL·LENT

6. Cultura

6.1 Arquitectura: urbanisme

Al voltant de l'any 1000 va augmentar la població, com a conseqüència d'això es van formar barris al voltant de les muralles de la ciutat. Es varen anomenar Burgs, hi vivien artesans i mercaders, per això se'ls deia Burgesos. Al final del segle XIII havien crescut tant, que van tenir que construir muralles al voltant d'aquests.

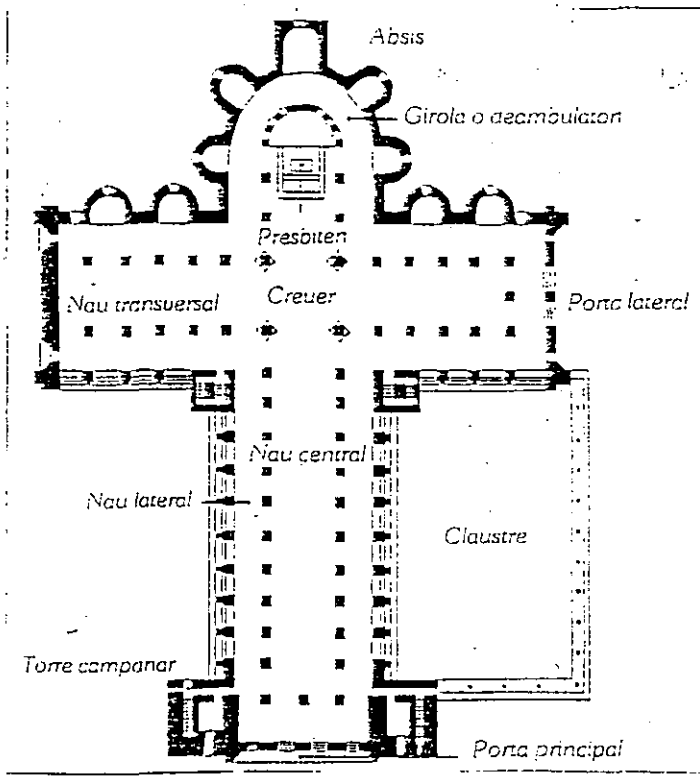
En totes les ciutats hi havia algunes construccions comunes; el mercat, que primer es va posar fora de les muralles, però després se'l va situar dins, en una plaça, sovint en un lloc central. L'església, normalment a la vora del mercat i la casa de la vila, que es destinava per a l'administració de la ciutat (el que ara seria l'ajuntament).

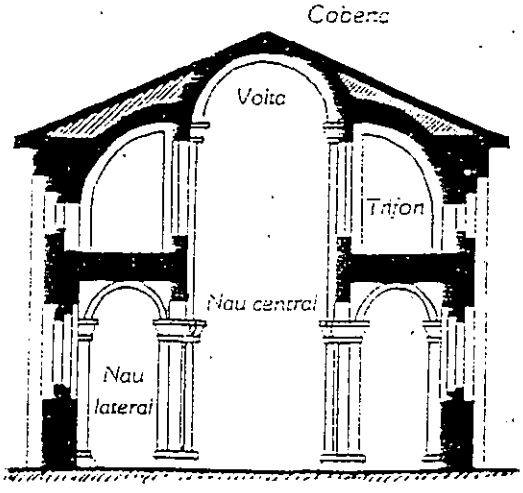
La ciutat es dibuixava en un laberint de carrers estrets sense cap ordre aparent, eren els barris dels artesans i mercaders. Durant el dia les cases dels mercaders eren obertes, on treballaven, on tenien els tallers i on venien directament als vianants. Entre aquestes cases es barrejaven els palaus de les famílies riques, també hi havia hospitals, convents i esglésies. Les cases, palaus i convents tenien horts i patis interiors.

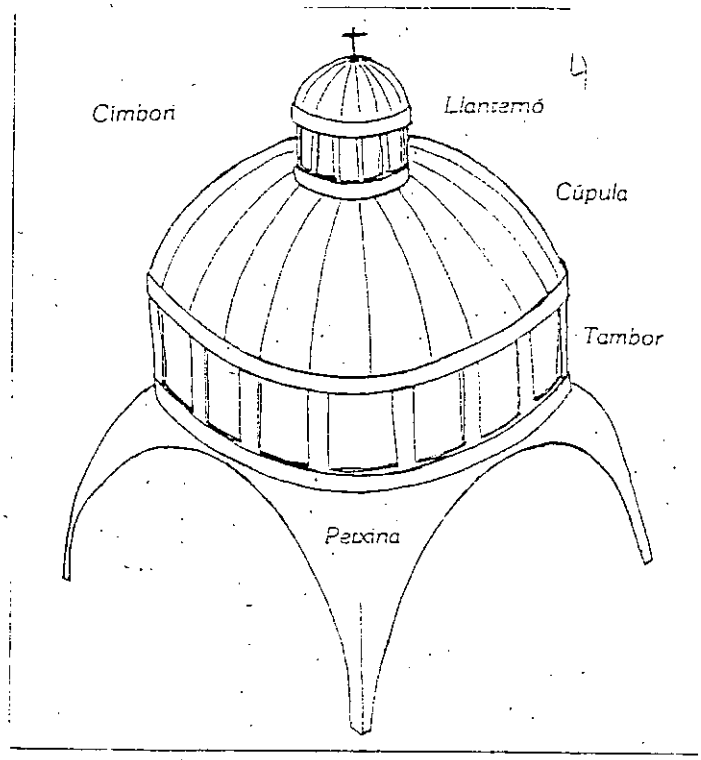
6. Cultura

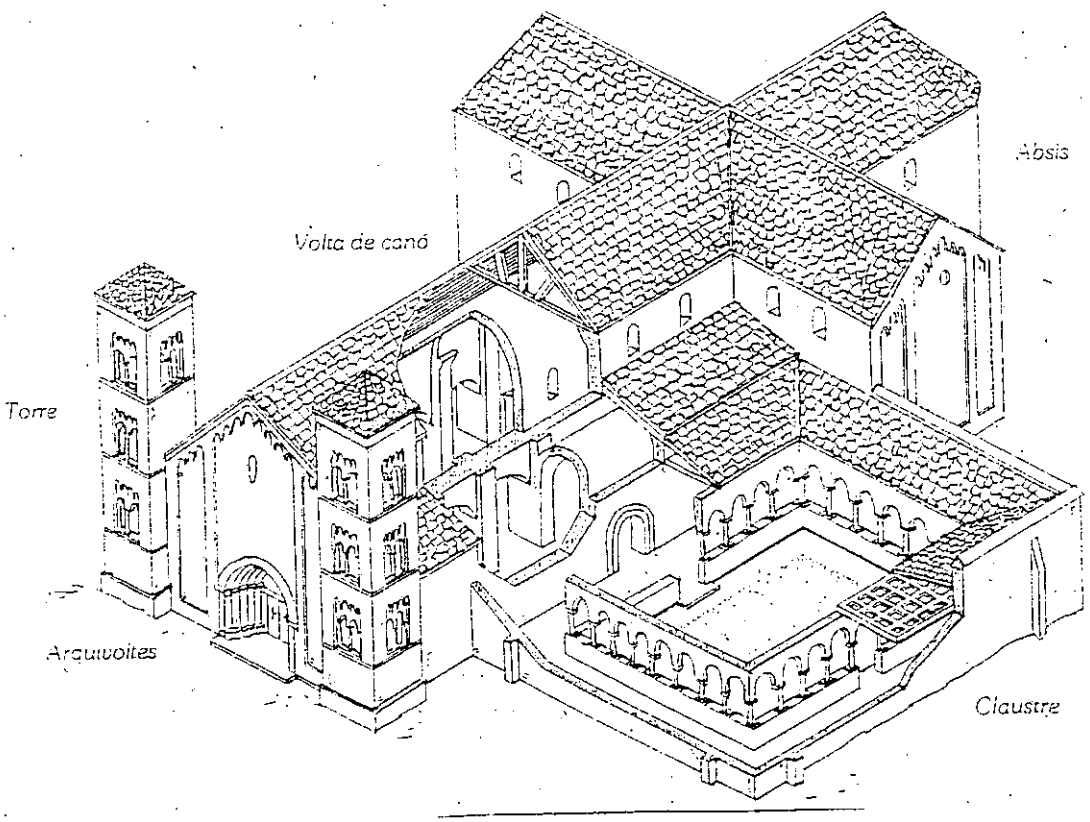
6.2 Art

L'art de l'edat Mitjana era alhora religiós i simbòlic : per a la gent l'art era com una realitat sobrenatural, pensaven que a partir d'això connectarien amb Déu, que s'elevarien. Hi havia dos estils d'art, el Romànic i el Gòtic. El Romànic va començar al segle XI i va acabar el segle XII (1001-1200), i el Gòtic va començar el segle XIII i va acabar el segle XV (1201-1500).
Per a conèixer el Romànic ens fixarem en com era la planta, com eren els elements que aguantaven l'edifici, com eren els elements aguantats i quins simbols contenia.
La planta tenia forma de creu llatina, les esglésies estaven constituïdes per tres naus, per transeptes i àbsis.
A Catalunya el mur era l'element de suport principal; tenia poques obertures i estava reforçat amb contraforts. A l'interior hi havia pilars i arcs com a suports. Solien tenir forma de semicircumferència, s'anomenaven de mig punt. Els elements suportats eren la cúpula i la volta, també se l'anomenava de mig canó. A sobre del creuer hi podia haver un cimbori (torre al costat de la cúpula). Altres característiques del Romànic es que tenien una torre campanar i una sola porta d'entrada, envoltada d'arcs de mig punt anomenats arquivoltes, damunt de la porta solia haver una rosassa. Dels simbols del Romànic destacarem la seva orientació ja que totes les esglésies romàniques eren dirigides cap al sol de manera que el sol entrava per la finestra de l'àbsis, i il·luminava l'altar pel matí (quan es feia la missa), ja que la llum del sol representava el naixement, a Déu.
Les esglésies es trobaven en indrets rurals, per tant no a les ciutats.

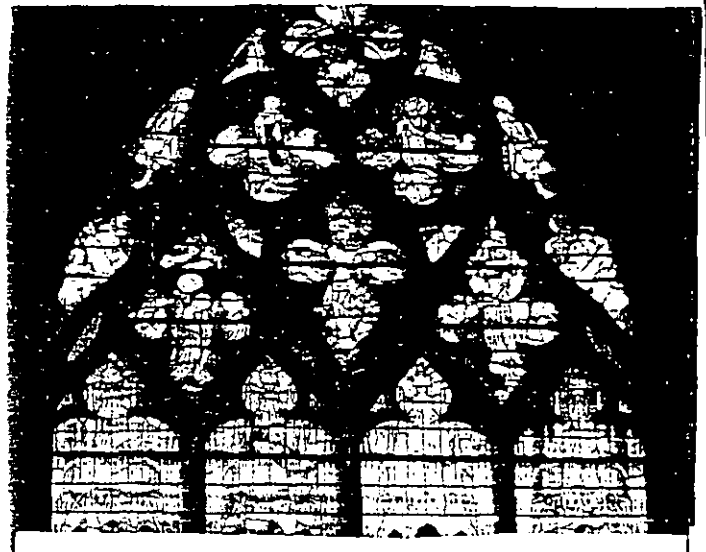

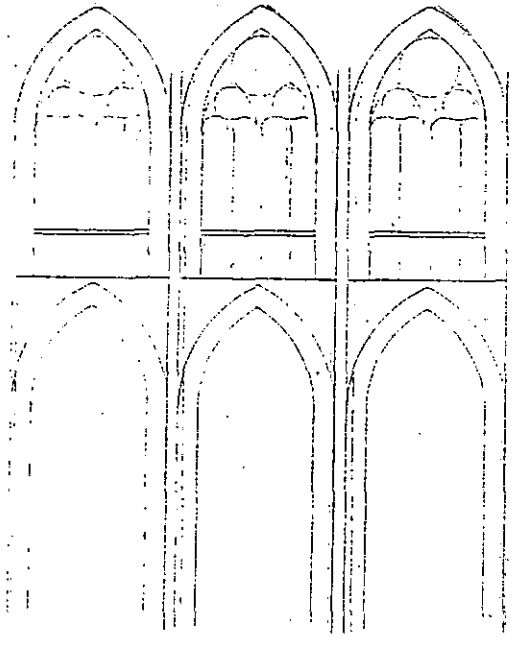

Cimbori
Llanternó
Cúpula
Tambor
Petxina

Absis
Volta de canó
Torre
Arquivoltes
Claustre

Del Gòtic ens fixarem que la planta més important era la basilical, tota rectangular menys la part de dalt, q vol dir que tenia 3 o 5 naus i un àbsis (arc que envolta l'altar). La nau central era molt més alta que les laterals. El mur era ple de finestres grans i vitralls que representaven elements de la Bíblia, el mur era més prim. Els suports eren contraforts acabats en cúpula i arcs en forma de botarells (arcs ogivols). A l'interior els elements de suport eren pilars i arcs de forma allargada. A la part exterior hi havia una torre campanar i una, dues o varies portes d'entrada. Les portes estaven envoltades d'arquivoltes però apuntades. La rosassa era molt més gran i tenia més llum. A part de les esglésies també hi havia edificis d'estil Gòtic com ara hospitals, drassanes, ajuntaments, palaus, llotges i d'altres.
A diferència de l'estil Romànic, el Gòtic es trobava sobretot a les ciutats, tot i que l'edifici més característic d'aquest estil van ser les catedrals (on residia el bisbe). Per tant en els dos estils l'edifici més característic va ser un edifici religiós. La catedral se situava prop del Palau Episcopal. La paraula catedral ve de la paraula càtedra, que era el seient des d'on s'ensenyava.

Art : pintura i escultura

Fins ara hem parlat de l'arquitectura, però també l'art és pintura i escultura. Les imatges de l'estil Romànic i Gòtic coincideixen en la temàtica religiosa però es diferencien de tractament. Les imatges gotiques eren més humanes, per al contrari les romàniques eren mes rígides.

Tipus de text	Exemples	Característiques del text. Connectors	Pas a la justificació o text justificatiu
Explicació o Text explicatiu A partir de les causes o de les conseqüències	"L'art medieval era al màxim temps religiós i simbòlic: l'art representava una realitat sobrenatural per les dones i els homes perquè pensaven que amb això podien connectar amb Déu, una relació" "Dels símbols del romànic destacarem la seva orientació ja que totes les esglésies romàniques estaven orientades cap a la sortida del sol de manera que la llum del sol entri per la finestra de l'absis i il·lumini l'altar per fer la missa al matí. Això és perquè la llum del sol representa Déu, la creació, el naixement de la vida"	Explica el perquè, connectors: perquè i dos punts. Connectors: ja que, de manera que, perquè.	Dir el perquè de tot.

ELS TEXTOS EN CIÈNCIES SOCIALS

Tipus de text		Exemples	Característiques del text. Connectors	Pas a l'explicació o text explicatiu
Descripció o Text descriptiu	Per característiques pròpies	"L'art medieval era al màxim temps religiós i simbòlic". "Dels símbols del romànic destacarem la seva orientació".	Les dues com és. Connectors: i, ens.	Hem de preguntar-nos el perquè Dir el perquè.
	Per comparació	"El diferència de l'estil romànic al gòtic es traduïa sobretot a les ciutats, tot i que l'edifici més característic d'aquest estil com ara les catedrals van readir el bisbe. Per tant en els dos estils l'edifici més característic va ser un edifici religiós". "En el gòtic les naus són més grans que les romàniques, per això tenen més llum".	Comparar com són dos estils. Connectors: A diferència de, en els dos estils. Comparar dos estils. Connectors: més grans.	Perquè en els dos estils els edifici més característics són religiosos? Perquè el el romànic vem a un bisbat rural i el gòtic en una ciutat? Perquè la nauxica del gòtic era més gran i la romànica més petita?

6. Cultura

6.3 Religió

Hi ha una sèrie de coses que hem d'esbrinar per a saber com pensaven, per exemple, què creien que hi havia després de la mort, o què calia fer per aconseguir el benestar.

Les persones Europees occidentals eren cristianes. La religió cristiana es basava en un sol Déu, Maria era la mare del fill de Déu, Jesucrist, que va morir crucificat, i al cap de 3 dies va ressuscitar, també deia que quan algú moria hi havia un judici final, on es decidia si anaves a cel o a l'infern.

L'infern era imaginat com un lloc de tortures, terror i torments.

La font principal per a conèixer aquesta religió són els llibres, com La Bíblia. A l'església hi havia dos tipus de persones, el Clergat, que eren el bisbe, els capellans, els monjos i les monges, i les Laics que eren civils, es a dir que no representaven a l'església però eren creients.

Existia una altre religió l'Islàmica o Musulmana. La religió Islàmica va ser fundada per Mahoma, el més gran profeta d'aquesta religió. Mahomà va néixer a la Meca l'any 579. era comerciant, va entrar a treballar amb una dona amb la que més tard es casaria. Ell estava predisposat a tenir experiències religioses amb Déu, ja que era un home que s'interessava a buscar sempre la veritat de les coses i d'actitud bondadosa. Abans d'això la seva família era politeista, un cop va dir que tenia una nova religió, li va posar el nom d'Islam , que vol dir submissió a la voluntat de Déu. Va guanyar adeptes ràpidament perquè jutjava el comportament dels rics, però va tenir que marxar de la Meca, l'any 622, perquè els grans de la Meca, el molestaven i perseguien, i al final va fugir. A aquesta fugida se li va dir Hègira, a partir d'allò van començar a comptar els anys, per tant ara mateix són en l'any 1381. Els mesos tenen 29 i 30 dies alternant, i l'any té 354 dies.

Entre aquestes dues religions hi va haver molts conflictes. Les creuades eren guerres per motius religiosos. Hi va haver 8 creuades, el motiu era que els musulmans havien "invaït" terra santa (ara Israel i Palestina).

La primera creuada va ser de l'any 1096-1099, la segona del 1147-1149, la tercera del 1189-1192, la quarta del 1202-1204, la cinquena del 1217-1221, la sisena del 1228-1229, la setena del 1248-1254 i la vuitena del 1270-1274. Les creuades les organitzava el Papa. El botí que s'enduien eren bens materials i esclaus de tot gènere.

6. Cultura

Llenguatge

A l'edat Mitjana l'educació la controlava l'església, fins al segle XI després es van crear escoles a les catedrals, al segle XII es van fer les primeres universitats. Les primeres van ser a Paris on es donava Teologia, a Montpeller medicina, a Bolonya dret, i a Catalunya la primera universitat va ser la de Lleida, on es donava estudi general de la llengua.

Elementals (fins als 12 anys)	Batxillerat (fins als 19 anys)	Universitat (fins als 25 anys)
Llegir Escriure Comptar	Trivium : Gramàtica Retòrica Dialèctа Quadrivium: Aritmètica Geometria Astronomia Música	Teologia Medicina Dret Arts liberals

Institut de cultura: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

MUSEU MONESTIR DE PEDRALBES

Quadern de treball de secundària

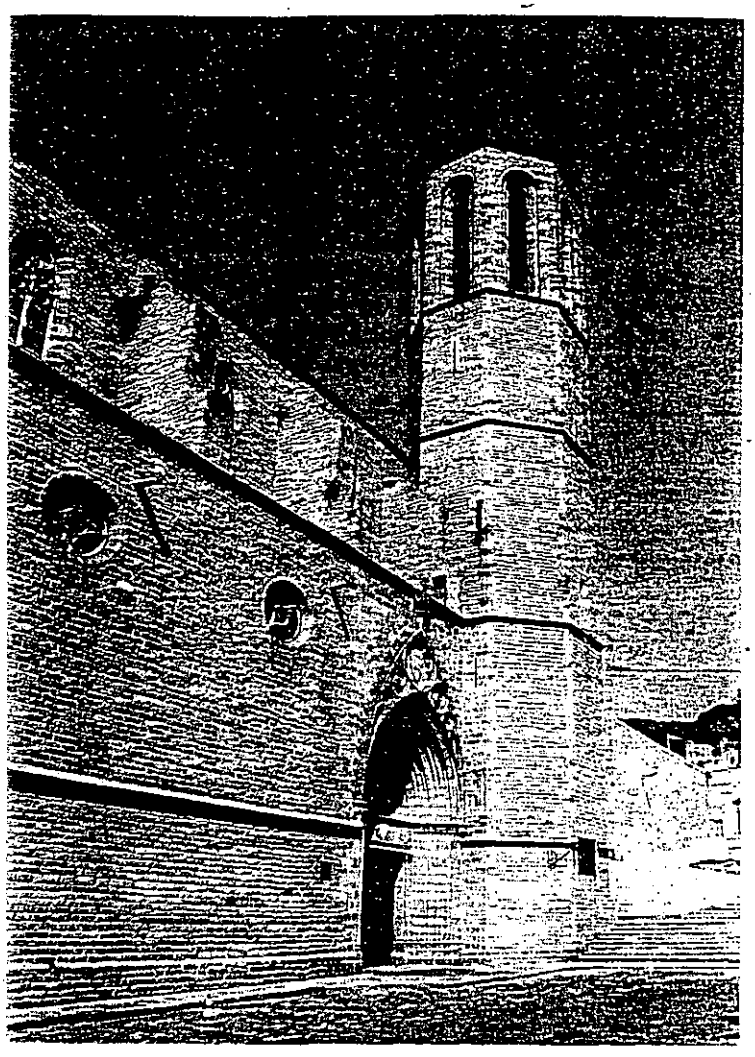
LA VIDA AL MONESTIR DE PEDRALBES

Ajuntament de Barcelona

Gala i Montenegro

El reial monestir de Santa Maria de Pedralbes

Una comunitat de monges clarisses fundada per la reina Elisenda de Montcada, esposa de Jaume II, el 1326

Façana principal d'estil gòtic del monestir de Pedralbes

Història

En un bell paratge situat a l'extrem occidental de la Serra de Collserola, al peu de la muntanya de Sant Pere Màrtir, hi havia, a primers del segle XIV, el mas Pedralbes, una finca voltada de boscos, amb vinyes, oliveres i camps de conreu. La reina Elisenda de Montcada, esposa de Jaume II, va adquirir aquesta propietat on fundà, l'any 1326, una comunitat de monges clarisses, com era tradició de la reialesa del seu temps.

Un recinte emmurallat

Aprofitant el desnivell de la muntanya i a uns cinc quilòmetres de les muralles de la Barcelona medieval, s'aixà, el monestir de Pedralbes, un recinte emmurallat al qual s'accedia per dos portals. L'edifici, que va ser construït en estil gòtic i s'amplià en segles successius, incloïa en el seu interior l'església, el claustre i totes les dependències necessàries per a la vida de clausura de la Comunitat.

Davant de l'església hi havia una placa a la qual donaven, pel costat nord, les casetes i els horts dels capellans: a la banda de baix hi havia el "conventet" on s'allotjaven els frares franciscans que tenien cura del culte a l'església. Al llarg del carrer que donava al portal sud s'edificaren també diverses construccions senzilles on es van instal·lar el forn, la carnisseria, els graners i els estables, així com els habitatges de la gent que treballava per al monestir.

La vida de les monges

La Comunitat de Pedralbes s'havia de regir per la Regla de Santa Clara que exigia "obediència, pobresa i castedat" i que, amb les reformes papals, permetia a les monges la possessió de béns propis i facilitava l'entrada de les dames de la noblesa. El monestir era gover-

MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT
MUSEU MONESTIR DE PEDRALBES

nat per una abadessa elegida per la Comunitat i a la qual aquesta se sometia. Quan una jove ingressava a Pedralbes, feia entrega del seu dot i passava un període d'aprenentatge, el noviciat, després del qual entrava a formar part de l'orde de les clarisses.

Les monges de clausura tenien prohibida la sortida a l'exterior del monestir i només podien rebre de tant en tant la visita dels parents més propers i del metge, en cas de malaltia. La seva principal activitat era l'oració; disposaven de nombroses serventes i esclaves per al manteniment del monestir, així com de servents, pagesos i pastors per a les feines més feixugues, el conreu dels horts i la cura dels ramats.

Retrat de Santa Clara, fundadora de l'orde de les clarisses

Pedralbes, un feu de l'església

A la mort de Jaume II, la reina vídua es va retirar a Pedralbes on féu construir un Palau per ella i la seva cort. També va decidir ser-hi enterrada en un sepulcre doble, visible en el presbiteri de l'església i en el claustre. Durant la resta de la seva vida, Elisenda es va dedicar a enriquir amb rendes, propietats territorials i senyorials el monestir, de manera que aquest es va convertir en un veritable feu. Amb el temps, reis i nobles van fer noves donacions a Pedralbes fins a arribar a ser un dels monestirs més rics i amb més privilegis de Catalunya.

Així, l'Abadessa exercia la jurisdicció civil sobre tots els habitants del terme de la parròquia de Sant Vicens de Sarrià, la majoria dels quals eren pagesos, artesans i propietaris de masos. Aquest privilegi li donava poder de nomenar el batlle i altres càrrecs locals, d'exercir la justícia i de rebre l'homenatge i el sagrament de fidelitat dels sarrianencs. Aquests tenien l'obligació de pagar al monestir tota mena d'impostos, generalment en espècies (parts de les seves collites, capons, bens o gallines), i d'acudir en defensa de la Comunitat.

D'altres indrets de Catalunya i de València van contribuir a augmentar també les rendes del monestir.

> La Regla de Santa Clara exigia obediència pobresa i castedat"

La protecció del Consell de Cent

La Reina Elisenda va aconseguir la protecció del Consell de Cent barceloní. Un cop l'any, l'abadessa i la Comunitat rebien la visita dels consellers de Barcelona per informar-los de les necessitats de Pedralbes i els oferien dolços i begudes. El Consell de Cent es va comprometre a defensar el monestir i a traslladar les monges a la ciutat on eren allotjades en temps de guerra. En cas de necessitat, també li concedia ajuts econòmics, que sovint eren destinats a finançar les obres d'ampliació, d'embelliment i de restauració de l'edifici. A canvi, els

MUSEU MONESTIR DE PEDRALBES
MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

Pintures de Ferrer Bassa a la capella de Sant Miquel

consellers tenien el dret d'elegir una donzella que podia ingressar sense dot a la Comunitat.

Canvis en el temps

A mesura que va anar transcorrent el temps, la prosperitat i la riquesa de Pedralbes van anar minvant. El monestir va perdre els drets senyorials i la majoria de terres que posseïa, i es va anar acostant més a l'esperit d'austeritat de l'orde de Santa Clara. També van començar a pertànyer a la Comunitat monges de procedència social més diversa. Ara bé, en la llarga vida del monestir no han mancat mai els ajuts de la monarquia, de l'Ajuntament de Barcelona i de nombroses famílies benefactores que han permès la seva pervivència fins als nostres dies.

L'any 1931 el Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes va ser declarat monument històrico-artístic nacional. El 1983 s'obrí per primera vegada al públic com a museu de la ciutat i des de llavors, la Comunitat de monges viu en un edifici annex. El 1993 s'instal·là la Col·lecció Thyssen Bornemisza en una ala del monestir.

Art

El monestir de Pedralbes és un dels monuments més significatius de l'arquitectura gòtica catalana del segle XIV. La construcció de la part gòtica tan sols durà un any, motiu pel qual presenta una gran unitat d'estil i, alhora, una gran qualitat. Probablement fou obra d'un dels arquitectes del rei. El conjunt exterior es caracteritza per la simplicitat de les seves línies, per la força geomètrica dels seus elements i per una gran austeritat decorativa.

L'església

Està formada per una nau central i única de set trams amb capelles laterals encastades entre els contraforts, damunt les quals s'obren finestrals allargats. El campanar, format per cinc cossos superposats, del qual només el darrer s'alleugereix amb finestrals, trenca l'horitzontalitat dominant. Als peus del temple, s'obre la portalada, d'una gran elegància.

A l'interior de l'església, la llum passa per les petites rosasses, pels finestrals ogivals i per la

rosassa del mur que tanca l'edifici. Els finestrals de l'absis conserven els vitralls del segle XIV. Al costat oposat de l'altar major, s'hi troba un ampli cor elevat; dessota, darrere d'unes reixes, hi ha el cor baix de les monges i al centre de la nau hi ha l'antic cor dels frares.

Les parets del temple varen ser decorades amb pintures murals i amb retaules gòtics de gran importància, ara desapareguts. Actualment, el monestir tan sols conserva algunes pintures datables a partir del segle XVI, les millors de les quals s'exposen a la sala capitular i també en algunes cel·les.

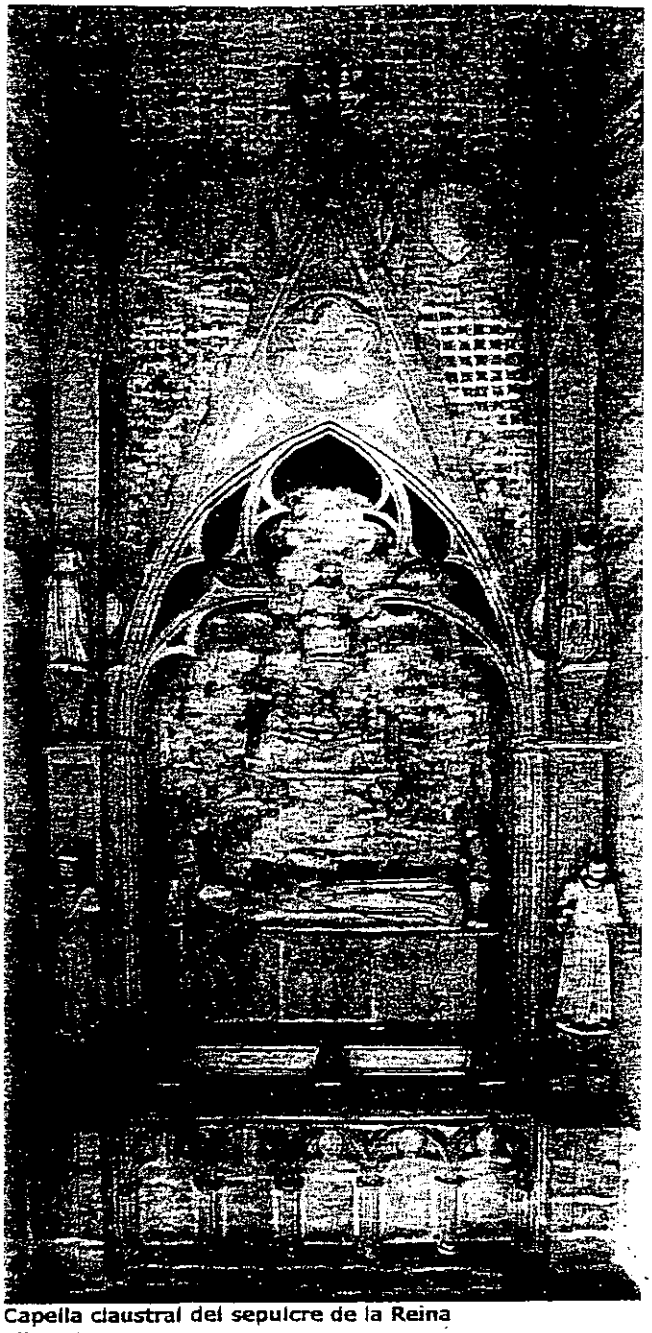
El recinte claustral i el seu entorn

L'enorme claustre de Pedralbes està format per dues galeries superposades d'arcs ogivals i unes golfes obertes, a la catalana. Al seu entorn, s'obren les diferents dependències del monestir com la sala capitular, l'abadia, el refetor, la cuina, les cel·les de dia, el dormitori i la infermeria. A un costat del jardí interior hi ha el pou de la cisterna i el rentamans.

Les cel·les, construïdes entre el segle XIV i el XIX, eren el lloc on les monges passaven llargues estones, aïllades de la comunitat. Són semblants a petites capelles o a minúsculs salons; conserven en ocasions el seu mobiliari original i la seva decoració. Entre elles cal remarcar-ne una de caràcter singular: la capella de Sant Miquel. La seva decoració mural, constituïda per escenes religioses, va ser encomanada al pintor reial Ferrer Bassa el 1343. Poc abans, l'artista havia realitzat un viatge a Itàlia que va influir fortament en el seu estil pictòric; això s'evidencia en la composició de moltes escenes, en el tractament de les figures i en els elements de la natura que hi apareixen. El monestir acull nombroses sepultures de monges, d'abadesses, de la reina fundadora i d'alguns personatges laics de la noblesa catalana. D'entre les que pertanyen a l'època gòtica cal remarcar el monument funerari d'Elisenda de Montcada per la qualitat i la finor del treball escultòric.

Detall del sepulcre de la Reina Elisenda

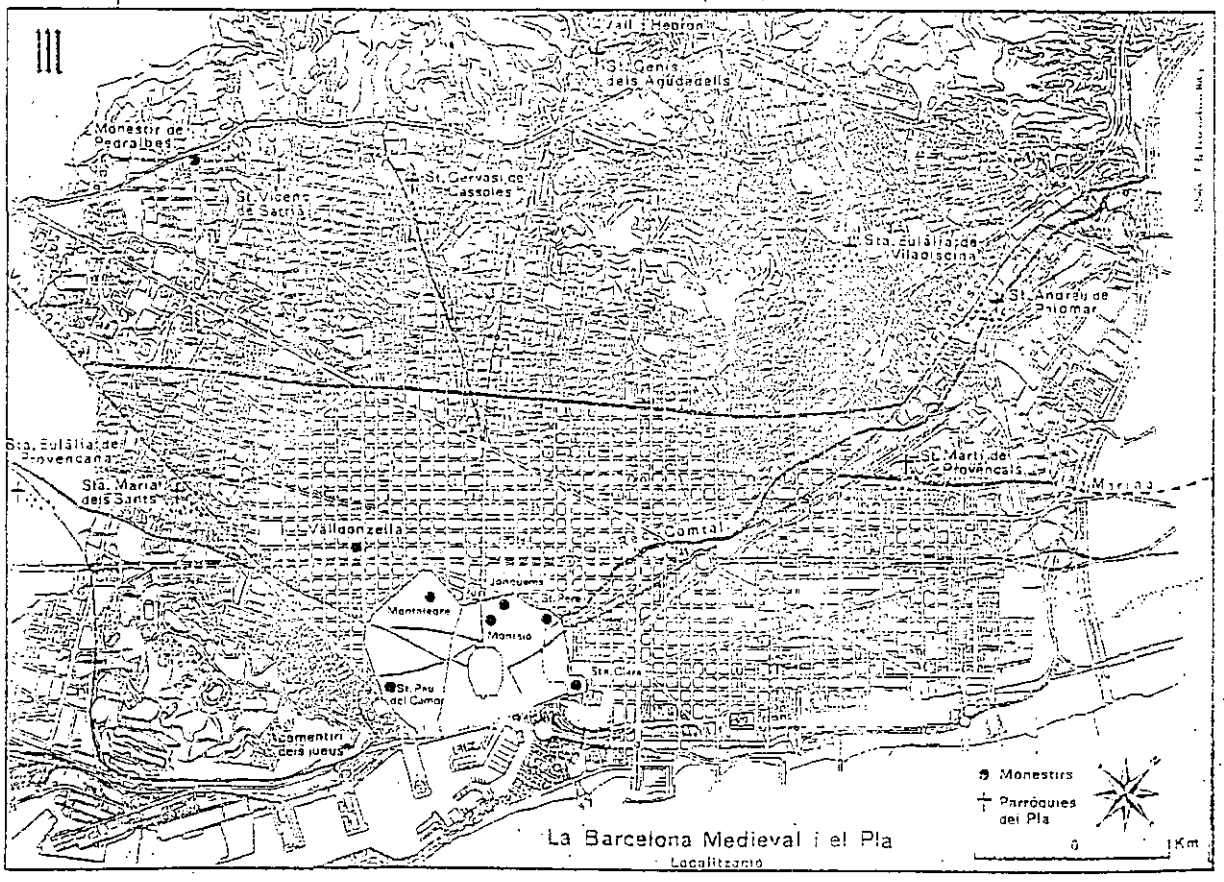

Capella claustral del sepulcre de la Reina Elisenda

El Monestir de Pedralbes, fundat el 1327, és un dels monestirs gòtics catalans més importants i més ben conservats. Actualment el monestir és un museu, però la comunitat de monges clarisses viu a l'altra banda i l'Ajuntament segueix sent el seu protector.

Santa Maria de Pedralbes o Petras Albas fou creat per la Reina Elisenda que, abans de quedar-se vídua de Jaume II, demanà al rei ajuda per a la fundació d'un monestir. En aquella època una dona vídua no tenia cap dret a romandre sola, i per això retirar-se en un monestir li assegurava el respecte dels seus ciutadans. La comunitat de clarisses actuava com a mitjancera entre el poder reial i el divi i assegurava amb la seves pregàries que la reina es guanyés un lloc al cel.

Durant el segle XIV el Monestir es trobava a uns cinc quilòmetres de Barchinona. La societat esperava que el monestir estigués "allunyat del món" per fer, precisament, de mitjancer amb els poders divins. La primera missió de les monges era pregar per les ànimes dels seus fundadors. Fixa't en el següent:
-Les muralles que delimiten la ciutat de Barchinona.
-La muralla dins de la ciutat de Barchinona.
-Les vil·les de la ciutat com Sant Gervasi de Cassoles o Sant Vicenç de Sarrià.
-El Rec Comtal.

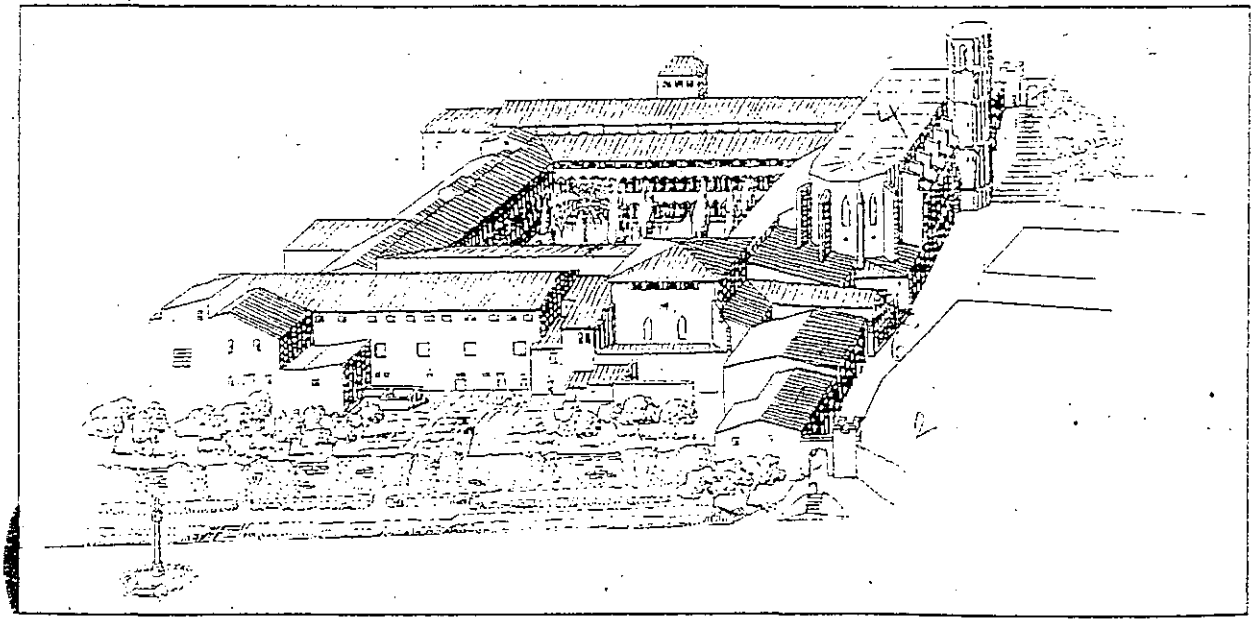
Edita: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT
5
MUSEU MONESTIR DE PEDRALBES

1 A partir d'aquí pensa en el següent:
Quan de temps creus que es necessitava per arribar a Pedralbes des del centre de Barchinona? Com s'hi arribava?
Què hi havia fora de les muralles?
Com t'imagines que era la ciutat?. El seu ambient, carrers, olors, gent etc..
Per què creus que la Reina va escollir la vil·la de Sarrià per fundar el Monestir?

Crec que es necessitava 1 hora o 3/4, se s'hi anava a peu, també es podria anar amb cavall.
Fora de les muralles imagino que hi havia camps i horts.
Va escollir la vil·la de Sarrià perquè era tranquil·la i allunyada, tot i que no molt del nucli de la ciutat.

2 Pensa que un Monestir no solament era una zona dedicada a Déu, sinó una zona de producció. La següent llista t'indica alguns dels espais que es trobaven a fora del monestir. Intenta pensar on podrien estar:

1 -Cases Baixada Monestir (on hi havia la carnisseria i la pastisseria)
2 -El Conventet dels Franciscans
3 -Horts
4 -L'església
5 -L'entrada al recinte
6 -L'entrada a la clausura
7 -La zona de clausura

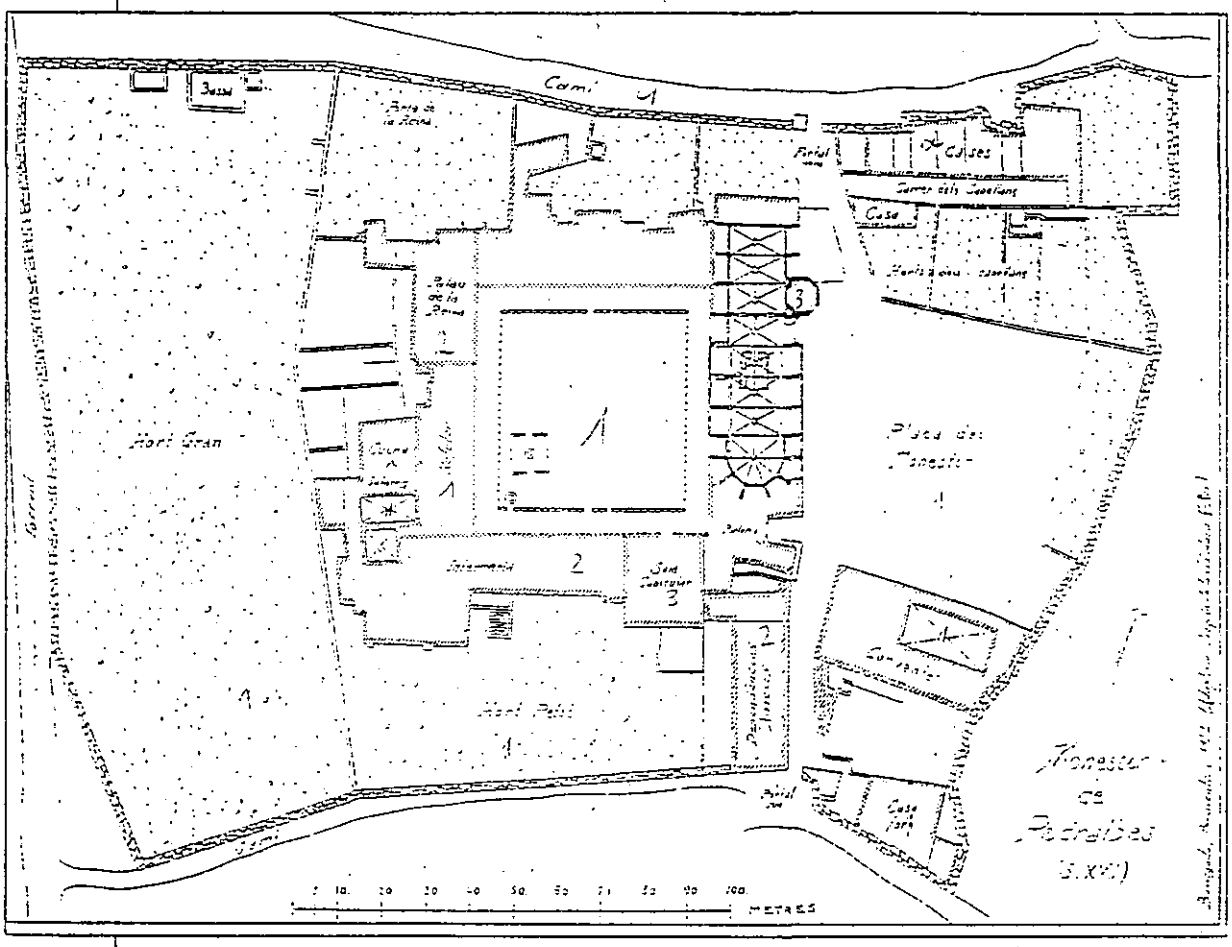

3 L' organització del monestir et recorda algun edifici actual? Per què?

A mi no em recorda a cap.

4 En el mapa de la zona de clausura situa el següent:

1 -Les zones d'ús comunitari
2-Les zones d'ús personal.
3-Les zones de culte.
4-Les zones que no reconeixes

5 Per què hi ha zones d'ús comunitari i zones d'ús personal?
Quines zones creus que són imprescindibles en un monestir?

Doncs perquè les monges ho feien tot en comunitat, però també necessitaven temps per a si mateixes; per exemple, amb el Consell o el Capítol es feien les zones de culte.

Edita: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT 7 MUSEU MONESTIR DE PEDRALBES

La Reina va demanar al seu espòs malalt ajuda per fundar el Mònestir de Pedralbes, seguint la tradició de les famílies més directes del rei. Val a dir que la reina es féu construir el seu palau, llindant amb els murs del monestir en l'angle nord-oest. D'altra banda, cal tenir present que ella no es va fer mai monja, com algunes llegendes exposen, sinó que va destinar la seva ànima a les monges, essent elles les responsables de la seva salvació. Per això, a la part privada de l'arcosoli de la reina, és a dir la que es troba al claustre, representa la reina com a vídua i no com a monja; mentre que a la part pública, és a dir a l'església, és representada com a reina.

En un any es construí l'església i les parts més importants del monestir per ser habitades per la comunitat. S'inaugurà el 1327 a mig construir, seguint el precedent de Santa Clara de Manresa que no va completar les obres del dormidor fins uns anys després de la seva inauguració. La disponibilitat de béns per a la construcció (cantera reial) i de béns materials i la impaciència i influència de la reina, foren decisius per ser inaugurat amb poc temps. La proximitat amb el monestir va permetre a la reina no estar desvinculada de la ciutat.

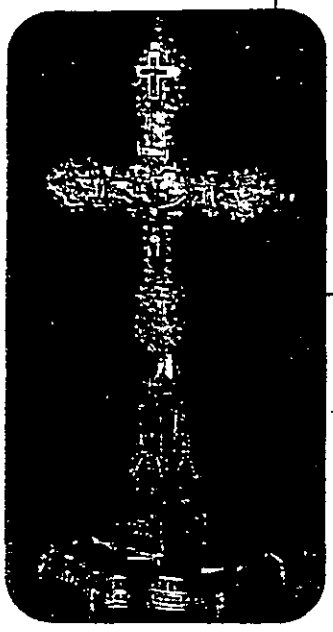
6 Fixa't en les següents llistes de dones que formaren part de la vida del Monestir:

Francesca ça Portella, abadessa	Elisenda de Macanet	Mariana Ferrera
Constança de Vilardell	Sibil·la de Queixans	Saurineta de Vallseca
Margarida de Montcada	Francesca Caneiles	Sibil·la Ricarca
Dolça Lulla	Clara de Castellet	Agnès de Sala
Margarica de Bonviiarc	Margarida de Montsoliu	Sança Riera
Maria Lulla	Violant de Pallars	Suau de Riusec
Beatriu de Fonollet	Elisenda de Villalba	Agnès de Croses
Romia de Segunyoles	Clara de Malla	Geralda Storga
Margarida Oriola	Isabet de Prats	Nicolaua Storga
Elvira Maellera	Beatriu d'Odena	Blanca Cunilla
Constança de Puig	Francesca de Magarola	Clara de Begues
Constança Terrena	Margarida de Vic	Francesca de Vic
Constança Leoparda	Margarida Nagera	Maria Storga
Francesca de Sarriá	Subirana Nagera	Caterina Storga
Blanca ça Costa	Saiceta Nagera	Alamanda de Guaitrau
Clara de Gualdes	Margarida Olivera	Maria Turella
Alamanda de Guardiola	Margarida Matheua	
	Constança Bastida	

Font: ***Cronològic (1327-1598), (lligat 82)*** **Segons aquest document el 1350 la comunitat va quedar reduïda a un total de 51 religioses.**

Nom	*Edat*	*Procedència ètnica*	*Preu*	*Data*	*Tipus document*
Alba	38	Grega		1361/27/12	Donació
Maria				1368/20/05	Manumis.
Marta	18	Tàrtara		1368/25/08	Donació
Guillelma	29	Sarraïna	35Ll.	1372/25/11	Venda
Caterina		Tàrtara		1379/22/03	Donació
Maria		Tàrtara	43Ll.	1383/25/05	Compra
Caterina		Tàrtara	38Ll., 10 Ss.	1383/-/04	Venda
Maria		Albanesa		1392/21/06	Donació
Magdalena	25	Tàrtara	45Ll.	1400/28/01	Compra
Tudora	20	Búlgara	72Ll.	1412/21/05	Compra

Font: ***Anna Castellano,*** **Pedralbes a l' edat mitjana.** ***Llista parcial de la procedència de les esclaves de Pedralbes entre el 1327 i el 1411.***

El dia començava ben prest i començava amb l'oració. L'oració era el seu fil conductor que s'interrompia per a les menjades, per als treballs a la comunitat (al matí) i les labors lliures (a la tarda, moment en què es podia parlar). El silenci era l'altre element que formava part de la vida de les monges, atesa la seva missió de ser prop de Déu mitjançant l'oració.

9 Fixa't en el calendari i calcula el següent:
Quantes hores resaven al dia?
Quin era l'interval entre pregària i pregària?
Què ens indica això de l'horari d'aquella època? Com és de diferent a l'actual?
Quines són les teves activitats diàries? I el teu horari?

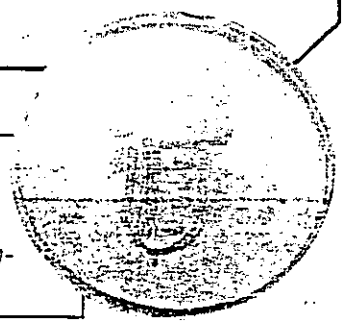
HORES	ACTIVITATS I ESTANCES
6.45	oració de l'Angelus en silenci, al cor de l'església
9	esmorzar i oració de l'hora Tercia, al refetor
10	treballs diversos per a la comunitat
13	oració de l'hora Sexta i del Rosari, al cor de l'església
13,45	oracions per a les monges difuntes i els benefactors, al claustre
14	dinar en silencia al refetor mentre una monja llegeix
14.45	estona lliure de silenci a l'església, al dormitori, al claustre o a les cel·les
16	oració de l'hora Nona al cor de l'església
17	activitats culturals diverses a la biblioteca o reunions a la sala capitular
18	temps lliure
19,30	celebració de la Missa i oració de les Vespres, a l'església
21	sopar en silenci i oració de les Completes, al refetor
23	silenci i descans, al dormitori

Cada dia dedicaven més o menys 8 h. 30 m, moltíssima vida. 2'55 h. 30 m. 45 m. 45. 1'2 h. 2 m. Menjar, treballar o dormir. Que es passaven el dia resant, que fèiem el mateix dels, l'un del sol. Ara som lliures dictadura podem allargar o escurçar dia. Dormir, estudiar, menjar, divertir-me una mica. El cas per l'institut m'avorreix a les 7h i vaig a dormir a les 10h

MUSEU MONESTIR DE PEDRALBES
Edita: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

Ara, respon a aquestes preguntes:
Què penses que era important per entrar al Monestir?
Què t'indiquen de la seva classe social i de la seva organització?
Quins objectes de l'exposició triaries per representar cadascuna de les llistes?

Tenir molts diners que tinguessin fe, fer els vots, de castedat, pobresa, penedència. Normalment eren de famílies nobles. Clarisses, cuina, les eines i els perfums.

La vida de les monges es regia a partir de la regla i del silenci. La regla de Santa Clara contemplava els vots que defenien tota vida monàstica implantada des de San Benet: obediència, castedat i pobresa. S'hi afegí la clausura.

Plat de ceràmica amb l'escut del monestir estampat en blau (segles XIV-XV)

7 Cerca objectes, senyals o símbols al llarg del claustre, d' alguna d' aquestes quatre normes.

Els cartells que parlen sobre el vot de castedat, pobresa, obediència, la clausura, els ous, ...

Tisores, agulles i didals.

8 Qui creus que definia socialment aquestes normes?
De quina manera es defineixen avui dia?

L'església a través de Santa Clara, i les monges. Les lleis d'un regnat.

MUSEU MONESTIR DE PEDRALBES
MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

Els càrrecs del monestir

Abadessa: Cuida de les monges i governa el monestir. S'ocupa de la manutenció de les religioses i dels seus vestits. És escollida per la comunitat. Es reuneix amb les germanes un cop a la setmana per donar comptes de l'administració del convent.

Procurador general: S'ocupa de la gestió i del control de les propietats, rendes i negocis del monestir. És triat per l'abadessa.

Procuradora general: Porta les despeses habituals del monestir i rep els diners del procurador.

Sagristana: S'encarrega dels assumptes de la sagristia. Compra la cera per a les llànties i l'encens, recapta els diners per a les misses i els aniversaris, paga els jornals dels qui han realitzat alguna feina a l'església, posa tovalles damunt els altars i els arregla, col·loca flors i neteja, té cura de la indumentària religiosa.

Oliera: S'encarrega de la provisió d'oli.

Pastissera: S'encarrega de la provisió de pa.

Les serviciais: Eren les úniques monges exemptes de clausura que portaven els assumptes de la comunitat a l'exterior.

Hi havia empleats externs, generalment masculins, per a la realització de tasques vinculades amb l'explotació de les terres. A més dels treballadors manuals, hi havia un metge i un notari.

10 Al monestir es regulaven les sortides i les entrades (el metge era una de les poques persones que li era permesa l'entrada. També es permetia entrar a gent externa en cas de perill de foc).
De quins espais eren responsables tots aquests personatges? Quins objectes de l'exposició els representen?

ESPAI	PERSONA	TASQUES	DESCRIPCIO ESPAI	SIMBOLS I SENYALS	UBICACIO
Procures	Procuradoria	La gestió i el control de la despesa i procura	[illegible]		
R'efetor	[illegible] Cuina i pastisseria	[illegible]	[illegible]		
Sagristia	Sagristana	compra cera i recapta diners			
Cuina	Cuina i pastisseria	[illegible]			
Conventet	Franciscans				
Món extern	[illegible]	S'encarrega [illegible]			

© Fotos: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

PROCURES I HORT PETIT: s'anomenava procures el lloc on es guardaven els productes que es collien a l'hort petit i a l'hort gran del monestir així com les eines per conreuarlos, També s'hi tancava el bestiar.

CISTERNA: era un dipòsit subterrani on es recollia l'aigua de la pluja. Va ser construïda entre els segles XV i XVI per millorar el proveïment d'aigua del monestir. Té 8 metres de fondària. A la part baixa hi ha l'aixeta per on es treia l'aigua filtrada. Al jardí del claustre, s'hi troba el pou, de decoració renaixentista, amb uns bancs de ceràmica al voltant.

REFETOR: era el menjador de les monges. Té planta rectangular. Durant la restauració del monestir, a finals del segle XIX, es cobrí amb volta de canó apuntada, s'hi instal·là una trona per a la monja lectora, els taulells de granit, els bancs de paret i la reixa. Les monges guardaven els seus atuells de taula en uns armaris de paret individuals.

CUINA: originàriament, hi havia una llar de foc al centre de l'estança. Després, es van anar introduint diverses novetats per facilitar la conservació dels aliments, la seva cocció i l'obtenció d'aigua calenta. És una de les dependències on es pot percebre millor el pas del temps en la llarga vida del monestir.

INFERMERIA: la infermeria original va ser ampliada, el segle XVI, amb aquesta construcció renaixentista, amb la finalitat d'allotjar les monges malaltes. Constava d'una entrada, un llarg passadís, quatre cambres-dormitori, una capella i una cuina.

CLAUSTRE: és l'espai central del monestir i està format per un jardí envoltat per un pròxo cobert amb sostre pla i bigues de fusta. Té 26 columnes per costat, decorades amb capitells de fulles i escuts, que sostenen esvelts arcs ogivals. El componen dues plantes i unes golfes al voltant de les quals s'obren les estances del monestir. El primer pis del claustre dóna accés a diverses cel·les de dia , així com a l'antic dormitori de les monges i a la cambra de l Palau de la Reina. Aquestes dues darreres estances acullen, actualment, la Col·lecció Thyssen-Bornemisza.

ABADIA: era l'estança reservada a l'abadessa. Té planta quadrada i conserva pintures murals del segle XIV.

SALA CAPITULAR: el seu nom recorda que en aquesta estança es llegia cada dia un capítol de la Regla que regia la vida del monestir. També s'hi celebraven els actes més importants. Té planta quadrada, volta de creueria i rosassa i vi-tralls polícroms. Damunt de la sala capitular hi ha un mirador. Actualment s'hi exposen els retaules més valuosos que conserva el monestir i que en el passat eren objecte de culte a l'església o a les cel·les.

CEL·LES DE DIA: eren un lloc privat per al recolliment de les monges. Estan situades al voltant del primer pis i a la planta baixa del claustre i, fins i tot, n'hi van haver damunt de les teulades. Cada una és diferent i conté mobles i pintures de caràcter religiós.

ESGLÉSIA I CLAUSTRE: concentren els principals element característics de l'arquitectura gòtica. L'església és d'una sola nau amb capelles laterals, volta de creueria, finestres allargades amb vitralls, rosassa i tres cors: el cor alt, on es troba l'orgue, el cor baix i el cor dels frares. Destaquen el sepulcre de la reina Elisenda de Montcada al presbiteri i el de la família Illa-Canet, del segle XIV.

PORTALADA DE L'ESGLÉSIA I CAMPANAR: la portalada és l'única part ornada de la façana. A la llinda, hi destaquen els tres escuts envoltats de fu-llatge. Un conjunt d'arquivoltes arrenquen dels capitells de les columnes late-rals. Al centre hi ha l'escut de Pedralbes coronat per un floró i una creu. El campanar, de cinc pisos, tapia un dels finestrals de l'església.

PLAÇA DEL MONESTIR, CONSTRUCCIONS ANNEXES I MURALLA: la muralla que protegia el recinte de Pedralbes tenia dos portals de pedra amb una torre lateral cadascun. El "conventet" dels franciscans i les cases dels capellans i servents del monestir donaven a la plaça i al carrer que fa baixada. Aquests espais han sofert diverses modificacions al llarg dels segles.

MUSEU MONESTIR DE PEDRALBES
Edita: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

17

procura escriure les respostes amb el mateix color de boligraf

EXCEL·LENT.

Ciències Socials.

Text individual sobre l'Edat Mitjana

1. Quines relacions s'estabilen entre els diversos grups socials a l'Edat Mitjana?

A l'edat Mitjana hi havia 4 grups principals: la noblesa, la pagesia, el clergat i els mercaders i artesans. Dins del clergat hi havia diferents grups, els monjos i monges, els capellans i els bisbes. També hi havia diferents tipus de pagesos, els aloers que posseïen un alou i eren lliures, els de remença que estaven lligats a la terra i per a poder abandonar-la haurien de pagar, i els esclaus.

Els monjos i monges vivien en monestirs, els monestirs eren llocs sagrats ja que havien sigut construïts damunt d'un lloc on havien martiritzat a un cristià en l'època romana. Dins d'un monestir hi havia un menjador gran, una sala capitular, una infermeria, les comunes, una cuina, el refetor, un claustre, les cel·les de dia i les habitacions on dormien tots/totes junts/es. Els capellans vivien en cases al costat de l'església i els bisbes en palaus. Els pagesos vivien en cases molt petites fetes de fang, palla, fusta... normalment la casa consistia d'una sola habitació on ho feien tot, al centre hi havia una foguera que servia per escalfar-se, cuinar... Els nobles vivien en castells enormes, amplis, molt segurs ja que estaven envoltats de muralles i fets de pedra. Les cases dels mercaders estaven dins les ciutats, eren de quatre plantes, en el 1r pis hi havia el magatzem on guardaven la mercaderia, en el 2n pis hi havia el menjador, en el 3r hi vivien els criats i el 4t pis era un mirador, des de on miraven si venia algun vaixell. Les cases dels artesans era més petita i modesta que la dels comerciants o mercaders. Tenia 3 plantes, en el 1r pis s'hi trobava el taller on confeccionaven el que després vendrien per l'aparador que hi havia en el mateix pis, i que estava en la mateixa façana que la vivenda ; en el 2n pis hi vivia el mestre i en el 3r els aprenents i els oficials. Les cases del mateix tipus d'artesà es trobaven agrupades per gremis en els mateixos carrers.

Cada grup social distribuïa el seu temps d'una manera diferent. Els nobles es passaven el dia, i la vida bàsicament celebrant festes, fen tornejos, anant de caça, millorant la seva forma física i sobretot lluitant a la guerra, normalment per aconseguir i conquistar més terres. En canvi els pagesos es passaven la vida treballant per als nobles, treballaven la terra, cultivant fruites, hortalisses, verdures i amb animals d'on treien llana, embotits, formatges. La seva vida era molt dura ja que treballaven moltíssim i tot el que aconseguien ho donaven als nobles, que a canvi els donaven el dret de viure en aquelles terres i la seguretat de ser protegits en cas de guerra, els esclaus feien les feines més dures dins del castell, a part de treballar també resaven i anaven a l'església. Els monjos i monges es llevaven de bon matí per resar la primera pregària del dia, i durant la jornada feien diferents treballs que s'anaven tornant. Cultivaven l'hort, llegien, escrivien i copiaven llibres, netejaven, cuinaven i sobretot resaven molt. Resaven per als nobles que els ho demanaven i que a canvi els donaven alguna cosa. Els comerciants, comerciaven arreu del món, que coneixien, per després vendre-ho als artesans. Els artesans confeccionaven i venien tot tipus de productes, depenen del tipus d'artesà que es sigues.

El clergat era el grup social amb més aprenentatge, eren els únics que aprenien l'escriptura i que sabien llegir, per tant ells escrivien els llibres. Dins dels monestirs hi havia els monjos/monges mestres que ensenyaven a d'altres. Els pagesos l'única cosa

que aprenien era la religió i a través d'imatges i escultures. Els nobles es pot dir que vivien feliços però en l'ignorància, perquè tot i ser els més rics i poderosos no sabien ni llegir ni escriure. La higiene no els preocupava gaire, els que més importància donaven a la neteja eren els monjos i monges de clausura ja que al viure en comunitat els calia més, i també perquè tenien una norma de rentar-se les mans en una font.

Els nobles mantenien una relació amb la pagesia de treball i una mica de dependència, ja que si en algun cas els pagesos s'haguessin negat a fer la feina i per tant a donar el que treien de la terra, els nobles no tindrien impostos que cobrar ni ningú que els fes la feina. Els pagesos, però, també necessitaven als nobles, ja que si els pagaven tenien terres on viure. Els nobles amb el Clergat tenia una relació bastant directe, ja que la gran majoria de monjos/monges havien sigut nobles, i també perquè resaven per ells. El Clergat necessitava dels nobles, millor dit, necessitava de les coses que els donaven a canvi de resar per ells. Els artesans depenien absolutament dels nobles, ja que si els nobles no compraven, ells no venien per tant no menjaven, i els comerciants depenien dels artesans, ja que els artesans els compraven la mercaderia. Però tot anava lligat perquè si els nobles compraven, els artesans compraven als mercaders.
Resumin tot els grups necessitaven dels nobles, el Clergat i els pagesos no es relacionaven amb els artesans ni mercaders. I els pagesos es relacionaven amb els clergues per a l'ensenyament de la religió.

2. Quines coses haurien d'haver passat per canviar la situació de manera que tots, tots les persones haguessin viscut bé?

Hi havia grups socials que estaven a gust amb la seva vida i d'altres que no hi estaven. Els pagesos eren els que més es queixaven de la vida que duien: la trobaven injusta, ja que treballaven molt, es dedicaven la salut i la vida al camp, i després no s'enduien res a canvi, més que poder viure en una casa i tenir un tros de terra que cultivar.
Els nobles estaven molt a gust amb la vida que els havia tocat viure; no treballaven, es passaven els dies celebrant festes, anant de caça, fent el que els agradava i no havien de pagar a ningú.
El clergat no es queixava, ja que ells/es mateixos/es havien decidit entrar a ser monjo o monja, per exemple. I els artesans i comerciants també els agradava la seva vida, ells treballaven, però cobraven a canvi, i solament eren lliures.

Jo crec que entre l'Edat Mitjana i l'actualitat no han canviat tant les coses. Hi ha rics, pobres que no tenen res, i aquella part que treballa, cobra i viu bé en general.
Ara els rics declaren la guerra, lluiten els pobres, fan festes on es gasten grans quantitats de diners i regnessen cobrant impostos. Els pobres ara no moren pels treballs, sino que es moren d'inanició directament o d'alguna malaltia.
Els mercaders i artesans actuals, segueixen treballant per als nobles, cobren i encara són, més o menys, lliures.
La forma de governar ha canviat bastant, ara hi ha una democràcia a la majoria, però també dictadures. Però en alguns països segueix funcionant la monarquia i per a poder viure en el seu tros de terra, han de donar una part del seu sou al rei, i família, perquè ells puguin viure còmodament, sense treballar i es puguin construir cases i més cases.

Els individuals que diuen tenir-ne cura són la salut, l'educació, l'alimentació, els diners i el benestar en general.
Per a canviar la situació cap a bé en el seu entorn.
El que hauria d'haver passat en que els pagesos no haurien d'haver-se mogut a treballar més i pagar més als nobles per la seva situació no canviaria, els nobles haurien d'haver-se mogut més comprensius i no demanar tant als pagesos. El Clergat hauria d'haver-ho parlat més amb aquells camperols que pagessin i col·laboressin entre un moment.
L'hagués hauria d'haver estat més valenta i dir-li la seva opinió respectat tant d'ensenyament no hauria d'haver-se expandit per tot arreu i que tothom tingués igualtat d'oportunitats a la manera hauria d'haver-se mogut.

TEXT: EXCEL·LENT

3er TRIMESTRE: EXCEL·LENT

L'EDAT MITJANA: UNA ETAPA DE LA HISTÒRIA DE LA HUMANITAT

Bibliografia

Llibres de text

- AAVV, Eugenio Garcia (coord..). (1997) Ciències Socials. Crèdit comú 4. ECIR Editorial
- J. Santacana, G. Zaragoza, (200). Mil.leni. Ciències Socials. Ed. Cruïlla
- Cristòfol-A Trepat, i altres (1994). Els segles medievals. Ciències Socials. Ed. Barcanova
- Julian Abad I alters (2000). Ciències Socials. Història: de l'any 1000 a les revolucions. Grup Promotor Santillana ed.

Altres llibres de consulta

- Aragall, Assumpta (1991). La prehistòria a Catalunya. Col. Biblioteca básica de la història de la humanitat. Ed. Barcanova
- Aventin, Mercè (1993) Jofre de Rocabertí i Montcada. Senyor feudal i cabdill militar. Col. Biblioteca de la Classe. Graó Editorial
- Cairns, Trevor (1990) La Edad Media. Col. Història del mundo para jóvenes. Akal/Cambridge ed.
- Campàs, Joan (1992) La creació d'un estat feudal. L'Alta Edat Mitjana (segles XI-XIII), ed. Barcanova
- Clapés, Andreu (1995) Odiló, campaner del monestir. L'art romànic. Col. Biblioteca de la Classe. Graó Editorial
- Greus, Jesús (1989) Así vivían en Al-Andalus. Col. Vida cotidiana. Ed. Anaya
- Hoja, M. I altres (1993) La construcció de la seu de Manresa. L'art gòtic Col. Biblioteca de la Classe. Graó Editorial
- Howarth, Sarah (1995) ¿Qué sabemos sobre la Edad Media?. Col. Saber. Ed. S.M.
- Martin, José Luís (1989). La Edad Media en España. El predominio musulman. Col. Biblioteca Básica de la Historia. Ed Anaya
  (1990). La Edad Media en España. El predominio cristiana. Col. Biblioteca Básica de la Historia. Ed. Anaya
- Miquel, Pierre (1978) La vida de los hombres en tiempos de caballeros y castillos (1250-1350). Ed. Molino
- Sorribas, Sebastià (1995) Joan Roig, pagès del segle X. El naixement d'un poble. Col. Biblioteca de la Classe. Graó Editorial
- Tatché, Eulàlia (1991) Artesans i mercaders. El món urbà a l'Edat Mitjana. Col. Biblioteca bàsica de la història de la humanitat. Ed. Barcanova
- Varela, Andreu i Varela, Joan Ramon (1993). Pagesos i remences. El món rural medieval. Col. Biblioteca bàsica de la història de la humanitat. Ed. Barcanova

Revistes

- Muy Especial. La Edad Media. Nº 5, primavera 1991

Videos

- El nombre de la rosa

Títol de la unitat	**El turisme: el cas de Mallorca**
Nivell	**3r d'ESO**
Nom del centre	**Col·legi Maristes les Corts-Sants**
Nom del professor	**Carles García**

Marsites Sants Les Corts
Centre de Secundària

SOCIALS

TURISME

Eunice Salgado
3 eso A

Coach

Activitat 1

1. Posicona.

. Consideres positiu o negatiu l'activitat de turisme practicada dins de diverses ciutats europees on hi ha un nucli receptor de gran importància com per exemple als petits municipis de les Illes Balears.

☒ Positiva

☐ Negativa.

2. Redacta les justificacions o raons per defensar el teu punt de vista.

. Aporta a augmenta l'economia del nostre país a Estat.

. Beneficia als veïns a també a les pròpies empreses econòmicament.

. Si el govern veu que hi ha turisme a les platges, farà o augmentarà les condicions de la ciutat o zona, perque sigui millor.

3 Com he actuat aquesta opinió.

Doncs jo he he estudiat al l'escola aquest, el fet de que el turisme a una zona en concret, proporciona més diners per aquella zona, per aquell sector. També, jo he viscut aquesta experiència i he te vist.

4. Cita tres arguments que faries servir una persona que no estiqués d'acord amb nosaltres per defensar el seu punt de vista.

- El turisme aporta molt, i per tan ens impedeix el benestar a nosaltres. als que viurim a viuen a la zona visitada.
- El turisme proporciona també despeses econòmiques per l'Estat.
- A vegades no respecten.

defensar el meu punt de vista.

Catalunya, per exemple, hi ha un turisme majoritàriament pel clima mediterrani i sobretot per la platja. Així doncs, és evident que cada estiu venen molts turistes i ajuda a l'economia de la seva economia i benestar social i econòmic.

Socials

Activitat 2.

Quins són els nostres objectius ?

Nivell :

Conceptual

- Sector terciari.
- Turisme.
- PIB
- Fluxos Turístics
- Balança de pagaments
- Impacte ambiental.
- Desenvolupament sostenible.

Procediments

- Localitzar i interp. dades estad.
- Llegir doc. cartogràfic.
- Interpretar text diari
- Interpretar fotografia d'un article.
- Participar en un debat.
- Redactar un escrit.

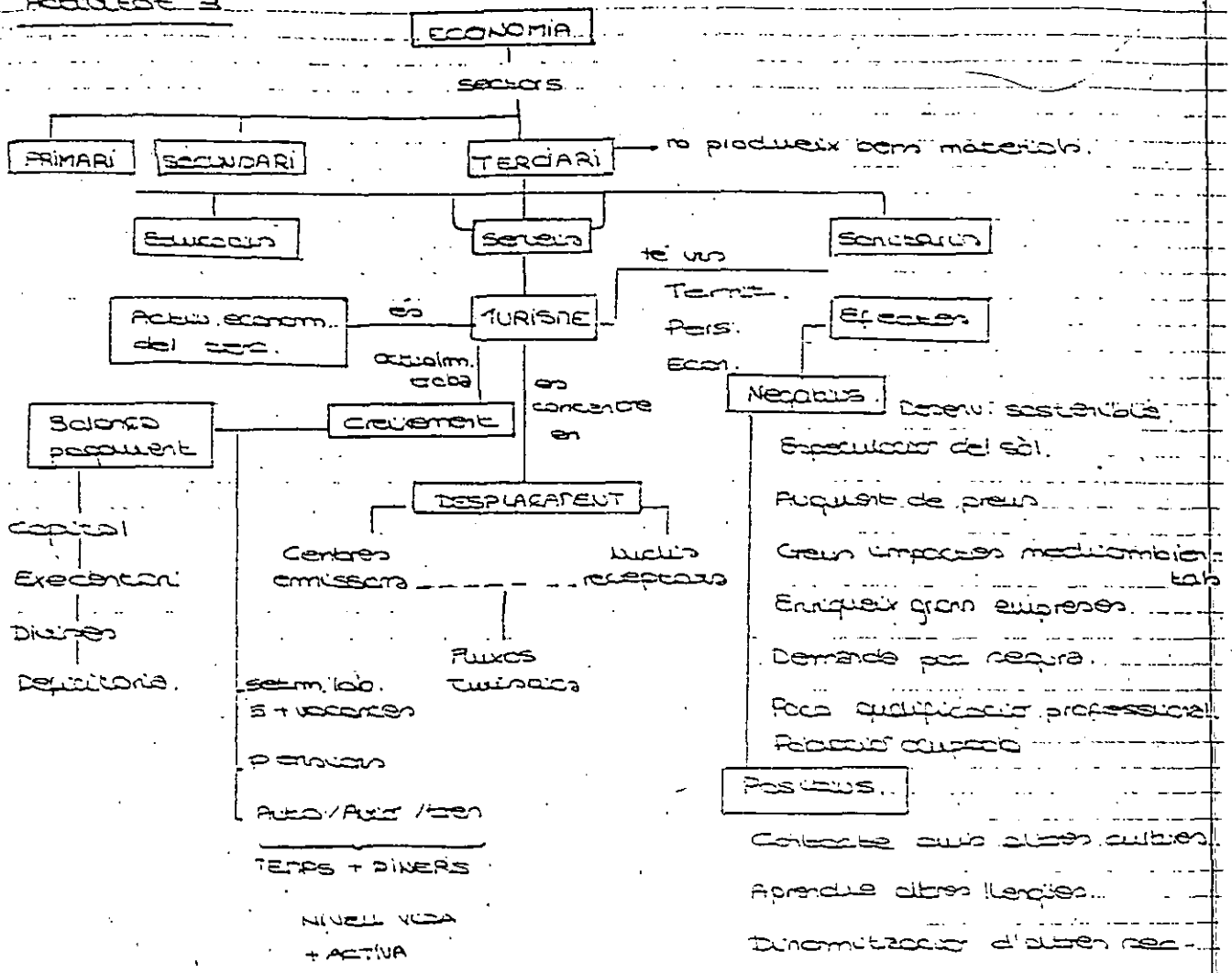
Actitudes

- Ser crític = donar punt de vista.
- Participació
- Ser responsable
- Ser col·laborador
- Valorar la relativitat d'un punt de vista.

NO SEMPRE TINC RAÓ

Social.

Activitat 3.

Socials

- 4. Activitat

. Ho és tot?

. Habitualment la nostra opinió sobre un fet respon a una forma parcial de veure-ho tot.

- Com en ajuda un debat a tenir una visió més completa?
El fet de que cada component del grup tingui una opinió diferent fa que el conjunt de opinions faci arribar a una conclusió general.

-5. . Objectiu o subjectiu?

1- La realitat i la nostra percepció de la realitat poden ser dues coses molt diferents. —

2- No veiem les coses com són, si no més bé com som nosaltres.
Crec que és veritat a mitges, ja que nosaltres hi veiem les coses com nosaltres volem, com en aquest cas nosaltres.

Serveix un debat per millorar la nostra objectivitat?
Crec que sí, perque les opinions dels altres influeix a vegades a l'opinió i feu-la aprendre enriquidora

5. Què és un debat?
És un discurs sobre un tema o una qüestió conflictiva de manera ordenada. Amb l'objectiu d'analitzar un problema desde diferents punts de vista, m'interessa els arguments dels altres, confrontar-los amb els meus i arribar a una opinió més completa i enriquidora.
Per aprendre a solucionar problemes de manera col·lectiva.

EXERCICI 7. Què és un argument?

a) Subratlla la paraula o paraules clau de la següent frase:

Argumentar vol dir donar raons per validar un punt de vista sobre una qüestió, uns fets o uns fenòmens socials.

b) Els arguments poden ser:

Racionals . aquells que es basen en idees i veritats acceptades pel conjunt de la societat.

Ex.: un argument per recolzar la tesi "No hem de contaminar el mar" podria ser

"El mar és font de vida".

De fet. Es basen en proves observables

Ex.: un argument per recolzar la tesi "Aquest any ha plogut molt poc" podria ser:

"Els embassaments estan a un terç de la seva capacitat.

D'exemplificació: es basen en exemples concrets

Ex.: un argument per recolzar la tesi "La majoria dels països desenvolupats reaprofiten els seus recursos" podria ser:

"Japó fabrica objectes de plàstic a partir del plàstic ja utilitzat".

D'autoritat. Basats en opinions de persones especialistes de reconegut prestigi.

Ex.: un argument per recolzar la tesi "Existeix un perill evident de crisi econòmica" podria ser:

"És l'opinió del president del Banc Central Europeu a partir de l'anàlisi dels principals indicadors financers"

c) L'estructura d'un text argumentatiu és:

a) Presentació: introducció per prersentar davant del receptor el tema d'argumentació. Intenta captar l'atenció i despertar una actitud favorable .
b) Exposició dels fets. Enumerar i explicar els fets fonamentals i presentar la tesi de forma clara i concisa
c) Argumentació: relació d'arguments que recolzen la tesi o postura de l'argumentador
d) Conclusió: resum d'allò que s'ha exposat i recull tesi argumentador i arguments principals. És l'última oportunitat de l'emissor per convencer al destinatari de les seves idees o opinions.

Socials.

Activitat 8.

. Quin és el tema i la qüestió del tema?

El tema és la prohibició de pancartes o missatges que expressin el concepte "NO A LA GUERRA"

. Quina tesi o postura té l'argumentador?

Està en contra de la decisió de la Junta Electoral Central.

. En quins arguments o raons basa la seva postura?

Pot portar a un il·lògic pla de la policia segons l'autor, està a favor de la prohibició, perquè les imatges o pancartes no predisposen al públic a votar a favor o en contra.

Analitzar un debat (Maria Antònia Iglesias)

. Sobre quin tema i sobre quina qüestió s'argumenta?

Sobre la decisió de prohibició de pancartes que tinguin relació amb el concepte "NO A LA GUERRA" a les escoles electorals.

. Quina tesi postula el nostre argumentador?

A favor de la decisió de la prohibició d'aquestes pancartes.

. Amb quins arguments o raons argumenta la seva postura?

Diu que són missatges subliminals.

. Respecte les faltes: no

. Excés de soroll: no

. No hi ha interrupcions: sí

No cridar: sí.

Llegir pag 233-234 i fer un resum:

El turisme a Catalunya.

Catalunya s'ha especialitzat en el turisme de vacances de costa, de sol i platja on els grans operadors de viatges estrangers comercialitzen vacances d'una o dues setmanes a un preu baix. El fet de que Catalunya sigui un dels centres turístics europeus amb una llarga tradició fa que la seva capacitat d'allotjament sigui una de les més importants de l'Estat Espanyol: gairebé 500 000 places entre hotels, càmpings, cases de pagès i pensions.

El nombre de visitants supera els 23 milions, procedents principalment de la resta d'Espanya, de França i Alemanya. L'existència de nombrosos espais naturals protegits i l'oferta creixent del turisme rural interior completa l'equipament turístic de qualitat. Després dels Jocs Olímpics de 1992 Barcelona s'ha convertit en una fita obligada dins les rutes turístiques europees i mundials.

L'oferta arquitectònica, cultural i de restauració, així com el trànsit humà i les condicions climàtiques, són els aspectes més valorats de la costa. En la oferta hotelera i d'infraestructures destaca la progressiva inserció de Barcelona en el mapa mundial de les fires i congressos, de les seus de grans empreses o dels circuits de creuers. A Catalunya l'abundància del sol i la platja en exclusiva va disminuint, els turistes, que disposen de períodes de vacances cada vegada més fraccionats i reduïts, exigeixen uns nivells de qualitat turística.

Equipaments turístics: El nombre de places d'hotel i de càmping existents a Catalunya, més de 60% es concentren en zona de contaminació ambiental, la competència d'altres zones del Mediterrani i altres son alguns factors de crisi del sector turístic català.

Origen deb turistes: Eb turisme actualment bo majoria sõ europeu, però cal destacar la creixent procèdencia d' nord-americans i japonesos. Gairebé un 30% sõ francesos, el 8% sõ alemanys i uns poco més del 6% venen del Regne Unit. El creixement deb visitants procedents d' Europa de l' Est. El 7,9% deb turistes que arriben a Catalunya sõ estrangers i el 21% venen d' altres comunitats autònomes.

El turisme a Espanya

Transformació i canvi: El turisme a Espanya va experimentar la màxima empenta eb anys cinquanta i seixanta. A aquest turisme desd i platja si bo afegit, el turisme interior espanyol, que ha conegut) comportat un considerable expansió de les ofertes i de les activitats turístiques.
Allarc es manté el model de vacances massives a uns preus enequibles a bona part a causa de l'acció deb operadors de viatges.
Procedència i destinació del turisme exterior: Eb principals punts de procedència del turisme extern que visita Espanya sõ eb països del nord d' Europa, el Regne Unit, Alemanya... Tot i que el turisme predominant és d' estiu, concentrant en eb mesos de juliol i agost, també s' aprecia un lent increment del turisme de temporada baixa.
Infraestructura hotelera: L' oferta més gran d' infraestructures turístiques d' hotels, a més deb apartaments d' un turisme, se situa a les illes Balears, la C. Valenciana i les Canàries. El nombre d' hotels i hostals s' ha incrementat perquè el turisme interior s' ho afegit a l' exterior. Actualment es supera el milió de places.
Turisme Interior i mobilitat temporal: Actualment eb serveis circulats al temps lliure impliquen una gran mobilitat de la població del mateix país.

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR UN TEXT DESCRIPTIU

- Descriure vol dir enumerar les característiques, les propietats i les qualitats d'un objecte, d'un fet, d'un fenòmen, d'un sentiment, d'un procés, etc.
- La descripció ha de permetre que ens puguem imaginar amb la màxima exactitud possible el que es descriu.
- La descripció ha de ser com "la fotografia" del que volem informar o comunicar

Passos a seguir per elaborar un text descriptiu:

1. **Escriure un títol** que indiqui amb precisió:

1.1. El tema que es tractarà
1.2. La situació en l'espai (quan calgui)
1.3. La situació en el temps (quan calgui)

2. **Fer una introducció general** que permeti:

2.1. Identificar l'objectiu de la descripció
2.2. Saber què es vol descriure (un objecte, un fet, un fenòmen , un sentimnet, un procés....)

3. **Elaborar la descripció detallada** seguint els següents criteris:

3.1. Organitzar tota la informació des de la més general a la más concreta
3.2. Identificar i determinar quins son els elements bàsics, acceptables i més importants del que és vol descriure. Aquells elements que permeten reconèixer el què es descriu
3.3. Enumerar de forma ordenada, les diverses característiques, propietats i qualitats.
3.4. Utilitzar un nombre suficients de característiques, propietats i qualitats per garantir una descripció completa.
3.5. Fer una conclusió o una síntesi final
3.6. Fer servir de manera precisa el llenguatge de les Ciències Socials

4. **El text ha d'estar ben construit.** Es pot tenir en compte:

4.1. Escriure amb frases curtes
4.2. Les frases solen ser yuxtaposades i coordinades. Es pot utilitzar la i/o, la coma o el punt i coma.

Sociala.

Redacta un text descriptiu sobre els fluxos turístics al litoral mediterrani Espanyol: pots destacar la importància del turisme a l'actualitat, esmentar els principals centres emissors i receptors, nº de turistes, tipus d'allotjaments, caràcter turístic de la Mediterrània i alguns problemes que es plantegin

Mapa de la plana 44.
Els fluxos turístics es donen preferentment de països més desenvolupats. F
Els principals centres receptors són els Estats Units, Europa i el Japó. V
Les costes mediterrànies són un destí turístic cada vegada més important els països d'Europa. V

Cuadre estadístic pag 258.
Les Illes Balears són la 2ona regió turística d'Espanya per establiments hotelers. F
Les Illes Balears són la 1ra regió turística per nombre de places hoteleres. V

Foto 259 pag:
L'atractiu turístic de Catalunya es troba en les platges i cales, i també en les múltiples possibilitats lúdiques i culturals. V
Les cales Mallorquines arriben a assolir nivells de saturació turística a l'estiu. V

Els fluxos turístics es deuen preferentment als països més desenvolupats i als principals centres emissors són els Estats Units, Europa i el Japó. Les costes mediterrànies són un destí turístic cada vegada més important als països d'Europa.

Les Illes Balears és una de les zones d'Espanya, més visitada per els turistes, gràcies a les seves platges i el seu clima. Aquesta comunitat Autònoma, també gaudeix de ciutats amb interès històrico-artístic. L'oferta més gran d'infraestructures turístiques d'hotels i hostals, o més d'apartaments d'ús turístic, se situa a les Illes Balears i a Catalunya, on hi ha una concentració més elevada de places hoteleres. Encara que per concretar, podríem dir que les Illes Balears són la segona regió turística d'Espanya per establiments hotelers i la primera regió turística per el nombre de places, amb 1464 establiments segons l'any 2000, i també és la primera regió turística per el nombre de places, que segons l'any 2000 van ser 314.565 places. Bàsicament, els turistes són de procedència estrangera (anglesos i alemanys), tot i que també hi ha turisme nacional. Les illes més concorregudes són les de Mallorca i Eivissa.

Les cales Mallorquines arriben a assolir nivells de saturació turística a l'estiu. A l'any 2000 van arribar a les Illes Balears 6.689.969 visitants.

Enric Salcedo

PER QUE HA CANVIAT MALLORCA?

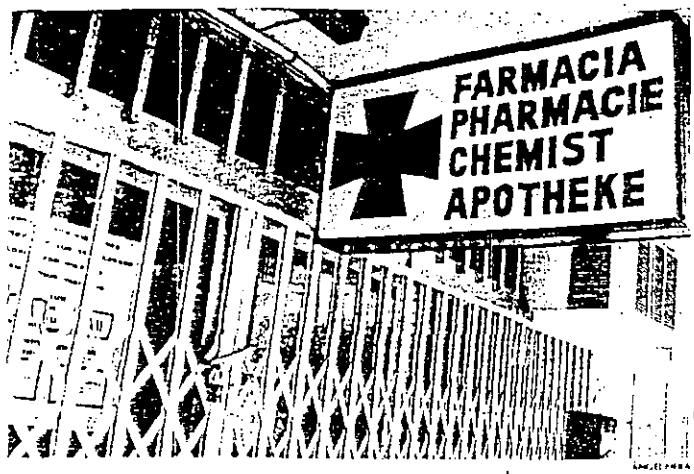
Qüestions referents al vídeo: "Mallorca i els alemanys"

1. Què vol dir que fa uns anys els alemanys anomenessin Mallorca com la "isla de las chachas" i actualment li diguin la "isla querida"? Què ha canviat?
   Perque abans Mallorca no tenia tanta importància i li deien "la isla de las chachas" en un to despectiu. I ara, per els alemanys es un regió molt important i significativa, per ells. per això ara li diuen "la isla querida"
2. Quin paper juguen els diferents agents:

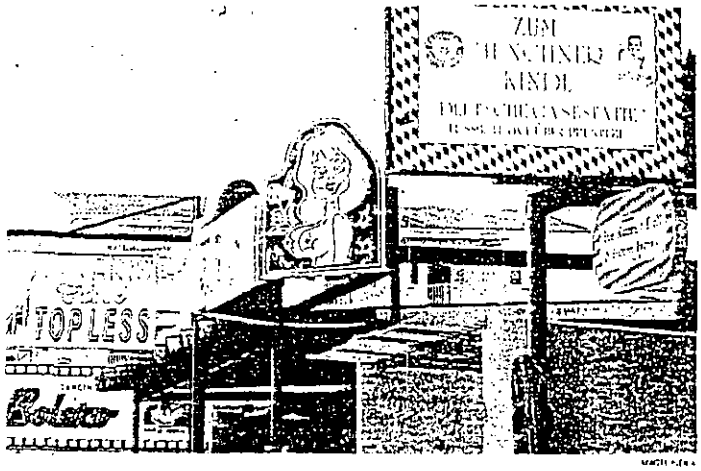
   a. pagesos, En contra/ a favor. Venen les seves terres per diners
   b. intermediaris i promotors turístics, A favor. Sí els que proporcionen els turistes un lloc per viure. Fan connecte entre el venedor i el comprador.
   c. nacionalistes mallorquins, ecologistes i intel·lectuals. Defenen les seves terres i el seu patrimoni. Estan en contra
   d. treballadors del sector secundari i terciari, I A favor. Sí els que donen el benestar als turistes.
   e. administracions. A favor. S'encarreguen dels diners moguts entre compradors i pagesos.

   Què faries tu si et trobessis en cadascun dels casos?
   Jo personalment defensaria la meva postura com a nacionalista mallorquina.
3. Quina diferencia hi ha entre ser un hoste i un propietari? Quins tipus de turistes arriben a l'illa? El propietari és el que mana en un habitatge és propiament seu. Però l'hoste no és el propietari si no que està dient en un habitatge un cert temps, estàn de pas"
4. Quines han sigut les principals avantatges que s'han produit dins d'aquest marc? I desavantatges? Beneficis o molts pagesos econòmicament. Alguns pagesos són culpables dels Beneficis en administradors, especuladors alemanys. sector ari i en.....
   Principalment, els pisos són molt influents l'economia.
   ↳ cash per comprar.
5. Amb quins problemes ens podem trobar en front d'una invasió de turistes?
   Desprecis Sobrepoblació Quines mesures legals podem adoptar per evitar la massificació turística?
   Que ens invadeixin fins que arribi un moment en que tinguin més autoritat en alemanys sobre nosaltres, fins al punt en que els mani més que nosaltres. transformant-nos en els seus criats.
6. Es pot aturar tot el procés plantejat al vídeo tenint en compte que tots som la Unió Europea? Crec que no es pot aturar, i lo que tenen tot el dret, són europeus i s'han d'acceptar ja que a Alemanya no estan aquest.

La sociedad balear mira con recelo el auge de la colonia alemana

EN ALEMÁN, POR FAVOR. En Mallorca se está generando un sector económico dedicado exclusivamente a atender a los residentes y turistas alemanes, una comunidad que suma 30.000 personas y que prefiere que les hablen en su idioma, tanto en el supermercado como en la farmacia

"LA ZONA". Restaurantes, discotecas y barras americanas se suceden con sus rótulos en alemán en la zona germana de ambiente más popular de S'Arenal, en Palma. Bien regado de alcohol, el ambiente en este rincón de la isla es "genuinamente importado" de Alemania, como indican algunos carteles

El crecimiento de la comunidad alemana en Mallorca empieza a preocupar en la reducida sociedad balear
Por Eduardo Martín de Pozuelo y Santiago Tarín

Un terrible crimen rompió el tópico de "isla de la calma". Manfred Maisel, empresario alemán conocido en Mallorca como el "rey de la cerveza", fue asesinado en compañía de su hijo de ocho años y su asistenta en su domicilio insular. La prensa amarilla alemana se cebó en el suceso y aportó tintes catastrofistas al asunto. El término mafia alemana *se asoció a Palma, pero las declaraciones y datos oficiales*, y la propia vida cotidiana en Baleares, desmienten en principio que exista este problema, aunque extraoficialmente sí se admiten hechos vinculados a la delincuencia alemana. Muertes poco explicadas, extorsiones, delincuentes económicos y extorsiones no denunciadas configuran este panorama subterráneo que convive con la Mallorca placentera y acogedora, cuyo territorio *está experimentando paulatinamente* un cambio de propiedad a manos extranjeras.

El homicidio de Maisel ha puesto sobre el tapete la cuestión de la comunidad alemana en la isla, cuyo rápido crecimiento ha despertado recelos entre los insulares. Hoy por hoy, Mallorca puede seguir disfrutando del tópico con razón, aunque la vida política, académica y social discute varios interrogantes: ¿Existe una mafia alemana en Mallorca? *¿Adónde lleva la venta masiva de terrenos* a ciudadanos de Alemania? ¿Corre riesgo la isla de convertirse en la Florida europea, donde se retirarán los jubilados del norte de Europa? ¿Se está blanqueando dinero ante la llegada del euro?

La primera cuestión a plantear es clara: ¿Existe un problema alemán en Mallorca? La respuesta oficial es tajante: no. Ni el gobierno balear, ni la Fiscalía, ni las fuerzas de seguridad del Estado creen que haya indicios de ello; en su versión sólo ocurren hechos aislados como el mencionado crimen. Y, de hecho, las estadísticas refuerzan esta hipótesis, puesto que prácticamente no hay denuncias en el seno de la comunidad alemana de Baleares.

Quizás no haya un problema, pero sí existe un debate y un temor: un debate en torno al peso que está adquiriendo la comunidad alemana en Mallorca y la creación de un *núcleo cerrado dentro de la sociedad* de la isla, y un temor que se refiere a la posibilidad de que entre la gente que decide irse a vivir o retirarse en las islas se encuentren miembros de organizaciones mafiosas.

Política agraria

La isla de Mallorca tiene en la actualidad unos 750.000 habitantes, de los cuales, según cifras facilitadas por *el conseller de Educació y portavoz* del Gobierno balear, Manuel Ferré, 100.000 son extranjeros. El colectivo más numeroso es el alemán, de aproximadamente 30.000 personas entre residentes temporales y habituales. A ello hay que unir el flujo turístico. El pasado año llegaron al aeropuerto de Palma 3.130.700 turistas alemanes.

Este tremendo flujo de población alemana hacia Mallorca está implicando un importante cambio en la *propiedad de la tierra. Este fenómeno* es seguido de cerca en distintos ámbitos de la vida pública y académica. Una de las personas que ha estudiado este fenómeno es Pere Salvá, catedrático de la universidad y presidente de la Asociación Española de Ciencia Regional. Según sus cálculos, el porcentaje del territorio en manos de extranjeros está en las 50.000 hectáreas, que representan el 20 % de la isla, aunque en determinadas zonas el porcentaje *aumenta hasta el 50 %*.

La primera franja codiciada por los extranjeros fue la primera línea de mar; las casas y apartamentos con mejor vista. Ahora el fenómeno se traslada también hacia el interior. En opinión de Salvá, ello es consecuencia de que "se están vendiendo los residuos de una mala política agraria. La agricultura es el 1,5 % del PIB regional. Más de la mitad de los 6.000 payeses de la isla tienen más de 55 años. Hay algunos que han vendido para comprar una finca mejor, pero la mayoría de parcelas se transforman en residencia secundaria. Son fincas de poco rendimiento en zonas periféricas".

Una primera consecuencia de esta fiebre vendedora es una revolución del mercado inmobiliario. Los alemanes, con una moneda mucho más fuerte, pagan unos precios inaccesibles para los isleños. Parejas jóvenes tienen actualmente *dificultades para hallar vivienda.*

Oferta y demanda

Sin embargo el conseller Manuel Ferré opina que esta es una polémica en tanto artificial. "Este es un territorio pequeño, con pautas culturales. Cada pequeña cosa se debate de una forma intensa. Es cierto que se ha incrementado la cifra de alemanes que han comprado, pero no es un *problema. También lo han hecho* madrileños, catalanes o británicos. ¿Por qué es diferente que lo hagan los alemanes?", Ferré continúa: "El problema de la vivienda es inevitable. Los alemanes han buscado pueblos tradicionales y suben los precios. Los jóvenes tienen problemas para encontrar casa y hay tensiones lo mismo que en Barcelona o Madrid. Es la ley de la oferta y la demanda, y nosotros no podemos construir vivienda oficial en estos *pueblos de arquitectura típica. Es* bueno que la gente invierta, es una inyección económica".

Pere Sampol, del Partit del Socialistes de Mallorca (PSM), no coincide con Ferré. "Con una visión europeísta no puede haber barreras, pero está la cuestión de la disciplina urbanística. El efecto sobre el territorio de la venta de parcelas es la urbanización tanto de la costa como del interior, lo que se ha denominado la balearización."

El proceso de transferencia de la propiedad conlleva otras cuestiones. Pere Salvá explica que "de hecho, Mallorca es la periferia de las grandes ciudades europeas. Hemos comprobado que cualquier habitante de una ciudad alemana tarda lo mismo en viajar en automóvil hasta una segunda residencia en su país que en tomar un avión y llegar a una casa en Mallorca. El cambio es pasar dos horas conduciendo o invertir lo mismo en volar. Y, además, aquí disfrutan de mayor calidad de vida

"GRACIAS, MANFRED". El "rey de la cerveza" parece saludar desde el letrero de uno de los restaurantes de Manfred Meisner mientras una súbdita alemana ata una cinta a la verja en señal de recuerdo. La inscripción dice: "Gracias, Manfred"

Existe el temor de que **entre la gente de bien que decide vivir o retirarse en Baleares se cuelen indeseables, gángsters o mafiosos**

Los alemanes *han buscado* pueblos tradicionales y suben los precios; los jóvenes tienen problemas para encontrar casa y hay tensiones

LA VANGUARDIA, 7-12-97

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR UN TEXT EXPLICATIU

- Explicar vol dir donar raons i arguments que ajuden a comprendre el perquè dels fets, situacions i fenòmens socials.
- L'explicació estableix relacions entre les informacions per entendre les causes i les conseqüencies dels fets i situacions i fenòmens socials.
- Amplia i aprofundeix en el coneixement dels fets, situacions i fenòmens socials

Passos a seguir per elaborar un text explicatiu:

1. **Escriure un títol** que indiqui amb precisió:

1.1. El tema que es tractará
1.2. La situació en l'espai (quan calgui)
1.3. La situació en el temps (quan calgui)

2. **Fer una introducció general** que permeti:

2.1. Identificar l'objectiu de l'explicació
2.2. Saber què es vol explicar (un objecte, un fet, un fenòmen , una situació, un sentiment, un procés....)

3. **Elaborar l'explicació** seguint els següents criteris:

3.1. Identificar i determinar quines són les raons bàsiques, acceptables i més importants del que és vol explicar.
3.2. Donar raons suficients i adequades per comprendre els fets o fenòmens socials o bé les motivacions i les accions dels agents socials protagonistes de l'acció.
3.3. Les raons o arguments s'han d'ordenar per categories (causes socials, històriques, econòmiques, polítiques, religioses, fisiques) o segons la seva importància (causes principals, conjunturals, puntuals...)
3.4. Relacionar les raons i arguments entre ells. No es tracte de fer una enumeració de causes i conseqüències sinó que cal relacionar-los, d'acord amb el que es preten explicar .
3.5. Fer una conclusió o una síntesi final
3.6. Fer servir de manera precisa el llenguatge de les Ciències Socials

4. **El text ha d'estar ben construit.** Es pot tenir en compte:

4.1. Les oracions són compostes i s'utilitzen conjuncions subordinades causals: perquè, ja que, a causa de. També s'utilitzen conjuncions que indiquen conseqüència, com: doncs, per tant, de manera que, en conseqüència...

* ENDURIM O NO LES MESURES LEGALS I D'ALTRES TIPUS EL NOSTRE MUNICIPI PER FRENAR L'INVACIÓ DE TURISTES.

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR UN TEXT ARGUMENTATIU

• COM?

- Argumentar vol dir donar raons i arguments que justifiquin una tesi o punt de vista enfront d'un altre, sobre fets, situacions i fenòmens socials.
- Argumentar vol dir contrastar diverses interpretacions de la realitat a partir de raons i arguments que validin diferents maneres d'entendre un mateix fet, situació o fenòmen social.
- Les raons i arguments es poden basar en el coneixement científic o en criteris personals i han de ser forts i convincents per resistir les objeccions i la crítica
- L'argumentació permet dubtar del coneixement i dels punts de vista personals per tal de convèncer o de ser convençut

Passos a seguir per elaborar un text argumentatiu:

1. **Escriure un títol** que indiqui amb precisió:

1.1. El tema que es tractarà
1.2. La situació en l'espai (quan calgui)
1.3. La situació en el temps (quan calgui)

2. **Fer una introducció general** que permeti:

2.1. Identificar la finalitat d'argumentació
2.2 Saber què es pretén argumentar (un fet, un fenòmen, una situació, un sentiment, un procés....)

3. **Elaborar l'argumentació** seguint els següents criteris:

3.1 Explicitar el punt de vista o tesi que es vol argumentar i de on es parteix. La tesi pot estar fonamentada en el coneixement científic apres i en la interpretació personal que s'ha elaborat previament.
3.2. Explicitar les diferents tesis o punts de vista i les diferents motivacions dels agents socials implicats
3.3. Posicionar-se davant de diferents tesis o interpretacions d'un mateix problema, fet o situació social
3.4. Les raons i arguments han de ser adequats, suficients, pertinents, forts i ben fonamentats per resistir les objeccions, les crítiques i per convencer els altres.
3.5. Exposar en quins aspectes hi ha acord i quines són les diferències essencials amb les argumentacions dels altres.
3.6. Fer servir de manera precisa el llenguatge i el lèxic de les Ciències Socials, amb la intencionalitat de convèncer els altres utilitzant els matisos propis del relativisme

4. **Elaborar conclusió o una síntesi final** per:

4.1 Proposar accions, decisions o compromisos que permetin materialitzar la tesi o el punt de vista plantejat i que reforcin la capacitat de convenciment.
4.2. Les propostes han de ser coherents amb els arguments que la sostenen

5. **El text ha d'estar ben construit.** Es pot tenir en compte:

5.1. L'exposició de les raons ha ser ordenada i organitzada segons l'ordre de importància o per categories
5.2. Les oracions són compostes i s'utilitzen conjuncions subordinades. S'utilitzen enllaços causals: perquè, ja que, a causa de com que, atès que... També s'utilitzen conjuncions que indiquen conseqüència, com: doncs, per tant, de manera que, en conseqüència, per tal que....

Enric Sureda

5è

LA COLONIA ALEMANYA A LES ILLES BALEARS

L'illa de Mallorca, té actualment uns 950.000 habitants dels quals, segons el parcer del govern balear, 100.000 són estrangers. El col·lectiu més nombrós és l'alemany d'aproximadament 30.000 persones entre turistes, empresaris i habitants. Aquest darrer, aquest tercer flux de població alemanya a Mallorca està impulsant un important canvi en la propietat de la terra.

~~Segons el president~~ Aquest fet, provoca diferents opinions a la gent implicada i relacionada en aquest esdeveniment. Segons el president de l'Associació Espanyola de Ciència Regional, el predomini del benestar en molts estrangers està en 50.000 hectàrees, que representen el 10% de l'illa. La primera franja considerada pels estrangers és la de la primera línia de mar, les cases aparellades a uns 3 milions d'euros, encara que és el tercer lloc en trasllada cap a l'interior de la regió. L'agricultura és el 1'5% del PIB regional. Més de la meitat dels 100.000 pagesos de l'illa, tenen més de 55 anys i alguns d'ells han deixat terres per comprar una finca major, però la majoria de pagesos es transformen en residència secundària, és aquests són finques de poc rendiment a zones perifèriques.

Una primera conseqüència d'aquesta febre immobiliària és una reducció de mercat immobiliari. Els alemanys, amb un poder adquisitiu més fort, pagen uns preus inaccessibles per els pagesos i la gent del poble, això provoca que molts joves no puguin tenir actualment dificultats per poder viure.

Per altra banda hi han altres punts de vista sobre aquest fet per exemple la d'un conseller, el qual opina, que tot això és una polèmica artificial, ja que segons ell, aquest és un fenomen petit amb uns altres països és cert que s'ha intensificat la xifra d'alemanys que han comprat, però no és un problema ja que també ho fan els mallorquins, catalans o britànics. El problema de les vivendes és inevitable, els

així poques tesis com els jueus pel fet de no tenir vivenda és bo que la gent inverteixi ja que aquesta l'economia. De fet, Malaca és fa perfecta de les grans empreses, per tal, hem complicat que qualsevol habitant d'una ciutat alemana cada el mateix en viatge en automòbil fins a una segona residència en el seu país, que en aquest cas és a Malaca.

En conclusió, a Malaca s'està generant un sector econòmic dedicat exclusivament a oferir als residents i turistes alemanys, en què prefereixen que els pagui en el seu idioma, és en el supermercat com en perfumeria. Restaurants, discoteques i bars americans són exitosos en alemany i aquests productes alemanys són importats d'Alemanya en aquest exclusivament, cosa molt poc perjudicada per a uns és un gran avantatge, cada sector econòmic.

El Debat

A la sala de Plens d'un petit poble prop de Son Cervera es debat una de les qüestions més importants per al futur de tots els veïns. Cada any el poble perd població autòctona ja que els joves marxen a la capital en busca de feina per què el camp ja no dona de menjar. A més totes aquestes terres que queden sense conrear les compren nouvinguts amb el propòsit de construir-se grans finques i xalets per quatre duros. Quatre duros per a ells, són estrangers amb un alt poder adquisitiu i estan encarint el preu dels terrenys i cada cop més el de les cases, provocant que els nostres fills no puguin fer-se una casa. Cada vegada hi tenim més estrangers al poble i ja fa uns anys obren comerços, bars, botigues, restaurants, tota mena de serveis.

Al principi tothom hi estava d'acord, les estrangers compraven les terres a alts preus, havia molta feina, tant en el sector secundari com en el terciari, les comunicacions van millorar... Però cada vegada hi ha més problemes: han aparegut les primeres xenofòbies, ha disminuït el territori agrícola, s'ha modificat el paisatge adequant-se al del país d'origen dels estrangers, contaminació i residus massius...

Aquesta tarda al Ple es troba un representant de l'associació de pagesos del poble, molt criticat des de diferents sectors. Ell reivindica la seva elecció de vendre com a única possibilitat per a sobreviure ja que el treball al camp no li donava cales, a més, les terres eren seves i fan el que volen.

També es troben alguns promotors turístics estrangers i intermediaris locals que defensen la idea que ells no han obligat a ningú a vendre les seves terres i cases i tan sols es guanyen la vida.

El grup de nacionalistes del poble, els ecologistes i diversos intel·lectuals de la comarca estan totalment en contra del procés generat al poble i parlen de massificació, pèrdua d'identitat..., no volen als estrangers vivint al poble.

Hi ha treballadors del sector secundari i terciari que tot i que tenen molta feina gràcies a totes les construccions i nous serveis no els acaba d'agradar tant d'estranger.

Per últim l'alcalde i el seu equip de govern es troben en mig, d'una banda els diners invertits pels estrangers han propiciat millores considerables al poble però els habitants no estan gaire contents. Tenen una tasca difícil ja que aconseguir el consens i les solucions conjuntes entre totes les parts serà una tasca complicada. Però segur que amb la ajuda de la resta de ciutadans ho aconseguiran.

*TREBALLADORA DEL SECTOR SECUNDARI O TERCIARI

Graella de posicionament inicial del grup

Aspectes	Raons i arguments
Representeu el problema amb la màxima precisió: què s'esdevé al poble?	Hi han molts estrangers al poble.
Definiu el problema	L'arribada de molts turistes
Exploreu les diferents vies de resplució: Que li podeu respondre a cada una de les persones que han intervingut? Quines proves sòlides us avalen? Els interessos de cadascuna de les persones és altruista o egoista.	[illegible]
Conseqüències si es permet l'assentament d'estrangers massiu: Positives negatives	Adquirim un gran creixement econòmic Turisme més select. Es perd identitat. Els nostres costums Desaparició [illegible]
Conseqüències si s'aproven dures mesures legals per frenar la "invasió": Positives Negatives	Conservem les nostres Tenen més feina Podem comerciar sense entrebancs L'economia no augmenta Algun sector podria resultar
Redacció de la vostra decisió	-
Avaluació de la vostra proposta	

* Redactem un text argumentatiu que reculli el nostre posicionament, els nostres arguments, que critiqui els possibles arguments d'altres grups i reculli en quines condicions ens semblà acceptable que continui arribant el turisme.

Com a treballadors del sectors secundari i terciari mallorquins, en aquest text ens hi argumentarem ens volem posicionar sobre el problema originat per la invasió alemana, ja que els seus efectes repercuteixen de manera positiva o negativa a tots nosaltres com a ciutadans i treballadors.
Gràcies a l'arribada de turistes, principalment alemanys, ens proporcionen feina, i conseqüentment diners. Si no, hauríem d'accedir a una nòmina més baixa i menys remuneració. Per aquest fet ens posicionem, majoritàriament, a favor de l'arribada massiva dels turistes alemanys. Per altra banda, alguns treballadors es posicionen en contra perquè hi ha alguns alemanys no s'adapten als nostres costums mallorquins, com per exemple l'ultima entre d'altres. Això provoca una falta d'atenció per part dels intermediaris, promotors i gestors als residents mallorquins, preferint la colònia alemana que s'està establint a la regió *.
No obstant, paral·lelament a les nostres opinions i els nostres

socials.

~~com~~ arguments, en general i dins del propi col·lectiu de treballadors sorgeixen diferents idees o punt de vista

Sacsha

OPINIONS DE LA COL·LITZACIÓ D'ALEMANYS

A Mallorca un problema que fa molts anys ens ha plantejat per a molta gent, ha sigut l'arribada de nous estudiants, en especial alemanys. Aquests esdeveniments ha provocat una sèrie de formes: unes en mallorquins, altres en alemanys, moltes formes que a través de la cultura ens fan. Es que és un tema que pot perjudicar o beneficiar (Reciclament) perfectament o depèn segons el punt de vista de cada persona.

Personalment, com a mallorquí estic molt fart de que passin moltes coses, alguns dels nostres costums un gran enriquiment econòmic, uns altres beneficis a uns, i perjudicis a altres, hi ha que econòmicament i que perjudica en altres com a cultura i adquirir unes altres importàncies entre europeus. Això no vol dir, que tenguem estrem cregut el motiu pot de vista que pot ser l'altre també, perquè la situació de cada persona és diferent. Per exemple, en pagesos juguen un paper molt important en aquests temps, hi ha molts espais de pagesos, en que estan a punt de l'extinció alemanys, perquè el qual que pels quals es dedicaven a l'hora de cercar temps a preus molt alts per tal de comprar-se un altre finca més gran, completament inútils. Aquests alemanys adquiriren la finca especulant per sa sort en que estan entrant, pensant que un gran hivern per part dels alemanys, cosa que fa que s'especifiqui d'ells. Per altre banda estan els interme dis i pequeños turistes, els quals s'encarregueixen principalment en pagar el consum en pagesos tant en els alemanys. Aquests, lògicament estan a favor de mesures socials en mallorquins mallorquins, en negus

Aquesta tenen por de la pèrdua de les arrels mallorquines i consideren que els alemanys estan canviant la nostra a la seva manera, treient les costums, les tradicions, les terres i l'idioma. Un exemple molt clar està en la pujada de preus. L'establiment d'alemanys a les cases mallorquines, un gran problema per a ells, per al poble. Aquestes són algunes de les opinions que tenen aquestes persones, les quals algunes podien compartir o no la meva idea sobre el tal tema. Dintre de tot, crec que cada punt de vista és respectable i que tothom té el seu dret a expressar els seus sentiments, cada una amb la seva pròpia opinió.

Text expressat, fet voluntariament.

Ton Roquer

5è ESO B

Text argumentatiu

En contra de l'arribada d'alemanys a Mallorca.

L'arribada massiva de turistes a Mallorca, des de fa molts anys, s'ha anat convertint en una gran polèmica per tots. A partir del debat que l'altre dia vam realitzar en classe, tot exposant les nostres idees i arguments sobre el nostre posicionament, he anat recollint informacio i aixi poder tenir fa meva propia opinio. Personalment, no estic gaire d'acord amb l'arribada de turistes alemanys, a les illes Balears.

Aquesta invasio turistica perjudica a molta gent, encara que tot hi aixi, també beneficia algunes persones. Respecte al poble, els treballadors del tercer i segon sector econòmic, molts d'ells no tindrien fa suficient, degut a fa superpoblacio i saturacio, fa qual cosa perjudica l'estat físic de tots aquests treballadors. Aquests, també saben, que com mallorquins que són, l'arribada dels turistes alemanys a les seves terres i als seus carrers, farà fa necessitat d'aprendre l'idioma alemany per tal de poder comunicar-se amb ells. Segons la gran part de molts pagesos, l'arribada d'alemanys és un fet perjudicial a les terres mallorquines, perque molts d'ells, com a nacionalistes que són, no volen perdre les arrels del poble, amb les seves costums i tradicions mallorquines. Per molt que aquests pagesos puguin tenir un aprèciat de diners molt elevada amb fa venda de terres i parcel·les, crec que les arrels d'un poble, i el seu origen, no poden comprar-se amb diners. Per un altre bando també és troben els administradors i proveedors turistics. Sobre que a molts els beneficii aquest fet, per els diners, tal com ho diu un administrador mallorquí anomenat Montserrat en el vídeo que es pot considerar-i acceptar l'entrada de turistes, però amb una série de normes

ven a conducions per tal de respectar-se els uns als altres i poder tenir tots una convivència factible amb igualtat per tots la gent del poble. També molts de ells no gaire afavorits davant d'aquesta situació, ja que no poden assumir els preus tan elevats que actualment fan servir els turistes s'han posat. Aquesta és una de les principals conseqüències, sobretot pels joves estudiants que el seu nivell adquisitiu el prohibeix el poder independitzar-se lluitament.

Respecte a les solucions davant aquest problema, jo aportaria les idees, per exemple, que alguns de les normatives, fos el fet de vendre als polígons als alemanys mallorquins una quantitat limitada i màxima de m^2 de terreny. I al mateix temps una disminució de preu. Una altre idea que vaig aportar al debat, va ser el fet de posar a Alemanya algunes acadèmies mallorquines o especialment apassionats, per tal de poder aprendre la llengua de Mallorca i facilitar-los als alemanys, l'adaptació i la convivència a l'illa. Així doncs, quan s'instal·lin a l'illa, passar per un control de competències bàsiques sobre el mallorquí per tal d'accedir a l'illa. Si s'aconsegueix és suspenen haurà de recuperar-ho per poder accedir a Mallorca.

En conclusió, crec que hi ha opinions per tot i diferents punts de vista de la gent, les quals són molt respectables. I aquesta és la meva opinió, encara que crec que per assegurar-me, hauria d'estar en la situació. Entenc que els alemanys aporten al poble, molts diners i que ajuden a ells, principalment, Mallorca és un estat molt important i conegut, però les arrels d'un poble junt amb les seves costums no se les pot treure ni vendre a ningú. Les cultures mallorquines són úniques i interessants perque cap ningú un turista alemanys o col·lonitzar i fer a la seva manera, aquestes terres, sense importar l'estat econòmic i social de molts ciutadans del poble mallorquí.

Títol de la unitat	**La globalització**
Nivell	**3r d'ESO**
Nom del centre	**IES Ramon Casas (Palau-Solità i Plegamans)**
Nom del professor	**Miquel Sánchez**

ELS SECTORS ECONÒMICS. LA GLOBALITZACIÓ.

INTRODUCCIÓ

Aquest treball s'inclou dins del currículum comú dels alumnes de 3r d'ESO. El punt de partida és el llibre *Ciències socials, geografia Marca 3* de l'editorial Vicens Vives, i concretament els temes:

- Tema 7: Agricultura, ramaderia i pesca.
- Tema 8: La indústria i els espais industrials.
- Tema 9: L'espai dels serveis. El desenvolupament del turisme.
- Tema 10: el comerç i els transports.
- Tema 11: La globalització: cap a un sistema mundial.

Per aquest motiu, els objectius i continguts, tant procedimentals, com conceptuals i actitudinals són els marcats pel llibre de text, ara bé, cal destacar i incidir en dos continguts actitudinals bàsics que es proposa desenvolupar aquest treball, que serien:

- Conscienciació i sensibilització sobre la situació de pobresa dels països del Tercer Món.
- Conscienciació del paper negatiu que han jugat els països desenvolupats en aquesta situació.
- Assumir la necessitat que som nosaltres, els habitants dels països desenvolupats, els que tant de manera col.lectiva com individual hem d'intentar de buscar alternatives per contribuir a la solució d'aquesta problemàtica.

L'objectiu d'aquest treball és integrar dins del currículum comú les habilitats cognitivolingüístiques: DESCRIPCIÓ, EXPLICACIÓ, JUSTIFICACIÓ I ARGUMENTACIÓ.

DESENVOLUPAMENT DEL TREBALL

El treball segueix les línies marcades pel llibre de text, i dins d'aquestes s'inclouen les següents activitats relacionades amb el treball de les habilitats cognitivolingüístiques:

1. Treball sobre l'agricultura

Per fer una introducció al tema, es passarà un vídeo sobre l'agricultura als països desenvolupats "L'AGRICULTURA A LA CEE. L'HORT L'ANY 2000" amb un qüestionari sobre el mateix i posteriorment es passaran i es comentaran unes diapositives sobre l'agricultura als països subdesenvolupats. (annex 0)

A continuació, s'analitzaran dos textos que corresponen a dos entrevistes realitzades a un agricultor de Costa Rica i un altre de França, a partir dels quals els alumnes han de treballar en grups de dos, de quatre i de manera individual.(cal indicar que al llibre de l'editorial Vicens Vives ja trobem dos textos semblants, però he optat per aquests perquè estan estructurats per treballar en grup i afavoreixen també el treball de les activitats cognitivolingüístiques). El sistema de treball seria el següent:

1.1. Es divideix el grup classe en grups de dos alumnes. La meitat de la classe treballarà l'entrevista a l'agricultor de Costa Rica i l'altre meitat ho farà amb l'entrevista de l'agricultor de França, seguint tots la fitxa que s'adjunta. (annex 1)

1.2. Es formaran grups de 4 alumnes (dos hauran treballat una entrevista i els altres dos l'altre). Compararan els resultats obtinguts i respondran una sèrie de preguntes per diferenciar els dos tipus d'agricultura.(annex 2)

1.3. De manera individual; cada alumne elaborarà un text comparant les característiques principals dels dos tipus d'agricultura seguint els següents apartats:

.TITOL: ha d'indicar el tema del qual tractarà el text de manera precisa.

.QUÈ PASSA?

- Quins tipus d'agricultura estem comparant?
- On es troben?
- Quines són les seves característiques?

.PER QUÈ PASSA?

- Per què l'agricultura que practica el Sr. Ramírez té les característiques que hem indicat?
- Per què l'agricultura que practica el Sr. Bignault té les característiques que hem indicat?

.QUINES SÓN LES RAONS?

- Quines raons expliquen la situació de l'agricultura que practica el Sr. Ramírez?
- Quines raons expliquen la situació de l'agricultura que practica els Sr. Bignault?

.QUÈ PENSES?

- Quina és la teva postura davant de la situació de l'agricultura representada pel Sr. Ramírez?
- Quines solucions creus que es podrien aplicar per solucionar els problemes que comporta aquest tipus d'agricultura?.

1.4. Una vegada elaborat el text es donarà als alumne una fitxa d'autocorrecció que hauran d'omplir per veure quins aspectes no han treballat al text o s'han de completar, i després a partir d'aquesta fitxa han de tornar a elaborar el text. (annex 3)

2. Treball sobre la localització industrial

El treball té com a punt de partida l'exercici 5 de la pàgina 165 del llibre de text *"Noves tendències de la localització industrial: l'empresa Nike"* i diversos exercicis sobre noves localitzacions industrials i deslocalització de la producció (annex 4)
A continuació, els alumnes en grups de 4-5 buscaran informació sobre el treball infantil i hauran de fer una breu exposició a classe en la qual han d'explicar:

- En quins llocs del planeta trobem una gran explotació infantil.
- Quins tipus d'explotació infantil podem trobar
- Quines són les causes que expliquen aquesta explotació infantil
- Quins són els responsables d'aquesta situació.
- Quines actuacions individuals i col.lectives es podrien portar a terme per solucionar aquest conflicte.
- Intentar explicar un cas real d'explotació infantil.

Finalment, cada alumne de manera individual haurà d'elaborar un text seguint la pauta que es donarà . (annex 5). L'elaboració de la pauta la faran els propis alumnes a partir d'unes preguntes genèriques que es plantegen com per exemple: Quin és el problema?; Explica que passa; què en pensen?... A partir d'aquestes preguntes proposades pel professor es treballarà en petits grups per tal d'elaborar preguntes concretes sobre el tema. Cada grup exposarà els resultats i es farà una pauta comú. A l'annex 5 trobem la pauta de partida formulada pel professor i el resultat final després del treball en petit grup i la posada en comú.

3. Treball sobre el comerç just.

L'objectiu d'aquest treball és aprofundir en el tema del comerç just com a element bàsic per afavorir el creixement dels països subdesenvolupats i frenar l'explotació que pateixen per part de les grans companyies multinacionals dels països desenvolupats.
Per fer això, els alumnes treballaran uns textos sobre els criteris del comerç just, el comerç del plàtan i el comerç del sucre, extrets d'informació proporcionada per Intermon-Oxfam. (annex 6)
Per completar el treball, els alumnes buscaran més informació i per grups elaboraran un mural sobre el tema.

4. Debat sobre la globalització.

4.1. Detecció d'idees prèvies

- Per veure el grau de coneixement que tenen els alumnes sobre el tema, s'aniran plantejant diverses preguntes de manera oral a classe com per exemple:

  . Què és la globalització?

  . Quins són els grups antiglobalització? Què pretenen?

  . Quins són els globalitzadors? Què pretenen?

  . què és el Forum econòmic de Davos? Què és el forum social de Porto Alegre?

  .Heu sentit parlat d'alguna manifestació antiglobalització?

  . Etc...

4.2. Treball amb textos

- Es treballaran diversos textos del tema 11 del llibre de text amb l'objectiu de què els nens tinguin una base teòrica per saber que és la globalització, en què consisteix, quins grups en prenen part, a qui afecta, com afecta...

4.3. Preparació del debat

- El debat seguirà un format televisiu, amb presentadors, participants en el debat i públic. Així, es dividirà la classe en 5 grups:
  1. Dos presentadors
  2. Un grup d'alumnes 5-6 que participaran en el debat defensant les idees dels grups antiglobalització
  3. Un grup d'alumnes 5-6 que participaran en el debat defensant les idees dels grups globalització.
  4. El públic, que es dividirà en dos grups amb els alumnes restants.

- Cada alumne tindrà un text (annex 7: 7.1. grups antiglobalització; 7.2 grups globalització; 7.3. públic; 7.4. presentadors) que parlarà sobre el tema. S'haurà de llegir el text de manera acurada i extreure la informació que cregui convenient. En el cas del presentadors tindran uns textos sobre la globalització i sobre el fòrum econòmic de Davos i el fòrum social de Porto Alegre a partir dels quals hauran de preparar la presentació del debat i alguna pregunta per començar el debat i per realitzar al llarg del debat si és necessari; Els grups participants en el debat hauran de buscar en els seus textos els elements favorables a les seves posicions i els arguments que els puguin servir per atacar les

idees dels seus adversaris; En el cas del públic, hauran de busca preguntes per realitzar als participants en el debat.
Un cop llegits els textos de manera individual, els alumnes es posaran el grup per tal de prepara el debat.

4.4. Realització del debat

- Els presentadors, que tindran un nom inventat, hauran de presentar el debat introduint que és la globalització i que són el fòrum de Davos i Porto Alegre, i plantejaran la pregunta per començar el debat. Al llarg del debat, hauran d'actual també com a moderadors.
- Al principi del debat cada integrant dels dos grups es presentaran amb un nom i càrrec triat per ells (per exemple: empresaris, periodistes, membres d'ONG, membres del FMI, del Banc Mundial...).

- Al final del debat s'han de deixar uns 15 minuts per tal que el públic pugui participar en el debat, plantejant preguntes o bé donant la seva opinió.

4.5. Treball individual

- Cada alumne de manera individual haurà d'elaborar un text en el qúal faci una descripció, explicació, justificació i argumentació sobre el tema de la globalització, seguint l'esquema que es troba a l'annex 8.

IES RAMON CASAS I CARBÓ
Palau-Solità i Plegamans
Curs 2002-2003
Departament de Ciències Socials

L'AGRICULTURA A LA CEE. L'HORT L'ANY 2000

Després de veure el vídeo sobre l'agricultura italiana l'any 2000, respon les següents preguntes.

1. Quins problemes planteja l'agricultura a nivell mediambiental?

2. Quines solucions es proposen?

3. Com s'ha resolt el problema de la mà d'obra?

4. Indica el tipus de màquines que van sortir al vídeo.

5. Quins avantatges té la mecanització?

6. Què es pretén amb aquest procés de mecanització?

7. Quina banda negativa té el procés de mecanització?

8. Quines solucions es poden donar al problema de la contaminació química?

9. Quina és la destinació de la producció en aquest tipus d'agricultura?

DIAPOSITIVES: AGRICULTURA DE SUBSISTÈNCIA.

DIAPOSITIVA Nº 1: Agricultura de subsistencia (nº 12: África: geografía humana)

DIAPOSITIVA Nº 2: Agricultura arcaica en África (nº 11: Africa: geografía humana)

L'agricultura africana és en general una agricultura arcaica, amb tècniques antiquades i rudimentàries. Moltes vegades no fan servir ni l'arada, i la seva tecnologia es basa en aixadès, pals i similars. L'únic adob que fan servir si en disposen són els fems dels animals, i tampoc tenen cap selecció de conreus: És una agricultura en general de secà. Es tracta doncs d'una agricultura de subsistència que no produeix excedents pel comerç.

DIAPOSITIVA Nº 3: Agricultura de subsistencia: cultivos de laya y hoz (nº 4: Geografía Mundial I. V. Agricultura y ganaderia).

L'agricultura de subsistència, no és exclusiva d'Àfrica. A aquesta diapositiva podem veure una agricultura de subsistència a la zona d'Amèrica del Sud, en la qual es fa un forat al terra amb una "laya" i a cada forat es dipositat una llavor.

DIAPOSITIVA Nº 4: La recolección en Siria (nº 13: Asia: Geografía humana)

És un altre exemple d'aquest tipus d'agricultura una mica més desenvolupada, per la utilització dels animals en les feines agrícoles i una major diversitat d'eines.

DIAPOSITIVA Nº 5: Agricultura de subsistencia: cultivo de rozas (nº 3: Geografía Mundial I. V. Agricultura y ganaderia).

Una de les tècniques més comuns dins d'agricultura de subsistència, és l'agricultura itinerant per cremació, consistent en cremar una part del bosc per fertilitzar-lo amb les cendres i conrear en ell uns anys fins que s'esgota. Aleshores es repeteix l'operació a altra zona. Quan els conreus estan lluny de l'aldea, s'abandona i construeixen una nova.

DIAPOSITIVA Nº 6: Arrozales en Asia Monzónica (nº 14: Asia: geografía humana)

A la zona del sud-est d'Àsia, amb pluges molt abundants es practica aquest tipus d'agricultura, també força arcaic i amb tècniques rudimentàries, basada en el conreu de l'arròs. El treball és bàsicament manual, i es fa servir una gran quantitat de mà d'obra.

DIAPOSITIVA Nº 7: Agricultura de plantación (nº 15: Geografia Mundial I. V. Agricultura y ganaderia).

DIAPOSITIVA Nº 8: Plantaciones europeas (nº 13: Africa: Geografia humana)

L'agricultura de plantació és el prototip d'agricultura d'especulació. Es practica bàsicament en zones tropicals humides fent servir tècniques avançades i mà d'obra indígena molt barata. Es conreen en règim de monoconreu productes de gran demanda en països desenvolupats com: té, cafè, cacau, cautxú, cotó, etc...

DIAPOSITIVA Nº 9: Efectos de la mecanización (nº 27: Geografia Mundial I. V. Agricultura y ganaderia)

La imatge posa de relleu els avantatges que s'obtenen de la mecanització. La proporció entre la superfície que pot treballar amb una arada de bous i la treballada per un tractor és, aproximadament, de 1 a 30. I per altra banda, la feina realitzada amb el tractor és més profunda i eficaç.

AGRICULTURA DE CREMACIÓ A COSTA RICA (ANNEX 1)

Entrevista amb el Sr. Ramírez. Té 34 anys. Va treballar a les plantacions de bananes de la United Fruit Company, però després es va establir pel seu compte comprant els drets per explotar 20 hectàrees de terreny a la costa, a prop de Quepos..

ENTREVISTADOR.- Què sembra vostè, Sr. Ramírez?

SR. RAMÍREZ.- Blat de moro, mandioca, pèsols i sobretot, arròs de secà.

ENTREVISTADOR.- Cria cap mena de bestiar?

SR. RAMÍREZ.- En tinc uns quants caps, alguns porcs i gallines.

ENTREVISTADOR.- Quantes hectàrees planta?

SR. RAMÍREZ.- Tres.

ENTREVISTADOR.- Què en fa del terreny que no conrea?

SR. RAMÍREZ.- Una part la dedico al pasturatge, però la major part són *chamarrales*.

ENTREVISTADOR.- Què són *chamarrales*?

SR. RAMÍREZ.- Llocs on creixen matolls i bardisses.

ENTREVISTADOR.- Per què vol els *chamarrales*?

SR. RAMÍREZ.- Són indispensables: els camps que conreu han d'abandonar-se cada tres anys: aleshores aclareixo una zona de *chamarrales*, i talo la vegetació, la cremo i així tinc noves terres per poder dedicar-les al conreu.

ENTREVISTADOR.- Quina maquinària fa servir per fer aquestes feines?

SR. RAMÍREZ.- El maxet i l'aixada.

ENTREVISTADOR.- Per què no conrea més terres?

SR. RAMÍREZ.- Les terres que conreu ocupen tot el meu temps. Aquí, no és possible trobar ningú que m'ajudi i, a més, no podria pagar-lo.

ENTREVISTADOR.- Té bones collites?

SR. RAMÍREZ.- La collita em dóna per menjar i encara podria vendre alguna cosa. Si algun any és sec i tinc mala collita d'arròs encara em queda la de blat de moro, i si tan malament se'm presentessin les coses el botiguer de Quepos em fiaria.

ENTREVISTADOR.- Creu que podria estalviar i millorar la seva situació?

SR. RAMÍREZ.- Tinc menjar i terra, però només em dóna per viure.

ENTREVISTADOR.- Si fes servir adobs aconseguiria unes collites més bones?

SR. RAMÍREZ.- Són molt cars i de cavalcar tot un dia per arribar a Quepos, el mercat més proper.

AGRICULTURA ALS PAÏSOS DESENVOLUPATS

Les confidències de Monsieur Bignault

Monsieur Bignault és un pagès de la regió de Beauce, bastant a la vora de París. Ja fa dies que volíem conèixer un xic d'aprop la realitat de l'agricultura francesa, una de les millors del món pel que fa a rendiments i qualitat. El senyor Bignault ens rep amb amabilitat a la porta de casa seva, una mena de masia de tres pisos, de pedra picada. Comencem l'entrevista.

--Quants anys té vostè?
--Pel Juny en vaig fer 42.
--¿Va fer estudis de més jove?
--O i tant! Tinc el batxillerat, i un diploma que vaig aconseguir en una escola d'agricultura.
--Parli'm de les seves terres. ¿Quantes hectàrees té?
--Enguany conreuo 195 hectàrees, però no pas totes són meves. Jo només en tinc 60. Les altres 135 les llogo al seu propietari. El lloguer que pago no és pas massa car... em va a resultar, comptat i debatut, uns 300 francs per Ha. i any.
-- Té molts obrers que treballin per vostè?
--No, Només tres.
--¿Què hi cultiva a la finca?
--Únicament cereals. Precisament aquest any els resultats han estat prou bons. Ja ho veu ¿eh? Ho reconec perquè després no vagin dient que els pagesos sempre ens queixem...he, he!...Li deia... això, que els rendiments enguany han estat bons. He sembrat 90 h. de blat, 60 de blat de moro, i 30 d'ordi. He obtingut 55 quintals mètrics per hectàrea de blat, 75 de blat de moro i 40 pel que fa a l'ordi.
--¿Ha augmentat la producció en els darrers anys?
--Home,¿què vol que els digui? Respecte de l'any passat molt poquet... un parell de quintalsem sembla...
--I respecte a èpoques més llunyanes... posem en temps dels seus pares...
--Oh!, si penso amb el pare li he de dir que faig ben bé més del doble!! Però d'això ja fa vint anys ¿eh?
--¿I com és que produeix més? ¿Es que la terra ara és més fèrtil?
--Home, la terra no és molt de fèrtil, però si produeix més és perquè hi aboco molt d'adob químic.
--¿Compra també pesticides i herbicides?
--O i tant! ¿Com creu vostè que els camps que ha vist en venir estarien tant premuts i rossos?
--¿Té animals de tir o de cort?
--No, animals no en tinc pas. Més he venut tots fa poc temps. El meu pare n'ha-

via arribat a tenir fins i tot massa: si no recordo malament teníem 12 cavalls, 10 vaques, 30 porcs, 150 moltons i això sense comptar l'aviram...Ho he deixat córrer...Massa treballs i poc rendiment. A més, quan tenia bestiar no me'n podia anar mai de la finca...Des de fa tres anys, a l'hivern, me'n vaig de vacances amb la dona ben bé un mes...

--¿I on va de vacances?

-- Aquest any he anat a Egipte.

--Escolti,¿i amb els diners de la venda del bestiar va fer alguna millora?

-- Sí. Ja és ben perspicaç vostè... Vaig instal.lar un sistema d'irrigació que em permet el conreu del blat de moro i de gira-sol... Sense aigua a l'estiu no m'aguantarien...

--¿Té maquinària?

--Sí. Tinc cinc tractors i una collitadora... un camió, una camioneta, diverses arades i tot de petits estris mecànics per a la feina... Sempre hi gasto. Quan no són naps són cols...

--¿Quanta extensió li fa la collitadora en temps de sega?

--Unes 20 hectàrees més o menys...

--¿Per hora?

--Ni que anés a propulsió com els avions!!... I cà, home! On va a parar 20 hectàrees per hora... No, home, no... me'n fa unes 20 per dia...

--I el sistema de regatge com el té muntat?

--La meva instal.lació d'irrigació comprèn pous de 80 metres, una bomba elèctrica, cinc quilòmetres de canalitzacions en acer i una mena de regadora gegant que gira i fa ploure sobre unes tres hectàrees a l'hora.

--¿Té alguna cosa tècnica més que se m'hagi oblidat de preguntar?

-- Vejam... sí... miri, un secador de cereals. Oh, això és una petita meravella. Després els l'ensenyaré. Amb el secador já no he de patir per si cullo el gra en dia de pluja o no...abans era horrible: tot l'esforç de l'any se n'anava en orris i el gra se't pudria...Ara no. Ara l'asseco tant si plou com si fa sol i el deso en unes grans cuves d'acer. Així guardo uns cinc mil quintals de gra. Els duc a la sitja de la Cooperativa durant la primavera i aleshores m'ho compren a bon preu, millor i tot que no pas al juliol o a l'agost, just en acabada la sega.

--¿Ha fet alguna construcció en els darrers anys?

--És clar! He hagut de construir un hangar nou on abans eren les estables per desar-hi tot el material i per posar-hi el secador. És molt car... El tinc assegurat --esgarrifi's!, per 900.000 francs... Vostès són catalans ¿oi? ¿Quantes pessetes són? ...

--Home el franc està més o menys sobre les 20 o 22 pts.

--Doncs ja no veu, 18 milions de pessetes, només l'hangar i la maquinària...Són calés ¿no?

--¿Vol dir amb tot això que enyora els temps passats?

--En absolut!!...No, no em queixo pas. Abans potser no teníem tanta despesa però allò no era viure... Avui gasto molt però economitzo mà d'obra, i sobretot, guanyo temps... i passo menys treballs... Només de pensar que el meu pare havia arribat a tenir 20 obrers fixos m'esgarrifo!!...I d'altres coses... quan era jove mai no teníem vacances ni caps de setmana... Ara és diferent. Ja n'hem parlat abans ¿oi?

--Així doncs es guanya bé la vida...Si no és massa agosarat i no li sap greu dir-nos-ho ¿com li han anat les coses en els darrers temps?

--Vejam... l'últim balanç que tinc a mà és el de fa dos anys (1983)...Vejam... vaig guanyar a la vora dels 600.000 francs en números rodons... pessetes...serien... una mica més dels 12 milions ¿oi? Ara bé, d'aquí cal descomptar uns 450.000 francs de lloguers...llavors...adobs, productes sanitaris, gasolina, seguretat social dels tres treballadors... Bé, en definitiva, vaig tenir un benefici net d'uns 150.000 francs...unes...uns 3 milions de pessetes...Ah!, d'aquí encara n'he de descomptar el que dec d'un préstec de la Caixa Agrícola(encara els he de tornar amb interessos uns 200.000 francs...)

--¿Quant calcula que ha de despesar per viure vostè al mes?

--La dona i jo ens hem fet un pressupost d'uns 10.000 francs al mes...unes 200.000 pts.... ¿és molt això a Catalunya?

--Home!, no està malament tot i que pel que arriba a moure vostè potser no és massa...

--No, no em queixo pas... Vivim bé. La casa, com poden veure, és còmode i confortable...potser fins i tot un pèl massa... El pare diria que és un excés de comoditat i que no ens pot ser bo...

--¿A banda de les vacances ¿no surten mai de la finca?

--Cada cap de setmana solem anar a veure algú de la família o algun conegut... Ah! I cada mes com a mínim anem a veure algun espectacle de París...

Entrevista realitzada el mes de Maig del 1985
El nom del pagès és simulat.

e.1) Fitxa d'activitat sobre l'entrevista. (ANNEX 2)
Llegiu atentament les confidències de l'agricultor Bignault o del Sr. Ramírez i ompliu la fitxa que ve a continuació

Fitxa de dades sobre l'agricultor(edat, estudis,etc.)

Sobre la finca:

Grandària:

Criteris de classificació:

Gran explotació: 250 ha.

Explotació mitjana: 10 -100

Explotació petita o minifundi: menys de 10 ha.

Propietat:

Mà d'obra:

PRODUCCIÓ

Tipus de productes:

Producció total:

Ús d'adobs:

Ús de pesticides

Ús de palguicides:

Maquinària i tecnologia aplicada a l'agricultura:

¿Té bestiar? ¿Per què?

Agricultura: secà

regadiu

intensiva

extensiva

Inversions i beneficis:

Comercialització:

Es per a l'autoconsum?

Es per al mercat?

e.2) Després d'haver omplert la fitxa, poseu-vos en grups de 4 i procureu respondre les preguntes següents sobre els dos tipus d'agricultura treballats.

a) Es tracta d'una agricultura especialitzada? Per què?

Sr. Ramírez:

Sr. Bignault:

b) És una agricultura enfocada de cara al mercat? Per què?

Sr. Ramírez

Sr. Bignault:

c) És una agricultura d'alt rendiment? Per què?

Sr. Ramírez:

Sr. Bignault:

d) És desenvolupada tecnològicament? Per què?

Sr. Ramírez:

Sr. Bignault:

e) Dona feina a molta o poca gent?

Sr. Ramírez:

Sr. Bignault:

f) Relaciona el volum de producció, el grau de mecanització i les tècniques emprades.

Sr. Ramírez:

Sr. Bignault:

34.3. Elabora un text de manera individual seguint els següents apartats:

- TÍTOL: ha d'indicar el tema del qual tractarà el text de manera precisa.
- QUÈ PASSA?
  - Quins tipus d'agricultura estem comparant?
  - On es troben?
  - Quines són les seves característiques?
- PER QUÈ PASSA?
  - Per què l'agricultura que practica el Sr. Ramírez té les característiques que hem indicat?
  - Per què l'agricultura que practica el Sr. Bignault té les característiques que hem indicat?
- QUINES SÓN LES RAONS?
  - Quines raons expliquen la situació de l'agricultura que practica el Sr. Ramírez?
  - Quines raons expliquen la situació de l'agricultura que practica els Sr. Bignault?.
- QUÈ PENSES?
  - Quina és la teva postura davant de la situació de l'agricultura representada pel Sr. Ramírez?
  - Quines solucions creus que es podrien aplicar per solucionar els problemes que comporta aquest tipus d'agricultura?.

IES RAMON CASAS I CARBÓ
PALAU-SOLITÀ I PLEGAMANS
CURS 2002-2003
DEPARTAMENT DE CIÈNCIES SOCIALS

FITXA D'AUTOCORRECCIÓ D'UN TEXT SOBRE L'AGRICULTURA (ANNEX 3)

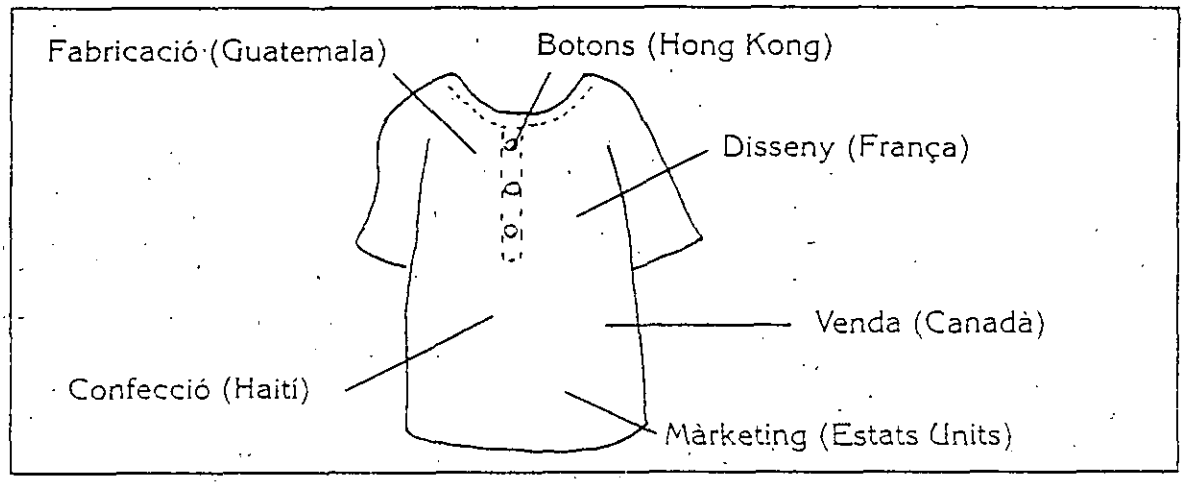
	SÍ	NO	Completar
TÍTOL: Expressa clarament que parlarem de dos tipus d'agricultura i indica quines són			
Hem indicat a l'inici del text que parlarem de l'agricultura de mercat i de subsistència			
Hem indicat les característiques: - Especialització/ no especialització - Mercat/autoconsum - Alt rendiment/baix rendiment - Tecnologia avançada/tecnologia rudimentària - Nombre de treballadors/explotació familiar - Producció elevada/producció baixa			
He explicat que el Sr. Ramírez no té diners per invertir en tecnologia i per tant no pot desenvolupar la seva agricultura			
He explicat que el Sr. Bignault aconsegueix beneficis i pot invertir en la seva agricultura.			
He explicat la relació entre el tipus d'agricultura i el país en el qual es desenvolupa			
He aportat idees útils per solucionar els problemes de l'agricultura de subsistència			
El text està correctament estructurat			
He revisat l'ortografia i la puntuació			

A-14

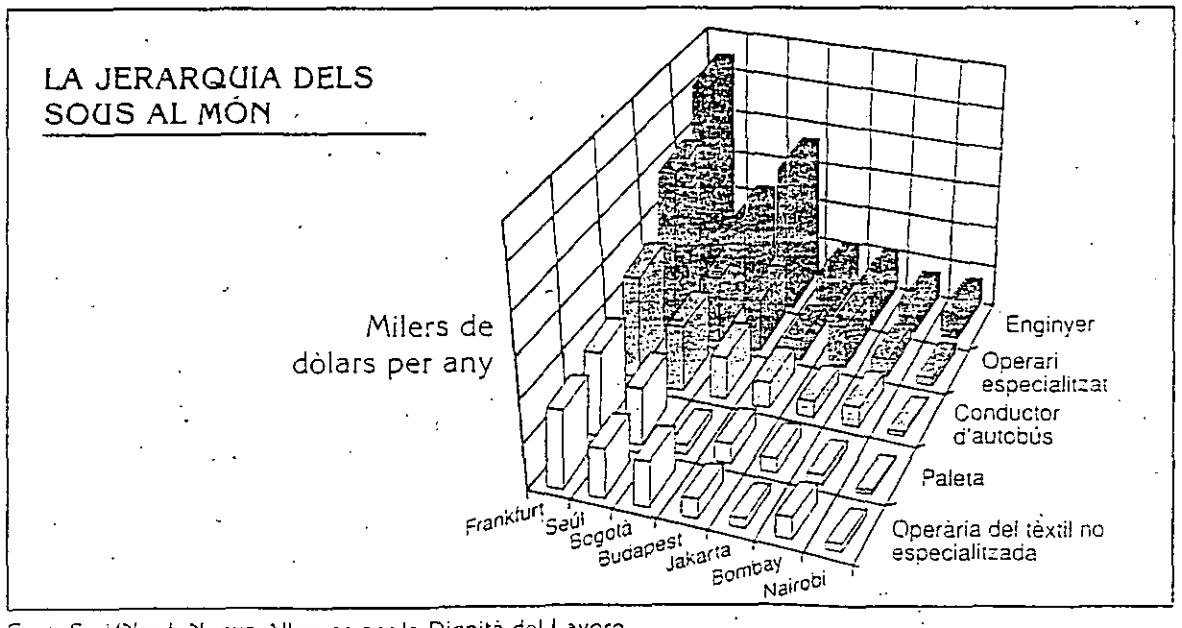
LES NOVES LOCALITZACIONS INDUSTRIALS (ANNEX 4)

Moltes vegades, quan comprem un objecte, algunes de les seves peces han estat fabricades en països diferents. És el que s'anomena «deslocalització de la producció». Encara és difícil trobar empreses transnacionals que transfereixin al Sud tot el cicle de producció d'un objecte de consum. La tendència és mantenir al Nord la fase que requereix molta tecnologia i transferir al Sud la que necessita molta mà d'obra, encara que això en alguns països es va modificant progressivament.

Observeu al dibuix quines són les fases que es donen als països desenvolupats i les que es donen als països subdesenvolupats. Penseu quines poden ser les causes d'aquesta divisió internacional del treball. Utilitzeu la informació del gràfic per explicar aquesta divisió del treball i empliu la graella.

Font: Sud/Nord: Nuova Alleanze per la Dignità del Lavoro.

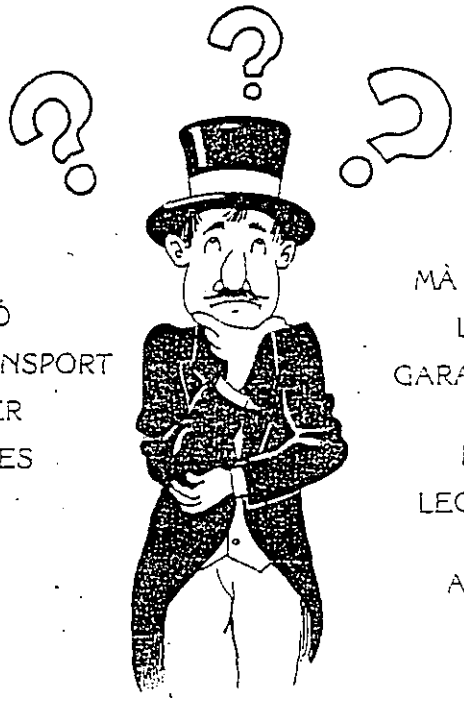

Font: Sud/Nord: Nuova Alleanze per la Dignità del Lavoro.

FASES PRODUÏDES EN ELS PAÏSOS DESENVOLUPATS	FASES TRANSFERIDES ALS PAÏSOS SUBDESENVOLUPATS

LA NOSTRA OPINIÓ SOBRE LES CAUSES D'AQUESTA DIVISIÓ INTERNACIONAL DEL TREBALL

Analitzeu aquestes vinyetes.

NORD

MECANITZACIÓ
MENOR COST DE TRANSPORT
COST DEL DINER
COST DE LLETRES

SUD

MÀ D'OBRA A BAIX PREU
LLEI ANTISINDICAL
GARANTIA DE REPATRIACIÓ DEL BENEFICI
EXEMPCIÓ FISCAL
LEGISLACIÓ AMBIENTAL INEXISTENT
ABSÈNCIA DE LLEIS LABORALS

Llegiu el text següent i subratlleu les idees noves que encara no havien sortit i que expliquen el fenomen de la deslocalització de la producció a escala mundial.

LA DESLOCALITZACIÓ DE LA PRODUCCIÓ

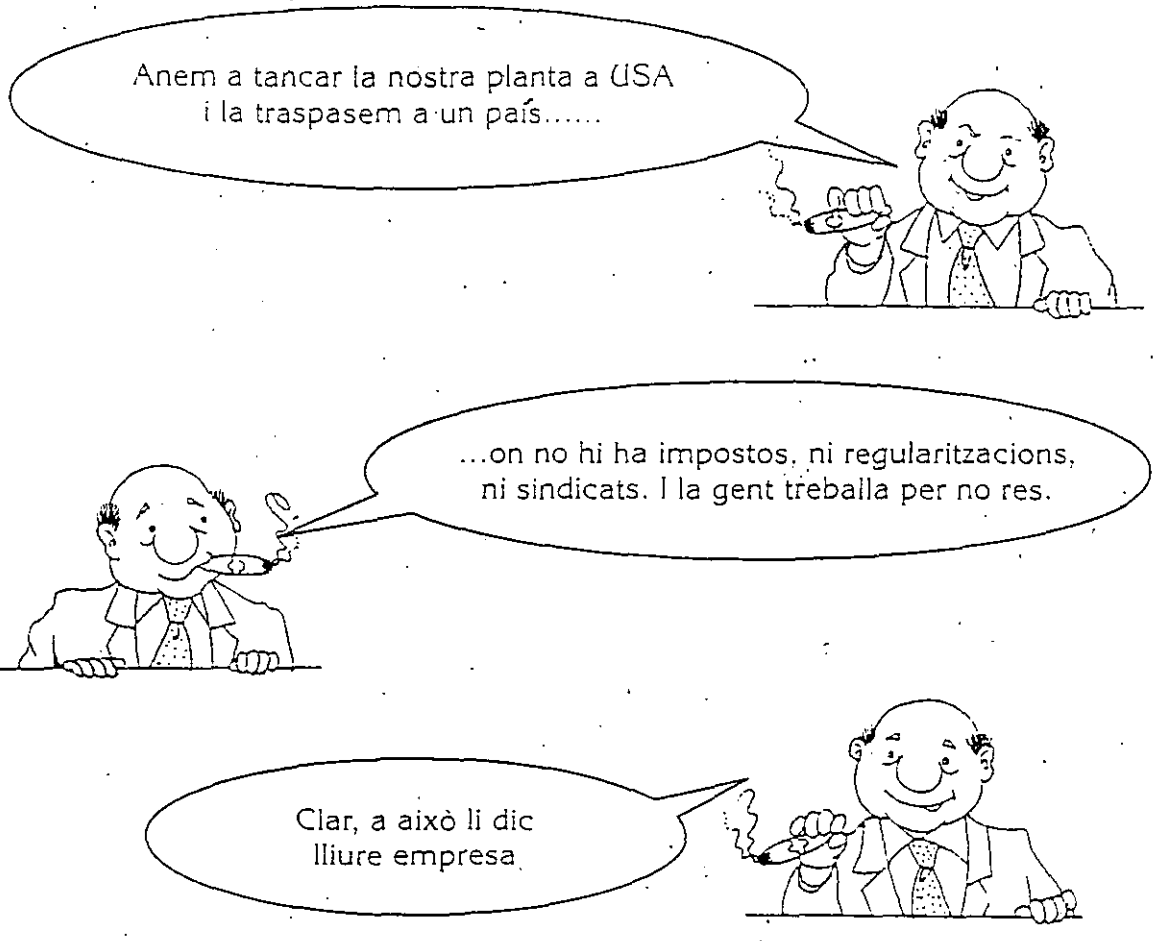
L'economia mundial està experimentant un procés de globalització que s'està manifestant en l'increment de les relacions internacionals i que es concreta en el desenvolupament dels intercanvis de productes i de serveis a escala mundial (facilitat per a un extraordinari desenvolupament dels mitjans de comunicació), en l'increment de la col·laboració entre països per a la producció i la comercialització de productes, i en la internacionalització dels organismes financers.

Aquesta globalització de l'economia empeny les empreses a aprofitar els avantatges comparatius de cada país. Per això una part de les empreses dels països industrials exporta les seves activitats a altres països subdesenvolupats.

Les raons que expliquen aquest fenomen de deslocalització de les activitats econòmiques al Tercer Món són essencialment:

- La globalització de l'economia que condueix a l'especialització dels països subdesenvolupats d'acord amb els costos de producció i al naixement de noves regles directores del comerç internacional.
- La reducció dels costos de transport en general.
- El perfeccionament de les tècniques i els mitjans de comunicació, especialment de la informàtica.
- La utilització d'una mà d'obra cada vegada més qualificada, però amb un salari molt més baix que als països desenvolupats.
- Impostos i taxes reduïdes o nul·les als països d'acollida.
- Reglamentacions poc estrictes en matèries d'organització sindical o d'impacte mediambiental.
- La recerca de nous mercats per part de les empreses que als països del Nord tenen el mercat saturat o limitat.

- Quins són els motius pels quals aquest empresari vol traslladar la seva empresa? Algun d'aquests motius coincideix amb els que vósaltres havíeu plantejat com a possibles causes de la divisió internacional del treball?

IES Ramon Casas i Carbó
Palau- Solità i Plegamans
Curs 2002-2003
Departament de Ciències Socials 3r ESO

LA LOCALITZACIÓ INDUSTRIAL: L'EMPRESA NIKE (ANNEX 5)

DESCRIPCIÓ	EXPLICACIÓ	JUSTIFICACIÓ	ARGUMENTACIÓ
- Què és Nike? - A què es dedica? - On es situen les seves fàbriques? - Treballen nens en aquestes fàbriques? - Quant cobren els treballadors de Nike? - Quins són els ingressos anuals de Nike?. - Quina és la situació laboral dels treballadors?	- Per què Nike situa les seves fàbriques en països subdesenvolupats? - Per què hi ha treball infantil en aquests països? - Per què els seus sous són tan baixos? - Per què hi ha aquesta diferència entre els sou del treballador i el preu final del producte? - Per què la situació laboral dels treballadors en aquests països és tan dolenta?	- Quins són els responsables d'aquesta situació d'explotació laboral? - Quina relació hi ha entre l'explotació laboral i la confrontació països rics i pobres? - Quines són les causes profundes de la situació de pobresa dels països del Tercer Món?	- Quina és la meva opinió sobre aquesta situació? - Quines són les raons per expressar aquesta opinió? - Quines solucions es poden proposar?.

IES Ramon Casas i Carbó
Palau- Solità i Plegamans
Curs 2002-2003
Departament de Ciències Socials 3r ESO

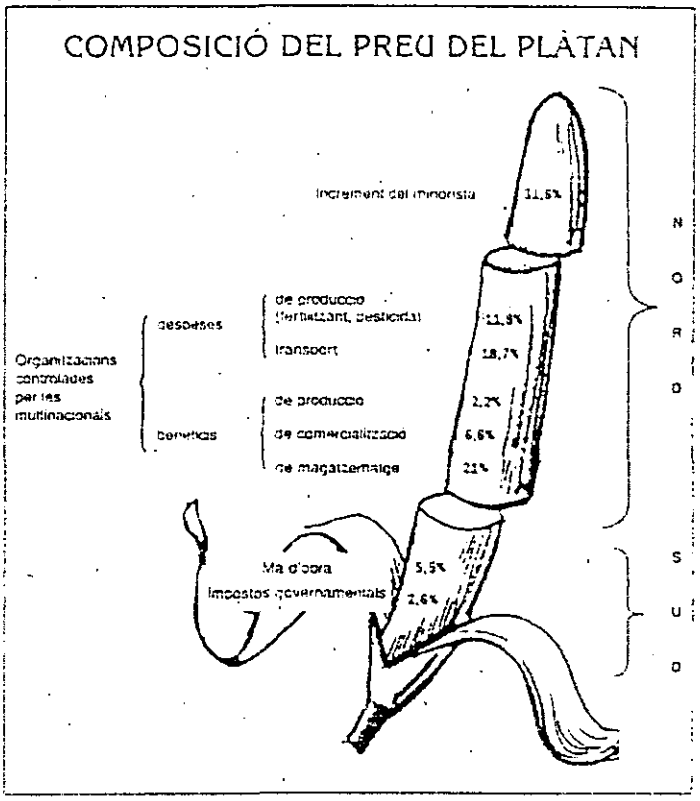
LA LOCALITZACIÓ INDUSTRIAL: L'EMPRESA NIKE

DESCRIPCIÓ	EXPLICACIÓ	JUSTIFICACIÓ	ARGUMENTACIÓ
-Quin és el problema? - En què consisteix?	- Explica què passa? - Quins tipus de causes intervenen? - Quines conseqüències té? - A quins col·lectius o grups humans afecta?	- En quines teories o coneixements es fonamenta? - Amb quina problemàtica més global té a veure? - Quines són les causes profundes?	- Què en penseu? - Quines raons justifiquen el vostre punt de vista? - Quines solucions o alternatives proposeu?

QUANT I QUÈ ES QUEDA EL SUD? (ANNEX 6)

Quan comprem productes no solem plantejar-nos quin és el recorregut que fan fins que arriben a la botiga. Molts productes, tant siguin matèries primeres com productes elaborats, vénen a vegades de molt lluny i han passat per diverses mans al llarg d'una sèrie de processos. Cada un d'aquests passos afegeix un valor al producte. Molts països subdesenvolupats tenen una participació mínima en els costos finals del producte i, conseqüentment, obtenen poca riquesa.

Reprodueix les informacions del gràfic a la graella i calcula quin percentatge total es queda al Nord i quin, al Sud. El gràfic mostra la descomposició dels costos que intervenen en el preu final del plàtan. Observa que les multinacionals tenen una gran participació en la concentració de la riquesa que genera aquest cultiu tropical.

Font: Centro nuevo modelo de desarrollo, *Carta a un consumidor del Norte*, Acción Cultural Cristiana, Madrid, 1995.

NORD		SUD	
	%		%
TOTAL		TOTAL	

En el cas del plàtan, has pogut comprovar que el Sud, zona idònia per conrear-lo, participa poc de la riquesa que en genera la producció i la comercialització. Però ara veuràs un exemple més favorable per als països del Sud. Alguns països han acceptat que per a la producció i comercialització del te s'han de donar unes condicions justes.

Llegeix el text següent i enumera a la graella tots els aspectes que es tenen en compte per al comerç just del te.

CRITERIS DEL COMERÇ JUST

Preu just
En el preu just, els preus pagats han de cobrir com a mínim els costos de producció i oferir un marge addicional per millorar les condicions de vida i de treball i invertir en el futur. (Això inclou, entre altres coses, la conversió a l'agricultura biològica i programes d'educació i formació per als petits productors).

Relació a llarg termini
Els productors són molt vulnerables a les fluctuacions imprevisibles del comerç internacional del te. En principi, les organitzacions de comerç just mantenen relacions comercials a llarg termini, per la qual cosa els productors poden planificar amb seguretat. Així, poden elaborar programes de desenvolupament social o de conversió al cultiu orgànic i fixar-se objectius a llarg termini.

Envàs
Les organitzacions de comerç just prefereixen que l'envàs es faci al país d'origen. D'aquesta manera, els productors reben un valor afegit i creen nous llocs de treball. Per a les organitzacions amb què treballa el comerç just europeu, aquesta mesura és particularment important: no es conformen a ser només els proveïdors d'una matèria primera que se sol transformar, barrejar i envasar als països industrialitzats.

* Creus que aquestes noves condicions servirien per incrementar la riquesa del Sud? Per què?

---

* Si apliquéssim els criteris del te a l'exemple del plàtan, com creus que es modificaria la composició del preu?

CONDICIONS DEL COMERÇ JUST DE TE	MODIFICACIONS DE LA COMPOSICIÓ DEL PREU DEL PLÀTAN

A-13

EL PROTECCIONISME DEL NORD: EL SUCRE

El sucre, a diferència del cafè i d'altres productes agrícoles que només es conreen als països tropicals, pot obtenir-se de dos conreus: de la canya de sucre, en el cas dels països tropicals, i de la remolatxa sucrera, en el cas dels països temperats.

Actualment, el mercat mundial del sucre està sotmès a canvis molt forts. En menys de 20 anys la Unió Europea ha passat de ser importadora net a ser exportadora de sucre. El proteccionisme de la Unió Europea pel que fa al sucre de remolatxa –*dumping*– i l'aparició d'edulcorants artificials han provocat que els preus del sucre al mercat mundial siguin baixos i inestables. Segons la UNCTAD, els preus mundials del sucre de canya pujarien en un 46% si se suprimissin totalment les polítiques proteccionistes.

Fixa't en les dades del quadre següent i contesta les preguntes:

	EXPORTACIONS DE SUCRE SOBRE EL TOTAL D'EXPORTACIONS	Nº DE CAMPEROLS QUE TREBALLEN EN LES PLANTACIONS
Cuba	74,7%	480.000
Fidji	51,9%	43.000
Maurici	34%	72.000
Tailàndia	3,3%	1.300.000
Filipines	1,1%	353.000

Font: Adaptació de: EUROPEAN FAIR TRADE ASSOCIATION: *Anuario del comercio justo*, Maastricht, Holanda, 1995.

Cuba, Fidji i Maurici tenen una economia depenent del conreu del sucre; els altres tres països, amb una participació baixa al mercat mundial, tenen moltes famílies pageses dedicades a la canya de sucre.

* Quantes persones del Tercer Món es veuen afectades negativament per la baixada del preu del sucre? (suma el nombre de camperols de la columna de la dreta *i multiplica'l per 5.*)

.....

.....

* Quins països en resulten més afectats?

.....

.....

.....

Llegeix atentament el text següent i respon les preguntes que trobaràs a continuació.

Fins a l'any 1993, Cuba era el primer país exportador de sucre: 7,2 milions de tones enfront de 5 milions de la Unió Europea. El conreu del sucre havia creat una economia dependent: representava el 75% de totes les exportacions del país i donava feina al 20% de la població activa.

Abans de 1959, Cuba exportava als EUA la major part de sucre, però després de l'enderrocament de Batista i de la revolució de Fidel Castro es van trencar les relacions econòmiques amb els Estats Units. Els Estats Units van propiciar i continuen propiciant el bloqueig de l'economia cubana.

Gràcies a la política de blocs, Cuba va poder vendre la seva producció sucrera als països de l'est durant quasi trenta anys (de 1960 a 1990): 4 milions de tones a la URSS i 1 milió als altres països.

La desaparició de la Unió Soviètica ha comportat conseqüències econòmiques desastroses per a l'economia cubana, en desaparèixer el tracte comercial preferencial. Això ha provocat una forta disminució de la producció de sucre: de 4,2 milions de tones el 1994 s'ha passat a 3,5 el 1995.

Aquests darrers anys, l'empobriment de l'economia cubana a causa d'aquest descens ha estat molt fort. Malalties, desnutrició i fam han aparegut com a conseqüència, en part, de l'enfonsament del sucre cubà al mercat internacional.

Actualment, hi ha un acord entre els països signants de la Ronda Uruguay i el GATT quant a productes agrícoles d'importació, que afecta positivament el sucre dels països tropicals. Europa s'ha compromès a reduir el proteccionisme sobre la remolatxa i a disminuir les exportacions, però Cuba, en pertànyer al bloc de l'est, no és un dels països signants i no se'n beneficiarà.

Font: Elaboració pròpia.

* Quin any va caure el mur de Berlin?

.....

.....

.....

* Des de quin any començà a disminuir l'exportació de sucre a Cuba?

.....

.....

.....

* Quin aspecte de la política del GATT afecta negativament el sucre cubà?

.....

.....

.....

.....

.....

Globalització alternativa

En principi, la *globalització econòmica* «sona bé». ¿No estem orgullosos de poder desplaçar-nos en poques hores a països remots o de la rapidesa amb què circulen les notícies a través del planeta? ¿No som conscients que vivim en un «veïnatge universal» que cal conservar en el seu conjunt, perquè qualsevol desastre ecològic, per lluny que s'esdevingui, ens pot afectar a tots? La *globalització econòmica* seria una dimensió més de l'actual interdependència planetària.

Ara bé, quan s'aprofundeix una mica en aquest sistema, predominant en els darrers anys, apareixen els mals que amaga i les seves funestes conseqüències. N'esmentarem tres exemples:

- En l'última dècada, els desequilibris econòmics entre els països desenvolupats i subdesenvolupats han augmentat de manera escandalosa.
- En el nostre *món* desenvolupat, les persones que no tenen la preparació o la capacitat suficients per produir i competir queden excloses i marginades. Els diners i el mercat ho dominen tot.
- Cal produir i, per tant, cal vendre i consumir. Vivim en una societat de consumidors la voracitat de la qual no té límit. Davant aquest consumisme, els recursos de la natura s'esgoten i el nostre planeta se'n ressent.

Molts afirmen que la *globalització econòmica* superarà aquestes dificultats i que és l'únic camí en el món actual. Això no obstant, enfront d'aquesta mena de pensament únic, agressiu i deshumanitzador, hi ha qui advoca per un model basat en *l'austeritat compartida* per tots, sota els principis de justícia social universal i de respecte a la natura.

«Educació para la solidaritat».
Ja tun Sunqu (Cor Gran), núm. 15

Regulacions mundials

Després de deu anys de globalització, cada cop hi ha menys dubtes sobre els seus resultats: el món ha esdevingut cada vegada més injust. La fissura enrere els països pobres i els països rics és cada cop més gran: l'atur ha augmentat a escala mundial i disminueix l' esperança que els nostres fills heretin un món digne de ser viscut. Tot aquell que exigeixi encara més desregulació està renunciant al futur. Les persones, i no els mercats, han de governar aquest món, si és que volem que sigui més humà. Per fer-ho es necessiten normes. Les empreses multinacionals necessiten regulacions globals. Calen clàusules socials i mediambientals d'aplicació general, així com regulacions mínimes comunes en la competència internacional.

Retrec als defensors de les teories econòmiques neoliberals i a gran part de les empreses d'activitat internacional que només aprofitin la creixent globalització en benefici dels seus interessos. Els consorcis es dediquen a jugar al Monopoly a escala mundial. Es fusionen, es compren o s'absorbeixen indiscriminadament. Els lemes d'aquesta nova economia de mercat són la desregulació, la liberalització i la flexibilització. Als protagonistes de la globalització, sovint només els interessen els mercats i els beneficis, el capital i el poder. El destí dels treballadors no exerceix cap paper per a ells, s'ha convertit en una cosa secundària.

Klaus *Z WICKEL*, president del Sindicat Alemany de la Metal·lúrgia (IGMetall).
El País (28 octubre 2001)

GEOGRAFIA 3. PROJECTE AULA ESO. EDITORIAL TEIDE Pàg. 238-239

De la protesta a las propuestas
JOSÉ VIDAL-BENEYTO

El Foro de Porto Alegre, se ha convertido en el referente más significativo de la voluntad de autotransformación de las sociedades del siglo XXI. Vázquez Montalbán lo ha llamado "sujeto histórico del cambio"-. Y ésta es la propuesta básica de Porto Alegre: la de ser un actor plural y mundial, pacífico y combativo.
Un actor que quiere conjuntar causas y fuerzas -el proletariado y su lucha contra la explotación, las afirmaciones nacionales oprimidas las minorías sociales marginadas, la expoliación del planeta, la promoción de la paz y La seguridad de los pueblos y las personas la protección de lenguas y culturas y un gran etcétera- y sumar legitimidades emancipadoras-comunistas anarquistas, ecologistas, socialistas, feministas, nacionalistas, activistas de la paz, demócratas, radicales, defensores de la igualdad sexual, etc. - sin reducirlas ni jerarquizarlas.
Las propuestas, imposibles de mencionar aquí corresponden en su gran mayoría a los ámbitos temáticos siguientes: derechos humanos, cívicos, sociales, ecológicos y culturales; creación de estructuras institucionales globales de debate, representación, legislativas judiciales y de Gobierno; control de la especulación financiera: tasa Tobin y supresión de los paraísos fiscales; lucha contra la corrupción política y autentificación de la democracia; cancelación de la deuda, desmontaje de la ideología de las instituciones financieras internacionales y su inmediata reforma; establecimiento de convenios internacionales de carácter vinculante para los grandes problemas mundiales así como de mecanismos de condena para quienes los infrinjan o se nieguen a suscribirlos.

EL PAIS, martes 5 de febrero de 2002

General Forum. Workshops` Forum 12-11-2002
LLAMAMIENTO DE LOS MOVIMIENTOC SOCIALES EUROPEOS.

Procedemos de movimientos sociales y ciudadanos de todas las regiones de Europa. Nos hemos reunido en Florencia para expresar nuestra oposición a un orden Europeo basado en el neoliberalismo y el poder de las corporaciones transnacionales. Un modelo mercantil que atenta contra los derechos sociales de las trabajadoras y trabajadores, genera desigualdades sociales, oprime a las mujeres y a las minorías étnicas y los inmigrantes. Un modelo que produce la degradación del medio ambiente, las privatizaciones y la inseguridad en el trabajo; y en el que los países poderosos intentan someter a las economías de los países pobres, negándoles el derecho a decidir por sí mismos cu futuro. Un modelo, en definitiva, que impulsa la guerra.

Luchamos por crear un mundo de igualdad, con derechos sociales y que respete la diversidad, un mundo en el que la educación, el trabajo con derechos, la sanidad y la vivienda sean derechos reconocidos para todas y todos; un mundo con derecho a consumir alimentos sanos, un mundo sin pobreza, sexismo y racismo. Un mundo sin guerra.

Contra neoliberalismo; Contra la guerra; Contra el racismo;
Por los derechos y "otra Europa"; Contra el patriarcado.

¿QUÉ ES el Movimiento de Resistencia Global?
El Movimiento de Resistencia Global (MRG) o antiglobalización es un fenómeno internacional que aglutina a multitud de grupos, asociaciones, sindicatos y partidos políticos de todo el mundo. Todos estos colectivos se caracterizan por su diversidad (estudiantes, anarquistas, homosexuales, hackercs, ecologistas, neohippies...) pero tienen en común su rechazo al capitalismo y al modelo socioeconómico impuesto por el neoliberalismo.

¿POR QUÉ surge?
Surge como respuesta a la mundialización impuesta por los grandes organismos financieros y políticos y las multinacionales que ejercen el control sobre las instituciones y cobre la sociedad. Se resisten a aceptar la actual situación y luchan para evitar que los países ricos sean cada vez más ricos y los pobres más pobres.

¿CONTRA Quienes luchan?
Contra los grandes organismos económicos, como el Fondo Monetario Internacional y La Organización Mundial del Comercio; contra las grandes entidades financieras, como el Banco Mundial, contra las compañías transnacionales; como Adidas, Nike y McDonals, a muchas de las cuales acusan de enriquecerse explotando a menores y contra los grandes poderes fácticos responsables del abismo que separa la los estados del Norte y del Sur.

¿PARA QUE se movilizan?
Para lograr una sociedad más justa y un reparto equitativo de la riqueza, potenciar la democratización y el pluralismo de las instituciones y limitar el poder de las multinacionales y los grandes grupos financieros. Entre sus objetivos prioritarios figuran la condonación de la deuda de los países pobres, la defensa de los derechos fundamentales de las minorías y de las poblaciones más desfavorecidas y la protección del medio ambiente.

podemos señalar los siguientes lugares comunes para los activistas antiglobalización:

Un mundo más justo. Uno de sus puntos de partida es la denuncia de una situación injusta en el planeta. Afirman que en estos momentos existe tecnología y avances científicos suficientes para que todos tengamos una vida digna Ir más equitativa, pero la falta de voluntad política y los intereses económicos para administrarlos correctamente lo impide. Para ellos el último informe del Banco Mundial confirma esta situación: desde 1987 el número de personas que vive con menos de un dólar se mantiene en torno a 1.200 millones y el factor de desigualdad entre países ricos y pobres sigue creciendo (la renta de los 200 hombres más ricos del mundo es superior a la de 2.000 millones de personas).

La condonación de la deuda externa. Todas estas organizaciones defienden que las deudas que los países pobres tienen contraídas con los ricos cercenan las posibilidades de desarrollo de esas naciones. Por eso, defienden que a nivel mundial se condonen dichas deudas.

Instauración de la Tasa Tobin. Su principal defensora es la organización ATTAC, y consiste en gravar cualquier operación financiera internacional de carácter especulativo. Su puesta en marcha y administración posterior supondría el embrión de un sistema fiscal internacional y, por tanto, el inicio de un probable sistema global de redistribución de la riqueza.

Las instituciones internacionales como enemigas. Según los antiglobalización, existe un déficit democrático en las instituciones internacionales, que se sitúan al margen del control ciudadano aunque toman medidas que afectan directamente a las personas. Por eso, el fMI, el Banco Mundial, la Organización Mundial de Comercio o el G-8 son sus enemigos más habituales.
Además, acusan a los gobiernos de ceder ante las grandes corporaciones multinacionales, que son las mayores beneficiarias del diseño de la política económica mundial.

En contra del neoliberalismo. implantación de un sistema ultraliberal basado en el comercio sobre todo lo demás, que se olvida de los efectos negativos sobre el medio ambiente, y del coste social de las reformas económicas inspiradas en ese modelo.

A la cara de las multinacionales. Los elementos más radicales del movimiento antiglobalización tienen a las empresas multinacionales como uno de sus objetivos preferidos. En su opinión, los McDonalds o las grandes hipermercados representan al poder globalizador que oprime a los desfavorecidos en los cinco continentes.

Protección del medio ambiente. Los niveles acordados en la Cumbre de Kyoto no son mas que un mínimo para los antiglobalización, que defienden que para luchar contra el cambio climático deben imponer medidas aún más duras contra las emisiones da C02.

Defensa de los derechos humanos y pacifismo. A pecar de que los signos externos más elocuentes hablan de grupos radicales violentos que azotan las calles de las ciudades donde se Celebran cumbres internacionales, los antiglobalización se manifiestan en principio como pacifistas y como defensores de los derechos humanos en todos los lugares; del mundo. También defienden solidaridad como principio básico de toda acción.

ELS FÒRUMS ECONÒMIC I SOCIAL

Lula demana a Davos un nou ordre econòmic que acabi amb la fam

El president brasiler aposta per la creació d'un fons internacional

Redacció
DAVOS

El president del Brasil, Luiz Inácio Lula da Silva, va complir ahir amb el que havia promès i va portar a Davos la veu dels més febles, demanant la construcció urgent d'un "nou ordre econòmic mundial" que acabi amb la pobresa i fomenti la pau. "La fam no pot esperar", va remarcar Lula als mandataris i economistes reunits a la localitat suïssa de Davos en el marc del Fòrum Econòmic Mundial.

El dia abans havia explicat al Fòrum Social per què havia de ser present a la cita dels poderosos: "Cal dir a Davos que els nens d'Europa mengen cinc cops al dia, mentre que hi ha pobres que passen cinc dies sense menjar". Per avançar en el camí de la fi d'aquestes desigualtats, el president brasiler va proposar ahir "la constitució d'un fons mundial format pels països del G-7 –els més industrialitzats del planeta– i estimulat pels grans inversors internacionals". Aquest fons, va explicar, tindria com a gran objectiu "lluitar contra la misèria i la fam al Tercer Món".

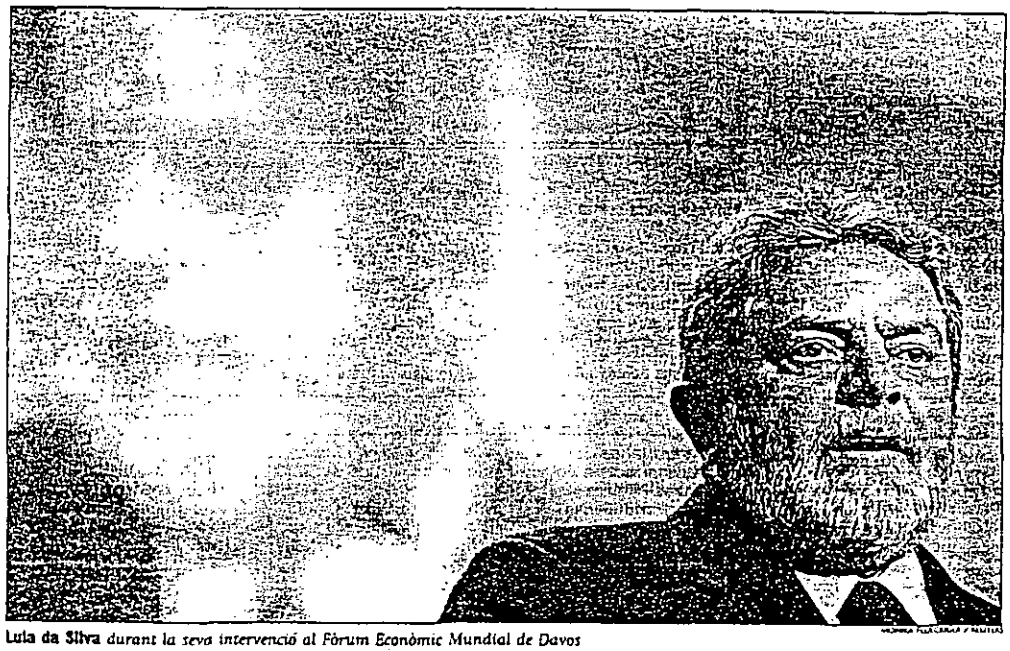
Fets i no paraules

Lula també va aprofitar la seva intervenció, segurament la més esperada del Fòrum Econòmic, per defensar el lliure comerç, però un lliure comerç, va voler deixar clar, que "es caracteritzi per la reciprocitat". En aquest sentit, va explicar: "Els nostres esforços exportadors i les inversions en tecnologia no serviran de res si els països segueixen predicant el lliure comerç i practicant el proteccionisme, de manera que les barreres ens continuïn impedint que el que produïm arribi a altres mercats". Lula se sumava d'aquesta manera a les denúncies que en la mateixa direcció han fet altres presidents llatinoamericans presents a Davos, com ara el peruà Alejandro Toledo.

Continuant amb la idea del necessari canvi en l'ordre econòmic mundial, Lula va explicar que "les transformacions han de passar també per un increment de disciplina en el flux de capitals, que es desplacen pel món obeint a simples rumors i a especulacions subjectives, que no tenen cap tipus de fonament real". Finalment, també va fer una clara al·lusió a la possible guerra contra l'Iraq –un dels temes més comentats aquests dies a Davos–, i va demanar que "es primin els valors de l'humanisme en les relacions entre pobles i països".

"Els que es troben en aquesta muntanya màgica de Davos han de mirar el món amb uns altres ulls", va concloure Lula, transmetent a Suïssa l'esperit de Porto Alegre. Molts altermundialistes –etiqueta que s'han posat els mateixos antiglobalitzadors perquè reflecteix millor la seva filosofia, que no està en contra de la globalització sinó que aposta per un model diferent, més just i igualitari– han criticat el president brasiler per participar en els dos fòrums. Ell, però, defensa que és necessari estar també present a la trobada d'economistes i polítics per fer-los arribar precisament aquest missatge de canvi.

Durant la seva intervenció al fòrum econòmic, el president brasiler va ser ovacionat en diverses ocasions. No només aquests aplaudiments demostren que la cimera econòmica està sent aquest any més sensible a les demandes de més conscienciació envers els problemes del Tercer Món. Ahir mateix, un grup d'importants directius van consensuar un document que insta els líders polítics a impulsar el cicle de negociacions multilaterals de comerç llançat a Doha. Els empresaris afirmen que "la reducció de les barreres al comerç i a les inversions a un ritme convenient pot ser vital en l'estratègia de disminució de la pobresa". El que demanen ara a Porto Alegre és que les paraules es converteixin en realitat.

Lula da Silva *durant la seva intervenció al Fòrum Econòmic Mundial de Davos*

El Fòrum Social denuncia el control comercial del Nord sobre el Sud

La xarxa 'El món no està en venda' es manifesta contra l'OMC

Sandra Buxaderas
ENVIADA ESPECIAL
PORTO ALEGRE

A la meitat de les persones del món la lluita diària per poder menjar els hauria estat més fàcil si, en lloc d'haver nascut persona, fossin una vaca europea. Almenys, tindrien molt més ajuts de la UE, ja que el pressupost europeu destina 2,2 euros per dia a subvencionar la manutenció de cada vaca que entra en els seus programes, mentre que més de 2.500 milions de persones al món viuen amb menys de 2 euros al dia. Aquesta és una de les absurditats que denuncien desenes d'entitats en l'informe anual de Social Watch que s'ha presentat al Fòrum Social Mundial de Porto Alegre.

Les desigualtats que pot provocar l'actual política de subvencions agrícoles dels països amb més recursos, com els Estats Units o la UE, són una de les principals crítiques que fan les entitats representades al Fòrum, i ahir desenes d'aquestes entitats es van unir per començar la campanya *El món no està en venda*.

Subvencions agrícoles

L'objectiu principal és impedir que l'Organització Mundial del Comerç (OMC), que regula les relacions comercials de la meitat del planeta, pugui seguir funcionant com fins ara. Una de les crítiques principals és que permet les subvencions agrícoles al Nord que perjudiquen els milions d'agricultors pobres del Sud. "L'OMC s'ha de reformar, perquè les decisions que pren s'apliquen en tots els països, i un país que vol oposar-se a un acord no té prou capacitat per fer-ho", explica a l'AVUI Lori Wallach, una de les activistes contra l'OMC més conegudes als Estats Units i que treballa des de l'organització Public Citizen.

Cobertura del Movimiento Antiglobalización al fòrum alternatiu de Porto Alegre

Protestes al carrer i densos debats antiglobalització

Redacció

PORTO ALEGRE

El Fòrum Social Mundial es va submergir ahir en densos debats sobre com construir un món millor, va mantenir la seva cara combativa amb protestes del grup ecologista Greenpeace i va començar a escoltar veus divergents en el seu propi si.

Després de la festa amb què es va inaugurar el dijous el fòrum contra la globalització, alternatiu al Fòrum Econòmic Mundial que se celebra al mateix temps a Nova York, ahir es va obrir la primera jornada de discussions sobre assumptes diversos i espinosos de la realitat internacional.

Negres i feministes

Passada la ressaca d'una nit de rock i pop que va tenir els *nens del carrer* i al cantant uruguaià Daniel Viglietti entre els seus protagonistes, en el Fòrum Social es va parlar ahir de deute exterior, comerç internacional, economia solidària, drets dels negres i lluites feministes, entre d'altres temes.

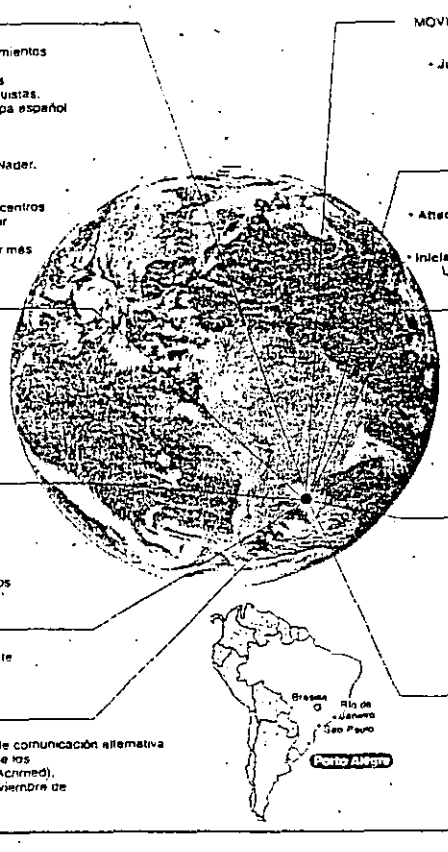
A la taula sobre el deute exterior, la discussió va ser fàcil i tots els participants van estar d'acord que "ni es pot ni s'ha de pagar".

Segons es va concloure, els camins per als països endeutats són a penes tres: declarar una moratòria general, aconseguir una condonació negociada o aconseguir que el deute sigui reinvertit en projectes socials.

Un dels participants en aquesta taula va ser el belga Eric Toussaint, coordinador del Comitè per a l'Anul·lació del Deute del Tercer Món, que va defensar la idea de la condonació acordada sense deixar de banda un possible acord internacional mitjançant el qual els països endeutats senzillament deixin de pagar al mateix temps.

AVUI
DISSABTE
2 DE FEBRER DEL 2002

Organizaciones que acuden a la cumbre de Porto Alegre

MOVIMIENTO DE CONTESTACIÓN GLOBAL

- **Reclaim the Streets** (Reino Unido). Está en la onda de los movimientos ecologistas radicales y próximos a la cultura libertaria.
- **DAN** (Direct Action Network). (EE.UU). Coordina los movimientos estudiantiles, organizaciones de extrema izquierda y grupos anarquistas.
- **Centros sociales italianos** (Italia). Junto con el movimiento okupa español experimentan la autogestión incluso en la comunicación.
- **Movimiento de Resistencia Global** (España). Aglutina grupos e individuos que luchan contra la globalización neoliberal.
- **Public Citizen** (EE UU). Creado en 1971 por el abogado Ralph Nader. Es la asociación más grande de defensa de los consumidores y cuenta con 100.000 miembros.
- **Third World Network** (EE UU). Es uno de los más importantes centros de investigaciones alternativas, y defiende a menudo la voz del Sur en las grandes conferencias internacionales.
- **Focus on the Global South** (Tailandia). Es uno de los *think tank* más activos de Asia, y cuenta con un equipo de unas 15 personas.

ONG HUMANITARIAS Y DE DESARROLLO

- **FIDH** (Internacional). Fundada en 1922. La Federación internacional de los Derechos del Hombre presiona a Estados y empresas para que adecuen los derechos sociales y económicos.
- **Amnistía Internacional** (Internacional). En 2001, la organización entró oficialmente en la batalla por los derechos económicos y sociales modificando sus estatutos.
- **Oxfam** (Internacional). Dispone de enormes medios que invierte en programas de lucha contra la pobreza.

SINDICATOS Y MOVIMIENTOS SOCIALES

- **Marcha Europea contra el Paro** (UE). Agrupa a una veintena de movimientos de desempleados en Europa.
- **Sindicatos alternativos o de base** (Francia, Italia y España). El G-10, COBAS, CGT.
- **Sindicatos tradicionales** (Brasil y EE UU). CUT, AFL-CIO
- **CISL** (Internacional). La Confederación internacional de sindicatos libres combate a favor de la defensa de los servicios públicos.

BLACK BLOC

Colectivos informales que tienen como objetivo "luchar radicalmente contra la propiedad" mediante la destrucción de símbolos como bancos y coches de lujo.

MEDIOS ALTERNATIVOS

- **Samizdat** (Francia e Italia). Se autodefine como una estructura de comunicación alternativa y sirve de caja de resonancia a colectivos de lo más variado (desde los antifascistas de *No Pasarán* al observatorio crítico de los medios Acrimed).
- **Indymedia**. Internacional de la prensa alternativa. Creada en noviembre de 2000 para cubrir Seattle.

MOVIMIENTO PARA LA ANULACIÓN DE LA DEUDA DE LOS PAÍSES DEL TERCER MUNDO

- **Jubilee Sud** (Internacional). Agrupación de más de 80 movimientos en 40 países del Sur.
- **CADTM** (Bélgica). El Comité para la anulación de la deuda del tercer mundo analiza y denuncia los efectos de las políticas de ajustes estructurales en los países del Sur.
- **Eurodad** (UE). Red que agrupa a 41 ONG.

MOVIMIENTOS CONTRA LA ESPECULACIÓN FINANCIERA Y LOS PARAÍSOS FISCALES

- **Attac** (Francia). Propugna la imposición de la *tasa Tobin*, que pretende gravar los flujos especulativos de capital. Su acción se ha convertido en una contestación global.
- **Iniciativa Halifax** a favor de la aplicación de la *tasa Tobin* (Canadá). La iniciativa fue firmada por cerca de tres millones de canadienses.

MOVIMIENTOS DE DEFENSA DEL MEDIO AMBIENTE

- **Amigos de la Tierra** (Internacional). Está presente en 66 países
- **Sierra Club** (EE UU). El movimiento ecologista más antiguo. Fue creado en 1892 y cuenta actualmente 700.000 miembros.
- **Greenpeace** (Internacional). Creado hace 30 años. Sus métodos de acción espectaculares le han asegurado el reconocimiento en todo el mundo.
- **Lega ambiente** (Italia). Jugó un papel importante en la movilización contra el G-8 en Génova.
- **Navdanya** (India). Su líder, Vandana Shiva, combate a los OGM y las patentes de plantas que privarían a los agricultores del acceso gratuito a las simientes.

MOVIMIENTOS CAMPESINOS

- **Vía campesina** (Internacional). Coalición de movimientos de pequeños agricultores. Defiende la soberanía alimentaria y reclama la reforma agraria en numerosos países.
- **Confederación campesina** (Francia). Miembro de Vía campesina. Su líder es José Bové, defensor de la agricultura sana frente a la comida basura.
- **MST, Movimiento de los sin tierra** (Brasil). Luchan por la reforma agraria. Entre sus métodos figura la ocupación de la tierra.

MOVIMIENTOS EN CONTRA DEL BANCO MUNDIAL Y EL FMI

- **Fifty years is enough** (EE UU). Nació con ocasión del 50º aniversario del FMI y del Banco Mundial. Se define como una organización por la justicia social.
- **Bretton Woods Project** (Reino Unido). Esta asociación de investigadores observa con lupa todas las actividades del Banco Mundial y del FMI.

Fuente: Le Monde

La globalització no és el dolent de la pel.lícula

A Aquells que realment desitgin alleujar la pobresa de centenars de milions de persones del Tercer Món haurien de buscar remeis pràctics en comptes de convertir la mundialització o globalització en el dolent de la pel·lícula. No hi ha absolutament cap prova que l'accelerada integració mundial dels mercats arreu del món estigui incrementant la misèria humana. Més aviat al contrari. [...]

És cert que les diferencies entre rics i pobres són encara molt grans, però és fals que el creixement econòmic només afavoreix els rics i deixa els pobres al marge. [...]

L'Organització Mundial de Comerç va aturar les crítiques a la globalització amb un estudi que mostra que els països en vies de desenvolupament que estan més oberts al comerç —és a dir, més preparats per participar en l'economia global— són els que tenen també més èxit a l'hora d'atrapar els països rics. Els països que n'estan al marge tendeixen a debilitar-se. Els cínics diran que les dades d'aquests estudis són esbiaixades. Però segurament no és res més que sentit comú afirmar que com més gran és la riquesa en metàl·lic i en espècie que es mou al voltant del món 1 com més àmpliament es distribueix, millor per a tots. Els governs no s'han d'empantanegar en esforços vans per aturar o alentir la globalització, ja que les causes de la pobresa i l'exclusió resideixen en un altre lloc.

Maria LIVANOS CM-FAUI, secretaria general de la Cambra de Comerç Internacional.
GEOGRAFIA 3. PROJECTE AULA ESO. EDITORIAL TEIDE. Pàg. 238

El nostre és un planeta en què cap individu o país no pot existir en solitari.. La gent i les cultures s'entremesclen cada cop més formant híbrids; les mateixes icones, tant si és l'escena d'una pel·lícula com una pantalla d'ordinador, són reconegudes des de Berlín fins a Bangalore; en definitiva, tots som consumidors d'una economia global i estem influenciats pels mateixos canvis polítics, socials ¡ tecnològics. 1...]

traduït de: Annan, K., *Un mundo con futuro*, dins: *Anuario El Mundo 2000.*
GEOGRAFIA 3 ESO. EDITORIAL EDEBÉ. Pàg. 182

AVUI

DISSABTE 2 DE FEBRER DEL 2002

ALFONS QUINTA: *Davos (o Nova York) i Porto Alegre*

Les certeses - dogmàtiques, cíniques, grolleres, interessades- estan a la pallassada de Porto Alegre,. Allí se celebra el que pretén ser la contraposició a la reunió de Nova York.

La bestiesa més sublim la va propugnar Jean-Pierre Chevenement: la supressió del Fons Mònetari Internacional. Només preconitzar la desaparició dels bombers podria arribar a ser una bestiesa comparable.

És un honor recordar que Chevenement és un amic i admirador de Saddam Hussein: que va dimitir per oposar-se a un estatut mínim per a Corsega; que va dur a terme una política extremadament repressiva contra la immigració a Franca, etc. Que sigui un element certament emblemàtic de la reunió de Porto Negre és un honor per als que creiem que allò és la cimera de la ximpleria.

Políticament no tenen res a fer. Però incomprensiblement aconsegueixen un ressò mediàtic que és nefast. El seu enemic és el liberalisme. perquè de fet ho és la Llibertat. El seu referent negatiu són els Estats Units, perquè, amb Gran Bretanya, són el més clar referent liberal.

Usen mentides molt genèriques. Hi destaca pretendre que la globalització de l'economia és un element de regressió econòmica (i també social, política i cultural).

El cert és que. com va dir l'expresident Bill Clinton. en una recent conferencia a la Universitat de Georgetown, "l'economia global ha tret més persones de la pobresa, en els darrers trenta anys, que mai en van sortir en tota la historia de la humanitat".

Precisament la gran diferencia entre països fins fa quatre dies subdesenvolupats d'Àsia (que ara ja no ho són) i altres d'Àfrica (que continuen estant subdesenvolupats) prové del fet que els primers han assumit la globalització i els altres encara no.

¿La globalització ha de ser l'objectiu darrer? Sens dubte, no. Però és el camí. La globalització no implica necessàriament un millor repartiment de la riquesa, com tampoc ho garàntia la Revolució Industrial. Però, en un cas i en l'altre, quedar fora del progrés tècnic i productiu implica que només es podrà repartir pobresa. Aquesta, per definició, sempre es reparteix de manera impresentable.

Els demagogs jacobins i comunistes que han anat a Porto Alegre fan volar coloms. Ho fan, en primer lloc, per amagar que ei seu motor essencial, la seva prioritat determinant. és conservar el poder que tenen els polítics.

De fet, cada dia es veu més i millor la pèrdua de temps que representa l'antiglobalització. Haurà estat una forma més d'anar contra la Llibertat, contra el liberalisme i contra el progrés

¿QUÉ ES el Movimiento de Resistencia Global?
El Movimiento de Resistencia Global (MRG) o antiglobalización es un fenómeno internacional que aglutina a multitud de grupos, asociaciones, sindicatos y partidos políticos de todo el mundo. Todos estos colectivos se caracterizan por su diversidad (estudiantes, anarquistas, homosexuales, hackercs, ecologistas, neohippies...) pero tienen en común su rechazo al capitalismo y al modelo socioeconómico impuesto por el neoliberalismo.

¿POR QUÉ surge?
Surge como respuesta a la mundialización impuesta por los grandes organismos financieros y políticos y las multinacionales que ejercen el control sobre las instituciones y cobre la sociedad. Se resisten a aceptar la actual situación y luchan para evitar que los países ricos sean cada vez más ricos y los pobres más pobres.

¿CONTRA Quienes luchan?
Contra los grandes organismos económicos, como el Fondo Monetario Internacional y La Organización Mundial del Comercio; contra las grandes entidades financieras, como el Banco Mundial, contra las compañías transnacionales, como Adidas, Nike y McDonals, a muchas de las cuales acusan de enriquecerse explotando a menores y contra los grandes poderes fácticos responsables del abismo que separa la los estados del Norte y del Sur.

¿PARA QUE se movilizan?
Para lograr una sociedad más justa y un reparto equitativo de la riqueza, potenciar la democratización y el pluralismo de las instituciones y limitar el poder de las multinacionales y los grandes grupos financieros. Entre sus objetivos prioritarios figuran la condonación de la deuda de los países pobres, la defensa de los derechos fundamentales de las minorías y de las poblaciones más desfavorecidas y la protección del medio ambiente.

AVUI DIMARTS 5 DE FEBRER DE 2002

II contrast entre Davos i el nou pressupost de Bush

Ahir van coincidir en el temps dues noticies que poden semblar contradictòries. En la cimera de Davos. reunida enguany de manera extraordinària a Nova York, els presidents de les grans companyies multinacionals van demanar més responsabilitats i més implicació als governs per actuar d 'una manera més ètica i solidaria. tal com els demana a elles la societat. Les intervencions van oscil·lar entre aquells que insisteixen que el màxim objectiu d'una empresa continua sent obtenir beneficis aquells que matisen aquesta afirmació i que accepten la responsabilitat de les empreses en el manteniment d'un cert ordre social".

també es cert que cada vegada més les empreses es fan ressò, sobretot publicitàriament, d'aquestes exigències socials -que els demanen compromís amb els països del Tercer Món o amb el medi ambienti se n'aprofiten atenent només el manteniment o l'augment de beneficis. Una estratègia que substitueix el que fins ara havia estat la iniciativa exclusiva dels govern, de les confessions religioses més compromeses o de les ONG.

D'altra banda, tenia raó en la seva intervenció en el Fòrum de Davos Richard Parson, director executiu d'AOL-Time Warner. quàn va afirmar que d'alguna manera les empreses tenen una part de responsabilitat a l'hora de mantenir un cert ordre social". No tot, esclar. Però si una part important. Negar-ho és rebutjar l'evidencia. Les grans empreses espanyoles que han invertit a l'Argentina han entès tard que han de col·laborar, encara que sigui exclusivament per interès, a treure el pais del pou en que
s'ha ficat. Si ho haguessin entès abans. el preu que hauran de pagar no seria tan elevat.

Ahir, també a Nova York, el grup d'experts en alimentació van reivindicar la importància que tindran la liberalització total d'aquest comerç en l'economia dels països més pobres. Potser això justifica que alguns dels assistents a la cimera de Porto Alegre siguin precisament proteccionistes agrícoles abrandats del Primer Món, que paradoxalment només defensen en aquesta contracimera
els propis interessos.

PAPANATISME AMB PORTO ALEGRE

No hi ha precedents en la premsa internacional del tractament
que han donat els diaris peninsulars al Fòrum Social de Porto Alegre. No és que els seixanta mil. participants, no mereixin tot el respecte i la consideració informativa, sinó que és més que ridicul comparar el World Econòmic Fòrum amb un aplec mundial d'ONG. Mentre que a Nova York es tractava de promoure el diàleg entre els personatges que prenen cada dia decisions que ens afecten, a un simple conglomerat d'organitzacions descontentes sense alternatives. Tot molt respectable però de naturalesa ben distinta.

7.2

ENCENALL

DAVOS I PORTO ALEGRE

ALFONS QUINTÀ

Demà comencen dues trobades incomparables. Una és la de Davos, que aquest any es celebrarà, de manera significativa, a Nova York. L'altra és la pallassada antiglobalització de Porto Alegre, ciutat discreta del Brasil que té la desgràcia de tenir un alcalde trotskista.

Estem, en uns temps en què el problema més complex i general de la humanitat és articular una nova relació entre la política i l'economia, per l'establiment de mecanismes de coordinació entre esferes tan decisives i complicades. Això només es pot fer pel diàleg, la flexibilitat i la posada en contacte de mons molt diversos, ara ja lligats per la globalització. Tot plegat és d'una extrema seriositat. Aquell que digui tenir la solució màgica i instantània és un ximple.

Per això es pot dir que els ximples aniran a Porto Alegre, o hi seran recordats, admirats i aplaudits. Penso en els Bové, en el sots-comandant Marcos (els dos en clara davallada), els diversos grupuscles d'extrema esquerra i d'extrem tot, molt ben incloses les deixalles del comunisme i del jacobinisme.

A Porto Alegre es reproduirà el que ja vam viure abans de la caiguda del Mur de Berlín: la mentida pretesament pietosa repetida mil i mil vegades amb vocació mil·lenarista. Es tornarà a negar que la globalització ha estat i és un immens progrés per a la humanitat, com ho són els transgènics i com, des que la humanitat existeix, ho és el comerç internacional.

He escrit tantes i tantes vegades sobre la globalització -fins i tot llargues sèries d'articles- que ja no sé què dir sense repetir-me. Em podria haver dedicat a picar ferro fred.

No hi ha dubte que la globalització redueix el poder de la classe política, en particular en societats com la nostra, tan afectades pel model jacobí d'Estat-nació i pel marxisme-leninisme. Aquesta classe té tant d'interès a perdre poder en benefici de l'economia com a tallar-se una mà. No pot permetre reflexions equilibrades.

A Catalunya, en tenir una societat on la vida cultural està collada des de la política, qualsevol cosa que es pugui dir de manera serena i moderada -i aproximativa, com ho són tantes coses en situacions de canvi- és aviat soterrada per les certeses dogmàtiques de sempre. Tanmateix, vam superar els elogis a l'autogestió a què es va veure obligada la Generalitat el 1936. També superarem la immensa buidor i gran mentida de l'antiglobalització. Serà en favor de la llibertat.

AVUI
DIMECRES
30 DE GENER DEL 2002

El Sr. Lluís Coll, President de la Expro/Reus; fent la presentació del ponent, el Sr. **Xavier** Sala

Dissabte 5 d'Octubre de 2002, a les 18'00

"Efectes de la Globalització i del comerç mundial sobre la pobresa al mon"

A càrrec del Sr. ***Xavier Sala i Martin,*** *Catedràtic d'Economia de la Universitat de Colúmbia i de la Universitat Pompeu Fabra.*

Els assistents van seguir amb gran interès la conferència pronunciada pel Sr. **Xavier** Sala i també amb una certa sorpresa. Temes com la pobresa i les desigualtats al món es van il·lustrar amb esquemes estadístics, dissertant que hi ha una devallada del numero de pobres en els països que s'han obert a nous mercat mentre que en altres països que no s'han obert a nous mercats la pobresa es manté. Les estadístiques no precisen si en un estat globalitzat, el numero de pobres descend perquè deixen de ser-ho o perquè emigren o perqué es moren de gana i -tot i que la conferència va durar més de dues hores- aquest petit dubte va deixar a alguns dels asistents amb ganes de més.

AVUI
EMPRESA CATALANA DE PREMSA
JAUME VILALTA
Presidenta
CRISTINA COLL HUIX
Directora general
JOSEP PLANAS
Director financer
VICENT SANCHIS
Director
JORDI BADIA
LLUÍS MARTÍNEZ
JOSEP PLAYA
ALBERT SÁEZ
Subdirectors
Seccions
JOAN ARMENGOL
JORDI CAPDEVILA
DAVID CASTILLO
DAVID GONZÁLEZ
SANTI GONZÁLEZ
ÒSCAR MONTFERRER
JORDI PANYELLA
ALBERT PLA
PERE PRATS
MONTSERRAT RIUS
MIQUEL ANGLARILL
PERE TIO
Delegada a Madrid
ANNA GRAU
Publicitat
ALBERT BORRÀS
Marqueting i Comunicació
CARLES SANTAMARIA
Distribució
PATRÍCIA TARRIDA
Sistemes
JOAN SERRA
Recursos Humans
ÀNGEL LÓPEZ
Administració
JAUME SERRÀ
Tel: 93 316 39 00 - Fax 93 316 39 35
Tel: 93 316 39 33 - Fax 93 316 39 15
Tel: 93 316 39 11 - Fax 93 316 39 15
Tel: 93 316 39 16 - Fax 93 316 39 15
Tel: 93 316 39 00 - Fax 93 316 39 15
Delegació a Madrid:
Tel: 91 521 27 68 - Fax 91 521 19 27
Premsa Internet: http://www.avui.com
Imprimeix: SERMONT
DIPÒSIT CONTROLAT PER OJD

Porto Alegre versus Davos

Els mateixos dies que a Nova York se celebra el Fòrum Econòmic Mundial –que s'ha traslladat de la seu habitual de Davos a Manhattan com a senyal de solidaritat després dels atemptats de l'11 de setembre–, Porto Alegre acull el Fòrum Social Mundial, cimera internacional del moviment antiglobalització. Les dues cites tenen, no cal dir-ho, un interès afegit: totes dues es fan després de la sotragada mundial que van significar els atemptats contra les Torres Bessones i el Pentàgon. Un atac que va posar en evidència els sistemes de seguretat –i la mateixa estratègia política i diplomàtica internacionals de la primera potència del món–, que va desencadenar el primer gran conflicte bèl·lic d'aquest segle i que ha somogut, igualment, el pensament a les dues bandes de la ratlla que s'ha traçat amb la globalització com a eix.

Si l'11 de setembre ha de servir per replantejar molts esquemes mentals, intel·lectuals, econòmics i culturals, que van quedar desfasats aquell mateix dia, és evident que els moviments aglutinats a l'entorn de l'antiglobalització no en poden quedar al marge. El primer gran problema d'aquest moviment que agrupa organitzacions i associacions d'arreu del món està en la seva definició: és un corrent *anti*, que ha sortit com a resposta convulsiva a l'estructuració dels grans poders econòmics i mundials en aquest nou segle, però encara ha estat incapaç de definir alternatives pròpies vàlides que vagin més enllà del rebuig primari.

El moviment antiglobalitzador aplega pensadors i moviments socials radicalment enfrontats en els seus plantejaments, que únicament són capaços de seure en una mateixa taula a partir de l'oposició a un fenomen que és exactament això: un fenomen. La globalització és una nova tendència mundial que pot pot ser aprofitada, per dir-ho supercialment, tant per fer progressar la humanitat conjuntament com per aprofundir encara més les diferències econòmiques, socials i culturals actuals.

Oposar-se a la globalització, i prou, únicament com a reacció a allò que els moviments alternatius consideren l'eix bàsic de l'estratègia dels grans poders i les grans potències, pot acabar constituint una resposta més pròxima al conservadorisme i a la reacció que a l'autèntic progrés social. Els partits, els sindicats i les organitzacions d'esquerra tenen pendent una revisió ideològica després de la gran crisi de valors que va suposar l'ensorrament dels països del bloc comunista europeu, i igualment després de l'experiència en el poder durant les últimes dècades dels partits socialdemòcrates, sovint en coalició amb forces de l'extrema esquerra.

Aquesta revisió ideològica es podria abordar en fòrums alternatius als que organitzen les grans instàncies polítiques o econòmiques internacionals, com ara el de Porto Alegre, però, perquè tot això tingués al final algun significat realment positiu, caldria començar a destriar la recerca d'alternatives en un sistema de llibertats del que és un simple enfrontament antisistema. I encara més del que són moviments socials o polítics clarament retrògrads que veuen en la dita globalització el principal enemic per mantenir economies o polítiques basades en el privilegi i la subvenció. I que a l'hora de la veritat es preocupen realment poc –o gens– de les desigualtats internacionals que hipotèticament es poden aprofundir amb l'aplicació de les teories neoliberals.

És estrany i confús veure, per exemple, com acudeixen a Porto Alegre, per lluitar "contra el procés de globalització capitalista dirigida per les grans companyies multinacionals", l'ideòleg Noam Chomsky, el primer ministre belga –d'ideologia liberal– Guy Verhofstadt, el líder proteccionista del camp francès José Bové i sis ministres més del mateix Estat. És evident que l'únic punt que poden tenir en comú és la crítica –dividida en diferents graus– a la globalització, tot i que els milers d'assistents a la cimera del Fòrum Social Mundial de Porto Alegre hi hagin acudit organitzats a través d'Internet, el gran fenomen que permet poder parlar de globalització.

El món d'aquest nou mil·lenni necessita alternatives als discursos i les polítiques oficials, estructurades i expressades des de posicions teòriques fortes i solvents. Són els assistents a la cimera de Porto Alegre més conscients d'aquesta necessitat els que poden fer-ho possible. Mentrestant, només cal esperar que els altres activistes antiglobalitzadors, els que s'han aplegat a Manhattan, no recorreran a la violència i permetrann que aquells als qui diuen combatre es puguin expressar amb la mateixa llibertat amb què ho faran ells.

Tres posicions davant la globalització

La globalització, com a procés d'interconnexió econòmica, social, política cultural, afecta tothom, però de manera ben diversa, Les actituds davant la globalització poden ser les següents:

- **Refús total de la globalització.** És la posició que han pres certs moviments socials de les regions excloses de la globalització actual. A Occident també hi ha grups contraris a la globalització que tenen una força de denúncia considerable i que són positius en la mesura que desvetllen les consciències davant de les conseqüències negatives dels riscos de la globalització en curs.

- **Acceptació incondicional de la globalització.** Es la posició que defensen els neoliberals més radicals. Segons ells, cal deixar la globalització. tal com esta, sense sotmetre-la a l'autoritat de cap organització política econòmica mundial, encara que això provoqui desigualtats econòmiques, exclusions socials, perjudicis ecològics i la destrucció de formes culturals tradicionals.

- **Democratització de la globalització.** Aquesta posició consisteix a acceptar que avui vivim en un món més interconnectat que mai i que aquest és un fet evident i irreversible. En aquest sentit, convé entendre la globalització com un procés en que caldria democratitzar les institucions polítiques econòmiques internacionals que la regulen i que hauria de servir per a augmentar el benestar de tothom, especialment dies més desafavorits, tot respectant el medi ambient i la diversitat cultural arreo del món.

CCSS. Geografia 3r curs. Editorial Text. La Galera

L'euro i la globalització

La globalització, entesa com la internacionalització d'aspectes econòmics, polítics, socials i culturals, ha revolucionat les nostres vides. El mare de referència s'ha modificat: de nacional a internacional Sens dubte, el procés de globalització està sent especialment intens als mercats financers. Això és el resultat de la Liberalització dels mercats i sistemes financers als principals països industrials durant les dues últimes dècades. que ha portat a un augment dels fluxos internacionals de capitals. També respon als avenços en la tecnologia informàtica i de telecomunicacions.

La integració europea dóna suport al procés de globalització en el sentit que està conduint a una integració econòmica i financera més gran i a una competència més forta en els mercats de béns, serveis i factors, la qual cosa dóna lloc a un volum més elevat de fluxos de comerç i de capital.

Francisco González, president del BBVA. 2001

EL PAIS
EDITADO POR DARO EL PAIS SOCIEDAD LIMITADA
Emma Reverter CORRESPONSAL NOVA YORK

'Les societats dels països més avançats són massa egoistes por *abandonar* els seus privilegis i intentar trobar l'equilibri entre aspectes com l'accés dels Estats en vies de desenvolupament als mercats dels països rics, i els egoismes de l'opinió pública". Amb aquesta frase del director general del Fons Monetari Internacional, Horst Koehler, que va merèixer ahir els aplaudiments dels assistents al Fòrum Econòmic Mundial que se celebra a Nova York, es pot resumir el desenvolupament de tots els debats.

L'exemple de l'obertura dels mercats dels països rics als productes que elaboren els Estats en vies de desenvolupament "és la clau por aconseguir un millor creixement mundial", segons Koehler, que va denunciar d'aquesta manera l'actitud de les deu primeres potenciés mundials, que protegeixen sectors com l'agricultura o el tèxtil amb polítiques de subvenció.

I, incidint més en les seves decisions en pro de la globalització, Koehler va evidenciar que l'urgent ajuda que necessiten els països en vies de desenvolupament, corre el risc de quedar de nou oblidada per la preocupació que mostren els més rica per la represa econòmica.

Porto Alegre en Davos

LA ANTIGLOBALIZACIÓN ha triunfado, en cierto modo. Sus preocupaciones se han incorporado plenamente a los debates del Foro Económico Mundial celebrado este año en Nueva York: la necesidad de reducir las desigualdades en las sociedades y entre sociedades; la lucha contra el sida; la búsqueda de una gobernanza global; un programa de cooperación con África. Porto Alegre y Davos tienen hoy mucho más en común que el año pasado. No conviene perder esta oportunidad.

Naturalmente que entre Davos-Nueva York y Porto Alegre hay muchas diferencias, a comenzar por la tasa Tobbin para gravar los movimientos de capitales a corto plazo, o la reducción de la deuda externa de países del Tercer Mundo, propuestas en la reunión de Brasil. Aunque aún muy alejadas una y otra reunión, se pueden detectar más puntos de acercamiento

En los dos últimos años, el Foro Económico Mundial se ha ido abriendo a la presencia de críticos, de ONG, y a discutir de todo (de seguridad, desigualdad y medios de comunicación) más aún cuando el 11-S ha llevado a cuestionar y frenar diversos aspectos de la globalización, no necesariamente para bien.

. Por el número de asistentes a Porto Alegre, los antiglobalizadores, que parecían haber perdido brío tras el 11-S, siguen plenamente activos. Los organizadores han alejado a la vez a los autócratas, como Fidel Castro, y a los violentos, y ése es el camino a seguir para evitar que los destrozos gamberriles impidan que circulen sus mensajes. Pero se equivocan al no abrirse más, al no dejar participar a personas como el presidente del Banco Mundial, James Wolfensohn. Hoy, en el Foro Económico Mundial, pese a ser cerrado, hay un abanico grande de pluralismo.

En el fondo, en todas partes se está reflexionando sobre nuevas formas de enfocar la globalización. Lo más positivo es que vaya creciendo el convencimiento general de que un mundo más seguro tiene que ser un mundo más justo.

ABC.es
jueves 23 de enero de 2003

podemos señalar los siguientes lugares comunes
para los activístas antiglobalización:

Un mundo más justo. Uno de sus puntos de
partida es la denuncia de una situación injusta en el planeta. Afirman que en estos momentos existe tecnología y avances científicos suficientes para que todos tengamos una vida digna Ir más equitativa, pero la falta de voluntad política y los intereses económicos para administrarlos correctamente lo impide. Para ellos el último informe del Banco Mundial confirma esta situación: desde 1987 el número de personas que vive con menos de un dólar se mantiene en torno a 1.200 millones y el factor de desigualdad entre países ricos y pobres sigue creciendo (la renta de los 200 hombres más ricos del mundo es superior a la de 2.000 millones de personas).

La condonación de la deuda externa. Todas estas organizaciones defienden que las deudas que los países pobres tienen contraídas con los ricos cercenan las posibilidades de desarrollo de esas naciones. Por eso, defienden que a nivel mundial se condonen dichas deudas.

Instauración de la Tasa Tobin. Su principal defensora es la organización ATTAC, y consiste en gravar cualquier operación financiera internacional de carácter especulativo. Su puesta en marcha y administración posterior supondría el embrión de un sistema fiscal internacional y, por tanto, el inicio de un probable sistema global de redistribución de la riqueza.

Las instituciones internacionales como enemigas. Según los antiglobalización, existe un déficit democrático en las instituciones internacionales, que se sitúan al margen del control ciudadano aunque toman medidas que afectan directamente a las personas. Por eso, el fMI, el Banco Mundial, la Organización Mundial de Comercio o el G-8 son sus enemigos más habituales.
Además, acusan a los gobiernos de ceder ante las grandes corporaciones multinacionales, que son las mayores beneficiarias del diseño de la política económica mundial.

En contra del neoliberalismo. implantación de un sistema ultraliberal basado en el comercio sobre todo lo demás, que se olvida de los efectos negativos sobre el medio ambiente, y del coste social de las reformas económicas inspiradas en ese modelo.

A la cara de las multinacionales. Los elementos más radicales del movimiento antiglobalización tienen a las empresas multinacionales como uno de sus objetivos preferidos. En su opinión, los McDonalds o las grandes hipermercados representan al poder globalizador que oprime a los desfavorecidos en los cinco continentes.

Protección del medio ambiente. Los niveles acordados en la Cumbre de Kyoto nc son mas que un mínimo para los antiglobalización, que defienden que para luchar contra el cambio climático deben imponer medidas aún más duras contra las emisiones da C02.

Defensa de los derechos humanos y pacifismo. A pecar de que los signos externos más elocuentes hablan de grupos radicales violentos que azotan las calles de las ciudades donde se Celebran cumbres internacionales, los antiglobalización se manifiestan en principio como pacifistas y como defensores de los derechos humanos en todos los lugares; del mundo. También defienden
solidaridad como principio básico de toda acción.

Globalització alternativa

En principi, la *globalització econòmica* «sona bé». ¿No estem orgullosos de poder desplaçarnos en poques hores a països remots o de la rapidesa amb què circulen les notícies a través del planeta? ¿No som conscients que vivim en un «veïnatge universal» que cal conservar en el seu conjunt, perquè qualsevol desastre ecològic, per lluny que s'esdevingui, ens pot afectar a tots? La *globalització econòmica* seria una dimensió més de l'actual interdependència planetària.

Ara bé, quan s'aprofundeix una mica en aquest sistema, predominant en els darrers anys, apareixen els mals que amaga i les seves funestes conseqüències. N'esmentarem tres exemples:

- En l'última dècada, els desequilibris econòmics entre els països desenvolupats i subdesenvolupats han augmentat de manera escandalosa.
- En el nostre *món* desenvolupat, les persones que no tenen la preparació o la capacitat suficients per produir i competir queden excloses i marginades. Els diners i el mercat ho dominen tot.
- Cal produir i, per tant, cal vendre i consumir. Vivim en una societat de consumidors la voracitat de la qual no té límit. Davant aquest consumisme, els recursos de la natura s'esgoten i el nostre planeta se'n ressent.

Molts afirmen que la *globalització econòmica* superarà aquestes dificultats i que és l'únic camí en el món actual. Això no obstant, enfront d'aquesta mena de pensament únic, agressiu i deshumanitzador, hi ha qui advoca per un model basat en *l'austeritat compartida* per tots, sota els principis de justícia social universal i de respecte a la natura.

«Educació para la solidaritat».
Ja tun Sunqu (Cor Gran), núm. 15

Regulacions mundials

Després de deu anys de globalització, cada cop hi ha menys dubtes sobre els seus resultats: el món ha esdevingut cada vegada més injust. La fissura enrere els països pobres i els països rics és cada cop més gran: l'atur ha augmentat a escala mundial i disminueix l' esperança que els nostres fills heretin un món digne de ser viscut. Tot aquell que exigeixi encara més desregulació està renunciant al futur. Les persones, i no els mercats, han de governar aquest món, si és que volem que sigui més humà. Per fer-ho es necessiten normes. Les empreses multinacionals necessiten regulacions globals. Calen clàusules socials i mediambientals d'aplicació general, així com regulacions mínimes comunes en la competència internacional.

Retrec als defensors de les teories econòmiques neoliberals i a gran part de les empreses d'activitat internacional que només aprofitin la creixent globalització en benefici dels seus interessos. Els consorcis es dediquen a jugar al Monopoly a escala mundial. Es fusionen, es compren o s'absorbeixen indiscriminadament. Els lemes d'aquesta nova economia de mercat són la desregulació, la liberalització i la flexibilització. Als protagonistes de la globalització, sovint només els interessen els mercats i els beneficis, el capital i el poder. El destí dels treballadors no exerceix cap paper per a ells, s'ha convertit en una cosa secundària.

Klaus *Z WICKEL*, president del Sindicat Alemany de la Metal·lúrgia (IGMetall).
El País (28 octubre 2001)

¿QUÉ ES el Movimiento de Resistencia Global?
El Movimiento de Resistencia Global (MRG) o antiglobalización es un fenómeno internacional que aglutina a multitud de grupos, asociaciones, sindicatos y partidos políticos de todo el mundo. Todos estos colectivos se caracterizan por su diversidad (estudiantes, anarquistas, homosexuales, hackercs, ecologistas, neohippies...) pero tienen en común su rechazo al capitalismo y al modelo socioeconómico impuesto por el neoliberalismo.

¿POR QUÉ surge?
Surge como respuesta a la mundialización impuesta por los grandes organismos financieros y políticos y las multinacionales que ejercen el control sobre las instituciones y cobre la sociedad. Se resisten a aceptar la actual situación y luchan para evitar que los países ricos sean cada vez más ricos y los pobres más pobres.

¿CONTRA Quienes luchan?
Contra los grandes organismos económicos, como el Fondo Monetario Internacional y La Organización Mundial del Comercio; contra las grandes entidades financieras, como el Banco Mundial, contra las compañías transnacionales, como Adidas, Nike y McDonals, a muchas de las cuales acusan de enriquecerse explotando a menores y contra los grandes poderes fácticos responsables del abismo que separa la los estados del Norte y del Sur.

¿PARA QUE se movilizan?
Para lograr una sociedad más justa y un reparto equitativo de la riqueza, potenciar la democratización y el pluralismo de las instituciones y limitar el poder de las multinacionales y los grandes grupos financieros. Entre sus objetivos prioritarios figuran la condonación de la deuda de los países pobres, la defensa de los derechos fundamentales de las minorías y de las poblaciones más desfavorecidas y la protección del medio ambiente.

La globalització no és el dolent de la pel.lícula

A Aquells que realment desitgin alleujar la pobresa de centenars de milions de persones del Tercer Món haurien de buscar remeis pràctics en comptes de convertir la mundialització o globalització en el dolent de la pel·lícula. No hi ha absolutament cap prova que l'accelerada integració mundial dels mercats arreu del món estigui incrementant la misèria humana. Més aviat al contrari. [...]

És cert que les diferencies entre rics i pobres són encara molt grans, però és fals que el creixement econòmic només afavoreix els rics i deixa els pobres al marge. [...]

L'Organització Mundial de Comerç va aturar les crítiques a la globalització amb un estudi que mostra que els països en vies de desenvolupament que estan més oberts al comerç —és a dir, més preparats per participar en l'economia global— són els que tenen també més èxit a l'hora d'atrapar els països rics. Els països que n'estan al marge tendeixen a debilitar-se. Els cínics diran que les dades d'aquests estudis són esbiaixades. Però segurament no és res més que sentit comú afirmar que com més gran és la riquesa en metàl·lic i en espècie que es mou al voltant del món i com més àmpliament es distribueix, millor per a tots. Els governs no s'han d'empantanegar en esforços vans per aturar o alentir la globalització, ja que les causes de la pobresa i l'exclusió resideixen en un altre lloc.

María LIVANOS CM-FAUI, secretaria general de la Cambra de Comerç Internacional.
GEOGRAFIA 3. PROJECTE AULA ESO. EDITORIAL TEIDE. Pàg. 238

El nostre és un planeta en què cap individu o país no pot existir en solitari.. La gent i les cultures s'entremesclen cada cop més formant híbrids; les mateixes icones, tant si és l'escena d'una pel·lícula com una pantalla d'ordinador, són reconegudes des de Berlín fins a Bangalore; en definitiva, tots som consumidors d'una economia global i estem influenciats pels mateixos canvis polítics, socials ¡ tecnològics. l...]

traduït de: Annan, K., *Un mundo con futuro*, dins: *Anuario El Mundo 2000.*
GEOGRAFIA 3 ESO. EDITORIAL EDEBÉ. Pàg. 182

Los grupos antiglobalización afrontan los retos del 11-S

50.000 personas se reunirán hoy en Porto Alegre en una cumbre paralela al Foro de Davos en Nueva York

EL PAÍS, Madrid

El movimiento antiglobalización afronta hoy en Porto Alegre (Brasil) su primera gran cita tras el 11 de septiembre. En una cumbre paralela a la del Foro de Davos —que hoy se inicia en Nueva York para reunir a los más poderosos del planeta— los grupos antiglobalización acuden a Brasil con el reto de mantener la atención que lograron en anteriores citas y de incorporar el pacifismo a su ideario de forma definitiva. Este punto causará fisuras: seis ministros representarán al Gobierno de Francia en esta cumbre, y la condena a la guerra desatada por EE UU no será unánime.

El Foro Social Mundial (FSM) reunirá a cerca de 50.000 personas de todo el mundo para tratar de encontrar una alternativa a la globalización y sus instituciones.

Frente a Nueva York, la capital económica del mundo, Porto Alegre, con 1,3 millones de habitantes, se quiere convertir en la capital mundial de la democracia participativa, donde sus ciudadanos deciden dónde y cómo se gastan el dinero público. Es el llamado presupuesto participativo, puesto en marcha en 1989 por el Partido de los Trabajadores, la izquierda brasileña de Lula da Silva. La capital es desde entonces un referente para la izquierda mundial.

Allí se dan cita hasta el martes próximo más de 3.500 organizaciones no gubernamentales, sindicatos, asociaciones de defensa de los derechos humanos, ecologistas, agrupaciones campesinas y todo tipo de movimientos sociales en busca de *otra globalización*. Además de las manifestaciones de protesta previstas en Nueva York contra el foro de Davos durante los mismos días, los antiglobales han decidido repetir la experiencia de Porto Alegre 2001 con el reto de transformar las protestas en propuestas y de demostrar que "otro mundo es posible".

Las propuestas irán encaminadas a luchar contra el "proceso de globalización capitalista, dirigida por las grandes compañías multinacionales y por los gobiernos e instituciones al servicio de sus intereses", tal como asegura la declaración de principios del FSM.

Al encuentro acuden además todas las grandes figuras de la lucha antiglobalización, entre ellas, el estadounidense Noam Chomsky; el presidente de Attac, Bernard Cassen; la Premio Nobel de la Paz guatemalteca, Rigoberta Menchú; el francés José Bové; y la india Vandana Shiva, entre otros. Y una novedad: numerosos representantes políticos, entre ellos, seis ministros franceses y el primer ministro belga, el liberal Guy Verhofstadt, se dejarán ver en la cumbre alternativa.

Acudir o no a Porto Alegre se ha convertido en toda una declaración de intenciones en la precampaña electoral francesa, donde codearse con representantes de la llamada sociedad civil parece sumar puntos. Ocho premios Nobel y numerosos intelectuales de decenas de países tampoco piensan perderse la cita. De España volarán hacia Brasil decenas de organizaciones, entre ellas Attac España, Intermón, y el Movimiento de Resistencia Global, además de representantes políticos como el alcalde de Barcelona, el socialista Joan Clos.

Porto Alegre constituye la primera gran cita del movimiento antiglobalización después del 11 de septiembre. La paz y la condena a la guerra de Afganistán prometen ser los temas centrales del encuentro que quedará inaugurado tras una marcha por la paz.

En los más de 100 talleres se debatirán además más de una veintena de temas entre los que destacan la crisis argentina, el control de los movimientos especulativos de capital y la supresión de los paraísos fiscales, la democratización de los medios de comunicación, el acceso a los medicamentos, el comercio mundial, la sostenibilidad ambiental, la soberanía alimentaria, la lucha por la tierra y la deuda externa. Es una agenda similar a la del Foro de Nueva York. Pero los participantes, el contenido de las ponencias, la metodología y las propuestas no pueden ser más diferentes.

De toda esta amalgama de temas, Attac pretende concretar una alternativa precisa a la globalización. Así lo puso de manifiesto en la reunión preparatoria de la cumbre que se celebró en Dakar (Senegal) y donde se encontró con la oposición de numerosas organizaciones que consideran que es inviable presentar propuestas concretas como resultado de una cumbre de cinco días tan multitudinaria y que además, centrarse en una sóla propuesta acabaría con el espíritu plural de Porto Alegre. Sin embargo, Attac, organizadora del evento, cobra cada vez más importancia en esta *internacional civil* y no pocos analistas han apuntado el riesgo de que monopolice el movimiento, caracterizado por la inexistencia de una dirección central y de jerarquía alguna.

El encuentro se plantea una vez más como un foro de discusión abierto donde todo el mundo tiene cabida y puede hacer oír su voz. Tras el éxito de la pasada edición, está previsto que el número de participantes se triplique esta vez. La organización, las traducciones y los turnos de palabra se perfilan como elementos claves para lograr un mínimo entendimiento entre la multitud multicolor de participantes. La asistencia masiva al FSM constituye para los organizadores un "éxito", que ha consolidado el papel de Porto Alegre como "nueva meca de la izquierda mundial y el "espacio ideal" para debatir la construcción de un mundo más justo".

Internet ha supuesto una vez más una herramienta fundamental para la organización de esta cumbre. A través de la Red no sólo es posible informarse de los contenidos de los talleres, sino también de qué vacunas hay que ponerse para entrar en el país y de dónde alojarse en la ciudad. Pero a pesar de las previsiones, los hoteles de Porto Alegre han sido desbordados por la masa de activistas, que han tenido que instalarse en casas particulares y en edificios públicos facilitados por el Ayuntamiento.

De forma paralela al Foro Social Mundial, se celebrarán también en Porto Alegre el Primer Foro Parlamentario Mundial, donde más de 400 parlamentarios de 27 países debatirán con los participantes del FSM; el Forum de Autoridades Locales en contra de la Exclusión Social, al que acudirán más de 150 representantes de América Latina, África y Europa; y el Foro preparatorio para la cumbre mundial de desarrollo sostenible Río+10.

Durante el encuentro se rendirá además homenaje a los dos alcaldes brasileños del PT asesinados durante los últimos cinco meses.

Resistència planetària

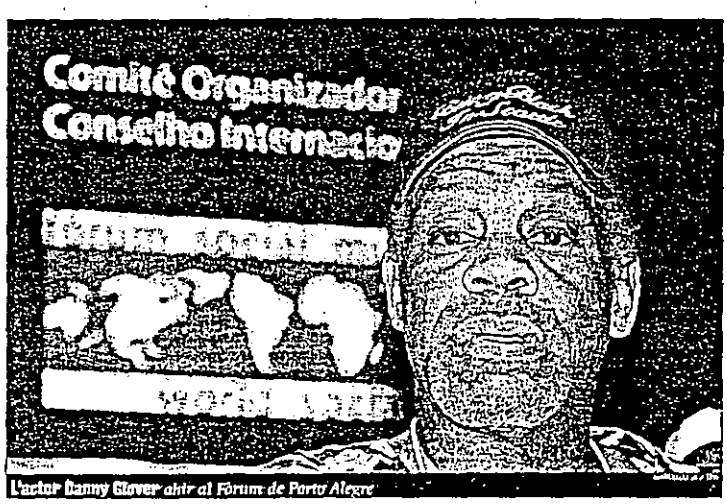
Sandra Buxaderas
ENVIADA ESPECIAL
PORTO ALEGRE

El moviment 'altermundialista' que es reuneix aquests dies a Porto Alegre es nega a donar altres directrius que la de caminar junts per un món millor

Caminante, no hay camino. Se hace camino al andar". Milers de persones que abarrotaven l'estadi Gigantinho de Porto Alegre van saludar amb renovat entusiasme aquests vells versos d'Antonio Machado amb els quals el sociòleg suís Jean Ziegler va tractar de definir l'estratègia del moviment *altermundialista*. El professor de la Sorbona de Paris rebutjava així una de les principals crítiques que se li fan al Fòrum Social Mundial de Porto Alegre, la de no proposar un programa definit per aconseguir un model econòmic alternatiu al neocapitalisme liberal encarnat al Fòrum de Davos.

"Quin programa haurien donat les masses de París que van assaltar la presó de la Bastilla el 1789? A algú se li hauria ocorregut de demanar-los punt per punt quina Constitució volien?", es preguntava Ziegler, comparant les ànsies d'igualtat, fraternitat i llibertat de la Revolució Francesa amb el moviment *altermundialista* que es reuneix a Porto Alegre des de fa tres anys, però que també es manifesta en les concentracions de milions de persones arreu del món en protesta per l'anunciada guerra contra Iraq, o en contra del Fons Monetari Internacional o l'Organització Mundial del Comerç.

Ara bé, els milions de persones que comparteixen els objectius del moviment sí que saben què volen: un món més igualitari i cooperatiu, que justament pel fet de ser-ho redueixi les possibilitats de conflictes i l'agressió contra els drets humans i el medi ambient.

L'actor Danny Glover ahir al Fòrum de Porto Alegre

L'ESTRATÈGIA

I ara han trobat una estratègia: connectar totes les entitats que comparteixen aquests objectius en una xarxa que pugui actuar simultàniament per denunciar una injusticia. Consideren que les propostes, que són necessàries, s'aniran trobant pel camí. Un dia faran un boicot a nivell planetari d'una multinacional que no respecti els drets dels treballadors. Un altre, contra la guerra a l'Iraq: al Fòrum, per exemple, han decidit fer una manifestació mundial el pròxim 15 de febrer.

Això tractava d'explicar ahir Gianni Fabris, un representant de l'Assemblea de Moviments Socials en presentar un document que, sense ser "la declaració del Fòrum Social Mundial", pretén començar a articular el moviment. "Som moviments socials que lluitem per tot el món contra la globalització neoliberal, la guerra, el racisme, el sistema de castes, la pobresa, el patriarcat i totes les formes de discriminació i exclusió econòmica, ètnica, social, política, cultural i sexual", explica la Crida dels Moviments Socials que ha pactat l'Assemblea durant diverses sessions a Porto Alegre. "Lluitem per la justícia social, la ciutadania, la democràcia participativa, els drets universals i pel dret dels pobles a decidir el seu futur", continua. Aquesta declaració no la signa una llista tancada d'organitzacions, perquè l'objectiu és que durant dos mesos s'hi puguin afegir totes aquelles entitats que escriguin a l'adreça e-mail movsoc@uol.com.br

Així de simple i així de complicat. Aquest és el moviment *altermundialista*, una unió espontània d'entitats i persones que comparteixen el desig de lluitar plegats, i que ara s'articula així, per una simple adreça e-mail. Però no acaba aquí, perquè moltes altres entitats que ja treballen juntes encara han de poder confluir en aquesta xarxa global.

UNITAT I FORÇA

Alhora un dels organitzadors de Porto Alegre, Roberto Savio, director de l'Agència de Notícies IPS, explica que, quan els milions de persones de la xarxa es vulguin veure la cara, no els serà possible confluir a la reunió anual del Fòrum Social Mundial, que durant tres anys s'ha organitzat a Porto Alegre i que l'any que ve es desplaça a l'Índia. "La participació l'haurem de buscar en la multiplicació de fòrums temàtics i regionals", explica. Barcelona n'és un exemple. La xarxa d'entitats que formen el Fòrum Social de la ciutat organitza el Fòrum de la Mediterrània el març de l'any que ve.

Com afirma l'índia Srilata Swaminathan, "en tres anys hem mostrat que la gent del món pot unir-se, tenir força i tenir una agenda comuna: ara podrem començar a ensenyar els músculs". I el potencial de creixement del moviment és enorme, perquè, segons el lingüista Noam Chomsky, "ara gairebé tot el món es pot sentir exclòs".

La globalització, un nou ordre mundial?

Des de la segona meitat del segle xx es produeix al planeta un fenomen d'integració de l'economia mundial. Aquest procés té repercussions no només de caràcter econòmic, sinó també social o polític i, evidentment, està canviant la nostra concepció del món.

Si observem el nombre de països que hi havia en concloure la Segona Guerra Mundial i el que hi ha actualment, veiem que s'ha triplicat: el 1946 hi havia 74 estats reconeguts al món i avui n'hi ha a prop de 200..., i encara en sorgeixen de nous.

La globalització aglutina els mercats de treball, béns, serveis, tecnologia i capitals.

Els factors que han provocat aquest fenomen han estat, d'una banda, el procés de descolonització, que ha donat lloc a la independència de nombrosos territoris abans units a altres estats; d'altra banda, l'apogeu del nacionalisme, que ha originat desigs d'autonomia més grans en pobles determinats; a més, la globalització de l'economia i l'obertura dels mercats permeten que aquests mercats nous puguin subsistir una vegada separats de les seves metròpolis.

Però, què s'entén per globalització? Quan parlem de globalització ens referim a un procés de creixent integració mundial dels mercats de treball, béns, serveis, tecnologia i capitals, és a dir, un procés en el qual les activitats econòmiques trenquen les barreres tradicionals i s'organitzen a una escala més gran, i abracen tot el planeta.

Les empreses multinacionals són la principal via d'expansió de la globalització, que, al mateix temps, promou el seu ràpid desenvolupament. És a dir, totes dues es reforcen mútuament, per la qual cosa és lògic pensar que el procés de globalització avanci i es consolidi, que les dimensions de les empreses tendeixin a ser més grans i, en definitiva, que el món esdevingui un mercat únic en què el capital, la mà d'obra i els productes s'intercanviïn amb una facilitat i una rapidesa més grans.

Per a Espanya, que va ser l'economia europea més tancada en si mateixa durant el període posterior a la Segona Guerra Mundial, el procés de globalització suposa, des de la dècada de 1960, i especialment des de l'inici de la democràcia, una obertura als mercats internacionals que l'ha situada en un lloc significatiu en el concert internacional.

El fenomen de la globalització presenta grans defensors, però també molts opositors.

El fenomen de la globalització presenta grans defensors, que consideren aquest procés com la gran oportunitat d'afermar llaços de cooperació mundial fins ara no coneguts. Però també té grans opositors, que adverteixen que la globalització només provocarà un distanciament entre països rics i pobres, ja que l'obertura de mercats tan sols beneficia les economies més desenvolupades.

La tecnologia ha impulsat el procés d'integració econòmica.

La globalització no afavoreix les economies dels països menys desenvolupats.

ALBERA : GEOGRAFIA 3r ESO
EDIT. CRUILLA

JAUME VILALTA
CRISTINA COLL-HUIX
JOSEP PLANAS
VICENT SANCHIS
JORDI BADIA
LLUÍS MARTÍNEZ
JOSEP PLAYA
ALBERT SÁEZ
JOAN ARMENGOL
JORDI CARDEVILA
DAVID CASTILLO
DAVID GONZÁLEZ
SANTI GONZÁLEZ
ÒSCAR MONTERRER
JORDI PANYELLA
ALBERT PLA
PERE PRATS
MONTSERRAT RIUS
MIQUEL ANGLARILL
PERE TIO
ANNA GRAU
ALBERT BORRÀS
CARLES SANT-MARIA
PATRÍCIA TARRIDA
JOAN SERRA
ÀNGEL LÓPEZ
JAUME SERRA
DL: B-20.249-1976

Porto Alegre versus Davos

Els mateixos dies que a Nova York se celebra el Fòrum Econòmic Mundial –que s'ha traslladat de la seu habitual de Davos a Manhattan com a senyal de solidaritat després dels atemptats de l'11 de setembre–, Porto Alegre acull el Fòrum Social Mundial, cimera internacional del moviment antiglobalització. Les dues cites tenen, no cal dir-ho, un interès afegit: totes dues es fan després de la sotragada mundial que van significar els atemptats contra les Torres Bessones i el Pentàgon. Un atac que va posar en evidència els sistemes de seguretat –i la mateixa estratègia política i diplomàtica internacionals de la primera potència del món–, que va desencadenar el primer gran conflicte bèl·lic d'aquest segle i que ha somogut, igualment, el pensament a les dues bandes de la ratlla que s'ha traçat amb la globalització com a eix.

Si l'11 de setembre ha de servir per replantejar molts esquemes mentals, intel·lectuals, econòmics i culturals, que van quedar desfasats aquell mateix dia, és evident que els moviments aglutinats a l'entorn de l'antiglobalització no en poden quedar al marge. El primer gran problema d'aquest moviment que agrupa organitzacions i associacions d'arreu del món està en la seva definició: és un corrent *anti*, que ha sortit com a resposta convulsiva a l'estructuració dels grans poders econòmics i mundials en aquest nou segle, però encara ha estat incapaç de definir alternatives pròpies vàlides que vagin més enllà del rebuig primari.

El moviment antiglobalitzador aplega pensadors i moviments socials radicalment enfrontats en els seus plantejaments, que únicament són capaços de seure en una mateixa taula a partir de l'oposició a un fenomen que és exactament això: un fenomen. La globalització és una nova tendència mundial que pot pot ser aprofitada, per dir-ho supercialment, tant per fer progressar la humanitat conjuntament com per aprofundir encara més les diferències econòmiques, socials i culturals actuals.

Oposar-se a la globalització, i prou, únicament com a reacció a allò que els moviments alternatius consideren l'eix bàsic de l'estratègia dels grans poders i les grans potències, pot acabar constituint una resposta més pròxima al conservadorisme i a la reacció que a l'autèntic progrés social. Els partits, els sindicats i les organitzacions d'esquerra tenen pendent una revisió ideològica després de la gran crisi de valors que va suposar l'ensorrament dels països del bloc comunista europeu, i igualment després de l'experiència en el poder durant les últimes dècades dels partits socialdemòcrates, sovint en coalició amb forces de l'extrema esquerra.

Aquesta revisió ideològica es podria abordar en fòrums alternatius als que organitzen les grans instàncies polítiques o econòmiques internacionals, com ara el de Porto-Alegre, però, perquè tot això tingués al final algun significat realment positiu, caldria començar a destriar la recerca d'alternatives en un sistema de llibertats del que és un simple enfrontament antisistema. I encara més del que són moviments socials o polítics clarament retrògrads que veuen en la dita globalització el principal enemic per mantenir economies o polítiques basades en el privilegi i la subvenció. I que a l'hora de la veritat es preocupen realment poc –o gens– de les desigualtats internacionals que hipotèticament es poden aprofundir amb l'aplicació de les teories neoliberals.

És estrany i confús veure, per exemple, com acudeixen a Porto Alegre, per lluitar "contra el procés de globalització capitalista dirigida per les grans companyies multinacionals", l'ideòleg Noam Chomsky, el primer ministre belga –d'ideologia liberal– Guy Verhofstadt, el líder proteccionista del camp francès José Bové i sis ministres més del mateix Estat. És evident que l'únic punt que poden tenir en comú és la crítica –dividida en diferents graus– a la globalització, tot i que els milers d'assistents a la cimera del Fòrum Social Mundial de Porto Alegre hi hagin acudit organitzats a través d'Internet, el gran fenomen que permet poder parlar de globalització.

El món d'aquest nou mil·lenni necessita alternatives als discursos i les polítiques oficials, estructurades i expressades des de posicions teòriques fortes i solvents. Són els assistents a la cimera de Porto Alegre més conscients d'aquesta necessitat els que poden fer-ho possible. Mentrestant, només cal esperar que els altres activistes antiglobalitzadors, els que s'han aplegat a Manhattan, no recorreran a la violència i permetrann que aquells als qui diuen combatre es puguin expressar amb la mateixa llibertat amb què ho faran ells.

La globalització

Avui dia, tenir un televisor japonès, un telèfon mòbil finlandès o una rentadora alemanya ha esdevingut un fet corrent. Podríem dir que el «món s'ha fet cada vegada més petit»; és a dir, les relacions econòmiques entre els països són cada cop més intenses.

D'altra banda, podem veure a la televisió el que succeeix a qualsevol lloc del món, i a totes les televisions del món s'hi pot veure el mateix. Aquesta globalització mediàtica ens condueix a una uniformització cultural.

Aquest procés de mundialització, tant de l'economia com de la cultura, ha assolit una intensitat i una dimensió molt grans, i ha generat dubtes i interrogants.

Què és la globalització?

Podem definir-la com el procés de creixent integració de les economies dels diferents països en una economia d'abast mundial regida pel sistema de lliure mercat.

És un fenomen que es produeix des de mitjan segle XX, però que darrerament ha experimentat una important acceleració. Afecta els mercats de treball, béns, serveis, tecnologies i diners. Els estats són considerats com un fragment d'un gran mercat que és el món. La globalització dels mercats, que exigeix una economia oberta on circulin lliurement mercaderies i diners, és causa i conseqüència d'un fet econòmic d'abast mundial: les grans empreses han esdevingut internacionals –multinacionals.

Organismes econòmics com el Fons Monetari Internacional, el Banc Mundial i l'Organització Mundial del Comerç han impulsat aquesta internacionalització, alhora que han estès les regles de joc del sistema capitalista. Així, per exemple, han prestat centenars de milers de milions de dòlars a diferents països a canvi que apliquin les seves recomanacions, entre les quals sovint hi ha l'obertura de la seva economia al comerç i a les inversions internacionals.

La globalització ha generat una forta polèmica. Algu consideren que és un procés beneficiós i un element cl per al desenvolupament econòmic del planeta, a la veg da que afirmen que és inevitable i irreversible. D'altres a verteixen que la globalització provoca una desigualtat m gran dins de cada país i entre els diferents països del mó al mateix temps que és una greu amenaça per a l'ocup ció i obstaculitza el progrés social. A més, la globalitzac fa que cada cop depenguem més de les grans empres que controlen l'oferta i la distribució de bona part d productes que consumim.

Les decisions econòmiques de les grans potènci econòmiques i de les grans multinacionals tenen, donc una influència cada vegada més important en el conjut d'estats del món. Un dels grans perills de la globalitz ció és, precisament, la discriminació entre aquestes gra potències i els països pobres. Cal no oblidar que, en e actuals temps de globalització, malgrat els importan avenços de la ciència i la tecnologia, dos terços de la h manitat viuen per sota del llindar de pobresa.

abc.es
jueves 23 de enero de 2003

Grupos antiglobalización: la revolución que viene

Los atentados del 11-S desplazaron a un segundo plano las reivindicaciones de los grupos antiglobalización, que en los primeros meses de 2001 protagonizaron buena parte de la actualidad mundial. Ahora, en 2002, pretenden rescatar sus movilizaciones, que vienen poniendo en jaque desde hace tres años la seguridad de las principales convenciones internacionales. En la Cumbre de Barcelona llegaron a reunir a 250.000 fieles. Su poder de convocatoria aumenta.

Los antisistema han ido multiplicando su poder de convocatoria. Foto: Ap

Enviar artículo Imprimir

Índice

Página de Inicio del Especial

- Qué pretenden
- Quién es quién
- Cronología de sus protestas

Por Fernando Rojo

Desde Seattle hasta Barcelona, pasando por los luctuosos sucesos de Génova, el movimiento antiglobalización ha conseguido en apenas tres años elevar sus mensajes y sus acciones hasta las primeras páginas de los medios de comunicación mundial. Y esto no ha hecho más que empezar. Las reuniones del Fondo Monetario Internacional, el Banco Mundial, la Organización Mundial del Comercio, el G-8 o la Unión Europea se han topado, cada vez con más virulencia, con la oposición frontal de unos grupos que han multiplicado el número de militantes hasta convertirse en el primer germen revolucionario del siglo XXI. En Londres, Ginebra, Praga, Niza, Gotemburgo o Génova ya conocen la capacidad subversiva de los sectores más radicales de los "antiglobalización" o "antisistema". Pero detrás de este reguero de destrucción se parapeta un amplio y heterogéneo abanico de organizaciones de izquierda, que van desde ONGs cristianas hasta los anarquistas, pasando por feministas o grupos en defensa de los derechos humanos, y que, perfectamente coordinados a través de Internet, defienden unos postulados que empiezan a ser aceptados incluso por quienes hasta hace muy poco eran sus principales enemigos. El frontal rechazo al neoliberalismo, la lucha contra el sistema capitalista, el odio a las multinacionales, la instauración de la denominada "tasa Tobin", la exigencia de la condonación de la deuda externa de los países subdesarrollados y la defensa a ultranza del medio ambiente son algunos de los mandamientos de un ideario tan amplio que igual caben los agricultores franceses como los empleados de Sintel acampados en la Castellana. Cualquiera que tenga algo contra el sistema parece tener sitio últimamente dentro de los "antiglobalización", quienes satisfechos por su éxito, amenazan con estar presentes en cualquier reunión que organicen los que ellos denominan representantes de la opresión globalizadora. Es la revolución que viene.

INFORME

El Fòrum Social Mundial

El Fòrum Social Mundial s'oposa a un procés de globalització capitalista dirigit exclusivament per les grans empreses multinacionals i els governs i institucions al servei dels seus interessos.

Aquest és un dels seus objectius i trets més importants d'acord amb la carta de principis del Fòrum Social Mundial. Es va reunir per primera vegada entre el 25 i el 30 de gener de 2001 a Porto Alegre (Brasil), ciutat paradigmàtica per les seves iniciatives encaminades a fomentar la participació democràtica en el govern i en la planificació urbana.

Es va organitzar com un espai alternatiu a les propostes que es feien a les reunions que l'elit econòmica mundial celebrava anualment a Davos (Suïssa), amb un gran ressò als mitjans de comunicació. Per això va coincidir en el temps amb el Fòrum Econòmic de Davos.

Es proposa la necessitat d'impulsar una etapa en la història del món marcada per la globalització solidària, sostinguda per sistemes i institucions internacionals democràtiques que respectin els drets humans universals, tant de tots els ciutadans com de totes les nacions i del medi ambient.

El Fòrum Social Mundial va sorgir per la iniciativa d'un conjunt d'organitzacions socials brasileres i de moviments ciutadans internacionals que han volgut crear un espai obert per a la reflexió

És també un fòrum per al debat democràtic, l'anàlisi de propostes i idees i l'organització d'accions que s'oposin al domini exclusiu del món per part del capital. S'enfronten a la imposició d'un pensament econòmic únic, el neoliberalisme, com a instrument de direcció dels processos de globalització.

La màxima "un altre món és possible" anteposa les necessitats de l'ésser humà i el respecte vers la natura a les activitats econòmiques i polítiques

La seva carta de principis proposa alternatives que supeditin l'activitat econòmica i l'acció política a les necessitats de l'ésser humà i al respecte a la natura. Pretén agrupar les associacions locals i internacionals que tenen objectius semblants amb la finalitat d'aconseguir la construcció d'un món millor basat en uns valors humans menys competitius.

Personalitats de rellevància mundial com José Saramago (premi Nobel de literatura 1998), Eduardo Galeano (escriptor), Samir Amin (economista egipci) i José Ramos-Horta (premi Nobel de la pau 1996), es trobaven entre els participants en la primera reunió del Fòrum, la majoria dels quals eren representants d'organitzacions i moviments socials.

Cimera de Davos sobre la globalització.

Manifestació antiglobalització al Brasil.

ALBERA - GEOGRAFIA 3r ESO - EDIT. CASTILLA

Annan crida les elits mundials a humanitzar la globalització

Comença a Nova York la 22a edició del Fòrum Econòmic Mundial

Emma Reverter
CORRESPONSAL
NOVA YORK

El secretari general de les Nacions Unides, Kofi Annan, va pronunciar ahir el tradicional discurs d'inauguració de la 22a edició del Fòrum Econòmic Mundial, que aquest any, excepcionalment, se celebra a Nova York.

Davant d'un públic format majoritàriament per empresaris, Annan va insistir en la necessitat de redefinir el concepte d'economia global i en la necessitat de "donar un rostre humà" al mercat global unitjançant valors i principis compartits, ja que, segons ell, "la gent encara no té confiança en el mercat global". Tot i que el secretari va admetre que "la globalització és un fet", va indicar que és molt important "no infravalorar la seva fragilitat".

En aquest sentit, va recordar que la història ens ha ensenyat que el desequilibri entre economia, política i societat "no es pot sostenir gaire temps". Annan, premi Nobel de la pau l'any 2001, va remarcar que els mercats globals i el comerç multilateral no s'han creat per accident sinó que són el resultat de polítiques que han impulsat els governs des de 1945.

El secretari general va demanar als empresaris presents a l'acte inaugural que definissin una nova economia global directament des del sector productiu i va recordar que "el poder dóna grans oportunitats però també grans responsabilitats". També va indicar que governs, corporacions, organitzacions no governamentals i organismes internacionals han de "prendre decisions correctes" per mantenir en aquest segle un equilibri internacional.

El fòrum es va obrir sense les protestes violentes que van caracteritzar algunes conferències de l'Organització Mundial del Comerç (OMC) i del G-7 (grup dels sets països més industrialitzats), com les celebrades a Seattle (oest dels EUA) i Gènova (Itàlia).

El fòrum reunirà uns 3.000 participants, des de presidents d'empreses com el de Microsoft, Bill Gates, o el de McDonalds, Jack Greenberg; financers com George Soros; líders polítics, com el canceller alemany Gerhard Schröder, el secretari d'Estat nordamericà, Colin Powell, i ministres d'Economia, com el nordamericà Paul O'Neill.

Conscients de les crítiques que desperta el fòrum, que té un esdeveniment paral·lel a la ciutat brasilera de Porto Alegre, on es reuniran 60.000 activistes que s'oposen a la globalització tal com està dissenyada, alguns dels participants en el FEM van tractar de rebatjarles afirmant que el fòrum també s'ocupa del món en desenvolupament.

Niall Fitzgerald, copresident del FEM, va comentar que el món d'ahir és molt fràgil, raó per la qual haurà d'escoltar i analitzar molt bé les causes d'aquesta fragilitat.

Els debats i taules de premsa del FEM en els quals s'aborden questions com el futur de l'economia mundial i l'emigració se celebren en dos dels hotels més luxosos de Nova York.

Rudolf Giuliani, *exalcalde de Nova York, va participar en la roda de premsa d'obertura del Fòrum*

AVUI - 1 DE FEBRER DE 2002

IES Ramon Casas i Carbó
Palau- Solità i Plegamans
Curs 2002-2003
Departament de Ciències Socials 3r ESO

LA GLOBALITZACIÓ: CAP A UN SISTEMA MUNDIAL

Elabora un text de manera individual seguint els següents apartats:

TÍTOL:

- Ha d'indicar el tema del qual tractarà el text d'una manera precisa.

DESCRIPCIÓ:

- Què és la globalització?
- Què és la globalització econòmica?
- Quins són els protagonistes?
- Quins grups, organismes o institucions hi ha a favor de la globalització?
- Quins grups, organismes o institucions hi ha en contra de la globalització?

EXPLICACIÓ:

- Quines són les causes per les quals s'ha produït la globalització?
- Quines són les conseqüències, tant positives com negatives de la globalització?

JUSTIFICACIÓ:

- Quines són les raons que donen els grups favorables a la globalització per defensar la seva postura?
- Quines són les raons que donen els grups contraris a la globalització per defensar la seva postura?

ARGUMENTACIÓ:

- Què en penses tu?
- Per què ho creus així?
- Quines són les raons per justificar la teva opinió?
- Quines solucions o alternatives hi han?

Títol de la unitat	**L'explotació laboral infantil**
Nivell	**3r d'ESO**
Nom del centre	**IES Escola Industrials (Sabadell)**
Nom del professor	**Dolors Bosch, Montserrat Casas i Neus González**

CRÈDIT VARIABLE

GEOGRAFIA DELS CONFLICTES

EXPLOTACIÓ LABORAL INFANTIL

I.E.S. Escola Industrial
(Sabadell)
3r d'ESO

EXPLOTACIÓ LABORAL INFANTIL

Calendari: Del 17 d'abril al 17 de maig

Dimecres: Abril: 17, 24. Maig: 8, 15

Divendres: Abril: 19, 26, Maig: 3, 10, 17

Objectius

- Conscienciar i sensibilitzar sobre la situació de marginació, explotació i injustícia que pateixen milers d'infants del Planeta
- Distingir entre treball i explotació laboral i entendre les característiques del conflicte que genera l'explotació laboral infantil
- Comprendre les causes i les conseqüències de l'explotació laboral infantil
- Saber justificar i interpretar amb raons pertinents completes i convincents per què hi ha explotació laboral infantil
- Saber argumentar els punts de vista o les idees dels diferents agents que intervenen en el conflicte
- Analitzar i entendre com actuen els diferents organismes internacionals per intentar resoldre aquest conflicte
- Proposar actuacions individuals i col·lectives per erradicar l'explotació laboral infantil
- Fomentar el treball en grup i la participació a classe

Continguts

Procedimentals

- Comprensió i elaboració de mapes temàtics
- Búsqueda, selecció i classificació d'informació
- Comprensió, interpretació i síntesi de textos escrits
- Redacció de textos descriptius, explicatius, justificatius i interpretatius
- Comprensió i relativització de punts de vista diferents sobre un mateix problema
- Argumentació de les opinions personals i de grup

Conceptuals

- Què s'entén per explotació laboral infantil? Diferències més importants entre el treball dels nens i nenes i l'explotació laboral infantil. Causes i conseqüències de l'explotació laboral infantil. L'explotació laboral infantil al món. Hi ha hagut explotació infantil en altres moments de la historia? (recordem els nens i les nenes treballant a les fàbriques tèxtils del Vallès)
- Per què diem que l'explotació laboral infantil és un conflicte? Lesiona els Drets dels Infants? Què es pot fer per lluitar contra l'explotació laboral infantil? Intervencions de les administracions, d'organitzacions no governamentals (ONG) i de campanyes de participació ciutadana. Alternatives a l'explotació: Comerç just

- Hi ha maneres de veure i d'entendre l'explotació laboral infantil segons els diferents implicats en aquest conflicte?

Actitudinals

- Conscienciació i sensibilització sobre la situació de marginació, explotació i injustícia dels nens i nenes
- Rebuig a les desigualtats i a les injustícies i capacitat de prendre compromisos personals i col·lectius d'intervenció
- Valoració positiva dels Drets dels Infants i dels Drets Humans
- Respecte per les opinions i maneres de pensar dels altres
- Participació i responsabilitat en el treball en grup

Atenció. Quan acabi aquest tema cada grup treballarà un conflicte i començarà a buscar informació a partir d'ara.

Seqüenciació

Primera seqüència

Objectius

- Distingir entre treball i explotació laboral i entendre les característiques del conflicte que genera l'explotació laboral infantil
- Comprendre les causes i les conseqüències de l'explotació laboral infantil

Continguts

Procedimentals

- Comprensió i elaboració de mapes temàtics
- Búsqueda, selecció i classificació d'informació
- Comprensió, interpretació i síntesi de textos escrits
- Redacció de textos descriptius, explicatius, justificatius i interpretatius

Conceptuals

- Què s'entén per explotació laboral infantil? Diferències més importants entre el treball dels nens i nenes i l'explotació laboral infantil. Causes i conseqüències de l'explotació laboral infantil. L'explotació laboral infantil al món

Actitudinals

- Conscienciació i sensibilització sobre la situació de marginació, explotació i injustícia que pateixen milers d'infants del Planeta
- Participació i responsabilitat en el treball en grup

Dimecres, dia 17 d'abril

Detecció d'idees prèvies i comunicació d'objectius

Treball individual:

- Presentació col·lectiva del qüestionari per part del professor
- Contestar el qüestionari sense l'ajuda del professor

Treball en grup:

- Comentar el qüestionari amb petit grup

Durada: 45 minuts.

Activitats

La professora presentarà el tema:

- Diferenciació entre treball infantil i explotació laboral infantil
- Causes i conseqüències de l'explotació laboral infantil
- Presentació dels textos que han de treballar els alumnes: Els treballs de Savita, Ben i la seva família, Marcelo i Dori

Temps. 20 minuts

Atenció: Els alumnes buscaran informació sobre l'explotació laboral infantil a la premsa, a internet a ONGs, etc. Cada grup elaborarà un mural amb la informació que ha trobat. El mural es farà el dimecres, dia 8 de maig.

Treball en grup. GRAVACIÓ. (necessitem com a mínim 4 cassettes, dos per cada classe)

Cada noi o noia treballarà un text, seguint el guió. La redacció serà individual

Abans de començar el treball es pactarà amb cada grup que vol dir: descriure, explicar, justificar i interpretar. (Els professors tindran les Bases d'Orientació)

El treball es farà per parts: Es pactarà cada Base d'Orientació i es farà el redactat corresponent.

a. Pactar la Base d'orientació de la descripció

- Descriu el treball que fa el noi o la noia que t'ha tocat treballar (La Savita, el Ben i la seva família, el Marcelo i la Dori

b. Pactar la base d'Orientació de l'explicació

- Explica perquè ha de treballar i quines conseqüències te per a cada noi el treball que fa

c. Pactar la base d'Orientació de la justificació

- Per què els empresaris volen nens i nenes per treballar? Justifica la teva resposta

d. Pactar la Base d'Orientació de la interpretació

- Creus que hi ha alguna possibilitat de lluitar contra l'explotació infantil? Justifica la teva resposta

Correcció en grup dels textos escrits, tenint en compte el que s'ha pactat. Cada noi farà la correcció del seu escrit.

Temps. 1 hora i 40 minuts

Recollir tots els textos per la recerca, tant el primer que han fet, com la correcció.

Divendres dia 19

Treball Individual:

- Acabar la correcció dels textos escrits si no s'ha acabat el dimecres.
- Elaborar el mapa temàtic sobre l'explotació laboral infantil al món
- Comparar la localització de l'explotació infantil del mapa amb el text sobre. "Distribució per sectors" o el tipus de treball per països o zones
- Comentar-ho amb tot el grup classe

Segona seqüència

Objectius

- Saber justificar i interpretar amb raons pertinents completes i convincents per què hi ha explotació laboral infantil
- Analitzar i entendre com actuen els diferents organismes internacionals per intentar resoldre aquest conflicte
- Proposar actuacions individuals i col·lectives per erradicar l'explotació laboral infantil

Continguts

Procedimentals

- Redacció de textos descriptius, explicatius, justificatius i interpretatius
- Comprensió i relativització de punts de vista diferents sobre un mateix problema

Conceptuals

- Per què diem que l'explotació laboral infantil és un conflicte? Lesiona els Drets dels Infants? Què es pot fer per lluitar contra l'explotació laboral infantil? Intervencions de les administracions, d'organitzacions no governamentals (ONG) i de campanyes de participació ciutadana. Alternatives a l'explotació: Comerç just

Actitudinals

- Valoració positiva dels Drets dels Infants i dels Drets Humans
- Respecte per les opinions i maneres de pensar dels altres
- Rebuig a les desigualtats i a les injustícies i capacitat de prendre compromisos personals i col·lectius d'intervenció

Dimecres, dia 24

Activitats

Presentació del treball a fer per part de la professora

Treball en petit grup

Pactar i escriure textos justificatius i interpretatius (GRAVAR-HO EN CASSETTE)

Temps 30 minuts

Treball en petit grup: (Reagrupats segons els protagonistes dels textos: Ben, Savita, Dori i Marcelo)

a. Revisar els textos que cada noi o noia ha produït i els completen amb boligraf de diferent color
b. Pacten el que es més complert i pertinent per posar en comú a la resta de la classe . Propera sessió (dimecres dia 8 de maig)

Temps: 30 minuts

Treball dos grups classe

a. Presentació del vídeo: " 24 hores al dia"

b. Visionar el vídeo i contestar el qüestionari individualment. (El proper dimecres es comentaran les respostes en grup petit (GRAVAR-HO amb cassette)

Temps: 1 hora

Divendres, dies 26 d'abril

Treballar els textos: El trabajo Infantil en el tercer mundo i l'informe de la OIT.

Veure de cada text quin Dret de l'Infant es vulnera

Dimecres dia 1 festa

Divendres 3 de maig

Alternatives a l'explotació. Comerç Just

a. Fer una síntesis dels textos:

- Alternatives a l'explotació. Comerç Just
- Accions de la campanya. Acció: "Amb això no juguem: calçat Nike i Adidas amb defecte de fabricació
- Rèpliques a Adidas i Nike

Temps: 1 hora

Dimecres, dia 8

Treball gran grup

a. Lectura dels textos que es van seleccionar el dimecres dia 24 (Savita, Ben , Dori i Marcelo)

Temps: 30 minuts

*Treball grup petit: (*GRAVAR-HO AMB CASSATTE)

a. Comentar i comparar les respostes de cada noi/a sobre qüestionari del vídeo

b. Reprendre el treball iniciat els divendres dia 26 i dia 3, sobre els textos de Treball Infantil i de Comerç Just i preparar el contingut de l'article que faran individualment:

- Quins son els Drets Infantils que més queden lesionats amb el Treball d'explotació Infantil?
- Per què es lesionen aquests Drets? A qui pot beneficiar? Per què?
- Com es pot aconseguir que es respectin els Drets de l'Infant?

c. Raonar com l'actitud dels ciutadans dels països desenvolupats poden ajudar a resoldre l'explotació laboral dels nens i nenes dels països subdesenvolupats?"

Temps. 45 minuts

Treball individual

a. Elaborar un article que justifiqui: "Els Drets dels Infants"

- Posar un títol a l'article
- Enumera quins són els Drets de l'Infant que es lesionen amb l'explotació laboral infantil?
- Explicar i justifica per què es lesionen aquest Drets?
- Per què creus que hi ha persones o empreses que no respecten els Drets de l'Infant i l'exploten en el treball ?
- Com creus que es pot aconseguir que es respectin els Drets de l'Infant? Justifica la teva resposta
- Creus que tu pots fer alguna cosa per ajudar a que es respectin els Drets dels Nens i Nenes?

Temps: 45 minuts

Divendres, dia 10

a. Fer un mural amb tot el material recollit (pot ser general o per grups..)

Classificar el material segons:

- Formes d'explotació infantil. Causes i conseqüències de l'explotació
- Agents que intervenen en el conflicte: Infants explotats, Multinacionals, Organitzacions internacionals Governamentals, Organitzacions no Governamentals (ONGs), campanyes ciutadanes, etc.
- Drets dels nens
- Alternatives o solucions

Tercera seqüència

Objectius

- Saber argumentar els punts de vista o les idees dels diferents agents que intervenen en el conflicte
- Analitzar i entendre com actuen els diferents organismes internacionals per intentar resoldre aquest conflicte
- Proposar actuacions individuals i col·lectives per erradicar l'explotació laboral infantil

Continguts

Procedimentals

- Comprensió i relativització de punts de vista diferents sobre un mateix problema
- Argumentació de les opinions personals i de grup

Conceptuals

- Hi ha maneres de veure i d'entendre l'explotació laboral infantil segons els diferents implicats en aquest conflicte?

Actitudinals

- Respecte per les opinions i maneres de pensar dels altres
- Rebuig a les desigualtats i a les injustícies i capacitat de prendre compromisos personals i col·lectius d'intervenció

Activitats

Dimecres, dia 15

Treball en grup segons els grups de debat:

a. Preparar el debat amb la Base d'Orientació del Debat

Punts de vista dels diferents agents que intervenen en el conflicte de l'explotació laboral infantil:

- Els empresaris
- Els nens i nenes explotats
- Les ONGs
- La societat civil

Cada grup ho prepararà amb els textos corresponen al seu grup i amb tot el que s'ha treballat a classe. (GRAVAR-HO amb cassette)

Temps: 1 hora

b. Fer el debat (GRAVAR-HO amb vídeo)

1 hora

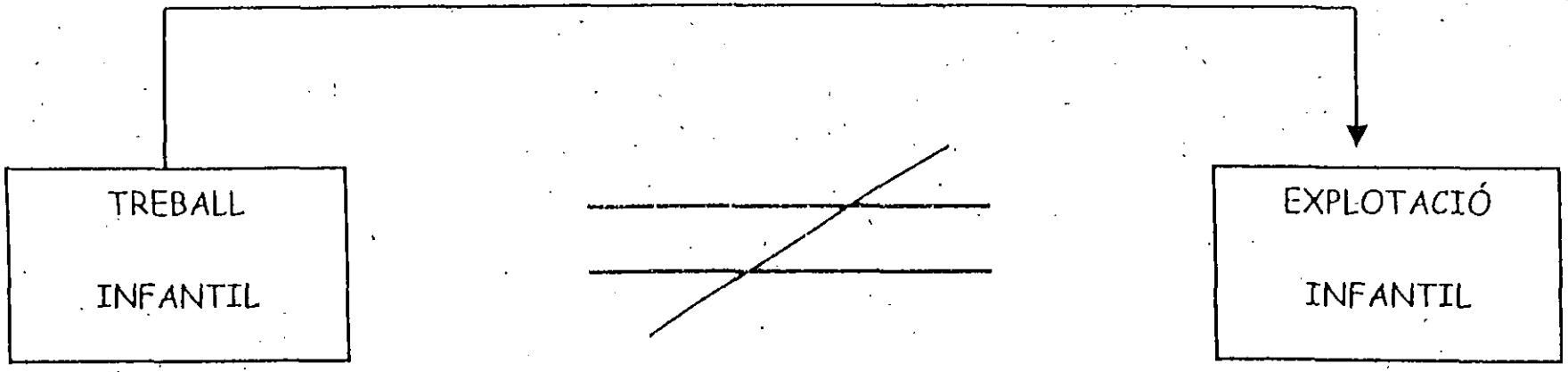
Divendres, dia 17

Control: Respondre al qüestionari de reflexió

Posició personal sobre el conflicte i les seves possibles solucions (RECOLLIR EL TEXT). 1 hora

QUÈ S'ENTÉN PER TREBALL INFANTIL ? EL PAS DEL TREBALL A L'EXPLOTACIÓ

- Quan les condicions en què treballen els nens dificulten la seva escolarització.
- Quan les condicions són perilloses.
- Quan les condicions perjudiquen el seu benestar físic, mental, social o moral.

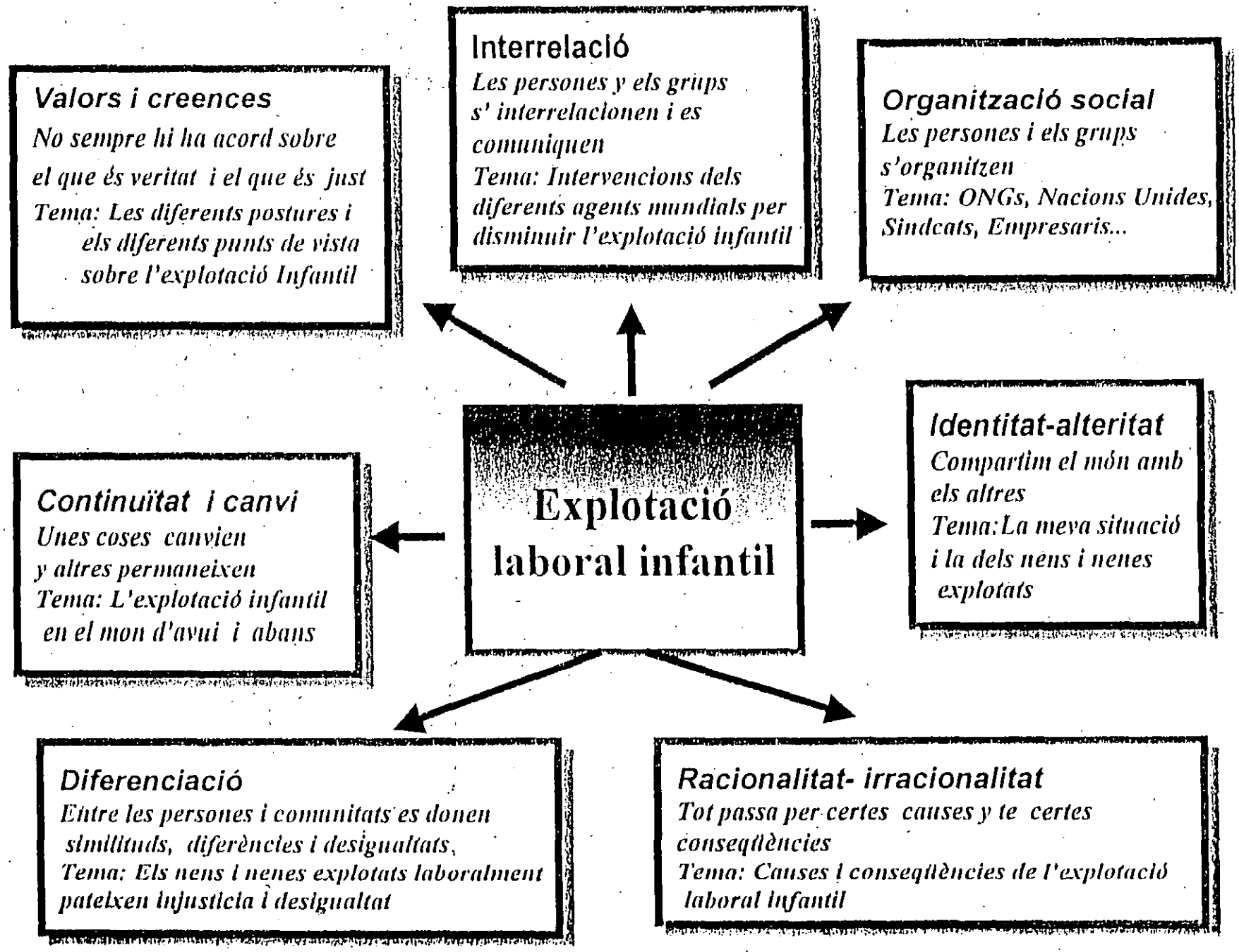
Treballs realitzats per nens,
que no tenen necessàriament conseqüències negatives per ells

Exemples: Ajudar als pares – a la feina de casa
- a les feines del camp

- Els nens aprenen a ser responsables.
- Els nens desenvolupen les seves capacitats.

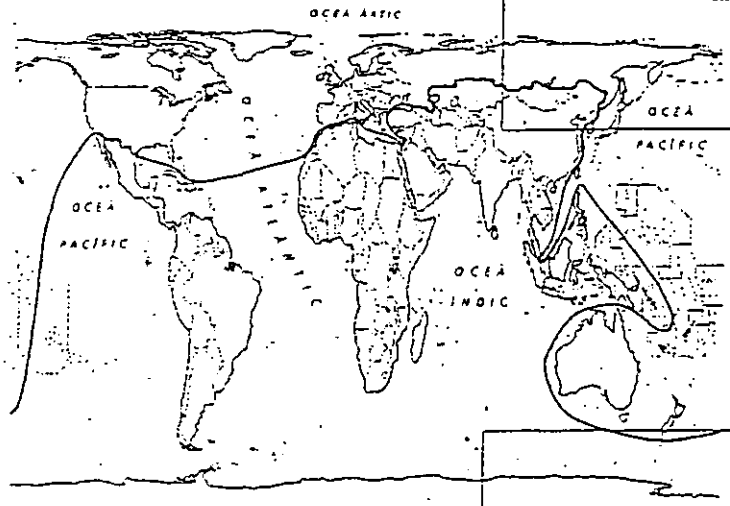
Treballs realitzats per nens,
amb greus conseqüències sobre ells

S'entén com l'explotació exercida a menors d'edat en condicions pèssimes i lamentables.

Valors i creences
No sempre hi ha acord sobre el que és veritat i el que és just
Tema: Les diferents postures i els diferents punts de vista sobre l'explotació Infantil
Interrelació
Les persones y els grups s' interrelacionen i es comuniquen
Tema: Intervencions dels diferents agents mundials per disminuir l'explotació infantil
Organització social
Les persones i els grups s'organitzen
Tema: ONGs, Nacions Unides, Sindcats, Empresaris...
Continuïtat i canvi
Unes coses canvien y altres permaneixen
Tema: L'explotació infantil en el mon d'avui i abans
Explotació laboral infantil
Identitat-alteritat
Compartim el món amb els altres
Tema: La meva situació i la dels nens i nenes explotats
Diferenciació
Entre les persones i comunitats es donen similituds, diferències i desigualtats,
Tema: Els nens i nenes explotats laboralment pateixen injusticia i desigualtat
Racionalitat- irracionalitat
Tot passa per certes causes y te certes conseqüències
Tema: Causes i conseqüències de l'explotació laboral infantil

PAÏSOS CONSUMIDORS (nord)

Estats Units
Canadà
Espanya
Regne Unit
França
Alemanya...

que obtenen

Productes a baix preu

dels

PAÏSOS PRODUCTORS (sud)

Indonèsia
Filipines
Sudan
Pakistan
Guatemala...

que genera

EXPLOTACIÓ LABORAL INFANTIL

CAUSES:

- Pobresa
- Manca d'una educació adequada
- Societats rurals
- Poca preocupació política
- Conflictes bèl·lics
- Baixos salaris respecte dels adults
- Poca capacitat reivindicativa
- Condicions físiques que els permet fer treballs perillosos

CONSEQÜÈNCIES:

- Problemes de salut i psicològics
- Deficiències educatives
- Repercussions socials: atur dels adults, treball precari, increment de la natalitat...
- Mortalitat infantil per accidents laborals
- "esclavitud": els pares-mares s'han de vendre els nens-nenes per pagar deutes

Explotació Laboral Infantil:
Tipologia dels treballs que fan els nens i nenes

& *Treball al carrer:* venda ambulant, netejar cotxes, mendicitat, recollir escombraries, netejar sabates....

& *Treballs de perillositat física:* Forns de vidre, producció de llumins, carregar materials pesats, utilitzar productes agraris tòxics

& *Treball forços i servil:* Com esclaus, sense sou, en l'elaboració de catifes, cigarretes, llumins, etc...

& *Explotació sexual:* en xarxes internacionas de pornografia i prostitució...

& *Treball domèstic:* en cases de les ciutats a canvi de manutenció i allotjament

& *Nens soldats:* reclutament forços per anar a la guerra o voluntari amb manipulació de creences i ideologies

4. Formes d'explotació infantil

La situació de misèria de moltes famílies als països del Sud fa que siguin molts els nens que han de treballar per ajudar les seves famílies i aquest treball no ha de ser forçosament perjudicial.

Parlem d'explotació de la infància quan es donen certes formes de treball que, per la seva naturalesa, resulten especialment perilloses i generen alhora tota una sèrie de danys físics i psicològics que impedeixen el correcte desenvolupament de l'infant i que el marcaran, sovint, per la resta de la seva vida.

Alguns tipus de treball en condicions d'explotació especialment perillosos són:

1.- TREBALL AL CARRER

Alguns dels treballs que realitzen els nens al carrer són: venda ambulant, enllustrar *sabates, netejar cotxes, espectacles de carrer, guies turístics ocasionals, recollida d'escombraries*, repartiment de mercaderies, mendicitat, etc.

Són molts els nens que es veuen obligats a aquesta forma de treball per aportar ingressos a les seves famílies, però aquestes feines són també les típiques de supervivència dels nens del carrer.

Significa per als nens exposar-se al medi urbà, ple de perills, com les màfies locals -a les quals han de pagar un percentatge dels seus guanys- robatoris i agressions de tota mena. Però el principal perill que tenen són els grups armats, pagats sovint pels governs o comerciants locals, que pretenen eliminar molts d'aquests nens del carrer.

2.- TREBALL EN CONDICIONS D'ESPECIAL PERILLOSITAT FÍSICA

Dins d'aquest grup hi ha:

- Treball industrial: forns del vidre i ceràmica, producció de llumins i pirotècnia.
- Mineria: jornades esgotadores, carregant-se grans pesos sense cap tipus de seguretat.
- Treball agrícola: exposats a insecticides i fertilitzants tòxics.
- Pesca submarina: se submergeixen a grans profunditats durant moltes hores al dia, sense cap protecció o equipament especial.

Cada any moren milers de nens i joves per accidents i molts altres queden incapacitats per la resta de la seva vida.

3.- TREBALL FORÇOS I SERVIL

És l'esclavatge del segle XXI. S'engloben dins d'aquest grup aquells nens que són separats de les seves famílies per engany o a la força, i així saldar un deute contret pels

seus pares a un usurer, o bé venuts per la pròpia família per treballar com a mà d'obra esclava en tota mena de feines agrícoles, mineres, industrials o domèstiques. Es calcula que a l'any 1994, a Brasil hi havia 40.000 nens en aquesta situació.

Aquest tipus d'explotació infantil és comú en la fabricació de cigarretes, catifes, llumins, pissarres, maons i seda.

Atès que el patró els dóna "menjar i allotjament", la devolució dels diners que es va pagar per ells o el deute dels pares no queda mai saldat, i romanen en aquesta situació de servitud la resta de la seva vida.

4.- EXPLOTACIÓ SEXUAL

Els nens són especialment vulnerables als abusos sexuals en l'àmbit domèstic i laboral. A això s'hi afegeix tota una sèrie de xarxes internacionals que es dediquen a la pornografia i a la prostitució infantils, negocis que afecten milers de nenes i nens en diversos països d'Àsia i Amèrica.

Aquesta explotació de la infància deixa seqüeles psicològiques especialment profundes i és causa de malalties venèries o de la mateixa SIDA.

És un fenomen afavorit en els darrers anys pel turisme sexual com més va més freqüent.

5.- TREBALL DOMÈSTIC

Moltes famílies, generalment de l'àmbit rural, envien els seus fills a cases de la ciutat davant la impossibilitat de mantenir-los, perquè allà es guanyin la vida fent feines a la llar dels seus patrons.

Moltes de les famílies on van tenen pocs ingressos, de manera que aquests nens sovint treballen només a canvi de la manutenció i l'allotjament.

Com que això succeeix en l'àmbit privat, és l'explotació més difícil de detectar i són nens molt vulnerables a diversos tipus d'abusos perquè es troben desarrelats del seu entorn familiar.

6.- NENS SOLDATS

La guerra és quelcom quotidià per a molts nens del món. És bastant freqüent que acabin formant part d'algun dels bàndols combatents.

El reclutament pot ser forçós, tot i que per diverses causes també poden allistar-se voluntàriament:

- la necessitat de menjar i sostre que els combatents garanteixen
- la necessitat d'un grup que els acolli, davant la inseguretat provocada per la guerra i l'orfenesa de molts d'aquests nens
- la manipulació de creences i ideologies.

La pertinença a exèrcits o grups armats provoca en els nens terribles seqüeles de

violència que fan molt difícil la seva reinserció a la vida normal.

És molt difícil eradicar el treball infantil, sobretot quan va unit a la misèria de les famílies, ja que calen canvis profunds en l'ordre econòmic, polític i moral del nostre món i la societat en què vivim. A més, a nivell internacional es dediquen pocs recursos a la resolució del problema, tenint en compte la seva magnitud.

Però els diversos programes internacionals han de centrar-se en l'eradicació de les formes especialment perilloses d'explotació de la infància.

La OIT ha creat el "Programa Internacional per l'Eradicació del Treball Infantil" (IPEC) que en preveu la progressiva desaparició, començant per les formes més abusives amb tres grups prioritaris:

- Els nens que treballen en servitud.
- Els que treballen en condicions d'especial perillositat física.
- Els grups especialment vulnerables, com són els de poca edat (menys de 12 anys) i les nenes.

Aquest programa compta amb una sèrie de països donants i més de 30 participants on es fan Programes d'Acció; ja són més de 1.000 des que es va iniciar el programa l'any 1992.

Un altre pas important va ser la Conferència sobre Treball Infantil, que es va celebrar a Oslo del 27 al 30 d'octubre de 1997, patrocinada per la OIT i UNICEF.

En aquesta conferència es va acordar un pla d'acció centrat en els punts següents:

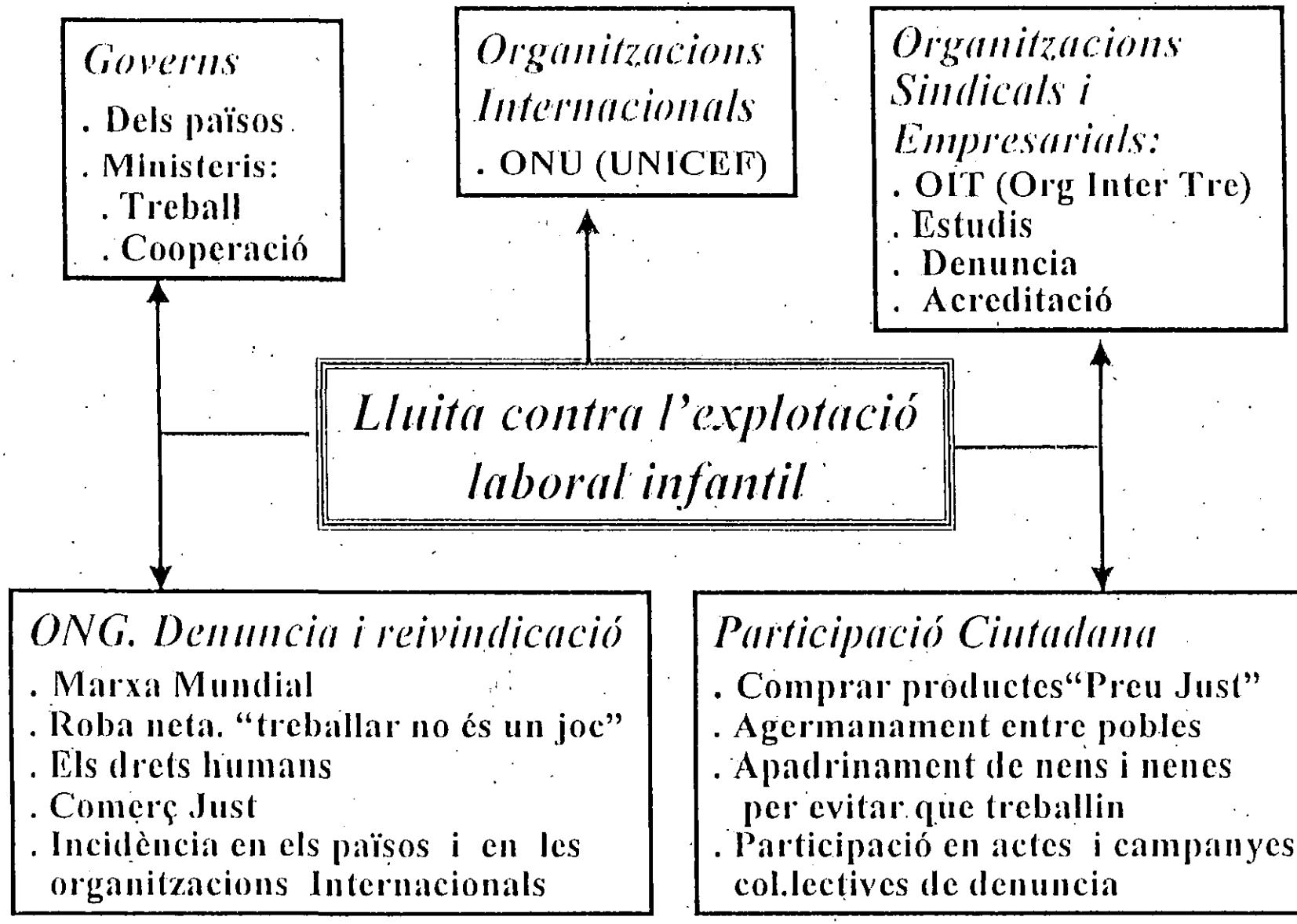
- Protecció del nen contra l'explotació econòmica i l'execució de qualsevol feina perillosa o que dificulti el seu desenvolupament.
- Separació dels menors de les formes més intolerables d'explotació.
- Eradicació de tota activitat laboral realitzada per nens en edat escolar.
- Rehabilitació física i psicològica dels nens afectats.

Les nacions implicades han d'assegurar la realització d'una política social i econòmica per combatre la pobresa, que se centri en les necessitats familiars dels més empobrits.

Com a mesura per combatre el treball infantil, es recomana millorar els sistemes nacionals de recull d'informació, començant per registres civils, que permetin el control i el seguiment dels nens.

També cal estimular la capacitació de les dones, començant des de nenes, i promoure l'acció dels sindicats en la seva lluita contra totes les formes d'explotació laboral i infantil.

En tot això, es demana una major implicació internacional per part de les nacions amb més recursos.

Governs
. Dels països
. Ministeris:
. Treball
. Cooperació
Organitzacions Internacionals
. ONU (UNICEF)
Organitzacions Sindicals i Empresarials:
. OIT (Org Inter Tre)
. Estudis
. Denuncia
. Acreditació
Lluita contra l'explotació laboral infantil
ONG. Denuncia i reivindicació
. Marxa Mundial
. Roba neta. "treballar no és un joc"
. Els drets humans
. Comerç Just
. Incidència en els països i en les organitzacions Internacionals
Participació Ciutadana
. Comprar productes"Preu Just"
. Agermanament entre pobles
. Apadrinament de nens i nenes per evitar que treballin
. Participació en actes i campanyes col.lectives de denuncia

Deute extern

És la quantitat de diners que els països del Sud deuen a entitats i països del Nord a conseqüència de préstecs rebuts pels seus governs i als quals no poden fer front.

El deute prové dels préstecs (crèdits) que els països del Sud van rebre durant els anys 70 i 80 de bancs privats, estats i institucions multilaterals.

Es van prestar diners en un moment en què els països del Nord estaven en crisi i el capital va triar el Sud com a nou mercat del crèdit.

Molts dels préstecs es van condicionar, a més, a la compra de mercaderies al Nord, fins i tot armes.

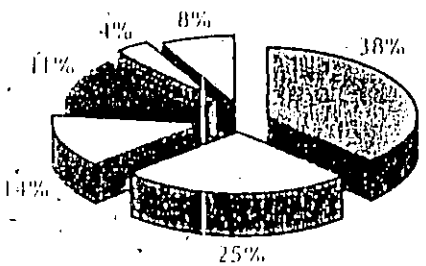
L'augment dels interessos a la dècada dels 80, juntament amb la depreciació de les primeres matèries, van fer impagable el deute.

Cada any moren més de 500 mil nens com a conseqüència dels retalls en els serveis sanitaris provocats pel pagament del deute.

Per tal d'obtenir recursos amb què pagar el deute, es talen les selves tropicals i es permet la sobreexplotació de la riquesa del sòl i dels mars.

Moçambic: el seu pressupost dedica un 33% al deute, només un 7,9% a educació i un 3,3% a sanitat.

El deute públic amb Espanya (1,6 bilions ptes.)

- [x] Amèrica Llatina
- [ ] Àfrica del Nord
- [ ] Àfrica Subsahariana
- [x] Àsia-Orient Llunyà
- [ ] Orient Mitjà
- [ ] Europa Oriental

Àfrica gasta quatre vegades més en pagament del deute que en atenció sanitària.

¿Hem de deixar morir de fam el nostre poble per poder pagar els nostres deutes?

(Julius Nyerere)

Què demanem?

Sol·licitem al Govern i al Parlament:

- [x] La condonació del deute públic amb Espanya, vinculant-lo a inversions en desenvolupament humà (sanitat, educació, medi ambient) en els països deutors.
- [ ] L'adopció d'un paper actiu a favor dels països endeutats en els fòrums multilaterals.
- [ ] Transparència en la presa de decisions vinculades amb el deute, en la informació i en la difusió de les dades

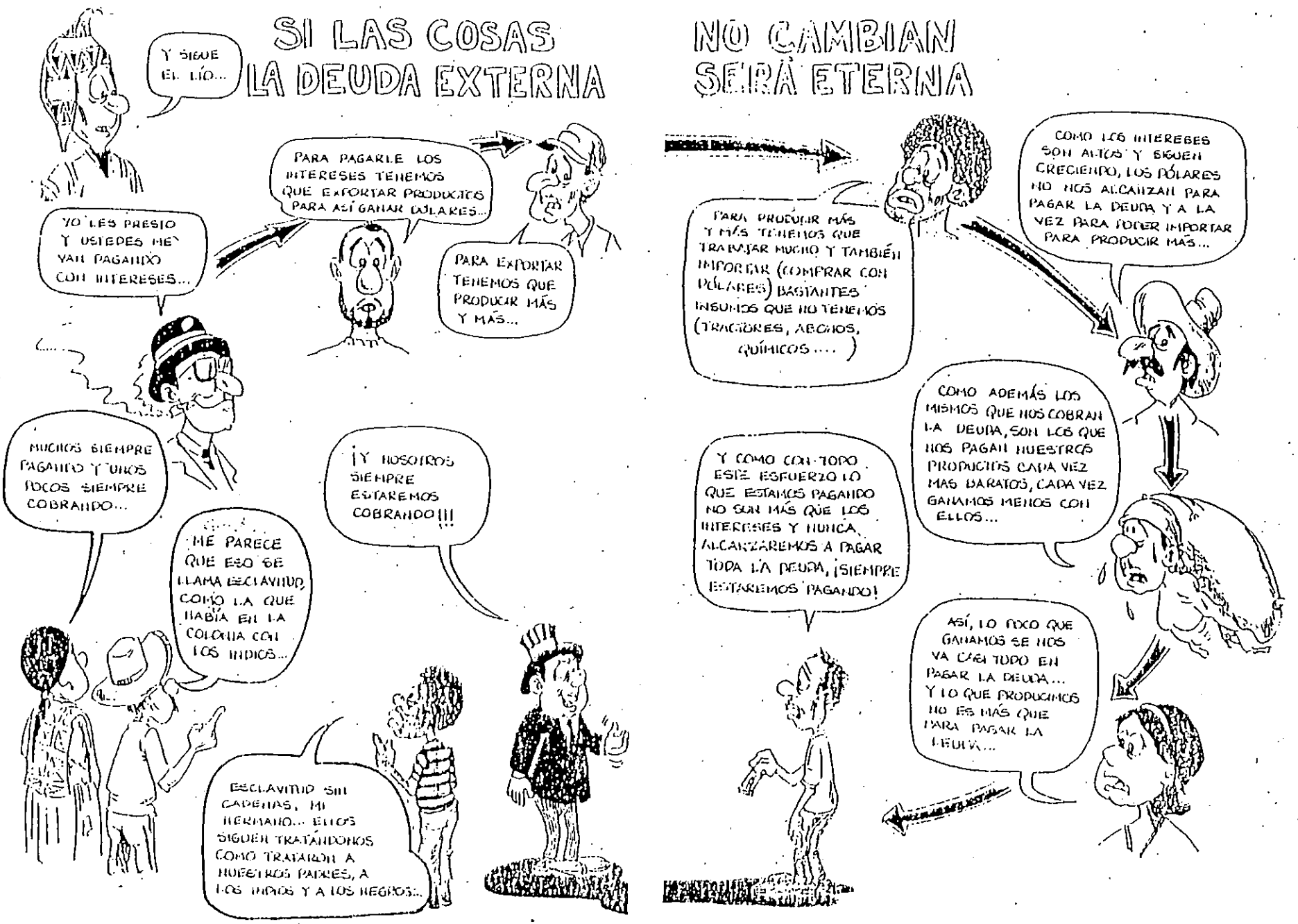
Demanem a Governs i Cambres Autonòmiques, Diputacions i Ajuntaments:

- [ ] Que d'acord amb les seves respectives competències, facin seves aquestes propostes i s'hi comprometin formalment.

DEUTE EXTERN ¿? EUTE TERN?

SI LAS COSAS NO CAMBIAN SERÁ ETERNA
LA DEUDA EXTERNA

Per treballar les habilitats.
Descriure, explicar. Justificar i interpretar

Què és	Què no és

Com ho fem: (passos a seguir)

Material per a l'alumnat

EXPLOTACIÓ LABORAL INFANTIL

Aprendrem a:

a. Saber diferenciar el treball infantil de explotació del treball infantil.

b. Entendre les característiques del conflicte i conèixer les causes que el provoquen i les conseqüències que genera.

c. Saber justificar i interpretar amb raons pertinents, completes i convincents perque hi ha explotació laboral infantil arreu del món.

d. Conèixer els diferents agents que actuen en el conflicte i saber argumentar els seus punts de vista.

e. Analitzar i entendre les tasques que porten a terme els diferents organismes internacionals per resoldre aquest conflicte.

f. Conscienciar-nos i sensibilitzar-nos sobre la situació d'explotació, injusticia i marginació que pateixen milions d'infants al planeta

g. Implicar-nos i proposar actuacions individuals i col.lectives per solucionar aquest conflicte

h. Participar de manera activa i positiva en el treball individual en el treball en grup i en els debats.

Primera seqüència

DETECCIÓ D'IDEES PREVIES.

1-QUÈ ENTENS PER EXPLOTACIÓ LABORAL INFANTIL ?

2-DEFINEIX: O.N.G:

O.I.T :

UNICEF :

3-SI HI HA 2.000 MILIONS DE MENORS DE 16 ANYS AL MÓN, QUANTS NENS CREUS QUE PATEIXEN EXPLOTACIÓ LABORAL ?

250 milions
500 milions
150 milions

4-A QUIN CONTINENT HI HA MÉS NENS TREBALLANT ?

Amèrica Llatina
Àsia
Àfrica

5-ENUMERA ALGUNS PAÏSOS ON ES PRODUEIXI AQUEST FENÒMEN.

6-ENUMERA ALGUNES RAONS QUE PORTEN ALS NENS A TREBALLAR.(com a mínim tres)

7-POSA ALGUN EXEMPLE DE TREBALL INFANTIL.

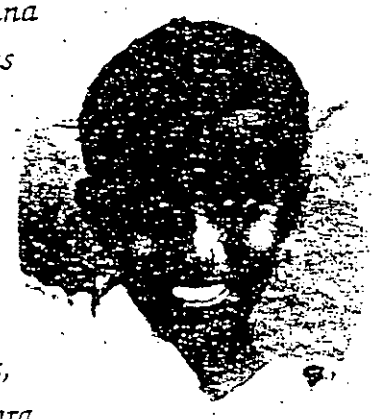
8-QUINES CREUS QUE SÓN LES TASQUES QUE REALITZEN ELS NENS ?

9-QUINES SÓN LES CONSEQÜÈNCIES DE L'EXPLOTACIÓ LABORAL INFANTIL ?

El treball infantil: explotació

TREBALL FORÇÓS I SERVIL

Em dic Savita i vaig néixer en un poble rural de l'Índia. Un dia van arribar al poble uns senyors que deien que eren representants d'una important fàbrica i buscaven nens i nenes per treballar en la indústria tèxtil... Tot semblava increïble! Per fi podria sortir del poble, viatjar a la ciutat.

Aquells senyors van donar al meu pare un acompte sobre el que jo guanyaria i, juntament amb altres nens i nenes, vaig sortir del poble. Després d'un llarg viatge, vam arribar a una casa en el camp on, des d'aquell moment, vam romandre en una habitació fosca on treballàvem, menjàvem i dormíem.

No em van pagar mai. El patró deia que encara devia el que va donar al meu pare, més "l'allotjament", el menjar i un tant a canvi del temps que havia estat, segons ell, "aprenent a fer nusos" en el teler. En arribar, vaig voler anar-me'n, però la porta estava tancada i, si intentaves fugir, et lligaven al banc.

Treballant al teler hi havia nens de totes les edats, els més petits tenien 6 anys. Tots estàvem durant 12 o 15 hores al dia asseguts en bancs davant els telers, dels quals penjaven fils molt tibants, sobre els que anàvem fent multitud de petits nusos. Si el teler era gran arribàvem a treballar en el mateix teler fins a 10 nens alhora. Havíem d'anar de pressa i sense equivocar-nos, ja que si hó fèiem malament ens pegaven i castigaven. Només paràvem dos o tres vegades al dia i ni tan sols podíem posar-nos drets. Quan acabàvem la jornada, menjàvem una sopa de llenties i arròs i ens ajèiem a terra per dormir.

Savita

PERILLOSITAT FÍSICA

El meu amic Marcelo treballava en un vaixell on s'ajuntaven fins a 300 nens. De vegades havia de submergir-se fins a 12 hores al dia per espantar els peixos i conduir-los cap a les xarxes. Era una feina perillosa: exposats a ofegar-se, a ser atacats pels peixos de presa i molts altres accidents.

En Marcelo ho va deixar fa uns mesos quan va morir un amic seu, però no hi sent bé, té dificultats d'oïda, ja que un dia es va submergir a molta profunditat i se li va trencar el timpà.

Ben

EXPLOTACIÓ SEXUAL.

Dori està en un centre d'ajuda a nenes prostituïdes. Ella se'n va anar de casa als 13 anys perquè algú li va prometre una bona feina com a cambrera. A l'igual d'altres, va caure en una de les xarxes que obliga les noies a prostituir-se per als turistes.

Va tenir sort i va poder sortir-se'n, i ara es dedica a ajudar les noies que es troben en la mateixa situació que ella es va trobar.

Ben

TREBALL AL CARRER

Algunes de les feines que fan els nens al carrer són: venda ambulant, enllustrar sabates, netejar cotxes, actuar al carrer, fer de guies turístics ocasionals, recollir escombraries, repartir mercaderies, mendicar, etc.

La meva feina és dura perquè he de carregar al triciclе grans pesos. Normalment treballo al meu barri però, de vegades, he de desplaçar-me d'una banda a l'altra de la ciutat i, amb la circulació que hi ha a Manila, ho passo molt malament, exposat tot el dia a la contaminació i a ser atropellat per un cotxe.

Però és molt pitjor treballar a l'abocador, on la meva mare i els meus germans petits encara hi treballen.

Cal trobar tot el que pot ser reutilitzat o venut, com per exemple les restes de menjar per alimentar els porcs, que es paguen molt bé... Per fer-ho, la gent s'especialitza en la classificació de les escombraries.

Tot el que troben ho porten a vendre a uns intermediaris o sindicats que són els qui marquen els preus. Si algú intenta quedar-se amb alguna cosa del que ha trobat per vendre-la directament, corre el risc de ser castigat durament, ja que hi ha una mena de màfia dins l'abocador que marca els preus i controla els guanys.

La meva mare i els meus germans van cada matí molt aviat a esperar la descàrrega dels camions que arriben plens d'escombraries continuament. Quan descarreguen els remolcs has d'anar al darrere removent les deixalles amb un ganxo i agafant tot el que es pot utilitzar.

Se sent pudor, hi ha moltes rates i insectes, però el pitjor és que et tallis amb vidres o ferros i et facis ferides que duren molt de temps.

Ben

PERCENTATGES D'EXPLOTACIÓ LABORAL INFANTIL. Alguns exemples

Amèrica Llatina

- 2-10%: Paraguai, Argentina, Uruguai, Colòmbia, Mèxic, Costa Rica
- 11-20%: Brasil, Nicaragua, Bolívia
- 21-30%: Guatemala, República Dominicana, Haití

Àfrica

- 2-10%: Marroc
- 11-20%: Egipte, Zàmbia, Ghana
- 21-30%: Iemen, Zimbawe, Nigèria, Camerun, Costa d'Ivori
- 31-50%: Etiòpia, Kènia, Burundi, Níger, Mali, Senegàmbia
- + 50%: Burkina Faso

Àsia

- 2-10%: Síria, Iraq, Vietnam, Malàsia, Brunei, Djakarta, Borneo, Sumatra
- 11-20%: Pakistan, Índia, Xina, Tailàndia, Filipines, Indonèsia, Papua, Nova Guinea
- 21-30%: Turquia
- 31-50%: BanglaDesh, Nepal, Butan

DISTRIBUCIÓ PER SECTORS

L'explotació laboral infantil no és tan sols un problema econòmic, a vegades ens trobem amb programes educatius incapaços d'adaptar-se a les necessitats d'un país. Aquests resulten inapropiats per atraure els infants a les aules i convèncer els pares de la necessitat d'una educació. Aquestes són tasques difícils d'aconseguir.

TIPUS DE TREBALL QUE ELS NENS REALITZEN

- Agricultura (És un fenomen rural)
    - Treball amb maquinària perillosa
    - Treball amb agents químics que perjudiquen a la salut, provocant malalties com càncer, entre altres.

- Extracció d'or a les mines del Perú i carbó de Colòmbia

- Canteres de pedra a la Índia

- Pesca a Birmània, Indonèsia i Filipines: Els nens moren ofegats en fer les submersions i són víctimes de peixos depredadors

- Sector serveis dedicats a ocupacions molt diverses, entre aquestes destaquem:
    - Servei domèstic
    - Turisme
    - Treball al carrer

- Prostitució

- *Indústria: Treballen en tallers i factories pels mercats nacionals però* també per mercats internacionals.

  - Fàbriques de ceràmica i vidre
  - Fàbriques de llumins i pirotècnia
  - Indústria de catifes

Un altre modalitat d'explotació laboral és la de treballar en règim de servitud. Aquest fenomen es produeix quan una persona no té res a oferir com a garantia, i per tant ofereix els seus serveis per al treball o bé el dels seus fills durant un temps indefinit. Aquests nens viuen en unes condicions terribles, molt poques vegades poden assistir a escola i gaudir de temps lliure. Molts d'aquests nens pateixen malalties, malnutricions, maltractaments i com no, abusos sexuals.

Segona seqüència

VIDEO: "24 HORES CADA DIA. L'EXPLOTACIÓ DEL TREBALL INFANTIL"

QÜESTIONARI.

1. Per què creus que té aquest títol?

2. Veiem dos entorns de treball diferents. Descriu quins són

3. Quines edats tenen els protagonistes del video? Per què han de treballar?

4. Explica quines són les condicions de treball: horaris, dies setmanals de treball, hores de descans diàries, higiene, alimentació, sou, accés a la feina....

5. La Mena, el Rafael, l'Abraham i el Julio, pateixen explotació laboral? Justifica la teva resposta. Pensa amb tots els exigències, maltractaments o els riscos que hem vist en el video....

6. Quins altres treballs ens mostra el video que fan els nens i nenes?

7. Llegiu la Declaració dels Drets dels Drets del Nen i analitzeu article per article com es vulneren aquests Drets en els casos que hem vist. Justifica cada una de les respostes.

(Utilitza un full a part)

8. Qui ha de vetllar pels Drets dels Nens? Justifica el perquè de cada cas.

9. Quina creieu que ha de ser la lluita contra l'explotació del Treball Infantil? Quina creieu que pot ser la vostra participació en aquesta lluita?

Declaración de los Derechos del Niño, aprobada por la Asamblea General de las Naciones Unidas. el 20 de noviembre de 1959

Artículo 1°.
El niño disfrutará de todos los derechos enunciados en esta declaración. Estos derechos serán reconocidos a todos los niños sin excepción alguna ni distinción o discriminación por motivos de raza, color, sexo, idioma, religión, opiniones políticas o de otra índole, origen nacional o social, posición económica, nacimiento u otra condición, ya sea del propio niño o de su familia.

Artículo 2°.
El niño gozará de una protección especial y dispondrá de oportunidades y servicios, dispensado todo ello por la ley y por otros medios, para que pueda desarrollarse física, mental, moral, espiritual y socialmente en forma saludable y normal, así como en condiciones de libertad y dignidad. Al promulgar leyes con este fin, la consideración fundamental a que se atenderá será el interés superior del niño.

Artículo 3°.
El niño tiene derecho desde su nacimiento a un nombre y a una nacionalidad.

Artículo 4°.
El niño debe gozar de los beneficios de la seguridad social. Tendrá derecho a crecer y desarrollarse en buena salud; con este fin deberán proporcionarse, tanto a él como a su madre, cuidados especiales, incluso atención prenatal y postnatal. El niño tendrá derecho a disfrutar de alimentación, vivienda, recreo y servicios médicos adecuados.

Artículo 5°.
El niño física o mentalmente impedido o que sufra algún impedimento social debe recibir el tratamiento, la educación y el cuidado especiales que requiere su caso particular.

Artículo 6°.
El niño, para el pleno desarrollo de su personalidad, necesita amor y comprensión. Siempre que sea posible, deberá crecer al amparo y bajo la responsabilidad de sus padres y, en todo caso, en un ambiente de afecto y de seguridad moral y material; salvo circunstancias excepcionales, no deberá separarse al niño de corta edad de su madre. La sociedad y las autoridades públicas tendrán la obligación de cuidar especialmente a los niños sin familia o que carezcan de medios adecuados de subsistencia. Para el mantenimiento de los hijos de familias numerosas conviene conceder subsidios estatales o de otra índole.

Artículo 7°.
El niño tiene derecho a recibir educación que será gratuita y obligatoria por lo menos en las etapas elementales. Se le dará una educación que favorezca su cultura general y le permita, en condiciones de igualdad de oportunidades, desarrollar sus aptitudes y su juicio individual, su sentido de responsabilidad moral y social y llegar a ser un miembro útil de la sociedad. El interés superior del niño debe ser el principio rector de quienes tienen la responsabilidad de su educación y orientación; dicha responsabilidad incumbe, en primer término, a sus padres. El niño debe disfrutar plenamente de juegos y recreaciones, los cuales deben estar orientados hacia los fines perseguidos por la educación; la sociedad y las autoridades públicas se esforzarán por promover el goce de este derecho.

Artículo 8°.
El niño debe, en todas las circunstancias, figurar entre los primeros que reciban protección y socorro.

Artículo 9°.
El niño debe ser protegido contra toda forma de abandono, crueldad y explotación. No será objeto de ningún tipo de trata. No deberá permitirse al niño trabajar antes de una edad mínima adecuada; en ningún caso se le dedicará ni se le permitirá que se dedique a ocupación o empleo alguno que pueda perjudicar su salud o educación o impedir su desarrollo físico, mental o moral.

Artículo 10°.
El niño debe ser protegido contra las prácticas qeu puedan fomentar la discriminación racial, religiosa, o de cualquiera otra índole. Debe ser educado en un espíritu de comprensión, tolerancia, amistad entre los pueblos, paz y fraternidad universal, y con plena conciencia de que debe consagrar sus energías y aptitudes al servicio de sus semejantes

La Convención de Naciones Unidas sobre Derechos de los Niños de 1989 plantea promocionar el cuidado básico de la salud y la educación y proteger a los niños del abuso. la explotación y el abandono, tanto en casa como en el trabajo y en los conflictos armados.
Un informe reciente de UNICEF sobre "El Progreso de las Naciones" certifica la buena disposición de los Estados a la hora de firmar esta Convención, PERO NO A LA HORA DE CUMPLIR CON SUS COMPROMISOS

Shireen, una niña de diez años convertida en una basurera profesional, nunca ha ido a la escuela. Pero es una persona muy versada en la economía de la supervivéncia: si logra vender restos de papel y bolsas de plástico por 30 a 50 centavos podrá almorzar; si gana menos se quedará sin comer. Éste es el cruel pero práctico cálculo aprendido en el trabajo y en la vida en la calle.

UNICEF, *Estado Mundial de la Infancia*, 1997.

Marie es una niña haitiana de 7 años. Se levanta a las cinco de la mañana y comienza su jornada acarreando agua desde un pozo cercano, llevando jarros muy pesados en la cabeza. A continuación, prepara el desayuno y lo sirve a los miembros de la familia. (...) En el intervalo entre las dos comidas debe hacer la compra de alimentos en el mercado y otros recados, atendre la cocina de carbón, barrer el patio, lavar la ropa y los paltos, limpiar la cocina y, al menos una vez al día, lavar los pies de su dueña. Marie come las sobras de la familia o una ración de maíz, viste ropas harapientas, no tien zapatos y duerme fuera de la casa o en el suelo. No se le permite lavarse con el agua que ella misma trae a la casa. Es golpeada regularmente con un cinturón de cuero si tarda en responder a una orden o se considera que ha sido irrespetuosa. No hace falta decir que no se le permite asistir a la escuela.

UNICEF, *Estado Mundial de la Infancia*, 1997.

Sushila, de 14 años, vende periódicos en las calles de Katmandú. Cuenta:"cuando los niños vemos que la policía llega, salimos corriendo a la velocidad del rayo. Si nos atrapan, nos maltratan. Los policias nos gritan, nos insultan, nos pegan bofetadas y nos rompen los periódicos". Los transeúntes complican aún más la vida de Sushila. La rodean para mirar los periódicos, "pero no los compran, sólo me crean problemas. Cuando me tienen así rodeada, no puedo ver llegar a la policía. Así que tengo que salir corriendo con mis periódicos o dejarme atrapar y maltrar".

Sin tiempo para jugar, CIOSL, junio 1996.

Un día, en Peshawar, ciudad fronteriza con Afganistán, entré en una tienda de esteras, y al abrirse la puerta de la trastienda descobrí al fondo *escuadras de niños trabajando en los telares. La luz interior era escasa* y faltaba ventilación en la estancia. Al preguantarle al dueño, como surgido de un Oliver Twist oriental, si eran aquellos niños los que tejían las alfombras, *me contestó que sí:*

- Son grandes artistas. Y están muy bien preparados. Sus manos son finas, hechas para este trabajo.

- Pero, ¿no cree usted que son demasiado jóvenes para tenerlos así todo el día?

- No crea - Respondió impasible con su túnica blanca, el benefactor de la humanidad, redentor de los jóvenes-. Piense en la alternativa, la calle, la delincuencia, el hambre.Tienen suficiente para comer y cobran por su trabajo. ¿Qué más se puede pedir?

Manuel Leguineche, *Los ángeles perdidos*, 1996.

Un caso así fue el de Iqbal Masi, el niño esclavo que, tras su liberación, se convirtió en la voz y esperanza de millones de niños paquistaníes, hasta que murió asesinado en extrañas circunstancias el 16 de abril de 1994. A los 4 años, sus padres le habían vendido por una cifra no superior a lo que al cambio serían 2000 ptas. los ses siguientes los pasó encadenado a un telar, fabricando alfombras, recibiendo palizas de su patrón y en unas condiciones de trabajo insalubres. Hasta que Ehsan Khan, defensor de los derechos humanos, lo encontró en el rincor de una sala en Muridke. Ehsan describió así su encuentro:

"Iqbal tenía 10 años y la respiración de un anciano. Me pareció aterrorizado"

A raíz de aquel encuentro, Iqbal fue perdiendo el miedo atroz al patrón, y se convirtió en un improvisado líder sindical. Denunció públicamente las inhumanas condiciones laborales, el horario y el régimen esclavista que condenaba a la miseria y a la muerte a niños como él en todo Pakistán. Numerosas organizaciones internacionales comenzaron a hacer eco de sus denuncias, prestando una renovada atención a la situación en que malvivían miles de niños en aquel país. Con su tesón llegó a conseguir que el gobierno pakistaní firmara en 1992 la Convención Contra el Trabajo Infantil de la ONU, y prohibiera la esclavitud por deudas.

Iqbal abandonó el trabajo en el telar para dedicarse íntegramente a ayudar a otros niños trabajadores como él a salir de sus condiciones de

semiesclavitud y explotación. Su labor obtuvo un reconocimiento unánime a nivel internacional. Una labor que quedó truncada por una bala certera que le alcanzó la cabeza. Tenía 12 años.

Programa "Educar para la Solidaridad". Guía didáctica de Secundaria, Intermón, curso 97-98.

Aunque el niño quiera ir al colegio y sus padres lo deseen y hayan ahorrado dinero para ello, no pueden. No tenemos suficientes escuelas. Además, no tenemos suficientes programes de formación del profesorado y no tenemos los programas adequados. El sistema tradicional está pensado para un niño de classe media, y no tenemos profesores preparados para adaptarse a las necesidades de un niño de familia inculta, así como tampoco disponemos de los materiales apropiados. Un niño de una barriada pobre que puede dedicar sólo un año a asistir al colegio querrá aprender de una manera diferente durante ese año a la del niño rico que puede dedicar onze años o más a su educación. Los niños pobres no pueden permitirse ese lujo. En muchos casos, puede que sólo hablen un dialecto, pero en las escuelas sólo hay lugar para los idiomas oficiales. Habrá otros muchos obstáculos que ni siquiera se le ocurran a un professor que nunca ha experimentado la vida en barriadas. Puede que para asistir al colegio, las niñas tengan que caminar largos trayectos por zonas por las que teman ser atacadas. Puede incluso que, si la niña acude a un colegio dónde todos los niños tienen que sentarse en el suelo, sus padres se preocupen porqué su hija se está sentando de una manera inmodesta.

Extracto de una entrevista realizada a Geeta Dharmarajan, fundadora de una organización llamada Katha, que trabaja desde 1988 por el desarrollo, la cultura y la autoconfianza de los niños.

No quiere fotógrafos

Saleha está asustada. Muchas veces la han escondido bajo las mesas, la han encerrado en el baño o la han hecho subirse al tejado y quedarse allí bajo al sol durante dos o tres horas. Ocurre cada vez que entran en la fábrica compradores extranjeros. Ella sabe que no tiene la edad legal, y no quiere que los fotógrafos lo compliquen todo: necesita el trabajo.

The New Internationalist, nº 292, 1997.

Ésta es Rosa Martínez. Podéis emplearla por 57 céntimos la hora. Podéis estar seguros de su laboriosidad, afabilidad y capacidad de aprendizaje.

Éste era el mensaje de un anuncio publicitario realizado en 1990 por una agencia de negocios de El Salvador, en el que se mostraba a una muchacha atractiva y sonriente intentando coser a máquina. El trabajo de las mujeres y niñas en las "zonas francas de exportación" no es sin embargo tan idílico. Los empleos son precarios, las jornadas de trabajo excesivamente largas y los métodos disciplinarios muy rígidos (llegando a alcanzar los castigos corporales). Por contra, los salarios son bajos, frecuentemente inferiores al 50% respecto a los pagados a los hombres.

Sobre la piel de los niños, Centro Nuevo Modelo de Desarrollo, 1995.

Tercera seqüència

AGENTS DEL CONFLICTE

EMPRESARIS

- Els empresaris situen les seves fàbriques als països més pobres, perquè els costos de producció són menors.
- Les mesures mediambientals no són tan estrictes com als països desenvolupats.
- Els moviments d'organització dels treballadors són dèbils.
- Hi ha un mercat molt competitiu a nivell mundial. Els empresaris relocalitzen les seves empreses a països pobres on els requisits del govern no són tan exigents.
- Els empresaris busquen treballadors que realitzin la feina a baix salari.
- La legislació laboral dels països subdesenvolupats és més flexible i els empresaris no s'han de preocupar tant de l'estat en què es troben els seus treballadors.
- Els empresaris obtenen més beneficis instal·lant les empreses en aquests països tot i que hagin de pagar els costos de transport cap als països rics.
- La situació de pobresa en què es troben aquests països (manca de llocs de treball, manca de diners per sobreviure, etc.) propicia la instal·lació d'aquestes empreses. (Des de la seva òptica personal, els empresaris arriben a creure que ajuden aquests països: donen llocs de treball i un salari -més alt o més baix-).
- El govern d'aquests països accepta la instal·lació d'aquestes empreses. Per tant, no fan cap nosa perquè generen uns ingressos pel propi país.

NENS EXPLOTATS

- *Alguns treballen des dels cinc anys.*
- Jornades laborals molt llargues. Setze hores treballades amb períodes molt breus de descans.
- Treball que produeix tensions de caràcter físic, social o psicològic. S'inclouen també les tasques de treball perillós, així com també el maltractament o l'abús per part de l'empresari.
- Remuneracions molt baixes, inexistents en alguns casos. Aquest fet impedeix que surtin de la marginació en la qual es troben. En molts casos, viuen al carrer sense una habitatge adequat i en condicions insalubres i perilloses.
- Massa responsabilitat.
- Treball que obstaculitza l'accés a l'educació.
- Treballs que afecten a la seva dignitat i autoestima: Prostitució, treball servil, règim d'esclavitud.

"Easwaris, que ahora tiene 13 años, empezó a trabajar 12 horas al día en una fábrica de fuegos artificiales cuando tenía tan sólo 7 años. Por 1,75 $, tenía que trabajar seis días por semana, rellenando los petardos con azufre, polvo de aluminio y carbón. Hace cuatro años, una explosión en la fábrica la dejó inconsciente, quemándole los brazos, la espalda y caderas. Otros doce niños, incluyendo la hermana de Easwaris, de 8 años de edad, murieron en el accidente."

CHILDVIEW, *World vision Canada*, febrer-març 1995

"En todo el mundo, millones de niños de forma oculta, en casas privadas, como empleados domésticos. (...) En general ganan poco y las

niñas ganan sistemáticamente menos que las niños. Algunas veces la única remuneración son las sobras de la comida y la ropa desechada. Una encuesta reciente realizada en Kenia mostró que el 78 % de los niños trabajadores domésticos recibían una paga en especie, usualmente en forma de vestidos y zapatos nuevos de vez en cuando."

UNICEF, *Estado Mundial de la Infancia*, 1997

"Sonia y Sandra tienen 11 años y confeccionan batas en la misma pequeña fábrica de ropa (...). Sonia abandonó la escuela tras sólo dos años de escolarización. Sandra fue a la escuela durante cinco años. Cada una de estas niñas gana alrededor de 2 $ por una jornada laboral de nueve horas y media."

Sin tiempo para jugar, CIOSL, 1996

O. N. G

- Treball amb els nens/es afectats.
- Denúncia i reivindicació.
- Incidència en els organismes internacionals de decisió.
- Comerç just.
- Defensa i protecció de la infància explotada.
- Sensibilització de la societat civil.

Intermón pide un aumento del 8% en la ayuda internacional destinada a la educación en los países en desarrollo

La organización denuncia que 125 millones de niños no pueden ir a la escuela y las mujeres forman el 70% del colectivo que no sabe leer ni escribir

Estrella Digital/Efe
Madrid

La ONG Intermón pidió un incremento del 8% de la ayuda oficial española destinada a la educación básica para los países en desarrollo.

La demanda se realizó a través de la lectura de un manifiesto en 39 ciudades españoles con motivo de la celebración de la fiesta 'Un día para la esperanza'. En Madrid, el manifiesto fue pronunciado por la escritora Elvira Lindo, quien destacó la importancia de una educación universal para todo el mundo. Intermón denuncia que 125 millones de niños no pueden ir a la escuela, que uno de cada cuatro adultos es analfabeto y que las mujeres forman el 70% del colectivo que no sabe leer ni escribir.

La fiesta de Intermón pretende también movilizar a niños y jóvenes en torno a cuatro campañas: 'Educación Ahora: rompamos el círculo de la pobreza'; 'Adiós a las Armas'; 'Patentes ¿A qué precio?' y 'Negocios Fatales'.

Con 'Educación Ahora', Intermón subraya que 125 millones de niños y niñas de todo el mundo no asisten nunca a la escuela, 150 millones abandonan el colegio antes de aprender a leer o escribir y otros 872 millones de adultos son analfabetos.

En 'Adiós a las Armas', campaña impulsada también por otras ONG como Amnistía Internacional, Greenpeace y Médicos Sin Fronteras, se pretenden avances legislativos que permitan ejercer un mayor control, público y político del comercio de armas ligeras, de las que España es un importante fabricante de ámbito mundial.

Con la campaña 'Patentes ¿A que Precio?' se denuncian los intereses de las empresas farmacéuticas, que se anteponen a la vida de las personas. En 'Negocios fatales' se pretende acabar con los negocios de diamantes que sirven para financiar conflictos bélicos en países del Tercer Mundo.

SOCIETAT CIVIL

- Conscienciació.
- Recolzament a les iniciatives contra l'explotació laboral infantil.

"Finalmente, no podemos dejar de mencionar el importante papel de la propia sociedad en la lucha contra la explotación de la infancia, tanto en el Sur como en el Norte. En los países del Sur ya hemos visto la importancia de los valores y actitudes sociales en la oferta de mano de obra infantil. Sólo en la medida en que la población tome verdadera conciencia de la existencia del problema como tal y de la magnitud de su alcance se podrá comenzar a avanzar hacia una solución. El apoyo y la presión social de cara al fortalecimiento de los sindicatos y la libertad de asociación en general, la promoción de cooperativas, el respaldo a las iniciativas de las O. N. G., todo ello tendrá una importancia fundamental a la hora de conseguir que los gobiernos afronten el problema con seriedad y decisión".

Arias Robles, Marta, *Adultos a la fuerza la explotación laboral a la fuerza*, 1998.

"Más allá de nuestro papel como consumidores, somos fundamentalmente ciudadanos, electores de nuestro representantes a nivel nacional e internacional y destinatarios de sus decisiones en los diversos ámbitos. Como tales, tenemos sin duda un papel importante que jugar, y debemos afrontarlo con responsabilidad.

El hecho de que determinadas medidas de presión como los boicots puedan generar mayores complicaciones en la vida de los niños, no debe llevarnos a pensar automáticamente que si compramos un producto elaborado por un niño estamos contribuyendo de una manera decisiva a que

su vida mejore. En la mayoría de los casos, aunque paguemos un precio elevado por nuestra adquisición, no obtenemos ninguna garantía de que el niño reciba una cantidad significativa por su trabajo. Es muy probable que haya recibido un pago mínimo, quedándose el porcentaje principal en manos de los intermediarios. Las etiquetas de garantía social de las que ya hemos hablado constituyen una buena alternativa en este sentido, puesto que pueden ayudarnos a mostrar nuestra preferéncia como consumidores por una producción digna, trasladando nuestra inquietud al resto de participantes en la cadena de comercialización, exportación i producción.

En cualquier caso, las campañas centradas en los consumidores pueden influir muy positivamente para que determinados problemas (como es el caso de la explotación laboral infantil) dejen de ser invisibles, tanto para los países que los padecen como para las grandes empresas que, de una manera más o menos directa, obtienen de ello un beneficio. En la medida en que provoquen la adopción de códigos de conducta o el inicio de una discusión de ámbito nacional sobre dicha realidad, estarán contribuyendo de una manera importante al inicio del camino hacia su solución."

Arias Robles, Marta, *Adultos a la fuerza la explotación laboral a la fuerza*, 1998.

Marxa Mundial

per protegir i promoure els drets de la infància

GLOBALMARCH
Against Child Labour
Contra el Trabajo Infantil
Contre le Travail des Enfants

Quina és la seva missió?

Mobilitzar esforços a tot el món per *protegir i promoure els drets de tots els* nens i nenes. Insistirà especialment en el dret a rebre una educació vàlida de forma gratuïta, a no patir cap tipus d'explotació econòmica i a no realitzar cap feina que pugui afectar el seu desenvolupament des d'un punt de vista físic, mental, moral o social.

Qui hi participa?

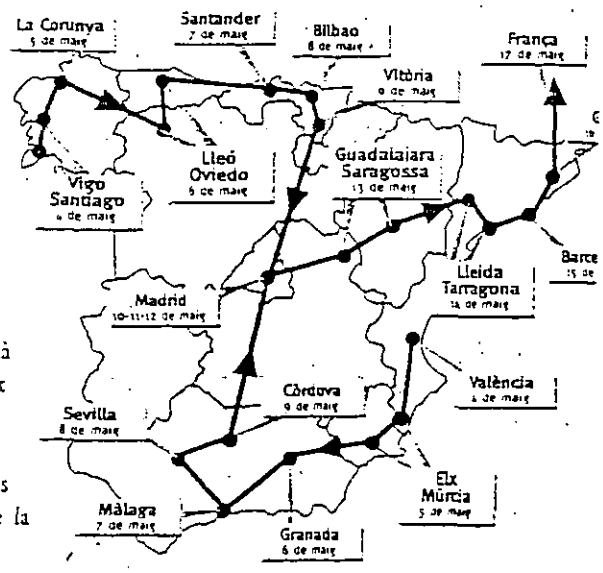
Més de 700 organitzacions d'un centenar de països que volen contribuir a canviar la situació dels nens i nenes treballadors. També s'hi han adherit més de 8.000 associacions de tot el món.

Quins objectius persagueix?

- Sensibilitzar la societat
- Promoure que els estats ratifiquin les convencions i lleis sobre treball infantil i educació
- Mobilitzar els màxims recursos per aconseguir educació per a tots els nens i nenes
- Actuar contra el gran nombre d'injusticies que contribueixen a l'explotació infantil
- Exigir la immediata eliminació de les formes més explotadores del treball infantil
- Promoure accions positives entre els empresaris i consumidors
- Garantir la rehabilitació i integració adequada als nens i nenes treballadors

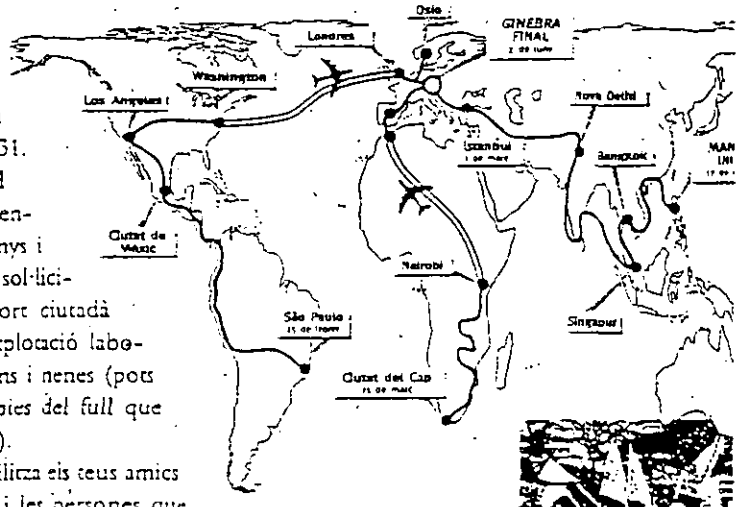
En què consisteix?

Des de cada continent, un grup de marxadors (nens i nenes treballadors, extreballadors o persones implicades en la defensa de la infància) recorreran diferents països i participaran en actes de sensibilització i mobilització. Els diferents grups de marxadors es trobaran a Suïssa, davant la seu de l'Organització Internacional del Treball (OIT) a Ginebra. Allà, del 2 al 4 de juny, es debatrà la regulació internacional que ha d'establir les bases per eliminar l'explotació laboral infantil. Fins allà faran arribar la solidaritat de totes les persones del món que, de diferents maneres, han ajuntat els seus esforços a favor de la infància.

Com pots participar-hi?

1. Mou-te i participa en la Marxa quan passi per la teva ciutat. Des d'aquestes pàgines fem una crida a les persones, associacions, institucions, empreses, escoles, universitats, etc., perquè es mobilitzin quan la Marxa passi per la seva ciutat. Rebreu informació a través dels mitjans de comunicació o trucant al telèfon 902 330 331.
2. Recull signatures entre companys i amics per sol·licitar el suport ciutadà contra l'explotació laboral dels nens i nenes (pots fer fotocòpies del full que t'adjuntem).
3. Sensibilitza els teus amics i familiars i les persones que tinguis més a prop. Explica la situació d'aquests nens i nenes als teus amics, familiars i coneguts, i escriu cartes al director perquè siguin publicades als diaris que llegeixes habitualment.
4. Practica el Consum Responsable. Informa't de com s'han produït els articles que trobem a les tendes i als supermercats, i selecciona els que s'hagin elaborat seguint les regles del Comerç Just.

Participants en l'inici de la Marxa (Manila)

Explotación de los Trabajadores

Para una gran mayoría de los habitantes del Sur, el trabajo diario se convierte en explotación. Muchos de ellos, los que no tienen tierras propias, se ven obligados a trabajar como asalariados en las grandes plantaciones agrícolas o en fábricas, donde las condiciones dejan mucho que desear:

- carecen de seguridad social
- desigualdad salarial, los hombres y las mujeres no reciben la misma remuneración
- empleo de mano de obra infantil y esclava
- no existe defensa laboral, la asociación sindical está reprimida
- despido libre
- las condiciones de producción son peligrosas e insalubres. El uso de fertilizantes y pesticidas nocivos para la salud es una práctica común en todas las plantaciones del Sur, y según un informe de la OIT, los trabajadores no están suficientemente informados sobre las precauciones que deben tomar, ni están dotados de los instrumentos de protección adecuados (guantes, botas, máscaras), siendo muy frecuentes las intoxicaciones

- no les pagan ni los salarios mínimos previstos por los Gobiernos, los cuales tampoco son suficientes para cubrir las necesidades vitales de una familia
- trabajan un gran número de horas diarias, sin cobrar horas extras y sin vacaciones

En muchas de las plantaciones de plátanos de Centroamérica se seguían utilizando productos químicos tiempo después de haberse prohibido en los países industrializados. Entre estos productos estaba el DBCP, un potente insecticida que en Costa Rica y Honduras ha dejado estériles a 4.000 trabajadores.

Comercio Justo

El Comercio Justo nace en Europa en la década de los 60 como una alternativa para luchar contra las injustas relaciones comerciales existentes entre el Norte y el Sur, las cuales perjudican y empobrecen a los países del Sur, obligándoles a jugar un injusto papel como mano de obra barata o cultivadores de productos para la exportación, con precios cada vez más bajos e insuficientes para poder mantener un nivel de vida digno.

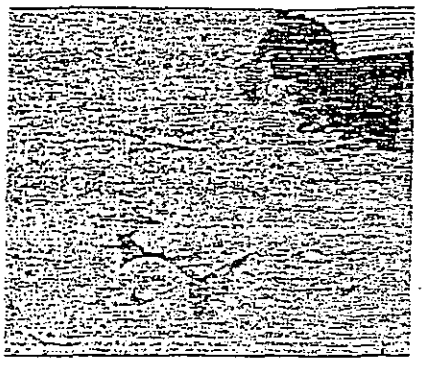
Su principio fundamental es garantizar a los productores del Sur una compensación justa por su trabajo, así como unas condiciones laborales dignas y respetuosas con el medio ambiente.

El Comercio Justo quiere contribuir al desarrollo estableciendo relaciones comerciales de igualdad y equidad.

En 1969 se abre en Holanda la primera "tienda solidaria". Desde entonces el Comercio Justo ha crecido considerablemente, extendiéndose por toda Europa, y también por Australia, Canadá, EE.UU. y Japón.

Actualmente en España hay 27 organizaciones pertenecientes a la Coordinadora Estatal de Organizaciones de Comercio Justo, con más de 50 puntos de venta reconocidos en todo el territorio nacional.

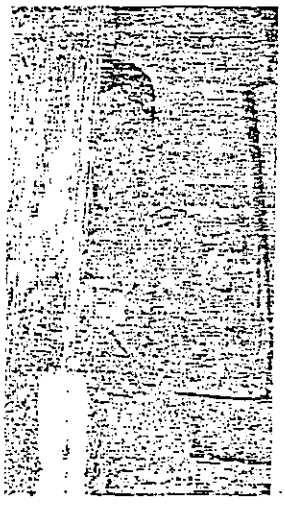
El Comercio Justo es un instrumento más en la cooperación para el desarrollo, y como tal ha sido reconocido en la recientemente aprobada Ley de Cooperación Internacional para el Desarrollo.

SENSE SABER-HO, EXPLOTES

En vestir-te cada matí, beure't el cafè, calçar-te les bambes... pots estar contribuint a l'explotació d'infants i adults.

Si mires les etiquetes t'adonaràs que molt sovint el teu cafè, la teva xocolata, les teves bambes, la teva camisa, la catifa del menjador... provenen del Tercer Món. Però potser ningú no t'ha explicat mai la cara oculta de les etiquetes: salaris insuficients, jornades laborals de dotze hores, treball infantil, inseguretat, perill per a la salut, repressió sindical i molt més.

La mundialització de l'economia i la competitivitat dels mercats fan que els països i les grans empreses que controlen la tecnologia, les finances i les comunicacions s'enduguin tots els avantatges.

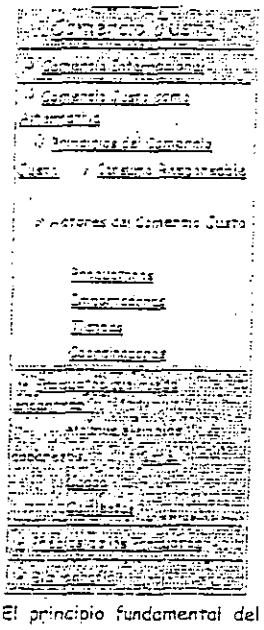
Mentrestant, els països menys avançats s'enfonsen progressivament en una espiral de desigualtat i de marginació, mentre la seva població augmenta. Sense poder de negociació, sense ningú que els defensi, les seves oportunitats es van tancant i les seves exportacions pràcticament no augmenten. Resultat: la població del Tercer Món cada dia és més pobra.

Ni tu ni nosaltres no volem ser còmplices d'un sistema econòmic que enriqueix dia rera dia els rics, i empobreix i perjudica els països més pobres. No volem ser còmplices de l'abús i de la violació dels drets humans i laborals. Ni tu ni nosaltres no volem explotar.

L'EXPLOTACIÓ D'ALLÀ TAMBÉ PERJUDICA AQUÍ

La globalització de l'economia també ens afecta a nosaltres, encara que en menor intensitat: precarietat laboral, congelació salarial, economia submergida... L'any 1996 el 70% dels contractes a Espanya van tenir una durada inferior a 3 mesos. Un terç del total dels assalariats a Espanya, o sigui 3'2 milions de persones, viu en permanent inseguretat laboral i amb la meitat de sou que un treballador indefinit.

(Font: El País 24.1.1997)

Consumo Responsable: El Poder de los Consumidores

En el actual panorama del comercio internacional, nosotros los consumidores jugamos, aunque no lo parezca, el papel protagonista. Todas las empresas, grandes y pequeñas, tienen muy en cuenta lo que los consumidores pedimos o podemos pedir. No pueden permitirse el lujo de prescindir del consumidor, porque es absurdo producir sin tener alguien a quién vender. Por lo tanto, el comprador es el que manda.

Como consumidores, debemos ser conscientes del poder que tenemos, y ejercer dicho poder para empezar a cambiar el injusto sistema de comercio existente modificando nuestros hábitos de consumo e iniciando un consumo responsable.

El principio fundamental del CONSUMO RESPONSABLE *es tomar conciencia de que cada uno de nosotros es corresponsable de los efectos sociales y ecológicos de la producción. Debemos conocer las consecuencias que generan nuestras demandas y exigir* condiciones de vida dignas *para los productores de los artículos que consumimos.*

Antes de adquirir un producto deberíamos plantearnos algunas cuestiones:

- *¿quiénes produjeron este producto?*
- *¿en qué condiciones laborales?*
- *¿hubo un impacto ecológico negativo durante su producción?*
- *¿adónde va a parar el dinero que hemos pagado y cómo se reparte?*

En las tiendas de Comercio Justo se facilita el ejercicio de un consumo responsable, ya que tenemos respuesta a todas estas interrogantes.

Principios del Comercio Justo

Criterios para los Productores

- Salarios justos y buenas condiciones de trabajo
- Mejoras en el bienestar social de los trabajadores y trabajadoras
- Establecimiento de cauces de participación de los trabajadores y trabajadoras en la toma de decisiones
- Ser abiertos y transparentes sobre sus estructuras y actividades
- Preocupación por las repercusiones del comercio en la vida de las mujeres, hombres, niños y niñas, y promover la igualdad de oportunidades para las mujeres
- Protección de los derechos humanos, poniendo especial énfasis en los niños y niñas, las mujeres y las poblaciones indígenas
- Respeto por el medio ambiente

Criterios para las Importadoras

- Pagar a los productores un precio justo por su trabajo
- Ofrecer a los productores prefinanciación o facilitarles el acceso a otras formas de crédito
- Ser transparentes sobre sus márgenes
- Reducir en lo posible el número de intermediarios
- Trabajar para conseguir un mercado seguro para los productores
- Proporcionar apoyo a los productores mediante formación, asesoramiento técnico, investigación del mercado y/o desarrollo de nuevos productos
- Facilitar información a los productores sobre los mercados para sus productos
- Facilitar a las tiendas información sobre los productos y los productores
- Ser abiertos y transparentes sobre su estructura y actividades

- Trabajar con los productores para mejorar, desde el punto de vista medioambiental, métodos de producción, productos y embalajes
- Dentro del funcionamiento de la propia importadora, ésta debe:
  - proteger los derechos humanos, en especial de mujeres, niños/as y minorías
  - promover la igualdad de oportunidades
  - involucrar a trabajadores y trabajadoras en la toma de decisiones

Criterios para las Tiendas

- vender productos de Comercio Justo
- informar al público sobre sus objetivos, el origen de los productos, los productores y el comercio en general
- participar en campañas para mejorar la situación de los productores y para influir en las políticas nacionales e internacionales
- estar atendidas por personal, sea empleado o voluntario, comprometido con los objetivos del Comercio Justo

- posibilitar que las personas que están en las tiendas participen en las decisiones que les afectan
- ser abiertas y transparentes en su estructura y actividades

Alternatives a l'explotació

Comerç Just

Què fer davant d'aquesta realitat sens dubte injusta? ¿Hem de resignar-nos a patir aquí i al Tercer Món la prepotència i l'ànsia desmesurada de beneficis de les multinacionals? Realment no existeixen solucions meravelloses, però hi ha possibilitats de començar a canviar aquesta situació indignant.

Una d'aquestes solucions és el Comerç Just que, enfront d'un sistema comercial basat en l'obtenció del màxim benefici per damunt d'altres valors, proposa relacions d'intercanvi en que predominin unes condicions dignes de treball, salaris justos i la recerca d'estructures comercials al servei de les necessitats de la societat.

En comprar un producte del Comerç Just donem duport a un sistema de mercat que incorpora unes bases més justes d'intercanvi entre el consumidor del Nord i el productor del Sud.

Es tracta d'un moviment que involucra les principals associacions i ONG d'Europa, EUA, Japó, Canadà i Austràlia; que compta amb més de 45.000 punts de venda i que dóna suport a més de 800.000 famílies de petits productors. Això representa una xifra aproximada de 5 milions de persones beneficiades d'unes condicions dignes de treball.

CRITERIS DEL COMERÇ JUST

- Salaris justos i iguals per a homes i dones.
- Condicions de treball que respectin els drets laborals.
- No a l'explotació infantil.
- No al treball forçat.
- Participació dels treballadors en la presa de decisions.
- El grup productor ha de buscar el desenvolupament del conjunt de la població local.
- Les relacions comercials han d'establir-se a llarg termini.
- La producció ha de respectar el medi ambient i l'entorn cultural.

El Comerç Just ha desenvolupat xarxes de productors i d'importadors capaces d'apropar els productes del Sud al consumidor del Nord. Aquestes xarxes garanteixen que l'elaboració s'ha realitzat sota condicions laborals justes i respectuoses amb el medi ambient. A més cooperen entre si a través de la difusió d'informació i del manteniment de l'activitat comercial.

El primer segell de garantia s'aplicà al cafè i va ser desenvolupat per Max Havelaar a Holanda el 1988. En l'actualitat els productes que es comercialitzen amb aquest segell són el cafè, el te, la mel, el sucre, el cacau, el plàtan i la xocolata.

Respecte al tèxtil, la iniciativa d'unes quantes ONG i el suport d'UNICEF, ha engegat el segell de garantia RUGMARK destinat a catifes que estari lliures del treball infantil. La supervisió de les empreses productores la realitzen dues fundacions a l'India i al Nepal d'acord amb les lleis del país.

Però realment és una excepció, els productes del sector tèxtil pateixen diversos processos d'elaboració que involucren diferents grups de treballadors. Per tant, no es poden utilitzar els mateixos mecanismes per verificar el compliment dels criteris del Comerç Just.

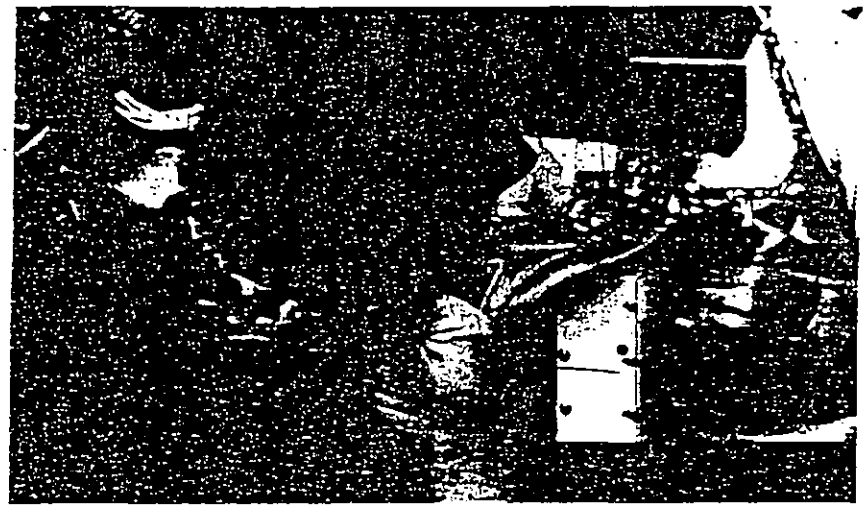
Per aquest motiu s'ha dissenyat unes altres línies d'actuació: orientar la població cap al consum responsable, denunciar pràctiques laborals explotadores, pressionar sobre polítiques comercials injustes, vigilar contra la contaminació medioambiental i boicotejar certs productes si no hi ha un altre remei. D'aquesta manera s'intenta estendre un comerç més equitatiu a un nombre més gran de productes i treballadors.

Accions de la campanya

Acció: "Amb això no juguem: calçat Nike i Adidas amb defecte de fabricació"

L'acció "Amb això no juguem: calçat Nike a Adidas amb defecte de fabricació" continua el seu camí. Fins ara, la Campanya Roba Neta, ha distribuït 86.000 postals per enviar a Adidas i Nike. D'aquestes, tenim constància que un mínim de 7.600 postals han estat rebudes pels directors de totes dues empreses a Espanya. Des de la Campanya Roba Neta valorem molt positivament la repercusió de l'acció fins aquest moment. Repercussió a la premsa escrita, a la ràdio i a la gent. Fins al desembre hi ha temps per enviar més postals i tornar més calçat esportiu. Així doncs, esperem que siguin moltes més les persones que hi participin.

Font: Schone Kleren Campagne

Targeta vermella, targeta groga

Fent servir un símil futbolístic, la Campanya Roba Neta creu que la resposta de Nike i d'Adidas, fins aquest moment, davant de l'enviament a les seves seus de les postals de protesta, els fa mereixedors *d'una targeta vermella i targeta groga* respectivament.

Targeta vermella per a Nike

La totpoderosa Nike continua sense obrir la boca. La seva única resposta és el silenci. Sembla bastant clar que aquesta empresa nord-americana està més que acostumada a les accions de protesta i continua estimant-se més que sigui el departament de publicitat qui parli (invertint xifres astronòmiques en grans campanyes d'imatge), en lloc de resoldre els problemes des del seu origen i buscant millores reals en les condicions dels seus treballadors/es als països del Sud.

Hi ha més motius per a treure la targeta vermella a Nike: el passat 22 de setembre, a la nova oficina de Nike a la ciutat de Hiversum (Països Baixos) es portava a terme la reunió anual d'accionistes. Uns 50 activistes de la Campanya Roba Neta bloquejaren l'entrada principal de l'edifici per a convidar els assistents a participar en una reunió "alternativa" amb representants sindicals, organitzacions de consumidors i grups de solidaritat, a fi de plantejar-los propostes per millorar les pràctiques de Nike a les seves fàbriques als països del Sud.
La seguretat privada i la policia no van dubtar gens ni mica. Els manifestants van ser expulsats violentament i, fins i tot, un fotògraf va haver de rebre assistència mèdica a l'hospital. Quatre dones van ser arrestades. Phil Knight, director de Nike, no va voler escoltar les demandes de la Campanya i es va negar a respondre una carta que havia rebut per correu electrònic, signada per 43 organitzacions d'arreu del món.

Targeta groga per a Adidas

Adidas està demostrant una certa sensibilitat davant la pressió dels consumidors. Aquesta empresa d'origen alemany està responent amb cartes personalitzades a tots aquells que li han enviat postals. És un bon senyal que ens hauria de motivar per continuar endavant. I això depèn de nosaltres.

Tanmateix, Adidas es mereix una targeta groga d'amonestació, tant per la forma com respon (acusant d'ingenuïtat al consumidor que ha escrit), com pel fons (continua sense donar explicacions a la qüestió clau: quines garanties d'independència té el seu codi de conducta).

Nota: Adidas, en la seva resposta, es defensa de les acusacions de la Campanya Roba Neta aportant un codi de bones intencions i afirmant -en contradicció amb les proves aportades per la Campanya- que aquest es compleix sempre.

Et recordem que hi han tres maneres de participar-hi:

Una, deixa el teu calçat esportiu usat Nike o Adidas en els centres de recollida més propers a la teva ciutat, a fi que nosaltres el retornem després a les seus d'aquestes empreses.

Dues, envia un correu electrònic de protesta a les oficines centrals de Nike i Adidas als Estats Units i a Alemanya respectivament. Fes-ho des de l'apartat d'ACCIONS URGENTS de la Web de la Campanya Roba Neta (http://www.pangea.org/robaneta).

Tres, envia les postals que trobaràs a l'últim butlletí als directors de les oficines de Nike i Adidas a Espanya a fi de mostrar-los el teu desacord.

Postals enviades a Nike i Adidas
7600 POSTALS
(a data 24/9/99)

Rèpliques a Adidas i Nike

Resposta a Adidas des de Logroño

Des de Logronyo ens ha arribat una carta. Benito Coterón va enviar a Adidas la seva postal de la Campanya. Uns dies després va rebre al seu domicili la resposta clàssica de la companyia Adidas: una carta signada per Andrés de Pablos, president de Adidas-Espanya.

Després de llegir-la, Coterón va decidir respondre a Adidas amb aquesta carta:

Estimado Sr. De Pablos

He recibido su amable carta matasellada en Zaragoza con fecha 23.7.99, que le agradezco. Pero antes de entrar en materia espero que me permita un par de observaciones:

1. Su amable carta es también una tarjeta "enviada", es decir, un formato carente de carácter personalizado, redactado de forma tal que cualquier persona de buena voluntad se crea a pies juntillas lo que en ella se describe, sin pararse a comprobar el grado de cumplimiento de los propósitos que en ella se exponen. Por tanto, el tono despectivo con que Ud. trata las tarjetas de la campaña "Ropa Limpia" (no es un "Grupo") puede ser aplicable a las suyas.

2. El tono amable de la tarjeta se pierde desgraciadamente en el último párrafo, porque, a la vista de la última frase, parece que Ud. da por sentado que las personas que le han enviado las tarjetas de la campaña "Ropa Limpia" (yo soy una de ellas) son personas que carecen de la facultad intelectual del "juicio propio de valor". Eso, Sr. mío, es un insulto, porque Ud., como receptor, manifiesta suspicaces sospechas de que hemos sido manipulados/as. Y eso no es así: las personas que hemos mandado las tarjetas tenemos derecho a que el receptor de por supuesto (como el principio constitucional de presunción de inocencia) que hemos enviado la tarjeta en conciencia, después de un ejercicio de reflexión, valoración y constatación de la verdad, aunque sea bajo el prisma de nuestras convicciones ideológicas (dicho sea de paso, eso último es una facultad muy propia de los seres humanos).

Después de éstas consideraciones, entremos en materia.

Ciertamente, "VALORES QUE INTEGRAN EL COMPROMISO DE ADIDAS" es una bonita declaración de intenciones. Y eso pese a que una jornada de 60 horas semanales es una barbaridad; a que la edad mínima establecida por la OIT (y de obligado cumplimiento universal) para ponerse a trabajar debe ser de 16 años (no 14 ó 15), y que ninguna jornada laboral semanal ordinaria debe tener la coletilla de "horas extras incluidas", por que las horas extras, como indica su nombre, son "extraordinarias" ("extra" es una abreviatura popular), y por lo tanto, están remuneradas de manera especial a favor del trabajador/a por desarrollarse fuera de la jornada laboral ordinaria. Pero pese a eso, a la vista del documento, parece ser que ADIDAS sí ha hecho buenos propósitos en lo que se refiere a las condiciones y derechos laborales.

(...)

La carta d'en **Benito** és tot un exercici de reflexió personal i de presa de consciència. Des de la Campanya Roba Neta us encoratgem a participar en el debat. Envieu cartes als mitjans de comunicació, a la Campanya, a les empreses, pregunteu quan compreu... L'exemple d'en Benito s'hauria de contagiar.

Congrés Nike a Barcelona

Des de Barcelona, Josep Miquel Bosch ens fa arribar un correu electrònic a la Campanya per explicar-nos quant es gasta Nike en la celebració dels seus congressos. Aquest va ser el seu missatge:

Fa poc vam llegir una informació on es deia que la setmana abans de Sant Joan es va celebrar a Barcelona un congrés de l'empresa Nike. L'hotel Barcelona Plaza, establiment que cobra als seus clients els següents preus per allotjament:

Habitació doble una nit (7% d'IVA inclòs). Esmorzar inclòs.

Individual ..... 36.400 pessetes

Doble ..... 70.800 pessetes

Si comparem aquests preus al que cobra un treballador a Bangladesh, ens trobem amb que el que gasta un executiu de Nike per dormir tres nits a Barcelona suposa dos anys de treball a Bangladesh per cobrar la mateixa quantitat. És fantàstic com al capitalisme li agrada l'igualitat entre les persones.

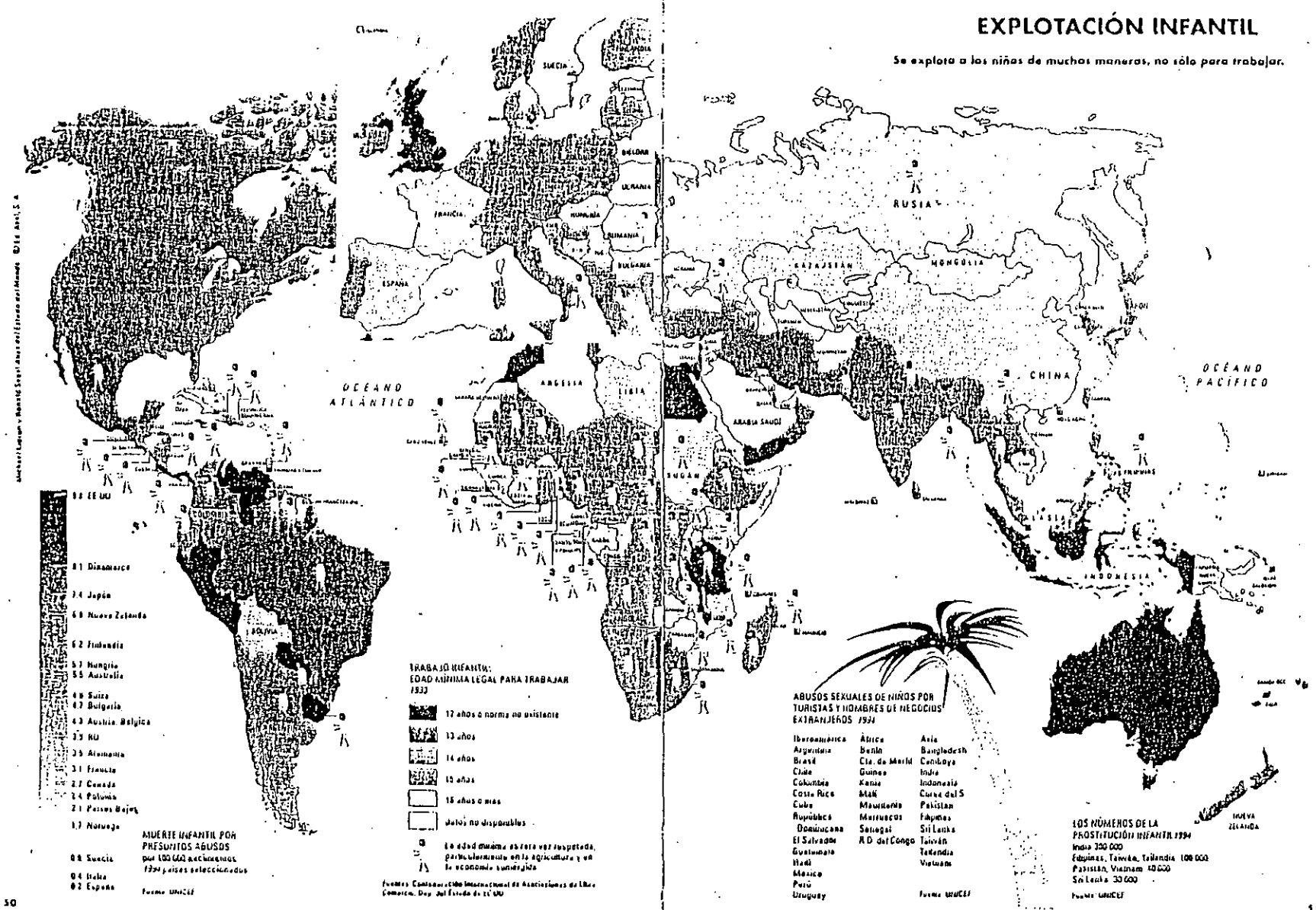
Anim i endavant amb la Campanya.

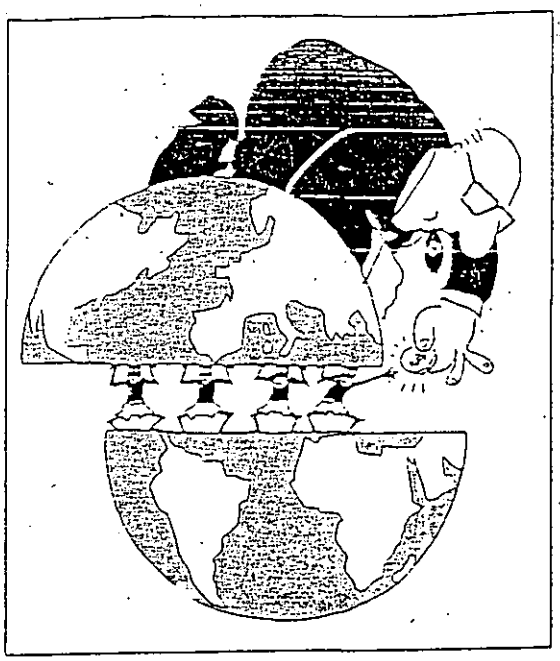
Per la nostra part ben poc podem afegir. Les dades que aporta Josep Miquel parlen per si mateixes.

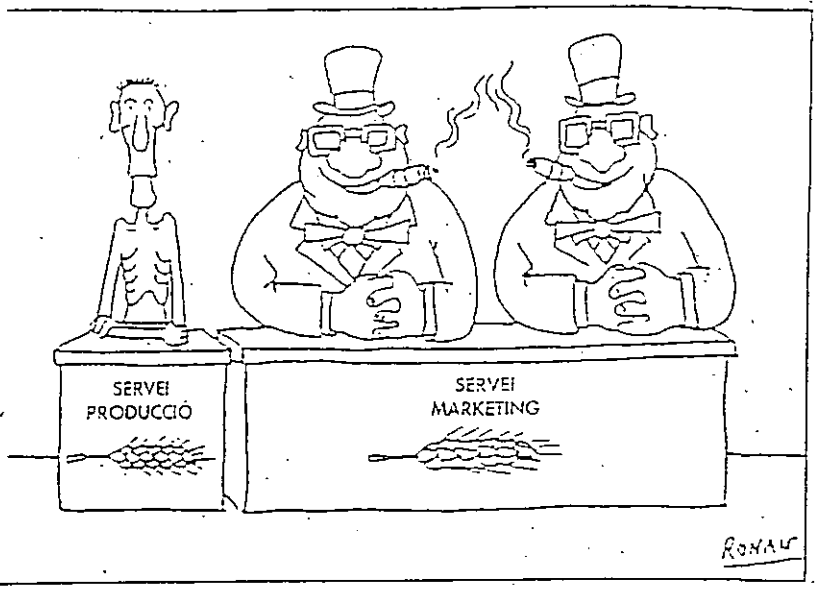
ATLAS del ESTADO del MUNDO — Ak
pág. 50-51

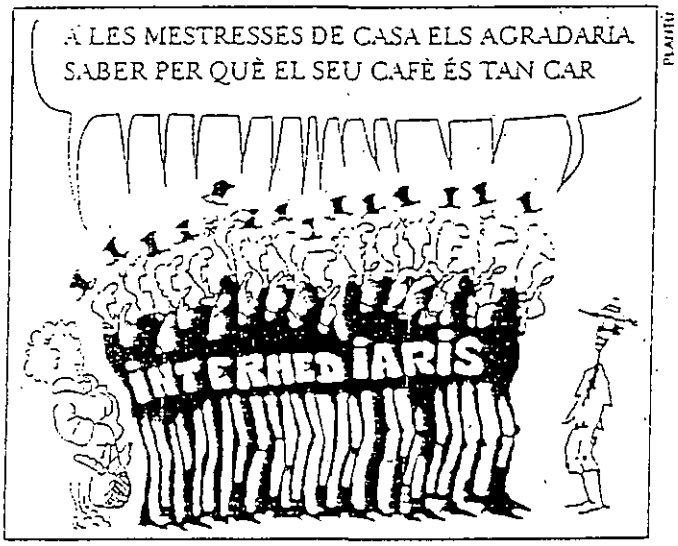
EXPLOTACIÓN INFANTIL

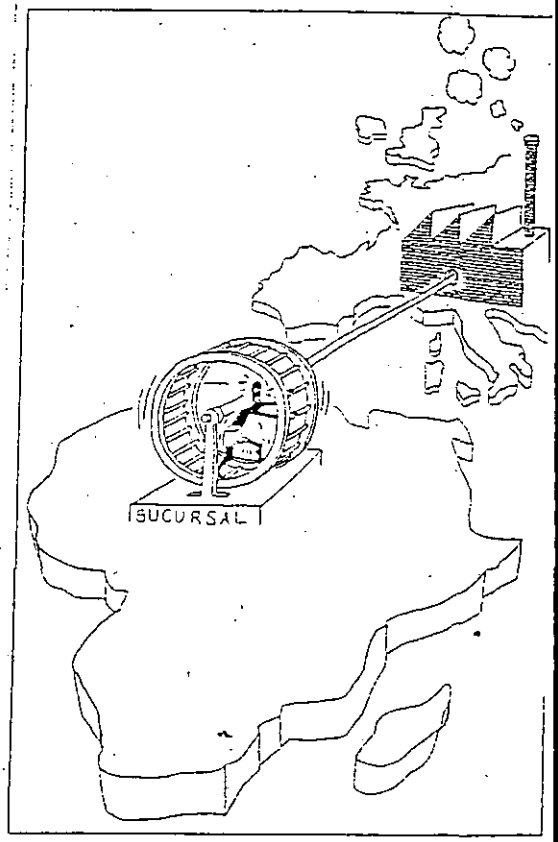
Se explota a los niños de muchas maneras, no sólo para trabajar.

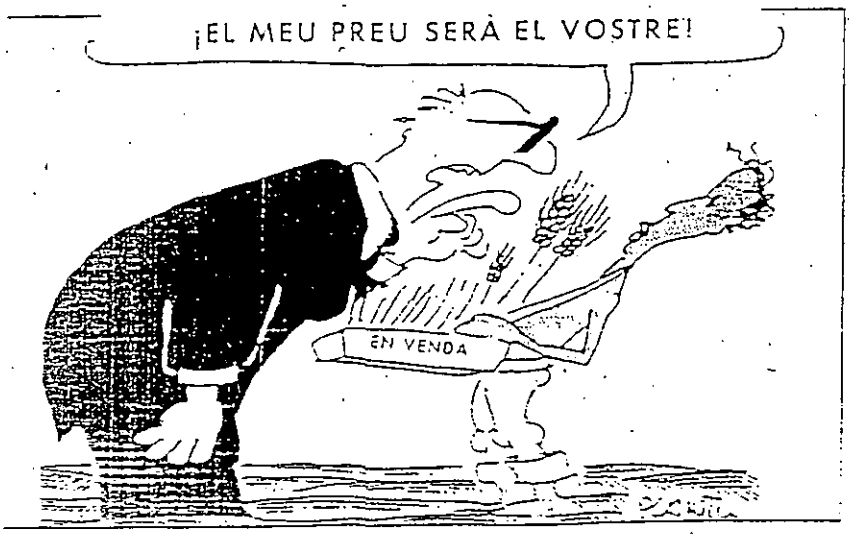

SERVEI
PRODUCCIÓ
SERVEI
MARKETING
RONAN
NORD-SUD PPC

A LES MESTRESSES DE CASA ELS AGRADARIA
SABER PER QUÈ EL SEU CAFÈ ÉS TAN CAR
INTERMEDIARIS

SUCURSAL

¡EL MEU PREU SERÀ EL VOSTRE!
EN VENDA

QÜESTIONARI

1. Per què en molts països d'aquests no es tenen en compte els drets dels nens?

2. Quines creieu que són les diferències que hi ha entre els nens del nord i del sud?

3. Quin paper creieu que han de tenir els països del nord i les organitzacions internacionals davant d'aquesta situació?

4. Quines creieu que són les mesures que han d'adoptar les multinacionals per evitar aquesta situació d'injustícia?

5. Creieu que és difícil canviar aquesta situació? Per què?

6. Si tinguéssiu suficient poder per resoldre l'explotació laboral, quines alternatives proposaríeu?

Títol de la unitat	**La població**
Nivell	**3r ESO**
Nom del centre	**IES Banús (Cerdanyola del Vallès)**
Nom del professor	**Roser Canals**

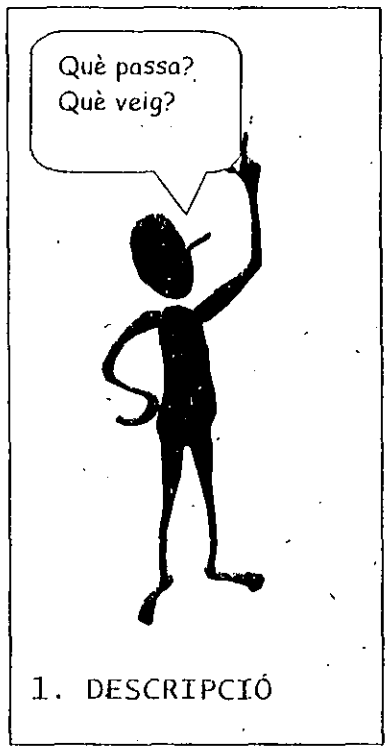
Name of Author	Dr. Robert Chang
Email	[redacted]
Name of Institute	[redacted]
Name of Author	[redacted]

LES CAPACITATS COGNITIVO LINGÜÍSTIQUES

1. OBTENIR LA INFORMACIÓ

2. COMPRENDRE LA INFORMACIÓ

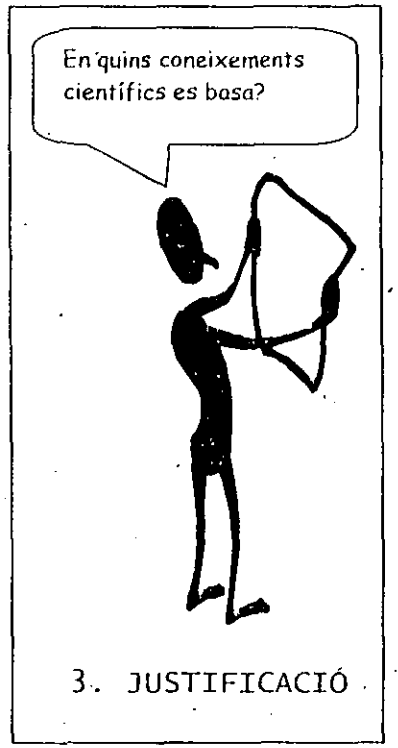
3. INTERPRETAR LA INFORMACIÓ

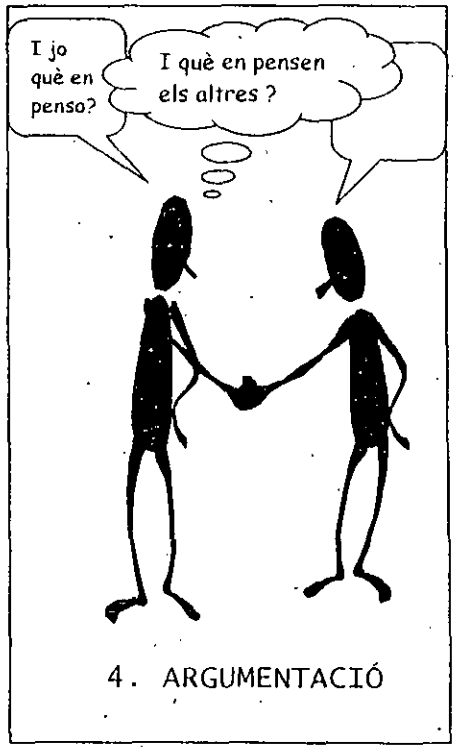
1. DESCRIPCIÓ

2. EXPLICACIÓ

3. JUSTIFICACIÓ

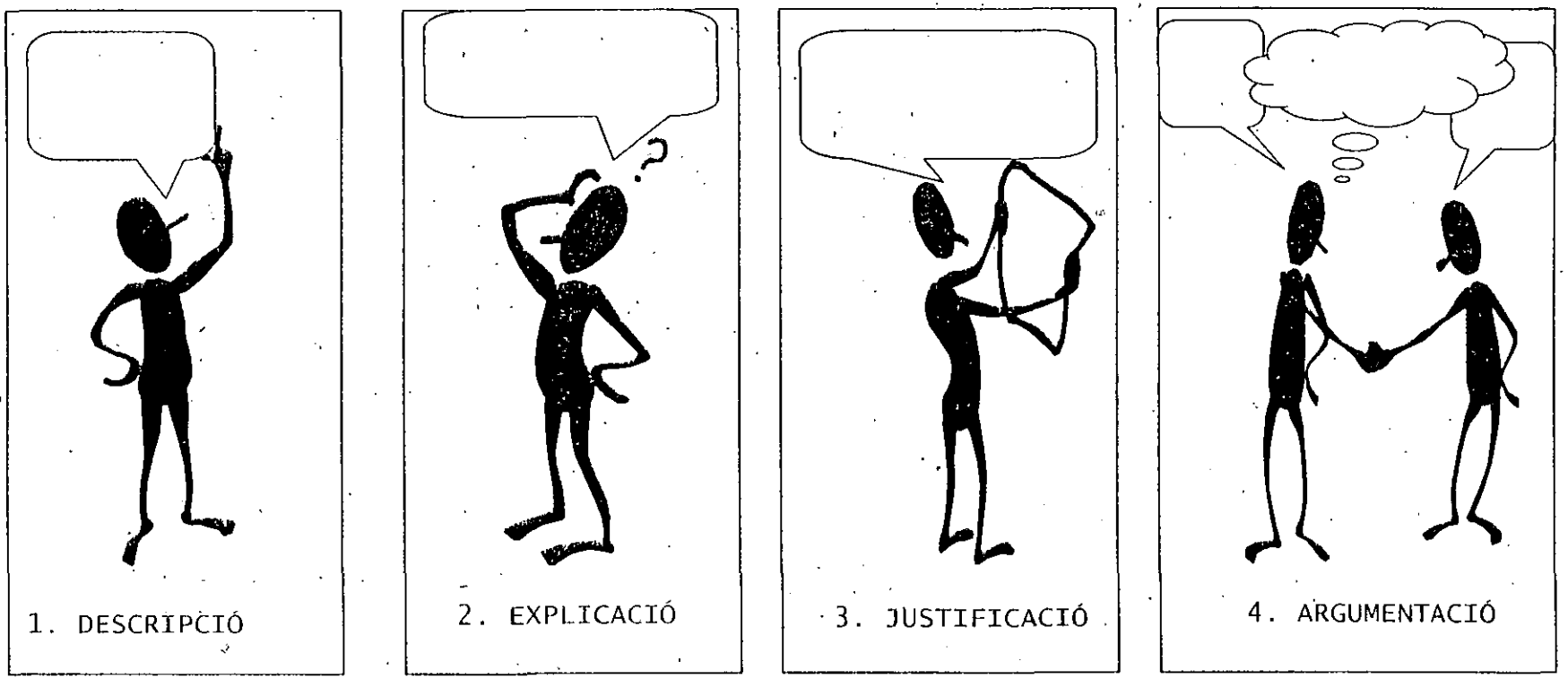

4. ARGUMENTACIÓ

1. OBTENIR LA INFORMACIÓ

2. COMPRENDRE LA INFORMACIÓ

3. INTERPRETAR LA INFORMACIÓ

1. DESCRIPCIÓ
2. EXPLICACIÓ
3. JUSTIFICACIÓ
4. ARGUMENTACIÓ

Quin és el problema, situació, fet o fenòmen que anem a estudiar?			
1. OBTENIR I EXPOSAR LA INFORMACIÓ	2. COMPRENDRE LA INFORMACIÓ		3. INTERPRETAR LA INFORMACIÓ
Descripció	**Explicació**	**Justificació**	**Argumentació**
Quin és el problema? En què consisteix?	Explica per què passa? Quins diferents tipus de causes intervenen? Quines conseqüències té? A quins col.lectius o grups humans afecta?	En quines teories o coneixements es fonamenta? Amb quina problemàtica més global té a veure? Quines són les causes profundes?	Què en penseu? Quines raons justifiquen el vostre punt de vista? Com convenceríeu als que pensen el contrari? Quines solucions o alternatives proposeu?

YA SOMOS 6.000 MILLONES DE PERSONAS EN LA TIERRA

EL MUNDO, martes 12 de octubre de 1999

BELEN REYES GLIITIAN

Según los cálculos de la ONU, hoy ha venido al mundo el ser humano 6.000 millones. Bienvenido. Pero más le vale ir haciendo sitio, porque en menos de un segundo ha nacido el 6.000.000.001. Bienvenido también.

A pesar de que la población de la Tierra crece cada vez más lentamente, aún lleva un ritmo muy rápido: unos 78 millones de personas más al año, lo que significa que hace sólo 12 años habia 1.000 millones menos de personas que hoy. Seres humanos que tienen que compartir unos recursos limitados y mal repartidos, sobre todo en los países más pobres, en los que, además, se produce el 95% del crecimiento demográfico.

El futuro de este bebé se presenta incierto. Sus posibilidades de sobrevivir, de recibir una educación o de realizarse como persona dependen en gran medida de la zona del planeta en la que nazca. Y de su sexo: si es mujer, lo tendrá mucho más difícil.

El mundo de este recién nacido es eminentemente joven, ya que la mitad de sus pobladores no ha cumplido aún los 18 años. Seguramente vivirán más que sus padres, gracias a las mejoras en la salud y la alimentación que ha experimentado gran parte de la población. Aunque siguen siendo mejoras insuficientes: la desnutrición y la falta de agua potable se cobran millones de vidas todos los años.

Quizá la madre de este pequeño sea uno de los 1.000 millones de jóvenes de entre 14 y 25 años que hay actualmente: la mayor generación en edad de procrear de la Historia, y casi toda en paises en vías de desarrollo. De cómo afronte esta enorme masa de chicos y chicas su reproducción depende que el crecimiento de la población se dispare o se estabilice.

Una de las mayores preocupaciones del Fondo de Población de Naciones Unidas y de organismos privados como la Fundación Rockefeller es fomentar la salud reproductiva y lograr que las mujeres puedan elegir cuántos hijos tienen y cuándo los tienen, de manera que el número de vástagos sea menor y estos niños tengan más oportunidades.

No es sólo una cuestión de control demográfico, sino que se rata de la supervivencia de mujeres condenadas a la tarea casi exclusiva de traer al mundo la mayor cantidad de hijos posible. En los países en vías de desarrollo, más de 585.000 mujeres pierden la vida cada año, y al menos siete millones padecen infecciones o lesiones como resultado del embarazo; 70.000 pierden la vida debido a abortos realizados en malas condiciones. Muertes evitables. Hasta la mitad de los 175 millones de embarazos que se producen cada año son no deseados o inoportunos.

La posibilidad de elegir libremente sobre el matrimonio, así como el número y el espaciamiento de los hijos, sobre la base de la igualdad entre hombres y mujeres, fueron los principales objetivos de la Conferencia Internacional sobre la Población y el Desarrollo, celebrada en El Cairo en 1994: Esta reunión tuvo una fuerte repercusión en numerosos países: casi la mitad ha modificado sus políticas teniendo en cuenta las nuevas cuestiones, y muchos han promovido leyes que potencian la igualdad entre hombres y mujeres. Esta circunstancia ha contribuido a la progresiva ralentización del crecimiento demográfico, una tendencia apreciable en los últimos años.

Pero, desgraciadamente, no sólo el desarrollo y la promoción de la salud contribuyen a un aumento poblacional más lento. La ONU ha tenido que revisar a la baja sus previsiones de población para el próximo siglo por culpa de las devastadoras consecuencias del virus de inmunodeficiencia humana.

El sida ha recortado drásticamente la esperanza de vida en los países subsaharianos, a donde los tratamientos para controlar la enfermedad apenas llegan y resultan muy caros. En Botsuana, donde uno de cada cuatro adultos está infectado con el virus, la esperanza de vida ha disminuido desde los 61 años a fines de la década de los 80 hasta los 47 años en la actualidad

El año que viene, habrá más de 13 millones de huérfanos por causa del sida. Se trata de la mayor generación de huérfanos de toda la historia.

Y quizá el niño 6.000 millones sea uno de ellos. Si se salva del sida, las guerras, las enfermedades, la falta de agua y de alimentos, la escasez de medicinas y el deterioro del medioambiente, que podrían poner también en peligro la vida del nuevo recién nacido. Según los datos de UNICEF, los países con mas riesgo son Angola, Sierra Leona, Afganistán, Somalia y Etiopía.

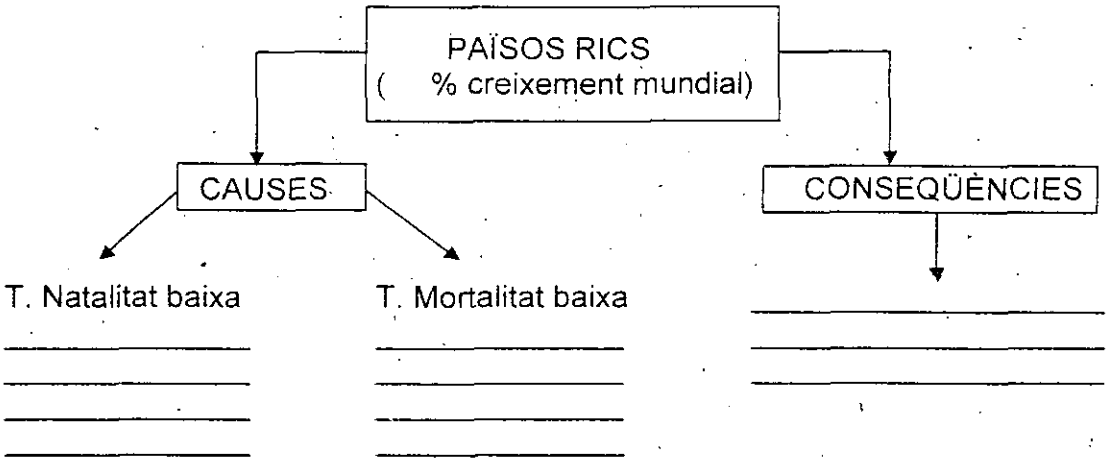
Los más seguros para que crezca y se desarrolle con todas las posibilidades a su alcance son Australia, Japón, Nueva Zelanda, Singapur, Canadá, Costa Rica, Estados Unidos y todos los países de la Unión Europea. También son los países en los que menos niños nacen, con España e Italia a la cabeza.

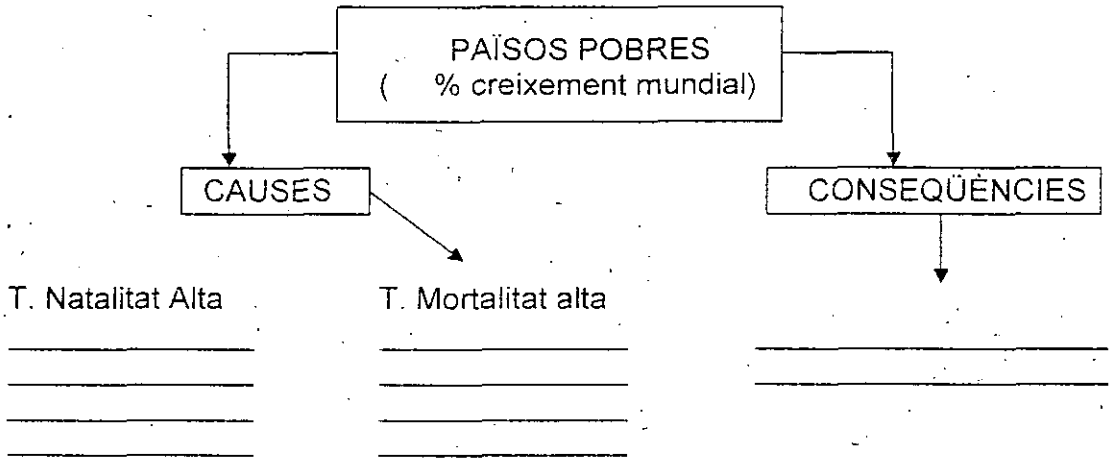
Evidentemente, las oportunidades de un niño español serán muy distintas a las de un niño angoleño. La disminución de los nacimientos lleva a un descenso de la mortalidad. El último informe sobre el Estado de la Población Mundial es claro al respecto y resume el círculo virtuoso generacional con frases como éstas: «Las personas que tienen menor cantidad de hijos efectúan mayores inversiones en la salud y la educación de éstos». «Cuanto mayor educación tengan las mujeres, mayor será la educación que tendrán sus hijos». «Hay mayores probabilidades de que las madres educadas efectúen inversiones en la salud de sus hijos y utilicen la información y los servicios para proteger la salud de sus hijos».

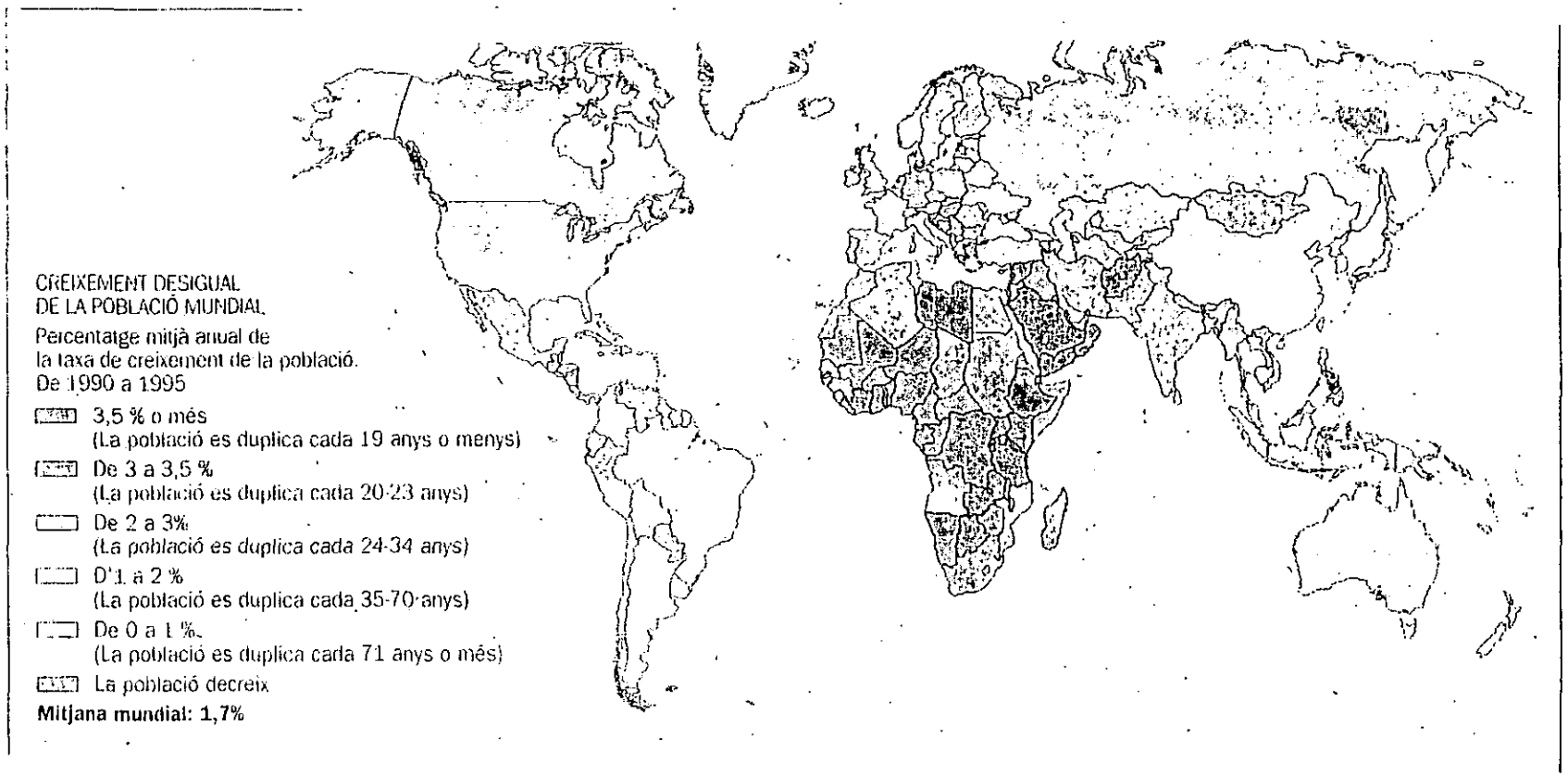
De todos los países más desarrollados, el único en el que sigue creciendo la población es Estados Unidos, y ello se debe en buena medida a la fuerte inmigración que recibe.

Toda esta teoría que, llevada a la práctica, podría hacer que el futuro del recién nacido 6.000 millones tenga más luces que sombras, necesita un enorme esfuerzo de voluntad por parte de los Gobiernos y los agentes sociales: promover nuevas leyes, educación, la igualdad de la mujer, la sanidad pública. Pero no es un esfuerzo que corresponda sólo a los países con problemas de crecimiento demográfico: también afecta a los países desarrollados, que se comprometieron en El Cairo a pagar 5.700 millones de dólares al año hasta el 2000 para ayudar a los más pobres a lograr sus objetivos de población y salud reproductiva. Pero lo cierto es que no lo están haciendo.

EL CREIXEMENT DESIGUAL DE LA POBLACIÓ MUNDIAL

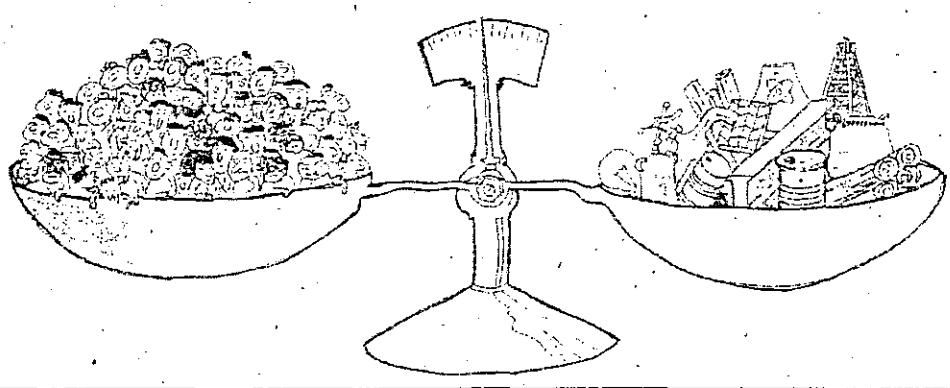

CREIXEMENT DESIGUAL
DE LA POBLACIÓ MUNDIAL
Percentatge mitjà anual de
la taxa de creixement de la població.
De 1990 a 1995
3,5 % o més
(La població es duplica cada 19 anys o menys)
De 3 a 3,5 %
(La població es duplica cada 20-23 anys)
De 2 a 3%
(La població es duplica cada 24-34 anys)
D'1 a 2 %
(La població es duplica cada 35-70 anys)
De 0 a 1 %
(La població es duplica cada 71 anys o més)
La població decreix
Mitjana mundial: 1,7%

FITXA D'AUTOCORRECCIÓ COMENTARI DEL MAPA DE LA POBLACIÓ MUNDIAL	SI	NO	ES PODRIA COMPLE TAR
1. **TÍTOL** has escrit un títol que indiqui: a) de què tracta el mapa? b) quin abast geogràfic té? c) quina cronologia té?			
2. **DESCRIPCIÓ** a) Has fet una observació general? - països rics o del nord el creixement de la població és baix - països pobres o del sud el creixement de la població és alt b) Al fer la descripció més detallada: ➢ has indicat quins països del món tenen un creixement més baix? ➢ Has indicat que n'hi ha que tenen un creixement negatiu? ➢ Has indicat quins països del món tenen un creixement alt ➢ i quins països tenen un creixement molt alt?			
3. **EXPLICACIÓ** PAISOS RICS ➢ has explicat quines causes fan que la T.N. sigui tant baixa? Són suficients? ➢ has explicat quines causes fan que la T.M. sigui molt baixa? Són suficients? ➢ Has explicat quines conseqüències té? PAISOS POBRES ➢ has explicat quines causes fan que la T.N. sigui alta? Són suficients? ➢ i quines causes fan que la T.M. sigui més alta que als Països rics? " ➢ Has explicat quines conseqüències té?			

Després d'haver-te corregit el text, torna'l a escriure.

- Tingues en compte que has d'esmenar els errors que hi hagis trobat.
- Pots completar aquells aspectes que hagis trobat poc detallats o que t'hagis passat per alt.
- Finalment passa-ho a net, utilitzant un programa de tractament de textos que et permeti revisar l'ortografia.
- Recorda que és important consultar l'atlas i el diccionari per resoldre els teus dubtes.

*** DESCRIPCIÓ:**

- Què passa?

*** EXPLICACIÓ**

- Quin problema es planteja?
- Per què passa (causes)?
- Quines conseqüències pot tenir?

*** JUSTIFICACIÓ**

- Què diu la ciència al respecte?
- Hi ha diferents teories? En què es fonamenten?

TESI 1 Els que creuen que la població creix molt més ràpidament que els recursos de la Terra. Diuen que si no es frena el creixement demogràfic el consum augmentarà i arribarà un punt que s'exhauriran els recursos naturals i s'incrementarà la fam i la pobresa. L'augment del consum farà créixer el volum de residus i els nivells de contaminació, fins al punt que l'equilibri ecològic del planeta es trencarà.
Es tracta dels **NEOMALTHUSIANS** que han tornat a donar vigència a la tesi de Malthus que preveia que la població augmentava més que no pas els recursos.

TESI 2 Els que creuen que el creixement de la població es positiu perquè és una font de riquesa i de progrés. Creuen que els recursos són abundants i il·limitats gràcies al desenvolupament tecnològic i la millora del rendiment en la producció. La pobresa no es deu a l'augment disparat del creixement de la població, si no a la injusta distribució de la riquesa: mentre que als països rics es malbaraten els recursos, als països pobres no tenen el mínim per subsistir. Es tracta dels **POBLACIONISTES.**

Tesi 3 En l'actualitat, molts científics comparteixen que els ecosistemes terrestres tenen uns límits i que el repartiment dels recursos és injust. La clau pel futur està en controlar el creixement de la població mundial, eradicar la pobresa i assolir una qualitat de vida digna per a tots els éssers humans, alhora que es gestionin racionalment els recursos per conservar l'equilibri ecològic del planeta. Es tracta de la tesi sobre **El Creixement Sostenible.**

	NEOMALTHUSIANS	POBLACIONISTES	CREIXEMENT SOSTENIBLE
Cal frenar el creixement de la població mundial? SI/NO			
Per què?			

*** INTERPRETACIÓ**

- I tu què creus? (justifica la teva opinió)

*** ARGUMENTACIÓ**

- I els altres què creuen?
- Com els intentaries convèncer?

LA CAPACITAT D'ARGUMENTAR

DEBAT SOBRE SI CAL O NO FRENAR EL CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ MUNDIAL

CONFERÈNCIA MUNDIAL DE POBLACIÓ

Cada deu anys l'O.N.U. convoca una conferència internacional amb l'objectiu de trobar fórmules per frenar el creixement de la població mundial. La primera conferència es va celebrar l'any 1974 a Bucarest, la segona al 1984 a Mèxic i la tercera l'any 1994 a El Caire. En aquesta darrera hi assistiren 175 països on s'aprovà un programa per als futurs 20 anys que es basa en compatibilitzar la política demogràfica amb la política social i econòmica de cada estat, a fi de reduir el creixement demogràfic dels estats menys desenvolupats. Els objectius d'aquest programa són fonamentalment dos: assolir la igualtat i l'equitat entre els dos sexes i la millora de l'accés de la població a la planificació familiar i als serveis sanitaris.

Es tracta de simular una conferència internacional de població.

Els alumnes es dividiran en grups i cada grup representarà una delegació.

La professora repartirà material perquè cada delegació prepari les seves raons per argumentar si cal o no frenar el creixement de la població mundial.

Les delegacions proposades seran les següents:
- Delegació xinesa: defensa la tesi neomalthusiana
- Delegació catalana: defensa la tesi poblacionista
- Delegació catòlica del Vaticà: defensa la tesi poblacionista
- Delegació d'una O.N.G.: defensa la tesi del creixement sostenible
- Delegació feminista: defensa la tesi neomalthusiana
- Delegació dels països islàmics: defensa la tesi poblacionista
- Delegació d'ecologistes: defensa la tesi neomalthusiana
- Delegació d'ecologistes: defensa la tesi del creixement sostenible

- **Orientacions per a l'alumnat**

Cada grup d'alumnes forma part d'una delegació que ha de discutir en una conferència internacional si cal frenar o no el creixement de la població mundial.

1. Llegiu la informació que la professora us facilitarà segons la delegació que us toca representar.

2. Obriu una discussió per clarificar les raons que justifiquen la tesi que us toca defensar. Un representant del grup prendrà nota de totes les raons que vagin sortint durant la

discussió. Al finalitzar examineu, amb l'ajut de la professora, si totes les raons són vàlides. Ordeneu-les segons la seva importància i rebutgeu les que us semblin poc consistents.

3. Un secretari o portaveu del grup recollirà per escrit la tesi que heu de defensar així com la seva justificació. Proposeu també accions o decisions per poder portar a terme la vostra tesi.

4. L'objectiu de la conferència és fer un debat per discutir punts de vista molt diferents, per tant, els vostres arguments hauran d'estar ben fonamentats en les teories demogràfiques que coneixeu per resistir la crítica dels altres.

5. Els alumnes que no representin cap delegació, podran fer d'observadors externs i aniran enregistrant en un full d'observació si els participants en el debat han actuat tal i com s'establí en la base d'orientació amb la intenció que interioritzin el procediment.

6. Finalment, es tracta de reformular la vostra tesi i els arguments que la justifiquen, en base al vostre punt de vista.
   Redacteu un text argumentatiu a partir del model d'acta de la Conferència internacional que teniu en el darrer full. Al fer l'esborrany tingueu en compte els suggeriments que l'observador haurà fet de la vostra intervenció en el debat.

- **Orientacions pel professorat:**

Es recomana que el/la professor/a faci de moderador seguint aquestes orientacions:

a) Plantejarà la polèmica o tema de debat i explicarà l'objectiu de la discussió
b) Obrirà una roda de paraules per tal que cada delegació exposi de manera resumida la seva tesi i ho anotarà a la pissarra
c) Obrirà el debat i donarà la paraula als representants de cada delegació per ordre de petició.
d) Evitarà que la discussió es converteixi en un joc dialèctic entre dues persones
e) Intentarà fer participar a tothom fent preguntes sobre el tema, cercant exemples i, si cal, preguntant directament a algú. Ha de procurar interessar tothom en la discussió
f) De tant en tant farà síntesis parcials dels punts de vista que van apareixent
g) A l'acabar el debat sintetitzarà les conclusions

CONFERÈNCIA INTERNACIONAL SOBRE ELS LÍMITS DEL CREIXEMENT DEMOGRÀFIC

Representar una conferència mundial no és fàcil. S´ha de preparar, per això s´ha dividit en dues fases:

1ª FASE: PREPARACIÓ

- Feu grups de 3 persones. Cada grup haurà de representar una delegació de la conferència
- Busqueu informació sobre el punt de vista que us toca defensar i penseu bé:
  . quins són els arguments a favor vostre
  . quins són els arguments que us podrien anar en contra
  . com els podríeu rebatre per convence'ls

2ª FASE: EXPOSICIÓ

Cal limitar el creixement de la població mundial?

Normes del debat:

En primer lloc el moderador donarà la benvinguda als representats dels diversos països i recordarà que per al bon desenvolupament de la conferència cal seguir aquests consells:

- Demaneu la paraula abans d'intervenir
- Parleu només quan el moderador us doni la paraula
- No interrompeu la persona que exposa. Penseu que hi ha una ronda per expressar l'opinió i una segona ronda per debatre.
- Aprofiteu per prendre notes si es diuen coses que penseu rebatre
- Recordeu que teniu un temps limitat per expressar l'opinió (si us allargueu massa el moderador us tallarà)
- Sigueu respectuosos amb la resta de companys encara que no compartiu l'opinió

Debat:

- 1ª Ronda: Presenteu la vostra delegació i exposeu quin és el punt de vista que defenseu
- 2ª Ronda: Es farà un primer torn obert de paraules (cinc paraules) i un segon torn de rèpliques.

3ª FASE: Es redactarà un text a mode de conclusió on s'exposin els acords presos.

GOBERN DE LA XINA

Al nostre país som més de 1.250 milions de persones i tot just estem començant a créixer econòmicament. Sent tants, és difícil sortir de la pobresa si no limitem el creixement de la població. Com que la immensa majoria són camperols analfabets, creiem que cal que l'estat reguli el creixement de la població. D'aquesta manera hem decidit crear lleis que obliguin a les parelles a tenir només un fill. Qui en tingui més d'un pagarà més impostos, multes, i deixarà de rebre els serveis més bàsics.

DELEGACIÓ DE CATALUNYA

A Catalunya gairebé hem arribat al creixement zero. Això vol dir que neixen tants infants com persones moren. Per això creiem que cal establir una política que afavoreixi la natalitat perquè si no pot ser que aviat el creixement natural comenci a ser negatiu. D'altra banda la bona qualitat de vida de la població fa que cada vegada l'esperança de vida sigui més alta. I si en un futur no gaire llunyà hi ha més vell que joves, no es podran pagar les pensions als jubilats i caldrà mà d' obra que vingui d' altres països.

O.N.G.

La nostra organització té com a objectiu millorar la qualitat de vida de la població de l'Àfrica subsahariana. Allà les condicions de vida són extremadament dures i la fita dels éssers humans és sobreviure. La qualitat de vida és precària: fam, malalties, sequera, guerres, epidèmies... i, per tant, l'esperança de vida és curta. Per aquesta, i altres raons, també tenen molts fills, ja que més que una despesa són un ajut a l'economia familiar.

Nosaltres pensem que el nostre objectiu immediat no és limitar el nombre de fills que tenen si no és ensenyar-los com conrear la terra per poder obtenir aliments. En el moment que gaudeixin d'una qualitat de vida acceptable ja reduiran per si mateixos el nombre de fills.

DELEGACIÓ DE FEMINISTES

Les dones pensem que només nosaltres hem de decidir quant i quants fills desitgem tenir ja que majoritàriament és responsabilitat de les mares tenir cura dels fills fins que es poden valer per ells.
La majoria de dones no han pogut decidir sobre la seva pròpia vida, doncs se les educava pel matrimoni i la maternitat. Havien de renunciar a la formació, al treball, a tenir una professió, a la vida pública...
Nosaltres, les feministes, lluitem per aconseguir la igualtat de drets de les dones i els homes, però fins que la cura i educació dels fills petits i les tasques domèstiques no siguin una tasca compartida, aquesta igualtat no serà plena.

ECOLOGISTES SALVEM LA TERRA

La Terra està amenaçada de mort. Cada vegada consumim i malbaratem més recursos naturals sense pensar que molts no es regeneren, i els que ho fan, estan al límit de les seves possibilitats. Si laHumanitat no para de créixer radicalment està preparant el camí a la seva pròpia destrucció. No només la destrucció de l'espècie humana sinó la de moltes espècies biològiques que s'hi veuran arrossegades sense remei. Aquest camí no té retorn.

ECOLOGISTES PER A LA SOSTENIBILITAT

Sabem que els recursos de la Terra són limitats. Sabem que la població mundial augmenta a un ritme ràpid. I sabem també que dues terceres parts de la Humanitat no tenen cobertes les necessitats bàsiques mentre que un terç malbarata els recursos i és totalment responsable del deteriorament dels ecosistemes naturals. Es evident que el suposat progrés ens aboca cap a un creixement insostenible. Només hi ha una manera per evitar-ho: repartir amb més justícia els recursos de la Terra per eradicar la pobresa i gestionar-los racionalment perquè el planeta sigui habitable per a tots, tot controlant el creixement demogràfic.

DELEGACIÓ DEL VATICÀ

Els catòlics creiem que els fills són un bé de Déu i per tant, els matrimonis han de pujar tots els fills que Déu els vulgui donar per això utilitzar mitjans anticonceptius va contra la voluntat divina. El matrimoni i l'amor conjugal estan orientats fonamentalment a la procreació i té com a deure transmetre la vida humana i educar-la en l'amor a Déu. Es per això que els cònjuges cooperen amb la tasca divina de la creació

PAÏSOS ISLÀMICS:

Per nosaltres les dones estan al servei dels homes i Déu les ha escollit per fer el paper de mares i esposes al servei dels seus marits. Els homes dicten les lleis a les dones perquè Déu ho ha volgut així. És ell qui ordena que elles estiguin recluïdes i que nosaltres, els homes, siguem lliures. És Ell qui les ha despullat de qualsevol dret i les sotmet a la voluntat del pare o del marit. Un home pot tenir vàries esposes, sempre que pugui mantenir-les a elles i als fills que puguin tenir. La seva missió és procrear per estendre els seguidors d'Alà. Les filles depenen per tot del pare fins que es casen i aleshores són propietat del marit.

DELEGACIÓ DE FEMINISTES:

Les dones pensem que només nosaltres hem de decidir quan i quants fills desitgem tenir ja que majoritàriament és responsabilitat de les mares tenir cura dels fills fins que es poden valer per ells. La majoria de dones no han pogut decidir sobre la seva pròpia vida, doncs se les educava pel matrimoni i la maternitat. Havien de renunciar a la formació, al treball, a la vida pública...Nosaltres lluitem per aconseguir la igualtat de drets de les dones i els homes, per a decidir si volem viure en parella o no, i volem tenir fills o no, però fins que les tasques domèstiques i la cura dels fills petits no sigui una tasca compartida entre l'home i la dona, aquesta igualtat no serà plena.

BASE D'ORIENTACIÓ PER A PRODUIR ARGUMENTACIONS EN UN DEBAT

L'argumentació és la capacitat de contrastar diverses interpretacions de la realitat a través d´arguments que justifiquen una tesi o punt de vista. L´argumentació admet dubtar del coneixement per tal de convèncer o ser convençut.

El coneixement és posat a prova a través del debat i el contrast d´arguments, de manera que és possible enriquir-lo, modificar-lo i reformular-lo.

1. **En primer lloc heu de preparar, discutir i consensuar la tesi que heu de defensar, així com la seva justificació.**

   Un secretari o portaveu de cada grup recollirà els acords per escrit

   a) Sintetitzeu **la tesi** que heu de defensar exposant breument i amb claredat si cal o no frenar el creixement de la població mundial segons la delegació que us hagi tocat representar:
   "Nosaltres creiem que és molt urgent i necessari (o no) frenar el creixement de la població mundial..."

   b) A continuació exposeu **els arguments que justifiquen la vostra tesi**: Els arguments han de ser:
   - pertinents, és a dir han d'estar fonamentats en les teories que hem estudiat (poblacionista, neomalthusiana, creixement sostingut)
   - coherents amb la ideologia del grup que heu de representar
   - suficients, cal fer esment del màxim d'arguments possibles
   - forts per resistir la crítica dels altres

   Hem de prescindir de les nostres opinions personals ja que es tracta d'un exercici d´empatia.

   És recomanable fer un esquema en esborrany per ordenar i seleccionar els arguments més forts i rellevants i eliminar els no pertinents, ja que es tracta de convèncer i resistir les objeccions dels altres.

   c) Finalment proposeu a mode de **conclusió** accions o decisions que es poden plantejar per poder portar a terme la vostra tesi i així tenir més força de convenciment.Han de ser propostes coherents amb les característiques o ideologia de la delegació que representeu i també han de ser factibles, és a dir, possibles de realitzar.

2. En segon lloc realitzeu un debat en el que es confrontin les diferents tesis

El debat consisteix en analitzar el problema des de diferents punts de vista amb la intenció d'establir un intercanvi d'opinions complet i enriquidor. D'aquesta manera s'aprèn a solucionar problemes de forma col·lectiva a través del diàleg i tenint en compte l'opinió dels altres. Perquè el resultat sigui satisfactori cal fer-ho de manera ordenada i procurant que tothom hi participi de manera activa.

El debat que plantegem tracta de discutir si en un futur immediat cal frenar o no el creixement de la població mundial, a partir de l'argumentació de les tesis de les diferents delegacions del món.

Els representants de cada delegació:

a) Han d'exposar de manera ordenada la seva tesi i els arguments que la sostenen
b) Han de seguir amb atenció les intervencions que es facin per poder abonar o refusar els arguments que s'exposin
c) Convé no repetir arguments que altres hagin plantejat, així com contestes directes a un altre delegat, que generen discusions parcials però que no ajuden al debat en conjunt
d) Altres aspectes que cal tenir en compte són:

- ajustar-se al tema
- expressar-se de forma clara i concisa
- respectar els torns de paraula donats pel moderador
- respectar les opinions dels altres
- participar de manera activa
- manifestar una actitud crítica i no dogmàtica

3. Finalment es tracta d'argumentar la pròpia tesi independentment de la delegació que hagiu representat.

En aquesta fase final de reformulació del coneixement, hem de superar els punts de vista parcials i ser capaços d'incorporar altres argumentacions que hagin sorgit en el debat i que han enriquit i, potser, modificat la tesi inicial.

a) Formuleu breument i de manera clara la tesi que defenseu
b) Justifiqueu-la a partir de raons o arguments ben fonamentats en teories científiques
c) Els arguments han de ser forts per resistir la crítica i convèncer als destinataris
d) Incorporeu propostes d'actuació que facin possible la vostra tesi

Reviseu el vostre text i recordeu que:

- heu d'utilitzar el llenguatge d'acord amb la intencionalitat del text argumentatiu que tracta de convèncer els altres
- el text ha d'estar estructurat:
  a) Tesi a argumentar
  b) Exposició de les raons de l'argumentació
  c) Conclusió